

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΜΕ ΤΙΤΛΟ
ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Επισπεύδον Υπουργείο

Υπουργείο Εσωτερικών

Στοιχεία επικοινωνίας: Έφη Μαμούρη, Δέσποινα Νάσαινα, Κάλλια Οικονόμου, Κίμων
Σιδηρόπουλος, Χρήστος Καμπέρος, e mail:kodikas-ta@ypes.gov.gr

Επιλέξατε από τον παρακάτω κατάλογο τον τομέα ή τους τομείς νομοθέτησης
στους οποίους αφορούν οι βασικές διατάξεις της αξιολογούμενης ρύθμισης:

ΤΟΜΕΙΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΣΗΣ

(X)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ¹

ΕΘΝΙΚΗ ΑΜΥΝΑ – ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ²

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ / ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ / ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ³

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ⁴

X

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΔΗΜΟΣΙΑ ΤΑΞΗ – ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ⁵

X

ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ⁶

¹ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και Υπουργείου Πολιτισμού.
² Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και Υπουργείου Εξωτερικών.
³ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.
⁴ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, Υπουργείου Υγείας και Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας.
⁵ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Εσωτερικών, Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και Υπουργείου Δικαιοσύνης.
⁶ Τομέας νομοθέτησης επί θεμάτων Υπουργείου Ανάπτυξης, Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Υπουργείου Τουρισμού.

Α. Αιτιολογική έκθεση

	Η «ταυτότητα» της αξιολογούμενης ρύθμισης
1.	Ποιο ζήτημα αντιμετωπίζει η αξιολογούμενη ρύθμιση; ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποσκοπούν στην αντιμετώπιση σειράς θεσμικών, λειτουργικών, διαδικαστικών και κανονιστικών προβλημάτων που έχουν ανακύψει από τη διαχρονική εξέλιξη της διοικητικής οργάνωσης της χώρας και την εφαρμογή του ισχύοντος εκλογικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο επίπεδο της διοικητικής συγκρότησης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), διαπιστώνεται ανάγκη ενιαίας ενσωμάτωσης σε ένα κείμενο της διοικητικής δομής της χώρας, όπως αυτή διαμορφώθηκε ιδίως μετά τη μεταρρύθμιση του «Καλλικράτη» (ν. 3852/2010, Α' 87) και τις μεταγενέστερες χωροταξικές μεταβολές. Η συνύπαρξη διατάξεων που αναφέρονται σε καταργημένους θεσμούς — όπως οι κοινότητες ως αυτοτελείς Ο.Τ.Α. — και σε προγενέστερα διοικητικά σχήματα προκαλεί θεσμική πολυπλοκότητα, ερμηνευτικές ασάφειες και κατακερματισμό του δικαίου της αυτοδιοίκησης. Παράλληλα, οι μεταβολές στον αριθμό και τη γεωγραφική διάρθρωση των δήμων, η κατάργηση των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων και η καθιέρωση των αιρετών περιφερειών επιβάλλουν την κωδικοποίηση, με συστηματική και επικαιροποιημένη αποτύπωση του ισχύοντος καθεστώτος, αλλά και την απαραίτητη συμπλήρωση του υφιστάμενου πλαισίου, με σκοπό την επίτευξη της ομοιογένειας και τη βελτίωση της λειτουργίας των Ο.Τ.Α. Περαιτέρω, στο πεδίο της ανάδειξης των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, η εμπειρία εφαρμογής των τελευταίων εκλογικών συστημάτων ανέδειξε ουσιώδεις δυσλειτουργίες του ισχύοντος συστήματος εκλογής σε δύο (2) γύρους. Ειδικότερα, έχουν καταγραφεί προβλήματα, που συνδέονται με την υποχρεωτική διπλή προσέλευση των εκλογέων σε σύντομο χρονικό διάστημα, τη σημαντική μείωση της συμμετοχής κατά τον επαναληπτικό γύρο, την αυξημένη διοικητική και δημοσιονομική επιβάρυνση της εκλογικής διαδικασίας, καθώς και φαινόμενα αποδυνάμωσης της εκλογικής νομιμοποίησης των επιτυχόντων συνδυασμών λόγω της αυξημένης αποχής. Ταυτόχρονα, αναδείχθηκε η ανάγκη εκσυγχρονισμού των τρόπων άσκησης του εκλογικού δικαιώματος, μέσω της θεσμικής εισαγωγής της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, ως συμπληρωματικής και προαιρετικής διαδικασίας. Η υφιστάμενη αποκλειστική εξάρτηση από τη φυσική παρουσία των εκλογέων δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις σύγχρονες κοινωνικές και τεχνολογικές συνθήκες, ιδίως για εκλογείς που αντιμετωπίζουν γεωγραφικούς, επαγγελματικούς ή άλλους αντικειμενικούς περιορισμούς, με αποτέλεσμα να είναι αναγκαία η διευκόλυνση της συμμετοχής τους στην εκλογική διαδικασία. Επιπλέον, η εισαγωγή της δυνατότητας ηλεκτρονικής ψηφοφορίας με αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων συμβάλλει στην ενίσχυση της εκλογικής συμμετοχής των νεότερων ηλικιακών ομάδων, οι οποίες εμφανίζουν υψηλό βαθμό ψηφιακής εξοικείωσης και

καθημερινής χρήσης ηλεκτρονικών υπηρεσιών. Τέλος, ως προς το πλαίσιο των εκλογικών δαπανών και της προεκλογικής δραστηριότητας, η εφαρμογή του ν. 3870/2010 (Α' 138) κατά την περίοδο 2010 έως 2023 ανέδειξε ανάγκη ουσιαστικής επικαιροποίησης. Έχουν εντοπιστεί πρακτικές δυσχέρειες στην τήρηση και παρακολούθηση των οικονομικών στοιχείων των συνδυασμών, ασάφειες ως προς επιτρεπόμενες πρακτικές προεκλογικής προβολής και περιθώρια βελτίωσης της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών μηχανισμών.

Με βάση τα ανωτέρω, οι προτεινόμενες ρυθμίσεις επιδιώκουν τη συστηματική κωδικοποίηση, τον εκσυγχρονισμό και τη λειτουργική απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της συμμετοχικότητας.

BIBΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

A. ΜΕΡΟΣ Α'

Στις διατάξεις των άρθρων 58 έως 78, 79 έως 91 και 159 έως 185 του ν. 3852/2010 καταστρώθηκε το πλαίσιο του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών και η καταστατική θέση των αιρετών τους οργάνων, ως αναπόσπαστο τμήμα του θεσμικού πλαισίου του ν. 3852/2010. Δεκαπέντε (15) πλέον χρόνια αργότερα, οι διατάξεις των ανωτέρω άρθρων κωδικοποιούνται, για λόγους ενότητας, συνοχής και ασφάλειας δικαίου και με πρόσθετο στόχο την προσαρμογή τους στις απαιτήσεις μιας ανοικτής διακυβέρνησης που υπηρετεί τη διαφάνεια, διευκολύνει την πρόσβαση των πολιτών σε ανοικτά δεδομένα και απλουστεύει διαδικασίες, με τελικό στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής και κατ' επέκταση την ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας. Αναλυτικότερα:

α) Οι προτεινόμενες διατάξεις του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών επιδιώκουν την κωδικοποίηση και ενοποίηση για τους δήμους και τις περιφέρειες, σε ενιαία βάση, των κανόνων συγκρότησης του προεδρείου του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, καθώς και του αιρετού συλλογικού οργάνου της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής. Στο νέο αυτό πλαίσιο αναγνωρίζεται στους δήμους άνω των διακοσίων χιλιάδων (200.000) κατοίκων η δυνατότητα συγκρότησης αποφασιστικής επιτροπής του δημοτικού συμβουλίου, όπως προβλέπεται σήμερα για τις περιφέρειες. Επιπλέον, κωδικοποιούνται και τίθενται ενιαίοι κανόνες για τη σύγκληση και λειτουργία του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής καθώς και των αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπών του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Ως προς τις διατάξεις που αφορούν στη λειτουργία των οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης των δήμων, κωδικοποιούνται και αποσαφηνίζονται θέματα τα οποία στο πέρασμα των χρόνων απασχόλησαν τις αιρετές τους διοικήσεις.

β) Με τις προτεινόμενες διατάξεις κωδικοποιούνται, ανακατανέμονται και αποσαφηνίζονται οι αρμοδιότητες μεταξύ των αιρετών συλλογικών οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών. Η απόδοση αρμοδιοτήτων μεταξύ των αιρετών οργάνων έχει οδηγό τη διασφάλιση του κατοχυρωμένου τεκμηρίου αρμοδιότητας υπέρ του κυρίαρχου αιρετού συλλογικού οργάνου διοίκησης, του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου.

γ) Με τις διατάξεις του Μέρους Α' του Δεύτερου Βιβλίου του Κώδικα επιδιώκονται η ενίσχυση και η διευκόλυνση της συμμετοχής των πολιτών στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Η εφαρμογή, μάλιστα, ηλεκτρονικής ψηφοφορίας για τη διενέργεια συμβουλευτικού δημοψηφίσματος στους δήμους στόχο έχει να καταστήσει πιο προσιτή τη συμμετοχή των δημοτών στα κοινά. Επιπλέον, ενισχύεται η διαμεσολάβηση μεταξύ δήμων, περιφερειών και δημοτών-πολιτών, με τη διασφάλιση, σε οριακές περιπτώσεις, της επιλογής του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης και του περιφερειακού συμπαραστάτη του πολίτη και της επιχείρησης, καθώς και με τη λειτουργία και άλλων συμβουλευτικών συλλογικών οργάνων. Ειδική μέριμνα λαμβάνεται και για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στα κοινά, με την αναδιαμόρφωση του καθεστώτος των συμβουλίων νέων.

δ) Δίνεται έμφαση στη δημοσιότητα της δράσης της διοίκησης και στη διαφάνεια, με την εφαρμογή ηλεκτρονικών μέσων και τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης, για την καλύτερη πρόσβαση και ενημέρωση των πολιτών στις αποφάσεις των οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών.

Η κωδικοποίηση των διατάξεων του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία, ώστε να θεσπιστούν ρυθμίσεις με προσανατολισμό σε μια βιώσιμη εφαρμογή τους στο μέλλον με την αξιοποίηση νέων εργαλείων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Αξίζει να επισημανθεί ότι με τις διατάξεις του ν. 5056/2023 (Α' 163) και του ν. 5083/2024 (Α' 12) επήλθαν σημαντικές παρεμβάσεις στο σύστημα διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών, με στόχο την απλοποίηση και τον εκσυγχρονισμό του τρόπου συγκρότησης και λειτουργίας των αιρετών συλλογικών οργάνων και την εφαρμογή της τηλεδιάσκεψης στις συνεδριάσεις τους. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε την αρχή για την περαιτέρω αξιοποίηση νέων εφαρμογών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης: i) στην άσκηση των αρμοδιοτήτων των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, ii) στη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά και iii) στην υιοθέτηση αρχών που θα διευκολύνουν τη διαφάνεια και τη λογοδοσία των αιρετών διοικήσεων και τη διάχυση της πληροφορίας, με περισσότερα ανοικτά δεδομένα στους δημότες και πολίτες, η οποία αποτυπώνεται στις προτεινόμενες διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Β. ΜΕΡΟΣ Β':

Με το Μέρος Β' του Βιβλίου Δεύτερου επιχειρούνται η καταγραφή, κωδικοποίηση και αναδιαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την οργάνωση και τη λειτουργία των νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου που συγκροτούν, για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος Κώδικα, τα νομικά πρόσωπα της τοπικής αυτοδιοίκησης και την έννοια των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Στους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης εφαρμόζονται ενιαίοι κανόνες συγκρότησης και λειτουργίας των οργάνων διοίκησής τους, κανόνες οικονομικής διοίκησης, δημοσιολογιστικοί κανόνες και κανόνες άσκησης εποπτείας που εφαρμόζονται στους δήμους και τις περιφέρειες. Επιπλέον, εφαρμόζονται ενιαία και χωρίς εξαιρέσεις, όπως και στους λοιπούς δημόσιους φορείς, ο ν. 4765/2021 (Α' 6), για το

σύστημα προσλήψεων στον δημόσιο τομέα, ο ν. 4727/2020 (Α'184), για την ψηφιακή διακυβέρνηση στον δημόσιο τομέα, ο ν. 4412/2016 (Α' 147), για τις δημόσιες συμβάσεις.

Παράλληλα, για τις ανάγκες εφαρμογής του Κώδικα, προσδιορίζονται ρητά, ποιες κατηγορίες νομικών προσώπων δεν αποτελούν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, παρά τη συμμετοχή σε αυτά δήμων, περιφερειών, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, της Ένωσης Περιφερειών και των Περιφερειακών Ενώσεων των Δήμων, ακόμα και με κατοχή πλειοψηφικού πακέτου. Η κατηγορία αυτών των νομικών προσώπων έχει ως κοινό χαρακτηριστικό το αντικείμενο δράσης τους, το οποίο εξυπηρετεί την υλοποίηση διευρυμένων σε σχέση με τις αρμοδιότητες των δήμων και περιφερειών δημόσιων πολιτικών. Επίσης, τίθεται με τις προτεινόμενες διατάξεις του Κώδικα ένα όριο μη επιτρεπτής για το μέλλον συμμετοχής των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης του Κώδικα σε αυτά τα νομικά πρόσωπα, με εξαίρεση τις ενεργειακές κοινότητες και τους Ευρωπαϊκούς Ομίλους Εδαφικής Συνεργασίας. Στο Μέρος Β' καταγράφονται, επίσης, οι κατηγορίες νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης που συνεχίζουν να λειτουργούν στους δήμους και στις περιφέρειες, με την πρόβλεψη ότι δεν είναι δυνατή πλέον η σύσταση νέων, αλλά μόνο η λύση τους. Η λύση ανήκει στην πρωτοβουλία των δημοτικών ή περιφερειακών συμβουλίων που τα έχουν συστήσει, υπό τις ειδικότερες προβλέψεις, που ισχύουν για συγκεκριμένες κατηγορίες νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, μεταξύ των οποίων οι σύνδεσμοι και οι φορείς λαϊκών αγορών. Αποτυπώνονται, επίσης, οι κατηγορίες νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης που συνεχίζουν να λειτουργούν στους δήμους και στις περιφέρειες, με την πρόβλεψη ότι στο μέλλον είναι δυνατή η σύσταση από δήμους ή περιφέρειες ή η συμμετοχή τους μόνο σε συγκεκριμένες κατηγορίες νομικών προσώπων. Ειδικότερα, για τους δήμους και τις περιφέρειες είναι δυνατή η σύσταση ή η συμμετοχή σε αναπτυξιακούς οργανισμούς, λαμβάνοντας υπόψη και την προβλεπόμενη διαδικασία μετατροπής και συγχώνευσής τους. Περαιτέρω, επιτρέπεται η σύσταση ή η συμμετοχή σε δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.), καθώς και σε μία κατηγορία αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας που αφορά αποκλειστικά στην περίπτωση ανάληψης διοργάνωσης της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης». Επιπλέον, επιτρέπεται η συμμετοχή δήμου ή περιφέρειας σε υφιστάμενη δημοτική επιχείρηση με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού.

Στο παρόν Μέρος καταγράφονται οι γενικοί κανόνες διοίκησης, ανθρωπίνου δυναμικού, οικονομικής διοίκησης, διαχείρισης περιουσίας και ελέγχου διαχείρισης που ισχύουν για όλα τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης, με την επιφύλαξη ειδικότερων ρυθμίσεων που δικαιολογεί το καθεστώς των συνδέσμων, διαδημοτικών και διαβαθμιδικών ή άλλων ειδικότερων μορφών, όπως οι αναπτυξιακοί οργανισμοί, οι ΦΟ.Δ.Σ.Α. ή οι Δ.Ε.Υ.Α. Ειδικότερα, με σκοπό την απλοποίηση των κανόνων και την άρση ερμηνευτικών ζητημάτων που ταλάνιζαν τις διοικήσεις πολλών νομικών προσώπων, για τη συγκρότηση του διοικητικού τους συμβουλίου, εφαρμόζεται ο κανόνας

συγκρότησης των μελών της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, με τα τρία πέμπτα (3/5) να προέρχονται από τα μέλη της παράταξης της πλειοψηφίας του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου και τα δυο πέμπτα (2/5) από το σύνολο των παρατάξεων της μειοψηφίας, εφόσον δεν υπάρχει ειδικότερη πρόβλεψη στον Κώδικα.

Καθορίζονται, επίσης, οι γενικοί κανόνες που αφορούν στον τρόπο λύσης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των κοινωφελών επιχειρήσεων,, καθώς και ειδικότερες ρυθμίσεις λύσης για συγκεκριμένες κατηγορίες νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως η λύση συνδέσμου, Δ.Ε.Υ.Α. ή αναπτυξιακών οργανισμών.

Προτείνονται, επίσης, οι βασικοί κανόνες για τη μετατροπή συγκεκριμένων κατηγοριών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακούς οργανισμούς. Εφεξής, σε κάθε δήμο, με βάση τον πληθυσμό του, μπορεί να λειτουργεί συγκεκριμένος αριθμός μονομετοχικών αναπτυξιακών οργανισμών, ενώ κάθε δήμος δύναται, επιπλέον, να συμμετέχει σε έναν αναπτυξιακό οργανισμό. Στις περιφέρειες, αντίστοιχα, η κάθε περιφέρεια μπορεί να λειτουργεί έναν μονομετοχικό αναπτυξιακό οργανισμό και να συμμετέχει σε άλλον έναν.

Την 1η Ιανουαρίου 2027 τα νομικά πρόσωπα, εφόσον δεν λυθούν ή συγχωνευθούν ή μετατραπούν έως τότε σε αναπτυξιακούς οργανισμούς, λύνονται αυτοδίκαια.

Η προτεινόμενη μεταρρύθμιση, όπως και νομολογιακά έχει κριθεί, στηρίζεται στη δυνατότητα του νομοθέτη να «επιλέξει τον ανάλογα με τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες λυσιτελέστερο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των Ο.Τ.Α., έτσι ώστε αυτοί να ασκούν τις ανατιθέμενες σε αυτούς από το Σύνταγμα αρμοδιότητες με αποτελεσματικό και πρόσφορο τρόπο, τηρώντας τις αρχές της νομιμότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας» (ΣτΕ 2058/2024). Επιπλέον, η λειτουργία των νομικών προσώπων που λύνονται αυτοδίκαια, σε περίπτωση που δεν μετατραπούν ή δεν συγχωνευθούν σε αναπτυξιακούς οργανισμούς, δεν κατοχυρώνεται συνταγματικά.

Σε κάθε περίπτωση, οι αρμοδιότητες των νομικών αυτών προσώπων, δεν μεταφέρονται σε όργανα της κεντρικής εξουσίας, αλλά ασκούνται από ένα νομικό πρόσωπο που εξακολουθεί να τελεί υπό την εποπτεία του ίδιου δήμου ή περιφέρειας υπό την εποπτεία των οποίων λειτουργούσε και το νομικό πρόσωπο που μετατρέπεται ή συγχωνεύεται σε αναπτυξιακό οργανισμό.

Η συγχώνευση ή η μετατροπή σε αναπτυξιακό οργανισμό κρίνεται ως η προσφορότερη λύση, καθώς οι αναπτυξιακοί οργανισμοί των Ο.Τ.Α. συστήνονται για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, αποτελούν αναθέτουσες αρχές ως οργανισμοί δημοσίου δικαίου, υπό τις προϋποθέσεις των λειτουργικών κριτηρίων της περ. 4 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016, το διοικητικό τους συμβούλιο απηχεί το δημόσιο συμφέρον, καθώς εκλέγεται από τη γενική συνέλευση στην οποία συμμετέχουν οι Ο.Τ.Α., κατά συντριπτική πλειοψηφία, και αποτελούν εξαρχής ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Γ. Μέρος Γ'

Στο Μέρος Γ' του Βιβλίου Δεύτερου ρυθμίζονται τα ζητήματα της καταστατικής θέσης των αιρετών και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα, στις νέες διατάξεις του δεύτερου κεφαλαίου απλοποιείται το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την καταστατική θέση, τίθενται οι βασικές αρχές που διέπουν τη δομή και λογική του και αποτυπώνονται οι κανόνες δικαίου που το εξειδικεύουν.

Ειδικότερα, θεσπίζεται ένα ενιαίο πλαίσιο για τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα τοπικής αυτοδιοίκησης, το οποίο συνδυάζει τις έννοιες της «αντιμισθίας» του ν. 3852/2010 και των «εξόδων παράστασης» του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α' 114) σε νέα διακριτή βάση και με σαφήνεια.

Επιπλέον, το νέο πλαίσιο καταstrώνεται με τρόπο ευέλικτο, προκειμένου να εξασφαλιστεί ένας αποδοτικός τρόπος καθορισμού και απονομής των απολαβών των αιρετών, στη βάση της διαφοροποιημένης άσκησης των καθηκόντων τους και της διαφοροποιημένης υπηρεσιακής ή επαγγελματικής τους κατάστασης.

Στις διατάξεις του τρίτου κεφαλαίου αποτυπώνεται το πλαίσιο των μετακλητών υπαλλήλων που επικουρούν το έργο των δημάρχων και περιφερειαρχών και, ειδικότερα, των γραμματέων και των συνεργατών τους.

BIBΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η τοπική αυτοδιοίκηση, ως πολιτικός και διοικητικός θεσμός παροχής υπηρεσιών προς τους δημότες και τους κατοίκους ενός δήμου και μιας περιφέρειας, βρίσκεται αντιμέτωπη με προκλήσεις τεχνολογικής, κοινωνικοπολιτικής και περιβαλλοντικής φύσης.

Στόχος του παρόντος Βιβλίου, σε συνδυασμό με τον πίνακα αρμοδιοτήτων που εντάσσεται στο παράρτημα του νομοσχεδίου, είναι, αφενός, η ρητή καταγραφή των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών, αφετέρου, η αναδόμηση του συστήματος και των εργαλείων άσκησης τους, με σκοπό η τοπική αυτοδιοίκηση να ανταποκρίνεται με τον όσο δυνατόν καλύτερο τρόπο στις πολλαπλώς αναδυόμενες ανάγκες της κοινωνίας, των πολιτών και των επιχειρήσεων.

Αναλυτικότερα, στο παρόν Βιβλίο έχουν ληφθεί οι ακόλουθες πρόνοιες:

α) Καταγραφή των ασκούμενων αρμοδιοτήτων των δήμων και περιφερειών με τη μέθοδο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης (σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν. 5013/2023, Α' 12), ενταγμένων σε δημόσιες πολιτικές, ώστε να εντοπίζεται ευχερώς ο τομέας εντός του οποίου εντάσσεται η εκάστοτε αρμοδιότητα που ασκεί ο δήμος ή η περιφέρεια, καθώς και ο τύπος αυτής, κατά τις διατάξεις του ανωτέρω νόμου. Οι αρμοδιότητες αυτές θα ενταχθούν στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης, προκειμένου οι δημόσιες πολιτικές να έχουν συνέχεια και συμπληρωματικότητα. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνεται η άμεση κάθετη διασύνδεση των επάλληλων διοικητικών επιπέδων, ήτοι από τα Υπουργεία προς τα επίπεδα αυτοδιοίκησης των περιφερειών και δήμων, ώστε να μην καταλείπεται περιθώριο αμφιβολιών σύγχυσης αρμοδιοτήτων, αλληλοεπικαλύψεων, και ευθύνης υλοποίησης, αλλά οι ανατιθέμενες αρμοδιότητες

να εκχωρούνται στους δήμους και στις περιφέρειες κατά τρόπο ρητό, χωρίς να εμφιλοχωρούν αμφισβητήσεις και διακρίσεις υποπεριπτώσεων.

β) Εξειδίκευση και εμβάθυνση της έννοιας του συνταγματικού τεκμηρίου της διοίκησης των τοπικών υποθέσεων, του άρθρου 102 του Συντάγματος, υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, με την εισαγωγή του «τεκμηρίου της καθημερινότητας» των δημοτών και των κατοίκων υπέρ των δήμων. Σκοπός της εισαγωγής του τεκμηρίου είναι οι δημοτικές αρχές να μην ασκούν μόνο τις αρμοδιότητες που ρητώς τους έχουν απονεμηθεί (στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας) αλλά και τις αρμοδιότητες που εντάσσονται λειτουργικά στις κατηγορίες αρμοδιοτήτων για τους δήμους και οι οποίες δεν έχουν απονεμηθεί ρητώς σε άλλο όργανο διοίκησης. Οι κατηγορίες αυτές αρμοδιοτήτων ορίζονται από τον νομοθέτη ως εκείνες που άπτονται θεμάτων καθημερινής δραστηριοποίησης των δημοτών και των κατοίκων των δήμων, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση των αρμοδιοτήτων που ασκούν οι δήμοι. Το «τεκμήριο της καθημερινότητας» παρέχει σαφή εξουσιοδότηση προς τα συμβούλια των δήμων να εξειδικεύσουν τις αρμοδιότητες που τους αποδίδονται, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα γεωμορφολογικά, ανθρωπολογικά, πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

BIBΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Με το Βιβλίο Τέταρτο του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιχειρείται η συνολική αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την οικονομική διοίκηση, τη δημοσιονομική λειτουργία και τη διαχείριση των πόρων των δήμων και των περιφερειών. Το Βιβλίο Τέταρτο έρχεται να αντιμετωπίσει το διαχρονικό και δομικό πρόβλημα της απουσίας ενός ενιαίου, συστηματικού και λειτουργικού κανονιστικού πλαισίου στους τομείς του προϋπολογισμού, των εσόδων, της βεβαίωσης και είσπραξης αυτών, της διενέργειας και πληρωμής των δαπανών και της εν γένει εκτέλεσης και παρακολούθησης του προϋπολογισμού, των οικονομικών στοιχείων και αποδόσεων, της διαχείρισης της κινητής και ακίνητης περιουσίας, καθώς και της σύναψης και εκτέλεσης συμβάσεων των δήμων και των περιφερειών.

Το ισχύον πλαίσιο έχει διαμορφωθεί σωρευτικά κατά τις τελευταίες επτά (7) και πλέον δεκαετίες, μέσω διαδοχικών, αποσπασματικών και συχνά κατακερματισμένων νομοθετικών παρεμβάσεων, χωρίς ενιαία αρχιτεκτονική και σε αρκετές περιπτώσεις χωρίς σαφή διασύνδεση μεταξύ των επιμέρους ρυθμίσεων. Η πολυδιάσπαση των διατάξεων σε πλήθος νόμων, βασιλικών και νομοθετικών διαταγμάτων, κανονιστικών πράξεων, ειδικών ρυθμίσεων καθώς και η θεσμοθέτηση κανόνων εξωγενούς νομοθεσίας που προέκυψαν λόγω σύγχρονων αναγκών και εξελίξεων, σε συνδυασμό με τις αλληπάλληλες τροποποιήσεις τους, έχει οδηγήσει στη δημιουργία ενός δαιδαλώδους και δυσνόητου νομικού πλαισίου, το οποίο συχνά εμφανίζει νομοτεχνικές ασυνέπειες, ερμηνευτικές αβεβαιότητες και αλληλοεπικαλύψεις αρμοδιοτήτων και διαδικασιών.

Η κατάσταση αυτή δυσχεραίνει ουσιαστικά την ορθή, ενιαία και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου από τις αρμόδιες υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών, υπονομεύει την ασφάλεια δικαίου και οδηγεί συχνά σε διαφοροποιημένες, βάσει ερμηνείας, πρακτικές ως προς την αντιμετώπιση και διαχείριση των αναφερόμενων ζητημάτων. Παράλληλα, οδηγεί σε πρόσθετα διοικητικά βάρη, αυξάνει τον κίνδυνο

σφαλμάτων και καθυστερήσεων και δυσχεραίνει τον αποτελεσματικό έλεγχο της νομιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Η ανομοιόμορφη αντιμετώπιση όμοιων περιπτώσεων οδηγεί στην εμφάνιση ερμηνευτικών αμφισβητήσεων και την αδυναμία πλήρους και έγκαιρης αποτύπωσης των πραγματικών δεδομένων, δυσχεραίνει τον προγραμματισμό, τον έλεγχο και την αξιολόγηση της οικονομικής λειτουργίας των δήμων και των περιφερειών.

Οι προτεινόμενες διατάξεις του Βιβλίου Τέταρτου αποσκοπούν στην άρση των ανωτέρω δυσλειτουργιών, μέσω της συγκέντρωσης, ενοποίησης, επικαιροποίησης, εκσυγχρονισμού και συστηματικής αναδιάρθρωσης του συνόλου των κανόνων που διέπουν το πλαίσιο της οικονομικής λειτουργίας των δήμων και των περιφερειών σε ένα ενιαίο βιβλίο του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώνεται ένα συνεκτικό, σαφές και λειτουργικό κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο επιτρέπει την ενιαία ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων, περιορίζει τις παρερμηνείες και ενισχύει την προβλεψιμότητα και την ασφάλεια δικαίου. Ταυτόχρονα, το Βιβλίο Τέταρτο λαμβάνει υπόψη τις σύγχρονες απαιτήσεις χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, διαφάνειας, λογοδοσίας και αποτελεσματικότητας, καθώς και την ανάγκη ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας των φορέων. Η ενοποιημένη ρύθμιση, ο εκσυγχρονισμός και η απλούστευση των διαδικασιών προϋπολογισμού, η αναθεώρηση της διαδικασίας βεβαίωσης των εσόδων, παρακολούθησης των οικονομικών στοιχείων και επιδόσεων, της διαχείρισης της περιουσίας και εκτέλεσης των συμβάσεων συμβάλλουν στη βελτίωση της λειτουργικής αυτοτέλειας των δήμων και των περιφερειών και στη δημιουργία σταθερού θεσμικού πλαισίου για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων, οι οποίες προάγουν τα κοινωνικά και οικονομικά συμφέροντα των πολιτών, τις τοπικές υποθέσεις και δραστηριότητες των δήμων και των περιφερειών προς όφελος της τοπικής ανάπτυξης και της αποτελεσματικής εξυπηρέτησης των πολιτών.

BIBΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Με το Βιβλίο Πέμπτο του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης συστήνεται στο Υπουργείο Εσωτερικών μία ενιαία Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., η οποία ασκεί τον έλεγχο νομιμότητας στις πράξεις των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων που αποτελούν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών τους οργάνων και των οργάνων διοίκησης των νομικών αυτών προσώπων, με εξαίρεση την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας, την Ένωση Περιφερειών και τις Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, καθώς και την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε.

Συγκροτείται, με τη μεταρρύθμιση αυτή, ένας ενιαίος εποπτικός μηχανισμός, με σαφές περιεχόμενο ελέγχου, λειτουργική διασύνδεση των υπηρεσιών του με ένα σύγχρονο πληροφοριακό σύστημα και εξειδικευμένο προσωπικό, με εμπειρία στην άσκηση ελέγχου νομιμότητας των τοπικών υποθέσεων.

Συγκεκριμένα:

α) Στην Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. προΐσταται ένα πρόσωπο υψηλών προσόντων, ο Γενικός Επόπτης Νομιμότητας Ο.Τ.Α., ο οποίος συντονίζει, με τη συμβολή ενός σύγχρονου πληροφοριακού συστήματος ελέγχου νομιμότητας, την

Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. και ο οποίος θα αποτελεί το πρόσωπο «αναφοράς» στους πολίτες και φορείς για την άσκηση του αυτεπάγγελλου ελέγχου νομιμότητας στις πράξεις των Ο.Τ.Α. και των νομικών τους προσώπων και τη διαχείριση των καταγγελιών των πολιτών.

β) Η Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. συγκροτείται:

βα) από τις επιμέρους επτά (7) Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας (Α.Υ.Ε.) Ο.Τ.Α., οι οποίες συστήνονται στις έδρες των επτά (7) αποκεντρωμένων διοικήσεων της χώρας, και στις οποίες ανατίθεται το εποπτικό έργο του ελέγχου νομιμότητας και του πειθαρχικού ελέγχου, μέσω του πληροφοριακού συστήματος νομιμότητας Ο.Τ.Α.,

ββ) από επιμέρους Τμήματα που συστήνονται στην έδρα του Υπουργείου Εσωτερικών, προς υποβοήθηση του έργου του Γενικού Επόπτη Νομιμότητας Ο.Τ.Α. και

βγ) από το Συμβούλιο Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., το οποίο απαρτίζεται από τους επτά (7) επικεφαλής Επόπτες Νομιμότητας των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. και τον Γενικό Επόπτη Νομιμότητας, με σκοπό τον συντονισμό και την ομοιόμορφη εφαρμογή του ελέγχου νομιμότητας από τις Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.

γ) Όλες οι επιμέρους υπηρεσιακές μονάδες της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. διασυνδέονται με το πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Ο.Τ.Α., το οποίο κατανέμει, με τυχαίο τρόπο και αδιαμεσολάβητα, τις υποθέσεις ελέγχου νομιμότητας και πειθαρχικού ελέγχου στις Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α., με μοναδικό περιορισμό το «χωρικό ασυμβίβαστο». Σύμφωνα με αυτό καμία Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. δεν μπορεί να χρεωθεί υποθέσεις ελέγχου νομιμότητας πράξεων ή παραλείψεων και πειθαρχικού ελέγχου των οργάνων των δήμων και των περιφερειών και των νομικών προσώπων που αποτελούν φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης και που εμπίπτουν στα χωρικά όρια της αποκεντρωμένης διοίκησης, όπου εδρεύει η Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.. Επιπλέον, το πληροφοριακό σύστημα αποτελεί αφενός το σημείο επαφής με τους πολίτες, προκειμένου να ασκούν μέσω αυτού την ειδική διοικητική προσφυγή, αφετέρου τον κόμβο συγκέντρωσης όλης της γνώσης που χρειάζονται τόσο τα στελέχη των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. για την αποτελεσματική άσκηση του έργου τους, όσο και άλλα ελεγκτικά όργανα, τα οποία ασκούν τον δικό τους διακριτό, από άποψη αντικειμένου, έλεγχο σε υποθέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης.

BIBΛΙΟ ΕΚΤΟ

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Έκτου του παρόντος Κώδικα εισάγεται ένα συνεκτικό πλέγμα γενικών διατάξεων που ισχύουν οριζόντια σε όλο το νομοθέτημα και διασφαλίζουν ενότητα, σαφήνεια και ρυθμιστική συνοχή στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται σαφές ότι οι ειδικές ρυθμίσεις του Κώδικα δεν λειτουργούν αποσπασματικά, αλλά εντάσσονται σε ένα συνεκτικό και ενιαίο σύνολο κανόνων, προκειμένου να αρθούν ερμηνευτικές αβεβαιότητες. Με το παρόν Βιβλίο αντιμετωπίζεται η ανάγκη συντονισμένης επικαιροποίησης και λειτουργικής βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου που διέπει την οικονομική διαχείριση, τη διοικητική οργάνωση και την επιχειρησιακή λειτουργία των δήμων και των περιφερειών, καθώς και την προσαρμογή τους στις σύγχρονες

	απαιτήσεις της ψηφιακής διοίκησης. Ειδικότερα, ρυθμίζονται ζητήματα οικονομικής φύσεως, ζητήματα εκπροσώπησης και δικαστικής διαχείρισης, θέματα φορολογικής μεταχείρισης, καθώς και ζητήματα χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής, ηλεκτρονικών εγγράφων και διαδικασιών διοικητικής επικοινωνίας. Παράλληλα, εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την οργάνωση της αποκεντρωμένης διοίκησης, τη λειτουργική διαχείριση των δημοτικών και περιφερειακών αυτοκινήτων και άλλων οχημάτων, καθώς και εξουσιοδοτικές, μεταβατικές και καταργούμενες διατάξεις για τη συνεκτική εφαρμογή του πλαισίου. Περαιτέρω, με το δεύτερο μέρος του νομοθετήματος κυρώνεται το Πρόσθετο Πρωτόκολλο του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας για το δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις των τοπικών αρχών, ενώ παράλληλα αίρονται επιφυλάξεις επί του Χάρτη, με σκοπό την ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής και την εναρμόνιση της εθνικής έννομης τάξης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας. Ειδικά το Μέρος Γ' του Βιβλίου Έκτου αντιμετωπίζει το καίριο ζήτημα στελέχωσης των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών των δήμων και των νομικών τους προσώπων. Η στελέχωση με έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό, είναι εκ των ουκ άνευ συνθήκη για την ομαλή λειτουργία τους, ιδίως ενόσω το ζήτημα του δημογραφικού είναι από τα πλέον σημαντικά που έχει να αντιμετωπίσει η χώρα και η ανάγκη για την φιλοξενία των παιδιών σε δημόσιες, αλλά και ιδιωτικές δομές είναι απαραίτητη για την εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής των πολιτών.
Έ	Γιατί αποτελεί πρόβλημα; ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ Οι διαπιστωμένες αδυναμίες του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου δεν συνιστούν απλώς τεχνικές ατέλειες σε διοικητικές διαδικασίες, αλλά επηρεάζουν ουσιαδώς την ποιότητα της τοπικής δημοκρατίας, την αποτελεσματικότητα της διοίκησης και την εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, η ύπαρξη παρωχημένων ή ανενεργών διατάξεων αυξάνει το βάρος εφαρμογής για τα διοικητικά όργανα και τα δικαστήρια, δημιουργεί περιθώρια αντικρουόμενων ερμηνειών και επιβαρύνει τη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών με περιττή γραφειοκρατία. Επιπλέον, η απουσία ενιαίας και σύγχρονης κωδικοποίησης δυσχεραίνει την προσβασιμότητα, πλοήγηση και εξοικείωση στο δίκαιο της τοπικής αυτοδιοίκησης τόσο για την ίδια τη δημόσια διοίκηση, όσο και για τους πολίτες. Περαιτέρω, οι δυσλειτουργίες του συστήματος των δύο (2) γύρων επηρεάζουν αρνητικά τη συμμετοχικότητα και τη δημοκρατική νομιμοποίηση των αιρετών αρχών. Η σημαντική μείωση της συμμετοχής στον επαναληπτικό γύρο έχει ως αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις ο επιτυχών συνδυασμός να εκλέγεται με μικρότερη απόλυτη εκλογική υποστήριξη σε σχέση με την πρώτη ψηφοφορία, γεγονός που αποδυναμώνει την αντιπροσωπευτικότητα του αποτελέσματος. Η υποχρεωτική διπλή εκλογική διαδικασία επιβαρύνει δυσανάλογα τους εκλογείς — ιδίως τους ετεροδημότες — και αυξάνει σημαντικά το δημοσιονομικό και

οργανωτικό κόστος για το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση. Επιπρόσθετα, η επαναληπτική εκλογή έχει συνδεθεί στην πράξη με περιορισμένο ουσιαστικό προγραμματικό διάλογο και με φαινόμενα εργαλειακών συνεργασιών.

Η περιορισμένη αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων στην εκλογική διαδικασία λειτουργεί ανασταλτικά για τη διεύρυνση της εκλογικής συμμετοχής. Σε ένα περιβάλλον ώριμων τεχνολογικών υποδομών και αυξανόμενης εξοικείωσης με τις ψηφιακές υπηρεσίες, η απουσία θεσμικά κατοχυρωμένων επιλογών ηλεκτρονικής ψήφου ενδέχεται να διατηρεί περιττά εμπόδια στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος.

Περαιτέρω, οι αδυναμίες του πλαισίου ελέγχου εκλογικών δαπανών επηρεάζουν την ισότητα των όρων πολιτικού ανταγωνισμού και τη διαφάνεια της προεκλογικής δραστηριότητας. Η πολυπλοκότητα των διαδικασιών και τα διαπιστωμένα κενά ελέγχου ενδέχεται να υπονομεύσουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ακεραιότητα της εκλογικής διαδικασίας.

Υπό τα δεδομένα αυτά, η νομοθετική παρέμβαση κρίνεται αναγκαία προκειμένου να αποκατασταθεί η κανονιστική συνοχή, να ενισχυθεί η λειτουργικότητα και κυβερνησιμότητα των δήμων και των περιφερειών, να διευρυνθεί η εκλογική συμμετοχή και να θωρακιστούν περαιτέρω η διαφάνεια και η αξιοπιστία της αυτοδιοικητικής εκλογικής διαδικασίας.

BIBΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Α. Οι διατάξεις του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών έχουν «δοκιμαστεί» στο πέρασμα των χρόνων, με πολυάριθμες νομοθετικές παρεμβάσεις και τροποποιήσεις που κάθε φορά ικανοποιούν διαφορετικές ανάγκες της τοπικής αυτοδιοίκησης και συνάμα υιοθετούν διαφορετικές προτεραιότητες και πολιτικές οπτικές. Το γεγονός αυτό έχει αποτυπωθεί σε πλειάδα διατάξεων, όπως ενδεικτικά αυτές εντοπίζονται στους νόμους 3979/2011 (Α'138), 4257/2014 (Α'93), 4555/2018 (Α'133), 4604/2019 (Α'50), 4623/2019 (Α'134), 4625/2019 (Α' 139), 4804/2021 (Α'90), 5043/2023 (Α'91), 5046/2023 (Α'137), 5056/2023 (Α'163), 5079/2023 (Α'215), 5083/2024 (Α'12). Στις ρυθμίσεις των ανωτέρω νόμων ο ιστορικός νομοθέτης μπορεί εύκολα να εντοπίσει διατάξεις που εξελίσσονται σε περιεχόμενο, με σκοπό να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες των καιρών και άλλες με διασταυρούμενο περιεχόμενο, οι οποίες χρήζουν ενοποίησης και προσαρμογής στο σήμερα. Στο πιο πρόσφατο παρελθόν, με τις διατάξεις του ν. 5056/2023 έγινε μια πρώτη προσπάθεια απλοποίησης των διατάξεων του συστήματος διακυβέρνησης και επήλθαν σημαντικές αλλαγές, με κυριότερες: την απλοποίηση του τρόπου εκλογής των μελών του προεδρείου του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου και της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, την ενοποίηση της οικονομικής επιτροπής και της επιτροπής ποιότητας ζωής στη δημοτική και αντίστοιχα στην περιφερειακή επιτροπή, την κατάργηση της εκτελεστικής επιτροπής και την ανακατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του δημοτικού και του περιφερειακού συμβουλίου και της δημοτικής και αντίστοιχα της περιφερειακής επιτροπής, καθώς και τη θεσμοθέτηση της ειδικής συνεδρίασης λογοδοσίας των πεπραγμένων της δημοτικής και περιφερειακής αρχής.

Η προσπάθεια εκσυγχρονισμού του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών συνεχίζεται. Με τις νέες διατάξεις του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες διαπερνούν το σύνολο των σχετικών ρυθμίσεων οργάνωσης, λειτουργίας και άσκησης αρμοδιοτήτων των αιρετών μονομελών και συλλογικών οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών, δεν επέρχεται μόνο κωδικοποίηση, αλλά θεσπίζονται και νέες ρυθμίσεις, με σκοπό την περαιτέρω αναβάθμιση του ρόλου των αιρετών μονομελών και συλλογικών οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Παράλληλα για τους δήμους, μέχρι σήμερα, εκκρεμεί η ενοποίηση των διατάξεων του ν. 3852/2010 με τις ισχύουσες διατάξεις των άρθρων του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.

Ειδικότερα, από το 2011, έτος εφαρμογής του ν. 3852/2010, το σύστημα διακυβέρνησης των δήμων στα άρθρα 58-78 συμπληρώνεται από την εφαρμογή διατάξεων του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που παρέμειναν σε ισχύ και δεν είχαν καταργηθεί ρητά. Μέχρι σήμερα, η ταυτόχρονη ισχύς του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων με τα άρθρα του συστήματος διακυβέρνησης του ν. 3852/2010 προκαλούσε ερμηνευτικά ζητήματα για το εάν σε περιπτώσεις που ο ν. 3852/2010 «σιωπά», είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων ή του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας ή εάν ο νομοθέτης του ν. 3852/2010 ήθελε τη «μη παρέμβαση» ή τη μη υιοθέτηση της λύσης που προέβλεψε ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων. Λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω ασυνέχειες, με τις νέες διατάξεις επιλύονται οριστικά κρίσιμα ερμηνευτικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα αιρετά όργανα διοίκησης και οι λοιποί εφαρμοστές του δικαίου.

Η κωδικοποίηση των διατάξεων του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών είναι, επίσης, απαραίτητη, με σκοπό την εναρμόνιση και ενιαία αποτύπωση, στο σύνολό τους, της λογικής της ενισχυμένης πλειοψηφίας που διέπει το εκλογικό σύστημα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το σύστημα διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών έχει υποστεί πολλές αλλαγές. Οι αλλαγές αυτές συνδέθηκαν όχι μόνο με τη «δοκιμασία» της πρώτης εφαρμογής διατάξεων σε διευρυμένους χωροταξικά δήμους και περιφέρειες, αλλά και με τη μετέπειτα εφαρμογή εκλογικών συστημάτων διαφορετικής φιλοσοφίας, τα οποία επηρέασαν τη συγκρότηση και την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των αιρετών συλλογικών οργάνων διοίκησης. Ενδεικτικά αυτές οι αλλαγές συνοψίζονται στα εξής:

α) στο σύστημα της απλής αναλογικής του ν. 4555/2018 και την ανάδειξη από το εκλογικό σώμα συμβουλίων, στα οποία η παράταξη του δημάρχου ή του περιφερειάρχη δεν είχε πάντα την πλειοψηφία των συμβούλων,

β) στην προσαρμογή, στη συνέχεια, του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών στη φιλοσοφία του ν. 4623/2019, με σκοπό την ενίσχυση της κυβερνησιμότητας των αιρετών διοικήσεων και την άρση προβλημάτων διακυβέρνησης που συνδέθηκαν με το γεγονός της θεσμοθέτησης της απλής αναλογικής,

γ) στην επαναφορά, εκ νέου, στο δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο, με τον ν. 5013/2023 (Α'12), αρμοδιοτήτων που είχαν μεταβιβαστεί στην οικονομική επιτροπή, βάσει των ν. 4623/2019 και 4625/2019 προς ενίσχυση της κυβερνησιμότητας των δήμων και των περιφερειών,

δ) στο πλειοψηφικό σύστημα εκλογής του ν. 4804/2021 και την ανάδειξη από το εκλογικό σώμα συμβουλίων στα οποία ο δήμαρχος και ο περιφερειάρχης εξασφαλίζουν, πλέον, τα τρία πέμπτα (3/5) του συμβουλίου, καταλείποντας τα δυο πέμπτα (2/5) στις λοιπές παρατάξεις της μειοψηφίας,

ε) στην εναρμόνιση του συστήματος διακυβέρνησης με το νέο πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα και την ανάδειξη ισχυρών πλειοψηφικών παρατάξεων των εκλεγέντων δημάρχων και περιφερειαρχών.

Από τις ανωτέρω παρεμβάσεις καθίσταται σαφές ότι η κωδικοποίηση των διατάξεων της διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών είναι επιβεβλημένη, καθώς, πλέον, τη ραχοκοκαλιά του συστήματος διακυβέρνησής τους διαπερνά η πλειοψηφική λογική του εκλογικού συστήματος που εξασφαλίζει σταθερές βάσεις νομιμοποίησης των αιρετών τους οργάνων για την αποτελεσματικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Β. Η προσπάθεια εξορθολογισμού του καθεστώτος που διέπει τα νομικά πρόσωπα της τοπικής αυτοδιοίκησης εντοπίζεται ως βασικός στόχος σε πολλές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί από το έτος 2006 μέχρι και τον ν. 5056/2023, με τον οποίο καταργήθηκε η συντριπτική πλειοψηφία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και λύθηκαν, με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι κοινωφελείς δημοτικές επιχειρήσεις των δήμων. Από τη νομοθετική αυτή παρέμβαση επιτεύχθηκαν οικονομίες κλίμακας για τους δήμους, βελτιώθηκε ο οικονομικός προγραμματισμός και εξοικονομήθηκαν πόροι, οι οποίοι ελευθερώθηκαν προς εξυπηρέτηση των αναγκών των δημοτών και των επιχειρήσεων. Ο δήμος ανέκτησε στελεχιακό δυναμικό, πόρους και τον συντονισμό δράσεων για την υλοποίηση της τοπικής υπόθεσης.

Η προσπάθεια του νομοθέτη με τον ν. 5056/2023 για την καλύτερη οργάνωση των νομικών προσώπων των δήμων συμπληρώνεται με τη ρητή καταγραφή των νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών, τα οποία μπορούν να συστήσουν και στα οποία μπορούν να συμμετέχουν εφεξής. Ο πρώτος στόχος που επιδιώκεται με τις προτεινόμενες διατάξεις είναι η συγκέντρωση και η κωδικοποίηση των σχετικών διατάξεων, που διέπουν διαφορετικές κατηγορίες νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών και βρίσκονται διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετικά κείμενα, σε ένα σώμα, προκειμένου οι δήμοι και οι περιφέρειες να λειτουργούν με ασφάλεια δικαίου σε ένα στέρεο νομοθετικό πλαίσιο.

Στο πλαίσιο αυτό η κωδικοποίηση επιχειρείται σε ένα εκτενές πλέγμα διατάξεων που αφορά επιγραμματικά τον ν. 1069/1980 για τις Δ.Ε.Υ.Α., τον ν. 4555/2018 για τους Φο.Δ.Σ.Α., με τις πολυάριθμες μεταβατικές του διατάξεις, τους ν. 2218/1994 (Α' 90) και 3852/2010 για τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης, τον ν. 1518/1985 (Α' 30) για την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, τον ν. 4483/2017 (Α' 107) για τις επιχειρήσεις με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού, τον ν. 4674/2020 (Α' 53) για τους αναπτυξιακούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, τον ν. 5003/2022 (Α' 230) για τους Φορείς Διαχείρισης Λαϊκών Αγορών, τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα ιδρύματα, τις κοινωφελείς επιχειρήσεις, τους συνδέσμους των δήμων, τις ανώνυμες εταιρείες κάθε είδους, καθώς και τις αμιγείς επιχειρήσεις που είχαν συσταθεί με το π.δ. 410/1995 (Α' 231).

Οι προτεινόμενες διατάξεις δεν στοχεύουν μόνο στην κωδικοποίηση, αλλά επιχειρούν τον εξορθολογισμό και την αναδιάταξη των νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών σε βιώσιμες κατηγορίες, λειτουργικές και ικανές να ομαδοποιήσουν τις δράσεις σε συγκεκριμένες νομικές μορφές, ώστε να υπάρχουν καλύτερος συντονισμός δυνάμεων και συνεργασία των δήμων τόσο μεταξύ τους, όσο και με τις περιφέρειες, σε ξεκάθαρη νομική βάση. Η ανάγκη αυτή καθίσταται επιτακτική για τη βιωσιμότητα των δήμων και των περιφερειών. Τούτο, διότι η πολυδιάσπαση στις μορφές και στις κατηγορίες νομικών προσώπων που εντοπίζονται σήμερα, καθιστά αναποτελεσματική για τους δήμους και τις περιφέρειες τη διαχείριση του προσωπικού τους και τον έλεγχο στην οικονομική λειτουργία των νομικών προσώπων που έχουν συστήσει και στα οποία συμμετέχουν. Αποτέλεσμα αυτού του πολυκατακερματισμού νομικών μορφών είναι να εντοπίζονται, εκ των υστέρων, παράνομες επιχορηγήσεις, ελλείμματα, εκτροχιασμένοι προϋπολογισμοί, πολυδιάσπαση και αλληλοεπικάλυψη δράσεων.

Γ. Από την έναρξη εφαρμογής των άρθρων 92 και 93, καθώς και 181, 182 και 183 του ν. 3852/2010, τα οποία καθορίζουν τα αιρετά πρόσωπα που λαμβάνουν αντιμισθία και το ύψος της, τη χορήγηση ειδικής άδειας στους αιρετούς που έχουν την υπαλληλική ιδιότητα και την καταβολή αποζημίωσης για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις των αιρετών συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, έχουν επέλθει πολυάριθμες τροποποιήσεις, με αποτέλεσμα τη δυσκολία στην κατανόηση και την εφαρμογή τους, καθώς και την έλλειψη συνοχής στο περιεχόμενο των διατάξεων.

Η δυσκολία αυτή καθίσταται ακόμα πιο έντονη, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι παράλληλα με τις διατάξεις του ν. 3852/2010 εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που καθορίζουν τα έξοδα παράστασης και τις αποζημιώσεις που λαμβάνουν τα αιρετά όργανα διοίκησης των νομικών προσώπων των δήμων, με επιμέρους διαφοροποιημένες προβλέψεις, ανά κατηγορία νομικού προσώπου.

Οι συνεχείς δε και αποσπασματικές παρεμβάσεις στο σχετικό νομοθετικό πλαίσιο έχουν οδηγήσει σε ένα πολυκατακερματισμένο και «δαιδαλώδες» νομοθετικό καθεστώς, με πολυάριθμες και συχνά αντιφατικές διατάξεις, οι οποίες έχουν καταργήσει τη «ραχοκοκαλιά» της αρχικής νομοθέτησης, καθώς βασικές επιλογές που είχε υιοθετήσει ο ν. 3852/2010 στον κορμό των άρθρων της καταστατικής θέσης των αιρετών δεν μπόρεσαν να εφαρμοστούν ή σταδιακά αναθεωρήθηκαν, εξαιτίας και της δυσχερούς οικονομικής συγκυρίας με την οποία ήρθε αντιμέτωπη η χώρα, η οποία συνέπεσε χρονικά με την έναρξη της εφαρμογής του ν.3852/2010.

BIBΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Το υφιστάμενο πλαίσιο άσκησης αρμοδιοτήτων των δήμων και περιφερειών αποτελείται από διάσπαρτες, ειδικότερες για κάθε θέμα της τοπικής αυτοδιοίκησης, ρυθμίσεις και από επάλληλα νομοθετικά κείμενα, όπως ενδεικτικά ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων, ο Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996, Α' 21), ο ν. 3852/2010, καθώς και πληθώρα νομοθετημάτων διαφόρων τομέων πολιτικής, γεγονός που δεν ενισχύει τη διαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων των αιρετών οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών, με κυριότερο αποτέλεσμα τη

μειούμενη εμπιστοσύνη των πολιτών προς τις υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών. Το γεγονός αυτό συχνά προκαλεί στις αιρετές διοικήσεις των δήμων και των περιφερειών μια αίσθηση αβεβαιότητας για την ορθότητα ή μη της λήψης της εκάστοτε απόφασης. Η αβεβαιότητα αυτή επεκτείνεται και στην καταγραφή, καθώς και στις μεθόδους άσκησης των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης, δημιουργώντας προβλήματα αλληλοεπικάλυψης των φορέων στα αντικείμενα και στους τομείς στους οποίους αναλάμβαναν δράση.

Με το παρόν Βιβλίο επιδιώκεται η αποσαφήνιση νομοθετικών κενών και αλληλοεπικάλυψεων, η απλούστευση των όρων και διαδικασιών άσκησης των αρμοδιοτήτων και η θέσπιση του κατάλληλου πλαισίου για την εξασφάλιση της πραγματικής διοικητικής αυτοτέλειας των δήμων και των περιφερειών κατά τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεών τους.

BIBΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την οικονομική διοίκηση και λειτουργία των δήμων και των περιφερειών εμφανίζει σοβαρές δυσλειτουργίες, καθώς σε σημαντικό βαθμό δεν ανταποκρίνεται πλέον στις σύγχρονες διοικητικές, δημοσιονομικές και τεχνολογικές απαιτήσεις. Η υφιστάμενη νομοθεσία, η οποία διαμορφώθηκε στη διάρκεια επτά (7) δεκαετιών, αδυνατεί να ενσωματώσει συστηματικά τον ρόλο της τεχνολογίας και της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και σε συνδυασμό με την απουσία ενιαίων, συνεκτικών κανόνων, υπονομεύει την αποτελεσματική, διαφανή και ομοιόμορφη άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων.

Η διαχρονική, αποσπασματική και άναρχη συσσώρευση ρυθμίσεων, χωρίς ενιαία συστηματική διάρθρωση, έχει οδηγήσει σε ένα κατακερματισμένο και σε αρκετές περιπτώσεις δυσνόητο ρυθμιστικό περιβάλλον, το οποίο δυσχεραίνει την καθημερινή διοικητική λειτουργία των οικονομικών υπηρεσιών και αποδυναμώνει τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Πολλές εκ των ισχυουσών διατάξεων είναι παρωχημένες, ασαφείς ή επικαλυπτόμενες, γεγονός που προκαλεί σοβαρές ερμηνευτικές δυσχέρειες και ανομοιόμορφη εφαρμογή του δικαίου από φορέα σε φορέα.

Ως αποτέλεσμα, όμοιες καταστάσεις αντιμετωπίζονται με ανόμοιο τρόπο, πλήττοντας την αρχή της ισότητας, εντείνοντας την ανασφάλεια δικαίου και προκαλώντας αβεβαιότητα τόσο για τα όργανα διοίκησης, όσο και για τους διοικούμενους. Η έλλειψη σαφήνειας ως προς το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο καθιστά δυσχερή τη νόμιμη και συνεπή άσκηση των οικονομικών αρμοδιοτήτων και αυξάνει τον κίνδυνο λαθών, ακυρώσεων και καταλογισμών.

Ειδικότερα, στον τομέα της βεβαίωσης των εσόδων, η διατήρηση παρωχημένων διαδικασιών, τις οποίες η τεχνολογική εξέλιξη έχει καταστήσει σε μεγάλο βαθμό περιττές ή τις καθιστά ικανές να αντικατασταθούν από ψηφιακά μέσα, δημιουργεί πρακτικά εμπόδια στην πλήρη και έγκαιρη είσπραξη των απαιτήσεων. Παράλληλα, επιβαρύνει τους δήμους με πρόσθετα διοικητικά και οικονομικά κόστη, όπως ενδεικτικά οι ταχυδρομικές αποστολές συστημένων ειδοποιήσεων στα στάδια της υφιστάμενης διαδικασίας βεβαίωσης. Η δυσλειτουργία αυτή επηρεάζει άμεσα τη δημοσιονομική επάρκεια, περιορίζει την οικονομική αυτοτέλεια και εντείνει την εξάρτηση των φορέων από μεταβιβαστικούς πόρους.

Παράλληλα, η έλλειψη συστηματικής ενοποίησης των κανόνων που διέπουν τη διαχείριση της περιουσίας και τις δημόσιες συμβάσεις των δήμων και των περιφερειών καθιστά τις σχετικές διαδικασίες δυσανάλογα πολύπλοκες και ευάλωτες σε σφάλματα, καθυστερήσεις και αμφισβητήσεις της νομιμότητας. Η πολυπλοκότητα αυτή επιβαρύνει τόσο τις διοικητικές υπηρεσίες όσο και τα αιρετά όργανα, αυξάνοντας τον κίνδυνο ακυρώσεων πράξεων και καταλογισμών.

Επιπλέον, το ισχύον πλαίσιο ανταποκρίνεται, μεν, αλλά όχι ευκρινώς και με σαφήνεια, στις αυξημένες απαιτήσεις διαφάνειας, λογοδοσίας και αποτελεσματικότητας που επιβάλλονται από το σύγχρονο δημοσιονομικό και διοικητικό περιβάλλον, με αποτέλεσμα τη μη διασφάλιση των προϋποθέσεων για ουσιαστικό έλεγχο και συγκρίσιμη αξιολόγηση της οικονομικής διαχείρισης σε ενιαία βάση. Η απουσία σαφών και ενοποιημένων κανόνων περιορίζει την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και της ψηφιακής παρακολούθησης.

Τέλος, το κατακερματισμένο, δυσνόητο και αλληλεπικαλυπτόμενο ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργεί ανασταλτικά για την ανάπτυξη διοικητικής ικανότητας και θεσμικής μνήμης στις οικονομικές υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών, καθώς η εφαρμογή του δικαίου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αποσπασματικές ερμηνείες, εγκυκλίους και άτυπες πρακτικές, οι οποίες συχνά υποκαθιστούν τον κανόνα δικαίου.

Για τους λόγους αυτούς, το υφιστάμενο καθεστώς δεν εμφανίζει απλά νομοτεχνικές ατέλειες, αλλά παρουσιάζει αδυναμίες σε ουσιαστικά θεσμικά ζητήματα που επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργικότητα, την οικονομική αυτοτέλεια και την αποτελεσματικότητα των δήμων και των περιφερειών, καθιστώντας αναγκαία τη συνολική, συστηματική και επικαιροποιημένη αναμόρφωσή του.

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Από το έτος 2011 μέχρι σήμερα παραμένει ανολοκλήρωτη μία από τις βασικές καινοτομίες του ν. 3852/2010 που προέβλεπε την άσκηση κρατικής εποπτείας επί των Ο.Τ.Α. ενιαία από μία Αυτοτελή Υπηρεσία Εποπτείας των Ο.Τ.Α. Οι σχετικές προβλέψεις δεν εφαρμόστηκαν στο σύνολό τους, με αποτέλεσμα το προβλεπόμενο «μεταβατικό στάδιο» μέχρι την έναρξη λειτουργίας των προβλεπόμενων Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. να εφαρμόζεται εδώ και δεκαπέντε (15) έτη. Ειδικότερα, το μεταβατικό αυτό στάδιο απώλεσε στα χρόνια που ακολούθησαν τον παροδικό σκοπό για τον οποίο προβλέφθηκε, αφήνοντας ημιτελή την - κοινά αποδεκτή από όλες τις πολιτικές ηγεσίες που ακολούθησαν - εφαρμογή ενός συντονισμένου, αποτελεσματικού και ξεκάθਾਰου ελέγχου στους Ο.Τ.Α., χωρίς επικαλύψεις, κενά νόμου και αντικρουόμενες αποφάσεις μεταξύ ελεγκτικών οργάνων και υπηρεσιών.

Στο παρόν σύστημα άσκησης εποπτείας των Ο.Τ.Α. η συμβολή των Γραμματέων αποκεντρωμένης διοίκησης και των υπηρεσιών τους, καθώς και των Ειδικών Επιτροπών του άρθρου 152 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και των Επιτροπών Ελέγχου των Πράξεων του άρθρου 68 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996, Α' 21), υπήρξε αναμφισβήτητη σημαντική, καθώς σε μία εξαιρετικά δύσκολη οικονομική συγκυρία και υγειονομική κρίση που αντιμετώπισε η χώρα, κατόρθωσαν να εξασφαλίσουν το απαραίτητο δίκτυο ασφαλείας για τη νομιμότητα

της δράσης των Ο.Τ.Α. προς όφελος των πολιτών και του δημοσίου συμφέροντος. Η βούληση, όμως, για ισχυροποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης και η ολοένα ενισχυμένη παρουσία της στην καθημερινότητα των πολιτών και των οικονομικών φορέων πρέπει να συμβαδίζει με ένα σύστημα κρατικής εποπτείας που θα συγχρονίζεται με τη δράση, τις προκλήσεις και τις απαιτήσεις που η ίδια η τοπική αυτοδιοίκηση διεκδικεί, προσφέροντας εποπτικά μέσα αποτελεσματικά και συντονισμένα από μία υπηρεσία που θα στελεχώνεται με εξειδικευμένο προσωπικό, επικουρούμενο με την αξιοποίηση σύγχρονων εργαλείων πληροφορικής, που προσφέρουν αντικειμενικότητα, αμεροληψία και διαφάνεια.

Κατά το μεταβατικό στάδιο εποπτείας, ο έλεγχος νομιμότητας στις πράξεις των δήμων και των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένος, καθώς συνεχίζει να δομείται σε έναν διαφοροποιημένο και πολύπλοκο έλεγχο μεταξύ των δήμων και των περιφερειών, προερχόμενο από νομοθετικά κείμενα με βάση αναφοράς τη διοικητική οργάνωση του 1994 για τις περιφέρειες (πρώην νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις) και του 2006 για τους δήμους. Ειδικότερα, για τους δήμους, ο έλεγχος διενεργείται από τον Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης και κατά των αποφάσεων του από τις Ειδικές Επιτροπές του άρθρου 152 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Στις περιφέρειες, σύμφωνα και με τη Γνωμοδότηση 74/2018 του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, για μεν τις αποφάσεις των μονομελών οργάνων των περιφερειών αρμόδιος για έλεγχο νομιμότητας είναι ο Γραμματέας της αποκεντρωμένης διοίκησης, μόνο κατόπιν προσφυγής, για δε τις αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των περιφερειών αρμόδια είναι η Επιτροπή Ελέγχου των Πράξεων του άρθρου 68 του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, η οποία επιλαμβάνεται είτε κατόπιν υποβολής της πράξης συλλογικού οργάνου από τον Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, σε περίπτωση που ο τελευταίος αμφιβάλλει για τη νομιμότητα της πράξης, είτε κατόπιν προσφυγής από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Αποτέλεσμα της πολυδιάσπασης του ελέγχου νομιμότητας σε πολλά ελεγκτικά όργανα, διαφοροποιημένα ανά βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και είδος απόφασης, είναι η έλλειψη ενός απλού και κατανοητού ελέγχου νομιμότητας για τον πολίτη, η απουσία ενός συντονισμένου ελέγχου νομιμότητας που θα διέπεται από ενιαίους κανόνες, η έκδοση αντιφατικών αποφάσεων σε όμοιες περιπτώσεις, η ανασφάλεια και η αμφισβήτηση.

Επιπλέον, οι υπηρεσίες των αποκεντρωμένων διοικήσεων αναλαμβάνουν τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α. και τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών οργάνων, ασκώντας παράλληλα και άλλα διοικητικά καθήκοντα, που δεν σχετίζονται με τον έλεγχο νομιμότητας των Ο.Τ.Α., όπως για παράδειγμα τη διαχείριση θεμάτων προσωπικού. Αντίστοιχα, οι επιτροπές ελέγχου αποτελούνται από μέλη που δεν ασκούν, κατ' αποκλειστικότητα, έλεγχο νομιμότητας και δη σε θέματα τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά συγκροτούνται από πρόσωπα που καλούνται να διαχειριστούν υποθέσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης παρεμπιπτόντως προς τα κύρια και, κατά κανόνα, αλλότρια καθήκοντά τους. Αποτέλεσμα αυτής της πολυδιάσπασης του αντικειμένου εργασιών είναι η απουσία συνοχής του εποπτικού έργου.

	Το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για τη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης χαρακτηρίζεται από αποσπασματικότητα, ετερογένεια ρυθμίσεων και ελλείψεις ως προς την προσαρμογή του στις σύγχρονες διοικητικές και τεχνολογικές ανάγκες. Η ύπαρξη ασάφειας ή παλαιότερων ρυθμίσεων στα θέματα που ρυθμίζει το Έκτο Βιβλίο του παρόντος Κώδικα, δημιουργεί πρακτικές δυσχέρειες στη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών, επιβαρύνει τη διοικητική αποτελεσματικότητα και αυξάνει το διοικητικό κόστος. Επιπλέον, η περιορισμένη θεσμική ενσωμάτωση ψηφιακών διαδικασιών και ηλεκτρονικών μέσων δυσχεραίνει την επιτάχυνση των διοικητικών ενεργειών και την παροχή σύγχρονων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Παράλληλα, η μη πλήρης αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει το ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη συμμετοχή των πολιτών στις τοπικές υποθέσεις και η διατήρηση επιφυλάξεων στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας δεν ανταποκρίνονται στο σύγχρονο πρότυπο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και ενίσχυσης της τοπικής δημοκρατίας. Ως εκ τούτου, καθίσταται αναγκαία η θεσμική επικαιροποίηση και η ενοποίηση ρυθμίσεων, ώστε να διασφαλιστούν μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου, αποτελεσματικότητα στη διοίκηση και ουσιαστικότερη συμμετοχή των πολιτών στις υποθέσεις της τοπικής αρχής. Σχετικά με το μέρος Γ' η λήξη του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του προγράμματος «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» μετά το πέρας του σχολικού έτους 2026-2027, θα δημιουργήσει άνευ αμφιβολίας σημαντικό πρόβλημα στην στελέχωση των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, με άμεσα αποτελέσματα στην δυνατότητα φιλοξενίας μεγάλου αριθμού παιδιών και βρεφών. Αυτό θα έχει άμεσες συνέπειες στον οικογενειακό προγραμματισμό σημαντικού αριθμού οικογενειών και θα διαταράξει την επαγγελματική ζωή.
3.	Ποιους φορείς ή πληθυσμιακές ομάδες αφορά; Τους δήμους, τις περιφέρειες, τα νομικά πρόσωπα τοπικής αυτοδιοίκησης και τις αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας. Παράλληλα οι διατάξεις αφορούν τα αιρετά όργανα, τα διοικητικά συμβούλια των νομικών προσώπων, τους υπαλλήλους και, κατ' επέκταση, το σύνολο των πολιτών.

Η αναγκαιότητα της αξιολογούμενης ρύθμισης	
4.	Το εν λόγω ζήτημα έχει αντιμετωπιστεί με νομοθετική ρύθμιση στο παρελθόν; NAI x OXI r Εάν NAI, ποιο είναι το ισχύον νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει το ζήτημα; Τα κυριότερα νομοθετικά κείμενα είναι: 1. Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α' 114) 2. Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996, Α' 21), 3. ν. 3852/2010 (Α' 87),

	4. β.δ. 24-9/20.10.1958 (Α' 171), περί των εσόδων δήμων και κοινοτήτων, 5. β.δ. 17-5/15.6.1959 (Α' 114), περί οικονομικής διοίκησης και λογιστικού των δήμων και κοινοτήτων, 6. ν. 4555/2018 (Α' 133), 7. ν. 5056/2023 (Α' 163), 8. ν. 4071/2012 (Α' 85), 9. ν. 1080/1980 (Α' 246), 10. ν. 1069/1980 (Α' 191).	
5.	Γιατί δεν είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί στο πλαίσιο της υφιστάμενης νομοθεσίας	
	i) με αλλαγή προεδρικού διατάγματος, υπουργικής απόφασης ή άλλης κανονιστικής πράξης;	Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αφορούν σε ζητήματα που ρυθμίζονται ήδη σε επίπεδο τυπικού νόμου, καθώς και σε νέα αντικείμενα για τα οποία δεν υφίσταται ειδική νομοθετική εξουσιοδότηση προς έκδοση κανονιστικών πράξεων. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή η αντιμετώπισή τους με τροποποίηση ή έκδοση προεδρικού διατάγματος, υπουργικής απόφασης ή άλλης κανονιστικής πράξης. Η ρύθμιση των εν λόγω θεμάτων απαιτεί την τροποποίηση υφιστάμενων νομοθετικών διατάξεων και τη θέσπιση νέων.
	ii) με αλλαγή διοικητικής πρακτικής συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας νέας ερμηνευτικής προσέγγισης της υφιστάμενης νομοθεσίας;	Ενόψει των ανωτέρω διαπιστώσεων, οι επιδιωκόμενοι στόχοι δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν μέσω μεταβολής της διοικητικής πρακτικής ή με υιοθέτηση διαφορετικής ερμηνευτικής προσέγγισης της υφιστάμενης νομοθεσίας. Και τούτο διότι οι διαπιστωμένες δυσχέρειες δεν ανάγονται σε ζητήματα εφαρμογής ή ερμηνείας των ισχυουσών διατάξεων, αλλά σε ουσιώδη κανονιστικά κενά, ασάφειες και περιορισμούς του ίδιου του θεσμικού πλαισίου. Η τυχόν μεταβολή της διοικητικής πρακτικής, χωρίς νομοθετική παρέμβαση, δεν θα διασφάλιζε την αναγκαία ασφάλεια δικαίου ούτε την ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων, με αποτέλεσμα να μην επιτυγχάνεται ουσιαστική και διαρκής αντιμετώπιση των προβλημάτων. Ως εκ τούτου, κρίνεται αναγκαία η θέσπιση νέων ρυθμίσεων.
	iii) με διάθεση περισσότερων ανθρώπινων και υλικών πόρων;	Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο παρουσιάζει δομικές αδυναμίες και δεν επαρκεί για την αντιμετώπιση των σύγχρονων αναγκών και προκλήσεων των πεδίων που ρυθμίζονται με τον παρόντα Κώδικα. Οι διαπιστωμένες δυσλειτουργίες δεν οφείλονται αποκλειστικά σε ελλείψεις ανθρώπινων ή υλικών πόρων, αλλά σε εγγενείς περιορισμούς και ασάφειες των ισχυουσών διατάξεων. Ως εκ τούτου, η απλή ενίσχυση των διαθέσιμων πόρων δεν θα οδηγούσε σε ουσιαστική βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της

	διοίκησης και της εν γένει λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών της προσώπων. Αντιθέτως, απαιτείται η θέσπιση νέων ρυθμίσεων, οι οποίες εισάγουν σαφέστερο κανονιστικό πλαίσιο, απλοποιούν διαδικασίες και διασφαλίζουν την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων, κάτι που δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί με την υφιστάμενη νομοθεσία, ακόμη και με αυξημένη διάθεση πόρων.

Συναφείς πρακτικές	
6	Έχετε λάβει υπόψη συναφείς πρακτικές; ΝΑΙ x ΟΧΙ r Εάν ΝΑΙ, αναφέρατε συγκεκριμένα:
i) σε άλλη/ες χώρα/ες της Ε.Ε. ή του ΟΟΣΑ:	Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις αξιοποιούν συγκριτικά παραδείγματα και κινούνται προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της συμμετοχής των πολιτών, της ευελιξίας στην άσκηση αρμοδιοτήτων και της δημοσιονομικής αυτοτέλειας και διαφάνειας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), με τρόπο προσαρμοσμένο στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής διοικητικής πραγματικότητας. Ειδικότερα ανά θεματικό πεδίο: A. Εκλογικές διαδικασίες – ηλεκτρονική ψήφος - συμμετοχή Σύμφωνα με εκθέσεις του Ο.Ο.Σ.Α. (Organisation for Economic Co-operation and Development, -OECD), «Η διακυβέρνηση με μια ματιά» (OECD (Government at a Glance 2025 https://www.oecd.org/en/publications/government-at-a-glance-2025_0efd0bcd-en.html), Υποσχέσεις και Προβλήματα της Ηλεκτρονικής Δημοκρατίας - Προκλήσεις της Διαδικτυακής Συμμετοχής των Πολιτών» (Promise and Problems of E-Democracy Challenges of Online Citizen Engagement, https://www.oecd.org/en/publications/promise-and-problems-of-e-democracy_9789264019492-en.html), του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου «Δυνατότητες και προκλήσεις της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (POTENTIAL AND CHALLENGES OF E-VOTING IN THE EUROPEAN UNION https://POTENTIAL AND CHALLENGES OF E-VOTING IN THE EUROPEAN UNIONop.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b7411920-4a4e-11e6-9c64-01aa75ed71a1/language-en?utm_source=chatgpt.com) και της της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Στρατηγική για την ισότητα των φύλων» (Gender Equality Strategy 2026-2030

32fa220bac82_en καθώς και το «Σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία: ενίσχυση των δημοκρατιών της ΕΕ» (EU Democracy Action Plan, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ga/ip_20_2250), παρατηρείται σαφής τάση εκσυγχρονισμού των εκλογικών διαδικασιών μέσω ψηφιοποίησης και θεσμικής ενίσχυσης της συμμετοχής. Σε αρκετές ευρωπαϊκές έννομες τάξεις έχουν αναπτυχθεί πρακτικές ψηφιακής συμμετοχής στις εκλογικές διαδικασίες, ιδίως σε τοπικό επίπεδο. Η ηλεκτρονική ψήφος αξιοποιείται ως εργαλείο ενίσχυσης της συμμετοχής και διευκόλυνσης της προσβασιμότητας των εκλογέων, με παράλληλη διασφάλιση της μυστικότητας και της ακεραιότητας της ψήφου. Ενδεικτικά, η Εσθονία εφαρμόζει καθολικά την εξ αποστάσεως ηλεκτρονική ψηφοφορία (i-voting/ internet voting) σε εθνικές και τοπικές εκλογές ήδη από το 2005, επιτυγχάνοντας υψηλά επίπεδα συμμετοχής και αξιοπιστίας μέσω ασφαλών συστημάτων ψηφιακής ταυτοποίησης. Παράλληλα, σε χώρες όπως η Ελβετία και ο Καναδάς, έχουν εφαρμοστεί πιλοτικά ή συμπληρωματικά συστήματα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, ιδίως σε τοπικό επίπεδο, με στόχο την ενίσχυση της συμμετοχής και τη διευκόλυνση της πρόσβασης των πολιτών.

Επιπρόσθετα, σε αρκετές χώρες της Ε.Ε. εφαρμόζονται εκλογικά συστήματα ενός γύρου σε τοπικό επίπεδο, ιδίως σε δημοτικές εκλογές, με στόχο την απλοποίηση της διαδικασίας και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της τοπικής δημοκρατίας. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης συναφών πρακτικών σε ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, προκύπτει ότι σε αρκετές χώρες εφαρμόζονται εκλογικά συστήματα ενός γύρου σε τοπικό επίπεδο, ιδίως όταν αυτά συνδυάζονται με αναλογικά ή μικτά εκλογικά συστήματα και με θεσμικές εγγυήσεις αντιπροσωπευτικότητας.

Ειδικότερα, στην Ισπανία, οι δημοτικές εκλογές διεξάγονται αποκλειστικά σε έναν γύρο με εφαρμογή αναλογικού συστήματος (μέθοδος Ντ' Όντ - d'Hondt, η οποία συνιστά μαθηματικό σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης που χρησιμοποιείται για την κατανομή εδρών σε εκλογές (όπως ευρωεκλογές και εθνικές εκλογές) ή θέσεων σε επιτροπές. Στόχος της είναι η δίκαιη αναλογία ψήφων και εδρών, διαιρώντας τις ψήφους κάθε κόμματος με διαδοχικούς ακέραιους (1, 2, 3...) και απονέμοντας την έδρα στο μεγαλύτερο πηλίκο), ενώ ο δήμαρχος εκλέγεται έμμεσα από το δημοτικό συμβούλιο, χωρίς να απαιτείται δεύτερη ψηφοφορία.

Ομοίως, στη Δανία εφαρμόζεται η μέθοδος d'Hondt σε έναν γύρο, ενώ σε έναν γύρο διεξάγονται οι δημοτικές εκλογές και στη Σουηδία με μια παραλλαγή της μεθόδου Sainte-Laguë (τροποποιημένη), η οποία θεωρείται ακόμη πιο αναλογική από τη d'Hondt, (Η μέθοδος Sainte-Laguë (ή μέθοδος Webster) είναι ένα μαθηματικό σύστημα αναλογικής εκπροσώπησης για την κατανομή εδρών σε εκλογές, το οποίο ευνοεί τη δικαιότερη εκπροσώπηση μικρότερων κομμάτων σε σχέση με τη μέθοδο d'Hondt. Χρησιμοποιεί περιττούς διαιρέτες (1, 3, 5, 7, ...) για να διαιρέσει τις ψήφους κάθε κόμματος, αποδίδοντας έδρες στα υψηλότερα πηλίκια). Τα εν λόγω συστήματα ευνοούν την απλότητα της διαδικασίας και τη συμμετοχή των πολιτών, ενώ η συγκρότηση των διοικήσεων βασίζεται σε συνεργασίες μεταξύ των παρατάξεων.

	Παρόμοια προσέγγιση ακολουθείται και στην Ολλανδία και στη Φινλανδία, όπου η εκλογή των δημοτικών συμβουλίων γίνεται σε έναν γύρο. Τέλος, στη Γερμανία, παρότι για την εκλογή των δημάρχων ενδέχεται να προβλέπεται δεύτερος γύρος σε περίπτωση μη επίτευξης απόλυτης πλειοψηφίας, η εκλογή των συλλογικών οργάνων πραγματοποιείται κατά κανόνα σε έναν γύρο, γεγονός που επιβεβαιώνει τη διάχυτη εφαρμογή της διαδικασίας ενός γύρου εκλογών σε τοπικό επίπεδο. Η ανωτέρω συγκριτική επισκόπηση καταδεικνύει ότι τα εκλογικά συστήματα ενός γύρου αποτελούν καθιερωμένη πρακτική στην τοπική αυτοδιοίκηση πολλών ευρωπαϊκών χωρών. Στο σύνολο των χωρών της Ε.Ε., μόνο εξι (6) στις είκοσι επτά (27) χώρες έχουν σύστημα δύο γύρων στις αυτοδιοικητικές εκλογές. Η επιλογή αυτή συνδέεται με την επιδίωξη απλούστευσης της εκλογικής διαδικασίας, μείωσης του διοικητικού κόστους και ενίσχυσης της συμμετοχής, χωρίς να θίγεται η αντιπροσωπευτικότητα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου (και ειδικά στην Αγγλία) για την εκλογή των δημάρχων. Από το 2002 έως το 2022, εφαρμόστηκε το σύστημα της συμπληρωματικής ψήφου, παρόμοιο με αυτό που προτείνεται με το παρόν σχέδιο νόμου. Με το εκλογικό αυτό σύστημα έχουν εκλεγεί και δήμαρχοι προσκείμενοι και στο συντηρητικό κόμμα και στο εργατικό, εξασφαλίζοντας την ισχυρή νομιμοποίηση του εκλεγμένου δημάρχου. Το σύστημα τροποποιήθηκε το 2022, εισάγοντας σύστημα απλής πλειοψηφίας (όπου δήμαρχος εκλέγεται ο πρώτος σε ψήφους ανεξαρτήτως ποσοστού και εφαρμόστηκε στις εκλογές του 2024). Μόλις πρόσφατα, τον Απρίλιο του 2026, η νυν κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου τροποποίησε εκ νέου τον νόμο, εισάγοντας ξανά το σύστημα συμπληρωματικής ψήφου. (https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2026/23/schedule/30/enacted) Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της νεανικής συμμετοχής και του ψηφιακού εκσυγχρονισμού της δημοκρατίας και στο ευρωπαϊκό επίπεδο, η συμμετοχή των νέων στη δημόσια ζωή αποτελεί διαχρονική προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία μέσω της Στρατηγικής για τη Νεολαία 2019–2027 προωθεί τη λεγόμενη «Νεανική Συμμετοχή» ως βασικό πυλώνα δημοκρατικής νομιμοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό, ενθαρρύνονται θεσμοί όπως τα συμβούλια νέων, κοινοβούλια νέων και φόρουμ νέων (youth councils, youth parliaments και youth forums), τα οποία λειτουργούν σε πολλά κράτη μέλη ως μόνιμοι μηχανισμοί διαβούλευσης ή/και εκπροσώπησης των νέων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Παράλληλα αναγνωρίζεται ευρέως ότι η τεχνολογική εξοικείωση των νέων μπορεί να αξιοποιηθεί για την αύξηση της συμμετοχής των νέων στα κοινά. Στη Γερμανία λειτουργούν σε μεγάλο αριθμό δήμων τα λεγόμενα Jugendräte (συμβούλια νέων), τα οποία εκλέγονται συνήθως απευθείας από τους νέους κατοίκους και έχουν συμβουλευτικό ρόλο προς τα δημοτικά συμβούλια. Σε αρκετές περιπτώσεις έχει αξιοποιηθεί και ηλεκτρονική ψηφοφορία ή υβριδικά συστήματα για την ενίσχυση της συμμετοχής, ιδίως στις νεότερες ηλικιακές ομάδες.

Στη Γαλλία έχουν αναπτυχθεί τα Conseils de jeunes (συμβούλια νέων) σε επίπεδο δήμων και περιφερειών, τα οποία λειτουργούν ως θεσμοθετημένα όργανα συμμετοχής νέων στη λήψη αποφάσεων. Η συμμετοχή συχνά συνδυάζει φυσική και ψηφιακή διαδικασία, ενώ σε αρκετές τοπικές αρχές αξιοποιούνται ηλεκτρονικά εργαλεία διαβούλευσης και ψηφοφορίας για την αύξηση της προσβασιμότητας.

Στη Φινλανδία, τα συμβούλια νέων αποτελούν υποχρεωτικό θεσμό σε επίπεδο δήμων, σύμφωνα με τη νομοθεσία για την τοπική αυτοδιοίκηση, και λειτουργούν ως επίσημοι μηχανισμοί επιρροής στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στη νεολαία. Η χώρα αξιοποιεί εκτεταμένα ψηφιακά εργαλεία συμμετοχής, στο πλαίσιο της ευρύτερης στρατηγικής ψηφιακής διακυβέρνησης.

Παράλληλα, σε επίπεδο καινοτομίας δημοκρατικών διαδικασιών, η Εσθονία, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας που έχει ενσωματώσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση σε υψηλό βαθμό, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικών εκλογικών διαδικασιών (i-voting). Η εμπειρία αυτή έχει λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς για τη χρήση ψηφιακών μέσων και σε διαδικασίες συμμετοχής νέων.

Σε επίπεδο πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του προγράμματος Erasmus+ Youth, ενισχύονται επίσης μηχανισμοί συμμετοχής νέων μέσω ψηφιακών πλατφορμών, διαλόγου νέων και εργαλείων ηλεκτρονικής διαβούλευσης, με στόχο την αύξηση της συμμετοχής των νέων στη λήψη αποφάσεων.

Συνολικά, οι ευρωπαϊκές πρακτικές καταδεικνύουν ότι:

- η θεσμοθέτηση συμβουλίων νέων αποτελεί διαδεδομένο εργαλείο συμμετοχής,
- η ψηφιακή συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία αξιοποιούνται ολοένα και περισσότερο,
- η στόχευση είναι η ενίσχυση της προσβασιμότητας, της συμμετοχής και της δημοκρατικής ένταξης των νέων.

Β. Άσκηση αρμοδιοτήτων – συνεργασίες και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

Σύμφωνα με εκθέσεις του Ο.Ο.Σ.Α. (OECD Multi-level Governance Reviews) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής και της ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας, (Cohesion Policy / Multi-level Governance Framework), στις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. η άσκηση δημόσιων αρμοδιοτήτων στηρίζεται σε μοντέλα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

Η υλοποίηση δημόσιων πολιτικών στηρίζεται σε συνεργατικά σχήματα μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, καθώς και σε σχέσεις με κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους. Στα κράτη μέλη της Ε.Ε. παρατηρείται εκτεταμένη χρήση μηχανισμών συνεργασίας μεταξύ επιπέδων διοίκησης (κεντρικό – περιφερειακό – τοπικό), με στόχο την αποτελεσματικότερη άσκηση αρμοδιοτήτων.

Η άσκηση αρμοδιοτήτων μέσω συμβάσεων, διαδημοτικών συνεργασιών και διακυβερνητικών συμφωνιών αποτελεί καθιερωμένη πρακτική, ιδίως σε τομείς όπως η ψηφιακή διακυβέρνηση, η οικονομική διαχείριση και οι δημόσιες υπηρεσίες. Το μοντέλο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης εφαρμόζεται ευρέως ως εργαλείο συντονισμού και βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας των ευρωπαϊκών Ο.Τ.Α..

Τα συνεργατικά σχήματα προωθούν την ενδυνάμωση των τοπικών αρχών ώστε να σχεδιάζουν οι ίδιες στρατηγικές εδαφικής ανάπτυξης μέσω εργαλείων όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) και η Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (Community-Led Local Development - CLLD). Σύμφωνα με την έκθεση Διακυβέρνηση με μια Ματιά (Government at a Glance 2025, https://www.oecd.org/en/publications/government-at-a-glance-2025_0efd0bcd-en.html) η τοπική διακυβέρνηση στηρίζεται όλο και περισσότερο στην άσκηση των αρμοδιοτήτων μέσω συνεργατικών σχημάτων επιτυγχάνοντας οικονομίες κλίμακας (μείωση λειτουργικού κόστους, κοινές προμήθειες και πληροφοριακά συστήματα), την πράσινη μετάβαση (κοινή διαχείριση περιβαλλοντικών έργων, όπως ενεργειακές κοινότητες, που υπερβαίνουν τα διοικητικά όρια ενός δήμου) και την ανθεκτικότητα (καλύτερη αντιμετώπιση δημογραφικών αλλαγών και κρίσεων μέσω του συντονισμού των διαφορετικών επιπέδων διοίκησης).

Στη Γαλλία η «διακοινοτική συνεργασία» (intercommunalité), αποτελεί το πιο προχωρημένο μοντέλο στην Ε.Ε. Πρόκειται για έναν από τους πιο κεντρικούς και ιδιαιτέρους θεσμούς της γαλλικής διοίκησης σύμφωνα με τον οποίο προάγεται η υποχρεωτική συνεργασία μεταξύ γειτονικών δήμων (communes), ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται μαζί μεγάλα έργα και υπηρεσίες που ένας μικρός δήμος δεν θα μπορούσε να αντέξει οικονομικά μόνος του.

Στην Ισπανία οι «κοινότητες δήμων» (mancomunidades), επιτρέπουν στους ισπανικούς δήμους να μοιράζονται το κόστος τεχνικών υπηρεσιών και υποδομών, διατηρώντας παράλληλα την πολιτική τους αυτονομία. Είναι ιδιαίτερα διαδεδομένες σε αγροτικές περιοχές για τη βελτίωση της διοικητικής τους επάρκειας.

Γ. Δημοσιονομικά – αποκέντρωση και πηγές εσόδων

Σύμφωνα με τα συγκριτικά στοιχεία και τις εκθέσεις του Ο.Ο.Σ.Α. (ιδίως στις εκθέσεις Διακυβέρνηση με μια Ματιά 2023 και 2025 (Government at a Glance 2023 and 2025), καθώς και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των δεδομένων της Eurostat, ο βαθμός δημοσιονομικής αποκέντρωσης διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα ευρωπαϊκά συστήματα τοπικής αυτοδιοίκησης βασίζονται σε ένα μεικτό μοντέλο χρηματοδότησης, το οποίο συνδυάζει ιδίους πόρους (ιδίως φορολογικά έσοδα και ανταποδοτικά τέλη), μεταβιβαστικούς πόρους (τακτικές και έκτακτες επιχορηγήσεις, γενικές και ειδικές), καθώς και μηχανισμούς δημοσιονομικής εξισορρόπησης.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις εκθέσεις του Ο.Ο.Σ.Α. και του Δικτύου Δημοσιονομικών Σχέσεων μεταξύ των Επιπέδων Διακυβέρνησης, με την έκθεση

	Δημοσιονομικός Φεντεραλισμός 2022: «Διασφαλίζοντας την αποτελεσματικότητα της αποκέντρωσης» (Fiscal Federalism 2022 Making Decentralisation Work https://www.oecd.org/en/publications/fiscal-federalism-2022_201c75b6-en.html) και της έκθεσης «Επιπτώσεις στον σχεδιασμό των διακυβερνητικών επιχορηγήσεων» (2024), που παρουσιάστηκε στην 20ή Ετήσια Συνάντηση του ΟΟΣΑ για τις Δημοσιονομικές Σχέσεις μεταξύ των Επιπέδων Διακυβέρνησης» (https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/topics/policy-sub-issues/fiscal-federalism-network/side-effects-in-designing-intergovernmental-grants.pdf), οι γενικές επιχορηγήσεις (block grants) ενισχύουν την αυτονομία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ οι ειδικές επιχορηγήσεις (earmarked grants) λειτουργούν ως εργαλείο κατεύθυνσης για την επίτευξη συγκεκριμένων εθνικών ή τομεακών πολιτικών στόχων. Παράλληλα, τα συστήματα επιχορηγήσεων αποτελούν βασικό μηχανισμό εξισορρόπησης των δημοσιονομικών ανισοτήτων μεταξύ των Ο.Τ.Α., συμβάλλοντας στη συνοχή του συστήματος πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Τα συγκριτικά δεδομένα καταδεικνύουν σημαντικές διαφοροποιήσεις ως προς τη διάρθρωση των εσόδων. Σύμφωνα με την Έκθεση για την Ευρωπαϊκή τοπική Αυτοδιοίκηση(European Local Government Report 2025, -KDZ/Eurostat, https://www.kdz.eu/en/knowledge/studies/european-local-government-report-2025), κατά μέσο όρο στις ευρωπαϊκές χώρες περίπου το πενήντα τοις εκατό (50%) των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης προέρχεται από επιχορηγήσεις και περίπου το τριάντα τοις εκατό (30%) από φορολογικά έσοδα, γεγονός που επιβεβαιώνει τη σημασία του μεικτού μοντέλου χρηματοδότησης. Ως προς τον βαθμό αποκέντρωσης, χώρες όπως η Δανία και η Σουηδία καταγράφουν ιδιαίτερα υψηλές επιδόσεις. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση Διακυβέρνηση με μια Ματιά (Government at a Glance) 2025 και τη μελέτη Subnational Government Structure and Finance Dashboard (https://www.oecd.org/en/data/dashboards/oecd-dashboard-on-subnational-government-structure-and-finance.html), στη Δανία οι δαπάνες της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελούν τις υψηλότερες στον Ο.Ο.Σ.Α., αντιπροσωπεύοντας περίπου το εξήντα ένα με εξήντα τέσσερα τοις εκατό (61–64%) των συνολικών δημόσιων δαπανών και το τριάντα δυο με τριάντα πέντε τοις εκατό (32–35%) του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (SNGWOFI World Observatory on Subnational Government Finance and Investment https://www.sngwofi.org/country_profiles/denmark.html). Αντίστοιχα, στη Σουηδία, τα έσοδα της τοπικής αυτοδιοίκησης υπερβαίνουν το τριάντα τοις εκατό (30%) των συνολικών δημόσιων εσόδων, γεγονός που αντανακλά υψηλό βαθμό φορολογικής αυτονομίας. Σε άλλες χώρες με αυξημένη δημοσιονομική αυτονομία, όπως η Γαλλία, η Φινλανδία και η Ισπανία, παρατηρείται επίσης σημαντική συμμετοχή των φορολογικών εσόδων και ενισχυμένη φορολογική εξουσία των Ο.Τ.Α. Αντιθέτως, σε χώρες όπως η Λιθουανία και η Εσθονία, κυριαρχεί η εξάρτηση από κρατικές μεταβιβάσεις και επιχορηγήσεις. Η Ελλάδα κατατάσσεται μεταξύ

	των χωρών με χαμηλότερο βαθμό δημοσιονομικής αποκέντρωσης, ιδίως ως προς το σκέλος των ιδίων εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Περαιτέρω, οι μελέτες του Ο.Ο.Σ.Α. για την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση (Multi-level Governance Reviews https://www.oecd.org/en/publications/oecd-multi-level-governance-studies_2414679x.html) αναδεικνύουν τη σημασία της ψηφιακής διακυβέρνησης και της χρήσης ενιαίων πληροφοριακών συστημάτων για τη συστηματική καταγραφή και παρακολούθηση των οικονομικών δεδομένων. Οι πρακτικές αυτές θεωρούνται σύγχρονες τάσεις που ενισχύουν τη διαφάνεια, βελτιώνουν την εισπραξιμότητα και περιορίζουν φαινόμενα κακοδιοίκησης. Οι κατευθύνσεις του Ο.Ο.Σ.Α. συγκλίνουν στο ότι η ενίσχυση των ιδίων πόρων των Ο.Τ.Α., ιδίως μέσω σταθερών φορολογικών βάσεων, αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα, την αποτελεσματικότητα και τη λογοδοσία των τοπικών αρχών. Οι ανωτέρω διαπιστώσεις ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των ρυθμίσεων του Κώδικα, ιδίως ως προς τη συστηματική καταγραφή και κατηγοριοποίηση των εσόδων των δήμων και των περιφερειών, την αποσαφήνιση της βάσης επιβολής και των διαδικασιών είσπραξης, την ενίσχυση της διαφάνειας και της εισπραξιμότητας, καθώς και την πρόβλεψη μηχανισμών εξορθολογισμού και επίλυσης διαφορών. Επιπλέον, η εισαγωγή ενιαίων πληροφοριακών συστημάτων για την παρακολούθηση των οικονομικών δεδομένων και η ενίσχυση της δημοσιονομικής εποπτείας ευθυγραμμίζονται με τις σύγχρονες ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας στη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης.
ii) σε όργανα της Ε.Ε.:	Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις ευθυγραμμίζονται πλήρως με το άρθρο 8 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων, διασφαλίζοντας ότι η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διέπεται από τις αρχές της νομιμότητας, της ασφάλειας και του περιορισμού του σκοπού. Η συμμόρφωση αυτή εφαρμόζεται οριζόντια και εξειδικεύεται σε όλες τις αξιολογούμενες ρυθμίσεις που αφορούν: - Πληροφοριακά συστήματα και βάσεις δεδομένων (δημιουργία, λειτουργία ή αναβάθμιση ψηφιακών πλατφορμών για την παρακολούθηση οικονομικών στοιχείων, εκλογικών καταλόγων). - Διαλειτουργικότητα και ανταλλαγή δεδομένων: Στις περιπτώσεις αυτόματης διασύνδεσης συστημάτων μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διοίκησης (όπως δήμοι και κεντρική διοίκηση), διασφαλίζοντας ότι η πρόσβαση περιορίζεται στο αναγκαίο μέτρο (data minimisation). - Διαδικασίες ελέγχου και εποπτείας: Κατά την άσκηση δημοσιονομικής εποπτείας ή πειθαρχικών ελέγχων, όπου η επεξεργασία δεδομένων

	περιορίζεται αυστηρά στον σκοπό της διασφάλισης του δημόσιου συμφέροντος και της διαφάνειας. - Δημοσιότητα και διαφάνεια: Σε διατάξεις που αφορούν την ανάρτηση πράξεων ή οικονομικών καταστάσεων, όπου προβλέπεται η προηγούμενη ανωνυμοποίηση ή ψευδωνυμοποίηση ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, προκειμένου να εξισορροπείται το δικαίωμα στην πληροφόρηση με την προστασία της ιδιωτικότητας. - Εκλογική διαδικασία και αντιπροσώπευση: Σε κάθε στάδιο συλλογής και επεξεργασίας στοιχείων υποψηφίων ή εκλογέων, εγγυώμενη το απόρρητο και την ακεραιότητα της πληροφορίας. Περαιτέρω, οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις ευθυγραμμίζονται πλήρως με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ιδίως ως προς την ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας και τη χρήση ψηφιακών εργαλείων. Η ενσωμάτωση αυτών των εργαλείων υπηρετεί την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τον Ψηφιακό Μετασχηματισμό της Δημόσιας Διοίκησης «Ψηφιακή Πυξίδα 2030: η ευρωπαϊκή οδός για την ψηφιακή δεκαετία» (2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade https://eufordigital.eu/library/2030-digital-compass-the-european-way-for-the-digital-decade/), η οποία θέτει ως στόχο την παροχή του εκατό τοις εκατό (100%) των βασικών δημόσιων υπηρεσιών ψηφιακά έως το 2030. Στο πεδίο της εκπροσώπησης, οι ρυθμίσεις εδράζονται στις θεμελιώδεις αξίες του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. (άρθρα 23, περί ισότητας ανδρών και γυναικών και 39, περί δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι). Ειδικότερα, προωθείται η εισαγωγή ψηφιακών υπηρεσιών στις εκλογικές διαδικασίες, η οποία συνάδει με το Σχέδιο Δράσης για την Ευρωπαϊκή Δημοκρατία (European Democracy Action Plan, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ga/ip_20_2250), το οποίο προκρίνει την τεχνολογία ως μέσο ενίσχυσης της προσβασιμότητας και της διαφάνειας. Στον τομέα της άσκησης αρμοδιοτήτων, ελήφθησαν υπόψη οι αρχές της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης (Multi-level Governance), όπως ορίζονται στον Ευρωπαϊκό Κώδικα Δεοντολογίας για την Εταιρική Σχέση -Κανονισμός 240/2014- (European Code of Conduct on Partnership – ECCP, https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/legislation/2014/commission-delegated-regulation-eu-no-2402014-of-7-january-2014-on-the-european-code-of-conduct-on-partnership-in-the-framework-of-the-european-structural-and-investment-funds) και οι οποίες αποτελούν τον πυρήνα της ευρωπαϊκής διοικητικής οργάνωσης. Οι ρυθμίσεις ενθαρρύνουν τα συνεργατικά σχήματα και τις διαδημοτικές συνεργασίες, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες για την υλοποίηση του επενδυτικού εργαλείου της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027 και την εφαρμογή της προσέγγισης «place-based policy» (https://www.oecd.org/en/publications/place-based-policies-for-the-future_e5ff6716-en.html). Τέλος, ως προς τη δημοσιονομική διάσταση, οι προτεινόμενες διατάξεις εναρμονίζονται με άρθρο 41 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ περί

	δικαιώματος χρήστης διοίκησης, καθώς και με το νέο Πλαίσιο Οικονομικής Διακυβέρνησης της ΕΕ (https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-governance-framework/what-economic-governance-framework/evolution-eu-economic-governance/new-economic-governance-framework_en#documents), το οποίο ενσωματώνεται στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2024-2025 (European Semester 2024-2025 https://commission.europa.eu/topics/economy-and-euro/european-semester_en), το οποίο δίνει έμφαση: - Στην ενίσχυση της δημοσιονομικής διαφάνειας και της αξιοπιστίας των τοπικών προϋπολογισμών. - Στην αποτελεσματική παρακολούθηση των δημόσιων δαπανών μέσω της διαλειτουργικότητας των συστημάτων, σύμφωνα με τον νέο Κανονισμό για τη Διαλειτουργική Ευρώπη (Interoperable Europe Act, - 2024, https://interoperable-europe.ec.europa.eu/interoperable-europe/interoperable-europe-act) και το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Διαλειτουργικότητας (European Interoperability Framework, -EIF, https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/iorpeu-monitoring/european-interoperability-framework-detail), προάγοντας τη διαλειτουργικότητα των συστημάτων ως βασικό εργαλείο δημοσιονομικής εποπτείας, λογοδοσίας και μείωσης της γραφειοκρατίας. Η χρήση ενιαίων πληροφοριακών συστημάτων για την οικονομική παρακολούθηση δεν αποτελεί απλώς τεχνική αναβάθμιση, αλλά κρίσιμο εργαλείο δημοσιονομικής πειθαρχίας και λογοδοσίας, συνάδοντας με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές για τη διοικητική ικανότητα των Ο.Τ.Α. Με τις ανωτέρω ρυθμίσεις, το εθνικό δίκαιο συγχρονίζεται με τις σύγχρονες ευρωπαϊκές τάσεις, διασφαλίζοντας ότι οι Ο.Τ.Α. καθίστανται πιο ανθεκτικοί, διαφανείς και δημοκρατικά αντιπροσωπευτικοί.
iii) σε διεθνείς οργανισμούς:	Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις εδράζονται στις κατευθυντήριες αρχές και τα πλέον πρόσφατα δεδομένα διεθνών οργανισμών, όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο ΟΗΕ (UN Women). Α. Πολιτική συμπερίληψη, ισότητα και νεολαία Οι ρυθμίσεις ευθυγραμμίζονται με τη «Σύσταση του Συμβουλίου του Ο.Ο.Σ.Α. για την Ισότητα των Φύλων στη Δημόσια Ζωή 2024» (Recommendation of the Council on Gender Equality in Public Life 2024 update https://edoc.coe.int/en/gender-equality/12363-council-of-europe-gender-equality-strategy-2024-2029.html) και τα πορίσματα του UN Women « Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης: έμφυλη απεικόνιση 2025» (Progress on the Sustainable Development Goals: The gender snapshot 2025, https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2025/09/progress-on-the-sustainable-development-goals-the-gender-snapshot-2025), τα οποία επιβεβαιώνουν ότι: - Οι νομοθετημένες ποσοστώσεις φύλου (legislated quotas) αποτελούν τον πλέον αποτελεσματικό μηχανισμό για την επίτευξη ουσιαστικής ισότητας στην τοπική διακυβέρνηση, όπου η γυναικεία εκπροσώπηση

	παγκοσμίως ανέρχεται κατά μέσο όρο στο τριάντα πέντε κόμμα πέντε τοις εκατό (35,5%). - Η ψηφιοποίηση των εκλογικών διαδικασιών, σύμφωνα με το Φόρουμ του ΟΟΣΑ για την Ισότητα των Φύλων (OECD Forum on Gender Equality) 2024, μειώνει τα εμπόδια συμμετοχής και ενισχύει την προσβασιμότητα για υποεκπροσωπούμενες ομάδες. - Η ενίσχυση της συμμετοχής των νέων ενσωματώνει τις κατευθύνσεις της Στρατηγικής του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Νεολαία 2030 και τη Σύσταση CM/Rec(2023)5 (Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με τις αρχές της χρηστής δημοκρατικής διακυβέρνησης, η οποία υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 6 Σεπτεμβρίου 2023 κατά την 1473η συνεδρίαση των Αναπληρωτών Υπουργών) που προκρίνουν τη θεσμοθέτηση μόνιμων μηχανισμών διαβούλευσης σε τοπικό επίπεδο ως δείκτη ποιότητας της δημοκρατίας. Β. Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και διοικητική ικανότητα Σύμφωνα με τις μελέτες της Επιτροπής Δημόσιας Διακυβέρνησης (Public Governance Committee) του Ο.Ο.Σ.Α., η άσκηση αρμοδιοτήτων μέσω διακυβερνητικών συμβάσεων και δικτύων αναγνωρίζεται ως η βέλτιστη πρακτική για την επίτευξη οικονομιών κλίμακας. Το νομοσχέδιο υιοθετεί το μοντέλο της ευέλικτης διακυβέρνησης (agile governance), επιτρέποντας στους Ο.Τ.Α. να προσαρμόζουν τις συνεργασίες τους στις τοπικές ανάγκες, ενισχύοντας τη διοικητική τους ανθεκτικότητα. Γ. Δημοσιονομική σταθερότητα, διαφάνεια και λογοδοσία Στο πεδίο των οικονομικών, οι ρυθμίσεις ενσωματώνουν τις Αρχές του Ο.Ο.Σ.Α. για τη Δημοσιονομική Διακυβέρνηση (2024 Updates) και τις κατευθύνσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, και δη του Κώδικα Δημοσιονομικής Διαφάνειας (International Monetary Fund Fiscal Transparency Code, https://www.imf.org/external/np/fad/trans/Code2019.pdf): - Δημοσιονομική διαφάνεια: Η χρήση διαλειτουργικών πληροφοριακών συστημάτων ανταποκρίνεται στην Εργαλειοθήκη Διαφάνειας Προϋπολογισμού του Ο.Ο.Σ.Α. (OECD Budget Transparency Toolkit, https://www.oecd.org/en/publications/oecd-budget-transparency-toolkit_9789264282070-en.html), διασφαλίζοντας ότι η ροή του δημόσιου χρήματος είναι προσβάσιμη και ελέγξιμη σε πραγματικό χρόνο. Παράλληλα, ενισχύεται η σύνδεση μεταξύ τοπικών εσόδων και παρεχόμενων υπηρεσιών, πρακτική που ο Ο.Ο.Σ.Α. θεωρεί κρίσιμη για τη δημοσιονομική πειθαρχία και τη λογοδοσία των αιρετών προς τους πολίτες. - Αξιολόγηση επιδόσεων: Η πρόβλεψη μηχανισμών αξιολόγησης (performance-based budgeting) συνάδει με τις σύγχρονες τάσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των δημόσιων δαπανών και την ποιότητα των υπηρεσιών.

	Με την ενσωμάτωση αυτών των αρχών, οι προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν αποτελούν απλώς μια εσωτερική διοικητική μεταρρύθμιση, αλλά μια στρατηγική σύγκλιση με τα διεθνή πρότυπα χρηστής διακυβέρνησης.

Στόχοι αξιολογούμενης ρύθμισης	

7	Σημειώστε ποιοι από τους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών επιδιώκονται με την αξιολογούμενη ρύθμιση

x		r		x		x		x	
x		r		x		x		x	
x		r		r		r		r	
		x		x					

8	Ποιοι είναι οι στόχοι της αξιολογούμενης ρύθμισης;

i) βραχυπρόθεσμοι:	Η άμεση αντιμετώπιση συγκεκριμένων δυσλειτουργιών του ισχύοντος πλαισίου, η αποσαφήνιση και ενοποίηση των εφαρμοστέων κανόνων, η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και η βελτίωση της επιχειρησιακής ικανότητας των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων. Οι στόχοι είναι άμεσοι και συνδέονται με την αποτελεσματική εφαρμογή του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης από την έναρξη ισχύος του και την ταχεία παραγωγή διοικητικών αποτελεσμάτων. Ειδικότερα, οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι ανά Βιβλίο του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης συνίστανται στους ακόλουθους: ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ - η πλήρης και σαφής αποτύπωση της διοικητικής διαίρεσης της χώρας, - η ενοποίηση και αποσαφήνιση των κανόνων σύστασης και οργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης, - η καθιέρωση ενός ενιαίου και λειτουργικού πλαισίου για τη δημοτικότητα και τις σχετικές εγγραφές και μεταβολές,

	- ο εκσυγχρονισμός του εκλογικού συστήματος, ιδίως μέσω της εισαγωγής νέων μεθόδων όπως η ηλεκτρονική ψηφοφορία, - η επικαιροποίηση των κωλυμάτων και ασυμβιβάστων, - η διευκόλυνση της συμμετοχής των πολιτών, ιδίως των νέων, - η θέσπιση σαφών και ενιαίων κανόνων για τα έσοδα και τις δαπάνες των υποψηφίων και των συνδυασμών, - η οριοθέτηση της προεκλογικής δραστηριότητας και η ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου. ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - η σαφής κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των αιρετών και συλλογικών οργάνων, - η βελτίωση της λειτουργίας των δημοτικών και περιφερειακών οργάνων, - η ενίσχυση των συμμετοχικών θεσμών, - η κωδικοποίηση και ο εξορθολογισμός του πλαισίου λειτουργίας των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, με ενιαία και ομοιογενή ρύθμιση, - η σαφής ρύθμιση της καταστατικής θέσης των αιρετών και των συνεργατών τους, - ο σαφής προσδιορισμός δικαιωμάτων, υποχρεώσεων και απολαβών των αιρετών και των συνεργατών τους. ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ - η συστηματική καταγραφή και αποσαφήνιση των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών, - η θέσπιση σαφών κανόνων για τη μεταβίβαση και άσκηση των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών, - η παροχή ευέλικτων διοικητικών εργαλείων και η θεσμοθέτηση μορφών συνεργασίας μεταξύ Ο.Τ.Α. και λοιπών φορέων, - η συγκέντρωση και συστηματοποίηση διάσπαρτων αρμοδιοτήτων σε ενιαίο κανονιστικό πλαίσιο, - η αποσαφήνιση επιμέρους λειτουργιών των δήμων. ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ - η ενοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών κατάρτισης, ελέγχου και αναμόρφωσης των προϋπολογισμών, η συστηματοποίηση και σαφής ρύθμιση των πηγών εσόδων και των διαδικασιών είσπραξης, - ο εκσυγχρονισμός και η ψηφιοποίηση των διαδικασιών οικονομικής διαχείρισης, - η θέσπιση μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης της λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης,

	- η καθιέρωση σαφών κανόνων διαχείρισης και αξιοποίησης της περιουσίας, - η κωδικοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών σύναψης και εκτέλεσης συμβάσεων. ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ - η σύσταση και λειτουργία ενός ενιαίου και αποτελεσματικού μηχανισμού ελέγχου νομιμότητας των πράξεων της τοπικής αυτοδιοίκησης, - η εισαγωγή ψηφιακών εργαλείων για τον έλεγχο νομιμότητας, - η σαφής οριοθέτηση των διαδικασιών ελέγχου, - η θέσπιση ολοκληρωμένου πειθαρχικού πλαισίου. ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ - η θέσπιση ενιαίων κανόνων εφαρμογής του Κώδικα, - η καθολική αξιοποίηση ψηφιακών διαδικασιών στη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης.
ii) μακροπρόθεσμοι:	Η διαμόρφωση ενός συνεκτικού, σταθερού και λειτουργικού θεσμικού πλαισίου, ικανού να υποστηρίξει διαχρονικά την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παράλληλα, η ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της ασφάλειας δικαίου, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων, συμβάλλοντας στη βιώσιμη και αποδοτική λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης σε βάθος χρόνου. Ειδικότερα, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι ανά Βιβλίο του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι οι ακόλουθοι: ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ - η ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, - η διαμόρφωση ενός σταθερού και συνεκτικού διοικητικού συστήματος, - η βελτίωση της αξιοπιστίας των δημοτολογικών δεδομένων, - η ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμοποίησης των αιρετών οργάνων, - η αύξηση της συμμετοχής στις εκλογικές διαδικασίες, - η διαμόρφωση πιο αντιπροσωπευτικών και αποτελεσματικών τοπικών αρχών, - η εδραίωση ενός διαφανούς και δίκαιου εκλογικού ανταγωνισμού, - η αποτροπή φαινομένων αδιαφάνειας, - η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην εκλογική διαδικασία. ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

	- η ενίσχυση της αποτελεσματικής και συμμετοχικής διακυβέρνησης, - η αναβάθμιση της ποιότητας των αποφάσεων, - η εμπάθυνση της τοπικής δημοκρατίας, - η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της λογοδοσίας των φορέων, - η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, - η ενίσχυση της διαφάνειας και της ακεραιότητας στη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης και η προσέλκυση ικανών και κατάλληλων στελεχών. ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ - η ενίσχυση της διοικητικής αυτοτέλειας των δήμων και των περιφερειών, - η μείωση επικαλύψεων και συγκρούσεων των αρμοδιοτήτων, - η βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, - η ανάπτυξη συνεργειών για την αποτελεσματικότερη άσκηση αρμοδιοτήτων, - η αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών, - η ενίσχυση της λειτουργικής αυτονομίας των δήμων. ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ - η ενίσχυση της οικονομικής αυτοτέλειας και της δημοσιονομικής πειθαρχίας, - η βελτίωση του οικονομικού προγραμματισμού, - η βελτίωση της αποδοτικότητας των φορέων, - η ενίσχυση της διαφάνειας σε συμμόρφωση με τα σύγχρονα δημοσιολογιστικά πρότυπα, - η καλλιέργεια μιας κουλτούρας αξιολόγησης, - η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών. ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ - η διασφάλιση της νομιμότητας και της ασφάλειας δικαίου, - η ενίσχυση της αντικειμενικότητας του ελέγχου, - η ενίσχυση της λογοδοσίας, - η εμπέδωση των αρχών του κράτους δικαίου. ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ - η διασφάλιση της συνοχής και της ενότητας του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, - η προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού της τοπικής αυτοδιοίκησης.
Ψηφιακή διακυβέρνηση	

10.	Σε περίπτωση που προβλέπεται η χρήση πληροφοριακού συστήματος, ποια θα είναι η συμβολή αυτού στην επίτευξη των στόχων της αξιολογούμενης ρύθμισης: ΑΜΕΣΗ ή/και ΕΜΜΕΣΗ
i) Εάν είναι άμεση, εξηγήστε:	1. Σύστημα ηλεκτρονικής ψήφου στις αυτοδιοικητικές εκλογές Η εφαρμογή συμβάλλει άμεσα στην υλοποίηση της δυνατότητας ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, μέσω της κατάρτισης ειδικών εκλογικών καταλόγων και της ασφαλούς ταυτοποίησης των εκλογέων. Διασφαλίζει την ορθή οργάνωση της διαδικασίας, τη μυστικότητα και τη μοναδικότητα της ψήφου, αποτελώντας αναγκαία προϋπόθεση για την πρακτική εφαρμογή του νέου εκλογικού συστήματος. 2. Η Κεντρική Βάση Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών Το σύστημα συμβάλλει άμεσα στη διασφάλιση της διαφάνειας και του ελέγχου των εκλογικών εσόδων και δαπανών, μέσω της καταγραφής, διαχείρισης και δημοσιοποίησής τους σε ενιαία βάση. Παράλληλα, διευκολύνει την τήρηση των υποχρεώσεων των υποψηφίων και ενισχύει την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών. 3. Σύστημα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας για την ανάδειξη μελών των συμβουλίων νέων Η ηλεκτρονική ψηφοφορία αποτελεί το βασικό εργαλείο για τη διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας των συμβουλίων νέων, διασφαλίζοντας την καθολικότητα, τη μυστικότητα και την ευκολία συμμετοχής. 4. Σύστημα ηλεκτρονικής διεξαγωγής δημοτικών δημοψηφισμάτων Το πληροφοριακό σύστημα καθιστά δυνατή τη διεξαγωγή δημοτικών δημοψηφισμάτων με ηλεκτρονική ψηφοφορία, εξασφαλίζοντας την ασφαλή, αξιόπιστη και αποτελεσματική υλοποίηση της διαδικασίας. 5. Ένταξη στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης Η ένταξη στο ανωτέρω Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα και η καταγραφή των ασκούμενων αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών που είναι ενταγμένες σε δημόσιες πολιτικές, με τη μέθοδο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης συμβάλλουν άμεσα στην καταγραφή, ταξινόμηση και παρακολούθηση των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών, διευκολύνοντας τον σχεδιασμό, τη μεταβίβαση και την ορθολογική κατανομή τους μεταξύ των επιπέδων διοίκησης. 6. Κόμβος Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης Το σύστημα/κόμβος συμβάλλει άμεσα στη συλλογή, επεξεργασία και διάθεση των οικονομικών στοιχείων των Ο.Τ.Α., υποστηρίζοντας τη δημοσιονομική παρακολούθηση, τον προγραμματισμό και την κατάρτιση οικονομικών αναφορών. 7. Κόμβος Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης Το σύστημα/κόμβος συμβάλλει άμεσα στη μέτρηση και αξιολόγηση των επιδόσεων των Ο.Τ.Α., μέσω της συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων και της εξαγωγής δεικτών. 8. Πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

	Το πληροφοριακό σύστημα συμβάλλει άμεσα στην αυτοματοποιημένη, αντικειμενική και αμερόληπτη κατανομή και διεκπεραίωση του ελεγκτικού έργου, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα του ελέγχου νομιμότητας.
ii) Εάν είναι έμμεση, εξηγήστε:	1. Σύστημα ηλεκτρονικής ψήφου στις αυτοδιοικητικές εκλογές Συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών στις εκλογικές διαδικασίες, ιδίως των νέων και των εξοικειωμένων με τις ψηφιακές τεχνολογίες, καθώς και στη βελτίωση της προσβασιμότητας και της εμπιστοσύνης προς το εκλογικό σύστημα. 2. Κεντρική Βάση Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών Συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην εκλογική διαδικασία και στη διαμόρφωση συνθηκών υγιούς και ισότιμου εκλογικού ανταγωνισμού. 3. Σύστημα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας για την ανάδειξη μελών των συμβουλίων νέων Συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στις τοπικές υποθέσεις, καλλιεργώντας κουλτούρα ενεργού συμμετοχής στα κοινά και αξιοποιώντας την εξοικείωσή τους με τις ψηφιακές τεχνολογίες. 4. Σύστημα ηλεκτρονικής διεξαγωγής δημοτικών δημοψηφισμάτων Συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση της συμμετοχικής δημοκρατίας και της άμεσης έκφρασης της βούλησης των πολιτών στις τοπικές υποθέσεις. 5. Ένταξη στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα της Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης Η ένταξη στο ανωτέρω Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα και η καταγραφή των ασκούμενων αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών που είναι ενταγμένες σε δημόσιες πολιτικές, με τη μέθοδο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, συμβάλλουν έμμεσα στη βελτίωση του συντονισμού της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και όλης της δημόσιας διοίκησης και στην αποτελεσματικότερη άσκηση των δημόσιων πολιτικών μέσω της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. 6. Κόμβος Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης Συμβάλλει έμμεσα στη διαμόρφωση αξιόπιστων δημοσιονομικών πολιτικών, στη διαφάνεια και στη βελτίωση της οικονομικής διαχείρισης της τοπικής αυτοδιοίκησης. 7. Κόμβος Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης Συμβάλλει έμμεσα στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων πολιτικών, στην ενίσχυση της λογοδοσίας και στην προώθηση της διαφάνειας μέσω της διάθεσης ανοικτών δεδομένων. 8. Πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Ο.Τ.Α.

	Συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, της εμπιστοσύνης των πολιτών και της εύρυθμης λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης.
11.	Το προβλεπόμενο πληροφοριακό σύστημα είναι συμβατό με την εκάστοτε ψηφιακή στρατηγική της χώρας (Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού); NAI x OXI r
	Εξηγήστε: Τα πληροφοριακά συστήματα, όπως περιγράφονται στο πεδίο 10, είναι σύμφωνα με την ψηφιακή στρατηγική της χώρας και συνιστούν προσπάθεια τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και βελτίωσης των χρόνων λειτουργίας και απόκρισης των υπηρεσιών της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα, στα συστήματα αυτά προβλέπονται η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών, η μείωση της γραφειοκρατίας, η διασύνδεση με υφιστάμενα μητρώα και ηλεκτρονικά συστήματα, όπως περιγράφεται στο πεδίο 12, η χρήση ηλεκτρονικών υπογραφών και η στήριξη του συστήματος των ψηφιακών εγγράφων, όλα υπό την προϋπόθεση της διατήρησης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, όπως άλλωστε ορίζεται και στη Βίβλο Ψηφιακού Μετασχηματισμού.
12.	Διασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα του εν λόγω πληροφοριακού συστήματος με άλλα υφιστάμενα συστήματα; NAI x OXI r
	Αναφέρατε ποια είναι αυτά τα συστήματα: Τα πληροφοριακά συστήματα που προβλέπονται στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης διαλειτουργούν με άλλα υφιστάμενα συστήματα ως εξής: 1. Το Σύστημα ηλεκτρονικής ψήφου στις αυτοδιοικητικές εκλογές: - με το Μητρώο Πολιτών, 2. Η Κεντρική Βάση Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών με: - με την ηλεκτρονική πύλη δήλωσης υποψηφιοτήτων της παρ. 7 του άρθρου 47 του παρόντος Κώδικα και - με το Μητρώο της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων 3. Το σύστημα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας για την ανάδειξη μελών των συμβουλίων νέων: - με το Μητρώο Πολιτών 4. Το σύστημα ηλεκτρονικής διεξαγωγής δημοτικών δημοψηφισμάτων - με το Μητρώο Πολιτών 5. Ο Κόμβος Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης: - με τα πληροφοριακά συστήματα δήμων και περιφερειών - με την Ελληνική Στατιστική Αρχή και - με συστήματα όπως το GovERP.

	6. Ο Κόμβος Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης: - με τα Πληροφοριακά συστήματα δήμων και περιφερειών - με τον Κόμβο Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης - με το Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων - με το Ειδικό Μητρώο Ζώων Συντροφιάς - με το Μητρώο Ανθρωπίνου Δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου - με το πληροφοριακό σύστημα myschool - με το Μητρώο Πολιτών - με το Ηλεκτρονικό Μητρώο Αποβλήτων - με την Πλατφόρμα καταγραφής αθλητικών εγκαταστάσεων ΠΕΛΟΠΑΣ - με το σύστημα του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ) - με την Ελληνική Στατιστική Αρχή - με την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων - με το Γενικό Εμπορικό Μητρώο - με τον Μηχανισμό Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας. 7. Το Πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης: - με τα πληροφοριακά συστήματα των δήμων και των περιφερειών και - με τα πληροφοριακά συστήματα των υπηρεσιών της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α.
13.	Έχει προηγηθεί μελέτη βιωσιμότητας του προβλεπόμενου πληροφοριακού συστήματος; ΝΑΙ r ΟΧΙ x
	Εξηγήστε:

Κατ' άρθρο ανάλυση αξιολογούμενης ρύθμισης	
14.	Σύνοψη στόχων κάθε άρθρου
Άρθρο	Στόχος
ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ	
Το Μέρος Α' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιλαμβάνει ρυθμίσεις για τη συγκρότηση των δήμων και περιφερειών. Το Σύνταγμα θέτει το γενικό πλαίσιο για την οργάνωση του Κράτους (101 Σ) και για την τοπική αυτοδιοίκηση (102 Σ).	

Από την 1η.1.2011 μέχρι σήμερα, η Επικράτεια διαιρείται σε τριακόσιους τριάντα δυο (332) δήμους, ήτοι τριακόσιους είκοσι πέντε (325) έως την 31η.8.2019 και, μετά τις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2019, ο αριθμός ανήλθε σε τριακόσιους τριάντα δυο (332), με την ίδρυση επτά (7) νέων δήμων που προήλθαν από τη διάσπαση των δήμων Κέρκυρας, Κεφαλληνίας, Σάμου, Λέσβου και Σερβίων – Βελβεντού. Ήδη, μετά τη δημιουργία των νέων μεγάλων δήμων από τη μεταρρύθμιση του ν. 3852/2010 και την κατάργηση της κοινότητας ως διακριτού οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, επιτεύχθηκε η ομοιογένεια της διοικητικής διαίρεσης και έγινε επιτακτική η ανάγκη επικαιροποίησης του μέχρι σήμερα ισχύοντος Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ο οποίος περιέχει σειρά διατάξεων για τις κοινότητες, οι οποίες δεν έχουν καμία εφαρμογή. Οι δημοτικές κοινότητες, οι οποίες, κατά κανόνα, ήταν Ο.Τ.Α. πριν από την έναρξη ισχύος του ν. 2539/1997 (Α' 244) ή πριν από την έναρξη του ν. 3852/2010, αποτελούν σήμερα μονάδα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης των δήμων.

Παράλληλα, από το 2011, καταργήθηκαν οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και στη θέση τους ιδρύθηκαν οι δεκατρείς (13) αιρετές περιφέρειες, οι οποίες αποτελούνται από περιφερειακές ενότητες. Επίσης, με τον ν. 3852/2010, ιδρύθηκαν, στη θέση των δεκατριών (13) κρατικών περιφερειών, οι επτά (7) αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας.

Επιπλέον, στο Μέρος Α' του Βιβλίου Πρώτου επικαιροποιούνται και συγκεντρώνονται σε ένα ενιαίο κείμενο, οι ρυθμίσεις που ορίζουν ποιοι είναι οι δημότες κάθε δήμου, ενσωματώνοντας σημαντικές αλλαγές που έχουν συντελεστεί από το 1991 και έπειτα.

Άρθρο 1 Σκοπός	Περιγράφεται ο σκοπός του Μέρους Α' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Άρθρο 2 Αντικείμενο	Εξειδικεύεται το αντικείμενο του Μέρους Α' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Άρθρο 3 Διοικητική διαίρεση επικράτειας	Καθορίζονται, με την επιφύλαξη του άρθρου 105 του Συντάγματος περί του καθεστώτος του Αγίου Όρους, τα επίπεδα της διοικητικής διαίρεσης της χώρας από το ανώτερο έως το κατώτερο επίπεδο, καθορίζοντας την ορθή ορολογία για κάθε ένα από αυτά, ενώ διευκρινίζεται ειδικότερα και η έννοια του νομού, προς ενιαιοποίηση της αναφοράς στη διοικητική πρακτική.
Άρθρο 4 Σύσταση και συγκρότηση τοπικής αυτοδιοίκησης	Περιγράφονται τα ειδικότερα θέματα σύστασης και συγκρότησης της τοπικής αυτοδιοίκησης, αναθέτοντας στους δήμους τον ρόλο του πρώτου (α) βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης και στις περιφέρειες του δεύτερου (β) βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης, κάνοντας απολύτως σαφές ότι δεν υπάρχει άλλος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης, είτε υπερκείμενος, είτε υποκείμενος αυτών. Για λόγους ασφάλειας δικαίου, ορίζεται η υπ' αρ. 64436/31.7.2023 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών «Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας» (Β' 4821), ως βάση αποτύπωσης των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, η οποία επικαιροποιείται, εφόσον προκύψουν διοικητικές αλλαγές. Η ως άνω υπουργική απόφαση παραθέτει όλους τους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, συμπεριλαμβανομένων των υποδιαίρέσεών τους, ήτοι τις δημοτικές ενότητες, τις δημοτικές κοινότητες και τις περιφερειακές ενότητες. Κάθε δήμος, δημοτική ενότητα και δημοτική κοινότητα που παρατίθεται στην ανωτέρω υπουργική απόφαση, έχει τα όρια τα οποία ήδη είχε και έχουν καθοριστεί με τις επιτροπές ορίων.

Άρθρο 5 Εδαφική περιφέρεια δήμων και περιφερειών	Ορίζεται η εδαφική περιφέρεια των δήμων, κωδικοποιώντας και επικαιροποιώντας το άρθρο 10 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και εισάγοντας την έννοια της εδαφικής περιφέρειας των δημοτικών ενοτήτων, των δήμων, των περιφερειακών ενοτήτων και των περιφερειών, για τους δήμους ως το σύνολο της εδαφικής περιφέρειας των δημοτικών ενοτήτων, και για τις περιφέρειες ως το σύνολο των περιφερειακών ενοτήτων, αντίστοιχα, που τις αποτελούν.
Άρθρο 6 Σφραγίδα και σήμα δήμων, δημοτικών κοινοτήτων και περιφερειών	Ορίζονται ο τύπος και η μορφή των σφραγίδων των δήμων, των δημοτικών κοινοτήτων και των περιφερειών, λαμβάνοντας ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιπτώσεις του Δήμου Ηρακλείου της Περιφερειακής Ενότητας Βορείου Τομέα Αθηνών της Περιφέρειας Αττικής και του Δήμου Ηρακλείου της Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου της Περιφέρειας Κρήτης. Με την παρ. 4 δίνεται η δυνατότητα στις περιφέρειες να αποκτούν με την ίδια διαδικασία με αυτή των δήμων δηλωτικό σήμα.
Άρθρο 7 Σύσταση και συγκρότηση αποκεντρωμένης διοίκησης	Κωδικοποιείται το άρθρο 6 του ν. 3852/2010 για τη σύσταση και δομή των αποκεντρωμένων διοικήσεων της χώρας ως αποκεντρωμένων κρατικών υπηρεσιών, σύμφωνα με το άρθρο 101 του Συντάγματος.
Άρθρο 8 Κατηγορίες δήμων	Θεσπίζονται οι κατηγορίες των δήμων της χώρας με βάση με αντικειμενικά κριτήρια και συγκεκριμένα ιδιαίτερα πληθυσμιακά, γεωγραφικά ή χωροταξικά κριτήρια. Η κατηγοριοποίηση των δήμων δίνει την ευχέρεια για την ανάπτυξη δημόσιων πολιτικών εξειδικευμένων για κάθε κατηγορία, ενώ στον υπό εξέταση Κώδικα, υπάρχουν ειδικές ρυθμίσεις για ορισμένες κατηγορίες εξ αυτών, όπως ενδεικτικά οι νησιωτικοί δήμοι.
Άρθρο 9 Μεταφορά έδρας δήμου – Ορισμός οικισμού ως ιστορικής έδρας δήμου	Ρυθμίζονται ζητήματα μεταφοράς της έδρας ενός δήμου και ο τρόπος ορισμού ιστορικής έδρας. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η δυνατότητα μεταφοράς έδρας δήμου με προεδρικό διάταγμα, ενώ με την παρ. 2 προβλέπεται μια πιο ευέλικτη διαδικασία μεταφοράς της έδρας, σε περιπτώσεις που αυξημένες ανάγκες το επιβάλλουν. Με την παρ. 3 ορίζονται τα ειδικότερα θέματα για τον χαρακτηρισμό ενός οικισμού ως ιστορικής έδρας ενός δήμου.
Άρθρο 10 Προσάρτηση δημοτικής κοινότητας	Ρυθμίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία προσάρτησης μιας δημοτικής κοινότητας σε άλλον όμορο δήμο, η οποία γίνεται μέσω προεδρικού διατάγματος. Επίσης, στις παρ. 2 και 3 προβλέπονται οι σχετικές απαγορεύσεις και τα έννομα αποτελέσματα που προκύπτουν από τη διαδικασία της προσάρτησης.
Άρθρο 11 Συνένωση δημοτικών κοινοτήτων	Ρυθμίζεται το ζήτημα της συνένωσης δημοτικών κοινοτήτων. Για πρώτη φορά, ορίζεται διαδικασία ακούσιας συνένωσης δημοτικής κοινότητας, εφόσον ο αριθμός των εγγεγραμμένων εκλογέων σε αυτή είναι μικρότερος των σαράντα (40), ώστε να διασφαλίζεται η μυστικότητα της ψήφου, αλλά και να υπάρχει ικανός πληθυσμός για να εκλέγει τον εκπρόσωπό της.
Άρθρο 12 Διαίρεση οικισμών σε δημοτικές κοινότητες	Ρυθμίζεται το ζήτημα της διαίρεσης των οικισμών με πληθυσμό άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων, όπως είναι η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, σε δημοτικές κοινότητες, ενώ επίσης ρυθμίζονται και

	ειδικότερες περιπτώσεις αντιστροφής αυτής της διαδικασίας σε περίπτωση μείωσης του πληθυσμού αυτού και ρυθμίζεται το ζήτημα της παραγωγής εννόμων αποτελεσμάτων της ως άνω διαδικασίας.
Άρθρο 13 Αναγνώριση οικισμού ως δημοτικής κοινότητας	Κωδικοποιείται η παρ. 6 του άρθρου 283 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο, προβλέπεται η διαδικασία και καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση ενός οικισμού ως δημοτικής κοινότητας, καθώς και η ρητή παραπομπή στην επιτροπή των ορίων του άρθρου 16, του υπό εξέταση σχεδίου νόμου, για τον καθορισμό των ορίων αυτής.
Άρθρο 14 Μετονομασία δήμων, δημοτικών κοινοτήτων, οικισμών και θέσεων, περιφερειών και περιφερειακών ενοτήτων – Συμβούλιο Τοπωνυμιών	Κωδικοποιούνται το άρθρο 7 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η παρ. 1 του άρθρου 19 του ν. 4071/2012. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται η διαδικασία μετονομασίας ενός δήμου, ενός οικισμού και άλλων γεωγραφικών θέσεων, ενώ για πρώτη φορά εισάγεται η δυνατότητα μετονομασίας περιφέρειας και περιφερειακής ενότητας. Παράλληλα, επικαιροποιείται η σύσταση του Συμβουλίου Τοπωνυμιών. Τέλος, ρυθμίζεται το ζήτημα της υποβολής νέου αιτήματος μετονομασίας, εφόσον έχει τελεστεί ήδη μετονομασία ή έχει παρασχεθεί αρνητική γνώμη περί αυτής.
Άρθρο 15 Ονομασία και μετονομασία οδών και πλατειών - Περιφερειακό Συμβούλιο Τοπωνυμιών	Κωδικοποιείται το άρθρο 8 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και συγκεκριμένα, ρυθμίζεται η διαδικασία μετονομασίας οδών, πλατειών, δημοτικών αθλητικών, πολιτιστικών εγκαταστάσεων ή αιθουσών, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του περιφερειακού συμβουλίου τοπωνυμιών. Το περιφερειακό συμβούλιο τοπωνυμιών αντικαθιστά την προβλεπόμενη σήμερα επιτροπή και συγκροτείται, πλέον, σε επίπεδο περιφέρειας αντί νομού.
Άρθρο 16 Καθορισμός ορίων δήμων και δημοτικών κοινοτήτων – Επιτροπή Ορίων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 11 και 12 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, καθώς περιγράφονται ο τρόπος συγκρότησης της Επιτροπής Ορίων, οι αρμοδιότητες, καθώς και η διαδικασία προσφυγής σε αυτή.
Άρθρο 17 Νέος καθορισμός ορίων δήμων και δημοτικών κοινοτήτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 13 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, ορίζεται ρητά η περίπτωση επανακαθορισμού ορίων δήμων και δημοτικών κοινοτήτων.
Άρθρο 18 Δημοτικότητα – Αποδεικτική δύναμη δημοτολογικών εγγραφών	Κωδικοποιείται το άρθρο 14 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που αφορούσε στη δημοτικότητα και σε αυτό ενσωματώνονται οι προβλέψεις των άρθρων 7 και 9 του Κώδικα Διαταγμάτων για τα Δημοτολόγια (π.δ. 497/1991, Α' 180), ο οποίος καταργείται με τον παρόντα Κώδικα. Στο άρθρο αυτό ορίζονται το φυσικό πρόσωπο που θεωρείται δημότης ενός δήμου, τα στοιχεία τα οποία αποδεικνύονται από την κανονική εγγραφή του δημοτολογίου, καθώς επίσης ποια είναι η εγγραφή στο δημοτολόγιο που επικρατεί στην περίπτωση πολλαπλών εγγραφών για τον ίδιο δημότη.
Άρθρο 19 Κτήση δημοτικότητας	Κωδικοποιείται το άρθρο 15 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που αφορούσε στην κτήση δημοτικότητας. Συγκεκριμένα, τροποποιείται ως προς τις υφιστάμενες διατάξεις, ενσωματώνοντας τις προβλέψεις της υπ' αρ. 17075/22.2.2024 απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών «Ρύθμιση

	θεμάτων κτήσης δημοτικότητας σύμφωνα με τις προβλέψεις του ν. 5089/2024 (Α' 27)» (Β' 1389). Συνεπώς, πλέον υφίσταται ένα ενιαίο, συμπεριληπτικό, νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με την κτήση δημοτικότητας τέκνων ανεξάρτητα από το φύλο των γονέων τους.
Άρθρο 20 Απώλεια δημοτικότητας	Κωδικοποιείται το άρθρο 17 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που αφορούσε στην απώλεια της δημοτικότητας, και προστίθεται στις υφιστάμενες ήδη προβλέψεις για την απώλεια της δημοτικότητας ο θάνατος ή η κήρυξη σε αφάνεια του φυσικού προσώπου.
Άρθρο 21 Μεταδημότευση	Κωδικοποιούνται το άρθρο 15 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και τα άρθρα 1Α και 8 του Κώδικα Διαταγμάτων για τα Δημοτολόγια. Συγκεκριμένα, απαριθμούνται όλες οι περιπτώσεις μεταδημότευσης, καθώς και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες αυτή διενεργείται.
Άρθρο 22 Μεταφορά σε νέα οικογενειακή μερίδα εντός του ιδίου δήμου	Απαριθμούνται, για πρώτη φορά, όλες οι αιτίες μεταφοράς σε νέα οικογενειακή μερίδα εντός του ιδίου δήμου χωρίς μεταβολή δημοτικότητας, προκειμένου να αποσαφηνιστούν ζητήματα που έχουν απασχολήσει κατά καιρούς τις συναλλαγές πολιτών με τις αρμόδιες υπηρεσίες.
Άρθρο 23 Δημοτολόγιο	Κωδικοποιούνται με επικαιροποίηση των προβλέψεων τα άρθρα 1, 1Α, 2, 5 και 12 του Κώδικα Διαταγμάτων για τα Δημοτολόγια, καθώς και ορισμένες προβλέψεις του άρθρου 18 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, αποσαφηνίζεται ο τρόπος τήρησης του δημοτολογίου εντός του Μητρώου Πολιτών, γίνεται διάκριση μεταξύ ενεργών και ανενεργών οικογενειακών μερίδων, καθώς και διάκριση μεταξύ ενεργών και διαγραφμένων εγγραφών. Επίσης, διατυπώνονται τα είδη των εγγραφών στο δημοτολόγιο. Τούτο υπαγορεύεται από τη χρήση του πληροφοριακού συστήματος «Μητρώο Πολιτών», όπου οι εγγραφές στο «Δημοτολόγιο» διακρίνονται σε κανονικές (ΚΕ) που αφορούν σε δημότες του Δήμου και ενδεικτικές, Ελλήνων, (ΕΕ) και αλλοδαπών (ΕΑ) που δηλώνουν τη συγγενική σχέση με το αρχικό μέλος της μερίδας, ήτοι τον δημότη. Επιπλέον, προσδιορίζονται τα προσωπικά στοιχεία τα οποία πρέπει να αναγράφονται στο δημοτολόγιο, καθώς και τα απαραίτητα έγγραφα, όπως είναι οι ληξιαρχικές πράξεις, τα πιστοποιητικά και οι αποφάσεις κτήσης ιθαγένειας, τα οποία πρέπει να τηρούνται ως φυσικό αρχείο για την κάθε οικογενειακή μερίδα στο δημοτολόγιο.
Άρθρο 24 Τρόπος ενέργειας των εγγραφών και μεταβολών στο δημοτολόγιο	Κωδικοποιούνται με τις σχετικές απαραίτητες επικαιροποιήσεις, τα άρθρα 6 και 11 του Κώδικα Διαταγμάτων για τα Δημοτολόγια σχετικά με τον τρόπο διενέργειας εγγραφών, διαγραφών, μεταφορών από μία σε άλλη οικογενειακή μερίδα, προσθήκη ελλειπόντων στοιχείων, διόρθωση εσφαλμένων στοιχείων, καθώς και οποιασδήποτε μεταβολής στο δημοτολόγιο. Επιπλέον, ορίζεται η δυνατότητα διενέργειας ελέγχου ορθότητας και πληρότητας των εγγραφών και μεταβολών από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών.
Άρθρο 25 Πιστοποιητικά δημοτολογίου	Απαριθμούνται τα υφιστάμενα πιστοποιητικά που εκδίδονται από το δημοτολόγιο, ήτοι το πιστοποιητικό γέννησης, οικογενειακής κατάστασης, εντοπιότητας, ταυτοπροσωπίας, ιθαγένειας και εγγυτέρων

	συγγενών. Όλα τα προαναφερόμενα πιστοποιητικά απεικονίζουν την υφιστάμενη αστική κατάσταση των Ελλήνων πολιτών, εκδίδονται από ενεργές κανονικές εγγραφές, είναι ενιαία και η χρήση αυτών είναι υποχρεωτική από το σύνολο των δήμων της χώρας με τη μορφή που διατίθενται μέσω του Μητρώου Πολιτών. Επίσης, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία προβλέπεται στις εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 26 του υπό εξέταση σχεδίου νόμου, μπορούν να συστήνονται νέα πιστοποιητικά ή να καταργούνται, καθώς επίσης να ορίζονται ο τύπος και το περιεχόμενο αυτών.
Άρθρο 26 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Άρθρο 27 Τελικές διατάξεις	Εισάγονται τελικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα, με τις τελικές διατάξεις προβλέπεται ότι η έννοια «πληθυσμός» περιλαμβάνει τον μόνιμο πληθυσμό, όπως εμφανίζεται στους επίσημους πίνακες των αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής πληθυσμού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, καθώς και ότι τα αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, κατά τη διάρκεια της αυτοδιοικητικής περιόδου, παράγουν έννομα αποτελέσματα από την έναρξη της αμέσως επόμενης αυτοδιοικητικής περιόδου από τη δημοσίευσή τους.
Άρθρο 28 Μεταβατική διάταξη	Προβλέπεται η μεταβατική διάταξη για τη λειτουργία των Επιτροπών Ονοματοδοσίας και Μετονομασίας Οδών και Πλατειών.
Στο Μέρος Β' ρυθμίζεται ο τρόπος εκλογής των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, ο οποίος συνιστά μια από τις πλέον σημαντικές πτυχές του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 102 του Συντάγματος, οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία. Η σημαντική αυτή επιλογή του συνταγματικού νομοθέτη, ευθύς εξαρχής καθορίζει τις βασικές αρχές ανάδειξης των δημοτικών και περιφερειακών αρχών. Η προϋπόθεση δε της καθολικότητας της ψηφοφορίας, ορθά θέτει, εκτός συνταγματικού πλαισίου, οποιονδήποτε άλλο τρόπο επιλογής των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, πλην αυτόν της διενέργειας εκλογών. Με την ψήφιση του ν. 4804/2021 (Α' 90), επιλύθηκαν ενόψει των αυτοδιοικητικών εκλογών του 2023, τα δομικά προβλήματα που ανέκυψαν στην αυτοδιοίκηση, με την άκριτη εφαρμογή της απλής αναλογικής που θεσπίστηκε με τον ν. 4555/2018 (Α' 133) και ως εκ τούτου επιλύθηκε, για την αυτοδιοικητική περίοδο 2024 - 2028, το σοβαρό ζήτημα της κυβερνησιμότητας των δήμων και των περιφερειών. Ήδη από προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις, καθώς και μετά τη διεξαγωγή των εκλογών του 2023, είχε απασχολήσει τον δημόσιο διάλογο η χρησιμότητα ή μη του συστήματος εκλογής των αυτοδιοικητικών αρχών σε δύο γύρους και τα προβλήματα που αυτό δημιουργεί. Ειδικότερα, με την εφαρμογή του συστήματος εκλογής των δύο (2) γύρων: α) Οι εκλογείς υποχρεούνται να μεταβούν για δεύτερη φορά μέσα σε μια εβδομάδα στα εκλογικά κέντρα όπου ασκούν το εκλογικό τους δικαίωμα, καθώς δεν είναι δυνατή η σύσταση εκλογικών τμημάτων ετεροδημοτών, πολλοί εκ των οποίων ψηφίζουν σε μεγάλη απόσταση από τον τόπο κατοικίας τους. β) Σε πάρα πολλές περιπτώσεις η διεξαγωγή επαναληπτικών εκλογών μόνο για την εκλογή δημοτικής ή μόνο περιφερειακής αρχής, μειώνει το ενδιαφέρον του εκλογικού σώματος σε σχέση με την αρχική ψηφοφορία.	

γ) Καθώς κατά την επαναληπτική εκλογή ο εκλογέας δεν επιλέγει δημοτικούς ή περιφερειακούς συμβούλους ή συμβούλους δημοτικής κοινότητας, η κινητοποίηση των εκλογέων και των υποψηφίων είναι μειωμένη, συμβάλλοντας στην αύξηση της αποχής.

δ) Το χρονικό διάστημα μεταξύ αρχικής και επαναληπτικής ψηφοφορίας, αντί να αξιοποιείται σε προγραμματικό διάλογο και σε ουσιαστικές συγκλίσεις μεταξύ των συμμετεχόντων και των αποκλεισμένων συνδυασμών, σε αρκετές περιπτώσεις αναλώνεται σε άλλους σκοπούς.

ε) Η φύση της διεξαγωγής των αυτοδιοικητικών εκλογών, αντιμετωπίζει τον επιτυχόντα συνδυασμό ως κυρίαρχο όργανο διοίκησης του δήμου. Για παράδειγμα, δεν είναι δυνατόν να οριστεί αντιδήμαρχος από άλλον συνδυασμό πλην του επιτυχόντος. Παρόλο που η περίπτωση αυτή θα μπορούσε να επιλυθεί νομοθετικά, επιτρέποντας για παράδειγμα τον ορισμό αντιδημάρχου από οποιαδήποτε άλλη παράταξη, αυτό θα καθιστούσε την επαναληπτική εκλογή έναν άτυπο διαγωνισμό προσφοράς και ζήτησης θέσεων ευθύνης μεταξύ των συμμετεχόντων και αποκλεισθέντων συνδυασμών.

στ) Η μειωμένη συμμετοχή των εκλογέων κατά την επαναληπτική ψηφοφορία έχει οδηγήσει σε πολλές περιπτώσεις στο φαινόμενο ο επιτυχών συνδυασμός να έχει λάβει μικρότερο αριθμό ψήφων σε σχέση με αυτόν που έλαβε κατά την αρχική ψηφοφορία. Ακόμα πιο οξύμωρο είναι το ενδεχόμενο, ο επιτυχών συνδυασμός κατά την επαναληπτική εκλογή συνδυασμού, να έχει λάβει λιγότερες σε απόλυτο αριθμό ψήφους σε σχέση με τις ψήφους που έλαβε ο αντίπαλος – και επιλαχών πλέον - συνδυασμός κατά την αρχική ψηφοφορία.

ζ) Επίσης, η διενέργεια επαναληπτικής ψηφοφορίας προκαλεί σοβαρά προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς σχολικές μονάδες μετατρέπονται σε εκλογικά κέντρα, όπως και σε όλες τις δομές της αυτοδιοίκησης και της κεντρικής διοίκησης.

η) Σημαντική παράμετρος είναι οι υψηλές δαπάνες που επιφέρει η διεξαγωγή επαναληπτικής αναμέτρησης, καθώς οι πόροι αυτοί μπορούν να διατεθούν σε άλλες ανάγκες.

Για όλους τους ανωτέρω λόγους, με τον υπό εξέταση Κώδικα, επέρχονται σημαντικές τροποποιήσεις στο σύνολο της εκλογικής διαδικασίας για την ανάδειξη των δημοτικών και περιφερειακών αρχών. Πιο συγκεκριμένα:

α) Καταργείται η επαναληπτική ψηφοφορία και εισάγεται η εκλογή των δημοτικών και περιφερειακών αρχών σε έναν (1) γύρο. Για τον σκοπό αυτό, δίνεται πλέον η δυνατότητα στον εκλογέα, εκτός από τον συνδυασμό στον οποίο θέλει να εκφράσει την προτίμησή του, να επιλέξει και έναν δεύτερο συνδυασμό. Πρόκειται για το σύστημα της συμπληρωματικής ψήφου (Supplementary vote system), το οποίο ανήκει στην οικογένεια των εκλογικών συστημάτων άμεσης επαναληπτικής εκλογής (instant runoff system).

Το πρώτο στάδιο της διαδικασίας είναι ακριβώς ίδιο με τα ισχύοντα σε όλους τους εκλογικούς νόμους που έχουν εφαρμοστεί στην αυτοδιοίκηση διαχρονικά. Τα ψηφοδέλτια υπέρ των συνδυασμών καταμετρώνται από το αρμόδιο δικαστήριο. Αν ο πρώτος σε ψήφους συνδυασμός λάβει ποσοστό σαράντα δύο τοις εκατό και μία ψήφο ($42\% + 1$) επί των εγκύρων ψηφοδελτίων, τότε αυτός ανακηρύσσεται επιτυχών συνδυασμός. Αν δεν ικανοποιηθεί αυτή η συνθήκη, τότε -κατά κανόνα- οι δύο (2) πρώτοι σε ψήφους συνδυασμοί προκρίνονται στη δεύτερη φάση της διαδικασίας. Κατά τη φάση αυτή, προστίθενται στις ψήφους των δύο συνδυασμών που έχουν προκριθεί στη δεύτερη φάση, οι συμπληρωματικές ψήφοι των συνδυασμών που έχουν αποκλειστεί και που αντιστοιχούν στους δύο (2) πρώτους συνδυασμούς. Επιτυχών συνδυασμός είναι αυτός ο οποίος έχει συγκεντρώσει είτε την απόλυτη, είτε τη σχετική πλειοψηφία των ψήφων, μετά την πρόσθεση των εναλλακτικών ψήφων.

β) Εισάγεται η δυνατότητα ηλεκτρονικής ψήφου για την ανάδειξη των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, με εξαίρεση την εκλογή συμβούλων δημοτικής κοινότητας και εκπροσώπων δημοτικής κοινότητας.

Η ηλεκτρονική ψηφοφορία, θεωρείται πλέον ένας αξιόπιστος τρόπος άσκησης του εκλογικού δικαιώματος, καθώς διασφαλίζει τη μυστικότητα, εγκυρότητα και μοναδικότητα της ψήφου. Τα τελευταία χρόνια έχει

εφαρμοστεί με αποτελεσματικότητα σε μια σειρά εκλογικών αναμετρήσεων, ιδίως στον χώρο της εκπαίδευσης και σε μεγάλες επαγγελματικές οργανώσεις ή ομοσπονδίες.

Κάθε εκλογέας μπορεί προαιρετικά να υποβάλει αίτηση για την εγγραφή στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους ηλεκτρονικής ψήφου. Την ημέρα της διεξαγωγής της ψηφοφορίας και τις ώρες που διεξάγεται αυτή στα εκλογικά τμήματα με φυσική παρουσία, ο εκλογέας μπορεί να ασκήσει το εκλογικό του δικαίωμα με ηλεκτρονικό τρόπο, εφόσον έχει συμπεριληφθεί στους ειδικούς εκλογικούς καταλόγους.

Για λόγους διασφάλισης της μυστικότητας, εφόσον σε έναν δήμο έχουν υποβληθεί λιγότερες από τριάντα (30) αιτήσεις για συμμετοχή σε ηλεκτρονική ψηφοφορία, τότε αυτή δεν διεξάγεται, με τους υπόψη εκλογείς να μπορούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα μόνο με φυσική παρουσία.

Επίσης, για τεχνικούς λόγους, αλλά και για λόγους διασφάλισης της μυστικότητας της ψηφοφορίας, οι εκλογείς δεν μπορούν να ασκήσουν ηλεκτρονικά το εκλογικό τους δικαίωμα για την ανάδειξη των συμβουλίων και εκπροσώπων δημοτικής κοινότητας. Σε διαφορετική περίπτωση, θα έπρεπε να είχε διασφαλιστεί η εγγραφή τριάντα (30) τουλάχιστον εκλογέων ανά δημοτική κοινότητα, γεγονός που θα έκανε πρακτικά μη χρηστική τη δυνατότητα ηλεκτρονικής ψήφου. Οι εκλογείς, με την υποβολή της αίτησης, γνωρίζουν και αποδέχονται αυτή την παράμετρο, ενώ έχουν τη δυνατότητα επιλογής δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων, καθώς και εναλλακτικής ψήφου.

Τέλος, το δεύτερο μέρος περιέχει την επικαιροποίηση σχεδόν του συνόλου των διατάξεων που αφορούν στην εκλογική διαδικασία, όπως περιγράφονται αυτές αναλυτικά στα αντίστοιχα άρθρα.

Άρθρο 29 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Β' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 30 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Β' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 31 Αιρετά όργανα διοίκησης δήμων και περιφερειών	Κωδικοποιούνται η παρ. 1 του άρθρου 3 και η παρ. 1 του άρθρου 42 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζονται τα όργανα διοίκησης των δήμων και των περιφερειών της χώρας, επισημαίνοντας ιδίως τον δήμαρχο και τον περιφερειάρχη ως άμεσα αιρετά μονοπρόσωπα όργανα.
Άρθρο 32 Αιρετά όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Κωδικοποιούνται οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 4 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, προβλέπονται τα αιρετά όργανα της ενδοδημοτικής αποκέντρωσης.
Άρθρο 33 Αριθμός μελών δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων	Κωδικοποιούνται οι παρ. 2 και 3 του άρθρου 3 και η παρ. 2 του άρθρου 42 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ο αριθμός των μελών των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων, ο οποίος συναρτάται με τον αριθμό των κατοίκων που αριθμεί ένας δήμος ή μια περιφέρεια, αντίστοιχα.
Άρθρο 34 Αριθμός μελών συμβουλίων δημοτικών κοινοτήτων	Κωδικοποιούνται οι παρ. 3 έως 5 του άρθρου 4 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ο αριθμός μελών των συμβουλίων των δημοτικών κοινοτήτων, ο οποίος συναρτάται με τον αριθμό των κατοίκων που αριθμεί μια κοινότητα.
Άρθρο 35 Χρόνος διενέργειας αυτοδιοικητικών εκλογών - Διάρκεια δημοτικής και περιφερειακής (αυτοδιοικητικής) περιόδου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 5 και 43 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ο χρόνος διενέργειας των εκλογών και η διάρκεια της δημοτικής και περιφερειακής περιόδου. Η θητεία διατηρείται στα πέντε (5) έτη, όπως ακριβώς ισχύει από την 1 ^η .1.2024 και ίσχυσε και για τη θητεία των δημοτικών και περιφερειακών αρχών που εκλέχθηκαν το 2014. Ως χρόνος διενέργειας των εκλογών ορίζεται η τελευταία Κυριακή του Νοεμβρίου κάθε πέντε (5) έτη, ώστε το χρονικό διάστημα που

	μεσολαβεί μεταξύ των εκλογών και της ανάληψης καθηκόντων των νέων αρχών να συντηρηθεί, περιορίζοντας στο ελάχιστο δυνατό το μεταβατικό καθεστώς, προκειμένου να μη διαταράσσεται επί μακρόν η λειτουργία των οργάνων και των υπηρεσιών της αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 36 Δικαίωμα του εκλέγειν και άσκησή του	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 6, 7 και 44 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζεται το δικαίωμα του εκλέγειν για τις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές, με ιδιαίτερη αναφορά στις ισχύουσες διατάξεις της εθνικής εκλογικής νομοθεσίας, όπως είναι τα άρθρα 7 έως 25 του π.δ. 26/2012 (Α' 57).
Άρθρο 37 Εκλογικοί κατάλογοι	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 8 και 46 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα των εκλογικών καταλόγων, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι εκλογείς πολίτες κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοικούν μόνιμα στην Ελλάδα, για τους οποίους ισχύουν οι ειδικοί εκλογικοί κατάλογοι του π.δ. 133/1997 (Α' 121).
Άρθρο 38 Ειδικοί Εκλογικοί Κατάλογοι Ηλεκτρονικής Ψήφου	Ρυθμίζονται τα ζητήματα των ειδικών εκλογικών καταλόγων ηλεκτρονικής ψήφου, οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τις αυτοδιοικητικές εκλογές.
Άρθρο 39 Ειδική εφαρμογή εγγραφής εκλογέων που επιθυμούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα με ηλεκτρονική ψήφο	Ρυθμίζονται τα ζητήματα της ειδικής εφαρμογής εγγραφής εκλογέων που θα χρησιμοποιήσουν οι εκλογείς που επιθυμούν να εγγραφούν για να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα με ηλεκτρονική ψηφοφορία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ταυτοποίηση του εκλογέα με χρήση ειδικού κωδικού μιας χρήσης για την ταυτοποίηση του κινητού του τηλεφώνου και της διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.
Άρθρο 40 Απαραίτητος αριθμός εγγεγραμμένων εκλογέων ανά δήμο για τη διεξαγωγή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	Προκειμένου να διασφαλιστεί η μυστικότητα της ψήφου και να μην μπορεί να συνδεθεί με οποιονδήποτε τρόπο ο εκλογέας με την ψήφο του, ορίζεται ο ελάχιστος αριθμός ανά δήμο των εγγεγραμμένων για ηλεκτρονική ψηφοφορία στους τριάντα (30) εκλογείς. Σε περίπτωση που δεν συγκεντρωθεί ο απαραίτητος αριθμός, τότε αυτοί οι εκλογείς μπορούν να προσέλθουν στα εκλογικά τμήματα που είναι εγγεγραμμένοι, προκειμένου να ψηφίσουν.
Άρθρο 41 Προσόντα εκλογιμότητας	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 9 και 47 του ν. 4804/2021. Το δικαίωμα του εκλέγεσθαι απονέμεται σε όσους δημότες, ή ευρωπαίους πολίτες έχουν εγγραφεί στους αντίστοιχους καταλόγους, έχουν συμπληρώσει την ημέρα των εκλογών, για τη μεν εκλογή τους ως δημάρχων ή περιφερειάρχων το εικοστό πρώτο (21 ^ο) έτος της ηλικίας τους, για τα δε αξιώματα του δημοτικού συμβούλου, περιφερειακού συμβούλου, συμβούλου δημοτικής κοινότητας και εκπροσώπου δημοτικής κοινότητας το δέκατο όγδοο (18 ^ο) έτος της ηλικίας τους.
Άρθρο 42 Κωλύματα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 10 και 48 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, περιγράφονται αναλυτικά και περιοριστικά τα κωλύματα της εκλογιμότητας σε δημοτικό και περιφερειακό επίπεδο, επιλέγοντας τη διασφάλιση του δικαιώματος του εκλέγεσθαι, αλλά ταυτόχρονα διασφαλίζοντας ότι δεν αξιοποιούνται συγκεκριμένες θέσεις ευθύνης για την εκλογή ενός δημότη σε αιρετό αξίωμα.

Άρθρο 43 Ασυμβίβαστο λόγω οφειλών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 11 και 49 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, προβλέπονται οι περιπτώσεις ύπαρξης ασυμβίβαστου λόγω οφειλών. Ειδικότερα, επαναλαμβάνεται η υφιστάμενη πρόβλεψη περί ύπαρξης ασυμβίβαστου για την εκλογή ενός υποψηφίου σε αιρετό δημοτικό ή περιφερειακό αξίωμα αν αυτός έχει ληξιπρόθεσμες, μη ρυθμισμένες οφειλές άνω των τριακοσίων (300) ευρώ στον δήμο ή στην περιφέρεια, αντίστοιχα. Προκειμένου να καταστεί σαφέστερος και πιο αποτελεσματικός ο έλεγχος, ορίζεται με ακρίβεια η διαδικασία και ανατίθενται στον οικείο προϊστάμενο της οικονομικής υπηρεσίας ο τρόπος ενημέρωσης των οφειλετών – αιρετών και ο τρόπος εξόφλησης ή ρύθμισης της οφειλής.
Άρθρο 44 Εκλογικές περιφέρειες	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 12 και 50 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι οι δήμοι θα εκλέγουν τους δημοτικούς συμβούλους στο σύνολο της επικράτειάς τους, χωρίς εκλογικές περιφέρειες, με εξαίρεση τους ακόλουθους νησιωτικούς δήμους που έχουν νησιωτικές δημοτικές ενότητες, ήτοι τον δήμο Κεντρικής Κέρκυρας και Διαποντίων Νήσων, τον δήμο Λευκάδας, τον δήμο Νάξου και Μικρών Κυκλάδων και τον δήμο Κυθήρων. Αντίθετα στις περιφέρειες, οι εκλογικές περιφέρειες παραμένουν στη βάση των περιφερειακών ενοτήτων. Η αλλαγή που αφορά στην κατάργηση των εκλογικών περιφερειών για το σύνολο των δήμων, με εξαίρεση τους νησιωτικούς δήμους, με νησιωτικές δημοτικές ενότητες, εδράζεται στο γεγονός ότι μετά την έναρξη ισχύος του ν. 3852/2010 και τη χωροταξική αναδιάρθρωση που επέφερε με τις συνενώσεις, οι δήμοι και οι τοπικές τους κοινωνίες έχουν αποκτήσει τη δική τους ταυτότητα και δεν υπάρχει πλέον η αναγκαιότητα αξιοποίησης του εργαλείου της εκλογικής περιφέρειας. Κατά αυτόν τον τρόπο αίρεται η επιφύλαξη που κυριαρχούσε το έτος 2009 για τον κίνδυνο της υποεκπροσώπησης των τοπικών κοινωνιών λόγω των συνενώσεων αυτών. Η διατήρηση δε της εκλογικής περιφέρειας στους μικρούς νησιωτικούς δήμους με νησιωτικές δημοτικές ενότητες, παραμένει κατ' εξαίρεση, λόγω της ιδιαιτερότητας που συνάδει με τα νησιωτικά τους χαρακτηριστικά. Η αλλαγή αυτή συνδέεται και αποτελεί λογική συνέχεια του γεγονότος ότι ήδη από τις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2023, οι υποψήφιοι δημοτικοί σύμβουλοι μπορούσαν να λάβουν σταυρούς προτίμησης από το σύνολο της επικράτειας του δήμου, ανεξαρτήτως της εκλογικής περιφέρειας στην οποία έθεταν υποψηφιότητα. Αντιθέτως, στις περιφέρειες διατηρείται η περιφερειακή ενότητα ως εκλογική περιφέρεια εκλογής των συμβούλων, λόγω της μεγάλης τους έκτασης και της σαφώς μεγαλύτερης ανομοιογένειάς τους στα χαρακτηριστικά των τοπικών τους κοινωνιών.
Άρθρο 45 Έδρες περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας	Κωδικοποιείται το άρθρο 51 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ο αριθμός των περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας με βάση τον συνολικό αριθμό των περιφερειακών συμβούλων και τον πληθυσμό κάθε μιας από αυτές.

Άρθρο 46 Αρμόδιο δικαστήριο	Κωδικοποιούνται το άρθρο 14 και η παρ. 9 του άρθρου 52 του ν.4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζεται το αρμόδιο δικαστήριο για τη διενέργεια των δημοτικών και περιφερειακών εκλογών.
Άρθρο 47 Κατάρτιση συνδυασμών - Υποβολή υποψηφιοτήτων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 15 και 52 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, καθορίζονται εξαντλητικά οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι συνδυασμοί, προκειμένου να συμμετάσχουν στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές. Με την παρ. 1 καθορίζεται ότι, ειδικά για τις αυτοδιοικητικές εκλογές, δεν είναι επιτρεπτή υποψηφιότητα εκτός συνδυασμού και, επομένως, δεν είναι εφικτή η συμμετοχή μεμονωμένων υποψηφίων για αιρετό αξίωμα. Η παρ. 2 καθορίζει τις προϋποθέσεις για τους συνδυασμούς που συμμετέχουν στις περιφερειακές εκλογές ήτοι: α) Να έχουν συνδυασμούς σε κάθε εκλογική περιφέρεια (περιφερειακή ενότητα) με αριθμό τουλάχιστον ίσο με τον αριθμό των εδρών και με δυνατότητα αυτός να προσαυξηθεί έως διακόσια τοις εκατό (200%) ανά εκλογική περιφέρεια, β) οι υποψήφιοι από κάθε φύλο να είναι τουλάχιστον το σαράντα τοις εκατό (40%) του συνολικού αριθμού των υποψηφίων, συμπεριλαμβανομένου του υποψήφιου περιφερειάρχη. Αντίστοιχα, για τις δημοτικές εκλογές, κάθε συνδυασμός πρέπει να έχει: α) υποψηφίους τουλάχιστον στο ογδόντα τοις εκατό (80%) των δημοτικών κοινοτήτων (ανεξαρτήτως αν αυτές εκλέγουν συμβούλια δημοτικής κοινότητας ή εκπρόσωπο), β) αριθμό υποψηφίων ίσο με τον αριθμό των εδρών, με δυνατότητα προσαύξησης έως εκατό τοις εκατό (100%), με την επιφύλαξη ειδικότερων προβλέψεων για τους δήμους που διατηρούν εκλογικές περιφέρειες, γ) υποψηφίους από κάθε φύλο τουλάχιστον στο σαράντα τοις εκατό (40%) του συνολικού αριθμού των υποψηφίων, συμπεριλαμβανομένου του υποψήφιου δημάρχου, και εξαιρουμένων, από τον συνολικό αριθμό των υποψηφίων, των εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων και των υποψηφίων έως 30 ετών. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα στους δημοτικούς συνδυασμούς να περιλαμβάνουν επιπλέον των αριθμητικών περιορισμών δέκα τοις εκατό (10%) επιπλέον υποψηφίους, εφόσον αυτοί κατά το έτος διενέργειας των αυτοδιοικητικών εκλογών έχουν ηλικία έως τριάντα (30) έτη. Τούτο διότι, κυρίως, η πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση αποτελεί για πολλούς πολίτες που ενδιαφέρονται για τα κοινά, το επίπεδο εισαγωγής στη δημοκρατική διαδικασία της εκλογής, ενώ ταυτόχρονα η ανανέωση του πολιτικού προσωπικού σε κάθε επίπεδο συνιστά επιτακτική ανάγκη. Περαιτέρω, μια σημαντική καινοτομία αποτελεί η επαναφορά και διεύρυνση της πρόβλεψης της περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 34 του καταργούμενου με τον παρόντα Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, δηλαδή της δυνατότητας εκλογής περιορισμένου αριθμού υποψηφίων άνευ

	σταυρού προτίμησης. Υπάρχει αδιαμφισβήτητη ανάγκη συμμετοχής στη διοίκηση του δήμου εξειδικευμένων στελεχών, όπως ενδεικτικά στους τομείς των νέων τεχνολογιών, της οικονομικής διαχείρισης, της πολιτικής προστασίας, ή εν γένει στελεχών που μπορούν να συμβάλουν καίρια στη μετεκλογική διοίκηση του δήμου, δίχως όμως αυτά τα πρόσωπα να έχουν τη δυνατότητα για την ενεργή διεκδίκηση του σταυρού προτίμησης. Για τον σκοπό αυτό, επιπλέον του ανωτέρω μέγιστου επιτρεπόμενου αριθμού υποψηφίων, δυνητικά κάθε δημοτικός και περιφερειακός συνδυασμός διαθέτουν έναν αριθμό υποψηφίων οι οποίοι θα εκλέγονται άνευ σταυρού προτίμησης, εφόσον ανήκουν στον επιτυχόντα συνδυασμό. Επιπλέον, στο άρθρο αυτό, ενσωματώνονται διατάξεις που αφορούν στη διαδικασία υποβολής των υποψηφιοτήτων μέσω ηλεκτρονικής πύλης, η οποία εφαρμόστηκε με απόλυτη επιτυχία στις εκλογές του 2023 και αλλάζει ριζικά ο τρόπος καταβολής του παράβολου που οφείλουν πλέον να υποβάλουν οι συνδυασμοί συνολικά, ανάλογα με τον πληθυσμό του δήμου ή της περιφέρειας και ανεξαρτήτως του αριθμού των υποψηφίων τους. Τέλος, καθορίζονται ρητά οι προϋποθέσεις μη ανακήρυξης ενός συνδυασμού από το αρμόδιο δικαστήριο με ειδική μέριμνα προστασίας υπέρ των συνδυασμών, αν κάποιος από τους προτεινόμενους συμβούλους δεν ανακηρυχθεί.
Άρθρο 48 Αντικατάσταση υποψηφίων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν	Κωδικοποιείται το άρθρο 16 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται το ζήτημα της αντικατάστασης υποψηφίων, οι οποίοι αποβίωσαν ή παραιτήθηκαν της υποψηφιότητάς τους. Ειδικότερα, ο υποψήφιος δήμαρχος ή περιφερειάρχης μπορεί να παραιτηθεί έως είκοσι (20) ημέρες πριν από την ψηφοφορία, με γραπτή δήλωση προς το αρμόδιο δικαστήριο. Αν ο υποψήφιος δήμαρχος ή περιφερειάρχης παραιτηθεί ή πεθάνει, μπορεί να αντικατασταθεί είτε από νέο πρόσωπο είτε από ήδη υποψήφιο σύμβουλο του συνδυασμού, με απόφαση της πλειοψηφίας των υποψηφίων του συνδυασμού, έως δέκα (10) ημέρες πριν από τις εκλογές. Αν παραιτηθεί ή αποβιώσει υποψήφιος σύμβουλος ή εκπρόσωπος κοινότητας, γενικά δεν αντικαθίσταται, εκτός αν αυτό συμβεί πριν λήξει η προθεσμία κατάθεσης του συνδυασμού. Ένας συνδυασμός παραμένει νόμιμος ακόμη και αν, μετά την προθεσμία κατάθεσης, μειωθεί ο αριθμός των υποψηφίων ή δεν τηρούνται πλέον οι ποσοτώσεις φύλου λόγω παραιτήσεων ή θανάτων.
Άρθρο 49 Ανακήρυξη και κοινοποίηση συνδυασμών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 17 και 53 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα με το υπό εξέταση άρθρο, ορίζεται η 1η Οκτωβρίου του έτους των εκλογών ως ημέρα ανακήρυξης των συνδυασμών από το αρμόδιο δικαστήριο, ενώ πλέον δίνεται η δυνατότητα κοινοποίησης της απόφασης του δικαστηρίου και με ψηφιακά μέσα, όπως είναι το μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Άρθρο 50 Δικαιώματα συνδυασμών και υποψηφίων	Κωδικοποιείται το άρθρο 18 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζονται τα δικαιώματα των συνδυασμών και των υποψηφίων με αναλογική εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν την εκλογή των βουλευτών και ιδίως των άρθρων 40 και 88 του π.δ. 26/2012 (Α' 57).
Άρθρο 51 Πρόγραμμα εκλογής	Κωδικοποιείται το άρθρο 19 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι το πρόγραμμα εκλογής πλέον δεν τοιχοκολλάται, αλλά αναρτάται στην ιστοσελίδα του δήμου και δημοσιεύεται σε τουλάχιστον μια (1) εφημερίδα, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 134 του παρόντος.
Άρθρο 52 Μορφή και περιεχόμενο ψηφοδελτίων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 20 και 54 του ν. 4804/2021. Ρυθμίζονται τα ζητήματα της μορφής και του περιεχομένου του ψηφοδελτίου για τις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές, στοιχείου κρίσιμου για τη διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας. Επίσης, στο άρθρο περιλαμβάνονται και δυο (2) σημαντικές αλλαγές ως προς το υφιστάμενο καθεστώς, αυτή της πρόβλεψης των υποψηφίων άνευ σταυρού και της εναλλακτικής ψήφου. Η πρόβλεψη για τους υποψήφιους άνευ σταυρού εισάγεται για να διευκολύνει τη συμμετοχή στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων προσώπων με εξειδικευμένη εμπειρία, κατάρτιση και γνωσμένο κύρος. Η πρόβλεψη της εναλλακτικής ψήφου γίνεται με σκοπό να ολοκληρώνεται η εκλογική διαδικασία από τον πρώτο γύρο των εκλογών.
Άρθρο 53 Εκτύπωση και διανομή ψηφοδελτίων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 21 και 54 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα εκτύπωσης και διανομής των ψηφοδελτίων για τις αυτοδιοικητικές εκλογές.
Άρθρο 54 Σταυροί προτίμησης	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 22 και 55 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα των σταυρών προτίμησης που μπορούν να θέσουν οι εκλογείς στους υποψηφίους και καταγράφονται εξαντλητικά όλες οι περιπτώσεις ανάλογα με τον δήμο ή την περιφέρεια.
Άρθρο 55 Άκυρα ψηφοδέλτια	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 23 και 56 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, παρατίθενται εξαντλητικά οι περιπτώσεις ακυρότητας του ψηφοδελτίου για τις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές.
Άρθρο 56 Επιτυχών συνδυασμός και επιλαχόντες συνδυασμοί - Εκλογή δημάρχου και περιφερειάρχη	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 24 και 57 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζεται το ποσοστό εκλογής που πρέπει να συγκεντρώσει ένας συνδυασμός προκειμένου αυτός να οριστεί ως επιτυχών. Στις δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές του 2006, το εν λόγω όριο είχε καθοριστεί στο σαράντα δυο τοις εκατό συν μια (42% + 1) ψήφο επί των εγκύρων ψηφοδελτίων, ενώ στις εκλογές του 2023, το ποσοστό είχε οριστεί στο σαράντα τρία τοις εκατό (43%). Στις λοιπές εκλογικές αναμετρήσεις είχε εφαρμοστεί το όριο του πενήντα τοις εκατό (50%). Η ρύθμιση του σαράντα δύο τοις εκατό (42%) έχει ήδη κριθεί συνταγματική με διαδοχικές αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλέπε υπ' αρ. 3684/2009 και 3685/2009 αποφάσεις). Αποτελεί, δε, ποσοστό υψηλότερο από αυτά που προβλέπει το π.δ. 26/2012 (Α' 57) για την επίτευξη της απόλυτης πλειοψηφίας των εδρών

	για το πλειοψηφούν κόμμα για τις εθνικές εκλογές, το οποίο με την υφιστάμενη μορφή του άρθρου 99 του ίδιου π.δ. κυμαίνεται, σε πραγματικές συνθήκες, περί το τριάντα επτά κόμμα πέντε τοις εκατό (37,5%). Το ποσοστό του σαράντα δύο τοις εκατό (42%) δίνει υψηλή νομιμοποίηση στις δημοτικές και περιφερειακές αρχές, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζει τα τρία πέμπτα (3/5) των εδρών του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου αντίστοιχα. Το άρθρο 102 του Συντάγματος προβλέπει το γενικό πλαίσιο διενέργειας των εκλογών για την ανάδειξη των αυτοδιοικητικών αρχών. Στο δεύτερο εδάφιο της παρ. 2 ορίζεται ότι «Οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία, όπως νόμος ορίζει.». Πράγματι, από την ανωτέρω συνταγματική πρόβλεψη καθορίζεται η υποχρέωση διενέργειας των εκλογών σε τακτά χρονικά διαστήματα, με άμεση και μυστική ψηφοφορία, βάσει των αρχών της ισότητας της ψήφου για όλους τους εκλογείς. Το Σύνταγμα, αντιθέτως με τις διατάξεις για τη συγκρότηση της Βουλής, δεν κάνει ειδική μνεία για το σύστημα οργάνωσης των Ο.Τ.Α, τις αρμοδιότητες κάθε οργάνου διοίκησης ή, ακόμα περισσότερο, δεν απονέμει στο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο χαρακτηριστικά που συναντώνται στη Βουλή, όπως η δυνατότητα σχηματισμού νέας πλειοψηφίας από την υπάρχουσα βουλή, πρόταση δυσπιστίας κατά του δημάρχου ή του περιφερειάρχη (ή των αντιδημάρχων και αντιπεριφερειάρχων) ή ακόμα και δυνατότητα λειτουργίας των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων ως οιονεί δικαστικής εξουσίας (βλ. άρθρο 86 του Συντάγματος). Ως εκ τούτου, με βάση την αρχή του άρθρου 102 του Συντάγματος, ο νομοθέτης έχει τη δυνατότητα να ορίζει τον προσφορότερο τρόπο εκλογής των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, ως οργάνων διοίκησης των Ο.Τ.Α., και οργάνων χειρισμού των τοπικών υποθέσεων με βάση τις αρμοδιότητες που έχουν απονεμηθεί με ειδικούς νόμους, συνεκτιμώντας τις ειδικές συνθήκες κάθε φορά, πάντα όμως υπό τις προϋποθέσεις που το ίδιο το Σύνταγμα θέτει. Η διατήρηση της αυξημένης πλειοψηφίας στα δημοτικά και περιφερειακά συμβούλια εδράζεται, επίσης, και στην ίδια τη φύση της λειτουργίας των Ο.Τ.Α., τα μέλη των συλλογικών οργάνων των οποίων δεν έχουν επαγγελματικό ασυμβίβαστο (όπως π.χ. αντίστοιχα έχουν οι Υπουργοί ως μέλη της εκτελεστικής εξουσίας ή μια αναβαθμισμένη καταστατική θέση όπως έχουν οι βουλευτές) με αποτέλεσμα πολλές φορές να είναι δυσχερής η συμμετοχή στις συνεδριάσεις συλλογικών οργάνων και, κατά συνέπεια, η πλειοψηφία να μην διαθέτει πάντα στις συνεδριάσεις την επαρκή εκπροσώπηση.
Άρθρο 57 Δεύτερο στάδιο προσμέτρησης	Περιγράφεται αναλυτικά η διαδικασία και καλύπτονται όλες οι περιπτώσεις διενέργειας δευτέρου σταδίου προσμέτρησης και ο τρόπος υπολογισμού, για τους δύο επικρατέστερους συνδυασμούς - με την επιφύλαξη τυχόν ισοψηφίας σύμφωνα με τις παρ. 2 και 3 του υπό

	εξέταση άρθρου - των εναλλακτικών ψήφων όσων συνδυασμών αναδείχθηκαν στην τρίτη, τέταρτη, κτλ. θέση. Στη χώρα μας, εφαρμόστηκε παγίως ως εκλογικό σύστημα για τις αυτοδιοικητικές εκλογές το σύστημα των δύο γύρων. Με εξαίρεση τις εκλογές του 2006 και του 2023, αν κανένας υποψήφιος δεν είχε την απόλυτη πλειοψηφία μετά την καταμέτρηση των ψηφοδελτίων, τότε, την επόμενη Κυριακή, οι δύο επικρατέστεροι υποψήφιοι διαγωνίζονταν σε επαναληπτική εκλογή με τον πλειοψηφούντα συνδυασμό να ανακηρύσσεται εν τέλει νικητής. Το σύστημα των δύο γύρων, όμως, έχει μια σειρά προβλημάτων, τα οποία έχουν επισημανθεί στον δημόσιο διάλογο και τα οποία αναλύθηκαν κατά το εισαγωγικό τμήμα του Μέρους Β'. Επιπροσθέτως, η υιοθέτηση της εκλογής σε σύστημα ενός γύρου προσφέρει τη δυνατότητα στον εκλογέα να υποδείξει/επιλέξει και έναν άλλον συνδυασμό, ο οποίος, κατά την κρίση του, μπορεί επαρκώς να διοικήσει τον Ο.Τ.Α.. Καθώς η εκλογή ιδίως ενός μονοπρόσωπου οργάνου μπορεί να επιτευχθεί με διάφορα εκλογικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένου και του συστήματος της απλής πλειοψηφίας (το οποίο έχει εφαρμοστεί σε ορισμένα κράτη μέλη της Ε.Ε.), επιλέγεται το σύστημα της συμπληρωματικής ψήφου, το οποίο ανταποκρίνεται στους βασικότερους προβληματισμούς. Ειδικότερα: α) Διατηρείται αυξημένη δημοκρατική νομιμοποίηση του δημάρχου και του περιφερειάρχη, καθώς, αν δεν συγκεντρώσει ο συνδυασμός του το όριο εκλογής, ήτοι το σαράντα δυο τοις εκατό (42%) από το πρώτο στάδιο καταμέτρησης, τότε στη δύναμή του συνυπολογίζονται και οι εκλογείς του τρίτου, τέταρτου κ.ο.κ. συνδυασμού, οι οποίοι τον έχουν επιλέξει ως εναλλακτική ψήφο. Αντιθέτως, η εφαρμογή ενός συστήματος απλής πλειοψηφίας (First Past The Post), δεν παρέχει αυτή τη δυνατότητα. β) Η εκλογή με το σύστημα της εναλλακτικής ψήφου δίνει τη δυνατότητα, να κατέλθουν μαζί στις εκλογές ως ενιαίο ψηφοδέλτιο περισσότεροι συνδυασμοί (ή ακόμα και να επιλέξουν ως εναλλακτική ψήφο οι μεν τους δε) και να κριθούν από το εκλογικό σώμα ως ενιαίο σχήμα. γ) Δίνεται η ευκαιρία στους συνδυασμούς, κατά την προεκλογική περίοδο, να δώσουν έμφαση στον προγραμματικό λόγο, επενδύοντας στις εναλλακτικές ψήφους άλλων συνδυασμών και όχι στη στείρα αντιπαράθεση. δ) Διευκολύνονται οι εκλογείς, καθώς μεταβαίνουν μόνο μια φορά στο εκλογικό κέντρο για να ψηφίσουν. ε) Καταπολεμάται το φαινόμενο της αυξημένης αποχής του δεύτερου γύρου, ενώ αντιμετωπίζεται το οξύμωρο φαινόμενο συνδυασμών που μετέχουν στον δεύτερο γύρο να λαμβάνουν μικρότερο απόλυτο αριθμό ψήφων σε σχέση με την αρχική εκλογή. Επίσης περιορίζεται το ακόμα πιο οξύμωρο φαινόμενο, εκλογέας να ψηφίζει τον έναν συνδυασμό κατά την

	αρχική εκλογή (και, επομένως, να κρίνεται από τον συγκεκριμένο εκλογέα ως ικανότερος και καταλληλότερος για δήμαρχος ή περιφερειάρχης) και, κατά την επαναληπτική εκλογή, ο ίδιος εκλογέας να επιλέγει τον αντίπαλο συνδυασμό, παρόλο που συμμετέχει στην επαναληπτική εκλογή ο συνδυασμός που επέλεξε στον πρώτο γύρο. στ) Επιλύεται το ζήτημα της διαφοροποίησης της συμμετοχής κατά τον δεύτερο γύρο των εκλογών, ανάλογα με το αν σε έναν δήμο διεξάγεται επαναληπτική εκλογή μόνο για δημοτικές αρχές ή μόνο για περιφερειακές αρχές ή και για τα δύο. Με βάση τα στοιχεία του 2023 (αλλά και προηγούμενων εκλογικών αναμετρήσεων) η συμμετοχή των εκλογέων εξαρτάται και από τον αριθμό (1 ή 2) των επαναληπτικών εκλογών που διεξάγονται σε έναν δήμο. ζ) Επιλύεται το φαινόμενο αδρανοποίησης υποψηφίων δημοτικών, περιφερειακών ή συμβούλων δημοτικής κοινότητας συνδυασμών που μετέχουν στον δεύτερο γύρο, οι οποίοι δεν εκλέχθηκαν και επομένως δεν έχουν πιθανότητες εκλογής κατά την επαναληπτική εκλογή, ακόμα και αν ο συνδυασμός τους αναδειχθεί επιτυχών.
Άρθρο 58 Κατανομή εδρών δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Επαναλαμβάνεται η ισχύουσα ρύθμιση για την κατανομή των εδρών του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, η οποία εξασφαλίζει στον επιτυχόντα συνδυασμό κατ' ελάχιστο την πλειοψηφία των τριών πέμπτων (3/5) των εδρών του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, ενώ διατηρείται και το όριο του τρία τοις εκατό (3%) επί των εγκύρων ψηφοδελτίων για την εκλογή τουλάχιστον ενός συμβούλου.
Άρθρο 59 Εκλογή συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό πάνω από δύο χιλιάδες κατοίκους	Κωδικοποιείται το άρθρο 29 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται το ζήτημα της εκλογής συμβουλίων σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό άνω των δυο χιλιάδων (2.000) κατοίκων. Οι δημοτικές κοινότητες αυτού του μεγέθους, οι οποίες είναι πολυπληθείς, είναι δόκιμο να έχουν πλειοψηφία, όμοια με τη διοίκηση του δήμου, για την ευθυγράμμιση της πλειοψηφίας της δημοτικής αρχής με τα μεγάλα σε πληθυσμό συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνονται η αгаστή συνεργασία του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας και της δημοτικής αρχής και η καταρχήν συμπόρευση στην επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.
Άρθρο 60 Εκλογή συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό μεταξύ τριακοσίων ενός και δύο χιλιάδων κατοίκων	Κωδικοποιούνται οι παρ. 2 έως 5 του άρθρου 30 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό μεταξύ τριακοσίων ενός (301) έως δυο χιλιάδων κατοίκων (2.000) κατοίκων, στις οποίες εκλέγονται τριμελή συμβούλια, εξασφαλίζεται η πλειοψηφία των εδρών υπέρ του συνδυασμού που έλαβε τις περισσότερες ψήφους στη δημοτική κοινότητα. Η σχετική πρόβλεψη στόχο έχει να άρει οριακές περιπτώσεις, όπου οι έδρες στα τριμελή συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων καταλαμβάνονται από τρεις διαφορετικούς συνδυασμούς. Στις περιπτώσεις αυτές από την τρέχουσα εμπειρία διαπιστώνεται μεγάλη δυσκολία στη λήψη των αποφάσεων. Στις οριακές αυτές περιπτώσεις η έδρα που προσκυρώνεται στον συνδυασμό που έλαβε τις περισσότερες ψήφους στη δημοτική

	κοινότητα, αφαιρείται από τον συνδυασμό που εκλέγει σύμβουλο δημοτικής κοινότητας και έχει τον μικρότερο αριθμό εγκύρων ψηφοδελτίων στη δημοτική κοινότητα.
Άρθρο 61 Εκλογή εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό έως και τριακόσιους κατοίκους	Κωδικοποιείται η παρ. 1 του άρθρου 30 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, σε δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό μικρότερο ή ίσο των τριακοσίων (300) κατοίκων, εκπρόσωπος της δημοτικής κοινότητας εκλέγεται ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης του συνδυασμού που πλειοψήφησε στη δημοτική κοινότητα είτε διαθέτοντας την απόλυτη, είτε τη σχετική πλειοψηφία.
Άρθρο 62 Κατανομή εδρών περιφερειακού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια	Κωδικοποιείται το άρθρο 60 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο επέρχεται μια σημαντική αλλαγή στον τρόπο κατανομής των εδρών ανά εκλογική περιφέρεια στις περιφερειακές εκλογές. Ο επιτυχών συνδυασμός λαμβάνει σε κάθε μια από αυτές τουλάχιστον τα τρία πέμπτα (3/5) των εδρών, ενώ λαμβάνεται μέριμνα για την εκλογή των υποψηφίων άνευ σταυρού, ώστε αυτοί να μην προσκυρώνονται περισσότερες έδρες από αυτές που συνολικά αναλογούν στον συνδυασμό.
Άρθρο 63 Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι- Ισοψηφία	Κωδικοποιείται το άρθρο 31 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα των τακτικών και αναπληρωματικών συμβούλων κάθε συνδυασμού που δικαιούται έδρες, στο δημοτικό συμβούλιο. Ειδικότερα, ορίζεται ρητά ότι ο επιτυχών συνδυασμός εκλέγει όσους υποψηφίους δημοτικούς συμβούλους άνευ σταυρού έχουν ανακηρυχθεί και στη συνέχεια τόσους δημοτικούς συμβούλους όσους απαιτείται για να συμπληρωθεί ο αριθμός των δημοτικών συμβούλων που του αναλογούν. Οι επιλαχόντες συνδυασμοί δεν εκλέγουν τους υποψηφίους τους άνευ σταυρού.
Άρθρο 64 Τακτικοί και αναπληρωματικοί περιφερειακοί σύμβουλοι – Ισοψηφία	Κωδικοποιείται το άρθρο 61 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα των τακτικών και αναπληρωματικών συμβούλων κάθε συνδυασμού που δικαιούται έδρες, στο περιφερειακό συμβούλιο. Συγκεκριμένα εκλέγονται οι υποψήφιοι άνευ σταυρού του επιτυχόντος και ανά εκλογική περιφέρεια τόσοι περιφερειακοί σύμβουλοι όσος είναι ο αριθμός των εδρών κάθε συνδυασμού. Ειδικά για τους υποψήφιους περιφερειάρχες κάθε επιλαχόντος συνδυασμού, αυτοί ανακηρύσσονται σε κάθε εκλογική περιφέρεια που εκλέγουν συμβούλους και έχουν το δικαίωμα έως δύο (2) ημέρες πριν από την ορκωμοσία να επιλέξουν την εκλογική περιφέρεια στην οποία θα είναι περιφερειακοί σύμβουλοι με επιστολή τους προς τον Πρόεδρο του (απερχόμενου) περιφερειακού συμβουλίου.
Άρθρο 65 Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι δημοτικών κοινοτήτων- Ισοψηφία	Κωδικοποιείται το άρθρο 32 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα των τακτικών και αναπληρωματικών συμβούλων των δημοτικών κοινοτήτων.

Άρθρο 66 Εφορευτική επιτροπή ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο - Ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου	Συστήνεται η εφορευτική επιτροπή ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο, στην οποία προεδρεύει Αντιπρόεδρος ή μέλος του Αρείου Πάγου και συμμετέχουν δύο (2) πάρεδροι του Συμβουλίου της Επικρατείας και δύο καθηγητές, μέλη Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.) με εξειδίκευση στο αντικείμενο. Ο ρόλος της εφορευτικής επιτροπής είναι η επίβλεψη του συνόλου της διαδικασίας της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας και η έκδοση και διαβίβαση των αποτελεσμάτων αυτής προς το αρμόδιο δικαστήριο. Επιπλέον, τον Ιανουάριο του έτους διεξαγωγής των εκλογών, συγκροτείται Ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης του Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου, από τρία μέλη Δ.Ε.Π. με αντικείμενο την αξιολόγηση της ηλεκτρονικής εφαρμογής που θα χρησιμοποιηθεί για τη διενέργεια της ηλεκτρονικής ψήφου, προκειμένου να διασφαλισθεί η άρτια, αξιόπιστη και ασφαλής λειτουργία της.
Άρθρο 67 Τρόπος διεξαγωγής ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο	Προσδιορίζεται ότι η ψηφοφορία με ηλεκτρονική ψήφο διεξάγεται σε ειδικά εκλογικά τμήματα ηλεκτρονικής ψήφου, τα οποία συστήνονται σε όλη την Επικράτεια το νωρίτερο τριάντα (30) ημέρες πριν από τη διενέργεια των δημοτικών και περιφερειακών εκλογών και διευκρινίζεται ότι κάθε εκλογέας δύναται να προσέρχεται σε οποιοδήποτε ειδικό εκλογικό τμήμα ηλεκτρονικής ψήφου, ανεξάρτητα από τον δήμο στον οποίο είναι εγγεγραμμένος. Παρέχεται η εξουσιοδότηση για έκδοση προεδρικού διατάγματος με το οποίο θα ρυθμίζονται ο τρόπος διεξαγωγής της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, οι τεχνικές παράμετροι της ηλεκτρονικής εφαρμογής, η ρητή αναφορά των αρμοδιοτήτων της εφορευτικής επιτροπής και ο τρόπος εξαγωγής και έκδοσης του αποτελέσματος της ψηφοφορίας και της διαβίβασής του προς το αρμόδιο δικαστήριο.
Άρθρο 68 Διαλογή ψήφων στα καταστήματα ψηφοφορίας	Ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη διαλογή των ψήφων στα καταστήματα ψηφοφορίας, με ειδική μέριμνα για την προσμέτρηση της εναλλακτικής ψήφου, κατ' αναλογία με τα ισχύοντα στο π.δ. 26/2012 που αφορά την εκλογή βουλευτών.
Άρθρο 69 Μετάδοση τ αποτελεσμάτων	Κωδικοποιούνται το άρθρο 33 και η παρ. 1 του άρθρου 62 του ν.4804/2021. Το ως άνω άρθρο εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στις αυτοδιοικητικές εκλογές του 2023 για τη μετάδοση των αποτελεσμάτων με ψηφιακά μέσα, επιταχύνοντας σημαντικά τη διαδικασία.
Άρθρο 70 Εξαγωγή και δημοσίευση αποτελεσμάτων	Κωδικοποιούνται το άρθρο 34 και οι παρ. 2 έως 4 του άρθρου 62 του ν.4804/2021. Συγκεκριμένα, περιγράφεται αναλυτικά η επικαιροποιημένη διαδικασία, λόγω και της εφαρμογής εναλλακτικής ψήφου, εξαγωγής και δημοσίευσης των εκλογικών αποτελεσμάτων. Οι δικαστικοί αντιπρόσωποι αποστέλλουν με ασφάλεια τα αποτελέσματα στον πρόεδρο πρωτοδικών, ο οποίος, αφού συγκεντρωθούν όλα τα στοιχεία (και της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας), ανακοινώνει το γενικό αποτέλεσμα και το δημοσιεύει ηλεκτρονικά.

	Η εξαγωγή των αποτελεσμάτων μπορεί να γίνεται και μέσω ειδικού ηλεκτρονικού συστήματος μετάδοσης δεδομένων προς το Υπουργείο Εσωτερικών. Ο δημοσιευμένος πίνακας περιλαμβάνει αναλυτικά στοιχεία, όπως αριθμό ψηφοφόρων, έγκυρα, άκυρα, λευκά ψηφοδέλτια, ψήφους κάθε συνδυασμού και σταυρούς προτίμησης των υποψηφίων.
Άρθρο 71 Έκθεση πρακτικών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 35 και 63 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, τροποποιείται η διαδικασία έκθεσης των πρακτικών, δίνοντας πλέον έμφαση στη χρήση νέων τεχνολογιών για τη δημοσίευση των αποφάσεων, προσφέροντας τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα.
Άρθρο 72 Επικύρωση εκλογής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 36 και 64 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο επικαιροποιείται η διαδικασία επικύρωσης της εκλογής με ευρύτερη πλέον χρήση ψηφιακών μέσων, αντί για την παρωχημένη έγχαρτη ανάρτηση.
Άρθρο 73 Ορκωμοσία αιρετών - Εγκατάσταση και ανάληψη καθηκόντων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 37 και 65 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται η διαδικασία της ορκωμοσίας των νέων δημοτικών και περιφερειακών αρχών με προσαρμογή των σχετικών προθεσμιών στην αλλαγή του μήνα διεξαγωγής των εκλογών.
Άρθρο 74 Αποποίηση εκλογής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 38 και 66 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ο τρόπος αποποίησης της εκλογής ενός αιρετού. Δίνεται η προθεσμία των δέκα (10) ημερών πριν από την έναρξη της αυτοδιοικητικής περιόδου, καθώς μετά το πέρας αυτών η θέση θεωρείται ότι καταλαμβάνεται από τον αιρετό. Αν αποποιηθεί, ο αναπληρωματικός καλείται απευθείας για την ορκωμοσία, αντί του αποποιηθέντος αιρετού.
Άρθρο 75 Παραίτηση αιρετών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 39 και 67 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται το ζήτημα της παραίτησης των αιρετών. Προβλέπεται η διαδικασία αναπλήρωσης των θέσεων τους, ρυθμίζεται το ζήτημα της κατάληψης άλλων θέσεων, καθώς και η διαδικασία με την οποία υποβάλλεται η παραίτηση των προσώπων αυτών.
Άρθρο 76 Αντικατάσταση και αναπλήρωση δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 40 και 68 του ν. 4804/2021. Με γνώμονα την ομαλή λειτουργία των συλλογικών οργάνων των δήμων και των περιφερειών, αλλά και την αποφυγή άσκοπης διενέργειας εκλογών για την κάλυψη των κενών θέσεων, διαδικασία που έχει σοβαρό διοικητικό και οικονομικό κόστος, εξαντλούνται όλες οι περιπτώσεις αντικατάστασης των αιρετών. Δίνεται έμφαση στη διατήρηση του αριθμού των συμβούλων που έχει εκλέξει κάθε συνδυασμός και μόνο στην περίπτωση που εξαντληθεί ο αριθμός των αναπληρωματικών, οι κενές θέσεις συμπληρώνονται από υποψηφίους άλλων συνδυασμών. Ειδικά για τις περιφερειακές εκλογές, προκειμένου να γίνει σεβαστή η ετυμηγορία του εκλογικού σώματος, σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις, «κάμπτεται» ο αριθμός των εδρών της κάθε περιφερειακής ενότητας υπέρ της διατήρησης του αριθμού των περιφερειακών συμβούλων κάθε συνδυασμού.
Άρθρο 77	Κωδικοποιείται το άρθρο 40 του ν. 4804/2021.

Αντικατάσταση και αναπλήρωση συμβούλων δημοτικής κοινότητας και εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων	Με το προτεινόμενο άρθρο ρυθμίζεται και το ζήτημα της αντικατάστασης και αναπλήρωσης συμβούλων δημοτικής κοινότητας και εκπροσώπων των δημοτικών κοινοτήτων όταν οι έδρες τους κενωθούν ή τεθούν σε αργία. Αρχικά, οι κενές θέσεις καλύπτονται από αναπληρωματικούς του ίδιου συνδυασμού και της ίδιας κοινότητας, με βάση τη σειρά εκλογής τους. Αν δεν υπάρχουν άλλοι αναπληρωματικοί, μπορούν να καλούνται υποψήφιοι από άλλους συνδυασμούς ή να ορίζονται προσωρινά δημοτικοί σύμβουλοι από το δημοτικό συμβούλιο μέχρι τη λήξη της δημοτικής περιόδου. Παράλληλα, προβλέπεται ότι τα συμβούλια μπορούν να λειτουργούν νόμιμα με μειωμένη σύνθεση, αρκεί να υπάρχει απαρτία, ενώ σε περίπτωση αδυναμίας λειτουργίας αναστέλλονται σχετικές προθεσμίες.
Άρθρο 78 Εκλογή εξαιτίας διάλυσης συμβουλίων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 41 και 69 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται το ζήτημα διάλυσης των συμβουλίων για σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και ο τρόπος λήψης των επείγουσών αποφάσεων στο μεσοδιάστημα μέχρι την εκλογή νέας δημοτικής ή περιφερειακής αρχής.
Άρθρο 79 Εκούσια προκήρυξη εκλογών	Μέσα στο χρονικό διάστημα μιας αυτοδιοικητικής περιόδου με θεσπισμένη πενταετή θητεία, μπορεί να παρατηρηθεί το φαινόμενο αποχώρησης συμβούλων από τη δημοτική ή περιφερειακή πλειοψηφία ή γενικότερα ζητήματα μη ομαλής λειτουργίας των συμβουλίων και αδυναμίας λήψης κρίσιμων αποφάσεων. Για τον λόγο αυτό, εισάγεται μια νέα δυνατότητα, όταν το μονοπρόσωπο αιρετό όργανο, ήτοι ο δήμαρχος ή ο περιφερειάρχης, διαπιστώσει αδυναμία εκτέλεσης του έργου του, μπορεί να ζητήσει από το οικείο συμβούλιο να αποφασίσει, με πλειοψηφία τεσσάρων πέμπτων (4/5), την προκήρυξη πρόωγων εκλογών για την εκλογή νέας δημοτικής ή περιφερειακής αρχής για το υπόλοιπο της θητείας. Το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκηθεί άπαξ ανά αυτοδιοικητική περίοδο και μόνο εντός των τριών (3) πρώτων ετών της θητείας, προκειμένου να μην γίνεται καταστρατήγηση αυτής της δυνατότητας.
Άρθρο 80 Εκλογικοί φάκελοι - Λευκά ψηφοδέλτια - Κάλπες ψηφοφορίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 70 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, ορίζονται τα ειδικότερα ζητήματα που σχετίζονται με τους εκλογικούς φακέλους, τα λευκά ψηφοδέλτια και τις κάλπες ψηφοφορίας. Οι ρυθμίσεις είναι αντίστοιχες με τις προβλέψεις του π.δ. 26/2012, για τις εθνικές εκλογές.
Άρθρο 81 Εφαρμογή της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών	Κωδικοποιείται το άρθρο 71 του ν. 4804/2021. Συγκεκριμένα, για την άσκηση του δικαιώματος του εκλέγειν προβλέπεται ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 106 του π.δ. 26/2012. Επίσης, ανάλογη εφαρμογή του π.δ. 26/2012 προβλέπεται και κατά τη διενέργεια των αυτοδιοικητικών εκλογών, για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται ειδικά σε διατάξεις του υπό εξέταση Κώδικα, επιλύοντας έτσι πιθανά ζητήματα που μπορεί να προκύψουν κατά την εκλογική διαδικασία.

Άρθρο 82 Εκλογικές διαφορές	Κωδικοποιείται το άρθρο 72 του ν. 4804/2021. Ορίζεται ο τρόπος επίλυσης των εκλογικών διαφορών που προκύπτουν σύμφωνα με τα άρθρα 244 έως 266 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97).
Άρθρο 83 Αίτηση αναίρεσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 82 του ν. 4804/2021. Προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης αίτησης αναίρεσης κατά των αποφάσεων που εκδόθηκαν από τα τριμελή διοικητικά πρωτοδικεία ή τα διοικητικά εφετεία σύμφωνα με τα άρθρα 244 έως 261 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας.
Άρθρο 84 Επανάληψη εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 83 του ν. 4804/2021. Προβλέπεται η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση ακύρωσης εκλογής για παράβαση του νόμου ή για οποιαδήποτε πλημμέλεια.
Άρθρο 85 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Β' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 86 Τελικές διατάξεις	Προβλέπονται οι τελικές διατάξεις του Μέρους Β' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 87 Μεταβατική διάταξη	Προβλέπεται μεταβατική διάταξη του Μέρους Β' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Το Μέρος Γ' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα περιλαμβάνει ζητήματα που αφορούν τις εκλογικές δαπάνες των συνδυασμών και των υποψηφίων για τις αυτοδιοικητικές εκλογές, τον έλεγχο αυτών και γενικότερα κανόνες για τη διεξαγωγή της προεκλογικής εκστρατείας. Με τις ρυθμίσεις αυτές, επικαιροποιείται ο ν. 3870/2010 και διορθώνονται προβλήματα και στρεβλώσεις που έχουν παρατηρηθεί από την εφαρμογή του από το 2010 έως και το 2023. Οι ρυθμίσεις προσπαθούν να απλοποιήσουν τις διαδικασίες τήρησης των εσόδων και εξόδων των συνδυασμών, να βελτιστοποιήσουν τον έλεγχο, αλλά και να ξεκαθαρίσουν τους κανόνες που ισχύουν για την προεκλογική εκστρατεία των αυτοδιοικητικών εκλογών.	
Άρθρο 88 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Γ' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 89 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Γ' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 90 Έσοδα και δαπάνες υποψήφιων περιφερειακών και δημοτικών συνδυασμών	Ορίζονται ρητά οι κατηγορίες εσόδων και εξόδων των δημοτικών και περιφερειακών συνδυασμών, αποκλείοντας ρητά τη χρηματοδότηση από νομικά πρόσωπα, με εξαίρεση τα νομίμως λειτουργούντα κόμματα, καθώς και συνασπισμούς κομμάτων. Παράλληλα, ρυθμίζεται ότι όλα τα έσοδα και τα έξοδα των συνδυασμών διακινούνται μέσω τραπεζικών λογαριασμών.
Άρθρο 91 Έσοδα και δαπάνες των υποψήφιων δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων	Το υπό εξέταση άρθρο επικεντρώνεται στους υποψηφίους δημοτικούς και περιφερειακούς συμβούλους, και ειδικά στα έσοδα και τις δαπάνες τους, εξαιρώντας από τις διατάξεις του παρόντος μέρους τους υποψηφίους συμβούλους και εκπροσώπους δημοτικής κοινότητας. Η παράβαση των προβλέψεων του παρόντος άρθρου επιφέρει την επιβολή

	προστίμου ύψους πέντε χιλιάδων (5.000) έως τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ.
Άρθρο 92 Απαγορεύσεις ως προς τη χρηματοδότηση συνδυασμών και υποψηφίων	Περιγράφονται αναλυτικά οι απαγορεύσεις στη χρηματοδότηση των συνδυασμών και των υποψηφίων, εστιάζοντας στην απαγόρευση χρηματοδότησης είτε σε χρήμα, είτε ως παροχή σε είδος από τα νομικά πρόσωπα, επιφυλάσσοντας εξαίρεση μόνο για τα κόμματα και τους συνασπισμούς κομμάτων. Επιπλέον, διατηρείται η απαγόρευση χρηματοδότησης από υπαλλήλους του οικείου Ο.Τ.Α. -και των νομικών προσώπων αυτού- από ιδιοκτήτες εφημερίδων και εν γένει μέσων μαζικής ενημέρωσης, ενώ ρητά απαγορεύεται ο τραπεζικός δανεισμός για την κάλυψη των προεκλογικών δαπανών.
Άρθρο 93 Όρια χρηματοδότησης	Ορίζονται τα ανώτατα όρια χρηματοδότησης ανά φυσικό πρόσωπο προς τους δημοτικούς και περιφερειακούς συνδυασμούς, επιφυλάσσοντας ειδική μεταχείριση όσον αφορά τα ανώτατα όρια για τους επικεφαλής των συνδυασμών. Επιπλέον ορίζονται τα ανώτατα όρια χρηματοδότησης προς τους υποψηφίους δημοτικούς και περιφερειακούς συμβούλους.
Άρθρο 94 Ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών των υποψηφίων	Καθορίζονται τα ανώτατα όρια εκλογικών δαπανών των συμβούλων για τις περιφερειακές και δημοτικές εκλογές, ανάλογα με τον πληθυσμό της εκλογικής περιφέρειας στην οποία είναι υποψήφιοι ή με τον πληθυσμό του δήμου.
Άρθρο 95 Ανώτατο όριο δαπανών των συνδυασμών	Καθορίζεται το συνολικό ύψος των δαπανών του συνδυασμού. Για λόγους ισότητας και διευκόλυνσης των συνδυασμών, αποσυνδέεται το ανώτατο όριο των εκλογικών δαπανών από τον αριθμό των υποψηφίων και καθορίζεται πλέον αποκλειστικά με βάση τον πληθυσμό κάθε δήμου ή περιφέρειας.
Άρθρο 96 Απαγορεύσεις για συνδυασμούς και υποψηφίους κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου	Ορίζονται ειδικές απαγορεύσεις για τους συνδυασμούς και τους υποψηφίους κατά την προεκλογική περίοδο, όπως είναι ο μέγιστος αριθμός εκλογικών κέντρων ανά συνδυασμό, και η απαγόρευση συγκεντρώσεων κατά την ημέρα των εκλογών. Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για την καταπολέμηση της παράνομης αφισοκόλλησης και γενικότερα της ευταξίας των δημόσιων χώρων, προβλέποντας αντίστοιχες ποινές.
Άρθρο 97 Εμφανίσεις υποψηφίων κατά την προεκλογική περίοδο	Ρυθμίζεται ο μέγιστος αριθμός των εμφανίσεων των υποψηφίων κατά την προεκλογική περίοδο σε μέσα μαζικής ενημέρωσης. Το υπό εξέταση άρθρο κωδικοποιεί τις παρ. 2, 3 και 4 του άρθρου 6 του ν.3870/2010, διορθώνοντας συστηματικά προβλήματα που είχαν παρουσιαστεί κατά την εφαρμογή του τα προηγούμενα δεκαπέντε (15) έτη. Η ρύθμιση αυτού του ζητήματος κρίνεται ως επιτακτική, προκειμένου να εξασφαλιστούν ίσοι κανόνες μεταξύ των συνδυασμών και των υποψηφίων, χωρίς να γίνεται κατάχρηση της παρουσίας τους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
Άρθρο 98 Διαχείριση οικονομικών συνδυασμών και υποψηφίων	Ρυθμίζονται τα ζητήματα της διαχείρισης οικονομικών των συνδυασμών και των υποψηφίων τους. Στη θέση των έγχαρτων βιβλίων εσόδων – εξόδων, που έχουν καταργηθεί από την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, τίθενται ειδικά πεδία στην εφαρμογή της βάσης δεδομένων του άρθρου 99 του σχεδίου νόμου, η οποία πλέον αναβαθμίζεται και

	αποτελεί το κεντρικό και μοναδικό σημείο όπου οι συνδυασμοί και οι υποψήφιοι δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι αναρτούν τα έσοδα και τις δαπάνες τους. Το εν λόγω τμήμα των στοιχείων εμφανίζεται δημόσια, για λόγους διαφάνειας, ήτοι προκειμένου το ευρύ κοινό να έχει σαφή εικόνα για τα έσοδα και τα έξοδα των προεκλογικών συνδυασμών.
Άρθρο 99 Διαχείριση και δημοσιοποίηση εσόδων και δαπανών στην Κεντρική Βάση Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών του Υπουργείου Εσωτερικών – Δημοσιότητα στοιχείων	Προβλέπεται η λειτουργία Κεντρικής Βάσης Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών, με την οποία διασφαλίζεται η διαφάνεια κατά τη διαχείριση των εσόδων και των δαπανών των συνδυασμών και των υποψηφίων δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων κατά τη διάρκεια των αυτοδιοικητικών εκλογών.
Άρθρο 100 Επιτροπή Ελέγχου Δαπανών και Εκλογικών Παραβάσεων	Ορίζεται η διαδικασία συγκρότησης της Επιτροπής Ελέγχου Δαπανών και Εκλογικών Παραβάσεων η οποία επικαιροποιεί το αντίστοιχο άρθρο του ν. 3870/2010, διατηρώντας την υψηλού κύρους σύσταση και, ταυτόχρονα, παρέχει την απαραίτητη υποστήριξη για την αποτελεσματική επίτευξη του έργου της.
Άρθρο 101 Επιβολή κυρώσεων	Στο υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται με αναλυτικό τρόπο η διαδικασία επιβολής κυρώσεων, αποσαφηνίζοντας τις υφιστάμενες προβλέψεις, ιδίως στις περιπτώσεις που η κύρωση συνεπάγεται την έκπτωση αιρετού οργάνου.
Άρθρο 102 Έκπτωση από τα αιρετά αξιώματα	Στο υπό εξέταση άρθρο εξειδικεύονται ρητά οι περιπτώσεις που μπορούν να οδηγήσουν σε έκπτωση των αιρετών για σοβαρές παραβάσεις που προβλέπονται στο Μέρος Γ'.
Άρθρο 103 Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις εις βάρος τρίτων	Περιγράφονται αναλυτικά οι κυρώσεις σε βάρος τρίτων, όπως αναφέρονται αναλυτικά στο υπό εξέταση άρθρο, και ορίζεται ο τρόπος είσπραξης τυχόν επιβληθέντων προστίμων, ενώ ορίζεται ρητά ότι κάθε περίπτωση παράβασης έχει αυτοτελή χαρακτήρα και επισύρει αυτοτελή επιβολή των ανάλογων διοικητικών προστίμων.
Άρθρο 104 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Γ' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 105 Μεταβατική διάταξη	Προβλέπεται η μεταβατική διάταξη του Μέρους Γ' του Βιβλίου Πρώτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Στο Μέρος Α' αποτυπώνεται το νέο σύστημα διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών. Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Α' περιγράφονται ο σκοπός και το αντικείμενο του συστήματος διακυβέρνησης των δήμων και περιφερειών. Στο Κεφάλαιο Β' περιγράφονται ο καθοδηγητικός για τη διοίκηση του δήμου και της περιφέρειας ρόλος του αιρετού μονοπρόσωπου οργάνου του δημάρχου και, αντίστοιχα, του περιφερειάρχη, μέσα από την καταγραφή των αρμοδιοτήτων τους, καθώς και ο επικουρικός στις αρμοδιότητες του δημάρχου και περιφερειάρχη θεσμός του αντιδημάρχου, του αντιπεριφερειάρχη και του αναπληρωτή περιφερειάρχη, αντίστοιχα. Προσδιορίζονται οι επιμέρους κανόνες μεταβίβασης αρμοδιοτήτων του δημάρχου και του περιφερειάρχη και του δικαιώματος υπογραφής στα ανωτέρω επικουρικά αιρετά πρόσωπα και προβλέπονται οι περιπτώσεις αναπλήρωσης και η διαδικασία εκλογής νέου δημάρχου και περιφερειάρχη.	

Επιπλέον, στο Κεφάλαιο Β' περιγράφονται ο θεσμός και η λειτουργία των δημοτικών και περιφερειακών παρατάξεων, ο ρόλος του επικεφαλής των παρατάξεων, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μελών τους, τα οποία απορρέουν από την αυτοδίκαια μετεξέλιξη του εκλογικού συνδυασμού σε παράταξη, καθώς και η δυνατότητα και οι προϋποθέσεις συγκρότησης, μετεκλογικά, νέας παράταξης της μειοψηφίας.

Στο Κεφάλαιο Γ' καταγράφεται το σύνολο των ρυθμίσεων που διέπουν τη συγκρότηση, λειτουργία και τις αρμοδιότητες του κυριάρχου αποφασιστικού αιρετού συλλογικού οργάνου των δήμων και των περιφερειών, του δημοτικού και, αντίστοιχα, του περιφερειακού συμβουλίου. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται τα άρθρα που θέτουν τους κανόνες για τη συγκρότηση του προεδρείου, τη σύγκληση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Με τις προτεινόμενες διατάξεις ρυθμίζονται οι ειδικότεροι κανόνες και οι διοικητικές διαδικασίες που πρέπει να τηρούνται για τη λήψη σχετικών αποφάσεων, με σκοπό την άρση αμφισβητήσεων που προκαλούσε η δυνατότητα προσφυγής και αναλογικής εφαρμογής στις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Στο Κεφάλαιο Δ' καταγράφεται και κωδικοποιείται ενιαία το σύνολο των διατάξεων που διέπουν τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής.

Στο Κεφάλαιο Ε' κωδικοποιούνται και ομαδοποιούνται οι κανόνες που διέπουν τις υποχρεώσεις των δημάρχων και περιφερειαρχών και αντίστοιχα των αντιδημάρχων, αντιπεριφερειαρχών, αναπληρωτών περιφερειαρχών και μελών του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, των μελών των αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπών τους, καθώς και των μελών της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Στο ίδιο κεφάλαιο ενσωματώνονται και κωδικοποιούνται οι διατάξεις που αφορούν την πραγματοποίηση της ειδικής συνεδρίασης λογοδοσίας και τον απολογισμό πεπραγμένων της δημοτικής και περιφερειακής αρχής.

Στο Κεφάλαιο ΣΤ' κωδικοποιούνται και ομαδοποιούνται τα όργανα διαμεσολάβησης και τα συμβουλευτικά – γνωμοδοτικά όργανα του δήμου και της περιφέρειας, αντίστοιχα. Ειδικότερα, περιγράφονται οι κανόνες που διέπουν τον διαμεσολαβητικό θεσμό του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης και του περιφερειακού συμπαραστάτη του πολίτη και της επιχείρησης, τις γνωμοδοτικές επιτροπές του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, εκ των οποίων η γνωμοδοτική επιτροπή με αντικείμενο θέματα κοινωνικής συνοχής, συμπερίληψης και ισότητας φύλων και με αντικείμενο την υποστήριξη στην εύρυθμη λειτουργία των σχολικών μονάδων, είναι υποχρεωτική, το συμβούλιο ένταξης μεταναστών και προσφύγων στους δήμους και την επιστημονική επιτροπή διαχείρισης και αντιμετώπισης κινδύνων και κρίσεων στις περιφέρειες.

Στο Κεφάλαιο Ζ' αναδιαμορφώνεται το πλαίσιο του ν. 3443/2006 (Α' 41) που ίσχυε για τα συμβούλια νέων, προς την κατεύθυνση μιας ενισχυμένης και πιο ουσιαστικής συμμετοχής των νέων στις υποθέσεις των δήμων της χώρας. Μέχρι σήμερα, η εφαρμογή του ν. 3443/2006 έχει αποδώσει λίγους καρπούς. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι τα συμβούλια νέων που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα είναι λιγότερα από δεκαπέντε (15) στον αριθμό, διαπιστώνεται ότι ο σκοπός του νομοθέτη, που ήθελε τα συμβούλια νέων να αποτελέσουν το μέσο διαπαιδewγησης, κινητοποίησης και ενεργού συμμετοχής νέων πολιτών στα κοινά, δεν έτυχε ανταπόκρισης από τις αιρετές διοικήσεις.

Η νέα προσέγγιση του θεσμού των συμβουλίων νέων επιμένει να εδραιώσει τους ανωτέρω σκοπούς και συμπληρώνει την επιλογή του νομοθέτη να κινητοποιήσει περισσότερους νέους να συμμετάσχουν στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές ως υποψήφιοι στα ψηφοδέλτια των συνδυασμών.

Βασικές αλλαγές σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των συμβουλίων νέων είναι: α) η εκ του νόμου και υποχρεωτική συγκρότησή τους σε δήμους με πληθυσμό πάνω από δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, η οποία θα ανανεώνεται δύο (2) φορές κατά τη διάρκεια της δημοτικής περιόδου, με σκοπό τη δυνατότητα συμμετοχής όλο και περισσότερων νέων, β) η δυναμική σύστασή τους σε δήμους κάτω των δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων, γ) η συμμετοχή του προέδρου του συμβουλίου νέων σε όλες τις συνεδριάσεις του

δημοτικού συμβουλίου, (τακτικές και κατεπείγουσες) με δικαίωμα λόγου, ανεξαρτήτως θεματολογίας της ημερήσιας διάταξης, δ) η δυνατότητα υποβολής θέματος στην ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας της δημοτικής αρχής, ε) η άμεση, καθολική και μυστική ηλεκτρονική ψηφοφορία, με την ευθύνη του προεδρείου του δημοτικού συμβουλίου. Στο Κεφάλαιο Η' κωδικοποιούνται οι διατάξεις που αφορούν τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των αιρετών οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης, δηλαδή του εκπροσώπου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως τριακόσιους (300) κατοίκους, του προέδρου και του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν (301) και άνω κατοίκους. Στο Κεφάλαιο Θ' περιγράφονται οι κανόνες διεξαγωγής του συμβουλευτικού δημοψηφίσματος αποκλειστικά σε δήμους, με ηλεκτρονική ψηφοφορία.	
Άρθρο 106 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Α' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 107 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Α' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 108 Αιρετά όργανα διοίκησης δήμων και περιφερειών και αιρετά όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Προσδιορίζονται τα μονοπρόσωπα και συλλογικά αιρετά όργανα διοίκησης των δήμων και των περιφερειών, καθώς και τα αιρετά όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης των δήμων στις δημοτικές κοινότητες. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις προβλέπεται για πρώτη φορά η δυνατότητα σύστασης σε δήμους, με πληθυσμό πάνω από 200.000 κατοίκους, αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπής του δημοτικού συμβουλίου.
Άρθρο 109 Αρμοδιότητες δημάρχου και περιφερειάρχη	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 58 και 158 του ν. 3852/2010. Στο υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται οι αρμοδιότητες των δημάρχων και των περιφερειάρχων. Συγκεκριμένα, καθορίζονται οι βασικές αρχές που διέπουν την άσκηση αρμοδιοτήτων του δημάρχου και, αντίστοιχα, του περιφερειάρχη, τόσο ως επικεφαλής της πλειοψηφούσας παράταξης, με άμεση λαϊκή νομιμοποίηση, όσο και ως αιρετού μονοπρόσωπου οργάνου διοίκησης του δήμου ή, αντίστοιχα, της περιφέρειας και εξειδικεύονται οι αρμοδιότητές του. Οι αρμοδιότητες του δημάρχου και του περιφερειάρχη είναι αποκλειστικές σε σχέση με τις αρμοδιότητες των άλλων αιρετών συλλογικών οργάνων διοίκησης του δήμου ή αντίστοιχα της περιφέρειας (του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, των αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπών του, της δημοτικής ή περιφερειακής επιτροπής) και δεν μεταβιβάζονται σε αυτά, λόγω της διαφοροποιημένης φύσης του ρόλου του δημάρχου και του περιφερειάρχη, ο οποίος είναι πολιτικά καθοδηγητικός, συντονιστικός και εκτελεστικός. Ακολουθώντας την ανωτέρω λογική, ο δήμαρχος και, αντίστοιχα, ο περιφερειάρχης μπορεί μόνο κατ' εξαίρεση, όταν δημιουργείται άμεσος και προφανής κίνδυνος ή απειλείται άμεση ζημία των συμφερόντων του δήμου ή της περιφέρειας από την αναβολή λήψης απόφασης, να αποφασίσει για θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της δημοτικής και, αντίστοιχα, της περιφερειακής επιτροπής. Η απόφασή του αυτή, όπως προβλέπεται κατ' αντιστοιχία στο άρθρο 44 του Συντάγματος για τις πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, πρέπει να λάβει την έγκριση της επιτροπής, διαφορετικά δεν ισχύει για το μέλλον. Σε κάθε περίπτωση, ο δήμαρχος ή ο περιφερειάρχης, για τη διευκόλυνση

	της άσκησης του έργου του, μπορεί, με εξαίρεση τις αρμοδιότητες που ρητά περιγράφονται στον νόμο ως αμεταβίβαστες, να μεταβιβάζει αρμοδιότητές του στον αντιδήμαρχο ή αντίστοιχα στον αντιπεριφερειάρχη ή αναπληρωτή περιφερειάρχη, ως επικουρικά εκτελεστικά αιρετά όργανα διοίκησης.
Άρθρο 110 Ορισμός, αρμοδιότητες και αριθμός αντιδημάρχων	Κωδικοποιείται το άρθρο 59 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, εξειδικεύεται ο επικουρικός προς τον δήμαρχο ρόλος των αντιδημάρχων, στη διοίκηση του δήμου και καθορίζεται ο τρόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων τους. Ειδικότερα, στο υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται ότι οι αντιδήμαρχοι, προέρχονται αποκλειστικά από την παράταξη του δημάρχου. Ορίζονται και ανακαλούνται από τον δήμαρχο οποτεδήποτε, καθώς ο ρόλος τους είναι επικουρικός στην άσκηση των αρμοδιοτήτων του δημάρχου. Ο επικουρικός τους ρόλος εδράζεται, κατά πρώτο, στο γεγονός της δυνατότητας και όχι της υποχρέωσης του δημάρχου να τους ορίσει και, κατά δεύτερο, στο ότι οι μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες υλοποιούνται με βάση τις κατευθύνσεις και τις οδηγίες που αυτός δίνει, για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του προγράμματος που έχει νομιμοποιηθεί από το εκλογικό σώμα να υλοποιήσει, ως αρχηγός της πλειοψηφούσας παράταξης. Στο υπό εξέταση άρθρο διευκρινίζεται ότι ο δήμαρχος, εάν αποφασίσει τον ορισμό αντιδημάρχων, τους μεταβιβάζει υποχρεωτικά καθ' ύλην ή κατά τόπο ή καθ' ύλην και κατά τόπο αρμοδιότητές του, με εξαίρεση όσες αρμοδιότητες είναι αμεταβίβαστες. Η μεταβίβαση στους αντιδημάρχους αρμοδιοτήτων, κατά τόπο, μπορεί να αφορά μία ή περισσότερες δημοτικές ενότητες. Δεν είναι δυνατός ο ορισμός αντιδημάρχων άνευ χαρτοφυλακίου. Ο δήμαρχος, προς διευκόλυνση της άσκησης των αρμοδιοτήτων του, δύναται να εξουσιοδοτήσει τους αντιδημάρχους να υπογράφουν κατ' εντολή και για λογαριασμό του την έκδοση εγγράφων και πιστοποιητικών. Η κανονιστική πράξη μεταβίβασης αρμοδιότητας ή εξουσιοδότησης υπογραφής αποκτά νόμιμη υπόσταση αποκλειστικά με τη δημοσίευσή της στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» και στην ιστοσελίδα του δήμου αντίστοιχα, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Όσον αφορά τον προσδιορισμό του αριθμού των έμμισθων αντιδημάρχων, καθορίζεται πλέον ο ανώτατος δυνατός αριθμός ορισμού τους, με βασικό πρώτο κριτήριο τον πληθυσμό του δήμου και, επικουρικά, με δεύτερο κριτήριο τον αριθμό των δημοτικών ενοτήτων, σε δήμους που αποτελούνται από πέντε (5) και άνω δημοτικές ενότητες. Ειδική πρόβλεψη υπάρχει για τους νησιωτικούς δήμους, καθώς παρέχεται η δυνατότητα προσαύξησης του αριθμού των αντιδημάρχων, κατά έναν, για κάθε δημοτική ενότητα που εκτείνεται στην περιφέρεια ενός νησιωτικού δήμου και, εφόσον πριν από την 1η Ιανουαρίου του 2011 (έναρξη εφαρμογής του ν. 3852/2010), ήταν «καποδιστριακός» δήμος ή «καποδιστριακή» κοινότητα. Στην τελευταία, όμως, περίπτωση, ο αριθμός των νησιωτικών αυτών δημοτικών ενοτήτων αφαιρείται κατά

	τον υπολογισμό του δεύτερου κριτηρίου προσαύξησης που αφορά τον αριθμό των δημοτικών ενοτήτων. Με σκοπό τη διευκόλυνση του έργου του δημάρχου και τη δυνατότητα κάποιων προσώπων να παράσχουν έργο στον δήμο, χωρίς πρόσθετες διευκολύνσεις, διατηρείται ο θεσμός του άμισθου αντιδημάρχου, σε περιορισμένο αριθμό θέσεων. Ο αριθμός των άμισθων αντιδημάρχων υπολογίζεται σε ποσοστό που δεν υπερβαίνει το ένα τρίτο (1/3) του αριθμού των αντιδημάρχων, όπως υπολογίζεται με βάση το κριτήριο του πληθυσμού των δήμων. Το αξίωμα του άμισθου αντιδημάρχου καταλαμβάνεται από πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα υπαλλήλου μόνιμου ή αορίστου χρόνου στον δημόσιο τομέα ή δημόσιου λειτουργού στον δημόσιο τομέα, καθώς οι ιδιότητες αυτές οδηγούν αυτόματα τον αντιδήμαρχο σε αναστολή στην άσκηση των καθηκόντων του. Το αξίωμα του άμισθου αντιδημάρχου καταλαμβάνεται από πρόσωπα που εργάζονται εκτός δημόσιου τομέα, των οποίων το επαγγελματικό ή εργασιακό καθεστώς είναι τέτοιο που τους επιτρέπει, εφόσον το επιθυμούν, την άσκηση των καθηκόντων του αντιδημάρχου, χωρίς να λαμβάνουν αντιμισθία ή έξοδα παράστασης και χωρίς να χρειάζεται να λαμβάνουν ειδική άδεια εκ της ιδιότητάς τους, ως αντιδημάρχων.
Άρθρο 111 Ορισμός, αρμοδιότητες αναπληρωτή περιφερειάρχη και αντιπεριφερειάρχων, αριθμός αντιπεριφερειάρχων	Κωδικοποιείται το άρθρο 160 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, εξειδικεύεται ο επικουρικός προς τον περιφερειάρχη ρόλος του αναπληρωτή περιφερειάρχη και των αντιπεριφερειάρχων στη διοίκηση της περιφέρειας, και καθορίζεται ο τρόπος άσκησης των αρμοδιοτήτων τους. Ειδικότερα, στο υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται ότι ο αναπληρωτής περιφερειάρχης και οι αντιπεριφερειάρχες προέρχονται αποκλειστικά από την παράταξη του περιφερειάρχη. Στις ρυθμίσεις διευκρινίζεται ότι ο περιφερειάρχης, εάν αποφασίσει τον ορισμό αντιπεριφερειάρχων, τους μεταβιβάζει υποχρεωτικά, καθ' ύλην ή κατά τόπο ή καθ' ύλην και κατά τόπο αρμοδιότητές του, με εξαίρεση όσες αρμοδιότητες είναι αμεταβίβαστες. Ο αναπληρωτής περιφερειάρχης αναπληρώνει τον περιφερειάρχη, χωρίς να είναι υποχρεωτική η μεταβίβαση σε αυτόν αρμοδιότητας. Ο περιφερειάρχης, προς διευκόλυνση της άσκησης των αρμοδιοτήτων του, δύναται να εξουσιοδοτήσει τον αναπληρωτή περιφερειάρχη ή τους αντιπεριφερειάρχες να υπογράφουν κατ' εντολή του και για λογαριασμό του την έκδοση εγγράφων και πιστοποιητικών. Η κανονιστική πράξη μεταβίβασης αρμοδιότητας ή εξουσιοδότησης υπογραφής αποκτά νόμιμη υπόσταση αποκλειστικά με τη δημοσίευσή της στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» και στην ιστοσελίδα της περιφέρειας, χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ο ανώτατος δυνατός αριθμός ορισμού αντιπεριφερειάρχων καθορίζεται στη βάση δύο κριτηρίων. Το πρώτο λαμβάνει υπόψη τον πληθυσμό των περιφερειών. Το δεύτερο τον αριθμό των περιφερειακών ενοτήτων των περιφερειών και στις περιφέρειες που περιλαμβάνουν νησιωτικές περιοχές τον αριθμό των

	νομών. Επιπλέον, για τον ίδιο σκοπό και με παρόμοιες προβλέψεις που ισχύουν για τους άμισθους αντιδημάρχους, διατηρείται και στις περιφέρειες ο θεσμός των άμισθων αντιπεριφερειάρχων.
Άρθρο 112 Εξουσιοδότηση υπογραφής δημάρχου και περιφερειάρχη	Κωδικοποιούνται το άρθρο 88 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η περ. ιγ) της παρ.. 1 του άρθρου 159 του ν. 3852/2010. Στο υπό εξέταση άρθρο, γίνονται όλες οι απαραίτητες προβλέψεις για τη δυνατότητα μεταβίβασης του δικαιώματος υπογραφής από τον δήμαρχο και τον περιφερειάρχη σε ρητά αναφερόμενα πρόσωπα. Το σχετικό δικαίωμα ασκείται μέσω της αναγραφής στα έγγραφα και πιστοποιητικά της ένδειξης «Με εντολή Δημάρχου» ή «Με εντολή Περιφερειάρχη», αντίστοιχα. Για πρώτη φορά, παρέχεται στους αντιδημάρχους, αντιπεριφερειάρχες και στον αναπληρωτή περιφερειάρχη η δυνατότητα μεταβίβασης του δικαιώματος υπογραφής για τις αρμοδιότητες που τους έχουν μεταβιβαστεί, με σκοπό τη διευκόλυνσή τους στην άσκηση των καθηκόντων τους, μετά από σύμφωνη γνώμη του δημάρχου και αντίστοιχα του περιφερειάρχη.
Άρθρο 113 Αναπλήρωση δημάρχου και περιφερειάρχη	Κωδικοποιούνται το άρθρο 89 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και το άρθρο 161 του ν. 3852/2010. Περιγράφονται οι περιπτώσεις αναπλήρωσης του δημάρχου και αντίστοιχα του περιφερειάρχη. Η αναπλήρωση του δημάρχου απλοποιείται και ακολουθεί ενιαία τον κανόνα της σειράς αναπλήρωσης που ο ίδιος ο δήμαρχος έχει καθορίσει με την απόφαση ορισμού των αντιδημάρχων, τόσο στις περιπτώσεις απουσίας, κωλύματος ή αργίας, όσο και στις περιπτώσεις παραίτησης, έκπτωσης, θανάτου, παύσης ή ακύρωσης της εκλογής και μέχρι την εκλογή νέου δημάρχου. Αντίστοιχη είναι η πρόβλεψη για την αναπλήρωση του περιφερειάρχη, εφόσον δεν έχει οριστεί συγκεκριμένος περιφερειακός σύμβουλος ως αναπληρωτής περιφερειάρχης. Επιπλέον, σε όλες τις περιπτώσεις αναπλήρωσης δημάρχου ή περιφερειάρχη, εάν δεν έχει οριστεί αντιδήμαρχος προς αναπλήρωση του δημάρχου, ή αναπληρωτής περιφερειάρχης ή αντιπεριφερειάρχης προς αναπλήρωση του περιφερειάρχη, η μεν αναπλήρωση του δημάρχου γίνεται από τον σύμβουλο της παράταξής του που έχει εκλεγεί κατά σειρά με τις περισσότερες ψήφους, η δε αναπλήρωση του περιφερειάρχη γίνεται από τον σύμβουλο της παράταξής του που έχει εκλεγεί κατά σειρά με τις περισσότερες ψήφους στη μεγαλύτερη σε πληθυσμό εκλογική περιφέρεια. Στην τελευταία περίπτωση η σχετική πρόβλεψη συνδέεται με την ανάγκη για τη μέγιστη δυνατή λαϊκή νομιμοποίηση του προσώπου που θα ασκήσει, έστω και προσωρινά, καθήκοντα περιφερειάρχη. Με σκοπό την άρση ερμηνευτικών αδιεξόδων και τον καλύτερο συντονισμό της διοικητικής δράσης, στο προτεινόμενο άρθρο προβλέπονται οι εξαιρετικές εκείνες περιπτώσεις που ο αντιδήμαρχος ή ο αντιπεριφερειάρχης ή ο αναπληρωτής περιφερειάρχης που

	αναπληρώνει τον δήμαρχο ή τον περιφερειάρχη αντίστοιχα δύναται να ορίσει νέους αντιδημάρχους ή αντιπεριφερειάρχες.
Άρθρο 114 Εκλογή νέου δημάρχου και νέου περιφερειάρχη	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 60 και 162 του ν. 3852/2010. Περιγράφεται η διαδικασία εκλογής νέου δημάρχου ή αντίστοιχα νέου περιφερειάρχη από την παράταξή του, μετά την εγκατάσταση των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, στις περιπτώσεις κένωσης της θέσης, οι οποίες ρητά, πλέον, προσδιορίζονται στον νόμο και αφορούν την ακύρωση της εκλογής του, την παραίτηση, έκπτωση, θάνατο ή παύση του. Το πρακτικό εκλογής, λόγω των έννομων συνεπειών που επιφέρει, προσβάλλεται μόνο δικαστικά, με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακύρωσης, ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Όλες οι μυστικές ψηφοφορίες που προβλέπονται στις διατάξεις περί εκλογής διεξάγονται στην ίδια ειδική συνεδρίαση. Για πρώτη φορά δίνεται η δυνατότητα στον παραιτηθέντα δήμαρχο ή περιφερειάρχη να παραμείνει σύμβουλος στην παράταξή του, μετά την εκλογή νέου δημάρχου ή περιφερειάρχη. Η σχετική δήλωση περιλαμβάνεται στην υποβολή της παραίτησής του. Ο παραιτηθείς δήμαρχος ή περιφερειάρχης δεν μπορεί να υποβάλει υποψηφιότητα ούτε να συμμετέχει στη διαδικασία της ψηφοφορίας για εκλογή νέου δημάρχου και περιφερειάρχη, που ακολουθεί της παραίτησής του. Σε περίπτωση, όμως, παραίτησης του νέου δημάρχου ή περιφερειάρχη, δεν αποκλείεται η συμμετοχή του αρχικώς παραιτηθέντος, ως υποψηφίου σε νέα ψηφοφορία.
Άρθρο 115 Συγκρότηση και λειτουργία δημοτικής και περιφερειακής παράταξης	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 66 και 168 του ν. 3852/2010. Προβλέπονται οι κανόνες που διέπουν τη συγκρότηση και λειτουργία των δημοτικών και περιφερειακών παρατάξεων. Οι παρατάξεις αποτελούν μετεξέλιξη των συνδυασμών και αποκτούν υπόσταση κατά τον χρόνο εγκατάστασης των δημοτικών και περιφερειακών αρχών. Μέλη της πλειοψηφούσας παράταξης είναι οι δημοτικοί και αντίστοιχα οι περιφερειακοί σύμβουλοι της παράταξης του δημάρχου και αντίστοιχα του περιφερειάρχη. Ο δήμαρχος και αντίστοιχα, ο περιφερειάρχης είναι οι επικεφαλής της πλειοψηφούσας παράταξης. Για τις λοιπές παρατάξεις της μειοψηφίας, ο επικεφαλής είναι ο σύμβουλος που ήταν υποψήφιος δήμαρχος και, αντίστοιχα, υποψήφιος περιφερειάρχης. Στις προτεινόμενες διατάξεις ρυθμίζεται και η διαδικασία εκλογής νέου επικεφαλής, όταν η θέση του καθίσταται κενή, με την εφαρμογή και των προβλέψεων του άρθρου περί εκλογής νέου δημάρχου και νέου περιφερειάρχη, στην περίπτωση που ο τελευταίος παραιτείται αλλά εξακολουθεί να παραμένει σύμβουλος.

Άρθρο 116
Ανεξαρτητοποίηση και
διαγραφή μελών δημοτικής και
περιφερειακής παράταξης

Κωδικοποιούνται τα άρθρα 66 και 168 του ν. 3852/2010. Προβλέπεται ότι οι επικεφαλής των παρατάξεων έχουν απεριόριστο δικαίωμα να διαγράψουν μέλη της παράταξής τους. Η δυνατότητα αυτή συνδέεται με την ισχυρή και άμεση νομιμοποίησή τους από την εκλογική βάση και το γεγονός ότι στο πρόσωπό τους βρίσκεται έκφραση όχι μόνο η πολιτική ταυτότητα του συνδυασμού που επέλεξε το εκλογικό σώμα, αλλά και το γεγονός ότι τους αναγνωρίζεται και τους αποδίδεται η ευθύνη της πορείας και υλοποίησης του σχετικού πολιτικού προγράμματος, για το οποίο έλαβαν τη λαϊκή εντολή. Οι παραπάνω λόγοι δικαιολογούν και το αντίστροφο γεγονός, καθώς δεν είναι δυνατή η διαγραφή του επικεφαλής της παράταξης από τα λοιπά μέλη της παράταξης.

Η διαγραφή, όμως, ή η ανεξαρτητοποίηση μέλους από την παράταξη αποτελεί μια πράξη με σοβαρές πολιτικές και διοικητικές συνέπειες και ως εκ τούτου δεν ανακαλείται. Οι διοικητικές συνέπειες έγκεινται στο ότι ο σύμβουλος που διαγράφηκε ή ανεξαρτητοποιήθηκε χάνει όλα τα αξιώματα που απορρέουν από την ιδιότητα του μέλους της παράταξης από την οποία ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε, όπως για παράδειγμα χάνει την ιδιότητα του αντιδημάρχου ή του αναπληρωτή περιφερειάρχη. Οι πολιτικές συνέπειες της ανεξαρτητοποίησης και, κυρίως, της διαγραφής μέλους παράταξης για τον επικεφαλής είναι εξίσου σημαντικές και οφείλουν να βαρύνουν τη σχετική επιλογή, καθώς το μέλος που ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε μπορεί να ενταχθεί σε νέα παράταξη μειοψηφίας ανεξάρτητων ή διαγραφέντων συμβούλων.

Ειδικότερα, το μέλος του δημοτικού και αντίστοιχα του περιφερειακού συμβουλίου που ανεξαρτητοποιήθηκε ή διαγράφηκε από την παράταξή του, δεν μπορεί να ενταχθεί σε άλλη υφιστάμενη παράταξη. Για πρώτη φορά, όμως, προβλέπεται η δυνατότητα δημοτικών ή περιφερειακών συμβούλων που ανεξαρτητοποιήθηκαν ή διαγράφηκαν από την παράταξή τους να μπορούν να συστήσουν μία νέα παράταξη μειοψηφίας, με δικαιώματα εκπροσώπησης στο προεδρείο του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου ή στη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή ή σε αποφασιστική επιτροπή του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου.

Οι νέες προβλέψεις ακολουθούν τις επιταγές της παρ. 1 του άρθρου 7 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (ν. 1850/1989, Α' 114), που ορίζει ότι «οι όροι του λειτουργήματος των εκλεγόμενων τοπικών αντιπροσώπων πρέπει να διαλαμβάνουν την ελεύθερη άσκηση των καθηκόντων τους». Όρια για την εφαρμογή της ανωτέρω δυνατότητας και προς αποφυγή διαλυτικών τάσεων στις παρατάξεις και της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας αποτελούν οι ακόλουθες προβλέψεις: Βασική προϋπόθεση για την ύπαρξη και τη διατήρηση της νέας παράταξης της μειοψηφίας είναι η απόκτηση και η διατήρηση ενός ποσοστού πάνω από το ένα τέταρτο (¼) του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου. Επιπλέον, η νέα παράταξη της μειοψηφίας δεν μπορεί να καταστεί παράταξη της

	πλειοψηφίας και δεν μπορεί να αποκτήσει τα δικαιώματα της παράταξης του δημάρχου ή του περιφερειάρχη. Τέλος, πρώην επικεφαλής παρατάξεων της μειοψηφίας, όπως σε περίπτωση ανεξαρτητοποίησής τους, ή ο παραιτηθείς από το αξίωμα δήμαρχος ή περιφερειάρχης που παραμένει σύμβουλος, δεν μπορούν να αποτελέσουν μέλη της νέας παράταξης της μειοψηφίας των ανεξάρτητων και διαγραφέντων συμβούλων.
Άρθρο 117 Συγκρότηση και θητεία προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 64 και 165 του ν. 3852/2010. Θεσπίζονται νέες ρυθμίσεις με τις οποίες παρέχεται ευελιξία ως προς τον χρόνο και τον τρόπο σύγκλησης του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου για την εκλογή των μελών του προεδρείου και επιλύονται ασάφειες για τον καθορισμό του χρόνου και του προσώπου που υποβάλλει τη σχετική πρόσκληση της ειδικής αυτής συνεδρίασης. Στις νέες διατάξεις αποσαφηνίζεται ο ρόλος του προέδρου του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου σε σχέση με άλλα αιρετά αξιώματα και προβλέπεται η μη δυνατότητα ταυτόχρονης κατοχής και άλλων αιρετών αξιωμάτων στον δήμο ή την περιφέρεια.
Άρθρο 118 Διαδικασία εκλογής μελών προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 64 και 165 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα προβλέπονται τα σχετικά με τη διαδικασία εκλογής μελών προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Επιπλέον, με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας, τα πρακτικά εκλογής του προεδρείου του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, μετά από τον έλεγχο νομιμότητας από τον Επόπτη Νομιμότητας, αναρτώνται στην ιστοσελίδα του δήμου και αντίστοιχα της περιφέρειας και στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια».
Άρθρο 119 Εκλογή μελών προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου σε περίπτωση παραίτησης ή κενής θέσης μέλους του	Καθορίζεται η διαδικασία εκλογής νέου μέλους του προεδρείου, σε περίπτωση παραίτησης ή κένωσης της αντίστοιχης θέσης, σε περιπτώσεις θανάτου, ανεξαρτητοποίησης, διαγραφής, καθώς και στην ειδική περίπτωση κένωσης της θέσης, εξαιτίας αργίας για διάστημα μεγαλύτερο του ενός (1) μήνα. Παρά το γεγονός ότι η αργία ως πειθαρχικό ή διοικητικό μέτρο δεν καθιστά τη θέση κενή, η αναστολή άσκησης των καθηκόντων μέλους του προεδρείου, για διάστημα μεγαλύτερο του μήνα, δυσχεραίνει το έργο του προεδρείου, καθώς για τα μέλη δεν προβλέπονται αναπληρωτές, και δικαιολογεί τη διαδικασία αντικατάστασής του. Στην περίπτωση μάλιστα που τεθεί σε αργία ο πρόεδρος του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, η αντικατάσταση είναι αναγκαία και για τον πρόσθετο λόγο ότι η αναστολή των καθηκόντων του για διάστημα άνω του μήνα αναιρεί, εν τοις πράγμασι, την υποχρεωτική σύγκληση του συμβουλίου μία φορά τον μήνα, καθώς η έκδοση σχετικής πρόσκλησης αποτελεί αμεταβίβαστη αρμοδιότητα του προέδρου. Με το υπό εξέταση άρθρο, αποσαφηνίζεται ρητά το πρόσωπο που αναλαμβάνει την έκδοση σχετικής πρόσκλησης και την προεδρία της

	ειδικής συνεδρίασης του συμβουλίου για την εκλογή νέου προέδρου, μετά από παραίτηση ή κένωση της θέσης του.
Άρθρο 120 Αρμοδιότητες δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται άρθρα τα 65 και 163 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζονται οι αρμοδιότητες του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, στη βάση αναγνώρισης υπέρ του, του τεκμηρίου αρμοδιότητας. Το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, ως το κυρίαρχο αιρετό αποφασιστικό συλλογικό όργανο, ασκεί κάθε αρμοδιότητα που είτε δεν έχει αποδοθεί ρητά εκ του νόμου σε άλλο αιρετό όργανο, ή το ίδιο το αιρετό συλλογικό όργανο δεν έχει μεταβιβάσει στη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή ή σε άλλη αποφασιστική επιτροπή του. Επισημαίνεται ότι οι αρμοδιότητες μεταξύ δημάρχου ή περιφερειάρχη και δημοτικού ή αντίστοιχα περιφερειακού συμβουλίου είναι από τη φύση τους διακριτές. Καμία από τις δύο κατηγορίες αιρετών οργάνων δεν μπορεί να υποκαταστήσει η μία την άλλη με μεταβίβαση αρμοδιοτήτων. Επιπλέον, μία από τις νέες αλλαγές στις αρμοδιότητες του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου είναι η κατάρτιση του κανονισμού λειτουργίας του, χωρίς να έχει προηγηθεί η έκδοση σχετικής υπουργικής απόφασης για τον πρότυπο κανονισμό λειτουργίας. Η αλλαγή αυτή εξασφαλίζει στα συμβούλια την ευελιξία και ευχέρεια να διαμορφώσουν τον κανονισμό λειτουργίας τους, σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, χωρίς να δεσμεύονται από εκτενείς και λεπτομερείς ρυθμίσεις που ενίοτε απαντούν σε πρότυπα, τα οποία αφορούν ευρύτερα σύνολα. Οι επιλογές του νομοθέτη για τη λειτουργία του συμβουλίου έχουν αποτυπωθεί στις σχετικές διατάξεις, με αποτέλεσμα τα συμβούλια να δύναται να θέσουν νέους λεπτομερείς κανόνες με διακριτική ευχέρεια, αλλά πάντα σε εναρμόνιση και σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του νόμου, χωρίς να τις ανατρέπουν ή να τις αποδυναμώνουν.
Άρθρο 121 Τρόπος και τόπος συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται το άρθρο 96 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και τα άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, προβλέπονται οι τρόποι διενέργειας των συνεδριάσεων του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου. Η εμπειρία που αποκόμισαν τα δημοτικά και περιφερειακά συμβούλια από τον τρόπο σύγκλησής τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, ήταν θετική, καθώς διευκόλυνε τη συμμετοχή των μελών τους στις συνεδριάσεις και τη λήψη των αποφάσεων. Λαμβάνοντας υπόψη αυτή τη θετική εμπειρία και με στόχο την άρση κάθε εμποδίου σύγκλησης σε συνεδρίαση, το δημοτικό και το περιφερειακό συμβούλιο, καθώς και οι επιτροπές αποφασιστικού χαρακτήρα, κατά ανάλογη εφαρμογή, μπορούν πλέον να συνεδριάζουν με όλους τους διαθέσιμους τρόπους (δια ζώσης, με ηλεκτρονικά μέσα και με μεικτό «υβριδικό» τρόπο), χωρίς περιορισμό, με μόνη την απόφαση του προέδρου του, ο οποίος έχει και την αυξημένη ευθύνη για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του συμβουλίου. Η επιλογή δε του

	τρόπου σύγκλησης της συνεδρίασης θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να διασφαλίζει τον δημόσιο χαρακτήρα και τη δυνατότητα πρόσβασης και παρουσίας όλων των συμβούλων, με κάθε δυνατό τρόπο. Ο πρόεδρος του συμβουλίου, λαμβάνοντας την ίδια με παραπάνω μέριμνα, προς άρση οποιουδήποτε τυχόν εμποδίου ή εξαιτίας άλλου δικαιολογητικού λόγου, έχει την αρμοδιότητα, με απόφασή του, να συγκαλεί το συμβούλιο και σε άλλο τόπο, εκτός του καταστήματος της έδρας του δήμου ή της περιφέρειας, εντός πάντα της αντίστοιχης χωρικής έκτασης.
Άρθρο 122 Δημοσιότητα συνεδριάσεων δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται το άρθρο 96 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και τα άρθρα 67 και 170 του ν. 3852/2010. Στο υπό εξέταση άρθρο κατοχυρώνεται, με κάθε πρόσφορο μέσο, ο δημόσιος χαρακτήρας των συνεδριάσεων του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, καθώς, πέραν της διαφάνειας, ικανοποιείται και η ανάγκη ενημέρωσης των πολιτών. Οι νέες ρυθμίσεις ικανοποιούν τις απαιτήσεις για έναν ανοιχτό και φανερό για τον πολίτη δημόσιο διάλογο και προβλέπουν την ταυτόχρονη μετάδοση της συνεδρίασης του συμβουλίου από την ιστοσελίδα του δήμου ή της περιφέρειας, ή με μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο πρόεδρος του συμβουλίου, έχοντας την ευθύνη και μέριμνα για την επίλυση όλων των σχετικών θεμάτων που σχετίζονται ή τυχόν ανακύπτουν αναφορικά με τη διαδικασία της συνεδρίασης του συμβουλίου, λαμβάνει και τις σχετικές πρωτοβουλίες, με εξαίρεση την περίπτωση που το συμβούλιο αποφασίζει τη μη δημόσια διεξαγωγή και μετάδοση της συνεδρίασης. Ειδικότερα, το συμβούλιο διατηρεί τη δυνατότητα να αποφασίσει τη μη δημόσια διεξαγωγή και μετάδοση της συνεδρίασης, με ειδική αιτιολόγηση και με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων (3/5) του συνολικού αριθμού των μελών του.
Άρθρο 123 Χρόνος σύγκλησης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζονται τα όργανα που έχουν την πρωτοβουλία σύγκλησης του συμβουλίου, πέραν του προέδρου, ο οποίος εκπροσωπεί το σύνολο του συμβουλίου, καθώς και η συχνότητα της σύγκλησης του δημοτικού συμβουλίου.
Άρθρο 124 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου σε τακτική συνεδρίαση	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010. Στο υπό εξέταση άρθρο προσδιορίζονται οι κανόνες πρόσκλησης του συμβουλίου σε τακτική συνεδρίαση και οι αποδέκτες της. Επιπλέον, επιλύονται ασάφειες ή συμπληρώνονται κενά στις ισχύουσες διατάξεις που προβληματίζουν διαχρονικά τα συμβούλια. Στις νέες ρυθμίσεις προβλέπεται η δυνατότητα πρόσκλησης του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης και αντίστοιχα του περιφερειακού συμπαραστάτη του πολίτη και της επιχείρησης, ο οποίος μπορεί να λαμβάνει τον λόγο. Επιπλέον, στο δημοτικό συμβούλιο καλείται υποχρεωτικά και ο πρόεδρος του συμβουλίου νέων.

	Διευκρινίζεται ότι ο πρόεδρος του συμβουλίου, με σκοπό την πληρέστερη ενημέρωση των συμβούλων και την αποδοτικότερη συζήτηση, οφείλει να προετοιμάζει, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου ή αντίστοιχα της περιφέρειας, τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, ώστε μαζί με την πρόσκληση σε τακτική συνεδρίαση να αποστέλλονται στα μέλη και οι σχετικές εισηγήσεις των υπηρεσιών, ανεξάρτητα από το εάν τα θέματα προτείνονται από τον δήμαρχο ή τον περιφερειάρχη, τη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή ή τον επικεφαλής της παράταξης της μειοψηφίας. Αποτυπώνεται, επίσης, για πρώτη φορά, η διαδικασία που ακολουθεί ο πρόεδρος, προκειμένου να αναβάλλει ή να ματαιώσει τη συνεδρίαση μετά την αποστολή της πρόσκλησης.
Άρθρο 125 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου σε κατεπείγουσα συνεδρίαση	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, προσδιορίζονται οι κανόνες πρόσκλησης του συμβουλίου σε κατεπείγουσα συνεδρίαση και οι αποδέκτες της. Επιπλέον, επιλύονται ασάφειες και συμπληρώνονται κενά στις ισχύουσες διατάξεις που προβλημάτιζαν διαχρονικά τα συμβούλια. Τονίζεται ότι σε περίπτωση πρόσκλησης για κατεπείγουσα συνεδρίαση, το συμβούλιο αποφασίζει, με αυξημένη πλειοψηφία, ποια από τα θέματα της ημερήσιας διάταξης είναι κατεπείγοντα, προκειμένου στη συνέχεια να ακολουθήσουν η συζήτηση και η ψήφισή τους με τη πλειοψηφία που απαιτείται κάθε φορά. Επιπλέον, η δια περιφοράς συνεδρίαση του συμβουλίου διευκρινίζεται ότι αποτελεί μια εξαιρετική περίπτωση κατεπείγουσας συνεδρίασης, η νομιμότητα της οποίας κρίνεται από τη συμμετοχή στη διαδικασία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του συμβουλίου. Επιπλέον, στη δια περιφοράς συνεδρίαση, τα θέματα που τίθενται σε ψηφοφορία πρέπει να λάβουν την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του συμβουλίου, εκτός εάν για τη λήψη της απόφασης προβλέπεται ακόμα πιο αυξημένη πλειοψηφία.
Άρθρο 126 Περιεχόμενο ημερήσιας διάταξης συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 67 και 168 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται τα αιρετά πρόσωπα που προτείνουν την ένταξη θεμάτων στην ημερήσια διάταξη. Καταρχήν η επιλογή των θεμάτων που θα ενταχθούν στην ημερήσια διάταξη αποτελεί αρμοδιότητα του προέδρου του συμβουλίου. Ο πρόεδρος, όμως, υποχρεούται να εισάγει στην ημερήσια διάταξη και όλα τα θέματα που προτείνουν ο δήμαρχος και αντίστοιχα ο περιφερειάρχης, η δημοτική και αντίστοιχα η περιφερειακή επιτροπή, καθώς και οι αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές του συμβουλίου. Υποχρεωτική είναι, επίσης, η ένταξη στην ημερήσια διάταξη ενός θέματος που προτείνει ο επικεφαλής της μείζονας μειοψηφίας, έως τρεις (3) φορές τον χρόνο, και μια (1) φορά τον χρόνο ο επικεφαλής από τις λοιπές παρατάξεις της μειοψηφίας. Σε διαφορετική περίπτωση ο πρόεδρος έχει διακριτική ευχέρεια να εντάσσει στην ημερήσια διάταξη θέμα που προτείνει ο επικεφαλής από τις παρατάξεις της μειοψηφίας. Επιπλέον, η ένταξη θέματος για συζήτηση και λήψη απόφασης, εκτός της θεματολογίας της ημερήσιας διάταξης, πρέπει πάντα να έχει επείγοντα

	χαρακτήρα, καθώς δεν συνοδεύεται από εισήγηση της υπηρεσίας. Η περίπτωση αυτή επιτρέπεται, υπό αυστηρές προϋποθέσεις και μόνο, μετά από εισήγηση του προέδρου ή του δήμαρχου και αντίστοιχα του περιφερειάρχη.
Άρθρο 127 Απαρτία δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται ενιαία ο τρόπος υπολογισμού της απαρτίας για το δημοτικό και το περιφερειακό συμβούλιο και εισάγεται και στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου η δυνατότητα λήψης απόφασης με παρόντα περισσότερα από το ένα τέταρτο των μελών του ($\frac{1}{4}+1$), εάν μετά από δύο συνεχείς προσκλήσεις το συμβούλιο δεν έχει απαρτία.
Άρθρο 128 Λήψη απόφασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο τίθενται οι βασικοί κανόνες υπολογισμού της συνήθους πλειοψηφίας που απαιτείται για τη λήψη απόφασης. Διευκρινίζεται ότι δήλωση αποχής από τη φανερή ψηφοφορία ή λευκής ψήφου σε μυστική ψηφοφορία ή αποχώρησης από τη συνεδρίαση, δεν λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό της πλειοψηφίας των παρόντων. Επιπλέον, κατοχυρώνεται η δυνατότητα διεξαγωγής μυστικής ψηφοφορίας μετά από απόφαση του δημοτικού ή αντίστοιχα, του περιφερειακού συμβουλίου, πέραν των περιπτώσεων που η μυστική ψηφοφορία προβλέπεται ως υποχρεωτική στον νόμο.
Άρθρο 129 Λειτουργία δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Εισάγονται νέες ρυθμίσεις με τις οποίες αντιμετωπίζονται περιπτώσεις που διαταράσσουν την ομαλή διεξαγωγή των συνεδριάσεων. Προβλέπεται η δυνατότητα διακοπής της συνεδρίασης και συνέχισης και ολοκλήρωσής της την επόμενη ημέρα, με απόφαση του συμβουλίου, χωρίς πρόσκληση και, εξ αυτού του λόγου, σε μέρα και ώρα που καθορίζεται στον νόμο. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα στον πρόεδρο του συμβουλίου, ο οποίος έχει την ευθύνη για την ομαλή διεξαγωγή της συνεδρίασης, να αποβάλει σύμβουλο ή πολίτη ή άλλον συμμετέχοντα, λόγω διατάραξης της συνεδρίασης.
Άρθρο 130 Αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιείται το άρθρο 164 του ν. 3852/2010. Για τις περιφέρειες προβλέπεται η δυνατότητα συγκρότησης έως δύο (2) επιτροπών αποφασιστικού χαρακτήρα του περιφερειακού συμβουλίου, ανεξαρτήτως πληθυσμού, λόγω του μεγάλου αριθμού μελών του περιφερειακού συμβουλίου και προς περαιτέρω αποσυμφόρηση και διευκόλυνση του έργου του. Αντίστοιχα, για τους δήμους με πληθυσμό πάνω από διακόσιες χιλιάδες (200.000) κατοίκους, δίνεται η δυνατότητα σύστασης μίας (1) αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπής του δημοτικού συμβουλίου, στην οποία το συμβούλιο μπορεί να μεταβιβάζει αρμοδιότητές του, για συγκεκριμένους τομείς δημόσιας πολιτικής που ορίζονται από αυτό, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες του δήμου. Εξαίρεση από τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπή του δημοτικού συμβουλίου προβλέπεται για τις

	αποφάσεις που αφορούν την κατάρτιση του προϋπολογισμού καθώς και το Μέρος Β΄ του Βιβλίου Τέταρτου, περί εσόδων δήμων και περιφερειών, για τη λήψη των οποίων απαιτείται η μέγιστη δυνατή συμμετοχή των δημοτικών συμβούλων. Για τη συγκρότηση των επιτροπών αυτών, ισχύουν αναλογικά οι διατάξεις συγκρότησης της δημοτικής ή αντίστοιχα της περιφερειακής επιτροπής, με τη διαφορά ότι πρόεδρος των αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπών του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου δεν μπορεί να είναι ο δήμαρχος ή ο περιφερειάρχης, αντίστοιχα.
Άρθρο 131 Συμμετοχή εκπροσώπου και προέδρου συμβουλίου δημοτικής κοινότητας στο δημοτικό συμβούλιο	Κωδικοποιείται το άρθρο 67 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται ο τρόπος συμμετοχής του εκπροσώπου ή του προέδρου συμβουλίου δημοτικής κοινότητας σε συνεδρίαση του δημοτικού συμβουλίου, με δικαίωμα ψήφου, όταν συζητούνται θέματα για τη λήψη απόφασης που αφορούν ειδικό ζήτημα τοπικού ενδιαφέροντος, το οποίο, εκ της φύσεώς του, αφορά σε μία ή περισσότερες δημοτικές κοινότητες. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η εκπροσώπηση, κατά τρόπο ουσιαστικό, των συμφερόντων των δημοτών της συγκεκριμένης δημοτικής κοινότητας. Διευκρινίζεται, όμως, ότι στην περίπτωση αυτή, η σχετική απόφαση του δημοτικού συμβουλίου είναι διακριτή ανά δημοτική κοινότητα. Επιπλέον, προκειμένου να αποφευχθούν αιφνιδιασμοί για τον εκπρόσωπο ή τον πρόεδρο δημοτικής κοινότητας, όταν συζητούνται θέματα εκτός ημερήσιας διάταξης που αφορούν δημοτική κοινότητα, πρέπει να διασφαλίζεται η συμμετοχή του, με μικτό τρόπο συνεδρίασης, ανεξάρτητα από το εάν τελικά θα συμμετάσχει στη συνεδρίαση.
Άρθρο 132 Πρακτικά συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται το άρθρο 97 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και το άρθρο 170 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι κανόνες τήρησης και δημοσίευσης των πρακτικών του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Με σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας, για πρώτη φορά, προβλέπεται η δημοσίευση των πρακτικών των συμβουλίων στην ιστοσελίδα του δήμου ή της περιφέρειας. Σε περίπτωση που αυτά περιέχουν ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, αναρτώνται ανωνυμοποιημένα. Επίσης, προβλέπονται και οι σχετικές συνέπειες σε περίπτωση που δεν τηρηθούν με τον δέοντα τρόπο.

Άρθρο 133 Δημοσίευση αποφάσεων δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται η παρ. 4 του άρθρου 79 και η παρ. 2 του άρθρου 284 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, καθώς και η παρ. 3 του άρθρου 71 ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, ενοποιούνται και παράλληλα κατηγοριοποιούνται οι τρόποι δημοσίευσης των ατομικού και κανονιστικού περιεχομένου αποφάσεων του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Επιπλέον, προβλέπεται η δημοσίευση, στην ιστοσελίδα του δήμου και αντίστοιχα της περιφέρειας, πίνακα, στον οποίο σημειώνονται τα θέματα που συζητήθηκαν, ο αριθμός των αποφάσεων και συνοπτικά το περιεχόμενό τους, περιλαμβανομένης της ψήφου της μειοψηφίας. Με τις προτεινόμενες διατάξεις προβλέπεται ότι εκτός από την ανάρτηση στο πρόγραμμα Διαύγεια, για τις πράξεις που εμπίπτουν στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας είναι απαραίτητος για την ισχύ της πράξης και ο αριθμός ανάρτησης στο πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας.
Άρθρο 134 Δημοσίευση αποφάσεων δήμων και περιφερειών σε εφημερίδα	Κωδικοποιείται η παρ. 4 του άρθρου 79 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και καθορίζονται οι αποφάσεις που δημοσιεύονται σε ημερήσιες ή εβδομαδιαίες εφημερίδες.
Άρθρο 135 Συγκρότηση δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 74 και 175 του ν. 3852/2010. Ειδικότερα, ορίζεται ως προς τη συγκρότηση της δημοτικής και της περιφερειακής επιτροπής ότι αποτελούνται από τον δήμαρχο και τον περιφερειάρχη, αντίστοιχα, ως πρόεδρο, και από δημοτικούς και περιφερειακούς συμβούλους. Ο αριθμός των μελών τους συσχετίζεται με τον αριθμό των μελών των οικείων συμβουλίων, ενώ η εκλογή του αντιπροέδρου, ο οποίος προέρχεται πάντοτε από τις παρατάξεις της μειοψηφίας, γίνεται με φανερή ψηφοφορία μεταξύ των μελών της επιτροπής.
Άρθρο 136 Αριθμός μελών δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 74 και 175 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζεται ο αριθμός των μελών της δημοτικής και της περιφερειακής επιτροπής (πέραν του προέδρου), ανάλογα με το μέγεθος του αντίστοιχου συμβουλίου. Για τις δημοτικές επιτροπές, τα μέλη είναι τέσσερις (4), έξι (6) ή οκτώ (8), ενώ για τις περιφερειακές έξι (6), οκτώ (8) ή δέκα (10). Σε όλες τις περιπτώσεις προβλέπεται υποχρεωτική συμμετοχή της μειοψηφίας, με συγκεκριμένο αριθμό μελών που αυξάνεται όσο μεγαλώνει η επιτροπή, ώστε να διασφαλίζεται η εκπροσώπησή της στη διοίκηση.
Άρθρο 137 Εκλογή μελών δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 74 και 175 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζεται η διαδικασία εκλογής των τακτικών και αναπληρωματικών μελών της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής από το οικείο συμβούλιο, με μυστική ψηφοφορία και ξεχωριστή εκλογή για την παράταξη της πλειοψηφίας και της μειοψηφίας. Ο πρόεδρος του συμβουλίου δεν μπορεί να είναι μέλος της επιτροπής. Εκλέγονται όσοι

	συγκεντρώνουν τους περισσότερους σταυρούς, ενώ σε ισοψηφία γίνεται κλήρωση. Αν δεν επιτευχθεί εκλογή ή απαρτία, η διαδικασία επαναλαμβάνεται και, σε δεύτερη αποτυχία, τα μέλη θεωρούνται αυτοδικαίως εκλεγμένα. Επίσης, προβλέπεται ότι τα πρακτικά υπόκεινται σε υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας και αναρτώνται στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια». Τέλος, τα αναπληρωματικά μέλη καλύπτουν απουσίες ή κενές θέσεις και, αν δεν υπάρχουν, διενεργείται νέα εκλογή. Μέλος που παύει να ανήκει στην παράταξή του εκπίπτει αυτοδικαίως από την επιτροπή.
Άρθρο 138 Αρμοδιότητες δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 72, 74Α, 175 Α και 176 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, κωδικοποιούνται οι αρμοδιότητες της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής σε ενιαίο άρθρο για τους δήμους και τις περιφέρειες. Επιπλέον, η καταγραφή των αρμοδιοτήτων αποτελεί σύνοψη όσων εξειδικεύονται στα επιμέρους άρθρα του κώδικα και αφορούν θέματα διοικητικής οργάνωσης, διαχείρισης περιουσίας και σύναψης συμβάσεων. Νέα πρόβλεψη αποτελεί η δυνατότητα που αποδίδεται πλέον στη δημοτική επιτροπή, με ειδική απόφαση, που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών της, να μεταβιβάζει στην αρμόδια υπηρεσία του δήμου το δικαίωμα υπογραφής συγκεκριμένων πράξεων, προκειμένου να αποφορτιστεί το έργο της. Αυτές οι πράξεις συνδέονται με τη διαπίστωση συνδρομής συγκεκριμένων προϋποθέσεων και αφορούν την αδειοδότηση καταστημάτων και επιχειρήσεων, τη χορήγηση θέσεων στάθμευσης σε δικαιούχους κατοίκους και την επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.
Άρθρο 139 Τρόπος και τόπος συνεδρίασης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Το υπό εξέταση άρθρο επιδιώκει τον ίδιο σκοπό με το άρθρο 121, περί του τρόπου και τόπου συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Στόχος είναι η διευκόλυνση των μελών της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής στο να συνεδριάζουν με μεγαλύτερη ευχέρεια. Ειδικότερα, οι διατάξεις της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, όσον αφορά τον τρόπο και τόπο διεξαγωγής των συνεδριάσεών τους, ευθυγραμμίζονται με τις αντίστοιχες διατάξεις του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου.
Άρθρο 140 Δημοσιότητα συνεδριάσεων δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, κατοχυρώνεται ο δημόσιος χαρακτήρας των συνεδριάσεων της επιτροπής, τόσο δια ζώσης όσο και με ηλεκτρονικά μέσα, διασφαλίζοντας την πρόσβαση δημοτών, κατοίκων και τοπικών φορέων. Έτσι, προβλέπεται η υποχρεωτική ζωντανή μετάδοση των συνεδριάσεων μέσω της ιστοσελίδας του δήμου ή της περιφέρειας ή μέσω κοινωνικών δικτύων. Η συνεδρίαση μπορεί να μην είναι δημόσια μόνο με αιτιολογημένη απόφαση πλειοψηφίας τριών πέμπτων (3/5) των μελών. Τέλος, παρέχονται διευκολύνσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επιτρέπεται η ραδιοφωνική και τηλεοπτική κάλυψη, κατόπιν απόφασης του προέδρου, εκτός αν ισχύει απόφαση μη δημοσιότητας.

Άρθρο 141 Χρόνος σύγκλησης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010 και συγκεκριμένα, προβλέπεται η υποχρεωτικότητα συνεδρίασης της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής τουλάχιστον μια (1) φορά τον μήνα και δίνεται η δυνατότητα στους δημάρχους και περιφερειάρχες αντίστοιχα να ζητούν τη συνεδρίαση της επιτροπής. Επίσης, προβλέπεται η πειθαρχική διαδικασία σε περίπτωση που υπάρχει αδικαιολόγητη παράλειψη του προέδρου να καλέσει την επιτροπή.
Άρθρο 142 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής σε τακτική συνεδρίαση	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η διαδικασία πρόσκλησης για σύγκληση της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής. Προβλέπεται η δυνατότητα ανάρτησης της πρόσκλησης στην ιστοσελίδα του δήμου και της περιφέρειας, αντίστοιχα, καθώς και η υποχρέωση έγκαιρης ενημέρωσης των μελών της επιτροπής, τρεις (3) πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα της συνεδρίασης. Επίσης, ρυθμίζεται η δυνατότητα συμμετοχής, χωρίς δικαίωμα ψήφου, στις συνεδριάσεις των επιτροπών, τόσο συμβούλων παρατάξεων που δεν εκπροσωπούνται σε αυτές όσο και προέδρων ή εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων για θέματα που τις αφορούν αποκλειστικά. Προβλέπεται, επίσης, ότι η συνεδρίαση είναι άκυρη αν δεν έχει προσκληθεί έγκαιρα κάποιο μέλος ή σύμβουλος με δικαίωμα παράστασης, εκτός αν παρίσταται και δεν αντιλέγει. Ο πρόεδρος μπορεί να καλεί υπαλλήλους, φορείς, ιδιώτες ή τον συμπαραστάτη του πολίτη για παροχή γνώμης. Τέλος, σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας, προβλέπεται ότι ο πρόεδρος δύναται να αναβάλει ή να ματαιώσει τη συνεδρίαση, με αιτιολόγηση και σχετικό πρακτικό.
Άρθρο 143 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής σε κατεπείγουσα συνεδρίαση	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η διαδικασία πρόσκλησης για σύγκληση δημοτικής ή περιφερειακής επιτροπής σε κατεπείγουσες περιπτώσεις.
Άρθρο 144 Περιεχόμενο ημερήσιας διάταξης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα σχετικά με το περιεχόμενο της ημερήσιας διάταξης των δημοτικών και περιφερειακών επιτροπών.
Άρθρο 145 Απαρτία δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η υποχρεωτική ύπαρξη απαρτίας με σκοπό τη νόμιμη συνεδρίαση της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, ενώ προβλέπεται και η επίλυση του ζητήματος της μη ύπαρξης απαρτίας κατόπιν δυο (2) συνεχών προσκλήσεων για τη συνεδρίαση της επιτροπής.
Άρθρο 146 Λήψη απόφασης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζονται τα σχετικά με τη διαδικασία λήψης ξεχωριστών αποφάσεων για κάθε θέμα που βρίσκεται στην ημερήσια διάταξη. Επίσης, υπάρχουν ειδικότερες προβλέψεις για την περίπτωση του σχηματισμού και υπολογισμού της πλειοψηφίας, καθώς και για την επίλυση των ζητημάτων σε περίπτωση ύπαρξης ισοψηφίας.

Άρθρο 147 Λειτουργία δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται η λειτουργία των συνεδριάσεων της επιτροπής, ο ρόλος του προέδρου και οι διαδικασίες αναπλήρωσης μελών. Καθορίζεται ποιος προεδρεύει σε περίπτωση απουσίας του προέδρου και πώς καλούνται τα αναπληρωματικά μέλη. Προβλέπεται η δυνατότητα αντικατάστασης μέλους που απουσιάζει αδικαιολόγητα από 3 συνεχείς τακτικές συνεδριάσεις. Επίσης, προβλέπεται ότι ο πρόεδρος διευθύνει τη συζήτηση, διασφαλίζει την τάξη και μπορεί να αποβάλει όποιον τη διαταράσσει, ενώ η επιτροπή μπορεί να δώσει τον λόγο σε πολίτες ή φορείς. Ρυθμίζονται, επιπλέον, οι περιπτώσεις διακοπής και συνέχισης της συνεδρίασης, η τήρηση των πρακτικών, η δημοσίευση των αποφάσεων και η γραμματειακή υποστήριξη. Σκοπός της ρύθμισης είναι να εξασφαλίσει την ομαλή, αποτελεσματική και νόμιμη λειτουργία των επιτροπών, να διασφαλίσει τη συνέχεια των εργασιών τους παρά τις απουσίες, να ενισχύσει τη συμμετοχή και τη διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων και να κατοχυρώσει την τάξη και την αξιοπιστία της διαδικασίας μέσω σαφών κανόνων για τη διεξαγωγή, την καταγραφή και τη δημοσιοποίηση των αποφάσεων.
Άρθρο 148 Υποχρεώσεις αιρετών οργάνων διοίκησης δήμων και περιφερειών	Κωδικοποιείται το άρθρο 61 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο καταγράφονται ενιαία οι υποχρεώσεις όλων των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών που ασκούν διοίκηση, προκειμένου να διασφαλιστεί η αμερόληπτη άσκηση των καθηκόντων τους. Ειδική μνεία γίνεται και στην υποχρέωση αποχής από τη διαχείριση συγκεκριμένων υποθέσεων, εφόσον συντρέχει περίπτωση σύγκρουσης συμφερόντων. Σύγκρουση συμφερόντων συνιστά οποιαδήποτε κατάσταση κατά την οποία αντικειμενικά επηρεάζεται η αμερόληπτη εκτέλεση των καθηκόντων τους, όπως προσδιορίζεται στην παρ. 3 του άρθρου 71 του ν. 4622/2019. Η εφαρμογή του ανωτέρω κανόνα είναι κρίσιμη, καθώς η παραβίασή του οδηγεί σε αυτοδίκαιη ακυρότητα των σχετικών αποφάσεων και έναρξη της πειθαρχικής διαδικασίας.
Άρθρο 149 Ειδικότερες υποχρεώσεις δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων	Με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται οι ειδικότερες υποχρεώσεις των δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων, σε συνδυασμό και με τις αλλαγές οι οποίες επέρχονται με τις προτεινόμενες διατάξεις. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται η δυνατότητα επιβολής πειθαρχικής ποινής σε περίπτωση αδικαιολόγητης απουσίας συμβούλου από τις τακτικές συνεδριάσεις του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου για διάστημα τριών (3) συνεχόμενων μηνών, δεδομένου ότι δεν υπάρχει δυνατότητα αναπλήρωσής τους, όπως ισχύει για τις συνεδριάσεις των επιτροπών. Συνεπώς η απουσία τους αποδυναμώνει την πληρέστερη δυνατή εκπροσώπηση και έκφραση της βούλησης των δημοτών, συνιστώντας σοβαρή παράβαση καθήκοντος.
Άρθρο 150	Κωδικοποιείται το άρθρο 67Α του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η υποχρεωτική σύγκληση του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου κάθε τέσσερις (4) μήνες σε ειδική

Ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας δημοτικής και περιφερειακής αρχής	συνεδρίαση λογοδοσίας, εκτός και εάν δεν υποβληθεί κανένα θέμα ή προκύψουν λόγοι ανωτέρας βίας. Επίσης, προστίθεται, πλέον, υποχρεωτικά στα δέκα (10) θέματα που υποβάλλονται για συζήτηση στην ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας από τους συμβούλους, και ένα (1) επιπλέον θέμα που δύναται να θέσει ο συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης ή ο περιφερειακός συμπαραστάτης του πολίτη και της επιχείρησης, ένα (1) θέμα του συμβουλίου ένταξης μεταναστών και προσφύγων και ένα (1) θέμα του συμβουλίου νέων.
Άρθρο 151 Απολογισμός πεπραγμένων δημοτικής και περιφερειακής αρχής	Κωδικοποιείται το άρθρο 217 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο κωδικοποιείται και περιγράφεται σε ενιαίο άρθρο για τους δήμους και τις περιφέρειες η σχετική διαδικασία απολογισμού της δημοτικής και περιφερειακής αρχής, με ευθύνη του δημοτικού και αντίστοιχα του περιφερειακού συμβουλίου.
Άρθρο 152 Συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης και περιφερειακός συμπαραστάτης του πολίτη και της επιχείρησης	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται η διαδικασία επιλογής, τα καθήκοντα και η καταστατική θέση του περιφερειακού συμπαραστάτη του πολίτη και της επιχείρησης και, αντίστοιχα, του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης. Με τις νέες διατάξεις ο θεσμός του συμπαραστάτη καθίσταται υποχρεωτικός για τις περιφέρειες, ανεξαρτήτως πληθυσμού και για τους δήμους με πληθυσμό είκοσι χιλιάδες (20.000) κατοίκους και άνω. Για τους δήμους με πληθυσμό μικρότερο από είκοσι χιλιάδες κατοίκους (20.000) η επιλογή είναι δυνητική. Ως προς τη διαδικασία επιλογής, σε περίπτωση μη επίτευξης της αυξημένης πλειοψηφίας των δυο τρίτων (2/3) του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου σε δύο (2) ψηφοφορίες, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται κατά την επόμενη τακτική συνεδρίαση με πλειοψηφία δύο τρίτων (2/3) των παρόντων μελών, χωρίς να προσμετρώνται στον αριθμό των παρόντων μελών οι δηλώσεις αποχής από την ψηφοφορία. Αν δεν επιτευχθεί η απαραίτητη πλειοψηφία και στην τρίτη ψηφοφορία, ο συμπαραστάτης επιλέγεται, μεταξύ των υποψηφίων που πλειοψήφησαν, από τον χωρικά οικείο Επόπτη Νομιμότητας. Η ψηφοφορία, πλέον, καθίσταται φανερή.
Άρθρο 153 Γνωμοδοτικές επιτροπές δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Δίνεται η δυνατότητα στα συμβούλια να προβλέπουν στον κανονισμό λειτουργίας τους τη σύσταση γνωμοδοτικών επιτροπών προς υποβοήθηση του έργου τους. Ειδικά η σύσταση γνωμοδοτικής επιτροπής για θέματα κοινωνικής συνοχής, συμπερίληψης και ισότητας φύλων είναι υποχρεωτική, εκ του νόμου, και όχι δυνητική, αντικαθιστώντας την υφιστάμενη επιτροπή ισότητας φύλων. Οι γνωμοδοτικές επιτροπές του συμβουλίου επικουρούν τον πρόεδρο του συμβουλίου, με παροχή εισηγήσεων ή μελετών, για την προετοιμασία των θεμάτων που εισάγει στην ημερήσια διάταξη. Το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο μπορεί, επίσης, για τα θέματα της ημερήσιας διάταξης που έχουν εισαχθεί, με πρόταση του δημάρχου ή του περιφερειάρχη, να τα παραπέμψει σε γνωμοδοτική επιτροπή, με τη συνήθη πλειοψηφία. Αντίθετα, όταν τα

	θέματα έχουν εισαχθεί στην ημερήσια διάταξη, με πρόταση της δημοτικής ή περιφερειακής επιτροπής ή αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπής του συμβουλίου, απαιτείται για τη λήψη απόφασης παραπομπή του θέματος στη γνωμοδοτική επιτροπή αυξημένη πλειοψηφία του συμβουλίου.
Άρθρο 154 Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων	Κωδικοποιείται το άρθρο 78 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, περιγράφονται οι κανόνες που αφορούν τη δυνατότητα συγκρότησης και τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων. Επέρχονται επίσης νέες προβλέψεις με σκοπό να δίνεται η δυνατότητα στο συμβούλιο να εισάγει, μέσω του προέδρου του, θέμα το οποίο συζητείται υποχρεωτικά στην ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας του δημοτικού συμβουλίου.
Άρθρο 155 Επιστημονική Επιτροπή Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσεων	Κωδικοποιείται το άρθρο 164B του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο καταγράφονται οι κανόνες συγκρότησης και οι αρμοδιότητες της επιστημονικής επιτροπής Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσεων, την οποία δύναται να συστήνουν και να συγκροτούν οι περιφέρειες. Πιο αναλυτικά προβλέπονται τα μέλη της επιτροπής και ο αριθμός τους, ενώ επίσης τίθενται και αναλυτικά οι αρμοδιότητες της επιτροπής.
Άρθρο 156 Συμβούλια νέων	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις αναδιαμορφώνεται το πλαίσιο του ν. 3443/2006 που ίσχυε για τα συμβούλια νέων, προς την κατεύθυνση μιας ενισχυμένης και πιο ουσιαστικής συμμετοχής των νέων στις υποθέσεις των δήμων της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό επιλέγεται και η ηλεκτρονική ψηφοφορία ως τρόπος εκλογής των μελών, διαδικασία η οποία είναι ελκυστική στους νέους οι οποίοι έχουν εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες και η πλέον κατάλληλη για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή. Η νέα προσέγγιση του θεσμού των συμβουλίων νέων προβλέπει τον υποχρεωτικό χαρακτήρα συγκρότησής τους σε δήμους με πληθυσμό πάνω από δυο χιλιάδες (2.000) κατοίκους και δυνητικά στους λοιπούς δήμους. Στο συγκεκριμένο άρθρο, ορίζεται, επίσης, η θητεία τους, καθώς και οι προϋποθέσεις άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι για τη συμμετοχή στην ηλεκτρονική εκλογική διαδικασία ανάδειξης των μελών του συμβουλίου.
Άρθρο 157 Αριθμός μελών συμβουλίων νέων	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται ο αριθμός των μελών των συμβουλίων νέων, με βάση τον πληθυσμό των δήμων.
Άρθρο 158 Εκλογή μελών συμβουλίων νέων	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις καθορίζεται η διαδικασία υποβολής υποψηφιοτήτων για την εκλογή μελών, μέσω ηλεκτρονικής εφαρμογής που δημιουργείται στο Υπουργείο Εσωτερικών.
Άρθρο 159 Διεξάγουσα Αρχή, όργανο διεξαγωγής εκλογής και διαχειριστής ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται η διεξάγουσα αρχή της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας για την εκλογή συμβουλίων νέων, το όργανο που είναι υπεύθυνο για όλα τα θέματα η επίλυση των οποίων θα εξασφαλίσει την ομαλή διεξαγωγή της, καθώς και ο διαχειριστής της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Επιπλέον, προσδιορίζονται ο τρόπος

	εξαγωγής του αποτελέσματος, ο πίνακας αποτελεσμάτων, η δημοσίευσή του και ο έλεγχος του κύρους του αποτελέσματος.
Άρθρο 160 Πρόεδρος και λειτουργία συμβουλίου νέων	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις καθορίζονται θέματα που αφορούν: α) την εκπροσώπηση του συμβουλίου νέων, β) τη συμμετοχή του προέδρου του σε όλες τις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου, με δικαίωμα λόγου, ανεξαρτήτως θεματολογίας της ημερήσιας διάταξης, γ) τη συμμετοχή του προέδρου στην ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας της δημοτικής αρχής, με δυνατότητα υποβολής θέματος, δ) την παροχή γνώμης του συμβουλίου στα αιρετά όργανα διοίκησης του δήμου, ε) τον καθορισμό της ημερήσιας διάταξης, του τόπου και τρόπου σύγκλησης του συμβουλίου νέων, καθώς και λήψης αποφάσεων, στ) τον τρόπο υλοποίησης των σχετικών αποφάσεων.
Άρθρο 161 Πρόεδρος συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν και άνω κατοίκους	Κωδικοποιείται το άρθρο 79 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζεται η προέλευση του προέδρου του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας, μεταξύ των συνδυασμών που έχουν εκλέξει συμβούλους στις δημοτικές κοινότητες με πληθυσμό από τριακόσιους έναν (301) έως δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους και στις δημοτικές κοινότητες από δύο χιλιάδες έναν (2.001) κατοίκους και άνω. Στην πρώτη περίπτωση ο πρόεδρος προέρχεται από τον συνδυασμό που πλειοψήφησε στη δημοτική κοινότητα, ανεξάρτητα εάν είναι ο συνδυασμός του δημάρχου. Στη δεύτερη περίπτωση, ο πρόεδρος προέρχεται από τον συνδυασμό του δημάρχου, ακόμα και εάν στη δημοτική κοινότητα πλειοψήφησε άλλος συνδυασμός. Η διαφοροποίηση της εκλογικής προέλευσης του προέδρου του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας, με βάση το πληθυσμιακό κριτήριο, ακολουθεί την κατανομή των εδρών στα τριμελή συμβούλια των δημοτικών κοινοτήτων και το πλειοψηφικό σύστημα κατανομής των εδρών στα συμβούλια άνω των δυο χιλιάδων (2.000) κατοίκων, και τη λογική της ενίσχυσης της άμεσης εκπροσώπησης των δημοτών σε μικρές πληθυσμιακές μονάδες. Στις προτεινόμενες διατάξεις έχει προστεθεί η πρόβλεψη της δυνατότητας διαγραφής συμβούλου δημοτικής κοινότητας από τον συνδυασμό με τον οποίο εκλέχθηκε, με απόφαση του επικεφαλής του συνδυασμού. Η διαγραφή του προέδρου της δημοτικής κοινότητας, όπως και η ανεξαρτητοποίησή του από τον συνδυασμό με τον οποίο εκλέχθηκε, οδηγεί σε έκπτωση από το αξίωμα του προέδρου, καθώς η απόκτηση του εν λόγω αξιώματος βασίζεται πρωτίστως στην επιτυχία του συνδυασμού με τον οποίο εκλέχθηκε. Τέλος, στις νέες ρυθμίσεις καθορίζεται λεπτομερώς η αντικατάσταση του προέδρου της δημοτικής κοινότητας, σε περίπτωση που χάνει την ιδιότητά του ως μέλους του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας και στις περιπτώσεις που χάνει μόνο το αξίωμα του προέδρου, αλλά το μέλος παραμένει στο συμβούλιο της δημοτικής κοινότητας.

Άρθρο 162 Εκπρόσωπος δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως και τριακόσιους κατοίκους	Κωδικοποιείται το άρθρο 80 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζεται το πρόσωπο που ορίζεται ως εκπρόσωπος δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως και τριακόσιους (300) κατοίκους και τα πρόσωπα που τον αναπληρώνουν. Λόγω του γεγονότος ότι ο εκπρόσωπος δημοτικής κοινότητας είναι μονοπρόσωπο αιρετό όργανο, σε περίπτωση κωλύματος δεν καλείται ο επόμενος αναπληρωματικός, καθώς αυτό προϋποθέτει κένωσης της θέσης, και έτσι αναπληρώνεται από το πρόσωπο που θα ορίσει το δημοτικό συμβούλιο. Επισημαίνεται ότι η ανεξαρτητοποίηση ή η διαγραφή εκπροσώπου δημοτικής κοινότητας από τον συνδυασμό του δεν έχει καμία επίπτωση στη διοίκηση της δημοτικής κοινότητας ή στην εκπροσώπησή της στο δημοτικό συμβούλιο.
Άρθρο 163 Αρμοδιότητες προέδρου συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν και άνω κατοίκους	Κωδικοποιείται το άρθρο 81 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, καθορίζονται οι αρμοδιότητες του προέδρου του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων. Ο πρόεδρος εκπροσωπεί την κοινότητα και εκτελεί τις αποφάσεις του συμβουλίου της. Συγκαλεί και οργανώνει τις συνεδριάσεις του συμβουλίου και συμμετέχει στο δημοτικό συμβούλιο όταν συζητούνται θέματα που αφορούν την κοινότητα. Διαχειρίζεται πληρωμές μέσω της πάγιας προκαταβολής και ασκεί αρμοδιότητες που του μεταβιβάζει ο δήμαρχος. Παράλληλα, μεταφέρει τα προβλήματα της κοινότητας και συνεργάζεται με τα όργανα του δήμου για την προώθησή τους. Σκοπός της ρύθμισης είναι η διασφάλιση της αποτελεσματικής εκπροσώπησης της δημοτικής κοινότητας και της σύνδεσής της με τα κεντρικά όργανα του δήμου.
Άρθρο 164 Αρμοδιότητες συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν και άνω κατοίκους	Κωδικοποιείται το άρθρο 83 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, ορίζονται οι αρμοδιότητες του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων. Το συμβούλιο αποφασίζει ή εισηγείται για θέματα καθημερινής λειτουργίας, όπως αγορές, κοιμητήρια, κοινωνικές παροχές και τοπικά έργα, μεριμνά για την προστασία της δημοτικής περιουσίας, την καθαριότητα, τις υποδομές και την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών. Διατυπώνει γνώμες και εισηγήσεις προς το δημοτικό συμβούλιο για πολεοδομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα. Επίσης, προωθεί τον εθελοντισμό και την πολιτιστική ανάπτυξη της κοινότητας. Σκοπός είναι η ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης και της ενεργού συμμετοχής της κοινότητας στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα ζωής των κατοίκων.
Άρθρο 165 Αρμοδιότητες εκπροσώπου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως και τριακόσιους κατοίκους	Το υπό εξέταση άρθρο περιγράφει τις αρμοδιότητες του εκπροσώπου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως 300 κατοίκους. Ο εκπρόσωπος λειτουργεί ως σύνδεσμος μεταξύ της κοινότητας και του δήμου, μεταφέροντας τα προβλήματα και παρακολουθώντας την επίλυσή τους. Συμμετέχει στο δημοτικό συμβούλιο με δικαίωμα ψήφου σε θέματα που αφορούν την κοινότητα. Διαχειρίζεται πληρωμές μέσω της πάγιας

	προκαταβολής και ασκεί αρμοδιότητες που του αναθέτει ο δήμαρχος. Επιπλέον, ασκεί σχεδόν όλες τις αρμοδιότητες του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας.
Άρθρο 166 Γενικές διατάξεις για τη λειτουργία δημοτικών κοινοτήτων	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι βασικοί κανόνες που διέπουν τη διαδικασία μεταβίβασης αρμοδιοτήτων στα όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης από τον δήμαρχο και το δημοτικό συμβούλιο και τις κατηγορίες αρμοδιοτήτων που δεν επιτρέπεται να μεταβιβαστούν. Επιλύονται, επίσης, ζητήματα που σχετίζονται με ενδεχόμενα «κενά» διοίκησης, όταν τα όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης δεν ασκούν τα καθήκοντά τους.
Άρθρο 167 Λειτουργία συμβουλίου δημοτικής κοινότητας	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις καθορίζονται ρητά οι διατάξεις σύγκλησης και λειτουργίας του δημοτικού συμβουλίου που εφαρμόζονται αναλογικά και στα συμβούλια δημοτικής κοινότητας. Επιπλέον, αίρονται, εκ του νόμου, τυχόν αδιέξοδα που μπορούν να υπάρξουν στη λήψη αποφάσεων στα τριμελή συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων, λόγω του μικρού αριθμού των μελών και της διαφορετικής τυχόν εκλογικής τους προέλευσης. Με τις προτεινόμενες διατάξεις ο γενικός κανόνας υπολογισμού της απαρτίας εφαρμόζεται ενιαία σε όλα τα συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων.
Άρθρο 168 Υποχρεώσεις συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι υποχρεώσεις των συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις του συμβουλίου της δημοτικής κοινότητας.
Άρθρο 169 Δημοσίευση και εκτελεστικότητα αποφάσεων αιρετών οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις προβλέπεται ρητά η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου για τη δημοσίευση των σχετικών αποφάσεων των οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης.
Άρθρο 170 Διαδικασία υλοποίησης αποφάσεων αιρετών οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται ο τρόπος υλοποίησης των αποφάσεων των οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης από τις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου.
Άρθρο 171 Γραφείο δημοτικής κοινότητας	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις κωδικοποιείται το άρθρο 91 του ν. 3852/2010. Πέραν της πρόβλεψης γραφείου για την εξασφάλιση λειτουργίας της δημοτικής κοινότητας, προβλέπεται και η δυνατότητα λειτουργίας στις δημοτικές κοινότητες υπηρεσιών του δήμου.
Άρθρο 172 Συνέλευση κατοίκων δημοτικής κοινότητας	Με το υπό εξέταση άρθρο κωδικοποιούνται οι σχετικές διατάξεις που αφορούν τη δυνατότητα, πλέον, και όχι την υποχρέωση του εκπροσώπου και του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας για σύγκληση σε συνέλευση των κατοίκων και των φορέων της δημοτικής κοινότητας, με σκοπό την πρόταση ανάληψης δράσεων από τον δήμο σε θέματα τοπικής σημασίας.
Άρθρο 173 Αντικείμενο δημοτικού δημοψηφίσματος και πρωτοβουλία για τη διεξαγωγή του	Με το προτεινόμενο άρθρο περιγράφεται το αντικείμενο του δημοτικού δημοψηφίσματος, καθώς και ο τρόπος δημοσίευσης αλλά και δημοσιότητας που πρέπει να λάβει η σχετική απόφαση. Η πρωτοβουλία για το δημοτικό δημοψήφισμα ανήκει τόσο στο δημοτικό συμβούλιο, όσο και στους δημότες. Στην πρώτη περίπτωση απαιτείται αυξημένη

	πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) των μελών του δημοτικού συμβουλίου, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, εξαιτίας της προηγηθείσας λαϊκής πρωτοβουλίας, απαιτείται απλή πλειοψηφία των παρόντων, ώστε να διευκολυνθεί η πραγματοποίηση της βούλησης των δημοτών. Στο προτεινόμενο άρθρο προβλέπονται οι προϋποθέσεις, για την πραγματοποίηση της πρωτοβουλίας των δημοτών και τα εχέγγυα που εξασφαλίζουν την αντιπροσωπευτικότητα αυτής της πρωτοβουλίας.
Άρθρο 174 Περιορισμοί στη διεξαγωγή δημοτικού δημοψηφίσματος	Με το υπό εξέταση άρθρο περιγράφονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν επιτρέπεται να διεξαχθεί δημοτικό δημοψήφισμα, καθώς και λοιποί περιορισμοί για τη διεξαγωγή του.
Άρθρο 175 Διαδικασία προκήρυξης δημοτικού δημοψηφίσματος – Ερώτημα	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις περιγράφεται ο τρόπος αποτύπωσης του ερωτήματος ή των ερωτημάτων του δημοτικού δημοψηφίσματος, καθώς και απόδοσης των σχετικών εναλλακτικών απαντήσεων.
Άρθρο 176 Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας απόφασης περί διενέργειας δημοτικού δημοψηφίσματος	Με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η διενέργεια ελέγχου νομιμότητας της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου, τόσο μέσω άσκησης υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας, όσο και μέσω άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής. Οι προθεσμίες διενέργειας και ολοκλήρωσης του ελέγχου είναι σύντομες και αποκλειστικές, προκειμένου το δημοψήφισμα να διενεργηθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα από τη λήψη της σχετικής απόφασης.
Άρθρο 177 Δημόσιος διάλογος	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις αποτυπώνονται οι προβλέψεις για έναν ουσιαστικό δημόσιο διάλογο επί των ερωτημάτων/επιλογών του δημοψηφίσματος.
Άρθρο 178 Διεξαγωγή δημοτικού δημοψηφίσματος - Ψηφοφορία - Δικαίωμα εκλέγειν	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι βασικές αρχές διεξαγωγής του δημοτικού δημοψηφίσματος, το οποίο διενεργείται με ηλεκτρονικό τρόπο, και της ψηφοφορίας, καθώς και οι προϋποθέσεις για την άσκηση του σχετικού δικαιώματος.
Άρθρο 179 Διεξάγουσα Αρχή - Όργανο διεξαγωγής δημοτικού δημοψηφίσματος- Διαχειριστής ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις περιγράφονται αναλυτικά τα όργανα που είναι υπεύθυνα και συμμετέχουν στην ηλεκτρονική διενέργεια του δημοτικού δημοψηφίσματος.
Άρθρο 180 Διαλογή ψήφων - Επικρατούσα απάντηση επί δημοψηφίσματος	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις καθορίζεται ο τρόπος εξαγωγής του αποτελέσματος του δημοτικού δημοψηφίσματος και οι προϋποθέσεις εγκυρότητάς του, σε άμεση συνάρτηση με το βαθμό συμμετοχής των πολιτών στο δημοψήφισμα.
Άρθρο 181 Έλεγχος κύρους του δημοψηφίσματος και του αποτελέσματος της ψηφοφορίας	Με το υπό εξέταση άρθρο προσδιορίζεται το αρμόδιο δικαστήριο το οποίο είναι και το μόνο αρμόδιο για τον έλεγχο του κύρους του δημοψηφίσματος και του αποτελέσματος της ψηφοφορίας, καθώς και της εκδίκασης των σχετικών ενστάσεων.
Άρθρο 182 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις που αφορούν στο Α Μέρος «Σύστημα διακυβέρνησης δήμων και περιφερειών» του Δεύτερου Βιβλίου.

Άρθρο 183 Μεταβατικές Διατάξεις	Προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις του Μέρους Α΄ του Βιβλίου Δεύτερου.
Στο Μέρος Β΄ του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα επέρχονται οι απαραίτητες ρυθμίσεις για τα νομικά πρόσωπα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η μεγάλη ανάπτυξη, σε αριθμό και σε αντικείμενο δράσης, των νομικών προσώπων που συστήνουν σήμερα οι δήμοι και οι περιφέρειες έχει οδηγήσει στη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου, το οποίο χαρακτηρίζεται όχι μόνο από πολυάριθμες και αντιφατικές ρυθμίσεις αλλά και από απουσία προβλέψεων σε κρίσιμα ζητήματα ορθής παρακολούθησης της οικονομικής διοίκησης, δράσης και στελέχωσης των προσώπων αυτών. Το νομικό αυτό πλαίσιο όφειλε να αναδιαμορφωθεί, λαμβάνοντας υπόψη και την υπαγωγή πολλών μορφών νομικών προσώπων στους φορείς της γενικής κυβέρνησης και τη συνεπαγόμενη υποχρέωσή τους να ακολουθούν προβλέψεις σε θέματα οικονομικής διοίκησης και προσωπικού που ισχύουν για τον δημόσιο τομέα. Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Β΄ ρυθμίζεται το καθεστώς των υφιστάμενων ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ. που λειτουργούν στους δήμους και τις περιφέρειες. Στο Κεφάλαιο Γ΄ προβλέπονται οι γενικές διατάξεις, καθώς και τα ζητήματα που αφορούν στο ανθρώπινο δυναμικό και την οικονομική διοίκηση των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με το Κεφάλαιο αυτό σκοπείται η θέσπιση ενός συνεκτικού πλαισίου για την καλύτερη οργάνωση των οργανωτικών θεμάτων των νομικών αυτών προσώπων και την αντιμετώπιση πιθανών αμφισημιών που υπήρχαν με το υφιστάμενο καθεστώς. Στο Κεφάλαιο Δ΄ προβλέπονται οι απαραίτητες ρυθμίσεις ως προς τις μεταβολές των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, ήτοι ρυθμίζονται τα ζητήματα της λύσης των ν.π.δ.δ., των κοινωφελών επιχειρήσεων, του προσωπικού των προσώπων αυτών, καθώς και των περιουσιακών και οικονομικών τους ζητημάτων. Επίσης, προβλέπεται η διαδικασία μετατροπής υφιστάμενων ν.π.ι.δ. σε αναπτυξιακούς οργανισμούς. Τέλος, επέρχεται ρύθμιση για την καταγραφή των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης και λοιπών νομικών προσώπων στα οποία συμμετέχουν οι δήμοι και οι περιφέρειες, με σκοπό την επίτευξη της διαφάνειας στον τομέα αυτό. Στο Κεφάλαιο Ε΄ επέρχονται ρυθμίσεις για τους διαδημοτικούς και διαβαθμιδικούς συνδέσμους. Οι σύνδεσμοι αυτοί είναι βασικό εργαλείο για τη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών. Με τα υπό εξέταση άρθρα μεταφέρεται το ρυθμιστικό τους πλαίσιο στον παρόντα Κώδικα, με τις απαραίτητες επικαιροποιήσεις. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνονται προβλέψεις σχετικά με τη συμμετοχή και την αποχώρηση μελών από τους εν λόγω συνδέσμους, την οικονομική τους διοίκηση, τη συγκρότηση του διοικητικού τους συμβουλίου, την εκλογή του προέδρου και των μελών του διοικητικού συμβουλίου, την κατάργηση των συνδέσμων, αλλά και τη δυνατότητα εκτέλεσης απαλλοτριώσεων από αυτούς. Στο Κεφάλαιο ΣΤ΄ θεσπίζονται προβλέψεις για τους Φορείς Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Συγκεκριμένα, στα υπό εξέταση άρθρα ρυθμίζονται τα ζητήματα διοίκησής τους, των αρμοδιοτήτων τους, των καθηκόντων των προέδρων τους, καθώς και των αρμοδιοτήτων που έχουν η Περιφέρεια Αττικής και η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, όσον αφορά τη λειτουργία των φορέων αυτών. Τέλος, ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα της λειτουργίας τους, όπως είναι η κατάρτιση Οργανισμού Εσωτερικής Λειτουργίας τους, θεμάτων προσωπικού τους, καθώς και των πόρων τους. Στο Κεφάλαιο Ζ΄ ρυθμίζεται το καθεστώς οργάνωσης, διοίκησης και στελέχωσης των αναπτυξιακών οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο Κεφάλαιο Η΄ ρυθμίζονται τα ειδικότερα ζητήματα των περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης. Στο Κεφάλαιο Ι΄ περιλαμβάνονται προβλέψεις που αφορούν τους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.). Οι συγκεκριμένες προβλέψεις αποτελούν σε μεγάλο βαθμό μεταφορά των υφιστάμενων ρυθμίσεων του ν. 4555/2018 (Α΄ 133), ενώ επέρχονται οι απαραίτητες παρεμβάσεις με σκοπό την εξασφάλιση ενός συνεκτικού πλαισίου για την λειτουργία των Φο.Δ.Σ.Α. και τη διαχείριση των απορριμμάτων στους δήμους και τις περιφέρειες. Στο Κεφάλαιο Ι΄ προβλέπεται το ρυθμιστικό πλαίσιο των	

Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.). Συγκεκριμένα, οι ρυθμίσεις λαμβάνουν υπόψη τον ιδιαίτερο ρόλο των Δ.Ε.Υ.Α., ως φορέων παροχής βασικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και την αναγκαιότητα της σταθερής χρηματοοικονομικής λειτουργίας και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού. Οι προτεινόμενες διατάξεις ανταποκρίνονται στην ανάγκη αντιμετώπισης των χρόνιων διαρθρωτικών και χρηματοοικονομικών προβλημάτων που έχουν συσσωρευθεί στη λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α., ιδίως ως προς το ύψος των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας, λόγω του υψηλού ενεργειακού κόστους, καθώς οι Δ.Ε.Υ.Α. αποτελούν επιχειρήσεις ενεργειακής έντασης, την περιορισμένη ρευστότητα και τη μειωμένη δυνατότητα χρηματοδότησης μέσω επιχορηγήσεων ή/και δανειοδότησης. Η οικονομική αυτή κατάσταση έχει επηρεάσει αρνητικά τόσο τη βιωσιμότητα των Δ.Ε.Υ.Α. όσο και την ποιότητα και ασφάλεια των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Σημαντικό πυλώνα οικονομικής εξυγίανσης αποτελούν οι ρυθμίσεις του Κεφαλαίου, οι οποίες επιδιώκουν τη σταδιακή αποκατάσταση της οικονομικής ισορροπίας των Δ.Ε.Υ.Α. μέσω μιας ολοκληρωμένης δέσμης μέτρων, για τη διασφάλιση της επιχειρησιακής λειτουργίας τους.

Ειδικότερα, προβλέπεται η ενίσχυση της χρηματοδότησής τους, με επιδότηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας από έσοδα του ειδικού λογαριασμού με την ονομασία «Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης» και δυνατότητα δανειοδότησης από πιστωτικά ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, την παροχή εγγυήσεων από τους δήμους και την πρόβλεψη επιχορηγήσεων υπό όρους. Παράλληλα εισάγονται ρυθμίσεις περί εφαρμογής της τιμολογιακής πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής είσπραξης οφειλών, οικονομικής πειθαρχίας, παρακολούθησης και ελέγχου εφαρμογής των κανόνων κοστολόγησης – τιμολόγησης, την ενίσχυση της ευθύνης των αρμοδίων οργάνων και των υποχρεώσεων που αφορούν τη λογοδοσία, την προσωπική ευθύνη και την εποπτεία εφαρμογής του νόμου. Με τον τρόπο αυτό επιδιώκεται η δημιουργία των προϋποθέσεων λειτουργικής σταθερότητας και μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας, με τελικό στόχο τη διασφάλιση της απρόσκοπτης παροχής ποιοτικών υπηρεσιών προς τις τοπικές κοινωνίες και την υλοποίηση αναγκαίων έργων εκσυγχρονισμού, χωρίς την περαιτέρω επιβάρυνση της οικονομικής τους θέσης, διασφαλίζοντας ότι οι παρεχόμενοι πόροι αξιοποιούνται σε ένα πλαίσιο ορθολογικής και διαφανούς διαχείρισης. Συνολικά, το Κεφάλαιο συγκροτεί ένα ολοκληρωμένο θεσμικό σχήμα μετάβασης των Δ.Ε.Υ.Α. από ένα καθεστώς οικονομικής ασφυξίας και συσσώρευσης χρεών σε ένα πλαίσιο ενισχυμένης χρηματοδοτικής επάρκειας, που θα επιτρέψει την ανάπτυξη και εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού τους και των πολιτικών τους, χωρίς να διακυβεύεται η βιωσιμότητά τους και παράλληλα θα επιτρέψει την αναβάθμιση των προσφερόμενων κρίσιμων προς τους πολίτες υπηρεσιών.

Στο Κεφάλαιο ΙΑ' προβλέπονται οι ρυθμίσεις των ειδικότερων μορφών νομικών προσώπων των δήμων, των περιφερειών και των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 184 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 185 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 186 Ορισμοί	Ορίζεται η έννοια των «νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης», με την αντίστοιχη εσωτερική στον Κώδικα παραπομπή στις ειδικότερες διατάξεις που αφορούν τα νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου. Παρέχεται εννοιολογική σαφήνεια για την εφαρμογή των επόμενων διατάξεων και η παρούσα πρόβλεψη έχει θεμελιώδη ερμηνευτική σημασία, καθώς θέτει τη βάση με την οποία δομείται και

	λειτουργεί όλο το Μέρος Β' του υπό εξέταση Κώδικα, που αφορά τα νομικά πρόσωπα.
Άρθρο 187 Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης	Απαριθμούνται τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που συνεχίζουν να λειτουργούν σε δήμους και περιφέρειες. Προβλέπεται, επίσης, ρητά ότι δεν επιτρέπεται η σύσταση νέων ν.π.δ.δ. τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, κωδικοποιείται το υφιστάμενο τοπίο με εξορθολογισμό του καθεστώτος των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τα οποία λειτουργούν οι δήμοι. Στόχος είναι ο περιορισμός και η σταθεροποίηση των δομών τους.
Άρθρο 188 Νομικά Πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης	Καθορίζονται τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία συνεχίζουν να λειτουργούν σε δήμους και περιφέρειες. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η δυνατότητα λειτουργίας αναπτυξιακών οργανισμών, Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.), και των δημοτικών επιχειρήσεων με αντικείμενο την τηλεθέρμανση (Δημοτική Επιχείρηση Τηλεθέρμανσης Ευρύτερης Περιοχής Αμυνταίου και Δημοτική Επιχείρηση Τηλεθέρμανσης Πτολεμαΐδας), Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.), Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων (ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.), περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης, κοινωφελών επιχειρήσεων και ειδικών ανώνυμων εταιρειών. Επιπλέον, περιορίζεται η δυνατότητα σύστασης νέων νομικών προσώπων και καθορίζεται ρητά σε ποιες μορφές μπορούν να συμμετέχουν δήμοι και περιφέρειες στο μέλλον, με στόχο την καλύτερη εποπτεία και τον έλεγχο των προσώπων αυτών.
Άρθρο 189 Λοιπά νομικά πρόσωπα στα οποία συμμετέχουν δήμοι και περιφέρειες	Προσδιορίζονται τα νομικά πρόσωπα που δεν θεωρούνται για την εφαρμογή του παρόντος Κώδικα νομικά πρόσωπα τοπικής αυτοδιοίκησης. Περιλαμβάνονται έτσι οι υφιστάμενες αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες (Α.Μ.Κ.Ε.), οι κοινότητες ανανεώσιμης ενέργειας και οι ενεργειακές κοινότητες, οι εταιρείες μεικτής οικονομίας και οι ναυτικές εταιρείες. Απαγορεύεται στο μέλλον η συμμετοχή δήμων και περιφερειών σε άλλες νομικές μορφές, με μόνη εξαίρεση τη συμμετοχή τους στις ενεργειακές κοινότητες, το πλαίσιο λειτουργίας των οποίων διέπεται από ειδικό καθεστώς, και σε Ευρωπαϊκούς Ομίλους Εδαφικής Συνεργασίας. Τέλος, για την καλύτερη θεσμική οριοθέτηση του ζητήματος της εποπτείας των νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών, προβλέπεται η υποχρέωση ένταξης στον Κόμβο Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης των νομικών προσώπων στα οποία ο δήμος ή η περιφέρεια κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών ή των μεριδίων.
Άρθρο 190 Γενικές ρυθμίσεις	Τίθενται γενικοί κανόνες λειτουργίας των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Απαγορεύεται η μεταβίβαση κρατικών αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών στα νομικά τους πρόσωπα, όταν πρόκειται για αρμοδιότητες που συνιστούν αποστολή του κράτους. Υποχρεώνονται τα νομικά πρόσωπα να υπάγονται σε νομοθετήματα τα οποία εξασφαλίζουν τη μεγαλύτερη εποπτεία κατά τη λειτουργία τους, όπως ενδεικτικά τον τρόπο με τον οποίο θα διενεργούν

	προσλήψεις, την ψηφιακή διακυβέρνηση και τις δημόσιες συμβάσεις. Ρυθμίζεται, επίσης, η εκπροσώπηση και η ευθύνη των δήμων και περιφερειών, περιορίζοντας την οικονομική ευθύνη μέχρι του ποσού της συμμετοχής τους στο κεφάλαιο.
Άρθρο 191 Συγκρότηση διοικητικών συμβουλίων	Ρυθμίζεται η σύνθεση και ο τρόπος ορισμού των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών. Συγκεκριμένα, προβλέπονται ο αριθμός των μελών τους, οι κατηγορίες συμμετεχόντων και η αναλογία πλειοψηφίας – μειοψηφίας, καθώς και η ποσόστωση φύλου. Ρυθμίζεται η εκλογή προέδρου και αντιπροέδρου και ορίζεται η δημοσίευση των πράξεων στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» ως προϋπόθεση νομιμότητας.
Άρθρο 192 Ιδιότητες και θητεία μελών διοικητικού συμβουλίου	Καθορίζονται τα προσόντα, τα ασυμβίβαστα και τα κωλύματα των μελών των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Προβλέπεται η ύπαρξη περιορισμών για άτομα τα οποία έχουν ποινικές καταδίκες ή έχουν στερηθεί τα δικαιώματά τους. Επιπρόσθετα, ορίζονται η διάρκεια της θητείας και ο χρόνος ανανέωσης των μελών και σε γενικότερο βαθμό οι εν θέματι ρυθμίσεις ενισχύουν τη θεσμική διαφάνεια.
Άρθρο 193 Αναπλήρωση και αντικατάσταση μελών διοικητικού συμβουλίου	Ρυθμίζονται η αναπλήρωση και αντικατάσταση των μελών διοικητικών συμβουλίων. Προβλέπονται οι περιπτώσεις απουσίας, παραίτησης, έκπτωσης ή απώλειας ιδιότητας, ρυθμίζονται η διαδικασία παραίτησης και η αντικατάσταση για σοβαρό λόγο, απαγορεύεται η συμμετοχή ανεξαρτητοποιημένων συμβούλων και διασφαλίζεται η συνέχεια της διοίκησης.
Άρθρο 194 Αρμοδιότητες και λειτουργία οργάνων διοίκησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Καθορίζονται οι αρμοδιότητες των διοικητικών συμβουλίων και των προέδρων των ν.π.δ.δ. Συγκεκριμένα, εξομοιώνονται οι αρμοδιότητές τους με εκείνες των οργάνων δήμων και περιφερειών και προβλέπονται ειδικότερα ζητήματα, όπως η δυνατότητα μεταβίβασης αρμοδιοτήτων. Τίθεται τέλος, το πλαίσιο λειτουργίας και κανονιστικής αυτορρύθμισης των οργάνων διοίκησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.
Άρθρο 195 Κανονισμοί νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Προβλέπεται η υποχρέωση των ν.π.ι.δ. του άρθρου 188 να καταρτίζουν βασικούς κανονισμούς λειτουργίας, όπως είναι ο εσωτερικός κανονισμός υπηρεσιών, ο κανονισμός προσωπικού και οικονομικής διαχείρισης, ενώ παρέχεται και η δυνατότητα θέσπισης και άλλων κανονισμών. Για τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στον υποτομέα Ο.Τ.Α., όπως αυτός προσδιορίζεται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014, όπως οι κοινωφελείς επιχειρήσεις, οι αναπτυξιακοί οργανισμοί και τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης, εισάγεται η ειδική πρόβλεψη της παρ. 2 αναφορικά με την υποχρέωση καθορισμού στους σχετικούς κανονισμούς των αρμοδιοτήτων του προέδρου και των λοιπών διοικητικών οργάνων, ώστε να διασφαλίζονται η διαφάνεια, η εύρυθμη λειτουργία και η σαφής κατανομή ευθυνών. Παράλληλα, διευκρινίζεται ρητά ότι η αρμοδιότητα έγκρισης του προϋπολογισμού ανήκει στο διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου, ως ανώτατο συλλογικό

	όργανο διοίκησης, προκειμένου να αποφεύγονται ερμηνευτικές αμφιβολίες ως προς το αρμόδιο όργανο.
Άρθρο 196 Οικονομική διοίκηση νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Ρυθμίζονται ενιαία και με σαφήνεια ζητήματα οικονομικής διοίκησης των νομικών προσώπων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, με στόχο την ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικής δημοσιονομικής διαχείρισης. Ειδικότερα, με την παρ. 1 καθιερώνεται η εφαρμογή του ίδιου κανονιστικού πλαισίου που διέπει δήμους και περιφέρειες ως προς βασικές λειτουργίες οικονομικής διοίκησης των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, διασφαλίζοντας ομοιομορφία, συγκρισιμότητα και δημοσιονομική πειθαρχία. Με την παρ. 2 εξειδικεύεται το πλαίσιο οικονομικής διαχείρισης των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη τη νομική τους φύση, με παραπομπή στα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα και στο λογιστικό πλαίσιο της γενικής κυβέρνησης, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται η ευθυγράμμισή τους με βασικούς κανόνες προϋπολογισμού και δανεισμού των Ο.Τ.Α. Με την παρ. 3 παρέχεται η δυνατότητα ανάθεσης λογιστικών εργασιών σε εξωτερικούς συνεργάτες, αποκλειστικά σε περιπτώσεις αποδεδειγμένης αδυναμίας στελέχωσης, προς κάλυψη λειτουργικών αναγκών, χωρίς όμως να θίγονται ο θεσμικός ρόλος και οι αρμοδιότητες των υπηρεσιακών οργάνων. Τέλος, με την παρ. 4 προβλέπεται μηχανισμός υποχρεωτικής υποστήριξης από τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια σε περιπτώσεις έλλειψης οικονομικής υπηρεσίας του νομικού προσώπου ή έλλειψης προσωπικού που ασκεί τις σχετικές αρμοδιότητες, προκειμένου να διασφαλίζεται η απρόσκοπτη λειτουργία των νομικών προσώπων, με ειδική μέριμνα για τα διαδημοτικά και διαβαθμιδικά σχήματα και πρόβλεψη διαδικαστικών εγγυήσεων για την ενεργοποίηση της σχετικής υποστήριξης. Συνολικά, η διάταξη αποσκοπεί στη συστηματοποίηση του ισχύοντος πλαισίου, στην κάλυψη πρακτικών δυσλειτουργιών και στην ενίσχυση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 197 Διαχείριση περιουσίας νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Με την προτεινόμενη διάταξη ρυθμίζεται το πλαίσιο διαχείρισης της περιουσίας των νομικών προσώπων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, με διάκριση μεταξύ των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου των άρθρων 187 και 188, αντίστοιχα. Ειδικότερα, με την παρ. 1 προβλέπεται ότι οι διατάξεις του Μέρους Ε' του Βιβλίου Τέταρτου περί διαχείρισης της περιουσίας δήμων και περιφερειών εφαρμόζονται αναλόγως και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Η αναλογική αυτή εφαρμογή καταλαμβάνει το σύνολο των θεσμών και μορφών διαχείρισης που προβλέπονται για τους δήμους και τις περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας δωρεάν παραχώρησης της χρήσης ακινήτων. Συνεπώς, καθίσταται σαφές ότι επιτρέπεται και η

	δωρεάν παραχώρηση χρήσης ακινήτων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου προς τον οικείο δήμο ή την οικεία περιφέρεια, υπό τις ίδιες ουσιαστικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις που ισχύουν για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, εφόσον η παραχώρηση εξυπηρετεί τον δημόσιο σκοπό και την αποστολή των εμπλεκόμενων φορέων. Περαιτέρω, με την παρ. 2 ορίζεται ότι η διαχείριση της περιουσίας των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου του άρθρου 188 διενεργείται βάσει κανονισμού που καταρτίζεται από το διοικητικό τους συμβούλιο, με εξαίρεση τις ειδικώς προβλεπόμενες περιπτώσεις εκποίησης, αγοράς, εκμίσθωσης και μίσθωσης ακινήτων, καθώς και εκποίησης κινητών πραγμάτων, για τις οποίες εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις περί δημοπρασιών. Στο πλαίσιο αυτό, τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου δύνανται να προβλέπουν σχετικές διαδικασίες και προϋποθέσεις στον οικείο κανονισμό διαχείρισης της περιουσίας τους, σύμφωνα με την οργανωτική και λειτουργική τους αυτοτέλεια και υπό την επιφύλαξη των γενικών αρχών της χρηστής διοίκησης και της προστασίας της περιουσίας τους.
Άρθρο 198 Πόροι και χρηματοδότηση νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Καθορίζονται οι πηγές εσόδων των νομικών προσώπων, με διάκριση ανάμεσα στα ν.π.δ.δ. και ν.π.ι.δ.. Συγκεκριμένα, στις πηγές εσόδων περιλαμβάνονται επιχορηγήσεις, έσοδα από υπηρεσίες, δωρεές και προγράμματα. Προβλέπεται ειδικά η δυνατότητα επιχορήγησης ορισμένων επιχειρήσεων, ενώ τίθενται οι προϋποθέσεις διαφάνειας και τεκμηρίωσης.
Άρθρο 199 Έλεγχος διαχείρισης νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Κωδικοποιείται το άρθρο 261 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται το ζήτημα του υποχρεωτικού τακτικού και έκτακτου διαχειριστικού ελέγχου, ορίζονται τα αρμόδια όργανα διενέργειάς του, καθώς και οι προϋποθέσεις ορισμού ορκωτών ελεγκτών-λογιστών ή ελεγκτικής εταιρείας. Προβλέπεται, επίσης, η υποχρεωτική διαβίβαση των εκθέσεων και καθορίζεται το πλαίσιο ευθύνης των μελών των διοικητικών συμβουλίων, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη λογοδοσία και τον έλεγχο των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 200 Αύξηση κεφαλαίου νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Το υπό εξέταση άρθρο ορίζει αυστηρά τις περιπτώσεις αύξησης κεφαλαίου των ν.π.ι.δ., την οποία επιτρέπει μόνο για την εκπλήρωση πιθανού επενδυτικού τους προγράμματος, την επέκταση των σκοπών τους ή την εξυπηρέτηση υποχρεωτικής μετατροπής τους. Επιπρόσθετα, απαγορεύεται ρητά η χρήση για κάλυψη λειτουργικών δαπανών. Στόχος είναι η οικονομική πειθαρχία και η προστασία του δημόσιου χαρακτήρα των πόρων.
Άρθρο 201 Διάθεση καθαρών κερδών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Στο υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζεται η δυνατότητα διάθεσης των καθαρών κερδών των ν.π.ι.δ. Συγκεκριμένα, ορίζεται η δυνατότητα απόδοσής τους στον δήμο ή την περιφέρεια μετά από έγκριση από το δημοτικό ή το περιφερειακό συμβούλιο.

Άρθρο 202 Αποφάσεις νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης για τις οποίες απαιτείται κοινοποίηση ή σύμφωνη γνώμη δήμων ή περιφερειών	Κωδικοποιείται η παρ. 3 του άρθρου 259 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, καθορίζεται το ποιες αποφάσεις των νομικών προσώπων απαιτούν κοινοποίηση ή σύμφωνη γνώμη των δήμων ή περιφερειών. Ειδικότερα, για αποφάσεις που εντάσσονται στην εσωτερική οικονομική λειτουργία των νομικών προσώπων, όπως ο προϋπολογισμός, η αποδοχή κληρονομιών, δωρεών ή κληροδοσιών και η σύναψη δανείων, προβλέπεται υποχρέωση κοινοποίησης στα οικεία δημοτικά ή περιφερειακά συμβούλια, προς ενημέρωση και διασφάλιση της διαφάνειας, χωρίς να θίγεται η διοικητική και οικονομική αυτοτέλειά τους. Αντιθέτως, για πράξεις διάθεσης ή επιβάρυνσης ακινήτων που έχουν εισφερθεί από δήμο ή περιφέρεια απαιτείται σύμφωνη γνώμη του οικείου δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, δεδομένου ότι πρόκειται για περιουσία προερχόμενη από τον οικείο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης, η διαχείριση της οποίας πρέπει να τελεί υπό την έγκριση του ανώτατου αιρετού συλλογικού του οργάνου, διασφαλίζοντας τον εποπτικό ρόλο αυτού.
Άρθρο 203 Λύση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Κωδικοποιούνται η παρ. 1 του άρθρου 237 και η παρ. 3 του άρθρου 241 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται η διαδικασία λύσης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, πλην των ιδρυμάτων. Η λύση γίνεται με διαπιστωτική πράξη του Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης, κατόπιν απόφασης του δημοτικού συμβουλίου. Τα ιδρύματα λύνονται με τον τρόπο σύστασής τους και η περιουσία τους περιέρχεται στον οικείο δήμο ή περιφέρεια. Ο δήμος ή η περιφέρεια καθίσταται καθολικός διάδοχος δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Τέλος, υπάρχει ειδική πρόβλεψη για τη δυνατότητα θέσπισης νέου κανονισμού λειτουργίας, με σκοπό να ρυθμιστεί η άσκηση από τις υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών των αρμοδιοτήτων των νομικών προσώπων που λύνονται.
Άρθρο 204 Λύση κοινωφελών επιχειρήσεων	Κωδικοποιούνται το άρθρο 262 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και το άρθρο 109 του ν. 3852/2010. Το άρθρο ορίζει τη διαδικασία λύσης των κοινωφελών επιχειρήσεων των δήμων. Η λύση πραγματοποιείται με διαπιστωτική πράξη του Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης, μετά από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Οι αρμοδιότητες των επιχειρήσεων που λύνονται ασκούνται από τις υπηρεσίες του δήμου. Επίσης προβλέπεται το απαραίτητο μεταβατικό καθεστώς μέχρι την έκδοση των νέων κανονισμών για τις λυόμενες επιχειρήσεις. Στόχος είναι η ομαλή διοικητική συνέχεια των υπηρεσιών που παρέχονται από τις κοινωφελείς επιχειρήσεις.
Άρθρο 205 Θέματα προσωπικού νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωφελών επιχειρήσεων που λύνονται	Το άρθρο ρυθμίζει αναλυτικά τη μεταφορά του προσωπικού των ν.π.δ.δ. και των κοινωφελών επιχειρήσεων που λύνονται στους δήμους. Το προσωπικό μεταφέρεται αυτοδικαίως με την ίδια σχέση εργασίας στον οικείο δήμο ή περιφέρεια και προβλέπεται κατάταξη σε οργανικές ή προσωποπαγείς θέσεις. Επιπρόσθετα, ρυθμίζονται ειδικά οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου, οι αποσπάσεις και τα συγχρηματοδοτούμενα

	προγράμματα και κατ' αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η πλήρης διοικητική και εργασιακή συνέχεια στο νέο καθεστώς.
Άρθρο 206 Θέματα περιουσιακών και οικονομικών στοιχείων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωφελών επιχειρήσεων που λύνονται	Το άρθρο καθορίζει τη μεταβίβαση της περιουσίας λυόμενων νομικών προσώπων στον οικείο δήμο ή την οικεία περιφέρεια καθολικό διάδοχο. Όλα τα κινητά, ακίνητα, δικαιώματα και υποχρεώσεις μεταφέρονται αυτοδικαίως. Προβλέπεται σύσταση επιτροπής καταγραφής και απογραφής. Επιπρόσθετα, ρυθμίζεται η καταχώρηση ακινήτων στα κτηματολογικά φύλλα. Τέλος, ορίζεται ότι τα ταμειακά υπόλοιπα μεταφέρονται στον δήμο και οι τραπεζικοί λογαριασμοί κλείνουν.
Άρθρο 207 Διαδικασία μετατροπής υφιστάμενων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακούς οργανισμούς	Το άρθρο προβλέπει τη μετατροπή ή συγχώνευση συγκεκριμένων κατηγοριών ν.π.ι.δ. σε αναπτυξιακούς οργανισμούς ή τη λύση τους. Για την ολοκλήρωση των μεταβολών που αφορούν τα νομικά πρόσωπα, ορίζεται προθεσμία έως την 31η.12.2026. Από 1ης.1.2027 προβλέπεται αυτοδίκαιη λύση όσων δεν συμμορφωθούν. Κατ' αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η καθολική διαδοχή αρμοδιοτήτων και προγραμμάτων των λυόμενων νομικών προσώπων, ώστε να μην υπάρχει κενό στη ρύθμιση των ζητημάτων αρμοδιότητάς τους.
Άρθρο 208 Θέματα προσωπικού μετατρεπόμενων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακούς οργανισμούς	Το άρθρο ρυθμίζει τη μεταφορά του προσωπικού των ν.π.ι.δ. που μετατρέπονται ή συγχωνεύονται σε αναπτυξιακούς οργανισμούς. Το προσωπικό μεταφέρεται αυτοδικαίως στον διάδοχο φορέα. Οι συμβάσεις έργου συνεχίζονται μέχρι τη λήξη τους. Εφαρμόζονται αναλογικά οι ρυθμίσεις του άρθρου 205 περί των θεμάτων προσωπικού καταργούμενων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και λυόμενων κοινωφελών επιχειρήσεων. Διασφαλίζεται κατ' αυτόν τον τρόπο η εργασιακή συνέχεια και σταθερότητα.
Άρθρο 209 Καταγραφή νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Προβλέπονται τα σχετικά με την καταγραφή των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και των προσώπων στα οποία συμμετέχουν οι δήμοι, οι περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα. Συγκεκριμένα, το άρθρο θεσπίζει υποχρέωση συνολικής καταγραφής όλων των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η καταγραφή γίνεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, με τη διαδικασία που ειδικότερα προβλέπεται στο υπό εξέταση άρθρο. Οι δήμοι, οι περιφέρειες και τα συλλογικά όργανα υποχρεούνται να διαβιβάζουν σχετικά στοιχεία, ενώ η σχετική παράλειψη συνιστά σοβαρή παράβαση καθήκοντος. Η απόφαση επικαιροποιείται ετησίως.
Άρθρο 210 Διαδημοτικοί και διαβαθμιδικοί σύνδεσμοι	Το άρθρο προβλέπει τη συνέχιση της λειτουργίας των υφιστάμενων διαδημοτικών και διαβαθμιδικών συνδέσμων. Οι σύνδεσμοι λειτουργούν ως ν.π.δ.δ.. Αντικείμενό τους είναι η εκτέλεση έργων, η παροχή υπηρεσιών και η άσκηση αρμοδιοτήτων των μελών τους. Στο αντικείμενο των συνδέσμων δύναται να περιλαμβάνεται ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, καθώς και η κοινή οργάνωση δράσεων πολιτικής προστασίας, η κατάρτιση διαδημοτικών σχεδίων για συγκεκριμένους κινδύνους, η ίδρυση και λειτουργία κοινών ή διαδημοτικών Κέντρων Διαχείρισης Κινδύνων και η από κοινού τεχνική και επιχειρησιακή υποστήριξη των δήμων μελών ως προς τα άρθρα 21 και 23Α του ν.

	4662/2010. Σκοπός του υπό εξέταση άρθρου είναι να εξασφαλιστεί το θεσμικό πλαίσιο συνεργασίας των διαδημοτικών και διαβαθμιδικών συνδέσμων.
Άρθρο 211 Συμμετοχή, αποχώρηση μελών και οικονομική διοίκηση συνδέσμου	Κωδικοποιούνται το άρθρο 245 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και το άρθρο 104Α του ν. 3852/2010. Το άρθρο ρυθμίζει τη συμμετοχή νέων μελών και την αποχώρηση από συνδέσμους. Απαιτείται απόφαση δημοτικού συμβουλίου και αποδοχή από το διοικητικό συμβούλιο του συνδέσμου. Προβλέπεται παρέμβαση της αποκεντρωμένης διοίκησης σε περίπτωση αδικαιολόγητης άρνησης και ρυθμίζονται τα θέματα των εισφορών και του δανεισμού. Σε κάθε περίπτωση η αποχώρηση ή η συμμετοχή σε σύνδεσμο, ολοκληρώνεται με την απόφαση του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης της έδρας του συνδέσμου. Με τις προβλεπόμενες διατάξεις ενισχύεται η λειτουργική ευελιξία των συνδέσμων.
Άρθρο 212 Συγκρότηση διοικητικού συμβουλίου συνδέσμου	Κωδικοποιείται το άρθρο 246 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, το υπό εξέταση άρθρο καθορίζει τον τρόπο συγκρότησης του διοικητικού συμβουλίου των συνδέσμων, ανάλογα με τον πληθυσμό των δήμων ή των περιφερειών των οποίων τα συμβούλια το εκλέγουν. Η εκπροσώπηση βασίζεται στον πληθυσμό των μελών, όπως ειδικότερα αναφέρεται στο υπό εξέταση άρθρο. Προβλέπονται, επίσης, κλιμακωτά σχήματα για μεγάλους συνδέσμους και ρυθμίζεται ειδικότερα η συμμετοχή των περιφερειών σε σύνδεσμο δήμου. Τέλος, καθορίζονται οι κανόνες απαρτίας και η διάρκεια της θητείας των μελών του συμβουλίου.
Άρθρο 213 Εκλογή προέδρου διοικητικού συμβουλίου και μελών εκτελεστικής επιτροπής συνδέσμου	Το άρθρο ρυθμίζει τη διαδικασία εκλογής του προέδρου, αντιπροέδρου και της εκτελεστικής επιτροπής συνδέσμου. Η εκλογή γίνεται στην πρώτη συνεδρίαση του διοικητικού συμβουλίου. Καθορίζεται η σύνθεση της εκτελεστικής επιτροπής ανάλογα με το μέγεθος του συμβουλίου και προβλέπεται η δυνατότητα αντικατάστασης για σοβαρό λόγο. Διασφαλίζεται κατ' αυτό τον τρόπο η λειτουργική σταθερότητα των συνδέσμων.
Άρθρο 214 Λύση συνδέσμου	Το άρθρο ορίζει τις περιπτώσεις λύσης συνδέσμων. Η λύση μπορεί να γίνει λόγω εκπλήρωσης σκοπού, λήξης διάρκειας ή αδυναμίας λειτουργίας. Με σκοπό τη ρύθμιση του ζητήματος της λύσης των συνδέσμων, προβλέπεται η δυνατότητα κατανομής της περιουσίας και των υποχρεώσεων δυνάμει απόφασης του διοικητικού συμβουλίου ή του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, όπως αναφέρεται ειδικότερα στο υπό εξέταση άρθρο. Με το παρόν πλαίσιο διασφαλίζεται η εκκαθάριση των έννομων σχέσεων των συνδέσμων, με σκοπό την επίτευξη της ασφάλειας δικαίου.
Άρθρο 215 Απαλλοτριώσεις συνδέσμων	Το άρθρο επιτρέπει τη διενέργεια αναγκαστικών απαλλοτριώσεων υπέρ συνδέσμων για λόγους δημόσιας ωφέλειας. Αφορά ακίνητα ή σύσταση δουλειών, εφαρμόζεται αναλογικά το πλαίσιο απαλλοτριώσεων δήμων και περιφερειών και στόχος είναι η διευκόλυνση της υλοποίησης έργων και άλλων πρωτοβουλιών των δήμων και των περιφερειών.

Άρθρο 216 Φορείς Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης	Κωδικοποιείται το άρθρο 41 του ν. 5003/2022. Συγκεκριμένα, το υπό εξέταση άρθρο προβλέπει τη συνέχιση λειτουργίας δύο ειδικών ν.π.δ.δ. για τις λαϊκές αγορές, ήτοι του Φορέα Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και του Φορέα Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Έτσι, καθορίζονται η έδρα και το γεωγραφικό πεδίο αρμοδιότητας τους .
Άρθρο 217 Διοίκηση Φορέων Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης	Κωδικοποιείται το άρθρο 41 του ν. 5003/2022. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται η σύνθεση και λειτουργία του διοικητικού συμβουλίου του Φορέα Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και του Φορέα Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα, καθορίζονται τα μέλη, η θητεία και η διαδικασία ορισμού τους, ενώ προβλέπεται και η δυνατότητα συμμετοχής εκπροσώπων των περιφερειών, των δήμων και των πωλητών. Τέλος, ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα με τις συνεδριάσεις και τη λήψη αποφάσεων των ως άνω φορέων. Κατ' αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αντιπροσώπευση των τοπικών παραγόντων και των ενδιαφερομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των φορέων αυτών.
Άρθρο 218 Αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Κωδικοποιείται το άρθρο 42 του ν. 5003/2022. Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι βασικές αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου των Φορέων Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών, όπως αυτοί αναφέρονται στο άρθρο 217 του προτεινόμενου σχεδίου νόμου. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνεται η δυνατότητα ρύθμισης θεμάτων που αφορούν τις αδειοδοτήσεις, την έκδοση κανονισμών, τη σύναψη συμβάσεων και την εν γένει οικονομική διαχείριση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το διοικητικό συμβούλιο καθίσταται το κύριο όργανο στρατηγικής διοίκησης των Φορέων.
Άρθρο 219 Καθήκοντα προέδρου διοικητικού συμβουλίου φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Το υπό εξέταση άρθρο ορίζει τις αρμοδιότητες του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου των Φορέων Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών. Περιλαμβάνει προβλέψεις για τη σύγκληση του διοικητικού συμβουλίου, τη διοικητική εποπτεία και την οικονομική διαχείριση. Επίσης, ορίζεται ότι ο πρόεδρος εκπροσωπεί τον φορέα δικαστικά και διοικητικά, υπογράφει συμβάσεις και εκδίδει διοικητικές πράξεις.
Άρθρο 220 Αρμοδιότητες Φορέων Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης	Κωδικοποιείται η παρ. 4 του άρθρου 40 του ν. 5003/2022. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι αρμοδιότητες της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης αναφορικά με την λειτουργία των λαϊκών αγορών, περιλαμβάνοντας προβλέψεις για την έγκριση κανονισμών, τη χωροθέτηση λαϊκών αγορών και τον ορισμό των διοικητικών συμβουλίων. Ρυθμίζεται κατά αυτό τον τρόπο ο εποπτικός ρόλος των περιφερειών ως προς το ζήτημα της λειτουργίας των λαϊκών αγορών.
Άρθρο 221 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Κωδικοποιείται το άρθρο 45 του ν. 5003/2022. Με το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζονται τα σχετικά ζητήματα με την κατάρτιση Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) των Φορέων Λειτουργίας των Λαϊκών Αγορών. Με τους Ο.Ε.Υ. καθορίζεται η δομή, οι

	θέσεις και οι αρμοδιότητες των υπηρεσιών των λαϊκών αγορών. Προβλέπεται επίσης η διαδικασία έγκρισης και τροποποίησης των Ο.Ε.Υ., με σχετική απαγόρευση για τροποποίησή τους στο τέλος της θητείας των αιρετών οργάνων της οικείας περιφέρειας στην οποία βρίσκονται οι λαϊκές αγορές. Διασφαλίζονται κατ' αυτό τον τρόπο η διοικητική σταθερότητα και η απρόσκοπτη λειτουργία των λαϊκών αγορών.
Άρθρο 222 Θέματα προσωπικού φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Κωδικοποιείται το άρθρο 46 του ν. 5003/2022. Το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζει τον τρόπο στελέχωσης των φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών, προβλέποντας ρυθμίσεις που αφορούν τις προσλήψεις, τις αποσπάσεις και τις μετατάξεις του προσωπικού αυτού. Ειδικές ρυθμίσεις ισχύουν για αποσπάσεις από περιφέρειες, με στόχο την πρόσκαιρη κάλυψη αναγκών των ως άνω φορέων. Τέλος, υπάρχουν ειδικές προβλέψεις για τις συμβάσεις για συγχρηματοδοτούμενα έργα. Στόχος των υπό εξέταση ρυθμίσεων είναι η εξασφάλιση της ευελιξίας ως προς τη στελέχωση των φορέων.
Άρθρο 223 Πόροι φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Κωδικοποιείται το άρθρο 48 του ν. 5003/2022. Το άρθρο καθορίζει τις πηγές χρηματοδότησης των φορέων λαϊκών αγορών, περιλαμβάνοντας προβλέψεις για απόκτηση εσόδων από ανταποδοτικά τέλη, πρόστιμα, επιχορηγήσεις και έσοδα από περιουσία. Ρυθμίζεται, επίσης, η κατανομή του ημερήσιου τέλους μεταξύ δήμων και φορέων, προβλέπεται η διενέργεια ελέγχων και η κατάρτιση απολογισμού και γενικά σκοπεύεται η επίτευξη της οικονομικής διαφάνειας.
Άρθρο 224 Αναπτυξιακοί οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης	Κωδικοποιείται το άρθρο 2 του ν. 4674/2020. Με το υπό εξέταση άρθρο ορίζονται οι αναπτυξιακοί οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης ως ανώνυμες εταιρείες ειδικού σκοπού δήμων και περιφερειών που λειτουργούν υπέρ του δημοσίου συμφέροντος. Συγκεκριμένα, καθορίζονται αναλυτικά οι σκοποί τους, όπως η υποστήριξη των δήμων και των περιφερειών κατά την άσκηση των αυτοδιοικητικών τους αρμοδιοτήτων, η ωρίμανση και υλοποίηση έργων, η ψηφιακή σύγκλιση και η βιώσιμη ανάπτυξη. Ρυθμίζονται, επίσης, η σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου και η διασφάλιση της πλειοψηφίας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Προβλέπεται, επίσης, η συμμετοχή τους σε χρηματοδοτικά και αναπτυξιακά προγράμματα, ενώ, τέλος, ορίζεται το εφαρμοστέο εταιρικό και αναπτυξιακό πλαίσιο, ήτοι η εφαρμογή των ν. 4548/2018 και 4601/2019, στην περίπτωση σύστασης, μετατροπής, συγχώνευσης και λύσης των αναπτυξιακών οργανισμών. Επιπλέον, καθορίζεται ο αριθμός των αναπτυξιακών οργανισμών που δύναται να λειτουργούν ή να συμμετέχουν δήμοι, λαμβάνοντας υπόψη τον πληθυσμό τους, και αντίστοιχα ο αριθμός των αναπτυξιακών που δύναται να λειτουργούν ή να συμμετέχουν οι περιφέρειες. Εξάιρεση στον κανόνα προβλέπεται για τη συμμετοχή δήμων και περιφερειών σε αναπτυξιακούς οργανισμούς που υλοποιούν προγράμματα LEADER στο Στρατηγικό Σχέδιο για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 ή στο Πρόγραμμα Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα 2021-2027.

Άρθρο 225 Διοίκηση αναπτυξιακών οργανισμών	Κωδικοποιείται η παρ. 4 του άρθρου 2 του ν. 4674/2020. Συγκεκριμένα, το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζει τη διοίκηση των αναπτυξιακών οργανισμών μέσω διοικητικού συμβουλίου που εκλέγεται από τη γενική συνέλευση. Περιορίζει τη συμμετοχή αιρετών στα εκτελεστικά μέλη, πλην του προέδρου, προβλέπεται ότι τα μη εκτελεστικά μέλη δεν λαμβάνουν αμοιβή, ενώ προβλέπεται η υποχρεωτική αποδεδειγμένη ύπαρξη εμπειρίας για τα εκτελεστικά μέλη και τον γενικό διευθυντή. Έτσι, στόχος της παρούσας ρύθμισης είναι η επίτευξη της όσο το δυνατόν αρτιότερης διοίκησης των οργανισμών αυτών.
Άρθρο 226 Προσωπικό αναπτυξιακών οργανισμών	Κωδικοποιείται η παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4674/2020. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται αναλυτικά το καθεστώς πρόσληψης, απασχόλησης και διοίκησης του προσωπικού των αναπτυξιακών οργανισμών. Προβλέπεται, επίσης, ότι το τακτικό και έκτακτο προσωπικό προσλαμβάνεται σύμφωνα με τη διαδικασία του ν. 4765/2021, μέσω του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού και τον Κανονισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας. Το προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ασκεί τις αποφασιστικές αρμοδιότητες που προβλέπονται από τα καθήκοντα που του ανατίθενται, με την υπογραφή των αντίστοιχων πράξεων. Παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα συνεργασίας με ιδιώτες επαγγελματίες κατ' εξαίρεση και με αυστηρές προϋποθέσεις, ενώ ρυθμίζεται η δυνατότητα μετακίνησης προσωπικού από τους Ο.Τ.Α. και αποσπάσεων υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης για την κάλυψη τυχόν κενών θέσεων που υπάρχουν στον αναπτυξιακό οργανισμό, καθώς και τα σχετικά με την κατάληψη θέσεων ευθύνης. Ακόμα, προβλέπεται η εξαίρεση του προσωπικού των αναπτυξιακών οργανισμών από το Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας, προκειμένου να διασφαλιστούν η λειτουργική τους σταθερότητα και η απρόσκοπτη υλοποίηση των αναπτυξιακών τους δράσεων και τίθενται περιορισμοί και υποχρεώσεις διαφάνειας ως προς την άσκηση ιδιωτικού έργου και τη συμμετοχή σε εμπορικές εταιρείες, με στόχο την αποτροπή συγκρούσεων συμφερόντων και τη διασφάλιση της αμερόληπτης άσκησης των καθηκόντων του προσωπικού. Τέλος, ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα σχετικά με τον χρόνο απόσπασης του προσωπικού και τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων.
Άρθρο 227 Σκοπός - Αρμοδιότητες περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Κωδικοποιούνται το άρθρο 53 του ν. 2218/1994 και το άρθρο 190 του ν.3852/2010. Προβλέπονται ο σκοπός και οι αρμοδιότητες των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης. Συγκεκριμένα προβλέπεται η συνέχιση της λειτουργίας τους και αναφέρονται αναλυτικά τα στοιχεία που συνιστούν τον σκοπό και τις αρμοδιότητές τους. Τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης δύνανται να υποστηρίζουν την οικεία περιφέρεια και τους δήμους, κατόπιν σύναψης προγραμματικής σύμβασης, στην εκπόνηση Περιφερειακών και Τοπικών Σχεδίων, στα Ειδικά Σχέδια Πρόληψης, στην ανάπτυξη γεωχωρικών και ψηφιακών συστημάτων, στη λειτουργία Περιφερειακών Κέντρων Διαχείρισης Κινδύνων και στην ωρίμανση

	έργων πρόληψης και ανθεκτικότητας, σύμφωνα με τα άρθρα 20, 23, 23Α και 23Β του ν. 4662/2020.
Άρθρο 228 Διοίκηση - Όργανα - Αρμοδιότητες οργάνων διοίκησης περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Κωδικοποιούνται το άρθρο 54 του ν. 2218/1994 και το άρθρο 191 του ν.3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται η διοίκηση, τα όργανα και οι αρμοδιότητες των οργάνων διοίκησης των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης.
Άρθρο 229 Πόροι - Οικονομική διαχείριση περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Κωδικοποιούνται το άρθρο 55 του ν. 2218/1994 και το άρθρο 192 του ν.3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται τα σχετικά με τους πόρους και την οικονομική διαχείριση των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης.
Άρθρο 230 Οργάνωση - Κανονισμοί – Προσωπικό περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Κωδικοποιούνται το άρθρο 56 του ν. 2218/1994 και το άρθρο 193 του ν.3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται τα σχετικά με την οργάνωση, τους κανονισμούς και το προσωπικό των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένου του προσωπικού που υπηρετεί ήδη με απόσπαση σε αυτά, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα
Άρθρο 231 Γενικές ρυθμίσεις για τους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	Κωδικοποιούνται οι παρ. 1, 2, 2Α, 3 του άρθρου 225 και η παρ. 14 του άρθρου 245 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η δυνατότητα που έχουν οι δήμοι της χώρας να λειτουργούν Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) με τη νομική μορφή είτε του συνδέσμου είτε της ανώνυμης εταιρείας. Ανεξαρτήτως δε της νομικής μορφής, οι Φο.Δ.Σ.Α. έχουν κοινωφελή και μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα και λειτουργούν χάριν του δημοσίου συμφέροντος. Ως προς την επιλογή του νομοθέτη να πληρούνται ορισμένες τεχνικές προϋποθέσεις, ήτοι η ύπαρξη ενός (1), τουλάχιστον, χώρου υγειονομικής ταφής αποβλήτων (Χ.Υ.Τ.Α.) και μίας μονάδας μηχανικής – βιολογικής επεξεργασίας αποβλήτων, σωρευτικά με τη συμμετοχή, σε κάθε Φο.Δ.Σ.Α., περισσότερων του ενός δήμων οι οποίοι είναι όμοροι και ανήκουν είτε στην ίδια περιφερειακή ενότητα είτε σε διαφορετικές αλλά όμορες, περιφερειακές ενότητες της ίδιας περιφέρειας, αυτή αποσκοπεί στο να ολοκληρώνεται η διαχείριση των στερεών αποβλήτων εντός των διοικητικών ορίων ευθύνης εκάστου Φο.Δ.Σ.Α. και σύμφωνα με τα οικεία Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕ.Σ.Δ.Α.) και με την ενωσιακή αρχή της εγγύτητας. Με τις λοιπές παραγράφους του υπό εξέταση άρθρου ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα που αφορούν τους Φο.Δ.Σ.Α., όπως είναι η εκλογή του προέδρου και του διοικητικού συμβουλίου του Φο.Δ.Σ.Α., η συμπληρωματική εφαρμογή του άρθρου 194, περί αρμοδιοτήτων και λειτουργίας οργάνων διοίκησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, ενώ υπάρχει και σχετική πρόβλεψη ώστε να εφαρμόζονται αναλογικά οι περί συνδέσμων διατάξεις στην περίπτωση που συντρέχει τροποποίηση,

	συγχώνευση και κατάργηση των Φο.Δ.Σ.Α. που λειτουργούν με τη μορφή συνδέσμου.
Άρθρο 232 Αρμοδιότητες Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 227 του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο αποσαφηνίζονται οι αρμοδιότητες τόσο των Φο.Δ.Σ.Α. όσο και των ίδιων των δήμων και περιφερειών, προκειμένου να θεσμοθετηθούν αρμοδιότητες και υποχρεώσεις που απορρέουν από το Ε.Σ.Δ.Α., με σκοπό την υλοποίησή του. Στις αρμοδιότητες των Φο.Δ.Σ.Α. εντάσσεται πλειάδα ρυθμίσεων που αφορούν τα απόβλητα, όπως, ενδεικτικά, η λειτουργία των εγκαταστάσεων επεξεργασίας των αστικών αποβλήτων, καθώς και των σταθμών μεταφόρτωσης, σύμφωνα με το οικείο ΠΕ.Σ.Δ.Α., ενώ προβλέπεται ως αποκλειστική αρμοδιότητα αυτών η λειτουργία χώρων υγειονομικής ταφής, καθώς και μηχανικής – βιολογικής επεξεργασίας σύμμεικτων αστικών αποβλήτων. Σε κάθε περίπτωση και οι Φο.Δ.Σ.Α. μεριμνούν για την υλοποίηση μέτρων και έργων που προωθούν την ιεράρχηση των δράσεων και των εργασιών διαχείρισης, παρακολουθούν και εξειδικεύουν την υλοποίηση των στόχων και των δράσεων του ΠΕ.Σ.Δ.Α.. Τέλος υποβάλλουν αιτήσεις σε επιχειρησιακά προγράμματα για χρηματοδότηση ως τελικοί δικαιούχοι. Οι παραπάνω ρυθμίσεις, συμπληρωματικά και με τα προβλεπόμενα στη νομοθεσία για το ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων (ν. 4819/2021), αποτελούν το υπόβαθρο για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων προς όφελος της κοινωνίας με σημαντική αύξηση της απόδοσης της ανακύκλωσης.
Άρθρο 233 Αρμοδιότητες δήμων επί αστικών στερεών αποβλήτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 228 του ν. 4555/2018, με το οποίο θεσμοθετήθηκε, σε συμφωνία με το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (Ε.Σ.Δ.Α.), η υποχρέωση του δήμου να εκπονεί και υλοποιεί Τοπικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (Τ.Σ.Δ.Α.), με το οποίο υποδεικνύει τις ενδεδειγμένες λύσεις για τη διαχείριση των αποβλήτων. Αποτελεί ουσιώδους σημασίας ρύθμιση αφού ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του Τ.Σ.Δ.Α. αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο για την ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση της ανακύκλωσης, στο πλαίσιο και των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Επίσης, τίθενται σχετικές προβλέψεις για την υποχρέωση του δήμου για την οργάνωση και εφαρμογή της χωριστής συλλογής για διακριτά ρεύματα ανακυκλώσιμων αποβλήτων υλικών, καθώς και της χωριστής συλλογής βιοαποβλήτων. Οι δήμοι οφείλουν να προωθούν την ιεράρχηση εργασιών και δράσεων διαχείρισης αποβλήτων που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση της τελικής διάθεσης των Αστικών Στερεών Αποβλήτων με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης-μείωσης αποβλήτων. Πρόσθετα δίνεται η δυνατότητα υλοποίησης και λειτουργίας υποδομών για τη διαχείριση των αποβλήτων και ειδικότερα Κέντρων Δημιουργικής

	Επαναχρησιμοποίησης Υλικών (Κ.Δ.Ε.Υ.) και Μονάδων Επεξεργασίας Βιοαποβλήτων, καθώς και Σταθμών Μεταφόρτωσης Αποβλήτων (ΣΜΑ).
Άρθρο 234 Αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων με νομική μορφή συνδέσμου	Κωδικοποιείται το άρθρο 231 του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο ορίζονται ως αρμοδιότητες του διοικητικού συμβουλίου του Φο.Δ.Σ.Α. η διαχείριση της περιουσίας του, ο καθορισμός της τιμολογιακής πολιτικής προς τους δήμους – μέλη του, η έγκριση του προϋπολογισμού και των οικονομικών καταστάσεων του, η έγκριση του τεχνικού προγράμματος, η κατάρτιση του κανονισμού λειτουργίας του, η ψήφιση του οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας, η γνωμοδότηση σε δημόσιες αρχές ή άλλα όργανα, η παροχή σύμφωνης γνώμης για τις περιπτώσεις που αυτό απαιτείται, καθώς και η ευθύνη της εκπόνησης, υλοποίησης και παρακολούθησης της υλοποίησης του Π.Ε.Σ.Δ.Α., στην περίπτωση που ο εν λόγω Φο.Δ.Σ.Α. είναι ο μοναδικός εντός της οικείας περιφέρειας. Παράλληλα, προβλέπεται η δυνατότητα του διοικητικού συμβουλίου να μεταβιβάζει στην εκτελεστική επιτροπή, στον πρόεδρο, στον αντιπρόεδρο και στους προϊσταμένους των οργανικών μονάδων τις αρμοδιότητές του, εξαιρουμένης της απόφασης για τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής, της εισφοράς των μελών του, της απόφασης για την έγκριση του προϋπολογισμού του, της έγκρισης του τεχνικού προγράμματος και της απόφασης για τη διάλυση του Φο.Δ.Σ.Α..
Άρθρο 235 Αρμοδιότητες εκτελεστικής επιτροπής Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων με νομική μορφή συνδέσμου	Κωδικοποιείται το άρθρο 234 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται οι αρμοδιότητες της εκτελεστικής επιτροπής των Φο.Δ.Σ.Α. που λειτουργούν με τη νομική μορφή του συνδέσμου των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπρόσθετα, δίνεται η δυνατότητα στην επιτροπή να αποφασίζει για ζητήματα σχετικά με την άσκηση διοικητικών προσφυγών, ενδίκων μέσων ή βοηθημάτων και της παραίτησης από αυτά, καθώς και την εν γένει δικαστική αντιπροσώπευση των Φο.Δ.Σ.Α., ενώ τέλος, υπάρχει ειδική πρόβλεψη για τη δυνατότητα αναπομπής τυχόν σοβαρών θεμάτων στο διοικητικό συμβούλιο των Φο.Δ.Σ.Α.
Άρθρο 236 Αρμοδιότητες προέδρου Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων με νομική μορφή συνδέσμου	Κωδικοποιείται το άρθρο 235 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο, προσδιορίζονται οι αρμοδιότητες του Προέδρου του διοικητικού συμβουλίου του Φο.Δ.Σ.Α., ως εκπροσώπου του Φο.Δ.Σ.Α. δικαστικώς και εξωδίκως, ως εκτελούντος τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου, ως προϊσταμένου του προσωπικού, ως διατάζοντος την είσπραξη των εσόδων του Φο.Δ.Σ.Α. και ως υπογράφοντος τις συμβάσεις που συνάπτει ο Φο.Δ.Σ.Α. Επιπρόσθετα, δίνεται η δυνατότητα στον πρόεδρο του Φο.Δ.Σ.Α. να μεταβιβάζει αρμοδιότητές του στον αντιπρόεδρο και στα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, ενώ ορίζεται ρητά ότι οι αρμοδιότητες του αντιπροέδρου του Φο.Δ.Σ.Α. καθορίζονται με απόφαση του διοικητικού συμβουλίου, κατόπιν σχετικής εισήγησης του προέδρου.
Άρθρο 237	Κωδικοποιείται το άρθρο 236 του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται τα σχετικά με τη διοίκηση και λειτουργία των

Διοίκηση και λειτουργία Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων με νομική μορφή ανώνυμης εταιρείας	Φο.Δ.Σ.Α. με τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή των δήμων στο αρχικό κεφάλαιο κατανέμεται σε κοινές, ονομαστικές, μη προνομιούχες και μη μεταβιβάσιμες μετοχές, και προσδιορίζεται λαμβάνοντας υπόψη τον πληθυσμό του κάθε δήμου. Η συμμετοχή τρίτων στο μετοχικό κεφάλαιο των οικείων Φο.Δ.Σ.Α. δεν επιτρέπεται και η χρονική διάρκεια λειτουργίας τους ορίζεται σε τριάντα (30) έτη, με δυνατότητα παράτασης. Τέλος, προβλέπονται τα στοιχεία τα οποία πρέπει να έχουν κατ' ελάχιστο τα καταστατικά των Φο.Δ.Σ.Α. Δεδομένου ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις των δήμων με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας λειτουργούν προς χάριν του δημόσιου συμφέροντος και έχουν χαρακτήρα κοινωφελή και μη κερδοσκοπικό, επιχειρείται η μέγιστη δυνατή σύγκλιση των κανόνων δικαίου που διέπουν τη λειτουργία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου με τη μορφή συνδέσμου με αυτούς που διέπουν τη λειτουργία των επιχειρήσεων με τη μορφή της ανώνυμης εταιρείας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, σκοπείται να επιτευχθεί μια πιο δημοκρατική λειτουργία του νομικού προσώπου της τελευταίας.
Άρθρο 238 Τιμολογιακή πολιτική - πόροι Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 237 του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο είχαν κωδικοποιηθεί, κατά πρώτον, οι προβλέψεις των άρθρων 5 και 6 της υπ' αρ. 2527/7.1.2009 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης «Ειδικότερα ζητήματα και θέματα αναφορικά με τη λειτουργία, την άσκηση των δραστηριοτήτων και την άσκηση τιμολογιακής πολιτικής των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΦΟΔΣΑ)» (Β'83) περί τιμολογιακής πολιτικής και πόρων των Φο.Δ.Σ.Α., αντίστοιχα. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο γίνεται μνεία των γενικών αρχών επί τη βάσει των οποίων διαμορφώνεται η τιμολογιακή πολιτική των Φο.Δ.Σ.Α., ήτοι της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», της αρχής της ανταποδοτικότητας, καθώς και της δημιουργίας κινήτρων για τη μείωση του όγκου και της επικινδυνότητας των αποβλήτων και της ανακύκλωσης - ανάκτησής τους. Σε κάθε περίπτωση, η τιμολογιακή πολιτική των Φο.Δ.Σ.Α. καθορίζεται στη βάση της επίτευξης των στόχων της ολοκληρωμένης διαχείρισης των Αστικών Στερεών Αποβλήτων και της κυκλικής οικονομίας, λαμβάνοντας υπόψη τις γεωγραφικές και πληθυσμιακές, κοινωνικές και οικονομικές ιδιαιτερότητες των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 239 Οικονομική διοίκηση και διαχείριση Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 238 του ν. 4555/2018. Στο υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα οικονομικής διοίκησης και διαχείρισης των Φο.Δ.Σ.Α., όπως το ποιες είναι οι λογιστικές και ταμειακές πράξεις που επιτελούνται υποχρεωτικά από τις οικονομικές τους υπηρεσίες, αλλά και ζητήματα που σχετίζονται με τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και την αναλογική εφαρμογή του Κεφαλαίου Ε' του παρόντος Μέρους και του π.δ. 54/2018 (Α' 103), περί θεμάτων οικονομικής διαχείρισης των Φο.Δ.Σ.Α.

Άρθρο 240 Εισφορές δήμων υπέρ Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων και διαδικασίες είσπραξης	Κωδικοποιείται το άρθρο 239 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται ότι οι εισφορές των Φο.Δ.Σ.Α., που προέρχονται από τους δήμους - μέλη τους, προκύπτουν με βάση τον κανονισμό τιμολόγησης, όπως αυτός διαμορφώνεται με το άρθρο 39 του ν. 4819/2021 (Α' 129). Επίσης ρυθμίζεται η καταβολή της ετήσιας εισφοράς των δήμων σε δώδεκα (12) μηνιαίες δόσεις και προβλέπεται η διαδικασία είσπραξης των εισφορών αυτών, καθώς και οποιουδήποτε τέλους ή άλλης φύσης ποσού, όπως αυτό προβλέπεται ειδικότερα στο υπό εξέταση άρθρο. Τέλος, ορίζονται ειδικότερες περιπτώσεις αναφορικά με την οφειλή υπέρμετρου ποσού σε σχέση με τα έσοδα των Φο.Δ.Σ.Α. και η αντιμετώπιση των ετήσιων εισφορών.
Άρθρο 241 Ενημέρωση δημοτικών συμβουλίων	Κωδικοποιείται το άρθρο 242 του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται υποχρέωση των Φο.Δ.Σ.Α. της χώρας να παρέχουν ενημέρωση στα δημοτικά συμβούλια των δήμων - μελών των Φο.Δ.Σ.Α. εντός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου αναφορικά με το σχέδιο καθορισμού της τιμολογιακής πολιτικής, καθώς και τον ετήσιο απολογισμό και προγραμματισμό της επόμενης χρονιάς, σύμφωνα με το οικείο, πάντοτε, Π.Ε.Σ.Δ.Α.. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται περαιτέρω η ενεργός συμμετοχή κάθε δήμου στη λήψη των σχετικών αποφάσεων.
Άρθρο 242 Οργανωτική διάρθρωση και κανονισμός προσωπικού των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 241 του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζονται τα σχετικά με την οργανωτική διάρθρωση και τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας των Φο.Δ.Σ.Α. που λειτουργούν είτε με τη νομική μορφή του συνδέσμου είτε με τη νομική μορφή της επιχείρησης με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας.
Άρθρο 243 Αντισταθμιστικό όφελος	Κωδικοποιείται το άρθρο 243 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η υποχρέωση των Φο.Δ.Σ.Α. να καταβάλλουν αντισταθμιστικό όφελος υπέρ των δήμων που φιλοξενούν, ή επιβαρύνονται από τη λειτουργία εγκαταστάσεων μηχανικής – βιολογικής επεξεργασίας αποβλήτων και χώρων υγειονομικής ταφής με σκοπό να διατίθεται από αυτούς αποκλειστικά για περιβαλλοντικά έργα και δράσεις. Το ύψος του αντισταθμιστικού οφέλους ορίζεται τουλάχιστον στο ένα τοις εκατό (1%) επί των εσόδων του ετήσιου προϋπολογισμού τους.
Άρθρο 244 Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής	Κωδικοποιείται το άρθρο 211 του ν. 3852/2010. Με το υπό εξέταση άρθρο περιγράφεται η σύσταση και λειτουργία του Ειδικού Διαβαθμιδικού Συνδέσμου Νομού Αττικής (Ε.Δ.Σ.Ν.Α.) ως νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου με έδρα την Αθήνα και υποχρεωτική συμμετοχή της Περιφέρειας και των Δήμων της Αττικής. Καθορίζεται η χρονική διάρκεια λειτουργίας του συνδέσμου, καθώς και το πλαίσιο αρμοδιοτήτων του που αφορά στη διαχείριση στερεών αποβλήτων και τη λειτουργία σχετικών εγκαταστάσεων. Αναλύεται η συγκρότηση, η θητεία και η λειτουργία των συλλογικών οργάνων διοίκησης, όπως το διοικητικό συμβούλιο και η εκτελεστική επιτροπή. Ρυθμίζονται οι αρμοδιότητες του προέδρου και οι δυνατότητες μεταβίβασης των αρμοδιοτήτων αυτών, καθώς και οι διαδικασίες αναπλήρωσης.

	Παρέχεται η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων σύμπραξης με εκχώρηση εσόδων για λόγους ασφάλειας των συμβάσεων. Τέλος, προβλέπονται η ανάθεση αρμοδιοτήτων και η παροχή διοικητικής και τεχνικής υποστήριξης από την Περιφέρεια Αττικής προς τον Ε.Δ.Σ.Ν.Α. Σκοπός του άρθρου είναι η αποτελεσματική και ενιαία διαχείριση των στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Αττικής, καθώς και η σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των οργάνων του Ε.Δ.Σ.Ν.Α. και της περιφέρειας.
Άρθρο 245 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στις νησιωτικές περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου και των Ιονίων Νήσων	Κωδικοποιείται το άρθρο 226Α του ν. 4555/2018. Το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζει τα ζητήματα διαχείρισης στερεών αποβλήτων στις νησιωτικές περιφέρειες, όπως αυτές ειδικότερα αναφέρονται στο άρθρο. Στόχος της ρύθμισης είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων που ανακύπτουν σε αυτές τις περιοχές, λόγω έλλειψης των απαραίτητων υποδομών, αλλά και ιδιαιτεροτήτων που προκύπτουν από τον τουρισμό και την εποχικότητα. Συγκεκριμένα, για κάθε μία από αυτές τις νησιωτικές περιφέρειες συστάθηκε Ειδικός Περιφερειακός Διαβαθμιδικός Φο.Δ.Σ.Α., ως Ανώνυμη Εταιρεία, με έδρα εντός των ορίων της κάθε Περιφέρειας που καθορίστηκε με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Στον Ειδικό Περιφερειακό Διαβαθμιδικό Φο.Δ.Σ.Α. μετέχουν η οικεία περιφέρεια και υποχρεωτικά όλοι οι δήμοι της περιφέρειας αυτής. Οι Ειδικοί Περιφερειακοί Διαβαθμιδικοί Φο.Δ.Σ.Α. έχουν τις αρμοδιότητες της παρ. 1 του άρθρου 232. Ειδική πρόβλεψη υπάρχει για την Κεφαλονιά, όπου οι αρμοδιότητες των δήμων επί αστικών στερεών αποβλήτων ασκούνται από την Εταιρεία Διαχείρισης Αποβλήτων Κεφαλονιάς και Ιθάκης (Ε.Δ.Α.Κ.Ι.) Α.Ε.. Η συμμετοχή των δήμων στο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο των Ειδικών Περιφερειακών Φο.Δ.Σ.Α. ανέρχεται σε εξήντα τοις εκατό (60%) και κατανέμεται σε αυτούς ανάλογα με τον αριθμό του πληθυσμού τους, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής. Η συμμετοχή της οικείας περιφέρειας ανέρχεται σε σαράντα τοις εκατό (40%) του αρχικού μετοχικού κεφαλαίου. Οι δήμοι ορίζουν τους εκπροσώπους τους σύμφωνα με τον ν. 4548/2018. Στο μετοχικό κεφάλαιο δεν μπορούν να συμμετέχουν τρίτοι, εκτός των δήμων - μετόχων και της οικείας περιφέρειας. Ως όργανα διοίκησης του Ειδικού Περιφερειακού Διαβαθμιδικού Φο.Δ.Σ.Α. ορίζονται η γενική συνέλευση, το διοικητικό συμβούλιο και ο Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου. Η Γενική Συνέλευση του Ειδικού Περιφερειακού Διαβαθμιδικού Φο.Δ.Σ.Α. συγκαλείται σύμφωνα με τις διατάξεις περί ανωνύμων εταιριών. Ορίζονται επίσης μέλη τα οποία αποτελούν τα Διοικητικά Συμβούλια των Ειδικών Περιφερειακών Διαβαθμιδικών Φο.Δ.Σ.Α., ενώ ως πρόεδρος ορίζεται ο οικείος περιφερειάρχης ή αντιπεριφερειάρχης που ορίζεται από τον περιφερειάρχη.

	Ρυθμίζεται, επίσης, η καθολική διαδοχή των δύο Ειδικών Περιφερειακών Διαβαθμιδικών Φο.Δ.Σ.Α. στην κινητή και ακίνητη περιουσία, στα δικαιώματα και στις υποχρεώσεις των προϋφιστάμενων Φο.Δ.Σ.Α., συμπεριλαμβανομένων των συμβάσεων έργου. Καθορίζεται ο διαχωρισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ Φο.Δ.Σ.Α., δήμων και της Ε.Δ.Α.Κ.Ι. Α.Ε. ως προς τις εγκαταστάσεις, τις εκκρεμείς δίκες, τις οφειλές και τις απαιτήσεις που αφορούν στη διαχείριση, καθώς και στη συλλογή και μεταφορά στερεών αποβλήτων. Προβλέπεται η συνέχιση των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων χωρίς διακοπή και χωρίς ανάγκη ειδικών διαδικαστικών πράξεων. Ρυθμίζεται το υπηρεσιακό καθεστώς του προσωπικού των καταργούμενων φορέων, με αυτοδίκαιη μεταφορά στους νέους Φο.Δ.Σ.Α. ή στους οικείους δήμους, ανάλογα με το αντικείμενο απασχόλησης. Ειδικές ρυθμίσεις θεσπίζονται για το προσωπικό της Ε.Δ.Α.Κ.Ι. Α.Ε. και του καταργημένου Συνδέσμου Ζακύνθου. Τέλος, προβλέπεται η ολοκλήρωση εκκρεμών διαδικασιών προσλήψεων μέσω Α.Σ.Ε.Π. από τον δήμο Ζακύνθου. Με τη σύσταση Ειδικού Περιφερειακού Διαβαθμιδικού Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων στις νησιωτικές περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Ιονίου, ως ανώνυμης εταιρείας, στην οποία συμμετέχουν η περιφέρεια και τα νησιά, επιχειρείται η επίλυση θεμάτων στη διαχείριση στερεών αποβλήτων στις νησιωτικές περιοχές. Ειδικότερα, η εφαρμογή του άρθρου 226 του ν. 4555/2018 έχει καταδείξει ότι η έλλειψη προσωπικού και υποδομών στα νησιά, ιδιαίτερα στα πιο μικρά, οδήγησε σε σημαντική υστέρηση στην οργάνωση, ωρίμανση και κατ' επέκταση υλοποίηση έργων διαχείρισης στερεών αποβλήτων. Η συμμετοχή της περιφέρειας με την υποδομή, οργάνωση, αλλά και το τεχνικό προσωπικό που διαθέτει, συντελεί καταλυτικά στην αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών. Οι δύο Ειδικοί Περιφερειακοί Διαβαθμιδικοί Φο.Δ.Σ.Α. στις περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων επιχειρούν, συνεπώς, να επιλύσουν τα υφιστάμενα προβλήματα στη διαχείριση στερεών αποβλήτων.
Άρθρο 246 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	Κωδικοποιείται το άρθρο 226B του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζεται η συγχώνευση των ανωνύμων εταιρειών «ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΗΜΟΥ ΛΕΣΒΟΥ Ανώνυμη εταιρεία Ο.Τ.Α.» και τον διακριτικό τίτλο «Δ.Ε.Δ.Α.Π.Α.Λ. Α.Ε.» και «Διαχείριση Απορριμμάτων Νομού Χίου Α.Ε.» και τον διακριτικό τίτλο «ΔΙ.Α.ΝΟ.Χ. Α.Ε.» μέσω απορρόφησης της δεύτερης από την πρώτη, με καθολική διαδοχή σε όλα τα περιουσιακά στοιχεία, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις. Καθορίστηκε η νέα μετοχική σύνθεση των δήμων βάσει πληθυσμιακών κριτηρίων και προβλέφθηκε η μετονομασία της απορροφώσας εταιρείας σε Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου Α.Ε. με διευρυμένη χωρική αρμοδιότητα. Ρυθμίστηκε, επίσης, η καταχώρηση των ακινήτων και των εμπράγματων δικαιωμάτων ατελώς στα αρμόδια κτηματολογικά γραφεία, ενώ προβλέφθηκε η συνέχιση των εκκρεμών

	δικών, η μεταφορά οφειλών, απαιτήσεων και συγχρηματοδοτούμενων έργων χωρίς διακοπή. Καθορίστηκε το υπηρεσιακό και ασφαλιστικό καθεστώς του προσωπικού με αυτοδίκαιη μεταφορά στην απορροφώσα εταιρεία. Τέλος, ρυθμίστηκαν ζητήματα ολοκλήρωσης της συγχώνευσης, λογιστικής μεταφοράς αποτελεσμάτων και ομαλής λειτουργικής μετάβασης. Σκοπός του άρθρου είναι να θεσπιστεί το πλήρες νομικό, διοικητικό και λειτουργικό πλαίσιο της συγχώνευσης των υφιστάμενων εταιρειών διαχείρισης απορριμμάτων στο Βόρειο Αιγαίο, ώστε να διασφαλιστούν η ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων του Φο.Δ.Σ.Α., η συνέχεια των έργων και των συμβάσεων, η προστασία των δικαιωμάτων του προσωπικού και η απρόσκοπτη παροχή υπηρεσιών διαχείρισης στερεών αποβλήτων σε επίπεδο περιφέρειας.
Άρθρο 247 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Κρήτης	Κωδικοποιείται το άρθρο 226Γ του ν. 4555/2018. Με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται το θεσμικό πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων διαχείρισης στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Κρήτης, με τον ορισμό αποκλειστικών αρμόδιων φορέων ανά περιφερειακή ενότητα. Προβλέφθηκε η λύση της ανώνυμης εταιρείας Φο.Δι.Σ.Α. ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΕΔΙΑΔΑΣ Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α.» και τον διακριτικό τίτλο «Φο.Δι.Σ.Α. ΒΟΡΕΙΑΣ ΠΕΔΙΑΔΑΣ Α.Ε. Ο.Τ.Α.» και η ένταξη των δήμων μελών της στον Ενιαίο Σύνδεσμο Διαχείρισης Απορριμμάτων Κρήτης (Ε.Σ.Δ.Α.Κ.). Ρυθμίστηκε η καθολική διαδοχή του Ε.Σ.Δ.Α.Κ. σε όλα τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις, την κινητή και ακίνητη περιουσία, τις εγκαταστάσεις και τα εν εξελίξει έργα της λυθείσας εταιρείας. Προβλέφθηκε η ατελής καταχώρηση των ακινήτων στα αρμόδια κτηματολογικά γραφεία, καθορίστηκε η συνέχιση εκκρεμών δικών, συμβάσεων και συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων χωρίς διακοπή και ρυθμίστηκαν η αυτοδίκαιη μεταφορά και το υπηρεσιακό καθεστώς του προσωπικού στον Ε.Σ.Δ.Α.Κ. Τέλος, προβλέφθηκε η προσαρμογή της συστατικής πράξης και του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Συνδέσμου. Σκοπός του άρθρου ήταν να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη, ενιαία και θεσμικά οργανωμένη διαχείριση των στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Κρήτης, μέσω της συγκέντρωσης αρμοδιοτήτων σε συγκεκριμένους φορείς, της κατάργησης επικαλύψεων, της διασφάλισης της συνέχειας των έργων και των υπηρεσιών και της προστασίας των δικαιωμάτων του προσωπικού και των εμπλεκόμενων δήμων.
Άρθρο 248 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Κωδικοποιείται το άρθρο 226Δ του ν. 4555/2018, με το οποίο αντιμετωπίστηκε το ζήτημα ότι δεν υπάρχει ένας Φο.Δ.Σ.Α. στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ο οποίος να έχει την αρμοδιότητα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων του συνόλου των δήμων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και της εφαρμογής του οικείου Περιφερειακού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, με σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των επιτακτικών αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Για τον λόγο αυτό προβλέφθηκε η συγχώνευση του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΕΝΙΑΙΟΣ

	ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ» και του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ Ν. ΗΛΕΙΑΣ» στο ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ (ΣΥ.ΔΙ.ΣΑ.) Ν. Αχαΐας», ο οποίος μετονομάστηκε σε «Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας» με διακριτικό τίτλο «Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας», με χωρική αρμοδιότητα το σύνολο των δήμων των περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και έδρα τον δήμο Πατρέων. Επιπλέον, προβλέφθηκαν τροποποιήσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν ζητήματα που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία της συγχώνευσης, όπως η ελλιπής προσκόμιση στοιχείων για την καταγραφή της παρουσίας των συγχωνευόμενων φορέων, προκειμένου να καταστεί εφικτή η ολοκλήρωσή της.
Άρθρο 249 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 226Ε του ν. 4555/2018, με το οποίο αντιμετωπίστηκε το ζήτημα ότι δεν υπήρχε ένας Φο.Δ.Σ.Α. στην περιφέρεια Θεσσαλίας, ο οποίος να έχει την αρμοδιότητα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων του συνόλου των δήμων της Περιφέρειας Θεσσαλίας και της εφαρμογής του οικείου ΠΕ.Σ.Δ.Α., με περαιτέρω σκοπό την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των επιτακτικών αναγκών των τοπικών κοινωνιών. Για τον λόγο αυτό θεσμοθετήθηκε η κατάργηση του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ» και του ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ», και η ένταξη των δήμων μελών τους (Δήμοι Αγιάς, Ελασσόνας, Κιλελέρ, Λαρισαίων, Τεμπών, Τυρνάβου Φαρσάλων της Π.Ε. Λάρισας, Αλμυρού, Βόλου, Ζαγοράς-Μουρεσίου, Νοτίου Πηλίου, Ρήγα Φεραίου της Π.Ε. Μαγνησίας), καθώς και των Δήμων Αλοννήσου, Σκιάθου και Σκοπέλου της Περιφερειακής Ενότητας Σποράδων στην ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Περιβαλλοντική Αναπτυξιακή Δυτικής Θεσσαλίας Α.Ε. –Ανώνυμη Εταιρεία ΟΤΑ – Φορέας Διαχείρισης Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Δυτικής Θεσσαλίας», ο οποίος μετονομάστηκε σε «Φορέα Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) Περιφέρειας Θεσσαλίας – Ανώνυμη Εταιρεία Ο.Τ.Α.» και διακριτικό τίτλο «Φο.Δ.Σ.Α. Περιφέρειας Θεσσαλίας Α.Ε.» με χωρική αρμοδιότητα το σύνολο των δήμων των περιφερειακών ενοτήτων της Περιφέρειας Θεσσαλίας.
Άρθρο 250 Ίδρυση, νομική μορφή, σκοπός και αρμοδιότητες Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 1 του ν. 1069/1980 και ειδικότερα, προσδιορίζεται το θεσμικό πλαίσιο σύστασης, νομικής φύσης και αρμοδιοτήτων των Δ.Ε.Υ.Α., ως κοινωφελών, μη κερδοσκοπικών επιχειρήσεων ειδικού σκοπού των δήμων. Ρυθμίζονται η διαδικασία ίδρυσής τους, το περιεχόμενο της σχετικής απόφασης των δημοτικών συμβουλίων και η εδαφική έκταση της αρμοδιότητάς τους, ενώ προσδιορίζονται αναλυτικά οι αρμοδιότητες που ασκούν στον τομέα της ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης ομβρίων υδάτων. Παράλληλα, αποσαφηνίζεται το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων, με ρητή εξαίρεση

	των περιοχών δραστηριότητας της Ε.Υ.Δ.Α.Π. και της Ε.Υ.Α.Θ., προς αποφυγή επικαλύψεων αρμοδιοτήτων και διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου.
Άρθρο 251 Διεύρυνση σκοπού Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 2 του ν. 1069/1980 και εισάγονται νέες διατάξεις αναφορικά με τη δυνατότητα διεύρυνσης του σκοπού των Δ.Ε.Υ.Α. πέραν των βασικών αρμοδιοτήτων ύδρευσης και αποχέτευσης, ώστε να περιλαμβάνει συναφείς δραστηριότητες στους τομείς της τηλεθέρμανσης, της επαναχρησιμοποίησης και εκμετάλλευσης ύδατος, της άρδευσης, της εμφιάλωσης και εμπορίας νερού, καθώς και της ανάπτυξης ενεργειακών δραστηριοτήτων από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας. Η διεύρυνση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας και της οικονομικής βιωσιμότητας των Δ.Ε.Υ.Α., υπό την προϋπόθεση προηγούμενης τεκμηρίωσης της σκοπιμότητας, της αυτοτελούς βιωσιμότητας των πρόσθετων δραστηριοτήτων και της μη διατάραξης της κύριας αποστολής τους στον τομέα των υπηρεσιών ύδατος. Παράλληλα, τίθενται εγγυήσεις διαφάνειας και δημοσιονομικής προστασίας, μέσω της απαγόρευσης χρηματοδότησης των νέων δραστηριοτήτων από τους βασικούς πόρους των Δ.Ε.Υ.Α. και της έγκρισης της σχετικής απόφασης διεύρυνσης με πράξη του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης.
Άρθρο 252 Υποχρεωτική επέκταση περιοχής αρμοδιότητας Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Στο υπό εξέταση άρθρο εισάγονται νέες διατάξεις και θεσπίζεται η υποχρεωτική επέκταση της αρμοδιότητας των Δ.Ε.Υ.Α. στο σύνολο των δημοτικών κοινοτήτων που εξυπηρετούνται από τις αντίστοιχες υπηρεσίες αυτών, με σκοπό την ενοποίηση της διαχείρισης των υπηρεσιών ύδατος και τη διασφάλιση ενιαίου, αποτελεσματικού και βιώσιμου συστήματος λειτουργίας. Ρυθμίζονται τα ζητήματα συνέχισης των υφιστάμενων συμβάσεων και χρηματοδοτικών προγραμμάτων, η μεταφορά αρμοδιοτήτων, περιουσιακών στοιχείων, οικονομικών πόρων και προσωπικού, καθώς και η κατανομή ευθυνών συντήρησης και λειτουργίας των υποδομών, ώστε να εξασφαλίζονται η διοικητική συνέχεια, η ασφάλεια δικαίου και η απρόσκοπτη παροχή των υπηρεσιών προς τους πολίτες.
Άρθρο 253 Οικειοθελής συγχώνευση Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης και μεταφορά οικείων αρμοδιοτήτων δήμων	Στο υπό εξέταση άρθρο εισάγονται νέες ρυθμίσεις και θεσπίζεται ολοκληρωμένο πλαίσιο για την οικειοθελή συγχώνευση Δ.Ε.Υ.Α., καθώς και για τη μεταφορά των αρμοδιοτήτων των δημοτικών υπηρεσιών ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης δικτύων ομβρίων υδάτων σε Δ.Ε.Υ.Α., με πρωταρχικό σκοπό τη δημιουργία ισχυρότερων, λειτουργικά αποδοτικότερων και οικονομικά βιώσιμων φορέων παροχής υπηρεσιών ύδατος. Η δυνατότητα συγχώνευσης και μεταφοράς αρμοδιοτήτων παρέχεται σε εθελοντική βάση, με αποφάσεις των οργάνων διοίκησης των Δ.Ε.Υ.Α. και των οικείων δημοτικών συμβουλίων, διασφαλίζοντας τον σεβασμό της διοικητικής αυτοτέλειας των δήμων. Για τη συγχώνευση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη του γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, ώστε να εξασφαλίζεται η θεσμική εγκυρότητα των συγχωνεύσεων και των μεταφορών αρμοδιοτήτων, ενώ ρυθμίζονται

	ειδικά ζητήματα συγκρότησης και έναρξης λειτουργίας των νέων ή συγχωνευμένων Δ.Ε.Υ.Α., με πρόβλεψη μεταβατικού σταδίου για την ομαλή μετάπτωση των λειτουργιών και την αποφυγή διακοπής της παροχής υπηρεσιών. Επιπρόσθετα, το παρόν καθορίζει τις συνέπειες της συγχώνευσης ως προς τη νομική και οικονομική συνέχεια, θεσπίζοντας καθολική διαδοχή των νέων Δ.Ε.Υ.Α. στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων, ιδίως ως προς τις υφιστάμενες συμβάσεις έργων, προμηθειών, υπηρεσιών και τα χρηματοδοτικά προγράμματα. Παράλληλα, ρυθμίζεται η τύχη των συμβάσεων και των έργων που εκτελούνται από δήμους των οποίων οι αρμοδιότητες μεταφέρονται, ώστε να ολοκληρώνονται χωρίς καθυστερήσεις και με σαφή κατανομή ευθυνών. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τα περιουσιακά στοιχεία, κινητά και ακίνητα, με πρόβλεψη αυτοδίκαιης και ατελούς μεταβίβασής τους στις νέες Δ.Ε.Υ.Α., καθώς και για την απογραφή και καταγραφή τους, προκειμένου να διασφαλίζονται η διαφάνεια και η πληρότητα των τίτλων κυριότητας. Παράλληλα, αποσαφηνίζεται το καθεστώς κυριότητας και χρήσης των υποδομών που ανήκουν στους δήμους, καθώς και η δυνατότητα μεταβίβασής τους στις Δ.Ε.Υ.Α. με ειδική σύμβαση. Επίσης, ρυθμίζονται τα ζητήματα διαχείρισης των οικονομικών πόρων και των ταμειακών διαθεσίμων, με ειδικές πρόνοιες για την αξιοποίησή τους προς αποπληρωμή υφιστάμενων οφειλών και για την υλοποίηση έργων στις περιοχές που συμμετέχουν στη συγχώνευση, ενισχύοντας τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και την ισόρροπη ανάπτυξη. Τέλος, θεσπίζονται αναλυτικές διατάξεις για τη μεταφορά και απόσπαση του προσωπικού, με διασφάλιση των εργασιακών σχέσεων και της μισθολογικής συνέχειας, ώστε να υποστηρίζονται η θεσμική σταθερότητα και η αποτελεσματική λειτουργία των νέων επιχειρησιακών σχημάτων.
Άρθρο 254 Διοικητικό συμβούλιο Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 3 του ν. 1069/1980 και ρυθμίζονται η σύνθεση, η συγκρότηση και η λειτουργία του διοικητικού συμβουλίου των Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης, τόσο σε δημοτικό όσο και σε διαδημοτικό επίπεδο. Καθορίζονται η διάρκεια της θητείας, η εκπροσώπηση της πλειοψηφίας, της μειοψηφίας και των εργαζομένων, καθώς και οι ρόλοι του προέδρου και του αντιπροέδρου, με στόχο τη διασφάλιση της δημοκρατικής νομιμοποίησης και της αποτελεσματικής διοίκησης. Παράλληλα, θεσπίζονται κανόνες ασυμβίβαστου και διαφάνειας, και διατηρείται η δυνατότητα πλήρους απασχόλησης μέλους του διοικητικού συμβουλίου υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, προς ενίσχυση της εύρυθμης και επαγγελματικής λειτουργίας των Δ.Ε.Υ.Α.
Άρθρο 255 Αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου και προέδρου	Κωδικοποιείται το άρθρο 5 του ν. 1069/1980 και περιγράφονται οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις του διοικητικού συμβουλίου ως διοικητικού οργάνου των Δ.Ε.Υ.Α., καθώς και του προέδρου αυτού, η απαρίθμηση των οποίων σε κάθε περίπτωση είναι ενδεικτική.

Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 256 Γενικός διευθυντής Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 6 του ν. 1069/1980 και τίθενται κανόνες για τη διαδικασία επιλογής και τα προσόντα για τη θέση του Γενικού Διευθυντή των Δ.Ε.Υ.Α., ο οποίος προΐσταται των υπηρεσιών τους. Παράλληλα, προβλέπονται οι αρμοδιότητες και υποχρεώσεις αυτού.
Άρθρο 257 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας– Κανονισμός Εργασίας- Προσωπικό Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 7 του ν. 1069/1980. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται συνολικά το οργανωτικό και υπηρεσιακό πλαίσιο των Δ.Ε.Υ.Α., ιδίως ως προς τη διοικητική διάρθρωση, το προσωπικό, τους κανονισμούς εργασίας και την υπηρεσιακή κινητικότητα, με σκοπό τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας, της διοικητικής συνέχειας και της αποτελεσματικής διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού.
Άρθρο 258 Κανονισμοί λειτουργίας και διαχείρισης Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 21 του ν. 1069/1980 και προβλέπεται κανονισμός λειτουργίας και διαχείρισης στις Δ.Ε.Υ.Α., σύμφωνα με τις γενικής παραδοχής λογιστικές και οργανωτικές αρχές. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί εκσκαφών για την εκτέλεση έργων και δραστηριοτήτων αξιοποίησης υδατικών πόρων και εγκατάστασης δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης που ισχύει για τους δήμους και στην περίπτωση των Δ.Ε.Υ.Α.
Άρθρο 259 Κανονισμοί λειτουργίας δικτύων αποχέτευσης και ύδρευσης και διαχείρισης του δικτύου όμβριων υδάτων	Κωδικοποιείται το άρθρο 23 του ν.1069/1980, με το οποίο ρυθμίζεται η έκδοση κανονισμών από το διοικητικό συμβούλιο της Δ.Ε.Υ.Α. για τη λειτουργία των δικτύων αποχέτευσης, ύδρευσης και ομβρίων υδάτων, με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και την εύρυθμη, ενιαία και αποτελεσματική λειτουργία των σχετικών υποδομών.
Άρθρο 260 Περιουσία Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 8 του ν. 1069/1980 και προσδιορίζονται τα περιουσιακά στοιχεία των Δ.Ε.Υ.Α., κινητά και ακίνητα.
Άρθρο 261 Πόροι Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 10 του ν.1069/1980 και προσδιορίζονται οι πόροι των Δ.Ε.Υ.Α., οι οποίοι συνίστανται κυρίως σε μια σειρά τελών, τα οποία διαφοροποιούνται ανάλογα με το κατά περίπτωση αντικείμενο των Δ.Ε.Υ.Α. και χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια πράξεων και δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη λειτουργία και τους σκοπούς των Δ.Ε.Υ.Α.
Άρθρο 262 Ειδικό τέλος για τη μελέτη, κατασκευή και επέκταση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 11 του ν.1069/1980. Προβλέπονται ειδικό τέλος με σκοπό τη μελέτη, κατασκευή ή επέκταση έργων δικτύων ύδρευσης, αποχέτευσης και ομβρίων υδάτων και η διαδικασία επιβολής του από τις Δ.Ε.Υ.Α.. Επίσης, καθορίζονται ζητήματα βεβαίωσης και είσπραξης του τέλους, καθώς και της λογιστικής αποτύπωσης των οικείων εσόδων.
Άρθρο 263 Τέλος χρήσης αποχέτευσης και τέλος ύδρευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 16 του ν.1069/1980 και προβλέπονται ειδικό τέλος χρήσης αποχέτευσης και ύδρευσης και η διαδικασία επιβολής του. Παράλληλα, περιλαμβάνονται ειδικές ρυθμίσεις για τον προσδιορισμό

	των οφειλετών και για την οικονομική συνεισφορά όσων επιθυμούν την, κατά προτεραιότητα, εκτέλεση έργων αποχέτευσης.
Άρθρο 264 Ακατάσχετο υποδομών Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Προβλέπεται ότι τα πάγια περιουσιακά στοιχεία των Δ.Ε.Υ.Α. για την παροχή των υπηρεσιών ύδρευσης, αποχέτευσης, άρδευσης και διαχείρισης δικτύων ομβρίων υδάτων είναι ακατάσχετα. Σκοπός της διάταξης είναι η διασφάλιση της ακώλυτης παροχής των εν λόγω υπηρεσιών.
Άρθρο 265 Απαλλοτριώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 24 του ν. 1069/1980 και ορίζεται ότι τα έργα που εκτελούνται από τις Δ.Ε.Υ.Α. χαρακτηρίζονται δημόσιας ωφέλειας. Τα ακίνητα για τα έργα αυτά και τις συναφείς εγκαταστάσεις, απαλλοτριώνονται αναγκαστικά υπέρ και με δαπάνες της Δ.Ε.Υ.Α., κατόπιν απόφασης του διοικητικού της συμβουλίου. Προκειμένου να επιτευχθεί η ανεμπόδιστη εκτέλεση των έργων, αλλά και η νομική κατοχύρωση των ιδιοκτητών των απαλλοτριωτέων εκτάσεων, προβλέπεται αναλογική εφαρμογή και στις Δ.Ε.Υ.Α. του άρθρου 641, περί κήρυξης απαλλοτρίωσης και σύστασης δουλείας που αφορούν στους δήμους. Εφόσον τα έργα πρόκειται να κατασκευαστούν σε χώρους που έχουν προβλεφθεί ως οδοί, πλατείες ή άλλοι κοινόχρηστοι χώροι, η απαλλοτρίωση υπέρ του δήμου δύναται να επισπεύδεται από τη Δ.Ε.Υ.Α. με δαπάνες αυτής.
Άρθρο 266 Τιμολογιακή πολιτική Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 25 και 26 του ν.1069/1980 και παράλληλα εισάγονται νέες διατάξεις με τις οποίες ρυθμίζεται, κατά τρόπο συστηματικό και εναρμονισμένο με το ισχύον ενωσιακό και εθνικό πλαίσιο, το ζήτημα της τιμολογιακής πολιτικής των Δ.Ε.Υ.Α., με σκοπό τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητάς τους, την ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων και την κοινωνικά δίκαιη παροχή των σχετικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η τιμολογιακή πολιτική της Δ.Ε.Υ.Α. καθορίζεται με απόφαση του διοικητικού της συμβουλίου, σύμφωνα με την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓρΓΓΦΠΥ/103755/2994/26.9.2024 κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Καθορισμός γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγησης υπηρεσιών ύδατος, μέτρα βελτίωσης αυτών. Διαδικασίες και μέθοδος ανάκτησης κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του» (Β΄ 5438), με την οποία θεσπίζονται ενιαίοι κανόνες κοστολόγησης και τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδατος, καθώς και διαδικασίες και μέθοδοι ανάκτησης του κόστους τους, σε συμμόρφωση με τις επιταγές της οδηγίας 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (L 327) και την παρ. 6 του άρθρου 12 του ν. 3199/2003 (Α΄ 24). Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται η διαφάνεια, η συγκρισιμότητα και η ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων τιμολόγησης από τις Δ.Ε.Υ.Α. σε εθνικό επίπεδο. Περαιτέρω, παρέχεται η δυνατότητα ένταξης στην τιμολογιακή πολιτική της επιχείρησης της επιβολής ειδικού

	τέλους, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 261, περί πόρων προκειμένου να καλύπτονται ειδικές δαπάνες ή σκοποί που συνδέονται με τη λειτουργία και την ανάπτυξη των υπηρεσιών ύδατος, στο πλαίσιο πάντοτε των γενικών κανόνων κοστολόγησης και της αρχής της ανταποδοτικότητας. Εισάγεται ρύθμιση που επιτρέπει στο διοικητικό συμβούλιο της Δ.Ε.Υ.Α. να καθορίζει ειδικό τιμολόγιο ύδρευσης ή αποχέτευσης για χρήστες που εξυπηρετούνται μέσω ιδίων δικτύων, ανεξάρτητων από το δίκτυο της επιχείρησης, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων της παρεχόμενης υπηρεσίας και υπό την επιφύλαξη των προβλέψεων της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης. Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα καθορισμού ειδικών τελών και τιμολογίων για δημότες και κατοίκους που αναγνωρίζονται ως ευάλωτοι, σύμφωνα με την προβλεπόμενη κατηγοριοποίηση και τα κριτήρια της παρ. 6 του άρθρου 526, περί επιχορηγήσεων και βοηθημάτων δήμων, ενισχύοντας τον κοινωνικό χαρακτήρα των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης και διασφαλίζοντας την πρόσβαση σε αυτές για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες. Τέλος, ρυθμίζεται η τιμολογιακή πολιτική που αφορά τις πρόσθετες αρμοδιότητες της Δ.Ε.Υ.Α., και ορίζεται ότι η πολιτική αυτή διαμορφώνεται βάσει του πλήρους κόστους των παρεχόμενων υπηρεσιών και του επενδυτικού προγραμματισμού της επιχείρησης, με σκοπό την άσκηση των πρόσθετων αρμοδιοτήτων χωρίς οικονομική επιβάρυνση του τομέα ύδρευσης και αποχέτευσης, την αποτροπή της συσσώρευσης απλήρωτων υποχρεώσεων και, όπου κρίνεται σκόπιμο, τη δημιουργία αποθεματικών για την εξυπηρέτηση των συνολικών σκοπών της επιχείρησης.
Άρθρο 267 Συμβολή του Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 13 και 14 του ν. 1069/1980 και προβλέπεται η δυνατότητα επιχορήγησης μελετών και έργων αρμοδιότητας των Δ.Ε.Υ.Α. από το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, για την ενίσχυση της χρηματοδότησης και την επιτάχυνση υλοποίησης των αναγκαίων υποδομών.
Άρθρο 268 Δανειοδότηση των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης α	Ρυθμίζεται ειδικά το πλαίσιο δανεισμού των Δ.Ε.Υ.Α., με σκοπό την ενίσχυση της χρηματοδοτικής τους ικανότητας για την υλοποίηση έργων υποδομής και την εξυγίανση των οικονομικών τους. Παρέχεται η δυνατότητα σύναψης δανείων με αναγνωρισμένα πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς της ημεδαπής και της αλλοδαπής, περιλαμβανομένου του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα με την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Ειδικότερα, ο δανεισμός επιτρέπεται για τη χρηματοδότηση έργων ύδρευσης, αποχέτευσης και διαχείρισης δικτύων ομβρίων υδάτων, για την κάλυψη της ίδιας συμμετοχής σε συγχρηματοδοτούμενα έργα. Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα δανειοδότησης των Δ.Ε.Υ.Α., για τη χρηματοδότηση των πάσης φύσεως υποχρεώσεών τους, οι οποίες κατέστησαν ληξιπρόθεσμες μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος

	Κώδικα, με στόχο τη σταθεροποίηση της οικονομικής τους κατάστασης. Η απόφαση για τη σύναψη δανείου λαμβάνεται από το διοικητικό συμβούλιο της Δ.Ε.Υ.Α., κατόπιν σύμφωνης γνώμης του οικείου δημοτικού συμβουλίου, ώστε να διασφαλίζονται ο δημοκρατικός έλεγχος και η σύνδεση της χρηματοοικονομικής δέσμευσης με τον συνολικό οικονομικό σχεδιασμό του δήμου. Ρυθμίζονται, επίσης, τα μέσα ασφάλειας των δανείων, όπως η εκχώρηση εσόδων και η εγγραφή υποθήκης σε ακίνητα, με ρητή πρόβλεψη για την προστασία των βασικών υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης. Νέα πρόβλεψη αποτελεί η δυνατότητα παροχής εγγύησης από τον οικείο δήμο, με την εκχώρηση Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων του, ενισχύοντας την πιστοληπτική ικανότητα των Δ.Ε.Υ.Α. Για τον δήμο εγγυητή εφαρμόζονται οι προβλέψεις του άρθρου 439, περί σκοπών και προϋποθέσεων δανεισμού. Επιπρόσθετα και εφαρμοζομένων των αναφερόμενων στην παρ. 5 προβλέψεων, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων δύναται να χορηγεί δάνεια στις Δ.Ε.Υ.Α. τα οποία συνομολογούνται, με τους όρους χορήγησης που καθορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του Ταμείου, και με εγγυητή τον οικείο δήμο. Για λόγους προσαρμογής στη φύση και τον σκοπό των Δ.Ε.Υ.Α., προβλέπεται η μη εφαρμογή των γενικών διατάξεων περί δανεισμού των δήμων στην περίπτωση των Δ.Ε.Υ.Α.
Άρθρο 269 Προϋπολογισμός Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Με το παρόν άρθρο εισάγονται νέες διατάξεις. Θεσπίζεται ολοκληρωμένο και εξειδικευμένο πλαίσιο για την οικονομική διαχείριση των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης, με σκοπό την ενίσχυση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, της διαφάνειας και της αξιοπιστίας του οικονομικού τους προγραμματισμού, της χρηστής οικονομικής διοίκησης και του ελέγχου των οικονομικών τους προς διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των Δ.Ε.Υ.Α.. Η οικονομική διαχείριση των Δ.Ε.Υ.Α. διενεργείται σύμφωνα με προϋπολογισμό εσόδων και εξόδων κατά τον τύπο που καθορίζεται με την περ. γ της παρ. 5 του άρθρου 2 της υπό στοιχεία 2/45253/ΔΠΓΚ/26.6.2025 απόφασης του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών «Σχέδιο λογαριασμών του Λογιστικού Πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης και κοινή οικονομική ταξινόμηση του Προϋπολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης» (Β'3364). Παράλληλα, προβλέπεται η έκδοση ειδικότερων οδηγιών, κατ' αναλογία με αυτές που ισχύουν για τους δήμους, ώστε να εξασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων κατάρτισης, εκτέλεσης και αναμόρφωσης των προϋπολογισμών. Επιπλέον, επεκτείνεται ρητώς η εφαρμογή βασικών δημοσιονομικών κανόνων, όπως εκείνων που αφορούν τη διάρκεια ισχύος του προϋπολογισμού, προκειμένου να διασφαλίζεται η κάλυψη των ανελαστικών λειτουργικών αναγκών των Δ.Ε.Υ.Α. και να αποτρέπεται η δημιουργία μη ρεαλιστικών ή ελλειμματικών προϋπολογισμών. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη

	διαδικασία ελέγχου και αξιολόγησης του σχεδίου προϋπολογισμού, η οποία υπακούει σε κανόνες που απορρέουν από την υπαγωγή των Δ.Ε.Υ.Α στο Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. του άρθρου 534. Ακόμα, προβλέπεται η έγκαιρη υποβολή του σχεδίου μέσω του Κόμβου Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 533, ώστε το Παρατηρητήριο να παρέχει τεκμηριωμένη γνώμη ως προς τον βαθμό ρεαλιστικότητας και βιωσιμότητάς του. Η γνώμη αυτή δύναται να περιλαμβάνει συγκεκριμένες υποδείξεις για εγγραφές ή προσαρμογές σε επιμέρους λογαριασμούς, συμβάλλοντας στην αποτύπωση αξιόπιστων οικονομικών προβλέψεων και στον έγκαιρο εντοπισμό δυνητικών αποκλίσεων. Ακολούθως, ρυθμίζεται με σαφήνεια η διαδικασία έγκρισης του προϋπολογισμού από το διοικητικό συμβούλιο της Δ.Ε.Υ.Α., εντός συγκεκριμένων προθεσμιών, και με υποχρεωτική συνοδεία αιτιολογικής έκθεσης. Τέλος, εισάγονται αναλυτικοί κανόνες για την ανάληψη υποχρεώσεων και την εκτέλεση δαπανών από τις Δ.Ε.Υ.Α., με υποχρεωτική προηγούμενη δέσμευση πιστώσεων και έλεγχο της δυνατότητας κάλυψης πολυετών δεσμεύσεων στο πλαίσιο της υφιστάμενης τιμολογιακής πολιτικής. Η εμπλοκή της οικονομικής υπηρεσίας και, σε περίπτωση αμφισβήτησης, του διοικητικού συμβουλίου, διασφαλίζει ότι οι δαπάνες πραγματοποιούνται εντός των πραγματικών οικονομικών δυνατοτήτων της επιχείρησης και αποτρέπει τη δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.
Άρθρο 270 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 18, 19 και η παρ. 2 του άρθρου 20 του ν.1069/1980 και θεσπίζεται ολοκληρωμένο πλαίσιο για το κλείσιμο της ετήσιας διαχειριστικής χρήσης των Δ.Ε.Υ.Α., τη σύνταξη και έγκριση των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων, καθώς και τον έλεγχο και τη δημοσιότητά τους. Ρυθμίζονται ο χρόνος και η διαδικασία κατάρτισης των ετήσιων χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με τα ισχύοντα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, καθορίζονται οι προθεσμίες υποβολής και έγκρισης από το διοικητικό συμβούλιο, η διαδικασία επιλογής του ορκωτού ελεγκτή λογιστή ή της ελεγκτικής εταιρείας από το διοικητικό συμβούλιο της Δ.Ε.Υ.Α. και του διορισμού του από τον δήμαρχο ή στην περίπτωση διαδημοτικής Δ.Ε.Υ.Α., από τον δήμαρχο της έδρας. Τέλος, εισάγονται ρυθμίσεις για την υποχρεωτική δημοσιοποίηση των εγκεκριμένων στοιχείων, την αποστολή τους στις αρμόδιες αρχές και τη δυνατότητα διενέργειας έκτακτων διαχειριστικών και ταμειακών ελέγχων, κατόπιν απόφασης είτε της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων (Ρ.Α.Α.Ε.Υ.), είτε του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, είτε του οικείου δημοτικού συμβουλίου, με σκοπό τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και της αποτελεσματικής εποπτείας των Δ.Ε.Υ.Α. Εκθέσεις τακτικού ή έκτακτου διαχειριστικού ελέγχου από ορκωτούς ελεγκτές διαβιβάζονται υποχρεωτικά στον Γενικό Επόπτη, για την παρακολούθηση και υλοποίηση των σχετικών συστάσεων ή πορισμάτων.

Άρθρο 271 Είσπραξη εσόδων Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Κωδικοποιούνται το άρθρο 277 του ν. 3852/2010 και το άρθρο 130 του ν. 4820/2021 και εισάγεται πλέγμα νέων διατάξεων με σκοπό τη διασφάλιση της έγκαιρης βεβαίωσης και αποτελεσματικής είσπραξης των εσόδων των Δ.Ε.Υ.Α., ενισχύοντας τη χρηματοοικονομική αυτοτέλεια και τη βιωσιμότητά τους. Θεσπίζεται ενιαίο και σαφές πλαίσιο για τη διασφάλιση της έγκαιρης βεβαίωσης και την αποτελεσματική είσπραξη και παρακολούθηση των εσόδων των Δ.Ε.Υ.Α. Νέα διάταξη αποτελεί η αναλογική εφαρμογή στις Δ.Ε.Υ.Α. του άρθρου 510, περί προθεσμιών βεβαίωσης και είσπραξης και του άρθρου 511, περί διαγραφής παραγεγραμμένων απαιτήσεων, που προβλέπονται για τους δήμους. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η επιβολή προστίμου σε περιπτώσεις μακροχρόνιας καθυστέρησης εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών και εισάγεται η υποχρέωση ανάθεσης της βεβαίωσης και είσπραξης των οφειλών στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των εισπρακτικών μηχανισμών. Τέλος, καθιερώνεται ρητά η ευθύνη των αρμοδίων οργάνων σε περίπτωση παράλειψης των υποχρεώσεών τους και διασφαλίζεται η συστηματική παρακολούθηση της είσπραξης των εσόδων, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Στην Α.Α.Δ.Ε. ανατίθεται και η είσπραξη των οφειλών των φορέων Γενικής Κυβέρνησης εξαιρουμένων της Κεντρικής Διοίκησης και των δήμων.
Άρθρο 272 Διευκολύνσεις οφειλετών Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Εισάγονται προβλέψεις για τη ρύθμιση των οφειλών προς τις Δ.Ε.Υ.Α., με στόχο τη διευκόλυνση των οφειλετών στην εξόφληση των υποχρεώσεών τους και τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας και της απρόσκοπτης λειτουργίας των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, προβλέπεται η δυνατότητα τμηματικής καταβολής των οφειλών, κατόπιν απόφασης του γενικού διευθυντή, στο πλαίσιο της διοικητικής αυτοτέλειας των Δ.Ε.Υ.Α. Καθορίζονται σαφή ανώτατα όρια ως προς τη διάρκεια της ρύθμισης, τον αριθμό των δόσεων και το επιτόκιο, ώστε να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ της διευκόλυνσης των οφειλετών και της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της επιχείρησης, σύμφωνα με την αρχή της ανταποδοτικότητας. Ακόμα, αποσαφηνίζεται ότι στη ρύθμιση υπάγονται όλα τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, ανεξαρτήτως εμπορικής ιδιότητας ή μεταβολών της επαγγελματικής ή νομικής τους κατάστασης, προκειμένου να αποφεύγονται κενά εφαρμογής και φαινόμενα άνισης μεταχείρισης. Περαιτέρω, προβλέπεται η αναστολή της παραγραφής των οφειλών για τις οποίες υποβάλλεται αίτηση υπαγωγής στη ρύθμιση, έως και ένα (1) έτος μετά τη λήξη της, ρύθμιση που κρίνεται αναγκαία για την προστασία των απαιτήσεων των Δ.Ε.Υ.Α. κατά τη διάρκεια της ρύθμισης και αμέσως μετά από αυτήν. Καθορίζονται οι περιπτώσεις απώλειας της ρύθμισης και οι σχετικές έννομες συνέπειες, ιδίως σε περιπτώσεις μη καταβολής συνεχόμενων δόσεων ή αθέτησης των τρεχουσών υποχρεώσεων ύδρευσης και αποχέτευσης. Η πρόβλεψη αποσκοπεί στην αποτροπή καταχρηστικής χρήσης της ρύθμισης και στη διασφάλιση της συνέπειας των οφειλετών. Τέλος, παρέχεται εξουσιοδότηση για τη

	ρύθμιση των ειδικότερων ζητημάτων εφαρμογής μέσω των κανονισμών λειτουργίας και διαχείρισης της Δ.Ε.Υ.Α., εξασφαλίζοντας την αναγκαία ευελιξία εντός του νομοθετικού πλαισίου.
Άρθρο 273 Ρύθμιση ληξιπρόθεσμων οφειλών μεταξύ Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης και οικείου δήμου	Κωδικοποιείται το άρθρο 14 του ν. 4483/2017 και εισάγεται ρύθμιση για την τακτοποίηση των αμοιβαίων ληξιπρόθεσμων οφειλών μεταξύ των Δ.Ε.Υ.Α. και των οικείων δήμων. Παρέχεται η δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών της Δ.Ε.Υ.Α. προς τον δήμο σε μακροχρόνιο ορίζοντα, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, καθώς και απαλλαγής από πρόστιμα και προσαυξήσεις. Περαιτέρω, θεσπίζεται μηχανισμός συμψηφισμού των αμοιβαίων ληξιπρόθεσμων απαιτήσεων, ώστε να αποφεύγονται άσκοπες ταμειακές ροές και να επιτυγχάνεται καθαρή απεικόνιση των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των μερών. Τέλος, προβλέπεται εξαίρεση των Δ.Ε.Υ.Α. από την υποχρέωση προσκόμισης φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας για την εφαρμογή των ρυθμίσεων αυτών, προκειμένου να διασφαλιστεί η άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου.
Άρθρο 274 Εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης προς παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας	Θεσπίζεται ειδική ρύθμιση οικονομικής στήριξης των Δ.Ε.Υ.Α., και των συνδέσμων ύδρευσης με σκοπό την αντιμετώπιση των συσσωρευμένων ληξιπρόθεσμων οφειλών τους προς παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες προέκυψαν κυρίως από τη σημαντική αύξηση του ενεργειακού κόστους τα προηγούμενα έτη. Η ρύθμιση αποσκοπεί στη διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας των υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης, που συνιστούν βασικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, καθώς και στη διατήρηση της οικονομικής τους βιωσιμότητας. Για τον σκοπό αυτό προβλέπεται επιδότηση για την εξόφληση μέρους των οφειλών προς τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμες μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2025, σε ποσοστό αυτών, με το ποσό των διακοσίων εκατομμυρίων ευρώ (200.000.000) από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης, με κριτήρια επιμερισμού που συνδέονται άμεσα με το πραγματικό βάρος που υπέστησαν οι φορείς λόγω της αύξησης του ενεργειακού κόστους, με έτος αναφοράς το 2020. Η σύνδεση της επιδότησης με αντικειμενικά και συγκρίσιμα στοιχεία επιδιώκει την ισότιμη μεταχείριση των φορέων και την αναλογική κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Παράλληλα, τίθεται ως προϋπόθεση η προηγούμενη εξόφληση ή ρύθμιση του μη επιδοτούμενου μέρους των οφειλών, ώστε να ενισχύεται η δημοσιονομική πειθαρχία και να αποτρέπεται η δημιουργία κινήτρων για συσσώρευση νέων ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων. Κατ' εξαίρεση, και αποκλειστικά για την εξόφληση του ανωτέρω υπολοίπου ή την εξυπηρέτηση της σχετικής ρύθμισης, οι δήμοι δύνανται να επιχορηγούν τις οικείες Δ.Ε.Υ.Α. κατόπιν απόφασης του δημοτικού συμβουλίου ή, στην περίπτωση διαδημοτικής Δ.Ε.Υ.Α., των οικείων δημοτικών συμβουλίων. Καθίσταται σαφές ότι για την πλήρωση της ανωτέρω προϋπόθεσης εφαρμόζονται και οι διατάξεις του άρθρου 268, περί δανειοδότησης των Δημοτικών Επιχειρήσεων

	Υδρευσης και Αποχέτευσης από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και λοιπά τραπεζικά ιδρύματα. Το άρθρο προσδιορίζει ρητώς τα αρμόδια όργανα των Δ.Ε.Υ.Α. και των συνδέσμων ύδρευσης για την εφαρμογή της ρύθμισης και συνδέει την παράλειψη εκπλήρωσης των σχετικών υποχρεώσεων με πειθαρχική ευθύνη. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η λογοδοσία της διοίκησης και διασφαλίζεται η ορθή και διαφανής αξιοποίηση της κρατικής ενίσχυσης. Περαιτέρω, θεσπίζεται μηχανισμός πρόληψης της δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών, με την πρόβλεψη ευθύνης των οργάνων διοίκησης σε περίπτωση συστηματικής απόκλισης από την ομαλή εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων προς τους παρόχους ενέργειας μετά τη δημοσίευση του Κώδικα, με σκοπό την εμπέδωση χρηστής οικονομικής διαχείρισης και τη μακροπρόθεσμη εξυγίανση των οικονομικών των Δ.Ε.Υ.Α. και των συνδέσμων ύδρευσης. Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους να προσχωρούν ως εγγυητές στις συμβάσεις προμήθειας ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου των οικείων Δ.Ε.Υ.Α., ενισχύοντας την πιστοληπτική τους ικανότητα και τη σταθερότητα των σχετικών συμβατικών σχέσεων.
Άρθρο 275 Καταβολή και συμψηφισμός οφειλών Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης στο ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία από τον οικείο δήμο	Θεσπίζεται μηχανισμός αντιμετώπισης των βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών των Δ.Ε.Υ.Α. προς το Ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, συμπεριλαμβανομένων όσων τελούν σε ρύθμιση ή αναστολή. Παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους που έχουν συστήσει τις Δ.Ε.Υ.Α. να καταβάλλουν τις οφειλές αυτές, κατόπιν απόφασης των δημοτικών συμβουλίων, διασφαλίζοντας τη συνέχιση της εύρυθμης λειτουργίας τους και την οικονομική τους βιωσιμότητα. Παράλληλα, προβλέπεται ο συμψηφισμός των ποσών που καταβάλλονται από τους δήμους με ποσοστό των εσόδων τους από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους, αναλογικά με το ισχύον πλαίσιο για τον συμψηφισμό οφειλών των δήμων προς το Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία και δυνατότητα επιστροφής των σχετικών ποσών στη βάση του άρθρου 273, περί ρύθμισης ληξιπρόθεσμων οφειλών μεταξύ Δ.Ε.Υ.Α. και οικείου δήμου. Η ρύθμιση συνοδεύεται από απαλλαγή των οφειλών από πρόσθετους φόρους, πρόστιμα και προσαυξήσεις, υπό την προϋπόθεση της πλήρους εξόφλησης της κύριας οφειλής, και από εξουσιοδοτικές διατάξεις για τη ρύθμιση των αναγκαίων διαδικαστικών λεπτομερειών, με στόχο την ενιαία και αποτελεσματική εφαρμογή του άρθρου.
Άρθρο 276 Ειδικές ποινικές διατάξεις	Κωδικοποιείται το άρθρο 27 του ν. 1069/1980 με το οποίο προβλέπεται απαγόρευση αυθαίρετων επεμβάσεων στο δίκτυο αποχέτευσης και κυρώσεις για παράνομες συνδέσεις και παραβάσεις των υποχρεώσεων δήλωσης και ελέγχου, προς διασφάλιση της ορθής λειτουργίας του δικτύου και της προστασίας της δημόσιας υγείας.
Άρθρο 277 Διοικητικές κυρώσεις	Προβλέπεται η επιβολή προστίμου στους κυρίους ακινήτων που δεν συνδέονται με το δίκτυο αποχέτευσης, παρά την ολοκλήρωση των σχετικών υποδομών, για την εξασφάλιση της καθολικής σύνδεσης και την προστασία της δημόσιας υγείας και του περιβάλλοντος.

Άρθρο 278 Επιθεώρηση και βλάβες των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 28 του ν. 1069/1980 και ρυθμίζονται η επιθεώρηση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης των Δ.Ε.Υ.Α. και η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης ζημιών σε βάρος των υπαιτίων, για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας και της προστασίας των υποδομών.
Άρθρο 279 Δήλωση αποχέτευσης ακινήτου	Κωδικοποιείται το άρθρο 29 του ν. 1069/1980 και προβλέπεται η διαδικασία για την υποβολή της δήλωσης αποχέτευσης από τους κυρίου και τους νομείς των ακινήτων, στο πλαίσιο βελτιστοποίησης του σχετικού ελέγχου αυτών.
Άρθρο 280 Λύση και εκκαθάριση Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης Αποχέτευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 11 του ν. 4483/2017 και ρυθμίζεται το ζήτημα λύσης και εκκαθάρισης των Δ.Ε.Υ.Α.
Άρθρο 281 Επιχειρήσεις με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού	Κωδικοποιούνται οι παρ. 1 έως 4 του άρθρου 19 του ν. 4483/2017. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται η λειτουργία δημοτικών επιχειρήσεων ειδικού σκοπού για ραδιοφωνικούς ή τηλεοπτικούς σταθμούς. Προβλέπεται η δυνατότητα συμμετοχής περισσότερων δήμων ή περιφερειών υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και μετά από οικονομοτεχνική μελέτη σε υφιστάμενες δημοτικές επιχειρήσεις με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού. Επίσης, καθορίζονται οι όροι επιχορήγησης, η ελάχιστη διάρκεια συμμετοχής και οι δυνατότητες αποχώρησης. Τέλος, ρυθμίζονται η σύνθεση και λειτουργία των οργάνων διοίκησης των ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών και προβλέπεται ότι, σε περίπτωση λύσης, δεν μεταφέρεται το προσωπικό στους δήμους ή την περιφέρεια που συμμετέχουν.
Άρθρο 282 Αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες	Κωδικοποιούνται το άρθρο 267 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 111 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, το υπό εξέταση άρθρο προβλέπει τη συνέχιση λειτουργίας των υφιστάμενων αστικών μη κερδοσκοπικών εταιρειών με συμμετοχή δήμων, περιφερειών ή νομικών προσώπων αυτών έως τη λήξη της διάρκειάς τους, χωρίς δυνατότητα παράτασης. Απαγορεύεται η ανάληψη νέων υποχρεώσεων πέραν του χρόνου λήξης. Εξαιρούνται προγράμματα σε εξέλιξη που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή ενωσιακούς πόρους. Οι εισφορές των δήμων και περιφερειών δεν θεωρούνται επιχορήγηση. Σε περίπτωση λύσης, το προσωπικό δεν μεταφέρεται στους συμμετέχοντες φορείς.
Άρθρο 283 Σύσταση εταιρείας για τον θεσμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»	Κωδικοποιείται η παρ. 2 του άρθρου 107 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η δυνατότητα σύστασης αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας από δήμο που υποβάλλει υποψηφιότητα για τον θεσμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης». Ρυθμίζονται η επιχορήγηση της εταιρείας και η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων, προβλέπονται ειδικές, ευέλικτες ρυθμίσεις για το προσωπικό και τις αποσπάσεις και παρέχονται απαλλαγές από εγγυήσεις δημοσίων συμβάσεων για καλλιτεχνικούς σκοπούς. Τέλος, οι εταιρείες των δήμων που δεν επιλέγονται να

	φιλοξενήσουν τον θεσμό λύνονται υποχρεωτικά και τίθενται σε εκκαθάριση, αμέσως μετά την ανακήρυξη της πόλης που θα φέρει τον τίτλο της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης».
Άρθρο 284 Οργάνωση Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων και της Ένωσης Περιφερειών	Κωδικοποιούνται οι παρ. 9 έως 12 του άρθρου 282 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζεται η συνέχιση λειτουργίας της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.), των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων (Π.Ε.Δ.) και της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝ.ΠΕ.) ως νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου εκπροσώπησης της αυτοδιοίκησης. Ορίζονται η έδρα, τα όργανα διοίκησης και η εποπτεία τους, καθορίζονται οι πόροι τους, κυρίως μέσω εισφορών από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους, προβλέπεται ο θεσμικός τους ρόλος στη διατύπωση γνώμης για μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και παρέχεται εξουσιοδότηση για τροποποίηση των σχετικών προεδρικών διαταγμάτων, ήτοι των π.δ. 74/2011 και 75/2011 τα οποία ρυθμίζουν τα ειδικότερα ζητήματα των Π.Ε.Δ., Κ.Ε.Δ.Ε. και ΕΝ.ΠΕ.
Άρθρο 285 Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία	Κωδικοποιείται το άρθρο 16 του ν. 1518/1985. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζεται η λειτουργία της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.) ως βασικού τεχνικού και επιστημονικού φορέα υποστήριξης της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, καθορίζονται οι σκοποί της, η μετοχική της σύνθεση και η αποκλειστική συμμετοχή φορέων του δημόσιου και κοινωνικού τομέα σε αυτή. Προβλέπεται συγκεκριμένη αναλογία εκπροσώπησης στο διοικητικό συμβούλιο και ρυθμίζονται η ετήσια κρατική επιχορήγηση και η συμμετοχή υπαλλήλων του δημοσίου σε ομάδες εργασίας.
Άρθρο 286 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 287 Τελικές διατάξεις Κεφαλαίων Δ', Ε' και Ζ'	Προβλέπονται οι τελικές διατάξεις των Κεφαλαίων Δ', Ε' και Ζ' του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 288 Τελικές διατάξεις Κεφαλαίου Θ'	Προβλέπονται οι τελικές διατάξεις του Κεφαλαίου Θ' του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 289 Μεταβατική διάταξη του Μέρους Β'	Προβλέπεται η μεταβατική διάταξη του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 290 Μεταβατικές διατάξεις Κεφαλαίου Στ'	Προβλέπονται μεταβατικές διατάξεις του Κεφαλαίου Στ' του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 291 Μεταβατικές διατάξεις Κεφαλαίου Ζ'	Προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις του Κεφαλαίου Ζ' του Μέρους Β' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Στο Μέρος Γ' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα, ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν την καταστατική θέση των αιρετών και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και των συνεργατών των δημάρχων, περιφερειαρχών και των προέδρων νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Αναλυτικότερα, στο υπό εξέταση μέρος περιλαμβάνονται προβλέψεις για την αναστολή άσκησης δημόσιου λειτουργήματος ή δημόσιων υπαλληλικών καθηκόντων των δημάρχων, περιφερειαρχών, αντιδημάρχων, αντιπεριφερειαρχών και αναπληρωτών περιφερειαρχών, τη λήψη ειδικής άδειας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, καθώς και την αναστολή επαγγελματικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας των περιφερειαρχών. Καθορίζονται, επίσης, τα πρόσωπα τα οποία λαμβάνουν αντιμισθία και έξοδα παράστασης και τα πρόσωπα που λαμβάνουν αποζημίωση για τη συμμετοχή τους σε συνεδριάσεις συλλογικών οργάνων και έξοδα για τις μετακινήσεις τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Τέλος, προσδιορίζεται το καθεστώς των συνεργατών που επικουρούν το έργο των δημάρχων, περιφερειαρχών και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών, καθώς και της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων και της Ένωσης Περιφερειών.

Άρθρο 292 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Γ του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 293 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Γ του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 294 Αναστολή άσκησης δημόσιου λειτουργήματος ή δημόσιων υπαλληλικών καθηκόντων δημάρχων, περιφερειαρχών, αναπληρωτών περιφερειαρχών, αντιδημάρχων, αντιπεριφερειαρχών – Αναστολή επαγγελματικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας περιφερειαρχών - Ειδική άδεια άνευ αποδοχών	Καθορίζονται οι περιπτώσεις αυτοδίκαιης αναστολής άσκησης των καθηκόντων των δημάρχων, αντιδημάρχων, περιφερειαρχών, αντιπεριφερειαρχών και αναπληρωτών περιφερειαρχών, οι οποίοι είναι δημόσιοι λειτουργοί ή δημόσιοι μόνιμοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε φορείς του δημοσίου τομέα καθώς και στελέχη των ενόπλων δυνάμεων ή ένστολο προσωπικό των σωμάτων ασφαλείας και του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής. Ειδική μνεία γίνεται για τα μέλη ΔΕΠ ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των Στρατιωτικών Σχολών, για τα οποία εφαρμόζονται και οι ειδικότερες διατάξεις που διέπουν την αναστολή άσκησης των καθηκόντων τους. Για τους περιφερειάρχες παραμένει η πρόβλεψη της αναστολής κάθε επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Για όσα από τα ανωτέρω αιρετά πρόσωπα είναι υπάλληλοι ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου σε φορείς του δημοσίου τομέα, δεν αναστέλλεται η άσκηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων, αλλά προβλέπεται η δυνατότητα λήψης συγκεκριμένου αριθμού ημερών ειδικής άδειας από τον φορέα στον οποίο εργάζονται. Επιπλέον, για όσα από τα ανωτέρω αιρετά πρόσωπα είναι υπάλληλοι σε φορείς του ιδιωτικού τομέα, δίνεται η δυνατότητα επιλογής λήψης ειδικής άδειας από τον φορέα στον οποίο εργάζονται για όλο το διάστημα της θητείας τους, διαφορετικά προβλέπεται η δυνατότητα λήψης συγκεκριμένου αριθμού ημερών ειδικής άδειας από τον φορέα στον οποίο εργάζονται. Στο ίδιο άρθρο καθορίζεται επιπλέον ο τρόπος καταβολής των ασφαλιστικών τους εισφορών. Διευκρινίζεται ότι όπου στο άρθρο 22 του ν. 4488/2017 γίνεται αναφορά σε ειδική άδεια άνευ αποδοχών για όλο

	το διάστημα της θητείας αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης, περιλαμβάνονται και τα πρόσωπα εκείνα των οποίων αναστέλλεται η άσκηση των καθηκόντων τους.
Άρθρο 295 Αιρετά πρόσωπα τα οποία λαμβάνουν αντιμισθία	Θεσπίζεται μια σημαντική διάκριση μεταξύ των αιρετών προσώπων που λαμβάνουν αντιμισθία και αυτών που λαμβάνουν έξοδα παράστασης. Η έννοια της αντιμισθίας, που αποτέλεσε βασική καινοτομία του ν. 3852/2010, στόχο είχε να αντικαταστήσει την απώλεια του μισθού όσων αιρετών οργάνων, είτε υποχρεωτικά εκ του νόμου, είτε κατόπιν επιλογής, δεν ασκούν παράλληλα με τα αιρετά τους καθήκοντα τα υπαλληλικά ή τα επαγγελματικά τους καθήκοντα. Στη βάση του απλού αυτού κανόνα η αντιμισθία προβλέπεται για τους δημάρχους, αντιδημάρχους, περιφερειάρχες, αντιπεριφερειάρχες και αναπληρωτές περιφερειάρχες, των οποίων αναστέλλονται αυτοδίκαια τα υπαλληλικά τους καθήκοντα ή είναι περιφερειάρχες και αναστέλλεται αυτοδίκαια η επαγγελματική τους δραστηριότητα, καθώς και για όσους είναι υπάλληλοι σε φορείς του ιδιωτικού τομέα και επιλέξουν να λάβουν από τον φορέα εργασίας τους ειδική άδεια για όλο το διάστημα της θητείας τους.
Άρθρο 296 Πρόσωπα τα οποία λαμβάνουν έξοδα παράστασης	Καθορίζονται οι κατηγορίες αιρετών προσώπων που λαμβάνουν έξοδα παράστασης. Σε ό,τι αφορά στους δημάρχους, αντιδημάρχους, αντιπεριφερειάρχες και αναπληρωτές περιφερειάρχες, έξοδα παράστασης λαμβάνουν όσοι εργάζονται σε φορείς του δημοσίου τομέα με σύμβαση ορισμένου χρόνου και αποφασίζουν να διατηρήσουν τη σχετική σύμβαση εργασίας ή είναι υπάλληλοι σε φορείς του ιδιωτικού τομέα και επιλέγουν να συνεχίσουν να εργάζονται μη λαμβάνοντας από τον φορέα εργασίας τους την ειδική άδεια για όλο το διάστημα της θητείας τους.
Άρθρο 297 Ειδική άδεια προσώπων τα οποία λαμβάνουν έξοδα παράστασης	Καθορίζονται τα αιρετά όργανα που δύναται να λαμβάνουν ειδική άδεια συγκεκριμένων ημερών, η οποία διαφοροποιείται ανάλογα με τα αιρετά τους καθήκοντα. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις ορίζεται ότι η άδεια χορηγείται κατόπιν αίτησης και με πλήρεις αποδοχές, οι οποίες καταβάλλονται υποχρεωτικά από τον εργοδότη. Τέλος, προβλέπεται ότι ο χρόνος ειδικής άδειας λογίζεται ως πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα εργασιακά, ασφαλιστικά και υπαλληλικά δικαιώματα.
Άρθρο 298 Ειδική άδεια επικεφαλής παρατάξεων, αιρετών μελών συλλογικών οργάνων δήμων, περιφερειών και οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Καθορίζονται οι λοιπές κατηγορίες προσώπων στα οποία χορηγείται ειδική άδεια από την υπηρεσία τους για συγκεκριμένο αριθμό ημερών. Συγκεκριμένα, ρυθμίζεται η χορήγηση ειδικής άδειας σε αιρετούς της τοπικής αυτοδιοίκησης που είναι δημόσιοι ή ιδιωτικοί υπάλληλοι, για την άσκηση των καθηκόντων τους. Προσδιορίζεται η διάρκεια της ειδικής άδειας για επικεφαλής παρατάξεων, καθώς και για μέλη των διοικητικών και εποπτικών οργάνων της Κ.Ε.Δ.Ε., της ΕΝ.Π.Ε. και των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων. Επιπλέον, προβλέπεται δικαίωμα σε αιρετά πρόσωπα καθώς και στους συμπαραστάτες του δημότη και τους περιφερειακούς συμπαραστάτες να απουσιάζουν από την εργασία για τη συμμετοχή σε

	συνεδριάσεις αιρετών συλλογικών οργάνων, ανεξαρτήτως εργασιμων ημερών ή ωρών και παρέχεται ειδική μέριμνα για αιρετούς που υπηρετούν ή κατοικούν σε νησιωτικές περιοχές. Εξασφαλίζεται, επίσης, το δικαίωμα απουσίας για τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά και διεθνή αυτοδιοικητικά όργανα. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις ορίζεται ότι η άδεια χορηγείται υποχρεωτικά κατόπιν αίτησης και με πλήρεις αποδοχές. Τέλος, προβλέπεται ότι ο χρόνος άδειας λογίζεται ως πραγματικός χρόνος υπηρεσίας για όλα τα εργασιακά, ασφαλιστικά και υπαλληλικά δικαιώματα. Σκοπός του άρθρου είναι να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη άσκηση των καθηκόντων των αιρετών της τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης που παράλληλα απασχολούνται ως υπάλληλοι, μέσω της θεσμοθέτησης ειδικών αδειών και δικαιωμάτων απουσίας από την εργασία, ώστε να ενισχύεται η αποτελεσματική λειτουργία των συλλογικών αυτοδιοικητικών οργάνων, χωρίς απώλεια εργασιακών και ασφαλιστικών δικαιωμάτων.
Άρθρο 299 Αποζημίωση μελών δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, δημοτικών και περιφερειακών επιτροπών, διοικητικών συμβουλίων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, κοινωφελών επιχειρήσεων δήμων και περιφερειών, Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης και συνδέσμων	Κωδικοποιούνται η παρ. 9 του άρθρου 92 και η παρ. 4 του άρθρου 184 του ν. 3852/2010 και το άρθρο 49 του ν. 5003/2022. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο κατοχυρώνεται για τους δημοτικούς και περιφερειακούς συμβούλους, που δεν λαμβάνουν αντιμισθία ή έξοδα παράστασης, δικαίωμα στη λήψη αποζημίωσης για τη συμμετοχή τους σε συγκεκριμένο αριθμό συνεδριάσεων του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου ή της δημοτικής ή της περιφερειακής επιτροπής ή των επιτροπών του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, καθώς και για τη συμμετοχή τους στην ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας. Δικαίωμα σε λήψη αποζημίωσης προβλέπεται και στους προέδρους συμβουλίων και εκπροσώπους δημοτικών κοινοτήτων για τη συμμετοχή τους σε συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου. Αντίστοιχο δικαίωμα αποζημίωσης προβλέπεται, με εξαίρεση τους προέδρους και αντιπροέδρους, για τα λοιπά μέλη των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των κοινωφελών επιχειρήσεων, των Δ.Ε.Υ.Α., που έχουν συστήσει οι δήμοι, καθώς και για τα λοιπά μέλη του διοικητικού συμβουλίου και της εκτελεστικής επιτροπής των συνδέσμων των δήμων και περιφερειών. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις το δικαίωμα σε αποζημίωση ασκείται ανεξάρτητα από τον τρόπο διενέργειάς της συνεδρίασης, είτε δια ζώσης, είτε με τηλεδιάσκεψη, είτε υβριδικά με τηλεδιάσκεψη και δια ζώσης. Η σχετική διάταξη καθορίζει κατά ανώτατο όριο το ύψος αυτής, ενώ ο ακριβής καθορισμός γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή περιφερειακού ή διοικητικού συμβουλίου αντίστοιχα του εκάστοτε δήμου, ή περιφέρειας ή νομικού προσώπου.
Άρθρο 300 Δαπάνες μετακίνησης	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις κωδικοποιούνται και ρυθμίζονται ζητήματα εξόδων μετακίνησης των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών.

Άρθρο 301 Γενικές ρυθμίσεις	Αποτυπώνονται οι γενικές ρυθμίσεις που διέπουν την καταστατική θέση των αιρετών. Συγκεκριμένα, διευκρινίζεται ότι τα πρόσωπα που λαμβάνουν αντιμισθία δεν δικαιούνται να λαμβάνουν και έξοδα παράστασης, ενώ τα πρόσωπα που λαμβάνουν έξοδα παράστασης, εάν κατέχουν περισσότερες από μία (1) ιδιότητες, βάσει των οποίων τα δικαιούνται, επιλέγουν τη λήψη αυτών αποκλειστικά από μία ιδιότητα. Ειδική εξαίρεση αποτυπώνεται για τα πρόσωπα τα οποία κατέχουν παράλληλα την ιδιότητα του προέδρου, αντιπροέδρου, γενικού γραμματέα και ταμία του διοικητικού συμβουλίου της Ένωσης Περιφερειών, του προέδρου Περιφερειακής Ένωσης Δήμων, καθώς και του προέδρου, αντιπροέδρου και γενικού γραμματέα του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας. Λήψη αντιμισθίας προβλέπεται για τα πρόσωπα που αναπληρώνουν τον δήμαρχο ή περιφερειάρχη σε περίπτωση που η διάρκεια της αργίας ή η απουσία τους υπερβαίνει τον ένα μήνα. Επίσης, για τα αιρετά πρόσωπα που υπηρετούν στον δημόσιο τομέα και αναστέλλεται υποχρεωτικά η άσκηση των καθηκόντων τους κατά τη διάρκεια της αιρετής τους θητείας, εξασφαλίζεται ότι η αντιμισθία τους για τα επιμέρους αιρετά αξιώματα δεν δύναται να είναι μικρότερη των πάσης φύσεως αποδοχών τους, με ανώτατο όριο, κατά περίπτωση, αυτό των αποδοχών του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου ή δημάρχου ή περιφερειάρχη, αντίστοιχα. Για τα αιρετά πρόσωπα που εργάζονται στον ιδιωτικό τομέα δεν υπάρχει αντίστοιχη πρόβλεψη καθώς τους δίνεται η δυνατότητα διατήρησης της υπαλληλικής τους σχέσης και κατά συνέπεια και των αποδοχών της θέσης τους. Επιπλέον, διατηρούνται ρυθμίσεις που αφορούν στη δυνατότητα άρνησης απολαβών ή παραχώρησης για κοινωνικούς σκοπούς, την παροχή εθελοντικής υπηρεσίας υπό προϋποθέσεις και την πρόβλεψη περί μη μετάθεσης ή απόσπασης κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Για τους δημοτικούς συμβούλους, καθώς και τους προέδρους συμβουλίων δημοτικών κοινοτήτων και εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων που εκλέγονται σε νησιωτικούς, ορεινούς και παραμεθόριους δήμους καθώς και για τους περιφερειακούς συμβούλους που εκλέγονται σε νησιωτικές περιφερειακές ενότητες λαμβάνεται ειδική μέριμνα για τη διευκόλυνση μετάθεσης, απόσπασης ή μετακίνησης εκεί όπου έχουν εκλεγεί. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη προσφέρει πολλαπλά οφέλη τόσο στους υποψηφίους που θέλουν να προσφέρουν στον τόπο τους όσο και στους δήμους και περιφέρειες της χώρας που λόγω των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών τους έχουν ανάγκη όχι μόνο την ενίσχυση του πληθυσμού τους αλλά και να αποτελέσουν πόλους έλξης προς ανάπτυξη της εξωστρέφειάς τους. Επιπρόσθετα, αναγνωρίζοντας τα αυξημένης ευθύνης καθήκοντα των δημάρχων και περιφερειάρχων και το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της αιρετής τους θητείας προΐστανται των υπηρεσιών του δήμου ή αντίστοιχα της περιφέρειας, προβλέπεται πλέον ότι η θητεία του

	δημάρχου ή του περιφερειάρχη αναγνωρίζεται ως χρόνος πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας, που διανύεται σε θέση προϊσταμένου οργανικής μονάδας επιπέδου διεύθυνσης. Η σχετική αναγνώριση, όμως, δεν έχει μισθολογικές συνέπειες στον υπολογισμό της σύνταξής τους.
Άρθρο 302 Γραμματείς δήμων, περιφερειών και συνδέσμων	Κωδικοποιούνται το άρθρο 161 του ν. 3584/2007 και το άρθρο 242 και η παρ. 7 του άρθρου 243 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο περιγράφονται ζητήματα που αφορούν τα προσόντα, τον διορισμό, τις αρμοδιότητες καθώς και τις αποδοχές των γενικών γραμματέων των δήμων, των εκτελεστικών και ειδικών γραμματέων των περιφερειών και των γραμματέων σε διαδημοτικούς ή διαβαθμιδικούς συνδέσμους. Ειδική πρόβλεψη τίθεται για τους γραμματείς δήμων και περιφερειών, οι οποίοι είναι υπάλληλοι ή λειτουργοί του δημοσίου τομέα. Στις περιπτώσεις αυτές ο χρόνος υπηρεσίας στη θέση αυτή λογίζεται ως πραγματικός χρόνος υπηρεσίας επιπέδου προϊσταμένου τμήματος ή διεύθυνσης, ανάλογα με το εάν υπηρετούν ως γραμματείς σε δήμους έως εκατό χιλιάδες (100.000) κατοίκους ή σε δήμους άνω των εκατό χιλιάδων (100.000) κατοίκων ή σε περιφέρεια. Με την πρόβλεψη αυτή αναγνωρίζεται, προς όφελος του δημοσίου και του υπαλλήλου ή δημοσίου λειτουργού, η σημαντική εμπειρία που τα πρόσωπα αυτά έχουν αποκτήσει κατά την άσκηση, υψηλού επιπέδου δυσκολίας και ευθύνης, διοικητικών καθηκόντων και τους παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησής της στη διοικητική ιεραρχία. Οι αποδοχές των γενικών γραμματέων των δήμων και των συνδέσμων, καθώς και των εκτελεστικών και ειδικών γραμματέων των περιφερειών καθορίζονται ως ποσοστό της αντιμισθίας του δημάρχου ή περιφερειάρχη, αντίστοιχα, με δυνατότητα αναπροσαρμογής του ανώτατου ποσοστού με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 305.
Άρθρο 303 Συνεργάτες δημάρχων και περιφερειάρχων	Κωδικοποιούνται το άρθρο 163 του ν. 3584/2007 και τα άρθρα 242 και 243 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο καθορίζονται οι προβλεπόμενες θέσεις συνεργατών των δημάρχων και περιφερειάρχων, ο τρόπος πρόσληψης και λύσης της εργασιακής τους σχέσης, καθώς και οι αρμοδιότητές τους.
Άρθρο 304 Συνεργάτες προέδρων νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Κωδικοποιούνται το άρθρο 31 του ν. 3274/2004 και το άρθρο 163 του ν.3584/2007. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται οι θέσεις συνεργατών για την επικουρία του έργου των προέδρων των συνδέσμων, των Φο.Δ.Σ.Α., των αναπτυξιακών οργανισμών καθώς και των συνεργατών της Κ.Ε.Δ.Ε., των Π.Ε.Δ. και της ΕΝ.ΠΕ.
Άρθρο 305 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Γ' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα.
Άρθρο 306 Τελικές διατάξεις	Προβλέπονται οι τελικές διατάξεις του Μέρους Γ' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα.
Άρθρο 307 Μεταβατικές διατάξεις	Προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις του Μέρους Γ' του Βιβλίου Δεύτερου του Κώδικα.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ	
Μέρος Α': Με το παρόν Μέρος επιχειρείται η εισαγωγή μιας συνολικής και ολοκληρωμένης εικόνας για το περίπλοκο ζήτημα του προσδιορισμού των αρμοδιοτήτων που ασκούν οι δήμοι και οι περιφέρειες. Στο παρόν βιβλίο συγκεντρώνεται όλη η αναγκαία αυτοδιοικητική ύλη, ώστε ο εφαρμοστής να είναι βέβαιος για το περιεχόμενο των όρων και των εννοιών που προσδιορίζουν τις αρμοδιότητές του, τις αρχές που διέπουν την άσκησή τους, τη διαδικασία θέσπισης, μεταβίβασης ή τροποποίησής τους, τις κατηγορίες τους και το νομοθετικό πλαίσιο έκδοσης κανονιστικών αποφάσεων.	
Άρθρο 308 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Α' του Βιβλίου Τρίτου
Άρθρο 309 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Α' του Βιβλίου Τρίτου
Άρθρο 310 Ορισμοί	Περιλαμβάνονται οι ορισμοί που εφαρμόζονται στο παρόν Βιβλίο. Ειδικότερα, ορίζεται η έννοια της «αρμοδιότητας», η οποία τοποθετείται, ρητώς, στο πλαίσιο μιας δημόσιας πολιτικής. Επίσης, ορίζονται νομοθετικά οι αρχές της «εγγύτητας» και της «επικουρικότητας», ώστε η διοίκηση με ενιαίο τρόπο να θεσπίζει τις αρμοδιότητες στο προσήκον διοικητικό επίπεδο. Σημειώνεται ότι ο ορισμός της «επικουρικότητας» βασίζεται στην παρ. 3 του άρθρου 4 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, σύμφωνα με την οποία άσκηση των δημοσίων αρμοδιοτήτων πρέπει, κατά τρόπο γενικό, να ανήκει κατά προτίμηση στις αρχές τις πλησιέστερες στους πολίτες. Ακολουθώντας, προσδιορίζονται οι έννοιες της «οργάνωσης άσκησης της αρμοδιότητας» και το «τεκμήριο καθημερινότητας», τα οποία αναλύονται στα επόμενα άρθρα του Κώδικα και αποτελούν καινοτομίες για τον τρόπο και τη διαδικασία άσκησης και οργάνωσης των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών. Επιπλέον, αποδίδονται ορισμοί για βασικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στον παρόντα Κώδικα, όπως «διαχείριση», «έλεγχος», «έλεγχος ενέργειας», «έγκριση ενέργειας», «εποπτεία άλλου εποπτευόμενου φορέα», «σχεδίαση» και «συντονισμός», αφενός προς εξυπηρέτηση της ασφάλειας δικαίου, αφετέρου προς διασφάλιση της ακρίβειας και αποφυγή παρερμηνειών κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων.
Άρθρο 311 Γενικές αρχές άσκησης αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	Σκοπός της προτεινόμενης διάταξης είναι ο καθορισμός ενός ενιαίου πλαισίου κατευθυντήριων γραμμών για τη λήψη αποφάσεων από την τοπική αυτοδιοίκηση κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Τα όργανα διοίκησης των Ο.Τ.Α. οφείλουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους να συνεκτιμούν τις εθνικές, περιφερειακές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους, την ανάγκη συμμετοχής δημοτών και κατοίκων, την ανάγκη συνεργασίας με άλλες αρχές και οργανισμούς, την ορθολογική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων καθώς και τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

	Παράλληλα, τίθενται ως βασικές κατευθύνσεις το δικαίωμα της πρόσβασης των πολιτών στην πληροφόρηση, η προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία στις δημόσιες υπηρεσίες και σε κοινόχρηστους χώρους, η περιβαλλοντική και πολιτιστική προστασία, ο σκοπός και οι αρχές κατάρτισης των Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (άρθρο 3 του ν. 4784/2021), οι δεσμεύσεις που απορρέουν από την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Τοπίο (ν. 3827/2010), καθώς και οι προβλέψεις του Ευρωπαϊκού Χάρτη της Τοπικής Αυτονομίας και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας για το δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις τοπικής αρχής. Επιπλέον, προκρίνεται η εναρμόνιση με τις αρχές της καλής διακυβέρνησης, της χρηστής διοίκησης και της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, ενθαρρύνοντας ταυτόχρονα την αξιοποίηση τεχνολογιών αιχμής, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και οι αλυσίδες συστοιχιών (blockchain).
Άρθρο 312 Προγραμματισμός δράσεων δήμων και περιφερειών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 266, 266Α και 268 του ν. 3852/2010 και ρυθμίζονται τα θέματα κατάρτισης των Πενταετών Σχεδίων Δράσεων των δήμων και των περιφερειών, τα οποία εξειδικεύονται σε Ετήσια Προγράμματα Δράσεων. Ρυθμίζονται όλες οι παράμετροι και οι προϋποθέσεις για την κατάρτιση των Σχεδίων Δράσεων, καθώς και τα στοιχεία που κατ' ελάχιστον πρέπει να περιλαμβάνονται σ' αυτά. Ορίζεται ότι η κατάρτιση των Πενταετών Σχεδίων Δράσης είναι δυναμική, προκειμένου να αρθεί ο υποχρεωτικός χαρακτήρας μιας διαδικασίας, που σε πολλές περιπτώσεις δεν ολοκληρωνόταν εγκαίρως.
Άρθρο 313 Καταγραφή αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	Με το προτεινόμενο άρθρο εισάγεται ενιαίο και συστηματικό πλαίσιο καταγραφής των αρμοδιοτήτων των δήμων κι των περιφερειών, το οποίο αποτυπώνεται σε Παράρτημα με τίτλο «Αρμοδιότητες Δήμων και Περιφερειών». Στο Παράρτημα, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του παρόντος, καταγράφονται, κατά κατηγορία δημόσιας πολιτικής με κοινή νομοθετική βάση, οι αρμοδιότητες οι οποίες έχουν απονεμηθεί στους δήμους και τις περιφέρειες, πλην του παρόντος Κώδικα. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στην άρση των επικαλύψεων και στη διασφάλιση της διαφάνειας, καθώς αποτυπώνει το σύνολο των αρμοδιοτήτων που έχουν απονεμηθεί διαχρονικά στην αυτοδιοίκηση, με ρητή πρόβλεψη ότι η άσκησή τους ακολουθεί την καθ' ύλην δημόσια πολιτική του εκάστοτε αρμόδιου Υπουργείου. Η καταγραφή των αρμοδιοτήτων συνοδεύεται δε από την αντίστοιχη κείμενη νομοθεσία και είναι θεματικά οργανωμένη σύμφωνα με το πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης. Συγκεκριμένα, στον πίνακα καταγράφονται, όχι κατά τρόπο εξαντλητικό, οι αρμοδιότητες που ασκούνται κατά την έναρξη ισχύος του Κώδικα από τους δήμους και τις περιφέρειες, σύμφωνα με τα άρθρα 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 186 του ν. 3852/2010, αντίστοιχα, καθώς και

	τις ειδικότερες ρυθμίσεις νόμων, ήτοι περιλαμβάνονται αρμοδιότητες οι οποίες έχουν απονεμηθεί στους δήμους και στις περιφέρειες μετά την ισχύ του ν. 3852/2010. Η καταγραφή έχει λάβει υπόψη επιπλέον και τις αρμοδιότητες που ασκούν οι δήμοι μετά τη λήξη της διοικητικής υποστήριξης από τις περιφέρειες, σύμφωνα με το άρθρο 74 του ν. 4954/2022 (Α' 136), για τις κατηγορίες αρμοδιοτήτων που είχαν μεταβιβαστεί σε αυτούς σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 94 του ν. 3852/2010. Σημειώνεται ότι οι αρμοδιότητες της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 94 του ν.3852/2010 έχουν καταγραφεί στις περιφέρειες, οι οποίες τις ασκούσαν, σύμφωνα με το τρίτο εδάφιο της παρ. 2 του άρθρου 376 του ν.4700/2020 (Α' 127). Ακολούθως, καταγράφονται και οι αρμοδιότητες που είχαν αποδοθεί στους δήμους σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 3 του άρθρου 51 του ν. 3905/2010 (Α' 219). Στον πίνακα έχουν καταγραφεί και οι αρμοδιότητες των ορεινών δήμων, καθώς και της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, βάσει του άρθρου 210 του ν. 3852/2010. Το καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργείο, για την εφαρμογή των αρμοδιοτήτων του, τις οποίες ασκούν οι δήμοι και οι περιφέρειες, σύμφωνα με το Παράρτημα της παρ. 1, οφείλει να τις καταγράφει, με την ανάλογη παραπομπή στη νομοθεσία και τις εγκύκλιες Οδηγίες, στο Πληροφοριακό Σύστημα Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης της παρ. 5 του άρθρου 15 του ν. 5013/2023 (Α' 12), περί του Επιχειρησιακού Κέντρου Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης.
Άρθρο 314 Θέσπιση, μεταβίβαση και τροποποίηση αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	Σύμφωνα με το άρθρο 102 του Συντάγματος, στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ανήκει «η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων» (Σ.τ.Ε. 3440-43/1998 Ολομ., 1169/2006, 1333/2009), το εύρος των οποίων καθορίζεται με νόμο. Ομοίως, με νόμο μπορεί να ανατίθεται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους. Στο προτεινόμενο άρθρο επιχειρείται η για, πρώτη φορά, οργανωμένη και λεπτομερής καταγραφή του τρόπου με τον οποίο η Πολιτεία: α) θεσπίζει νέες αρμοδιότητες για τους δήμους και τις περιφέρειες, ή β) μεταβιβάζει στους δήμους και τις περιφέρειες υφιστάμενες αρμοδιότητες, οι οποίες ασκούνται από κρατικά όργανα ή γ) ανακατανέμει και τροποποιεί ήδη ασκούμενες από τους δήμους και τις περιφέρειες αρμοδιότητες. Σκοπός της αξιολογούμενης ρύθμισης είναι να διασφαλίζεται, για το μέλλον, η ορθή κατανομή των αρμοδιοτήτων στα επιμέρους επίπεδα διοίκησης, (κεντρικά, αποκεντρωμένα και αυτοδιοικητικά) και ταυτόχρονα να εξασφαλίζεται η διοικητική ικανότητα των δήμων και των περιφερειών για την αποτελεσματική άσκησή τους. απόδοση της αρμοδιότητα συναρτάται, κατά περίπτωση, με τις επιπτώσεις που επιφέρει η άσκηση και διαχείρισή της στα επιμέρους επίπεδα τοπικής αυτοδιοίκησης. Περαιτέρω, δεν αποκλείεται επίσης

	στον νομοθέτη να μεταβάλει άποψη, συνεπώς και πολιτική, και υποθέσεις που ο ίδιος ο νόμος στο παρελθόν έκρινε ότι έπρεπε να ανατεθούν σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ορισμένης βαθμίδας να κρίνει ότι αποτελούν εφεξής υποθέσεις κρατικού και όχι τοπικού ενδιαφέροντος και το αντίθετο. Όριο στην ευχέρεια του νομοθέτη να μεταβιβάσει κατηγορίες υποθέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση και να τις καταστήσει τοπικές είναι το ίδιο το Σύνταγμα από τις διατάξεις του οποίου συνάγεται ότι ορισμένες, κατά περίπτωση, κατηγορίες δεν επιτρέπεται να είναι παρά της κεντρικής ή της περιφερειακής κρατικής διοίκησης, ενόψει της σημασίας αυτών ή και λόγω της ίδιας εκ του Συντάγματος οργάνωσης του Κράτους ως αδιαιρέτου και ενιαίου. . Συστοίχως και υποθέσεις που ανήκουν στην τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί ο νομοθέτης να τις αναγάγει σε υποθέσεις κρατικού ενδιαφέροντος και να τις μεταβιβάσει σε κρατικά όργανα (κεντρικά ή περιφερειακά) , υπό τον όρο τήρησης των σχετικών συνταγματικών διατάξεων. Τέλος με την παρ. 5 του άρθρου 102 του Συντάγματος θεσπίζεται ο κανόνας ότι κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από το κράτος προς τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως πρέπει να συνοδεύεται από τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων (Σ.τ.Ε. 389/2009). Στην προτεινόμενη διάταξη προβλέπονται οι αρχές τις οποίες πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ο κοινός νομοθέτης, ο οποίος θεσπίζει νέες, μεταβιβάζει ή τροποποιεί αρμοδιότητες των δήμων και των περιφερειών. Ειδικότερα θα πρέπει να ακολουθούνται οι αρχές της εγγύτητας και της επικουρικότητας, ώστε η αρμοδιότητα να μπορεί να ασκηθεί από τον δήμο ή την περιφέρεια. Επίσης, η αρμοδιότητα θα πρέπει να απονέμεται με τρόπο που θα ασκείται από τον δήμο ή την περιφέρεια αυτοτελώς και ολοκληρωμένα, χωρίς να απαιτείται προς τούτο η συνδρομή από άλλο φορέα, εκτός και εάν αυτό εντάσσεται στο πλαίσιο των επικουρικών συστημάτων άσκησης αρμοδιοτήτων, κατά τα προβλεπόμενα στο ακόλουθο Μέρος Β'. Κάθε νομοθετική ρύθμιση θα πρέπει να παρέχει την κατάλληλη πληροφορία για την αποτελεσματική άσκηση της εφαρμοστέας δημόσιας πολιτικής: α) αναφορές στο περιεχόμενο της δημόσιας πολιτικής, β) την ειδικότερη νομοθεσία που διέπει την εν λόγω αρμοδιότητα, γ) τον ορισμό του αρμόδιου οργάνου των δήμων και περιφερειών για την άσκησή της και δ) τον καθορισμό αρμόδιου οργάνου παρακολούθησης της ορθής εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής. Τέλος, θα πρέπει να διασφαλιστούν οι οικονομικοί πόροι, το ανθρώπινο δυναμικό, οι αναγκαίες υποδομές και ο εξοπλισμός, καθώς και η ψηφιακή υποστήριξη της αρμοδιότητας, τα οποία θα ελεγχθούν από το Επιχειρησιακό Κέντρο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης. Στις παρ. 4 έως 6 του υπό εξέταση άρθρου, προβλέπεται η διαδικασία την οποία θα πρέπει να ακολουθούν οι αρμόδιες αρχές, προκειμένου να

	αναλάβουν τη νομοθετική πρωτοβουλία, η οποία αφορά τη θέσπιση, μεταβίβαση ή τροποποίηση αρμοδιότητας των δήμων ή περιφερειών. Συγκεκριμένα, προβλέπεται διαδικασία αποστολής της σχετικής πρότασης στο Επιχειρησιακό Κέντρο Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 5013/2023, το οποίο θα γνωμοδοτεί σχετικά και του οποίου η σχετική γνωμοδότηση θα είναι απαραίτητη, προκειμένου να κατατεθεί η σχετική πρωτοβουλία προς ψήφιση.
Άρθρο 315 Κατηγορίες αρμοδιοτήτων των δήμων και περιφερειών	Το υπό εξέταση άρθρο αποτελεί ένα εισαγωγικό και συμπεριληπτικό άρθρο όλων των κατηγοριών αρμοδιοτήτων που μπορούν να ασκήσουν οι δήμοι και οι περιφέρειες, οι οποίες αναλύονται στα επόμενα άρθρα. Ειδικότερα, ορίζεται ότι οι Ο.Τ.Α. ασκούν τις αρμοδιότητες τους στο «αναγκαίο και προσήκον μέτρο», δηλαδή στον βαθμό και με τρόπο που είναι αναγκαίος για την αποτελεσματική άσκησή τους, προς ικανοποίηση των αναγκών της τοπικής κοινωνίας, χωρίς να επεκτείνουν τη δράση τους πέραν των όσων απαιτούνται για την εκπλήρωση του σκοπού μιας αρμοδιότητας και ρυθμίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ζητήματα που δεν συνδέονται με τον σκοπό αυτής. Η ρύθμιση αυτή συστοιχίζεται με τις προβλέψεις της παρ. 4 του άρθρου 4, του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, σύμφωνα με τον οποίο οι αρμοδιότητες που ανατίθενται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει κανονικά να είναι πλήρεις και αποκλειστικές. Σε κάθε περίπτωση οι Ο.Τ.Α. κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, ανεξαρτήτως αν αυτές αποτελούν τοπικές υποθέσεις ή κρατική αποστολή, διαθέτουν την απαραίτητη ευελιξία, ώστε οι δράσεις τους να μην είναι αποκλειστικά οριζόντιες αλλά να μπορούν να είναι πιο στοχευμένες με βάση γεωγραφικά ή κοινωνικά κριτήρια. Με τον τρόπο αυτό, παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους και στις περιφέρειες να ασκούν μια αρμοδιότητα ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της τοπικής κοινωνίας (για παράδειγμα μόνο προς όφελος συγκεκριμένης ομάδας πολιτών ή μόνο στα όρια συγκεκριμένης περιοχής), χωρίς δηλαδή να απαιτείται η άσκησή της να καλύπτει το σύνολο της χωρικής τους αρμοδιότητας ή το σύνολο των δημοτών ή κατοίκων.
Άρθρο 316 Αρμοδιότητες που συνιστούν αποστολή του Κράτους	Σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 102 του Συντάγματος στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ανήκει κατ' αρχήν η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, δύναται όμως να ανατεθεί σε αυτούς από τον νομοθέτη και η άσκηση αρμοδιοτήτων που συνιστούν αποστολή του Κράτους (βλ. ΣτΕ 1022/2003). Περαιτέρω με τις ίδιες διατάξεις δεν καθιερώνεται αυτονομία υπέρ των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, δηλαδή εξουσία αυτοτελούς θεσπίσεως κανόνων δικαίου, αλλά διασφαλίζεται μόνον η αυτοδιοίκησή τους, δηλαδή η εξουσία των οργανισμών αυτών να αποφασίζουν με τα όργανά τους για τις τοπικές υποθέσεις ή για τις κρατικές υποθέσεις που κατ' εξαίρεση έχουν ανατεθεί σε αυτούς από τον νόμο, η οποία ασκείται μέσα στο πλαίσιο των γενικών κανόνων που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και θεσπίζονται από τον νομοθέτη ή

	την κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση (ΣτΕ 3787/2001, 1397/1995, 3229/1987, 3849/1986, 1809/1983 Ολομ.). Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζονται οι αρμοδιότητες που συνιστούν αποστολή του κράτους με ρητή αναφορά ότι οι δήμοι και οι περιφέρειες ασκούν τις αρμοδιότητες αυτές, εφόσον τους έχουν μεταβιβαστεί. Στην περίπτωση μεταβίβασης αρμοδιότητας στον δήμο και στην περιφέρεια, το δημοτικό συμβούλιο και το περιφερειακό συμβούλιο, αντίστοιχα, δύναται να εκδώσει κανονιστική απόφαση ρύθμισης συμπληρωματικών θεμάτων τοπικής σημασίας, εντός του νομοθετικού πλαισίου και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού κανονιστικών αποφάσεων, η οποία ελέγχεται υποχρεωτικά από τον Επόπτη Νομιμότητας. Η πρόβλεψη αυτή βασίζεται στην παρ. 5 του άρθρου 4 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση ανάθεσης εξουσιών από μια κεντρική ή περιφερειακή αρχή, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να απολαμβάνουν κατά το δυνατόν την ελευθερία προσαρμογής της άσκησης των εξουσιών αυτών στις τοπικές συνθήκες. Ενισχύεται η δυνατότητα έκδοσης άμεσων εκτελεστών διοικητικών πράξεων, από τα συλλογικά όργανα διοίκησης των δήμων και των περιφερειών χωρίς καθυστερήσεις για θέματα τοπικού χαρακτήρα. Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους και στις περιφέρειες να εκδίδουν περαιτέρω εκτελεστικές διοικητικές πράξεις, προκειμένου να γίνει ευχερώς η εφαρμογή των κρατικά ανατιθέμενων αρμοδιοτήτων σε αυτούς και οι οποίες θα ελέγχονται για τη νομιμότητά τους από τον Επόπτη Νομιμότητας.
Άρθρο 317 Αρμοδιότητες που απορρέουν από το τεκμήριο καθημερινότητας	Οριοθετείται η έννοια του «τεκμηρίου καθημερινότητας», με το οποίο αναγνωρίζεται στους δήμους η δυνατότητα ανάληψης, με δική τους πρωτοβουλία και με συγκεκριμένες προϋποθέσεις, αρμοδιοτήτων στους τομείς της δημόσιας υγείας, της διά βίου μάθησης, της κοινωνικής προστασίας και του περιβάλλοντος, εφόσον αυτές δεν έχουν αποδοθεί ρητά σε άλλο όργανο και πέραν όσων τους έχουν, ήδη, απονεμηθεί στους τομείς αυτούς. Στόχος της ρύθμισης είναι οι δήμοι να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα και αποδοτικότερα στην ικανοποίηση των τοπικών αναγκών, διασφαλίζοντας σε κάθε περίπτωση την ποιοτική αναβάθμιση της καθημερινότητας των πολιτών και του βιοτικού τους επιπέδου. Η ρύθμιση αυτή τελεί σε συμφωνία με τις προβλέψεις της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, σύμφωνα με την οποία ως τοπική αυτονομία νοείται το δικαίωμα και η πραγματική ικανότητα των Ο.Τ.Α. να ρυθμίζουν και να διευθύνουν, στο πλαίσιο του νόμου με δική τους ευθύνη και προς όφελος του πληθυσμού τους, ένα σημαντικό μέρος των δημοσίων υποθέσεων. Υπό το πρίσμα αυτό, το τεκμήριο της καθημερινότητας υλοποιεί την ανωτέρω αρχή, μετατρέποντας το θεωρητικό δικαίωμα των δήμων σε πράξη προς όφελος των πολιτών.

	Για την ενεργοποίηση του τεκμηρίου καθημερινότητας πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η αρμοδιότητα να εντάσσεται σε μία από τις ρητώς οριζόμενες κατηγορίες της παρ. 1 (δημόσια υγεία, δια βίου μάθηση, κοινωνική προστασία και αλληλεγγύη, φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον), β) η αρμοδιότητα να μην έχει απονεμηθεί ρητά σε άλλο δημόσιο όργανο, γ) να έχει προηγηθεί αίτημα προς το αρμόδιο Υπουργείο και ρητή ή σιωπηρή έγκρισή του, και δ) η έκδοση κανονιστικής απόφασης του δημοτικού συμβουλίου, που εξειδικεύει τον τρόπο άσκησης της αρμοδιότητας βάσει των τοπικών χαρακτηριστικών. Η ανάληψη των αρμοδιοτήτων που απορρέουν από το τεκμήριο της καθημερινότητας δύναται να χρηματοδοτηθεί και από το τέλος του άρθρου 430, περί δυνητικών τελών.
Άρθρο 318 Δημοτικές κανονιστικές αποφάσεις τοπικού ενδιαφέροντος	Κωδικοποιείται και επικαιροποιείται το άρθρο 79 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και ρυθμίζονται θέματα που αφορούν τις δημοτικές κανονιστικές αποφάσεις τοπικού ενδιαφέροντος, με τις οποίες οι δήμοι θέτουν κανόνες κυρίως για την προστασία του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, των θαλασσών από πηγές ξηράς και των υπόγειων και επίγειων υδάτινων αποθεμάτων από τη ρύπανση, την προστασία της υγείας των κατοίκων, την τήρηση της καθαριότητας σε κοινόχρηστους και ιδιωτικούς υπαίθριους χώρους. Επίσης, οι δήμοι έχουν αρμοδιότητα να αποφασίζουν για την ίδρυση, κατάργηση, μετακίνηση, επέκταση και χωροθέτηση λαϊκών ή βραχυχρόνιων αγορών, αγοράς χειροτεχνών – καλλιτεχνών, αγοράς παρασκευής και πώλησης έτοιμου φαγητού και ποτών επί του δρόμου, κ.ά.. Τέλος, όλες οι κανονιστικές αποφάσεις των δήμων λαμβάνονται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου με απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών τους και δημοσιεύονται υποχρεωτικά στην ιστοσελίδα του δήμου και στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια». Επίσης, προβλέπεται η πραγματοποίηση διαβούλευσης, τόσο με κοινωνικο -επαγγελματικούς φορείς, όσο και με τους πολίτες του δήμου, ενώ το τελικό κείμενο που υιοθετείται τίθεται σε δημόσια διαδικτυακή διαβούλευση για χρονικό διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών στον ιστότοπο του δήμου. Σημειώνεται ότι όπως έχει κριθεί με την υπ' αρ. 822/2022 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 79 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, δεν αντίκεινται στην παρ. 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος, εφόσον ρυθμίζεται ζήτημα τοπικού ενδιαφέροντος.
Άρθρο 319 Δημοτικές κανονιστικές πράξεις κατ' εξουσιοδότηση άλλων νομοθετημάτων και σχέδια δράσης των δήμων	Απαριθμούνται ενδεικτικά οι πράξεις κανονιστικού χαρακτήρα, τις οποίες εκδίδουν οι δήμοι, κατ' εξουσιοδότηση ειδικότερης νομοθεσίας και αφορούν θέματα που άπτονται αρμοδιοτήτων όπως η χωροταξία, η καθαριότητα, η διαχείριση των αδέσποτων ζώων κ.λπ.
Άρθρο 320	Απαριθμούνται ενδεικτικά οι πράξεις κανονιστικού χαρακτήρα, τις οποίες εκδίδουν οι περιφέρειες, οι οποίες αφορούν κυρίως θέματα

Περιφερειακές κανονιστικές πράξεις κατ' εξουσιοδότηση άλλων νομοθετημάτων	σχετικά με τον Κανονισμό Λειτουργίας Περιφερειακού Συμβουλίου, τη λειτουργία των λαϊκών αγορών, τη διαχείριση των αποβλήτων κ.λπ..
Άρθρο 321 Εξουσιοδοτικές Διατάξεις	Με το παρόν τίθενται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Α' του Τρίτου Βιβλίου.
Μέρος Β': Στο Μέρος Β' δημιουργείται μια δέσμη επιλογών διοικητικών συστημάτων για την αποτελεσματικότερη επιτέλεση των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών. Επιπρόσθετα, στο πλαίσιο της ανάπτυξης ενός πλαισίου ελεύθερης δράσης των δημοτικών και περιφερειακών αρχών, η νομοθετική πρόβλεψη των επιλογών αυτών είναι γενική και η εξειδίκευσή τους επαφίεται στην έκδοση κανονιστικών αποφάσεων από το, κατά περίπτωση, αρμόδιο όργανο του δήμου και της περιφέρειας. Θεσμοθετείται, επίσης, ειδική πρόβλεψη υποστήριξης των ορεινών και νησιωτικών δήμων, κατ' επιταγή του Συντάγματος. Αντιμετωπίζεται το πρόβλημα της περιορισμένης διοικητικής και οικονομικής ικανότητας των μικρών δήμων να ασκούν αποτελεσματικά τις μεταφερόμενες αρμοδιότητες, λόγω γεωγραφικών, οργανωτικών και δημοσιονομικών ιδιοτεροτήτων. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις θεσπίζουν νέους μηχανισμούς συνεργασίας, υποστήριξης και κατανομής αρμοδιοτήτων με σκοπό την ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας, της ισότητας πρόσβασης των πολιτών στις δημόσιες υπηρεσίες και της συνολικής λειτουργικότητας του αποκεντρωμένου διοικητικού συστήματος της χώρας.	
Άρθρο 322 Σκοπός	Ορίζεται ο σκοπός του Μέρους Β' του Τρίτου Βιβλίου.
Άρθρο 323 Αντικείμενο	Ορίζεται το αντικείμενο του Μέρους Β' του Τρίτου Βιβλίου.
Άρθρο 324 Επιλογές οργάνωσης άσκησης αρμοδιότητας	Στο παρόν άρθρο καταγράφονται όλες οι δυνατότητες που παρέχονται στους δήμους και στις περιφέρειες για να ασκήσουν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητές τους. Πρωτίστως οι αρμοδιότητες αυτές ασκούνται με το προσωπικό του φορέα, το οποίο υπηρετεί ή προγραμματίζεται να προσληφθεί, και σύμφωνα με τον οικείο Ο.Ε.Υ.. Επίσης, οι δήμοι και οι περιφέρειες δύνανται για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους να λειτουργούν νομικά πρόσωπα (Μέρος Β' του Βιβλίου Δεύτερου) καθώς και να συνάπτουν συμβάσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Μέρος Στ' του Βιβλίου Τέταρτου. Επιπλέον, όταν η σύμφωνα με το Ο.Ε.Υ. αρμόδια υπηρεσία αδυνατεί να ανταπεξέλθει εξ ολοκλήρου, προβλέπονται επικουρικοί τρόποι άσκησης, ως συμπληρωματικά εργαλεία άσκησης αρμοδιοτήτων. Για την τυχόν αξιοποίηση επικουρικού προς τις υπηρεσίες του δήμου ή της περιφέρειας τρόπου άσκησης αρμοδιότητας απαιτείται ωστόσο συγκεκριμένη διαδικασία: Η δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή με αιτιολογημένη απόφασή της, κατόπιν εισήγησης της αρμόδιας

	υπηρεσίας, διαπιστώνει την αδυναμία άσκησης μιας αρμοδιότητας και εισηγείται στο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο την άσκηση αυτής με επικουρικό τρόπο. Το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο αποφασίζει αιτιολογημένα για την άσκηση ή μη της αρμοδιότητας με επικουρικό τρόπο και επιλέγει στην πρώτη περίπτωση τον βέλτιστο επικουρικό προς την υπηρεσία, στην οποία τυπικά ανήκει η αρμοδιότητα σύμφωνα με τον Ο.Ε.Υ., τρόπο άσκησης από τους ρητώς απαριθμούμενους στην παρ.1. Με την ίδια απόφαση ορίζεται και η υπηρεσία αναφοράς, εάν δεν προβλέπεται ήδη ρητά στον Ο.Ε.Υ. ή σε διάταξη νόμου η αρμόδια για την άσκηση μιας αρμοδιότητας υπηρεσία. Με τον ορισμό της υπηρεσίας αναφοράς διασφαλίζεται ότι η αρμοδιότητα παραμένει θεσμικά εντός του οικείου δήμου ή περιφέρειας, ακόμη και όταν για την άσκησή της χρησιμοποιείται ένα από τα επικουρικά εργαλεία. Επιπλέον, κατά την επιλογή επικουρικού προς την υπηρεσία τρόπου άσκησης μιας αρμοδιότητας και με εξαίρεση το εργαλείο σύναψης συμβάσεων με φορείς της κοινωνίας των πολιτών, διασφαλίζεται η δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος υπογραφής των τελικών διοικητικών πράξεων από τον κατά περίπτωση φορέα. Η ρύθμιση αυτή αίρει αμφισβητήσεις που είχαν ανακύψει στην πράξη ως προς την αρμοδιότητα υπογραφής, καθιστώντας τον επικουρικό τρόπο άσκησης λειτουργικά πλήρη. Προβλέπεται, επίσης, η δυνατότητα αξιοποίησης κάποιων από τους προβλεπόμενους επικουρικούς τρόπους άσκησης στο πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ δήμων μητροπολιτικών κέντρων και της οικείας περιφέρειας με σκοπό την αποτελεσματικότερη διαχείριση ζητημάτων υπερτοπικού χαρακτήρα. Η ενεργοποίησή της απαιτεί αυξημένες πλειοψηφικές προϋποθέσεις, υποχρεωτική συμμετοχή του συνόλου των μητροπολιτικών δήμων και αποκλείει την υπαναχώρηση πριν τη λήξη της συνεργασίας, διασφαλίζοντας τη σταθερότητα και τη συναινετική βάση της.
Άρθρο 325 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας δήμου	Στο υπό εξέταση άρθρο γίνεται παραπομπή στο άρθρο 10 του Κώδικα Κατάστασης Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων (ν. 3584/2007, Α' 143), σύμφωνα με το οποίο προβλέπεται η ρύθμιση θεμάτων που αφορούν στη λήψη αποφάσεων από το δημοτικό συμβούλιο αναφορικά με την οργανωτική δομή των υπηρεσιών του δήμου, καθώς και τον τρόπο άσκησης των αρμοδιοτήτων σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του υπό εξέταση Κώδικα. Επίσης, ορίζεται ότι το δημοτικό συμβούλιο διαπιστώνει ότι όλες οι αρμοδιότητες που έχουν απονεμηθεί στον δήμο αποτυπώνονται στις οργανικές μονάδες του δήμου.
Άρθρο 326 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας περιφέρειας	Στο υπό εξέταση άρθρο γίνεται παραπομπή στο άρθρο 241 του ν.3852/2010, σύμφωνα με το οποίο προβλέπεται ότι το περιφερειακό συμβούλιο αποφασίζει για την οργανωτική δομή των υπηρεσιών της περιφέρειας, καθώς και για τον τρόπο άσκησης των αρμοδιοτήτων σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του υπό εξέταση άρθρου. Επίσης, ορίζεται ότι το περιφερειακό συμβούλιο διαπιστώνει ότι όλες οι αρμοδιότητες που

	έχουν απονεμηθεί στην περιφέρεια αποτυπώνονται στις οργανικές μονάδες της περιφέρειας.
Άρθρο 327 Σύσταση ειδικής υπηρεσίας	Προβλέπεται ότι οι δήμοι και οι περιφέρειες με απόφαση του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, αντίστοιχα, δύνανται να συστήνουν στον οικείο δήμο ή περιφέρεια Ειδική Υπηρεσία προς αντιμετώπιση ειδικών υπηρεσιακών αναγκών και για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, ενώ ο σκοπός και αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας, ο προσδιορισμός του αντικειμένου των αρμοδιοτήτων της και οι σχέσεις της με τις άλλες υπηρεσίες του δήμου ή της περιφέρειας, αντίστοιχα, καθορίζονται στην οικεία απόφαση. Η Ειδική Υπηρεσία στελεχώνεται με τοποθετήσεις υφιστάμενου προσωπικού των δήμων και περιφερειών, λόγω του βραχυχρόνιου χαρακτήρα της, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης, των οποίων η διάρκεια και η ανανέωση ταυτίζονται με τον χρόνο λειτουργίας της Ειδικής Υπηρεσίας. Οι κλάδοι και οι ειδικότητες καθορίζονται με την απόφαση σύστασης της Ειδικής Υπηρεσίας και είναι σε άμεση συνάφεια με τον σκοπό της. Η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί στην παροχή της δυνατότητας στους δήμους και στις περιφέρειες να αντιμετωπίζουν άμεσα γεγονότα διοικητικής φύσης που απαιτούν τη συμμετοχή υπαλλήλων διαφορετικών ειδικοτήτων και υπηρεσιών του ίδιου δήμου ή περιφέρειας (όπως η αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης). Σημειώνεται ότι η πρόβλεψη αυτή βασίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 6 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, σύμφωνα με την οποία, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει καταρχήν να δύνανται να καθορίζουν αυτοί οι ίδιοι τις εσωτερικές διοικητικές δομές τις οποίες επιθυμούν να έχουν ώστε να τις προσαρμόζουν στις ειδικές ανάγκες τους και να επιτυγχάνεται αποτελεσματική διαχείριση.
Άρθρο 328 Σύσταση κοινής υπηρεσίας δήμων και περιφερειών	Προβλέπεται, λαμβάνοντας υπόψη τις ρυθμίσεις του άρθρου 99 του ν. 4674/2020 (Α' 53) και του άρθρου 63 του ν. 1416/1984 (Α' 18), ότι οι δήμοι, οι οποίοι ανήκουν στην ίδια περιφέρεια, μεταξύ τους ή με την οικεία περιφέρεια δύνανται να συστήνουν κοινή υπηρεσία με σχετική πρόβλεψη στον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας αυτών. Με τη θέσπιση της δυνατότητας αυτής παρέχεται στην αυτοδιοίκηση ένα εργαλείο κοινής αντιμετώπισης προβλημάτων (όπως είναι η υποστελέχωση των υπηρεσιών τους και η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού σε ειδικά διοικητικά θέματα) που ανακύπτουν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και κατοίκους τους. Η νομοθετική αυτή πρόβλεψη στηρίζεται και αποβλέπει στην καλλιέργεια της συνεργασίας μεταξύ των δήμων και περιφερειών.
Άρθρο 329 Σύσταση κοινής θέσης θεματικού διευθυντή	Προβλέπεται ότι σε περίπτωση που δήμοι της χώρας, οι οποίοι ανήκουν στην ίδια περιφέρεια, επιθυμούν να ασκήσουν από κοινού μία αρμοδιότητά τους, η οποία απαιτεί εξειδικευμένη γνώση, δύνανται να συστήσουν, με απόφαση του δημοτικού τους συμβουλίου, κοινή θέση Θεματικού Διευθυντή. Με το υπό εξέταση άρθρο παρέχεται η

	δυνατότητα στους δήμους και στις περιφέρειες να αντιμετωπίσουν διοικητικές προκλήσεις που απαιτούν ιδιαίτερα προσόντα. Σημειώνεται ότι η πρόβλεψη αυτή βασίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 10 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, σύμφωνα με την οποία οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν το δικαίωμα, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, να συνεργάζονται στο πλαίσιο του νόμου.
Άρθρο 330 Σύμβαση έργου με υπάλληλο άλλου δήμου ή περιφέρειας	Ορίζεται ότι για την άσκηση συγκεκριμένης αρμοδιότητας, με απόφαση δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου μπορεί να συνάπτεται σύμβαση έργου με υπάλληλο άλλου δήμου ή περιφέρειας ή υπάλληλο των νομικών τους προσώπων, ανεξαρτήτως της σχέσης εργασίας του, ο οποίος διαθέτει ειδικές γνώσεις και εμπειρία. Η σύναψη της σύμβασης γίνεται μετά από γνώμη της δημοτικής ή περιφερειακής επιτροπής της οργανικής θέσης προέλευσής του. Με τον τρόπο αυτό, δημιουργείται μια άμεση και απλή διαδικασία για την παροχή υπηρεσίας υπαλλήλου που αποσκοπεί κυρίως στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη διενέργεια διοικητικών πράξεων όπως ενδεικτικά η προετοιμασία φακέλων για τη διεξαγωγή διαγωνισμών ή για την έγκριση μελετών. Τέλος, επισημαίνεται ότι το υπό εξέταση άρθρο ρυθμίζει τις περιπτώσεις σύναψης σύμβασης με έναν (1) υπάλληλο, καθώς εάν πρόκειται για περισσότερα άτομα τότε θα πρέπει να συναφθεί διαδημοτική συνεργασία μεταξύ των δύο δήμων για να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες τους.
Άρθρο 331 Συμβάσεις διαδημοτικής ή διαπεριφερειακής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 99 του ν. 3852/2010, περί συμβάσεων διαδημοτικής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας, και προστίθεται η δυνατότητα σύναψης σύμβασης διαπεριφερειακής συνεργασίας. Το αντικείμενο για το οποίο δύναται να συνάπτονται διαδημοτικές, διαπεριφερειακές ή διαβαθμιδικές συνεργασίες μπορεί να αφορά όλες τις αρμοδιότητες των δήμων και των περιφερειών. Στόχος της παρούσας ρύθμισης είναι να δοθεί σε δήμους ή περιφέρειες που αντιμετωπίζουν περιορισμούς, λόγω π.χ. υποστελέχωσης τους, η δυνατότητα να ασκήσουν αποτελεσματικά κάποιες από τις αρμοδιότητές τους, μέσω της συνεργασίας τους με άλλους δήμους ή περιφέρειες.
Άρθρο 332 Προγραμματικές Συμβάσεις	Ορίζεται ότι οι δήμοι και οι περιφέρειες συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του Κεφαλαίου Η' του Μέρους ΣΤ' του Τέταρτου Βιβλίου για τη μελέτη και εκτέλεση έργων και προγραμμάτων ανάπτυξης μιας περιοχής, καθώς και για την παροχή υπηρεσιών και την υλοποίηση προμηθειών κάθε είδους.
Άρθρο 333 Συμβάσεις δήμων και περιφερειών με φορείς της κοινωνίας των πολιτών	Παρέχεται η δυνατότητα σε δήμους και περιφέρειες να αναθέτουν σε φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εγγεγραμμένους στο ειδικό Μητρώο Οργανώσεων Κοινωνίας των Πολιτών επικουρικό, ρόλο στη λειτουργία κοινωνικών δομών. Ο επικουρικός ρόλος συνίσταται στη συμπληρωματική συμμετοχή του φορέα στη λειτουργία της κοινωνικής δομής, χωρίς μεταβίβαση δηλαδή της ευθύνης διαχείρισης και εποπτείας, η οποία παραμένει στον οικείο ΟΤΑ, και σε κάθε περίπτωση χωρίς δικαίωμα υπογραφής για πράξεις που σχετίζονται με τις

	αρμοδιότητές της. Η ανάθεση γίνεται με απόφαση του οικείου συμβουλίου, λαμβανόμενη με πλειοψηφία τριών πέμπτων (3/5) του συνόλου των μελών, με την οποία καθορίζονται ο τρόπος λειτουργίας της δομής με τη συμμετοχή του φορέα, η τυχόν αμοιβή αυτού και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.
Άρθρο 334 Ανάθεση άσκησης αρμοδιότητας σε άλλο φορέα	Με την παρούσα ρύθμιση προβλέπεται η δυνατότητα δήμου να απευθύνει αίτημα παροχής συνδρομής για την άσκηση συγκεκριμένης αρμοδιότητας, σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας, όπως λόγω έκτακτων γεγονότων που υπερβαίνουν την επιχειρησιακή ετοιμότητα των υπηρεσιών του. Οι Υπουργοί Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και ο καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός, αξιολογώντας το αίτημα και με σκοπό τη διασφάλιση της απρόσκοπτης άσκησης της αρμοδιότητας του αιτούντος δήμου προς όφελος των πολιτών, δύνανται με αιτιολογημένη απόφασή τους να αναθέσουν την άσκηση της αρμοδιότητας είτε σε άλλο όργανο με συναφές αντικείμενο δραστηριότητας είτε σε άλλον δήμο, κατόπιν απόφασης του αρμοδίου οργάνου του περί αποδοχής της άσκησης της.
Άρθρο 335 Αδικαιολόγητη αποχή από την άσκηση αρμοδιότητας	Αντιμετωπίζεται η περίπτωση κατά την οποία αιρετό όργανο δήμου ή περιφέρειας απέχει αδικαιολόγητα από την άσκηση της αρμοδιότητάς του, θέτοντας σε σοβαρό και προφανή κίνδυνο το δημόσιο συμφέρον. Συγκεκριμένα, δίνεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Εσωτερικών, με ειδικώς αιτιολογημένη απόφασή του, να αναθέτει την άσκηση της, για τον απολύτως αναγκαίο και απαιτούμενο από τις περιστάσεις χρόνο, στον Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης ή σε άλλο όργανο της Διοίκησης, οπότε και ενημερώνει τον Γενικό Επόπτη Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) για τις δικές του ενέργειες. Στόχος της υπό εξέταση ρύθμισης είναι η αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών οι οποίες μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο τα συμφέροντα του δήμου και των δημοτών από τη μη άμεση ανταπόκριση των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 336 Γνώμη δήμων και περιφερειών για ειδικά θέματα	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 77 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, περί γνώμης των δημοτικών και κοινοτικών αρχών για ειδικά θέματα και 188 και 189 του ν. 3852/2010, περί παροχής γνώμης της Περιφέρειας για ειδικά θέματα και προθεσμίας για την έκδοση απόφασης ή παροχή γνώμης από άλλες αρχές προς την περιφέρεια, αντίστοιχα. Η ρύθμιση θεσπίζει την υποχρεωτική συμμετοχή των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων της κεντρικής διοίκησης που αφορούν το περιβάλλον, τη χωροταξία και πολεοδομία, την αξιοποίηση δημοτικών κτημάτων και υποδομών, την εκπαίδευση, καθώς και έργα και δραστηριότητες με περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Επιπροσθέτως, προβλέπεται ότι, όπου απαιτείται παροχή γνώμης των οργάνων των δήμων, αυτή παρέχεται εντός τασσόμενης προθεσμίας.
Άρθρο 337	Στόχο της προτεινόμενης ρύθμισης αποτελεί η επιτάχυνση της συνδρομής άλλων φορέων, όταν εμπλέκονται με πράξεις τους στη

Προθεσμία για έκδοση απόφασης ή παροχή γνωμοδότησης από άλλες αρχές	διαδικασία λήψης τελικής απόφασης από τους δήμους και τις περιφέρειες. Αν η εμπλοκή των φορέων σχετίζεται με την έκδοση προηγούμενης μη δεσμευτικής απόφασης ή απλής γνώμης, η άπρακτη προθεσμία έκδοσης των σχετικών πράξεων, αποτελεί τεκμήριο αποδοχής από τους φορείς της απόφασης του δήμου ή της περιφέρειας. Αντίθετα, το τεκμήριο αποδοχής από τους εμπλεκόμενους φορείς της τελικής έκδοσης της διοικητικής πράξης του δήμου ή της περιφέρειας δεν υφίσταται όταν η κείμενη νομοθεσία απαιτεί προηγούμενη σύμφωνη γνώμη ή δεσμευτική πρόταση του φορέα που εμπλέκεται στη διοικητική διαδικασία ή όταν η προηγούμενη γνώμη ή απόφαση του εμπλεκόμενου φορέα απορρέει από συνταγματική διάταξη.
Άρθρο 338 Θέματα προσωπικού και περιουσίας σε περίπτωση μεταφοράς κρατικών υπηρεσιών σε δήμους και περιφέρειες	Παρέχεται ένα λεπτομερές και πλήρες πλαίσιο για τα θέματα προσωπικού και περιουσίας σε περίπτωση που μεταφέρεται μια κρατική υπηρεσία σε δήμο ή περιφέρεια.
Άρθρο 339 Υποστηρικτική υπηρεσία ορεινών και νησιωτικών δήμων	Ορίζεται ότι στην περίπτωση μεταφοράς υπηρεσίας του δημοσίου, η οποία εδρεύει σε μικρό ορεινό ή νησιωτικό δήμο, η ανωτέρω υπηρεσία δύναται να χαρακτηριστεί «Υποστηρικτική Υπηρεσία», με αρμοδιότητα και σε άλλους όμορους δήμους ή περιφέρειες. Επιπροσθέτως, προβλέπεται ότι οι Υποστηρικτικές Υπηρεσίες ενισχύονται με ειδική κατανομή Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.) και έχουν προτεραιότητα στη στελέχωση με τακτικό και έκτακτο προσωπικό. Οι ως άνω προβλέψεις στοχεύουν στην ενίσχυση της διοικητικής και οικονομικής ικανότητας για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων μικρών ορεινών και νησιωτικών δήμων.
Άρθρο 340 Υποστήριξη ορεινών και νησιωτικών δήμων από την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία	Ορίζεται ότι ορεινοί και νησιωτικοί δήμοι και νησιωτικές περιφέρειες για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους δύναται να υποβάλουν, με αιτιολογημένη απόφαση της οικείας δημοτικής επιτροπής και περιφερειακής επιτροπής, αντίστοιχα, αίτημα για την υποστήριξη της άσκησης της αρμοδιότητάς τους στην ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.), η οποία με απόφαση του διοικητικού της συμβουλίου αναλαμβάνει την υποστήριξη αυτή.
Άρθρο 341 Μεταφορά μαθητών σε νησιωτικούς δήμους	Προβλέπεται ότι η σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία μεταφορά μαθητών των δημόσιων σχολείων από τον τόπο κατοικίας τους προς τις σχολικές μονάδες και αντίστροφα, ειδικά στους νησιωτικούς δήμους, υλοποιείται από αυτούς και όχι από τις Περιφέρειες.
Άρθρο 342 Διεθνείς συνεργασίες	Κωδικοποιείται και επικαιροποιείται το άρθρο 219 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και καθορίζεται το νομοθετικό πλαίσιο για τη συνεργασία δήμων και περιφερειών με αντίστοιχους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και με λοιπούς φορείς της αλλοδαπής, στο

	πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και υπό την επιφύλαξη των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο.
Άρθρο 343 Αδελφοποιήσεις πόλεων και περιφερειών	Προβλέπεται ότι οι δήμοι και οι περιφέρειες, στο πλαίσιο συνεργασίας τους με αντίστοιχους οργανισμούς χωρών της αλλοδαπής, μπορούν να αναπτύσσουν τις κατά νόμο πρωτοβουλίες τους για θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές τους και να προβαίνουν σε πράξεις αδελφοποίησης, με στόχο τη μεταξύ τους προαγωγή των οικονομικών, πολιτιστικών, μορφωτικών και κοινωνικών σχέσεων.
Άρθρο 344 Εξουσιοδοτική Διάταξη	Τίθεται η εξουσιοδοτική διάταξη του Μέρους Β' του Βιβλίου Τρίτου.
ΜΕΡΟΣ Γ' - Επιχειρείται η μεταφορά εντός του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης αρμοδιοτήτων που έχουν αποδοθεί στους δήμους από λοιπά νομοθετήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Εσωτερικών και, παράλληλα, και η αποσαφήνιση σχετικών διοικητικών λειτουργιών, όπως η δημοτική συγκοινωνία, η έκδοση βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας, η λειτουργία κοινωνικών παντοπωλείων και η άσκηση αρμοδιοτήτων από τη δημοτική αστυνομία.	
Άρθρο 345 Σκοπός	Τίθεται ο σκοπός του Μέρους Γ' του Βιβλίου Γ'.
Άρθρο 346 Αντικείμενο	Τίθεται το αντικείμενο του Μέρους Γ' του Βιβλίου Γ'.
Άρθρο 347 Δημοτική συγκοινωνία	Κωδικοποιείται το άρθρο 83 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Προβλέπεται η δυνατότητα να ασκούν οι δήμοι, υπό προϋποθέσεις, συγκοινωνιακό έργο εντός του διοικητικού τους ορίων, και πλέον, επιπρόσθετα από και προς την έδρα της οικείας περιφερειακής ενότητας. Σκοπός της ρύθμισης είναι η καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση των κατοίκων της εδαφικής τους περιφέρειας και η γενικότερη διευκόλυνση των συγκοινωνιών. Μάλιστα, με την παρ. 3 δίνεται η δυνατότητα στους δήμους να κάνουν μετακινήσεις με σκοπό την εξυπηρέτηση συμφερόντων και αναγκών ευπαθών -και όχι μόνο- κοινωνικών ομάδων, καθώς και εργαζομένων σε αυτούς.
Άρθρο 348 Κοινωνικά παντοπωλεία	Ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα σχετικά με την ίδρυση και τη λειτουργία, από τους δήμους και τις περιφέρειες, των κοινωνικών παντοπωλείων, όπως προβλέφθηκαν στο άρθρο 2 του ν.4071/2012. Σκοπός της ρύθμισης είναι η παροχή σημαντικών για τη διαβίωση των δημοτών ειδών, ειδικά στους τομείς της σίτισης και της ένδυσης. Η προμήθεια των ειδών πρώτης ανάγκης, προβλέπεται, είτε μέσω δωρεών, είτε μέσω προμηθειών, σύμφωνα με τον ν. 4412/2016 (Α' 147). Επίσης, στο υπό εξέταση άρθρο, προβλέπεται και ο τρόπος ίδρυσης των κοινωνικών παντοπωλείων, ενώ τίθενται και ειδικότερες ρυθμίσεις για τη διαχείρισή τους.
Άρθρο 349 Βεβαίωση μόνιμης κατοικίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 279 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, με το οποίο ρυθμίζεται το ζήτημα της έκδοσης βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας η οποία κατά κανόνα συντελείται ηλεκτρονικά μέσω της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr). Στην παρ. 2 του υπό εξέταση άρθρου προβλέπονται ειδικότερες ρυθμίσεις για την έκδοση της βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας, στην περίπτωση που η ηλεκτρονική

	έκδοση είναι ανέφικτη, από τον δήμαρχο, ο οποίος χορηγεί τη βεβαίωση αυτή ή αρνείται τη χορήγησή της με ειδική αιτιολογία.
Άρθρο 350 Αρμόδια όργανα επιβολής κυρώσεων σε καταστήματα και επιχειρήσεις αρμοδιότητας δήμου	Εισάγεται, στις περιπτώσεις που δεν ορίζεται ρητά, γενική αρμοδιότητα λήψης απόφασης επιβολής κυρώσεων σε καταστήματα και επιχειρήσεις αρμοδιότητας του δήμου από τον οικείο δήμαρχο. Επιλύεται έτσι το ζήτημα που ανέκυπτε, από τη μη ύπαρξη ειδικής διάταξης που να ορίζει ποιο όργανο έχει την αρμοδιότητα αυτή και παρέχεται η δυνατότητα για άμεση επιβολή της κύρωσης ιδίως σε περιπτώσεις δημοσίου συμφέροντος. Εξάλλου, παραμένει η κατ' εξαίρεση αρμοδιότητα επιβολής διοικητικών κυρώσεων από αστυνομικά όργανα για παραβάσεις που βεβαιώνουν τα στελέχη της Αστυνομίας, για συγκεκριμένη κατηγορία καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του π.δ. 180/ 1979 (Α' 46). Καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για την επιβολή κυρώσεων σε καταστήματα και επιχειρήσεις που υπάγονται στην αρμοδιότητα των δήμων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ταχεία και αποτελεσματική εφαρμογή της διοικητικής διαδικασίας. Ειδικότερα, ορίζεται ότι όπου δεν προβλέπεται ρητά άλλο αρμόδιο όργανο, οι κυρώσεις επιβάλλονται με απόφαση του δημάρχου, εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από τη συνδρομή των σχετικών προϋποθέσεων ή αμελλητί για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Περαιτέρω, για τις περιπτώσεις σφράγισης καταστημάτων, καθορίζεται ότι η εντολή δίδεται από τον δήμαρχο και η εκτέλεση πραγματοποιείται από τη δημοτική αστυνομία ή, ελλείψει αυτής, από όργανο οριζόμενο από το δημοτικό συμβούλιο το οποίο μπορεί να αποτελείται από υπαλλήλους ή αιρετούς. Παρέχεται επίσης η δυνατότητα συνδρομής της Ελληνικής Αστυνομίας, η οποία υποχρεούται να συνδράμει κατόπιν σχετικού αιτήματος. Εισάγεται ειδική ρύθμιση για τα κέντρα διασκέδασης και τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος, όπου προβλέπεται υποχρεωτική σφράγιση διάρκειας δέκα (10) ημερών σε περίπτωση τριών (3) διαπιστωμένων παραβάσεων εντός έτους, καθώς και αντίστοιχη αφαίρεση της άδειας λειτουργίας από τον οικείο δήμο.
Άρθρο 351 Ορισμός καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και κέντρων διασκέδασης	Καθορίζονται ο ορισμός και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των κέντρων διασκέδασης, με σκοπό την ενοποίηση και αποσαφήνιση των σχετικών εννοιών και διαδικασιών αδειοδότησης. Σημειώνεται ότι η νόμιμη λειτουργία Κέντρου Διασκέδασης νοείται μόνον κατόπιν έκδοσης διοικητικής πράξης αδειοδότησης, καταργούμενης της κατά πλάσμα δικαίου αδειοδότησης (βλέπε σχετικά την υπ' αρ. 1934/ 2022 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας). Σημειώνεται ότι ως Α-ηχοστάθμιση ορίζεται στην υπό στοιχεία Α5/3010/1985 απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων «Μέτρα προστασίας της Δημόσιας Υγείας από θορύβους μουσικής των Κέντρων διασκέδασης και

	λοιπών Καταστημάτων» (Β' 593, Διορθ.σφαλμ. στο ΦΕΚ Β' 4/15 Ιαν. 1986). Περαιτέρω, προβλέπεται ότι για την ίδρυση και λειτουργία των κέντρων διασκέδασης απαιτείται άδεια λειτουργίας, η οποία χορηγείται από τον δήμαρχο, κατόπιν προέγκρισης ίδρυσης που εκδίδεται από τη δημοτική επιτροπή ύστερα από προέλεγχο του σχετικού αιτήματος. Τέλος, διευκρινίζεται ότι για τη λειτουργία των εν λόγω καταστημάτων δεν απαιτείται η έκδοση άδειας παράτασης λειτουργίας μουσικής, ρύθμιση που αποσκοπεί στην απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών και στη μείωση του διοικητικού φόρτου για τους δήμους και επιχειρηματίες.
Άρθρο 352 Προέγκριση ίδρυσης κέντρου διασκέδασης	Καθορίζεται η διαδικασία προέγκρισης ίδρυσης κέντρων διασκέδασης, η οποία αποτελεί προπαρασκευαστικό στάδιο πριν από τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας. Δυνάμει της προέγκρισης διαπιστώνεται η δυνατότητα ίδρυσης του καταστήματος στη συγκεκριμένη θέση και εκδίδεται εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από την υποβολή του σχετικού αιτήματος. Τέλος, απαριθμούνται τα δικαιολογητικά που υποβάλλονται με την αίτηση καθώς και τα στοιχεία της.
Άρθρο 353 Άδεια ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης	Καθορίζεται η διαδικασία χορήγησης της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρων διασκέδασης, η οποία ακολουθεί την προέγκριση ίδρυσης. Προβλέπεται η υποβολή αίτησης εντός τριών (3) μηνών από τη χορήγηση της προέγκρισης, συνοδευόμενης από συγκεκριμένα δικαιολογητικά, όπως ταυτότητα ή άδεια διαμονής, στοιχεία νομιμότητας του χώρου, τεχνικές εκθέσεις, πιστοποιητικά πυροπροστασίας και δηλώσεις περί μη καταδίκης. Επιπλέον, ορίζεται η διαδικασία ελέγχου από τις αρμόδιες υγειονομικές και πυροσβεστικές υπηρεσίες, καθώς και η υποχρέωση κοινοποίησης της άδειας στις συναρμόδιες αρχές.
Άρθρο 354 Απαγορεύσεις χορήγησης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης	Τίθενται οι περιπτώσεις στις οποίες απαγορεύεται η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρων διασκέδασης. Η απαγόρευση αφορά πρόσωπα καταδικασμένα για σοβαρά εγκλήματα, ανηλίκους, άτομα που έχουν στερηθεί των πολιτικών τους δικαιωμάτων ή κρίνονται επικίνδυνα για τη δημόσια τάξη. Προβλέπεται, ωστόσο, ότι οι περιορισμοί αυτοί αίρονται μετά την πάροδο πέντε (5) ετών από την έκτιση ή παραγραφή της ποινής ή σε περίπτωση χορήγησης χάρης.
Άρθρο 355 Αντικατάσταση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης	Καθορίζεται η διαδικασία αντικατάστασης της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρων διασκέδασης χωρίς την τήρηση πλήρους διαδικασίας, σε περιπτώσεις όπως: αλλαγή ιδιοκτησίας χωρίς τροποποίηση χρήσης ή όρων λειτουργίας, αντικατάσταση νόμιμου εκπροσώπου ή υπεύθυνων, αλλαγή νομικής μορφής ή επωνυμίας εταιρείας. Ορίζονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τις διάφορες περιπτώσεις, καθώς και ειδική ρύθμιση για αντικατάσταση λόγω κληρονομικής διαδοχής, με προσκόμιση διαθήκης ή κληρονομητηρίου. Προβλέπεται επίσης η υποβολή υπεύθυνων δηλώσεων περί μη τροποποίησης των όρων λειτουργίας και αποδοχής της αντικατάστασης.

Άρθρο 356 Αρμοδιότητες δημοτικής αστυνομίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 3 του ν. 5003/2022 (Α' 230), το οποίο προσδιορίζει το εύρος των ασκούμενων αρμοδιοτήτων από τη δημοτική αστυνομία αποκλειστικά βάσει διατάξεων νόμων.
Άρθρο 357 Άσκηση αρμοδιοτήτων δημοτικής αστυνομίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 4 του ν. 5003/2022. Παρέχεται ευρεία αποφασιστική αρμοδιότητα στα δημοτικά συμβούλια, ως τα κατεχοχρήν βουλευόμενα όργανα του δήμου, σχετικά με τις αρμοδιότητες που ασκούνται από τη δημοτική αστυνομία σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, λαμβάνοντας υπόψη τη στελέχωση και τις τοπικές ανάγκες που υπάρχουν, ενώ για πρώτη φορά παρέχεται η δυνατότητα απομείωσης των αρμοδιοτήτων που ασκούνται από τη δημοτική αστυνομία. Αναφορικά με τις ασκούμενες αρμοδιότητες, καθίσταται υποχρεωτική η ανάρτηση στην ιστοσελίδα του δήμου της διαπιστωτικής πράξης του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης προκειμένου να υπάρχει άμεση και διαρκής πληροφόρηση των πολιτών. Τέλος, δεδομένης της μικρής στελέχωσης υπηρεσιών δημοτικής αστυνομίας, ορίζεται ο δήμαρχος ως αρμόδιο όργανο εξέτασης αντιρρήσεων ή ιεραρχικών προσφυγών κατά βεβαιωθείσών παραβάσεων στην περίπτωση που δεν υφίσταται προϊστάμενος δημοτικός αστυνομικός.
Άρθρο 358 Τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων δημοτικής αστυνομίας	Κωδικοποιείται το άρθρο 6 του ν. 5003/2022. Ορίζονται οι προϋποθέσεις που συμβάλλουν στην ευχερή και αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων της δημοτικής αστυνομίας και στην ασφάλεια των στελεχών της. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων, κάθε δημοτικός αστυνομικός φέρει ειδικό εξοπλισμό και μέσα δέσμευσης και ασκεί καθήκοντα ειδικού ανακριτικού υπαλλήλου για αξιόποινες πράξεις αρμοδιότητας της δημοτικής αστυνομίας. Επιπλέον, για τα αδικήματα που διώκονται κατ' έγκληση και φέρεται ότι διαπράχθηκαν από το ένστολο προσωπικό της δημοτικής αστυνομίας κατά την άσκηση των καθηκόντων του και εξαιτίας αυτής, δεν εφαρμόζονται τα άρθρα 275 και 417 έως 426 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ν. 4620/2019, Α' 96).
Άρθρο 359 Συμβάσεις υποστήριξης αρμοδιοτήτων	Δίδεται η δυνατότητα στους δήμους να μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις διαδημοτικής συνεργασίας με γειτονικούς δήμους που διαθέτουν υπηρεσία δημοτικής αστυνομίας, ώστε να τους ανατίθεται η άσκηση ή η υποστήριξη αρμοδιοτήτων της δημοτικής αστυνομίας. Οι συμβάσεις καθορίζουν με σαφήνεια ποιες αρμοδιότητες μεταβιβάζονται.
Άρθρο 360 Εξουσιοδοτικές Διατάξεις	Με το παρόν τίθενται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Γ'.
Άρθρο 361 Τελικές Διατάξεις	Με το παρόν τίθενται οι τελικές διατάξεις του Μέρους Γ'. Η αρμοδιότητα της στέγασης των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ. 161/2000 (Α' 145) και των ΚΕΔΑΣΥ, καθώς και η αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των υπηρεσιών αυτών, μεταφέρονται στο Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

	Περαιτέρω, το προσωπικό που υπηρετεί στο Γραφείο Τεχνικών Έργων της Περιφερειακής Ενότητας Ιθάκης μεταφέρεται αυτοδίκαια από την έναρξη ισχύος του παρόντος στον δήμο Ιθάκης. Για τη μεταφορά του εκδίδεται διαπιστωτική απόφαση του οικείου Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης εντός ενός (1) μήνα από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Οι αρμοδιότητες του Γραφείου εφεξής ασκούνται από τη Διεύθυνση Τεχνικών Έργων της Περιφερειακής Ενότητας Κεφαλληνίας.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Με τις διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Τέταρτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ», επιχειρείται η επικαιροποίηση, ενοποίηση και αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την κατάρτιση, εκτέλεση και αναμόρφωση των προϋπολογισμών των δήμων και των περιφερειών. Στόχο αποτελεί η εναρμόνιση του πλαισίου αυτού με τις αρχές της δημοσιονομικής διαφάνειας, της λογοδοσίας, της αποτελεσματικής διαχείρισης των πόρων και της πλήρους συμμόρφωσης προς το δημοσιολογιστικό πλαίσιο όπως αυτές εισάγονται με τον ν. 4270/2014 (Α'143), το π.δ. 80/2016 (Α'145) και το π.δ. 54/2018 (Α'103) κατόπιν της καθολικής εφαρμογής αυτού από την 1η Ιανουαρίου 2026.

Με το παρόν Μέρος εισάγονται στοχευμένες παρεμβάσεις στις διαδικασίες διαμόρφωσης και διαχείρισης του προϋπολογισμού, με κεντρικό άξονα τη θεσμική ενίσχυση του ρόλου των διατακτών, ήτοι του δημάρχου και του περιφερειάρχη. Ειδικότερα, μεταφέρονται σε αυτούς αρμοδιότητες που ασκούσαν μέχρι πρότινος από τα συλλογικά όργανα της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, όπως η κατάρτιση του σχεδίου προϋπολογισμού και η διαπίστωση της ανάγκης αναμόρφωσής του λόγω υπερεκτιμημένων εσόδων. Η θεσμική αυτή μεταβολή εδράζεται στον ρόλο που οι αρχές της δημοσιολογιστικής διαχείρισης αποδίδουν στον διατάκτη, ως υπεύθυνο για την ορθή, νόμιμη και αποτελεσματική εκτέλεση του προϋπολογισμού και στην αρχή της ενιαίας διαχειριστικής ευθύνης.

Η μεταφορά των ως άνω αρμοδιοτήτων στον διατάκτη:

α) διασφαλίζει την ταχύτητα και την ευελιξία στη διαδικασία κατάρτισης και παρακολούθησης του προϋπολογισμού,

β) ευθυγραμμίζεται με τις προβλεπόμενες από τις δημοσιολογιστικές διατάξεις υποχρεώσεις του διατάκτη,

γ) ενισχύει τη διαχειριστική λογοδοσία, καθώς η κατανομή αρμοδιοτήτων ταυτίζεται πλέον με τη θεσμική ευθύνη,

δ) απλοποιεί τη ροή των διοικητικών διαδικασιών ενόψει της υποχρεωτικής εφαρμογής των νέων ψηφιακών εργαλείων και της ενοποιημένης πληροφόρησης για τα οικονομικά των δήμων και των περιφερειών.

Επιπρόσθετα, καταργείται η έννοια των υποχρεωτικών δαπανών και αναμορφώνεται αναλόγως το άρθρο περί της διάρκειας ισχύος του προϋπολογισμού ως προς τη διενέργεια και την πληρωμή δαπανών, κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους στην περίπτωση που ο δήμος ή η περιφέρεια δεν διαθέτει επικυρωμένο προϋπολογισμό κατά την 1η Ιανουαρίου εκάστου έτους.

Το παρόν Μέρος προσδοκά να αποτελέσει το θεμέλιο ενός ορθολογικού, διαφανούς και δημοσιονομικά υπεύθυνου πλαισίου οικονομικής λειτουργίας των δήμων και των περιφερειών, ικανού να υποστηρίξει σύγχρονες υπηρεσίες προς τους πολίτες, βασισμένες στην τεκμηριωμένη κατανομή των πόρων και στον έγκαιρο οικονομικό σχεδιασμό.

Οι βασικές αλλαγές που εισάγονται διαρθρώνονται σε τρία (3) Κεφάλαια και περιλαμβάνουν:

α) την αναδιατύπωση και κωδικοποίηση υφιστάμενων διατάξεων, ώστε να προκύπτει ενιαίο και συνεκτικό ρυθμιστικό πλαίσιο για δήμους και περιφέρειες,

β) τον σαφή προσδιορισμό των αρμοδίων προσώπων και των αντίστοιχων διαδικασιών για την κατάρτιση, ψήφιση, έλεγχο, αναμόρφωση και δημοσιοποίηση του προϋπολογισμού,

γ) την κατάργηση της έννοιας των υποχρεωτικών δαπανών,
 δ) την ενίσχυση της ψηφιακής διαφάνειας, μέσω υποχρεωτικής δημοσιοποίησης στοιχείων εκτέλεσης και αναμόρφωσης,
 ε) την ενσωμάτωση υποστηρικτικών και μεταβατικών ρυθμίσεων, όπως η δυνατότητα πρόσληψης εξωτερικών λογιστών για την υποστήριξη της προσαρμογής στο Λογιστικό Πλαίσιο Γενικής Κυβέρνησης (ΛΠΓΚ), η ρύθμιση θεμάτων ισοσκέλισης ανταποδοτικών υπηρεσιών και η εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

Η προτεινόμενη θεσμική αναμόρφωση ενισχύει τη λειτουργική συνοχή, τη λογοδοσία και την οικονομική διακυβέρνηση στους δήμους και τις περιφέρειες, παρέχοντας τα αναγκαία εργαλεία για τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και την υλοποίηση των δημοσιονομικών πολιτικών. Η εναρμόνιση με το ΛΠΓΚ και το δημόσιο λογιστικό, σε συνδυασμό με την κωδικοποίηση των διατάξεων και την ενίσχυση της διαφάνειας, δημιουργεί το αναγκαίο υπόβαθρο για μια πιο σύγχρονη, ψηφιακή και υπεύθυνη τοπική διακυβέρνηση.

Άρθρο 362 Σκοπός	Αποδίδεται ο σκοπός του Μέρους Α' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 363 Αντικείμενο	Αποδίδεται το αντικείμενο του Μέρους Α' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 364 Έννοια και περιεχόμενο προϋπολογισμού	Καθορίζονται η έννοια, το περιεχόμενο, οι αρχές και το κανονιστικό πλαίσιο κατάρτισης του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών. Δεδομένης της πλήρους εφαρμογής του ΛΠΓΚ, όπως αυτό ορίζεται στο βασικό νομοθέτημα π.δ. 54/2018, από την 1η Ιανουαρίου 2026, στο σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης της οποίας υποτομέα αποτελούν οι δήμοι και οι περιφέρειες, εισάγεται εξουσιοδοτική διάταξη στην παρ. 1 του άρθρου 380 για έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης με δυνατότητα ορισμού τυποποιημένης ανάλυσης πέραν του πέμπτου βαθμού για μέρος ή το σύνολο των εσόδων και εξόδων, όπως και πρόσθετης ταξινόμησης αυτών. Η δυνατότητα παρέχεται λόγω των ιδιαιτεροτήτων που εμφανίζουν οι δήμοι και οι περιφέρειες στην παρακολούθηση της οικονομικής διαχείρισής τους, με στόχο την ευχερέστερη εσωτερική παρακολούθηση.
Άρθρο 365 Έσοδα	Επαναλαμβάνονται οι ισχύουσες ρυθμίσεις των άρθρων 157 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 82 του π.δ. 30/1996 (Α'21), στις οποίες περιγράφονται τα έσοδα του ετήσιου προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών καθώς και οι πηγές προέλευσής τους.
Άρθρο 366 Έξοδα	Κωδικοποιούνται οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 158 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η παρ. 10 του άρθρου 78 του ν. 4172/2013. Συγκεκριμένα, περιγράφονται τα έξοδα του ετήσιου προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών και ρυθμίζονται περιπτώσεις εγγραφής στον προϋπολογισμό ενταλματοποιημένων και ανεξόφλητων οφειλών και οφειλών προηγούμενων οικονομικών ετών που δεν έχουν ενταλματοποιηθεί.
Άρθρο 367 Γενικό και ειδικά αποθεματικά	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 161 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 87 του π.δ. 30/1996 και 64 του ν. 4270/2014, που αφορούν στην εγγραφή στον προϋπολογισμό των δήμων και των περιφερειών ειδικής πίστωσης γενικού αλλά και ειδικών αποθεματικών και καθορίζονται ο σκοπός και ο τρόπος διαχείρισης αυτών. Νέα πρόβλεψη αποτελεί η κατάργηση

	ανώτατου ποσοστού του ύψους του γενικού αποθεματικού και ο καθορισμός αυτού από το δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο, αντίστοιχα, με την απόφαση ψήφισης του προϋπολογισμού. Η κατάργηση εδράζεται σε λόγους ενίσχυσης της ευελιξίας του προϋπολογισμού, αλλά και της ενιαίας ταξινόμησης εσόδων και εξόδων του π.δ. 54/2018, δηλαδή της κατάργησης του διαχωρισμού μεταξύ τακτικών και έκτακτων εσόδων. Επιπρόσθετα, για πρώτη φορά με την παρ. 2 εισάγεται ρύθμιση για την εγγραφή στον προϋπολογισμό ειδικού αποθεματικού για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και την αποκατάσταση των επιπτώσεών τους, προσαρμοζόμενης με αυτό τον τρόπο της νομοθεσίας στις απρόβλεπτες ανάγκες που προέκυψαν κατά τη διάρκεια φαινομένων όπως η κακοκαιρία «Ντάνιελ», οι καταστροφικές πυρκαγιές στη Νότια Εύβοια κ.ά.
Άρθρο 368 Κατάρτιση και ψήφιση προϋπολογισμού	Περιλαμβάνονται κωδικοποιημένα, σε κοινό άρθρο για δήμους και περιφέρειες, τα άρθρα 159 και 208 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 77 και 78 του ν. 4172/2013 και 87 του π.δ. 30/1996, που αφορούν στα αρμόδια όργανα, τις διαδικασίες και τις προθεσμίες αναφορικά με την κατάρτιση, συζήτηση και ψήφιση του προϋπολογισμού. Οι οδηγίες κατάρτισης, εκτέλεσης και αναμόρφωσης του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών παρέχονται με αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, οι οποίες εκδίδονται τον Ιούλιο κάθε έτους, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών. Με το υπό εξέταση άρθρο, αρμόδιο όργανο για την κατάρτιση του σχεδίου προϋπολογισμού, η οποία λαμβάνει χώρα έως το τέλος Σεπτεμβρίου εκάστου έτους, ορίζεται ο δήμαρχος και ο περιφερειάρχης, αντί της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής, η οποία προβλέπεται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Η τροποποίηση εδράζεται στο γεγονός ότι ο δήμαρχος και ο περιφερειάρχης καθίστανται εκ του νόμου διατάκτες και άρα υπεύθυνοι, μεταξύ άλλων, για τη διαχείριση του προϋπολογισμού του φορέα και την ανάληψη υποχρεώσεων σε βάρος των πιστώσεων αυτού.
Άρθρο 369 Εναλλακτικές προτάσεις επί του προϋπολογισμού	Με την προτεινόμενη διάταξη ρυθμίζεται η διαδικασία υποβολής των εναλλακτικών προτάσεων που τυχόν υποβάλλονται στο οικείο συμβούλιο κατά τη συζήτηση και ψήφιση του προϋπολογισμού από παρατάξεις ή συμβούλους των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων. Οι εναλλακτικές προτάσεις για να γίνουν δεκτές προς συζήτηση πρέπει υποχρεωτικά και σωρευτικά: α) να υπογράφονται από το σαράντα τοις εκατό (40%) του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου, β) να συνοδεύονται από αιτιολογική έκθεση, η οποία συντάσσεται από τους καταθέτοντες την εναλλακτική πρόταση, γ) να συνοδεύονται από εισήγηση της οικονομικής υπηρεσίας, εξασφαλίζοντας έτσι την τεκμηρίωση και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα των προτάσεων. Περαιτέρω, προβλέπεται σαφής διαδικασία συζήτησης

	και ψηφοφορίας του προϋπολογισμού. Η ρύθμιση ενισχύει τη διαφάνεια, τη συμμετοχικότητα και την εύρυθμη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 370 Έλεγχος προϋπολογισμού	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 162 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 77 και 78 του ν. 4172/2013, και 266 του ν. 3852/2010. Αναλυτικότερα, καθορίζεται η διαδικασία ελέγχου και επικύρωσης του ψηφισμένου από το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο προϋπολογισμού. Ειδικότερα, ορίζονται τα πληροφοριακά συστήματα στα οποία θα αναρτάται η απόφαση ψήφισης και θα ενσωματώνεται ο προϋπολογισμός, τα απαραίτητα συνοδευτικά έγγραφα, το αντικείμενο ελέγχου, οι σχετικές προθεσμίες υποβολής και ελέγχου καθώς και το αρμόδιο όργανο για τον έλεγχο και την επικύρωσή του. Τα ζητήματα του ελέγχου νομιμότητας του προϋπολογισμού ρυθμίζονται από τα άρθρα 689, 690 και 691 γεγονός που συντελεί στην ενιαία αντιμετώπιση του τρόπου ρύθμισης του εν λόγω ελέγχου, ο οποίος πλέον θα διενεργείται με βάση όσα ισχύουν για τον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 371 Ανάρτηση στο διαδίκτυο και δημοσίευση προϋπολογισμού	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 159 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 87 του π.δ. 30/1996, 268 του ν. 3852/2010 και 76 και 77 του ν. 4727/2020 (Α'184). Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα ζητήματα υποχρεωτικής δημοσιοποίησης του επικυρωμένου προϋπολογισμού στην ιστοσελίδα του φορέα και στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» για την ισχύ και εκτέλεσή του. Το άρθρο αναφέρεται επιπλέον στο ζήτημα της δημοσίευσης της συνοπτικής κατάστασης του προϋπολογισμού σε εφημερίδα.
Άρθρο 372 Ανάρτηση στο διαδίκτυο της εκτέλεσης προϋπολογισμού	Κωδικοποιούνται η περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 3852/2010 και το άρθρο 82 του ν. 4727/2020. Αναλυτικά, ορίζεται η υποχρεωτική δημοσιοποίηση σε μηνιαία βάση συγκεκριμένων στοιχείων εκτέλεσης του προϋπολογισμού στην ιστοσελίδα του φορέα και στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» και τίθεται η σχετική προθεσμία από τη λήξη του ημερολογιακού μήνα για την εν λόγω δημοσιοποίηση.
Άρθρο 373 Αναμόρφωση προϋπολογισμού	Κωδικοποιούνται το άρθρο 8 του β.δ. 17-5/1959 και η παρ. 9 του άρθρου 266 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, για την αναμόρφωση του προϋπολογισμού εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο 370 και αναφέρονται οι λόγοι αναμόρφωσής του κατά τη διάρκεια του οικονομικού έτους. Η διαπίστωση ανάγκης αναμόρφωσης λόγω εγγραφών στον προϋπολογισμό υπερεκτιμημένων εσόδων ή εσόδων που εκτιμάται ότι δεν θα εισπραχθούν έως το τέλος της χρήσης, καθώς και της σχετικής εισήγησης μετά το πέρας του δεύτερου και τρίτου τριμήνου κάθε οικονομικού έτους, γίνεται από τον δήμαρχο και τον περιφερειάρχη, αντίστοιχα, κατόπιν σχετικής εισήγησης του προϊστάμενου οικονομικών υπηρεσιών (Π.Ο.Υ.). Η εμπλοκή του Π.Ο.Υ. καθίσταται εκ του νόμου κρίσιμη και αναγκαία, εκ του ρόλου και των υποχρεώσεων που του αποδίδει το δημοσιολογιστικό πλαίσιο (ν. 4270/2014 και π.δ. 80/2016). Ο Π.Ο.Υ. καθίσταται υπεύθυνος για τη

	χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του δήμου ή της περιφέρειας, εποπτεύει την κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού, τη μη συσσώρευση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, τον έλεγχο πορείας των πιστώσεων, κ.ά. Νέα προσθήκη αποτελούν, επίσης, οι προβλέψεις των παρ. 4 και 5, προκειμένου να αντιμετωπιστούν ζητήματα καθυστερήσεων και άσκοπου διοικητικού φόρτου. Συγκεκριμένα, με την πρόβλεψη της παρ. 4 δεν απαιτείται απόφαση μονομελούς ή συλλογικού οργάνου του δήμου και της περιφέρειας για την αποδοχή πάσης φύσεως χρηματοδοτήσεων και λοιπών επιχορηγήσεων, όπως αυτές αναφέρονται στο υπό εξέταση άρθρο, υπό την προϋπόθεση ότι οι σχετικές πιστώσεις είναι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό και δεν απαιτείται αναμόρφωση αυτού. Η παρ. 5 αναφέρεται στην περίπτωση κατά την οποία η σχετική χρηματοδότηση, επιδότηση αφορά σε απόφαση ένταξης πράξης σε κάθε είδους προγράμματα, η οποία εκδόθηκε κατόπιν αιτήματος του δήμου και της περιφέρειας. Στην περίπτωση αυτή η εγγραφή των σχετικών πιστώσεων στον προϋπολογισμό του φορέα γίνεται από την οικονομική υπηρεσία κατόπιν εντολής του δημάρχου και του περιφερειάρχη και ο προϋπολογισμός εκτελείται άμεσα με σχετική ενημέρωση του οικείου συμβουλίου περί των εγγραφών.
Άρθρο 374 Διάρκεια ισχύος προϋπολογισμού	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 160 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 87 του π.δ. 30/1996 και η παρ. 10 του άρθρου 78 του ν. 4172/2013 και το άρθρο τροποποιείται στο σύνολό του κατόπιν κατάργησης της έννοιας των υποχρεωτικών δαπανών. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι μέχρι να αρχίσει να ισχύει ο νέος προϋπολογισμός, και πάντως όχι αργότερα από την 31η Μαρτίου του επόμενου οικονομικού έτους ισχύει ο προϋπολογισμός του έτους που έχει λήξει για την είσπραξη κάθε είδους εσόδου και τη διενέργεια και πληρωμή των πάσης φύσεως δαπανών συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που γίνονται: α) για ειδικούς σκοπούς, βάσει διάταξης νόμου, κατόπιν αποφάσεων χρηματοδότησης από την Κρατική Διοίκηση, καθώς και αυτών που γίνονται στο πλαίσιο της υλοποίησης εγκεκριμένων έργων ή δράσεων, τα οποία συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και β) για την άσκηση των αρμοδιοτήτων νομικών προσώπων που έχουν λυθεί ή καταργηθεί το προηγούμενο οικονομικό έτος. Μετά την πάροδο της προθεσμίας της 31ης Μαρτίου οι μόνες δαπάνες που επιτρέπεται να διενεργούνται και να πληρώνονται είναι οι ρητά απαριθμούμενες στο παρόν άρθρο. Επιπλέον, με την παρ. 3 εισάγεται νέα ρύθμιση κατά την οποία στην περίπτωση που κατά την 31η Μαρτίου ο δήμος ή η περιφέρεια δεν έχει ψηφίσει τον προϋπολογισμό και μέχρι τον χρόνο που αυτό θα καταστεί δυνατό, οι κάθε είδους οικονομικές απολαβές των αιρετών περικόπτονται κατά πενήντα τοις εκατό (50%). Κατά τη μέρα που ο προϋπολογισμός ψηφιστεί οι εν λόγω απολαβές καταβάλλονται και πάλι στο σύνολό τους. Η περικοπή προβλέπεται απευθείας από τον νόμο και ως εκ τούτου δεν απαιτείται κανενός είδους απόφαση ή πράξη οργάνου

	για τη σχετική περικοπή, η οποία διενεργείται από την αρμόδια για τη μισθοδοσία υπηρεσία του δήμου ή της περιφέρειας.
Άρθρο 375 Διακανονισμός οφειλών για ισοσκέλιση προϋπολογισμού	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου 15 του ν.4915/2022 (Α'63), με τις οποίες παρέχεται η δυνατότητα στον δήμο και την περιφέρεια να προβούν σε συμφωνία με πιστωτές τους για τον διακανονισμό οφειλών προς επίτευξη ισοσκελισμένου προϋπολογισμού.
Άρθρο 376 Ισοσκέλιση ανταποδοτικών υπηρεσιών	Κωδικοποιούνται οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 43 του ν.4325/2015 (Α'47), περί της δυνατότητας και των τρόπων ισοσκέλισης των ανταποδοτικών υπηρεσιών, προς επίτευξη ισοσκελισμένου προϋπολογισμού.
Άρθρο 377 Ισοσκέλιση ανταποδοτικών υπηρεσιών μικρών δήμων	Κωδικοποιούνται οι ρυθμίσεις του άρθρου 47 του ν. 4483/2017 (Α'107) με τις οποίες περιγράφονται η διαδικασία ισοσκέλισης των ανταποδοτικών υπηρεσιών των μικρών δήμων και οι προϋποθέσεις αυτής.
Άρθρο 378 Προϋπολογισμός δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών	Με την προτεινόμενη ρύθμιση θεσπίζεται ειδική δημοσιονομική παρακολούθηση των εσόδων και δαπανών που συνδέονται με τη λειτουργία των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, μέσω της εγγραφής τους σε διακριτό κωδικό φορέα στον προϋπολογισμό του δήμου. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην ενίσχυση της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της αποτελεσματικότερης οικονομικής διαχείρισης των υπηρεσιών προσχολικής αγωγής και φροντίδας που παρέχουν οι δήμοι, καθώς και στη σαφή αποτύπωση του συνολικού οικονομικού κόστους και των πηγών χρηματοδότησής τους. Παράλληλα, διευκολύνεται η παρακολούθηση της αξιοποίησης των δημόσιων πόρων και των χρηματοδοτήσεων που προέρχονται από εθνικά, ενωσιακά ή άλλα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Ειδικότερα, στην παρ. 2 προσδιορίζονται ενδεικτικά οι βασικές κατηγορίες εσόδων που δύνανται να χρηματοδοτούν τη λειτουργία των σταθμών, περιλαμβανομένων των μεταφορών ανειδίκευτων πιστώσεων από τον προϋπολογισμό του δήμου, των επιχορηγήσεων και οικονομικών ενισχύσεων από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, των πόρων προγραμμάτων χρηματοδότησης, καθώς και των δωρεών, χορηγιών και τυχόν εσόδων από τροφεία ή άλλες επιβαρύνσεις που προβλέπονται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Με την παρ. 3 αποσαφηνίζεται το εύρος των δαπανών που βαρύνουν τον συγκεκριμένο φορέα, ώστε να περιλαμβάνεται το σύνολο των αναγκαίων λειτουργικών εξόδων για την παροχή των σχετικών υπηρεσιών, ιδίως οι δαπάνες προσωπικού, μισθοδοσίας και ασφαλιστικών εισφορών, καθώς και οι δαπάνες μεταφοράς των φιλοξενούμενων παιδιών, όπου αυτές πραγματοποιούνται. Τέλος, με την παρ. 4 καθιερώνεται η υποχρέωση κατάρτισης και εκτέλεσης ισοσκελισμένου προϋπολογισμού για τον συγκεκριμένο φορέα, ώστε οι προβλεπόμενοι πόροι να επαρκούν για την κάλυψη του συνόλου των δαπανών λειτουργίας των σταθμών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, η οικονομική βιωσιμότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και η αποφυγή δημιουργίας

	ελλειμμάτων κατά τη λειτουργία των δημοτικών δομών προσχολικής αγωγής και φροντίδας.
Άρθρο 379 Τήρηση λογιστικού πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης από δήμους και περιφέρειες	Σκοπείται η υποβολή των δήμων και των περιφερειών στην τήρηση του νέου Λογιστικού Πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης (π.δ. 54/2018), παρέχοντας τη δυνατότητα πρόσληψης εξωτερικού συνεργάτη λογιστή προς τον σκοπό αυτό. Η διάταξη κρίνεται απαραίτητη λαμβανομένης υπόψη της υποστελέχωσης ή/και της έλλειψης υπαλλήλων με τα κατάλληλα τυπικά ή και ουσιαστικά προσόντα.
Άρθρο 380 Εξουσιοδοτικές διατάξεις Μέρους Α	Παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους Α' του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα.
Το Μέρος Β' του Βιβλίου Τέταρτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΕΣΟΔΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ» επιχειρεί να εισάγει μια συνολική, ενιαία και συστηματική ρύθμιση για το σύνολο των εσόδων των δήμων και των περιφερειών. Σκοπός του είναι ο εκσυγχρονισμός και η αναμόρφωση του κατακερματισμένου και νομοτεχνικά अपαρχαιωμένου υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου, το οποίο έχει διαμορφωθεί σωρευτικά τις τελευταίες δεκαετίες, χωρίς ενιαία αρχιτεκτονική και με πληθώρα αποσπασματικών διατάξεων. Η υφιστάμενη κατάσταση της νομοθεσίας περί εσόδων των δήμων και των περιφερειών χαρακτηρίζεται από έντονη πολυδιάσπαση, νομοτεχνική ασυνέπεια και γλωσσική ανομοιογένεια, η οποία παρεμποδίζει τόσο την ορθή εφαρμογή των ρυθμίσεων όσο και την ομοιόμορφη πρακτική αντιμετώπισή τους από τις οικονομικές υπηρεσίες των φορέων. Η πηγή της προβληματικής αυτής κατάστασης εντοπίζεται: α) στο γεγονός ότι το β.δ. 24-9/20.10.1958 (Α'171) παρά τις εκατόν τριάντα (130) και πλέον τροποποιήσεις του, παραμένει σε μεγάλο μέρος του μη κωδικοποιημένο και δυσχερώς ερμηνεύσιμο, β) στην πληθώρα ειδικών διατάξεων (ν. 2130/1993 (Α'62), ν. 2946/2001 (Α'224) κ.ά.) που δεν έχουν ενσωματωθεί στον βασικό κορμό της νομοθεσίας, γ) στο πλήθος ετερόκλητων νομοθετημάτων αρμοδιότητας άλλων Υπουργείων (όπως ενδεικτικά το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών), από τα οποία θεσπίζονται έσοδα υπέρ των δήμων (κυρίως) αλλά και των περιφερειών χωρίς ενιαία οριοθέτηση και χωρίς λειτουργική εναρμόνιση, δ) στις διάσπαρτες και συχνά δευτερεύουσας σημασίας διατάξεις του ισχύοντος Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006), ε) στην απουσία πλήρους, αυτοτελούς και λειτουργικά ενιαίου πλαισίου για τα έσοδα των περιφερειών, στ) στην ασυνέπεια στη χρήση νομικών όρων όπως ο φόρος, το τέλος, η εισφορά και το δικαίωμα και στην έλλειψη τυποποίησης στη διατύπωση των διατάξεων, που ενισχύουν την ερμηνευτική ανασφάλεια και υπονομεύουν τη χρηστικότητα του ισχύοντος πλαισίου. Επιπρόσθετα, στο παρόν Μέρος εισάγονται οι προβλέψεις που διέπουν το θεσμικό πλαίσιο για τον δανεισμό των δήμων και των περιφερειών. Η εμπειρία των προηγούμενων δεκαετιών ανέδειξε σοβαρές παθογένειες στη χρηματοδοτική λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η απουσία σαφούς και συνεκτικού θεσμικού πλαισίου για τον δανεισμό είχε ως συνέπεια τη σύναψη δανειακών συμβάσεων χωρίς επαρκή αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης των φορέων και της βιωσιμότητας των χρηματοδοτούμενων έργων. Τα φαινόμενα αυτά οδήγησαν σε υπερχρέωση σημαντικού αριθμού (κυρίως) δήμων, με επακόλουθο την αδυναμία εξυπηρέτησης δανειακών υποχρεώσεων, γεγονός που υπονόμωσε τη λειτουργική επάρκεια των φορέων και επηρέασε αρνητικά τη συνολική δημοσιονομική σταθερότητα. Στο πλαίσιο των ανωτέρω αναφερόμενων ζητημάτων και προς αντιμετώπιση αυτών στο Μέρος Β':	

α) παρέχεται λειτουργική καταγραφή των εσόδων των δήμων και των περιφερειών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προβλέπονται σε ειδικά νομοθετήματα άλλων Υπουργείων,
β) ενοποιούνται, επικαιροποιούνται και αναδιαρθρώνονται οι προβλέψεις που αφορούν στα δημοτικά τέλη,
γ) καταγράφονται και ρυθμίζονται τα λοιπά έσοδα των δήμων και περιφερειών,
δ) αναμορφώνεται το καθεστώς του τέλους διαφήμισης,
ε) προσδιορίζεται το θεσμικό πλαίσιο των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.) των δήμων και των περιφερειών,
στ) κωδικοποιείται το νομοθετικό πλαίσιο του δανεισμού των δήμων και των περιφερειών.

Ειδικότερα το παρόν Μέρος Β' εισάγει νέες ρυθμίσεις επί τη βάση τεσσάρων βασικών αξόνων:

α) Συστηματική ενοποίηση: παρατίθεται συνολική καταγραφή των πηγών εσόδων και ενοποιούνται οι διατάξεις για τα ίδια έσοδα, κατά τρόπο θεματικό και λειτουργικό, καλύπτοντας το σύνολο των τελών και των λοιπών εσόδων δήμων και περιφερειών, του τέλους διαφήμισης και των Κ.Α.Π. των δήμων και των περιφερειών.

β) Απλούστευση και τυποποίηση:

βα) κάθε κατηγορία τέλους περιγράφεται με ενιαία δομή ως προς τη βάση επιβολής, τον υπόχρεο καταβολής, τον υπολογισμό του, τον συντελεστή, τις απαλλαγές και τις κυρώσεις,

ββ) ο όρος τέλος χρησιμοποιείται ως κύριος νομοτεχνικός όρος, περιορίζοντας τη χρήση εναλλακτικών όρων και εξαλείφεται πλήρως η χρήση του ασαφούς όρου «δικαίωμα»,

βγ) οι διατάξεις διατυπώνονται στη δημοτική, με τυποποιημένες εκφράσεις, φιλικές προς την ηλεκτρονική διαχείριση και την ανάπτυξη ψηφιακών εργαλείων.

γ) Ορθολογική αναδιάρθρωση επιμέρους ρυθμίσεων:

γα) εξορθολογίζεται το Τέλος Καθαριότητας και Φωτισμού με πολυκλιμάκωση συντελεστών και πρόβλεψη πάγιου τέλους για μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα,

γβ) καταργούνται ο Φόρος Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων και το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας και εισάγεται το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης με ενισχυμένη βάση επιβολής και διαλειτουργικότητα με την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και προοπτική διαλειτουργικότητας με το Ελληνικό Κτηματολόγιο. Η κατάργηση του Φόρου Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων κρίνεται αναγκαία, καθώς η συνύπαρξη δύο παραπλήσιων τελών/φόρων με κοινή βάση επιβολής και κοινό τρόπο είσπραξης έχει οδηγήσει σε διοικητική πολυπλοκότητα και σύγχυση για τους υπόχρεους, χωρίς να εξυπηρετείται διακριτός δημοσιονομικός σκοπός. Επιπλέον, ο Φόρος Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων έχει πλέον αναχρονιστικό χαρακτήρα και δεν εναρμονίζεται με τις αρχές της φορολογικής διαφάνειας και της απλότητας. Το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης παρέχει τη δυνατότητα εξειδίκευσης των συντελεστών και προσαρμογής του μηχανισμού υπολογισμού ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των ακινήτων και επιτυγχάνει την ενίσχυση της φορολογικής δικαιοσύνης και τα έσοδά του διατίθενται προς κάλυψη πάσης φύσης δαπανών, παρέχοντας οικονομική ευελιξία στους δήμους,

γγ) κωδικοποιούνται οι διατάξεις του β.δ. 24-9/20.10.1958 για το τέλος διαφήμισης,

γδ) προσδιορίζονται ακριβέστερα τα απαιτούμενα στοιχεία, οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια νομιμοποίησης των αποφάσεων επιβολής των δυνητικών τελών,

δ) επικαιροποιείται το θεσμικό πλαίσιο των Κ.Α.Π. των δήμων και των περιφερειών,

ε) εισάγονται ρυθμίσεις που εξυπηρετούν τη διπλή στόχευση της πρόληψης φαινομένων ανεξέλεγκτου δανεισμού και της παροχής εργαλείων για τη χρηματοδότηση σημαντικών αναπτυξιακών ή λειτουργικών αναγκών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το παρόν Μέρος αποβλέπει στη δημιουργία ενός νέου, ενιαίου, σύγχρονου και λειτουργικά αρραγούς πλαισίου, το οποίο εναρμονίζει τις υφιστάμενες διατάξεις με τα σύγχρονα δεδομένα και ανάγκες, ενσωματώνοντας τη θεωρητική επεξεργασία, τη διοικητική εμπειρία και τη νομολογιακή πρακτική. Παράλληλα, παρέχει θεσμικές εγγυήσεις για την αποφυγή επανάληψης των λαθών του παρελθόντος και την

ενίσχυση της διαγενεακής ισότητας μέσω της ορθολογικής κατανομής του δανειακού κόστους και των μακροχρόνιων έργων. Οι διατάξεις του παρόντος Μέρους ρυθμίζουν τα σχετικά ζητήματα με γνώμονα την προαγωγή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης με σεβασμό στις αρχές της χρηστής διοίκησης και της δημοσιονομικής πειθαρχίας. Έτσι, σκοπείται η δημιουργία ενός χρηστικού και διοικητικά εφαρμόσιμου πλαισίου το οποίο ενισχύει την εισπρακτική ικανότητα των δήμων και των περιφερειών, χωρίς να επιβαρύνει υπέρμετρα τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Παράλληλα, επιδιώκεται η ενίσχυση της διαφάνειας, της νομιμότητας και της διοικητικής αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των εσόδων των δήμων και των περιφερειών, με σεβασμό στην αρχή της δημοσιονομικής αυτοτέλειας και σε πλήρη συμμόρφωση με τις επιταγές του άρθρου 102 του Συντάγματος και τις αρχές του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (ν.1850/1989, Α' 114).	
Άρθρο 381 Σκοπός	Περιγράφεται ο σκοπός του Μέρους Β' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 382 Αντικείμενο	Περιγράφεται το αντικείμενο του Μέρους Β' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 383 Προσδιορισμός εσόδων δήμων	Παρατίθενται οι κατηγορίες εσόδων των δήμων, οι οποίες προέρχονται από διάφορες πηγές.
Άρθρο 384 Προσδιορισμός εσόδων περιφερειών	Παρατίθενται οι κατηγορίες εσόδων των περιφερειών, οι οποίες προέρχονται από διάφορες πηγές.
Άρθρο 385 Επιβολή τελών και εισφορών	Κωδικοποιείται το άρθρο 1 του ν. 25/1975. Καθορίζονται ο τρόπος και ο χρόνος λήψης αποφάσεων των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων σχετικά με την επιβολή τελών και εισφορών. Νέα ρύθμιση αποτελεί ότι η συζήτηση και η ψήφιση της απόφασης καθορισμού όλων των τελών και εισφορών διεξάγονται επί της εισήγησης του δημάρχου ή του περιφερειάρχη, αντίστοιχα, η οποία συντάσσεται μέσω της οικονομικής υπηρεσίας, και επί των εναλλακτικών προτάσεων παρατάξεων ή συμβούλων που τυχόν υποβλήθηκαν στο δημοτικό ή στο περιφερειακό συμβούλιο. Ορίζεται ότι οι αποφάσεις αυτές θα πρέπει να λαμβάνονται τουλάχιστον δύο (2) μήνες πριν από την έναρξη κάθε οικονομικού έτους στο οποίο αφορούν, και ισχύουν από την 1η Ιανουαρίου του έτους αυτού. Η πρόβλεψη αυτή συνιστά την πάγια διαδικασία επιβολής τελών και εισφορών και διασφαλίζει, αφενός, την έγκαιρη και ολοκληρωμένη κατάρτιση των προϋπολογισμών των φορέων και αφετέρου, την αναγκαία ενημέρωση των πολιτών και επιχειρήσεων, ώστε να προσαρμόζουν εγκαίρως τον οικονομικό τους προγραμματισμό. Περιπτώσεις για τις οποίες καθορίζεται διαφορετικός χρόνος έναρξης ισχύος των αποφάσεων καθορισμού των τελών όπως το τέλος διαμονής παρεπιδημούντων, το τέλος επί των ακαθαρίστων εσόδων και το τέλος χρήσης των φυσικών ιαματικών πηγών ρυθμίζονται από τις ειδικότερες διατάξεις του παρόντος Μέρους. Περαιτέρω, προς αποφυγή παρερμηνειών εισάγονται ρυθμίσεις περί της δημοσιότητας των αποφάσεων επιβολής τελών. Προ του ελέγχου νομιμότητας οι σχετικές αποφάσεις αναρτώνται στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» και περίληψη αυτών δημοσιεύεται σε εφημερίδα, κατά τις προβλέψεις του άρθρου 134, με τη μη δημοσίευση σε εφημερίδα να μην

	επηρεάζει το κύρος της απόφασης. Επιπρόσθετα, καθιερώνεται η υποχρεωτική δημοσίευση, σε τυποποιημένη και εύληπτη μορφή, των αποφάσεων και των στοιχείων των επιβληθέντων δημοτικών τελών στην ιστοσελίδα του δήμου, κατόπιν του ελέγχου νομιμότητας της σχετικής απόφασης. Σκοπός είναι η ενίσχυση της διαφάνειας, η διευκόλυνση των πολιτών στην κατανόηση της δομής και της φιλοσοφίας χρέωσης των τελών και η διασφάλιση της δημόσιας λογοδοσίας κατά τον προσδιορισμό και την επιβολή τους. Με την παρ. 6 ενισχύεται περαιτέρω η διαφάνεια ως προς τα επιβαλλόμενα τέλη, καθιερώνοντας ειδική υποχρέωση δημοσίευσής τους στην ιστοσελίδα του οικείου δήμου ή της περιφέρειας, διακεκριμένων ανά κατηγορία και καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος τους ώστε οι πολίτες και οι επιχειρήσεις να έχουν πλήρη και κατανοητή εικόνα του τρόπου υπολογισμού των επιβαρύνσεων.
Άρθρο 386 Εναλλακτικές προτάσεις τελών και εισφορών	Με την προτεινόμενη διάταξη ρυθμίζεται η διαδικασία υποβολής των εναλλακτικών προτάσεων που τυχόν υποβάλλονται στο οικείο συμβούλιο κατά τη συζήτηση και ψήφιση των αποφάσεων καθορισμού τελών και εισφορών από παρατάξεις ή συμβούλους των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων. Οι εναλλακτικές προτάσεις για να γίνουν δεκτές προς συζήτηση πρέπει υποχρεωτικά και σωρευτικά: α) να υπογράφονται από το σαράντα τοις εκατό (40%) του συνολικού αριθμού των μελών του δημοτικού συμβουλίου, β) να προβλέπουν ισοσκέλιση εσόδων και δαπανών, γ) να συνοδεύονται από αιτιολογική έκθεση, η οποία συντάσσεται από τους καταθέτοντες την εναλλακτική πρόταση, δ) να συνοδεύονται από εισήγηση της οικονομικής υπηρεσίας, εξασφαλίζοντας έτσι την τεκμηρίωση και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα των προτάσεων. Περαιτέρω, προβλέπεται σαφής διαδικασία συζήτησης και ψηφοφορίας για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων. Η ρύθμιση ενισχύει τη διαφάνεια, τη συμμετοχικότητα και την εύρυθμη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 387 Διοικητικές – χρηματικές κυρώσεις	Με το προτεινόμενο άρθρο κωδικοποιείται το άρθρο 73 του β.δ. 24-9/1958 και θεσπίζεται το πλαίσιο επιβολής χρηματικών κυρώσεων στις περιπτώσεις παραβάσεων που σχετίζονται με την υποβολή δηλώσεων ή την εκπλήρωση λοιπών νόμιμων υποχρεώσεων, όταν αυτές αποτελούν προϋπόθεση για τη βεβαίωση εσόδων των δήμων και των περιφερειών, εφόσον το ζήτημα των κυρώσεων (ύψος προστίμου, τρόπος επιβολής) δεν ρυθμίζεται διαφορετικά από ειδικότερες διατάξεις. Βασικός σκοπός της ρύθμισης είναι η αναλογική και δίκαιη αντιμετώπιση των παραβατικών συμπεριφορών μέσω της ρητής διαφοροποίησης του ύψους των επιβαλλόμενων κυρώσεων, ανάλογα με τη φύση και τη βαρύτητα της παράβασης, καθώς και η ισόρροπη στάθμιση μεταξύ της ανάγκης προστασίας των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης και της διασφάλισης της ίσης και δίκαιης μεταχείρισης των διοικουμένων. Ειδικότερα, με τη διαφοροποίηση των κυρώσεων που επιβάλλονται δυνάμει της παρ. 1 διασφαλίζεται η αρχή της αναλογικότητας και

	αποφεύγεται η εξομοίωση ουσιασδώς διαφορετικών περιπτώσεων, η οποία θα οδηγούσε στην επιβολή της ίδιας κύρωσης σε ανόμοιες καταστάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η μη υποβολή δήλωσης ή η πλήρης μη εκπλήρωση νόμιμης υποχρέωσης (περ. α), αντιμετωπίζεται αυστηρότερα, με την επιβολή προστίμου ίσου προς το οφειλόμενο ποσό, καθώς πρόκειται για συμπεριφορά που στερεί εξ ολοκλήρου τη διοίκηση από τα αναγκαία στοιχεία για τη νόμιμη και έγκαιρη βεβαίωση του εσόδου. Αντιθέτως, στην περίπτωση υποβολής ανακριβούς δήλωσης (περ. β), η κύρωση περιορίζεται στο ποσό που θα αποκρυπτόταν λόγω της ανακρίβειας, προσαυξημένο έως εξήντα τοις εκατό (60%). Η διαφοροποίηση αυτή αντανακλά το γεγονός ότι η ανακρίβεια δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκη με πλήρη παράλειψη και, ιδίως, ότι στην πράξη συχνά δεν οφείλεται σε πρόθεση του δηλούντος, αλλά σε ερμηνευτικές δυσχέρειες, ελλιπή πληροφόρηση ή αντικειμενικά σφάλματα. Η εξομοίωση της ανακριβούς δήλωσης με τη μη υποβολή και η επιβολή της ίδιας κύρωσης και στις δύο περιπτώσεις θα ήταν υπέρμετρα αυστηρή και ενδεχομένως άδικη, ιδίως όταν δεν συντρέχει δόλος. Περαιτέρω, για τις περιπτώσεις εκπρόθεσμης υποβολής δήλωσης ή λοιπών απαιτούμενων στοιχείων (περ. γ), προβλέπεται προσαύξηση 2% επί του οφειλόμενου ποσού, για κάθε μήνα καθυστέρησης, η οποία όμως δεν μπορεί να ξεπεράσει το εκατό τοις εκατό (100%) του οφειλόμενου κάθε φορά χρέους. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση της έγκαιρης συμμόρφωσης, χωρίς να οδηγεί σε δυσανάλογη οικονομική επιβάρυνση. Με την παρ. 2 αποσαφηνίζεται ότι το πρόστιμο επιβάλλεται με απόφαση δημάρχου ή περιφερειάρχη, δεδομένου ότι η επιβολή προστίμου αποτελεί πράξη διοικητικής αρχής δηλαδή μονομελούς οργάνου, το οποίο ασκεί αποφασιστικές αρμοδιότητες. Παράλληλα, αποσαφηνίζεται ότι η πράξη επιβολής προστίμου αποτελεί νόμιμο τίτλο για τη βεβαίωση της σχετικής οφειλής, διασφαλίζοντας την αποτελεσματική είσπραξή της και την άσκηση των προβλεπόμενων ένδικων βοηθημάτων από τον υπόχρεο. Με την παρ. 3 θεσπίζεται η προηγούμενη ακρόαση του ενδιαφερομένου πριν από την έκδοση της πράξης επιβολής προστίμου, προς ενίσχυση των εγγυήσεων χρηστής διοίκησης και της προστασίας των δικαιωμάτων του διοικουμένου, εκτός των περιπτώσεων κατά τις οποίες η επιβολή και το ύψος του προστίμου καθορίζονται ευθέως από τον νόμο και άρα δεν συντρέχει διακριτική ευχέρεια του αρμοδίου οργάνου είτε ως προς την επιβολή του προστίμου είτε ως προς την επιμέτρηση του ύψους αυτού. Στην περίπτωση αυτή οι όποιες εξηγήσεις και αντιρρήσεις του υποχρέου δεν θα έχουν οποιοδήποτε αποτέλεσμα. Τέλος, με την παρ. 4 ρυθμίζονται ζητήματα επιβολής προσαυξήσεων λόγω εκπρόθεσμης καταβολής, οπότε τα χρέη προς τους δήμους και τις περιφέρειες καθίστανται ληξιπρόθεσμα σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (Κ.Ε.Δ.Ε.) (ν. 4978/2022, Α' 190) και

	υπόκεινται σε τόκους εκπρόθεσμης καταβολής, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ίδιου Κώδικα.
Άρθρο 388 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής ενιαίου τέλους καθαριότητας - φωτισμού	Στο Κεφάλαιο Γ' «Ενιαίο Τέλος Καθαριότητας Φωτισμού», κωδικοποιούνται τα άρθρα: α) 21 του β.δ. 24-9/1958, β) 7 του ν.δ. 703/1970, γ) 1 και επ. του ν. 25/1975, δ) 10 του ν. 215/1975, ε) 1 του ν. 429/1976, στ) 23 του ν. 1080/1980, ζ) 23 του ν. 1326/1983 (κατάργηση επί αυτοκινήτων), η) 60 του ν. 1416/1984, θ) 25 του ν. 1828/1989, ι) παρ. 6 του άρθρου 16 και παρ. 4 του άρθρου 27 του ν. 2130/1993, ια) παρ. 3 του άρθρου 7 και παρ. 26 του άρθρου 7 του ν. 2307/1995, ιβ) παρ. 14 του άρθρου 9 του ν. 2503/1997, ιγ) παρ. 3 άρθρου 25 του ν. 2539/1997, ιδ) 5 του ν. 3345/2005, ιε) 222 του ν. 4555/2018 και ιστ) 33 του ν. 5143/2024. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο προβλέπεται η επιβολή ενιαίου ανταποδοτικού Τέλους Καθαριότητας και Φωτισμού υπέρ των δήμων για τα ακίνητα που βρίσκονται εντός της εδαφικής τους περιφέρειας. Ειδικότερα, προβλέπονται ο τρόπος προσδιορισμού αυτών καθώς και η διαδικασία προσδιορισμού του συντελεστή από το οικείο δημοτικό συμβούλιο. Το τέλος είναι ανταποδοτικό και ως εκ τούτου προκύπτει για το δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο η υποχρέωση καθορισμού του συντελεστή σε ύψος, που να καλύπτεται το σύνολο των δαπανών λειτουργίας των ανταποδοτικών υπηρεσιών.
Άρθρο 389 Συντελεστές ενιαίου τέλους καθαριότητας - φωτισμού	Με την προτεινόμενη διάταξη αναμορφώνεται το πλαίσιο καθορισμού και υπολογισμού του Τέλους Καθαριότητας και Φωτισμού (Τ.Κ.Φ.), με σκοπό την ενίσχυση της ανταποδοτικότητας, της διαφάνειας και της δίκαιης κατανομής των σχετικών βαρών μεταξύ των υπόχρεων. Ειδικότερα, καθιερώνεται νέα διάρθρωση γενικών και ειδικών συντελεστών, η οποία λαμβάνει υπόψη τη χρήση των ακινήτων, την κοινωνική κατάσταση εύάλωτων νοικοκυριών, τον βαθμό επιβάρυνσης των δημοτικών υπηρεσιών από την ασκούμενη οικονομική δραστηριότητα, καθώς και ειδικά αντικειμενικά χαρακτηριστικά των ακινήτων. Ειδικότερα, θεσπίζονται σαφή και αντικειμενικά κριτήρια για την κατάταξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στους αντίστοιχους συντελεστές, λαμβάνοντας υπόψη την κατηγορία, το αντικείμενο, τον Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ.) της ασκούμενης στο ακίνητο δραστηριότητας, καθώς και κάθε άλλο στοιχείο από το οποίο προκύπτει η χρήση του ακινήτου. Τα στοιχεία του Κ.Α.Δ., των εγκαταστάσεων και

	των υποκαταστημάτων και κάθε συναφές στοιχείο για την κατάταξη των ακινήτων στον τρίτο και τέταρτο συντελεστή αντλούνται από το Φορολογικό Μητρώο της Α.Α.Δ.Ε., το Γ.Ε.ΜΗ., το πληροφοριακό σύστημα OpenBusiness και λοιπές διοικητικές πηγές, προς ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, της ομοιόμορφης εφαρμογής των σχετικών διατάξεων και της μείωσης του διοικητικού φόρτου για πολίτες, επιχειρήσεις και δήμους. Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους να εξειδικεύουν περαιτέρω τους συντελεστές με βάση αντικειμενικά κριτήρια, όπως η χρήση, η επιφάνεια, η γεωγραφική θέση και η πραγματική επιβάρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον, εισάγονται ρυθμίσεις για την εφαρμογή συστημάτων υπολογισμού του τέλους με βάση την πραγματική παραγωγή αποβλήτων, σε εναρμόνιση με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και το σύστημα «πληρώνω όσο πετάω», ενώ επικαιροποιούνται και εξορθολογίζονται οι διατάξεις που αφορούν μεγάλες επαγγελματικές εγκαταστάσεις, χώρους ειδικής χρήσης, μη χρησιμοποιούμενα ή μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα, εποχικές επιχειρήσεις και ειδικές κατηγορίες χώρων. Τέλος, αποσαφηνίζονται οι κανόνες προσδιορισμού της επιφάνειας που υπόκειται στο τέλος, με στόχο την ενιαία εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου, την αποφυγή αμφισβητήσεων και την ακριβέστερη βεβαίωση των δημοτικών εσόδων.
Άρθρο 390 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης ενιαίου τέλους καθαριότητας - φωτισμού	Προβλέπεται η τήρηση μητρώου ακινήτων από τους δήμους για τα ακίνητα που βρίσκονται στην εδαφική τους περιφέρεια καθώς και τήρηση πινάκων από τις οικονομικές υπηρεσίες αυτών. Περαιτέρω, προβλέπεται η διαδικασία είσπραξης του Ενιαίου Τέλους Καθαριότητας – Φωτισμού από τους προμηθευτές ηλεκτρικής ενέργειας για τα ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα και η σχετική διαδικασία για τα μη ηλεκτροδοτούμενα ακίνητα. Ακόμα, ορίζεται η διαδικασία για την αναζήτηση και είσπραξη του οφειλόμενου τέλους ηλεκτροδοτούμενων ακινήτων στην περίπτωση μη πληρωμής αυτού ή στην περίπτωση διαδοχής του οφειλέτη καταναλωτή.
Άρθρο 391 Κυρώσεις	Με τις παρ. 1 και 2 προβλέπεται η υποχρέωση υποβολής συμπληρωματικής δήλωσης στην περίπτωση αύξησης/μείωσης των τετραγωνικών μέτρων των ακινήτων από τον υπόχρεο προς καταβολή του τέλους. Σε περίπτωση μη υποβολής ή υποβολής ανακριβούς δήλωσης, ο υπόχρεος υπόκειται σε χρηματικό πρόστιμο διπλάσιο του οφειλόμενου ποσού του Τ.Κ.Φ. που αντιστοιχεί στο ακίνητο. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται το άρθρο 387.
Άρθρο 392 Βάση Επιβολής Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	Στο Κεφάλαιο Δ΄ «ΤΕΛΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ» κωδικοποιούνται τα εξής άρθρα: α) παρ. 1 του άρθρου 10 του ν. 1080/1990, β) άρθρο 24 του ν. 2130/1993, γ) άρθρο 51 του ν. 4647/2019, δ) άρθρο 21 του ν. 4674/2020 (Α΄53),

	ε) άρθρο 375 του ν. 4700/2020, στ) άρθρο 51 του ν. 4722/2020, ζ) άρθρο 7 του ν. 4728/2020, η) άρθρο 173 του ν. 4764/2020, θ) άρθρο 66 του ν. 4830/2021, ι) άρθρο 19 του ν. 4915/2022, ια) άρθρο 76 του ν. 4921/2022, ιβ) άρθρο 43 του ν. 4954/2022, ιγ) άρθρο 42 του ν. 5028/2023, ιδ) άρθρο 6 του ν. 5043/2023 και ιε) άρθρο 24 του ν. 5076/2023 Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο, με την παρ. 1 προσδιορίζονται τα ακίνητα στα οποία επιβάλλεται το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης. Οι παρ. 2 και 3 απαριθμούν τα ακίνητα που δεν υπόκεινται στο τέλος ή και περιπτώσεις που απαλλάσσονται με νέα προσθήκη, αυτή της περ. ζ) περί αθλητικών σωματείων υπό τις προϋποθέσεις που θέτει η διάταξη και η περ. η) της παρ. 2, περί απαλλαγής των ακινήτων των διεθνών οργανισμών εφόσον τούτο προβλέπεται από διεθνή συμφωνία. Η παρ. 4 αποσαφηνίζει το ζήτημα των κτισμάτων οικοδομής και της ηλεκτροδότησης οποιασδήποτε κατασκευής κεραίας κινητής τηλεφωνίας. Ειδικότερα, ως προς την ηλεκτροδότηση κατασκευών κεραιών κινητής τηλεφωνίας, αρκεί η υποβολή υπεύθυνης δήλωσης του αρμόδιου μηχανικού προς τον Δ.Ε.Δ.Δ.Η.Ε., χωρίς οποιαδήποτε βεβαίωση αυτής από τον οικείο δήμο, καθώς οι σχετικές διατάξεις του άρθρου 2 του ν. 25/1975 καταργούνται. Η κοινοποίηση στον οικείο δήμο προβλέπεται προκειμένου ο δήμος να ενημερωθεί και να προχωρήσει στην επιβολή του αναλογούντος Τ.Τ.Α. Με την παρ. 5 θεσπίζεται διαδικασία ενημέρωσης του οικείου δήμου από το Ελληνικό Κτηματολόγιο για κάθε μεταβολή στην κυριότητα του ακινήτου στο οποίο επιβάλλεται το τέλος.
Άρθρο 393 Συντελεστής Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	Με την παρ. 1 προβλέπεται ότι ο συντελεστής του τέλους καθορίζεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου εντός εύρους από μηδέν κόμμα τριάντα τοις χιλίοις (0,30%) μέχρι μηδέν κόμμα εβδομήντα τοις χιλίοις (0,70%) επί της αξίας των ακινήτων. Παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα διαφοροποίησης του συντελεστή ανά δημοτική ενότητα, ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες, τα χαρακτηριστικά ανάπτυξης και οι χρηματοδοτικές ανάγκες κάθε περιοχής του δήμου. Περαιτέρω, εισάγεται ειδική κατ' εξαίρεση ρύθμιση για την αντιμετώπιση περιπτώσεων στις οποίες τα έσοδα δήμων κυρίως από τον Φ.Η.Χ. είχαν διαμορφωθεί σε υψηλότερα επίπεδα λόγω της προβλεπόμενης δυνατότητας προσαύξησής του για την κάλυψη ειδικών δημοτικών αναγκών και ως εκ τούτου εφαρμογή του ανώτατου συντελεστή μηδέν κόμμα εβδομήντα τοις χιλίοις (0,70%) δεν επαρκεί για τη διασφάλιση επιπέδου εσόδων αντίστοιχου με εκείνο που εισέπραττε ο δήμος από το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π.) και τον Φόρο

	Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων (Φ.Η.Χ.). Ειδικότερα, εφόσον από τεκμηριωμένη έκθεση της οικονομικής υπηρεσίας προκύπτει ότι τα εκτιμώμενα έσοδα από το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης υπολείπονται του του ενενήντα πέντε τοις εκατό (95%) των συνολικών εισπραχθέντων εσόδων των ανωτέρω πόρων κατά το οικονομικό έτος 2025, το δημοτικό συμβούλιο δύναται, με ειδικώς αιτιολογημένη απόφασή του, να καθορίζει συντελεστή ανώτερο του μηδέν κόμμα εβδομήντα τοις χιλίοις (0,70‰), αποκλειστικά μέχρι του βαθμού που απαιτείται για την επίτευξη του ανωτέρω ορίου. Η ρύθμιση αυτή έχει εξαιρετικό και περιορισμένο χαρακτήρα και αποσκοπεί στη διασφάλιση της δημοσιονομικής σταθερότητας των δήμων κατά τη μετάβαση στο νέο σύστημα χρηματοδότησης. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπονται σημαντικές απώλειες εσόδων που θα μπορούσαν να επηρεάσουν δυσμενώς την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, τη συντήρηση των τοπικών υποδομών και την παροχή βασικών υπηρεσιών προς τους πολίτες. Παράλληλα, η πρόβλεψη συγκεκριμένου ποσοτικού ορίου αναφοράς (95% των εισπραχθέντων εσόδων του έτους 2025), η απαίτηση προηγούμενης τεκμηρίωσης από την οικονομική υπηρεσία και η υποχρέωση ειδικής αιτιολόγησης της σχετικής απόφασης του δημοτικού συμβουλίου διασφαλίζουν ότι η δυνατότητα υπέρβασης του γενικού ανώτατου συντελεστή θα εφαρμόζεται μόνο όταν αυτό είναι απολύτως αναγκαίο και κατά τρόπο αναλογικό προς τον επιδιωκόμενο σκοπό. Με την παρ. 2 καθορίζονται τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της αξίας των ακινήτων, ήτοι τα τετραγωνικά μέτρα, η τιμή ζώνης και ο συντελεστής παλαιότητας, σύμφωνα με το ισχύον σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού αξίας ακινήτων. Για τις περιοχές στις οποίες δεν έχουν καθοριστεί τιμές ζώνης, προβλέπεται η δυνατότητα προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, με αξιοποίηση των διαθέσιμων στοιχείων της Φορολογικής Διοίκησης και των λοιπών μητρώων που τίθενται στη διάθεση των δήμων. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η καθολική εφαρμογή του τέλους και η ομοιόμορφη αντιμετώπιση όλων των ακινήτων, ανεξαρτήτως της ένταξής τους ή μη στο σύστημα αντικειμενικού προσδιορισμού αξιών.
Άρθρο 394 Υπόχρεοι καταβολής Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	Καθορίζονται οι υπόχρεοι στην καταβολή του Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης και ορίζονται ειδικότερες λεπτομέρειες στις περιπτώσεις υποχρέωσης καταβολής του τέλους από υπόχρεο για περισσότερα ακίνητα εντός της εδαφικής περιφέρειας του δήμου, της συνιδιοκτησίας, υποχρέωσης δήλωσης, με ηλεκτρονικό τρόπο, στον δήμο του καθιστάμενου για πρώτη φορά ιδιοκτήτη ή επικαρπωτή ή νομέα ακινήτων καθώς και για μεταβολή των στοιχείων που έχουν επέλθει. Το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.) βαρύνει ενιαία τον κύριο του ακινήτου κατά την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους ή, σε περίπτωση επικαρπίας ή νομής, τον επικαρπωτή ή νομέα, ως

	αποκλειστικά υπόχρεο έναντι της διοίκησης, καθώς το τέλος συνδέεται με την κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί του ακινήτου. Η βάση επιβολής είναι η συνολική αξία της ακίνητης περιουσίας. Πρόκειται δηλαδή για επιβάρυνση που συνδέεται με την κατοχή περιουσιακού στοιχείου και όχι με τη χρήση ή την κατανάλωση υπηρεσιών.
Άρθρο 395 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	Προβλέπεται η τήρηση μητρώου ακινήτων από τους δήμους για ακίνητα που βρίσκονται στην εδαφική τους περιφέρεια. Περαιτέρω, προβλέπονται σχετικές διαδικασίες για τη βεβαίωση και είσπραξη του Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης για τα ηλεκτροδοτούμενα και μη ακίνητα αντίστοιχα. Διευκρινίζεται ότι η καταβολή του τέλους από τον μισθωτή, όταν ο λογαριασμός ηλεκτρικής ενέργειας εκδίδεται στο όνομά του, προβλέπεται αποκλειστικά για λόγους αποτελεσματικής συνείσπραξης του τέλους και δεν μεταβάλλει το πρόσωπο που βαρύνεται με αυτό. Το Τ.Τ.Α. συνδέεται με την αξία της ακίνητης περιουσίας και βαρύνει τον κύριο του ακινήτου ή, κατά περίπτωση, τον επικαρπωτή ή νομέα, οι οποίοι αποτελούν τα υποκείμενα της σχετικής υποχρέωσης. Ο μισθωτής δεν καθίσταται υπόχρεος του τέλους έναντι του δήμου, αλλά ενεργεί ως καταβάλλων στο πλαίσιο του μηχανισμού συνείσπραξής του μέσω του λογαριασμού ηλεκτρικής ενέργειας. Για τον λόγο αυτό προβλέπεται ότι το ποσό που καταβάλλει αφαιρείται από το οφειλόμενο μίσθωμα. Η δυνατότητα διαφορετικής συμφωνίας μεταξύ εκμισθωτή και μισθωτή αφορά αποκλειστικά την εσωτερική κατανομή της οικονομικής επιβάρυνσης μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και δεν επηρεάζει το πρόσωπο που ορίζεται από τον νόμο ως βαρυνόμενο με το τέλος ούτε μεταβάλλει τη φύση της σχετικής υποχρέωσης. Υπογραμμίζεται, ότι ο ανταποδοτικός χαρακτήρας του Τ.Τ.Α. καταργείται ρητά. Από το άρθρο απουσιάζει η πρόβλεψη της παρ. 19 του άρθρου 24 του ν. 2130/1993 (Α'62) περί υποχρεωτικής παρακράτησης δεκαπέντε τοις εκατό (15%) από τον φορέα είσπραξης και κατάθεσης σε ειδικό λογαριασμό του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, καθώς με την προτεινόμενη ρύθμιση καταργείται η παρακράτηση αυτή και τα έσοδα αποδίδονται πλέον εξ ολοκλήρου απευθείας στους δήμους, ενισχύοντας έτσι την οικονομική τους αυτοτέλεια.
Άρθρο 396 Κυρώσεις	Προβλέπεται η επιβολή των σχετικών κυρώσεων για τις περιπτώσεις μη υποβολής ή υποβολής ανακριβούς, καθώς και για την περίπτωση που δεν καταβληθεί το τέλος.
Άρθρο 397 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Στο Κεφάλαιο Ε' «ΤΕΛΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ» κωδικοποιούνται τα εξής άρθρα: α) άρθρο 13 του β.δ. 24-9/1958, β) άρθρο 2 του π.δ. 180/1979 γ) άρθρο 3 του ν. 1080/1980, δ) άρθρο 54 του ν. 1416/1984, ε) άρθρο 26 του ν. 1828/1989, στ) άρθρο 6 του ν. 1900/1990, ζ) παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 2251/1994,

	η) παρ. 6 του άρθρου 1 του ν. 2323/1995, θ) παρ. 5 του άρθρου 13 του ν. 2971/2001, ι) άρθρο 16 του ν. 3254/2004, ια) άρθρο 1 του ν. 3377/2005, ιβ) παρ. 4 του άρθρου 6 του π.δ. 254/2005, ιγ) παρ. 1 του άρθρου 79 του ν. 3463/2006, ιδ) άρθρο 12 του ν. 3557/2007, ιε) άρθρο 16 του ν. 3769/2009, ιστ) άρθρο 30 του ν. 4442/2016, ιζ) άρθρο 65 του ν. 4688/2020, ιη) άρθρο 61 του ν. 4795/2021, ιθ) άρθρο 105 του ν. 4876/2021, κ) άρθρο 3 του ν. 5043/2023, κα) άρθρο 31 του ν. 5143/2024. Με το υπό εξέταση άρθρο, θεσπίζεται η δυνατότητα επιβολής Τέλους Χρήσης Κοινόχρηστων Χώρων από τους δήμους για την πρόσκαιρη ή διαρκή χρήση αυτών, οι οποίοι καθορίζονται με κανονιστική απόφαση του δήμου.
Άρθρο 398 Συντελεστής τέλους χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Προβλέπεται το αρμόδιο όργανο που αποφαινεται για τον προσδιορισμό των διατιθέμενων κοινόχρηστων χώρων καθώς και για τον καθορισμό του ύψους του τέλους ανά τετραγωνικό μέτρο που διατίθεται. Περαιτέρω επέρχονται ειδικότερες ρυθμίσεις για τις περιπτώσεις κατάληψης πεζοδρομίου ή οδού για εκτέλεση τεχνικοοικοδομικών εργασιών. Τέλος, αναγνωρίζεται η απαλλαγή από την υποχρέωση καταβολής του Τέλους όταν η χρήση του κοινόχρηστου χώρου προβλέπεται σε ειδικότερο νόμο που προβλέπει την απαλλαγή.
Άρθρο 399 Διαδικασία είσπραξης τέλους χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Καθορίζονται η διαδικασία και ο χρόνος είσπραξης και ο τρόπος καταβολής του Τέλους Κοινόχρηστων Χώρων. Περαιτέρω, ρυθμίζεται η διαδικασία έκδοσης και ανανέωσης της άδειας χρήσης κοινόχρηστου χώρου και η περίπτωση υποχρεωτικής ανάκλησης αυτής.
Άρθρο 400 Κυρώσεις αυθαίρετης χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Η προτεινόμενη διάταξη καθιερώνει σαφές πλαίσιο κυρώσεων για τις παραβάσεις που αφορούν τη χρήση κοινόχρηστων χώρων, με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία τους και την αποτροπή αυθαίρετων καταλήψεων. Παράλληλα, προβλέπονται αυξημένα πρόστιμα στις περιπτώσεις αυθαίρετης χρήσης χώρων των οποίων η παραχώρηση δεν επιτρέπεται, ιδίως όταν παρακωλύονται οδεύσεις τυφλών ή κρίσιμες ζώνες ελεύθερης διέλευσης πεζών. Παράλληλα, θεσπίζεται διαδικασία διαπίστωσης μέσω αυτοψίας, λεπτομερούς καταγραφής και τεκμηρίωσης, καθώς και υποχρέωση άρσης της αυθαίρετης κατάληψης εντός ορισμένης προθεσμίας. Σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, τα αντικείμενα απομακρύνονται από τον δήμο και επιστρέφονται μόνο μετά από καταβολή ειδικού προστίμου για τα έξοδα μεταφοράς και αποθήκευσης, ενώ σε περίπτωση μη εξόφλησης εντός τριών (3) μηνών, κατάσχονται και δύνανται να διατεθούν ή να καταστραφούν. Επιπλέον, προβλέπονται αυστηρότερες κυρώσεις για επαναλαμβανόμενες

	παραβάσεις όπως η προσωρινή ανάκληση άδειας ή επιβολή πρόσθετων προστίμων/σφράγιση καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, με στόχο την πρόληψη συστηματικής παραβίασης των κανόνων και τη διασφάλιση της αναλογικότητας των κυρώσεων, προσαρμοσμένων στη βαρύτητα της παράβασης. Προς αποφυγή ερμηνευτικών αμφισημιών διευκρινίζεται ότι, στην περίπτωση παράβασης των όρων χορηγηθείσας άδειας χρήσης κοινόχρηστων χώρων, το οφειλόμενο τέλος —όπως αυτό έχει καθοριστεί με την απόφαση του δημοτικού συμβουλίου— καθώς και το προβλεπόμενο πρόστιμο, το οποίο υπολογίζεται ως πολλαπλάσιο του αναλογούντος τέλους, επιβάλλονται σωρευτικά στον υπόχρεο με την ίδια διοικητική πράξη. Προς τούτο, ρητώς ορίζεται ότι αρμόδιο όργανο για την επιβολή τόσο του τέλους όσο και του προστίμου είναι ο δήμαρχος, με απόφαση που εκδίδεται βάσει της σχετικής έκθεσης αυτοψίας. Στην περίπτωση χρήσης κοινόχρηστου χώρου άνευ άδειας δεν υφίσταται οφειλή τέλους, αλλά επιβάλλεται αποκλειστικά το προβλεπόμενο πρόστιμο με απόφαση του δημάρχου, κατόπιν έκθεσης αυτοψίας του αρμόδιου οργάνου.
Άρθρο 401 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους διαμονής παρεπιδημούντων	Στο Κεφάλαιο ΣΤ «ΤΕΛΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ ΠΑΡΕΠΙΔΗΜΟΥΝΤΩΝ» κωδικοποιούνται οι παρ. 1 έως 3 του άρθρου 30 και το άρθρο 42 του ν.5143/2024. Προβλέπεται η επιβολή τέλους που βαρύνει τον διαμένοντα σε ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια, διαμερίσματα, οργανωμένες κατασκηνώσεις και καταλύματα βραχυχρόνιας μίσθωσης επί του καταβαλλόμενου μισθώματος ή τιμή της κλίνης όταν η διαμονή είναι μικρότερη των έξι (6) μηνών. Το τέλος δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα και μπορεί να διατίθεται για την πληρωμή οποιασδήποτε δαπάνης.
Άρθρο 402 Συντελεστής τέλους διαμονής παρεπιδημούντων	Καθορίζεται το ύψος του τέλους και παρέχεται η δυνατότητα στο δημοτικό συμβούλιο, με απόφασή του, να αυξήσει το καθορισμένο ποσοστό τέλους διαμονής παρεπιδημούντων καθώς και να διαφοροποιείται είτε κατά οριοθετημένες οικιστικές περιοχές είτε κατά μορφές-κατηγορίες καταλυμάτων. Η ισχύς της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου αρχίζει τρεις (3) μήνες μετά από τη δημοσίευσή της.
Άρθρο 403 Διαδικασία είσπραξης τέλους διαμονής παρεπιδημούντων	Ρυθμίζεται η υποχρέωση είσπραξης και απόδοσης του τέλους από τον εκμισθωτή ή τον πάροχο της υπηρεσίας στον δικαιούχο δήμο με υποβολή δήλωσης στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων μέσω της πλατφόρμας myAADE κατά τον ίδιο χρόνο με αυτόν της υποβολής της δήλωσης του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.). Ειδική πρόβλεψη τίθεται για τους μη υπόχρεους σε υποβολή δήλωσης Φ.Π.Α., προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη και έγκαιρη απόδοση του τέλους, με καθορισμό σαφούς προθεσμίας η οποία ορίζεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μήνα που ακολουθεί κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, ήτοι μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα των μηνών Απριλίου, Ιουλίου, Οκτωβρίου και Ιανουαρίου επομένου έτους. Περαιτέρω, προβλέπεται η κατανομή μέρους των εισπραχθέντων εσόδων υπέρ του κρατικού προϋπολογισμού.

Άρθρο 404 Κυρώσεις	Ρυθμίζεται το πλαίσιο κυρώσεων για τη μη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις υποβολής δήλωσης και καταβολής του τέλους διαμονής παρεισθιζόντων από τους εκμισθωτές ή παρόχους της σχετικής υπηρεσίας. Ειδικότερα, προβλέπεται η επιβολή διοικητικού προστίμου και προσαύξησης σε περιπτώσεις παραβάσεων, με σκοπό τη διασφάλιση της συνέπειας των υπόχρεων και την ενίσχυση της εισπραξιμότητας του τέλους.
Άρθρο 405 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους επί των ακαθάριστων εσόδων	Στο Κεφάλαιο Ζ' «ΤΕΛΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ» κωδικοποιούνται οι παρ. 4 έως 7 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024. Ειδικότερα, με το παρόν καθορίζεται η επιβολή τέλους υπέρ των δήμων στην εδαφική περιφέρεια των οποίων ισχύει το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων επί ακαθάριστων εσόδων ρητά προσδιοριζόμενων κατηγοριών επιχειρήσεων εστίασης και διασκέδασης αλλά και σε εποχικές και τουριστικές επιχειρήσεις. Στους δήμους και στις περιοχές-τμήματα δήμων, όπου δεν ισχύει το σύστημα του αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων, το τέλος καθίσταται εκ του νόμου δυνητικό και η επιβολή του εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δήμου. Με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου μπορεί να επεκταθεί η εφαρμογή του τέλους σε επιπλέον κατηγορίες καταστημάτων που συνδέονται με τουριστικές και εποχικές δραστηριότητες. Το τέλος δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα και μπορεί να διατίθεται για την κάλυψη οποιασδήποτε δαπάνης.
Άρθρο 406 Συντελεστής τέλους ακαθάριστων εσόδων	Καθορίζονται οι συντελεστές του τέλους ανά κατηγορία καταστημάτων δίδοντας στο οικείο δημοτικό συμβούλιο την ευχέρεια της αύξησης του ποσοστού του τέλους ανά περιοχή ή ανά κατηγορία καταστήματος. Η ισχύς της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου αρχίζει τρεις (3) μήνες μετά από τη δημοσίευσή της.
Άρθρο 407 Διαδικασία είσπραξης τέλους ακαθάριστων εσόδων	Ορίζεται ότι ο πελάτης βαρύνεται με την καταβολή του τέλους το οποίο αναγράφεται ξεχωριστά στα εκδιδόμενα στοιχεία και αποδίδεται η υποχρέωση απόδοσης του τέλους στον εκδότη του λογαριασμού με υποβολή δήλωσης στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων μέσω της πλατφόρμας myAADE και τη χρονική σύμπτωση με την υποβολή της δήλωσης Φ.Π.Α. Ειδική πρόβλεψη τίθεται για τους μη υπόχρεους σε υποβολή δήλωσης Φ.Π.Α., προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη και έγκαιρη απόδοση του τέλους, με καθορισμό σαφούς προθεσμίας η οποία ορίζεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μήνα που ακολουθεί κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, ήτοι μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα των μηνών Απριλίου, Ιουλίου, Οκτωβρίου και Ιανουαρίου επομένου έτους. Ακόμα, εξειδικεύεται ο τρόπος υπολογισμού των ακαθάριστων εσόδων σε περιπτώσεις πολλαπλής δραστηριότητας. Τέλος, προβλέπεται παρακράτηση ποσοστού των εσόδων για απόδοση στον κρατικό προϋπολογισμό.

Άρθρο 408 Κυρώσεις	Τίθενται διοικητικές κυρώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις δήλωσης και καταβολής του τέλους επί των ακαθάριστων εσόδων. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ειδική προσαύξηση με ανώτατο όριο.
Άρθρο 409 Βάση επιβολής, συντελεστής και υπόχρεοι καταβολής τέλους χρήσης ιαματικών πηγών	Στο Κεφάλαιο Η' «ΤΕΛΟΣ ΧΡΗΣΗΣ ΙΑΜΑΤΙΚΩΝ ΠΗΓΩΝ» κωδικοποιείται η παρ. 8 του ν. 5143/2024. Συγκεκριμένα, ορίζεται το δημοτικό συμβούλιο ως αρμόδιο όργανο επιβολής του τέλους Χρήσης Ιαματικών Πηγών καθώς και το ποσοστό του τέλους επί του αντιτίμου χρήσης των πηγών αυτών που δεν επιτρέπεται να ξεπερνάει το δεκαπέντε τοις εκατό (15%). Η ισχύς της απόφασης του δημοτικού συμβουλίου αρχίζει τρεις (3) μήνες μετά από τη δημοσίευσή της. Το τέλος δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα και μπορεί να διατίθεται για την κάλυψη οποιασδήποτε δαπάνης.
Άρθρο 410 Διαδικασία είσπραξης τέλους χρήσης ιαματικών πηγών	Τίθεται η υποχρέωση του εκδότη του λογαριασμού χρέωσης χρήσης των φυσικών ιαματικών πηγών να καταβάλλει στον οικείο δήμο το τέλος το οποίο βαρύνει τον χρήστη της υπηρεσίας σε προθεσμία η οποία ορίζεται μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα του μήνα που ακολουθεί κάθε ημερολογιακό τρίμηνο, ήτοι μέχρι την τελευταία εργάσιμη ημέρα των μηνών Απριλίου, Ιουλίου, Οκτωβρίου και Ιανουαρίου επομένου έτους. Η πρόβλεψη της παρ. 2 περί παρακράτησης ποσοστού των εσόδων για απόδοση στον κρατικό προϋπολογισμό αφορά στην περίπτωση που τυχόν μελλοντικά αποφασιστεί η δημιουργία ψηφιακής εφαρμογής είσπραξης μέσω της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.
Άρθρο 411 Κυρώσεις	Τίθενται διοικητικές κυρώσεις σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις δήλωσης και καταβολής του τέλους χρήσης ιαματικών πηγών. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ειδική προσαύξηση με ανώτατο όριο.
Άρθρο 412 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων	Στο Κεφάλαιο Θ' «ΤΕΛΟΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΠΟΣΙΜΩΝ ΥΔΑΤΩΝ» κωδικοποιείται το άρθρο 12 του β.δ. 24-9/20.10.1958. Καθορίζεται το δημοτικό συμβούλιο ως αρμόδιο για την αδειοδότηση εμπορίας πόσιμων ιαματικών ή μη ιαματικών νερών. Περαιτέρω ορίζεται η σχετική διαδικασία καθώς και η χρονική διάρκεια αδειοδότησης η οποία συνδέεται άμεσα με τη χρονική διάρκεια περιβαλλοντικής αδειοδότησης του έργου ή της δραστηριότητας. Επιπροσθέτως, προβλέπεται η τεκμαρτή αδειοδότηση του ενδιαφερομένου στην περίπτωση που το οικείο δημοτικό συμβούλιο δεν αποφασίσει εντός πενήντα (50) ημερών από την υποβολή πλήρους φακέλου. Ακόμα, ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το τέλος για τις περιπτώσεις που το δικαίωμα εκμετάλλευσης των υδάτων που διατίθενται ανήκει στον δήμο και την αντίθετη αυτής περίπτωση.
Άρθρο 413 Συντελεστής τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων	Καθορίζεται το εύρος του συντελεστή του οποίου καλείται να αποφασίσει το δημοτικό συμβούλιο καθώς και ο συντελεστής στην περίπτωση άρνησης ή παράλειψης του δημοτικού συμβουλίου να αποφασίσει περί του συντελεστή.

Άρθρο 414 Διαδικασία είσπραξης τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων	Τίθεται προθεσμία καταβολής του ποσού του τέλους από τον υπόχρεο κάτοχο της άδειας και προβλέπεται η υποχρέωση καταβολής αυτού για τις ποσότητες νερού που εμφιαλώνονται και πωλούνται/διατίθενται δωρεάν. Παράλληλα, προβλέπεται η υποχρέωση τήρησης, από τον λήπτη της άδειας, των οικείων διατάξεων περί γνησιότητας και υγιεινής της κατάστασης των υδάτων.
Άρθρο 415 Κυρώσεις	Με τις προτεινόμενες διατάξεις θεσπίζεται σαφές και αποτελεσματικό πλαίσιο κυρώσεων για την ορθή είσπραξη του τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων και την τήρηση των όρων άσκησης της σχετικής δραστηριότητας. Προβλέπεται επιβολή ισόποσου προστίμου σε περίπτωση μη καταβολής ή εκπρόθεσμης καταβολής του τέλους, καθώς και υποχρέωση της δημοτικής αρχής για διενέργεια ελέγχων. Επιπλέον, καθιερώνονται χρηματικές ποινές για παραβάσεις που αφορούν στη γνησιότητα και την υγιεινή των υδάτων, δυνατότητα ανάκλησης της άδειας σε περίπτωση παραβίασης των όρων της και επιβολή κυρώσεων για εμπορία υδάτων χωρίς άδεια. Στόχος των ρυθμίσεων είναι η προστασία της δημόσιας υγείας, η διασφάλιση των δημοτικών εσόδων και η εμπέδωση της νομιμότητας και της διαφάνειας.
Άρθρο 416 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους διαφήμισης	Στο Κεφάλαιο Ι' «ΤΕΛΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ» κωδικοποιούνται τα άρθρα 15 και 16 του β.δ. 24-9/1958. Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής της δραστηριότητας προβολής διαφήμισης και θεσπίζεται τέλος υπέρ των δήμων για διαφημιστικές ενέργειες ανεξαρτήτως μέσου, μορφής ή τρόπου προβολής, με σκοπό την προώθηση οικονομικών, κοινωνικών ή πολιτιστικών στόχων. Παράλληλα, προβλέπονται ρητές εξαιρέσεις από την επιβολή του τέλους για συγκεκριμένες κατηγορίες διαφημίσεων και επιγραφών, ιδίως για εκείνες που αφορούν μέσα μαζικής ενημέρωσης, επιγραμμικές υπηρεσίες, πολιτικά μηνύματα, επιγραφές ενημερωτικού χαρακτήρα, δραστηριότητες δημόσιας ωφέλειας και δράσεις κοινωφελών φορέων, σε συμμόρφωση με την ισχύουσα εθνική και ενωσιακή νομοθεσία. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται η αναλογικότητα του μέτρου και η αποφυγή υπέρμετρων επιβαρύνσεων σε δραστηριότητες μη εμπορικού ή κοινωνικού χαρακτήρα.
Άρθρο 417 Συντελεστής τέλους διαφήμισης	Με το παρόν αναμορφώνεται το άρθρο 15 του β.δ.24-9/1958 και εισάγεται αναλυτικό και διαβαθμισμένο σύστημα καθορισμού του ύψους και της χρονικής διάρκειας του τέλους διαφήμισης, το οποίο διαφοροποιείται ανάλογα με την κατηγορία, το μέσο, τον χώρο και τον τρόπο προβολής της διαφημιστικής δραστηριότητας. Η προτεινόμενη νέα κατηγοριοποίηση ανταποκρίνεται στις σύγχρονες μορφές των δραστηριοτήτων διαφήμισης και στις αλλαγές που συντελέστηκαν σε αυτές κατά την πάροδο των δεκαετιών από τις σχετικές διατάξεις και τροποποιήσεις του β.δ. 24-9/1958. Με το παρόν σκοπείται η δίκαιη, αναλογική και αντικειμενική κατανομή των επιβαρύνσεων, λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ένταση της χρήσης του δημόσιου ή ιδιωτικού χώρου όσο και την οικονομική ωφέλεια που αποκομίζει ο διαφημιζόμενος.

	Ειδικότερα, στην Κατηγορία Α΄ εμπίπτουν οι διαφημίσεις με επιγραφές σε ανοιχτούς χώρους, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την εικόνα και τη λειτουργικότητα του δημόσιου χώρου. Το τέλος υπολογίζεται σε εβδομαδιαία βάση ανά τετραγωνικό μέτρο και διαφοροποιείται ανάλογα με τον τόπο τοποθέτησης, είτε πρόκειται για πλατείες, οδούς και λοιπούς κοινόχρηστους χώρους που καθορίζονται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, είτε για ιδιωτικά ακίνητα, περιφράξεις, χώρους συγκοινωνιακών υποδομών, γήπεδα ή στεγάστρα στάσεων, αντανακλώντας τον βαθμό προβολής και τη χωρική επιβάρυνση. Με την Κατηγορία Β΄ προβλέπεται η επιβολή τέλους για διαφημίσεις με επιγραφές σε κλειστούς χώρους με δημόσια πρόσβαση, καθώς και σε οχήματα δημόσιας χρήσης ή στην εξωτερική επιφάνειά τους. Το τέλος υπολογίζεται σε μηνιαία βάση, ανεξαρτήτως του πραγματικού χρόνου λειτουργίας του χώρου, προκειμένου να διασφαλίζονται η απλότητα και η ενιαία εφαρμογή του μέτρου. Παράλληλα, τίθενται όρια διαστάσεων για τις επιγραφές στα οχήματα και προβλέπεται αναλογική επιβάρυνση για μεγαλύτερα μεγέθη. Η Κατηγορία Γ΄ αφορά τις φωτεινές ή φωτιζόμενες διαφημίσεις, οι οποίες, λόγω της αυξημένης οπτικής έντασης και της επιβάρυνσης του αστικού περιβάλλοντος, υπόκεινται σε υψηλότερο ετήσιο τέλος ανά τετραγωνικό μέτρο, ανεξαρτήτως του χώρου τοποθέτησής τους. Προβλέπεται, ωστόσο, ότι η μεταβολή του διαφημιστικού μηνύματος εντός του ίδιου έτους δεν συνεπάγεται εκ νέου επιβολή τέλους, ώστε να αποφεύγεται η πολλαπλή φορολογική επιβάρυνση. Με την Κατηγορία Δ΄ ρυθμίζονται οι διαφημίσεις που πραγματοποιούνται μέσω δώρων, αναμνηστικών και λοιπών εντύπων ή αντικειμένων, καθώς και οι διαφημίσεις που διενεργούνται από αέρος. Το τέλος προσδιορίζεται ως ποσοστό επί της σχετικής διαφημιστικής δαπάνης, ώστε να συνδέεται άμεσα με το πραγματικό κόστος και την έκταση της προβολής. Ειδική πρόβλεψη γίνεται για τα ένθετα διαφημιστικά φυλλάδια που διανέμονται με εφημερίδες και περιοδικά, καθώς και για τις διαφημίσεις που προβάλλονται σε συνέχειες, για τις οποίες το τέλος υπολογίζεται μόνο επί των νέων, προστιθέμενων δαπανών. Η Κατηγορία Ε΄ αφορά στις διαφημίσεις που πραγματοποιούνται μέσω προβολής προϊόντων και παροχής συναφών υπηρεσιών στο πλαίσιο της εμπορικής δραστηριότητας καταστημάτων. Το τέλος υπολογίζεται ως ποσοστό επί της διαφημιστικής δαπάνης και καλύπτει κάθε μορφή προβολής, όπως τοποθέτηση προϊόντων σε εμφανή σημεία, διακριτές παραστάσεις, έντυπο υλικό, δώρα ή παροχή διευκολύνσεων, διασφαλίζοντας ίση μεταχείριση μεταξύ των διαφορετικών τρόπων προώθησης. Με την Κατηγορία ΣΤ΄ θεσπίζεται τέλος για τις διαφημίσεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο οργανωμένων εκθέσεων, υπολογιζόμενο ως ποσοστό επί του μισθώματος του ειδικού χώρου ή

	περιπτέρου, δεδομένου ότι η προβολή συνδέεται άμεσα με τη χρήση συγκεκριμένου χώρου και ορισμένο χρονικό διάστημα. Περαιτέρω, στη διάταξη αναφέρεται η υποχρέωση αδειοδότησης για τις διαφημίσεις των Κατηγοριών Α', Β' και Γ', οι οποίες λόγω της φύσης τους επηρεάζουν άμεσα τον δημόσιο χώρο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2946/2001, ενώ για τις λοιπές κατηγορίες, με εξαίρεση τις διαφημίσεις που διενεργούνται από αέρος (κατηγορία Δ'), δεν απαιτείται άδεια. Τέλος, προβλέπεται η δυνατότητα ετήσιας αναπροσαρμογής των τελών με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου εντός συγκεκριμένου ποσοστού, καθώς και η ρητή διευκρίνιση ότι η μίσθωση κοινόχρηστων χώρων για την τοποθέτηση διαφημιστικών μέσων δεν υπάγεται στις διατάξεις περί εμπορικών μισθώσεων, προς αποφυγή ερμηνευτικών αμφιβολιών και για λόγους ασφάλειας δικαίου.
Άρθρο 418 Διαδικασία είσπραξης τέλους διαφήμισης	Με το παρόν άρθρο ρυθμίζεται ο τρόπος καταβολής, είσπραξης και απόδοσης των τελών διαφήμισης του άρθρου 417, καθώς και ο προσδιορισμός του δικαιούχου δήμου και των υπόχρεων στην καταβολή του τέλους, ανάλογα με την κατηγορία και τη φύση της διαφημιστικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, για τις διαφημίσεις των περ. α), β), γ) και στ) της παρ. 1 του άρθρου 417, ορίζεται ως δικαιούχος ο δήμος εντός των ορίων του οποίου πραγματοποιείται η διαφήμιση, δεδομένου ότι αυτές επιβαρύνουν άμεσα τον τοπικό χώρο, ενώ για τις διαφημίσεις σε οχήματα δικαιούχος είναι ο δήμος της έδρας της εκμεταλλεύτριας επιχείρησης, προκειμένου να αποφεύγονται πρακτικές δυσχέρειες κατά τον προσδιορισμό του δικαιούχου δήμου. Η καταβολή των τελών πραγματοποιείται απευθείας στην ταμειακή υπηρεσία του δήμου ή μέσω τραπεζικού λογαριασμού που αυτός τηρεί. Για τις διαφημίσεις της περ. δ) της παρ. 1, του άρθρου 417 προβλέπεται ότι το τέλος υπολογίζεται επί του συνόλου της διαφημιστικής δαπάνης, συμπεριλαμβανομένων κάθε είδους συναφών εξόδων, χρεώνεται επί του σχετικού τιμολογίου και καταβάλλεται μέσω των ηλεκτρονικών υπηρεσιών του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, σύμφωνα με την ισχύουσα κοινή υπουργική απόφαση. Τα εισπραττόμενα ποσά αποτελούν πόρο λογαριασμού του Υπουργείου Εσωτερικών και αποδίδονται στους δήμους κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στις εξουσιοδοτικές διατάξεις. Για τις διαφημίσεις της περ. ε) της παρ. 1, του άρθρου 417 το τέλος βαρύνει τον διαφημιζόμενο, εισπράττεται από τον πάροχο της διαφημιστικής υπηρεσίας κατά την έκδοση του σχετικού φορολογικού στοιχείου και αποδίδεται στον δήμο όπου εδρεύει η επιχείρηση του διαφημιζόμενου, εξασφαλίζοντας την άμεση και ορθή απόδοσή του. Για τις διαφημίσεις της περ. στ) της παρ. 1, του άρθρου 417 το τέλος καταβάλλεται από κάθε διαφημιζόμενο-μισθωτή, εισπράττεται από τη διοργανώτρια επιχείρηση μαζί με το μίσθωμα του ειδικού χώρου και αποδίδεται στον αρμόδιο δήμο εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, ενώ προβλέπεται και συμμετοχή της διοργανώτριας επιχείρησης με ποσοστό

	επί των ακαθαρίστων εσόδων της, λόγω της συνολικής διαφημιστικής ωφέλειας που αποκομίζει. Περαιτέρω, καθιερώνεται εις ολόκληρον ευθύνη του διαφημιστή, του διαφημιζόμενου και του κυρίου, νομέα ή επικαρπωτή του χώρου για την καταβολή του τέλους και τυχόν προστίμων, προς αποτροπή καταστρατηγήσεων και ενίσχυση της εισπραξιμότητας. Τέλος, προβλέπεται η μη φορολογική αναγνώριση της διαφημιστικής δαπάνης σε περίπτωση μη απόδειξης καταβολής του αναλογούντος τέλους με νόμιμα παραστατικά, ως μηχανισμός συμμόρφωσης.
Άρθρο 419 Επιβολή τέλους ύδατος	Με το Κεφάλαιο ΙΑ΄ «ΤΕΛΟΣ ΥΔΑΤΟΣ» εισάγονται ρυθμίσεις με τις οποίες εξειδικεύεται και συμπληρώνεται η παρ. 2 του άρθρου 19 του β.δ. 24-9/1958, προσαρμόζοντας το καθεστώς των τελών ύδατος στις σύγχρονες απαιτήσεις κοστολόγησης, διαφάνειας και βιώσιμης και αειφόρου διαχείρισης των υδατικών πόρων και τη δυνατότητα υλοποίησης έργων υποδομής ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης, προς όφελος των τοπικών κοινωνιών. Ειδικότερα, για πρώτη φορά επανακαθορίζεται, αναμορφώνεται και παράλληλα εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο επιβολής και διαμόρφωσης των ανταποδοτικών τελών ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι σχετικές αρμοδιότητες ασκούνται από τον οικείο δήμο. Η διάταξη προβλέπει ότι τα τέλη ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης αποτελούνται από σειρά επιμέρους τελών και δαπανών, που αντιστοιχούν στις παρεχόμενες υπηρεσίες, και καθορίζονται με βάση την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΡΓΓΦΠΥ/103755/2994/26.9.2024 κοινή υπουργική απόφαση (Β΄ 5438), με την οποία θεσπίζονται οι γενικοί κανόνες κοστολόγησης και τιμολόγησης των υπηρεσιών ύδατος και οι διαδικασίες ανάκτησης του σχετικού κόστους. Η ρύθμιση εναρμονίζεται, επομένως, με το άρθρο 12 του ν. 3199/2003 και το άρθρο πέμπτο του ν. 4117/2013, που εισάγουν την αρχή της ανάκτησης κόστους των υπηρεσιών ύδατος και καθιερώνουν ενιαία τιμολογιακή πολιτική για την ορθολογική χρήση των υδατικών πόρων. Παράλληλα, καθιερώνεται η δυνατότητα διαφοροποίησης των τελών και τιμολογίων ανά περιοχή, χρήση ή κατηγορία καταναλωτών (π.χ. οικιακή, αγροτική, κτηνοτροφική, βιοτεχνική), ώστε να αντανakλούν τις ιδιαίτερες συνθήκες παροχής υπηρεσιών και το πραγματικό κόστος λειτουργίας των αντίστοιχων δικτύων. Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα πρόβλεψης ειδικών ή μειωμένων τιμολογίων για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται στις διατάξεις για τις επιχορηγήσεις και τα βοηθήματα των δήμων. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη ρύθμιση των θεμάτων που άπτονται της λειτουργίας και διαχείρισης των συστημάτων ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης μέσω κανονισμών που εκδίδονται από το δημοτικό συμβούλιο. Οι κανονισμοί αυτοί ρυθμίζουν πλήθος ειδικών ζητημάτων που διαφοροποιούνται σημαντικά από δήμο σε δήμο λόγω γεωγραφικών, κλιματικών ή παραγωγικών παραγόντων. Το δημοτικό συμβούλιο, μέσω των κανονισμών, θέτει κανόνες διαχείρισης

	των υδάτων, υποχρεώσεις, τα σχετικά μέσα επιθεώρησης των δικτύων, κυρώσεις σε περίπτωση παράνομης χρήσης αυτών, κ.λπ. Μέσω των κανονισμών διασφαλίζονται, επομένως, η προσαρμογή των παρεχόμενων υπηρεσιών στις πραγματικές ανάγκες κάθε περιοχής και η εύρυθμη λειτουργία των δικτύων. Επιπροσθέτως, προβλέπεται η επιβολή ειδικών τελών για τη μελέτη, κατασκευή, ανακατασκευή, συντήρηση ή επέκταση έργων ύδρευσης, αποχέτευσης και άρδευσης, τα οποία αποτελούν ειδικευμένα έσοδα και συμβάλλουν στην αυτοχρηματοδότηση των σχετικών επενδύσεων. Η διαδικασία επιβολής των τελών αυτών τελεί υπό τη σύμφωνη γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων, προκειμένου να διασφαλίζεται η συμβατότητα με τις αρχές της τιμολογιακής πολιτικής του τομέα ύδατος. Τέλος, καθορίζεται ότι τα έσοδα από τα εν λόγω τέλη προορίζονται αποκλειστικά για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών και των επενδύσεων των αντίστοιχων υπηρεσιών, καθώς και για την ανάκτηση του περιβαλλοντικού κόστους, εξασφαλίζοντας έτσι τη χρηματοδοτική επάρκεια των δημοτικών φορέων παροχής υπηρεσιών ύδατος και τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της χώρας που απορρέουν από την Οδηγία 2000/60/ΕΚ.
Άρθρο 420 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης τέλους ύδατος	Επαναλαμβάνεται η ρύθμιση του π.δ. 923/1977 (Α'315) διατυπωμένη στη δημοτική γλώσσα, συμπεριλαμβανομένων και αναθεωρημένων των παρ. 2 και 3, αναφορικά με τον τρόπο αποστολής και τις διαδικασίες είσπραξης καθώς παρέχεται η δυνατότητα χρήσης ψηφιακών ηλεκτρονικών μέσων τόσο για την ενημέρωση έκδοσης των λογαριασμών όσο και για την πληρωμή αυτών με ηλεκτρονικά μέσα στην περίπτωση που κάτι τέτοιο υποστηρίζεται από τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες του δήμου. Η ταμειακή βεβαίωση του τέλους ύδατος συντελείται με την έκδοση των σχετικών λογαριασμών και για τη διαδικασία είσπραξης, ελέγχων και έκδοσης των σχετικών παραστατικών εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στα σχετικά άρθρα του παρόντος Βιβλίου. Υπογραμμίζεται ότι τα επιμέρους θέματα που αφορούν στη συχνότητα καταμέτρησης της κατανάλωσης, τον χρόνο έκδοσης, την προθεσμία και τον τρόπο εξόφλησης των σχετικών λογαριασμών, ρυθμίζονται από τους εκάστοτε ισχύοντες κανονισμούς.
Άρθρο 421 Επιβολή λιμενικών τελών	Με το άρθρο θεσπίζεται ενιαίο πλαίσιο για την επιβολή ανταποδοτικών λιμενικών τελών, σύμφωνα με την ισχύουσα κανονιστική απόφαση, και ορίζεται ότι τα σχετικά έσοδα αποτελούν έσοδα των δημοτικών λιμενικών ταμείων ή, όπου αυτά δεν υφίστανται, των δήμων στους οποίους λειτουργούν δημοτικά λιμενικά γραφεία ως αυτοτελείς υπηρεσίες. Τα έσοδα αυτά διατίθενται αποκλειστικά για την κάλυψη δαπανών λειτουργίας, συντήρησης και αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Παράλληλα, παρέχεται εξουσιοδότηση για τη ρύθμιση επιμέρους διαδικαστικών ζητημάτων με κανονιστικές πράξεις των αρμοδίων οργάνων και καθιερώνεται

	υποχρέωση συνεργασίας με τις Λιμενικές Αρχές, προς διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του πλαισίου.
Άρθρο 422 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης λιμενικών τελών	Με τη ρύθμιση προσδιορίζεται η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης των λιμενικών τελών του άρθρου 421 σύμφωνα με τις προβλέψεις του Μέρους Γ΄ του παρόντος Βιβλίου. Δεδομένης της ιδιαιτερότητας που εμφανίζουν τα εν λόγω τέλη, επιμέρους θέματα που άπτονται των διαδικασιών βεβαίωσης και είσπραξης αυτών, ρυθμίζονται από τους εκάστοτε κανονισμούς. Περαιτέρω, εισάγονται οι προβλέψεις του άρθρου 90 του ν. 4504/2017, με τις οποίες, η διενέργεια βεβαίωσης και είσπραξης ανατίθεται κατ' αρχήν στο προσωπικό των οικείων λιμενικών ταμείων ή των δήμων. Στην περίπτωση μη επάρκειας του προσωπικού, η διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης των λιμενικών τελών δύναται να διενεργείται από προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου που προσλαμβάνεται βάσει του ν. 4765/2021, είτε με ανάθεση της σχετικής υπηρεσίας σε τρίτα νομικά ή φυσικά πρόσωπα σύμφωνα με τον ν. 4412/2016. Στην τελευταία περίπτωση απαιτείται βεβαίωση του προέδρου του διοικητικού συμβουλίου ή του δημάρχου, κατά περίπτωση, περί της αδυναμίας εκτέλεσης με ίδια μέσα και αιτιολόγηση της σχετικής δαπάνης (Ελ. Συν. Κλιμ. Τμ. VII Πράξη 100/2019 και Τμ. VII Πράξη 2/2020).
Άρθρο 423 Τέλος λειτουργίας νεκροταφείων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 4 του α.ν. 582/1968 και 35 του ν. 3448/2006 (Α' 57). Με το προτεινόμενο άρθρο θεσπίζεται ενιαίο και σαφές πλαίσιο για την επιβολή των τελών λειτουργίας νεκροταφείων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, τα οποία διατίθενται αποκλειστικά για την κάλυψη των αντίστοιχων λειτουργικών δαπανών. Παράλληλα, προσδιορίζονται βασικές ενέργειες ταφής, αποτέφρωσης και διατήρησης της μνήμης για τις οποίες επιβάλλονται τέλη, όπως η σύσταση οικογενειακού τάφου, ο ενταφιασμός, η παράταση ταφής, η ανακομιδή λειψάνων, η φύλαξη οστών και η ανέγερση ή χρήση ταφικών μνημείων. Η ρύθμιση δεν εξαντλεί τα επιμέρους ζητήματα διαχείρισης και λειτουργίας των νεκροταφείων και των κέντρων αποτέφρωσης, τα οποία παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες και τις υφιστάμενες υποδομές κάθε δήμου. Για τον λόγο αυτό, τα ειδικότερα θέματα, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία, η διάρκεια, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των ενδιαφερομένων, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια σχετικά με τις επιμέρους κατηγορίες χρήσεων και υπηρεσιών ρυθμίζονται με τον κανονισμό λειτουργίας του οικείου νεκροταφείου ή κέντρου αποτέφρωσης νεκρών.
Άρθρο 424 Τέλος χρήσης σφαγείων	Κωδικοποιείται το άρθρο 3 του β.δ. 24-9/1958. Εισάγονται ρυθμίσεις που διέπουν την ίδρυση και λειτουργία σφαγείων από τους δήμους. Παράλληλα, προβλέπονται η έγκριση εσωτερικού κανονισμού

	λειτουργίας από το δημοτικό συμβούλιο, κατόπιν γνώμης της αρμόδιας κτηνιατρικής αρχής, και η επιβολή τέλους χρήσης.
Άρθρο 425 Τέλη ελεγχόμενης στάθμευσης	Κωδικοποιείται το άρθρο 59 του ν. 1416/1984. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι το τέλος ελεγχόμενης στάθμευσης καθορίζεται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Η είσπραξη του τέλους από τους δήμους γίνεται με διάφορες μεθόδους, όπως μέσω ψηφιακών συστημάτων, εφαρμογών (apps), ξυστής κάρτας. Επισημαίνεται ότι, όπως έχει κριθεί νομολογιακά (απόφαση Συμβουλίου της Επικρατείας 3266/2008), το ύψος του επιβαλλόμενου προστίμου για την παράβαση των όρων της ελεγχόμενης στάθμευσης, δεν δύναται να καθοριστεί με την απόφαση του δημοτικού συμβουλίου, της παρ. 1 εν προκειμένω, καθώς αυτό προβλέπεται, αποκλειστικά στις σχετικές διατάξεις του ν. 5209/2025, οι οποίες, ρυθμίζουν πλήρως το εν λόγω ζήτημα, το οποίο δεν εξαρτάται από την έκδοση οποιασδήποτε κανονιστικής απόφασης.
Άρθρο 426 Τέλος οικοδομικών αδειών	Κωδικοποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 23 του β.δ.24-9/1958, με τις οποίες θεσπίζεται ειδικό τέλος υπέρ των δήμων με εγκεκριμένο σχέδιο πόλης, το οποίο συνδέεται με την έκδοση οικοδομικών αδειών. Το τέλος καταβάλλεται στην ταμειακή υπηρεσία του δήμου βάσει σημειώματος θεωρημένου από την αρμόδια Υπηρεσία Δόμησης. Τα έσοδα από το τέλος αυτό διατίθενται αποκλειστικά για έργα και απαλλοτριώσεις προς εφαρμογή εγκεκριμένου σχεδίου πόλης. Σκοπός του είναι η ενίσχυση των πόρων των δήμων για την εκτέλεση έργων και απαλλοτριώσεων που απαιτούνται για την εφαρμογή του σχεδίου πόλης, ώστε να διασφαλίζονται η πολεοδομική οργάνωση και η βιώσιμη ανάπτυξη.
Άρθρο 427 Τέλος βοσκής	Κωδικοποιούνται οι ισχύουσες ρυθμίσεις του άρθρου 6 του β.δ. 24-9/1958 και των άρθρων 3 έως 5 του ν.δ. 318/1969, ενώ παράλληλα λαμβάνεται υπόψη το νομοθετικό πλαίσιο περί των διαχειριστικών σχεδίων βόσκησης του ν. 4351/2015. Ειδικότερα, ρυθμίζεται η διάθεση και χρήση των δημοτικών βοσκήσιμων εκτάσεων που δεν εντάσσονται στα διαχειριστικά σχέδια βόσκησης, καθώς και η διαδικασία καθορισμού και βεβαίωσης του τέλους βοσκής, το οποίο ορίζεται με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου. Με την ίδια ή όμοια απόφαση παρέχεται στο δημοτικό συμβούλιο δυνατότητα να καθορίσει και όλες εκείνες τις παραμέτρους για την εφαρμογή του παρόντος, όπως ενδεικτικά τα ζώα για τα οποία δεν οφείλεται τέλος, τον αριθμό των ζώων που ο κάθε κτηνοτρόφος δικαιούται να βόσκει δωρεάν κ.ά. Ακόμα, θεσπίζεται πλαίσιο προτεραιότητας υπέρ των κτηνοτρόφων που έχουν την έδρα της εκμετάλλευσής τους στον δήμο, καθώς και των μετακινούμενων κτηνοτρόφων που αποδεδειγμένα χρησιμοποιούν τις εν λόγω εκτάσεις, με πρόβλεψη διάθεσης τυχόν πλεονάσματος σε κτηνοτρόφους όμορων περιοχών χωρίς δημοπρασία. Παράλληλα, καθορίζεται διαφανής και έγκαιρη διαδικασία δήλωσης των ζώων, έκδοσης άδειας βόσκησης, προσδιορισμού του τέλους ανά κατηγορία ζώου και βεβαίωσης των σχετικών εσόδων του δήμου. Περαιτέρω,

	προβλέπονται μηχανισμοί ελέγχου μέσω αρμόδιων υπηρεσιών και τριμελούς επιτροπής, καθώς και κυρώσεις σε περιπτώσεις αυθαίρετης βόσκησης ή ανακριβών δηλώσεων, με την επιβολή τέλους και αναλογικού διοικητικού προστίμου, προς διασφάλιση της νομιμότητας και της χρηστής διαχείρισης της δημοτικής περιουσίας. Τέλος, αποσαφηνίζεται ότι για τις δημοτικές βοσκήσιμες εκτάσεις που εντάσσονται, κατόπιν επιλογής του δήμου, σε διαχειριστικά σχέδια βόσκησης, εφαρμόζονται οι ειδικοί όροι που προβλέπονται στα σχέδια αυτά, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, ώστε να αποφεύγεται επικάλυψη καθεστώτων. Τα έσοδα από το τέλος βοσκής διατίθενται για την κάλυψη πάσης φύσης δαπανών των δήμων.
Άρθρο 428 Ανταποδοτικό τέλος απαλλοτρίωσης	Στην προτεινόμενη διάταξη κωδικοποιούνται οι διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 3870/2010 (Α'183), περί δυνατότητας επιβολής ανταποδοτικού τέλους απαλλοτρίωσης με νέα πρόβλεψη τη συμπερίληψη στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος και των περιφερειών. Παράλληλα, με την παρ. 2 καθορίζεται ειδικός προορισμός των εσόδων του τέλους, τα οποία διατίθενται για την αποζημίωση των ιδιοκτητών απαλλοτριωμένων ακινήτων, την κατεδάφιση και ανακατασκευή υφιστάμενων κτηρίων ή υποδομών, την κατασκευή νέων κτηρίων και υποδομών, καθώς και για έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, αντιδιαβρωτικής θωράκισης, αποκατάστασης ζημιών από φυσικές ή τεχνολογικές καταστροφές, πρόληψης και μείωσης κινδύνων και γενικότερα έργα που αποσκοπούν στην προστασία της ζωής, της υγείας, της περιουσίας των πολιτών και του φυσικού περιβάλλοντος. Νομολογιακής προέλευσης είναι η πρόβλεψη της παρ. 3 περί εξαίρεσης από την επιβολή του ανταποδοτικού τέλους απαλλοτρίωσης των ακινήτων που βαρύνονται με την ειδική εισφορά της παρ. 2 του άρθρου 33 του ν. 4067/2012 (Νέος Οικοδομικός Κανονισμός), καθώς κάτι τέτοιο θα σήμαινε διπλή επιβάρυνση, ως αντιπαροχή, για το αυτό όφελος, που αποκομίζουν από τη δημιουργία του κοινόχρηστου χώρου (Γνωμ. ΝΣΚ 558/2012). Σημειώνεται ότι, με την παρ. 7 του άρθρου 448, περί μεταβατικών διατάξεων, παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησης των αδιάθετων, κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, υπολοίπων από εισπραχθέντα ποσά των τελών της παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 3870/2010 και της παρ. 13 (14) του άρθρου 25 του ν. 1832/1989 (Α' 54), τα οποία καταργούνται με τον παρόντα Κώδικα, για τους σκοπούς των περ. α) έως δ) της παρ. 2 του παρόντος άρθρου. Η αναγκαιότητα της ρύθμισης προκύπτει από το γεγονός ότι, με τις διατάξεις του Κώδικα, καταργούνται τα ανωτέρω τέλη και, παράλληλα, διευρύνεται το πεδίο των δράσεων και σκοπών που δύνανται να χρηματοδοτούν τα τέλη των άρθρων 428 και 430, τα οποία εισάγονται στη θέση τους. Κατά τον χρόνο έναρξης ισχύος των σχετικών διατάξεων, υφίστανται σε δήμους αδιάθετα υπόλοιπα από ποσά που έχουν ήδη εισπραχθεί βάσει των καταργούμενων διατάξεων. Χωρίς ειδική

	μεταβατική πρόβλεψη, τα ποσά αυτά θα παρέμεναν ουσιαστικά αναξιοποίητα ή θα δημιουργούνταν ερμηνευτικές αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα διάθεσής τους για τους σκοπούς που προβλέπονται πλέον στο νέο κανονιστικό πλαίσιο. Η προτεινόμενη ρύθμιση διασφαλίζει τη συνέχιση της αξιοποίησης των σχετικών πόρων κατά τρόπο συμβατό με τους σκοπούς δημοσίου συμφέροντος που εξυπηρετούν τα νέα τέλη, καθώς και την ομαλή μετάβαση στο νέο καθεστώς.
Άρθρο 429 Τέλος χρήσης κτημάτων, έργων ή υπηρεσιών	Αναδιαμορφώνονται οι διατάξεις του άρθρου 19 του β.δ. 24-9/1958 πλην της παρ. 2, η οποία συμπεριλήφθηκε αναδιαμορφωμένη και επικαιροποιημένη στις ρυθμίσεις του Κεφαλαίου ΙΑ΄, περί τελών ύδατος, του παρόντος Μέρους. Η προτεινόμενη διάταξη παρέχει δυνατότητα επιβολής τέλους σε κάθε περίπτωση χρήσης δημοτικού κτήματος, έργου ή υπηρεσίας, για την οποία δεν θεσπίζεται αντίστοιχο έσοδο από ειδικότερες διατάξεις. Τα τέλη του παρόντος επιβάλλονται σε βάρος όσων κάνουν χρήση δημοτικών κτημάτων, έργων ή υπηρεσιών και όχι αδιακρίτως σε βάρος όλων των δημοτών κατοίκων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής του παρόντος αποτελεί η επιβολή τελών αμμοληψίας, το οποίο εισάγεται στην παρ. 3 του παρόντος.
Άρθρο 430 Δυνητικά τέλη	Επαναλαμβάνονται αναδιαμορφωμένες οι διατάξεις της παρ. 14 του άρθρου 25 του ν. 1828/1989. Παρέχεται στους δήμους και τις περιφέρειες η δυνατότητα να επιβάλλουν ανταποδοτικά τέλη ή εισφορές για επιπλέον υπηρεσίες ή έργα που δεν καλύπτουν βασικές ανάγκες, αλλά στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την τοπική ανάπτυξη ή την ενίσχυση των υπηρεσιών προς τους πολίτες. Η διάταξη εξασφαλίζει ότι η επιβολή αυτών των τελών βασίζεται σε σαφή αντιστοιχία μεταξύ της προσφερόμενης ωφέλειας και της επιβάρυνσης, με καθορισμό των υποχρεω, της διάρκειας, του κόστους και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας, ενισχύοντας τη διαφάνεια και τη νομιμότητα στη χρηματοδότηση προαιρετικών τοπικών δράσεων. Τονίζεται η υποχρέωση κατά τη λήψη των σχετικών κανονιστικών αποφάσεων να θεσπίζονται κανόνες, κριτήρια και τυχόν συντελεστές, ώστε τα επιβαλλόμενα τέλη να είναι αντικειμενικά, δίκαια και ανάλογα της παρεχόμενης υπηρεσίας και της ωφελιμότητας σε κάθε κατηγορία υποχρεω.
Άρθρο 431 Απαλλαγές από δημοτικά και περιφερειακά τέλη και εισφορές	Με το παρόν κωδικοποιούνται: α) το άρθρο 82 του β.δ. 24-9/1958, β) η παρ. 2 του άρθρου 46 του ν. 4301/2014 και γ) το άρθρο 135 του ν. 4483/2017. Αποσαφηνίζεται το καθεστώς απαλλαγής από δημοτικούς και περιφερειακούς φόρους, τέλη και εισφορές για συγκεκριμένες κατηγορίες φορέων, όπως οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, οι ιεροί ναοί και όσοι απολαμβάνουν απαλλαγών βάσει συμβάσεων κυρωμένων με νόμο. Παράλληλα, προβλέπονται ρητά οι περιπτώσεις φορέων που δεν απαλλάσσονται από την καταβολή συγκεκριμένων τελών. Επιπλέον, εξαιρούνται από την επιβολή ανταποδοτικών τελών οι φορείς που

	λειτουργούν κατ' ανάθεση του Δημοσίου ή των δήμων και των περιφερειών στο πλαίσιο συμβάσεων παραχώρησης κυρωμένων με νόμο, καθώς και συγκεκριμένοι οργανισμοί δημοσίων αγορών, όταν παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες με δικά τους μέσα ή μέσω αναδόχων. Η ρύθμιση στοχεύει στη διασφάλιση της σαφήνειας, την ομοιόμορφη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων από τους δήμους και τις περιφέρειες και την αποτροπή διπλής επιβάρυνσης για έργα ή υπηρεσίες που παρέχονται με ευθύνη του Δημοσίου ή των εμπλεκόμενων φορέων.
Άρθρο 432 Απαλλαγές λόγω εξαιρετικών συνθηκών	Με το παρόν κωδικοποιούνται τα άρθρα: α) 82 του β.δ. 24-9/1958 β) 60 του ν. 1416/1984 και γ) 20 του ν. 4566/2018. Προβλέπεται η απαλλαγή από τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού, καθώς και από το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης, για ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές οι οποίες έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας λόγω φυσικών καταστροφών (σεισμών, πυρκαγιών ή πλημμυρών) και τα οποία έχουν αποδεδειγμένα υποστεί σοβαρές ζημιές ώστε να καθίστανται μη κατοικήσιμα. Η απαλλαγή ισχύει για όσο διάστημα τα ακίνητα παραμένουν μη χρησιμοποιούμενα. Παράλληλα, δίνεται η δυνατότητα στους δήμους να καλύπτουν το σχετικό οικονομικό έλλειμμα από μη ειδικευμένα έσοδα, ώστε να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία των ανταποδοτικών υπηρεσιών. Τέλος, προβλέπεται η αυτεπάγγελτη συνεργασία των Υπηρεσιών Δόμησης των δήμων με το Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας για την ταχύτερη ενημέρωση και ενεργοποίηση των απαλλαγών, χωρίς επιβάρυνση των πληγέντων πολιτών. Η ρύθμιση ενισχύει την κοινωνική αλληλεγγύη και την ανακούφιση των πληγέντων, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ισορροπία στους προϋπολογισμούς των οικείων δήμων.
Άρθρο 433 Συμβιβαστική επίλυση αμφισβητήσεων σε δήμους και περιφέρειες	Με το παρόν κωδικοποιούνται τα άρθρα: α) 72 του β.δ. 24-9/1958 β) 32 του ν. 1080/1980, γ) η παρ. 8 του άρθρου 7 του ν. 2307/1995 και δ) 18 του ν. 4456/2017. Με το παρόν άρθρο προβλέπεται η συγκρότηση επιτροπής συμβιβαστικής επίλυσης αμφισβητήσεων, η οποία αναφέρεται και στο άρθρο 456, περί πράξης βεβαίωσης οφειλής, για την αναγνώριση διαγραφής ή μείωσης οποιουδήποτε τέλους και προστίμου. Κάθε οφειλέτης που ασκεί προσφυγή στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια κατά της πράξης που προκαλεί την αμφισβήτηση, δικαιούται να αιτηθεί, με το ίδιο δικόγραφο της προσφυγής του, και τη διά συμβιβασμού επίλυση της μεταξύ αυτού και του δήμου ή της περιφέρειας υφισταμένης διαφοράς ή αμφισβήτησης. Επισημαίνεται ότι η επιτροπή υποχρεούται, πριν εξετάσει το αίτημα συμβιβασμού, να ελέγξει εάν το δικόγραφο της προσφυγής κατατέθηκε στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο

	απευθύνεται και εάν στην προσφυγή εμπεριέχεται αίτημα συμβιβασμού. Εάν δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, η υποβολή της προσφυγής κρίνεται απαράδεκτη και το σχετικό πρακτικό της επιτροπής διαβιβάζεται αμέσως στο αρμόδιο δικαστήριο. Καθίσταται αυτονόητο ότι, εάν η ισχύουσα νομοθεσία δεν προβλέπει την άσκηση προσφυγής ή άλλου ενδίκου βοηθήματος κατά της πράξης που προκαλεί την αμφισβήτηση, δεν δύναται να υποβληθεί αίτημα συμβιβασμού. Επιπρόσθετα, στο προτεινόμενο άρθρο ρυθμίζονται αναλυτικά οι προθεσμίες και η διαδικασία συζήτησης της υπόθεσης, καθώς και οι προϋποθέσεις μείωσης ή διαγραφής βεβαιωθέντων ποσών ή προστίμων, με πρόβλεψη ανώτατου ορίου μείωσης για λόγους επιείκειας. Ο συμβιβασμός ολοκληρώνεται με απόφαση του οικείου δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, διασφαλίζοντας τον θεσμικό έλεγχο της διαδικασίας, ενώ σε περίπτωση μη επίτευξης αυτού η υπόθεση παραπέμπεται χωρίς καθυστέρηση στα αρμόδια δικαστήρια. Σκοπός των ρυθμίσεων είναι η επιτάχυνση της επίλυσης των αμφισβητήσεων που προκύπτουν, ο περιορισμός του διοικητικού φόρτου των δικαστηρίων και η ενίσχυση της διοικητικής επίλυσης όσων αμφισβητήσεων ανακύπτουν στο πλαίσιο της λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης και υπάγονται στη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων.
Άρθρο 434 Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι δήμων	Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζεται το πλαίσιο απόδοσης των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.) στους δήμους, οι οποίοι αποτελούν θεσμοθετημένους πόρους που αποδίδονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και καθορίζεται το συνολικό ύψος των ετήσιων Κ.Α.Π. Η προτεινόμενη ρύθμιση αξιολογείται συνδυαστικά με την εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 446 περί αναπροσαρμογής του ανώτατου ορίου της συνολικής ετήσιας μεταβίβασης των Κ.Α.Π. Περαιτέρω, ρυθμίζονται με τις σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις τα ζητήματα απόδοσης των πόρων, τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής των Κ.Α.Π..
Άρθρο 435 Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι περιφερειών	Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζεται το πλαίσιο απόδοσης των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.) στις περιφέρειες, οι οποίοι αποτελούν θεσμοθετημένους πόρους που αποδίδονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και καθορίζεται το συνολικό ύψος των ετήσιων Κ.Α.Π. Η προτεινόμενη ρύθμιση αξιολογείται συνδυαστικά με την εξουσιοδοτική διάταξη της παρ. 8 του άρθρου 446 περί αναπροσαρμογής του ανώτατου ορίου της συνολικής ετήσιας μεταβίβασης των Κ.Α.Π. Περαιτέρω, ρυθμίζονται με τις σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις τα ζητήματα απόδοσης των πόρων, τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής των Κ.Α.Π. ώστε να εξασφαλίζεται ευελιξία και προσαρμοστικότητα του συστήματος στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των δήμων και στις δημοσιονομικές δυνατότητες.
Άρθρο 436	Κωδικοποιούνται οι διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 25 του ν.3852/2010 και τίθενται τα κριτήρια για τη χορήγηση προκαταβολών από τους

Προκαταβολές Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων	Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους (Κ.Α.Π.) προς τους δήμους και τις περιφέρειες. Ειδικότερα, ορίζονται κριτήρια εξάντλησης του συνόλου των δημοσιονομικών τους δυνατοτήτων και ιδίως αυτών που έχουν σχέση με την είσπραξη των ιδίων εσόδων, αναγκαιότητας (ανελαστικότητα δαπάνης), δυνατότητας επιστροφής (αναπλήρωση εντός έτους) και αναλογικότητας (έως 150% της μηνιαίας τακτικής επιχορήγησης).
Άρθρο 437 Συμψηφισμός των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων δήμων και περιφερειών με οφειλές τους στο ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία	Στο παρόν άρθρο επαναλαμβάνονται οι διατάξεις του άρθρου 79 του ν.4316/2014 αναφορικά με τη δυνατότητα αποπληρωμής των βεβαιωμένων και ληξιπρόθεσμων οφειλών των δήμων και των περιφερειών προς το Ελληνικό δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, μέσω συμψηφισμού τους με ποσά που αναλογούν σε ποσοστό τουλάχιστον πέντε τοις εκατό (5%) επί των εσόδων τους από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους που προορίζονται για την κάλυψη λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των δήμων και των περιφερειών. Στο παρόν άρθρο δεν συμπεριλαμβάνεται η ρύθμιση της παρ. 1 του άρθρου 79 του ν. 4316/2014, καθώς είχε συγκεκριμένη χρονική ισχύ εφαρμογής, η οποία έχει παρέλθει.
Άρθρο 438 Επιχορήγηση δήμων για περιβαλλοντικές παρεμβάσεις	Καθιερώνεται υποχρεωτική ετήσια μεταφορά ποσοστού τρία τοις εκατό (3%) των διαθεσίμων του Πράσινου Ταμείου στον λογαριασμό «Κάλυψη των πάσης φύσεως αναγκών των ΟΤΑ» που τηρείται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Το ποσό αυτό κατανέμεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών βάσει καθορισμένων κριτηρίων και διατίθεται τόσο για τη χρηματοδότηση περιβαλλοντικών δράσεων των δήμων όσο και για την ενίσχυση των πιστώσεων του λογαριασμού του ειδικού αποθεματικού, για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και την αποκατάσταση των επιπτώσεών τους, της παρ. 2 του άρθρου 367. Η ρύθμιση απαντά στην ανάγκη θεσμικής στήριξης των δήμων, οι οποίοι διαχρονικά επωμίζονται το μεγαλύτερο βάρος της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και καλούνται να ανταποκριθούν σε κρίσιμες αρμοδιότητες που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής των πολιτών, όπως η διατήρηση και επέκταση του αστικού πρασίνου, η συντήρηση πάρκων, αλσών, κοινόχρηστων χώρων, οι τοπικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, αλλά και η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Η παροχή της εν λόγω επιχορήγησης προς τους δήμους δεν αποτελεί απλώς μέτρο ενίσχυσης, αλλά αναγκαία παρέμβαση, πράξη θεσμικής δικαιοσύνης και περιβαλλοντικής ισορροπίας, που αναγνωρίζει τον κομβικό ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην περιβαλλοντική πολιτική καθώς οι δήμοι επιτελούν καθημερινά έργο που εξυπηρετεί το συλλογικό συμφέρον για ένα βιώσιμο και ανθρώπινο αστικό περιβάλλον.
Άρθρο 439 Σκοποί και προϋποθέσεις δανεισμού	Κωδικοποιούνται τα άρθρα: α) 176 και 177 του ν. 3463/2006, β) 264 και 265 του ν. 3852/2010, γ) 81 του ν. 4316/2014, δ) 43 του ν. 4325/2015,

	ε) 69 έως 71 του ν. 4509/2017, στ) η παρ. 5 του άρθρου 130 του ν. 4635/2019, ζ) 37 του ν. 4608/2019, η) 208 του ν. 4555/2018, θ) 96 του π.δ. 30/1996. Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζονται οι σκοποί για τους οποίους οι δήμοι και οι περιφέρειες δύνανται να συνάπτουν δάνεια, καθώς και οι βασικές δημοσιονομικές προϋποθέσεις που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του δανεισμού τους και την προστασία της οικονομικής τους αυτοτέλειας. Παράλληλα, εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο του επιτρεπόμενου δανεισμού, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες αναπτυξιακές, ενεργειακές και τεχνολογικές ανάγκες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, στην έννοια των επενδύσεων της περ. α) της παρ. 1 περιλαμβάνεται και η χρηματοδότηση για την απόκτηση ακινήτων από δήμους και περιφέρειες. Η αγορά ακινήτων συνιστά κατ' εξοχήν επενδυτική δαπάνη, καθώς οδηγεί στην απόκτηση πάγιου περιουσιακού στοιχείου που εντάσσεται στη δημοτική ή περιφερειακή περιουσία και εξυπηρετεί διαχρονικά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Μέσω της απόκτησης ακινήτων οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης μπορούν να εξασφαλίζουν χώρους για τη στέγαση υπηρεσιών, την ανάπτυξη κοινωνικών, εκπαιδευτικών, πολιτιστικών και αθλητικών υποδομών, τη δημιουργία κοινόχρηστων και κοινωφελών εγκαταστάσεων, καθώς και την υλοποίηση αναπτυξιακών παρεμβάσεων προς όφελος των τοπικών κοινωνιών. Παράλληλα, η απόκτηση ακινήτων ενισχύει την περιουσιακή βάση των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και δημιουργεί διαρκή οικονομική και λειτουργική αξία, στοιχείο που δικαιολογεί την υπαγωγή της στις επιτρεπόμενες επενδυτικές χρήσεις δανειακών κεφαλαίων. Περαιτέρω, με τις περ. η) και θ) της παρ. 1 εισάγονται νέες περιπτώσεις επιτρεπόμενου δανεισμού, προκειμένου να ενισχυθεί η δυνατότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της ενεργειακής μετάβασης και του ψηφιακού μετασχηματισμού. Επιπρόσθετα, με την παρ. 3 προβλέπεται ότι οι δημοσιονομικοί περιορισμοί και οι δείκτες δανειακής επιβάρυνσης που τίθενται στην παρ. 2 δεν εφαρμόζονται κατά τη σύναψη των δανείων των περ. β) και γ) της παρ. 1. καθώς τα συγκεκριμένα δάνεια εξυπηρετούν ειδικούς σκοπούς δημοσίου συμφέροντος και δεν συνιστούν συνήθη δανεισμό για την κάλυψη γενικών αναγκών των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 440 Διαδικασία συνομολόγησης δανείου	Καθορίζεται η διαδικασία συνομολόγησης δανείου των δήμων και των περιφερειών. Η απόφαση του δημοτικού και του περιφερειακού συμβουλίου που αφορά στη σύναψη του δανείου λαμβάνεται, κατόπιν σχετικής εισήγησης του δημάρχου και του περιφερειάρχη, αντίστοιχα, και ρυθμίζονται ζητήματα πλειοψηφίας λήψης της απόφασης ενώ παράλληλα προστίθενται νέες περιπτώσεις ρητής εξαίρεσης της προβλεπόμενης στο άρθρο αυξημένης πλειοψηφίας. Νέα πρόβλεψη

	αποτελεί η υπαγωγή στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, που αφορούν σε δανειοδότηση από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.
Άρθρο 441 Ασφάλεια και εξυπηρέτηση δανείου	Στο παρόν επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις των άρθρων 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 96 του π.δ. 30/1996. Ρυθμίζεται η δυνατότητα λήψης δανείου των δήμων και των περιφερειών μέσω της πρόβλεψης συγκεκριμένων πηγών εσόδων ως εγγύηση και μέσο εξυπηρέτησης των δανειακών τους υποχρεώσεων, εξασφαλίζοντας ότι οι πόροι αυτοί χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για σκοπούς συναφείς με τις προβλέψεις της επιχορήγησης ή της αντίστοιχης ανταποδοτικής υπηρεσίας. Επιπροσθέτως, τίθεται και ρύθμιση για την εξυπηρέτηση του δανείου ακόμη και σε περιπτώσεις προσωρινής ταμειακής αδυναμίας.
Άρθρο 442 Δάνεια με εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου	Επαναλαμβάνεται η διάταξη της παρ. 5 του άρθρου 265 του ν.3852/2010, με την οποία εισάγεται ειδική εξουσιοδοτική διάταξη για τη σύναψη δανείων των δήμων και των περιφερειών όταν παρέχονται με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου. Επίσης, προβλέπεται ότι η εγγύηση αυτή παρέχεται με διασφαλισμένες διαδικασίες και προϋποθέσεις που ελαχιστοποιούν τον δημοσιονομικό κίνδυνο.
Άρθρο 443 Ομολογιακά δάνεια	Στο παρόν επαναλαμβάνονται οι διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων με τις οποίες παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους και τις περιφέρειες να αντλούν κεφάλαια μέσω της έκδοσης ομολογιακών δανείων και προβλέπεται η σχετική διαδικασία. Ειδικότερα, ορίζονται το αποφαινόμενο όργανο για την έκδοση του ομολόγου, η απαιτούμενη πλειοψηφία για τη λήψη της σχετικής απόφασης καθώς και η αρμόδια αρχή έγκρισης.
Άρθρο 444 Λοιπά τραπεζικά προϊόντα	Στο παρόν επαναλαμβάνονται οι διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Ρυθμίζεται το πλαίσιο εντός του οποίου μπορούν οι δήμοι και οι περιφέρειες να προσφεύγουν σε τραπεζικά προϊόντα ανοιχτών αλληλόχρεων λογαριασμών και χρεωστικών υπολοίπων σε λογαριασμούς καταθέσεων.
Άρθρο 445 Δαπάνες για τη συνομολόγηση δανείων	Με το άρθρο κωδικοποιούνται οι διατάξεις των άρθρων 177 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 265 του ν. 3852/2010 και 26 του ν.4701/2020. Τίθενται ρυθμίσεις για τη μείωση και απλοποίηση της διαδικασίας συνομολόγησης δανείων από τους δήμους και τις περιφέρειες. Ειδικότερα, ορίζεται ότι δεν εφαρμόζονται άλλες διατάξεις για την υποχρεωτική παράσταση δικηγόρων, οι συμβάσεις απαλλάσσονται από τέλη και δικαιώματα προς τρίτους, και επέρχεται μείωση των συμβολαιογραφικών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων για την εγγραφή της σχετικής εξασφάλισης.
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους Β΄ του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα.

Άρθρο 447 Τελικές διατάξεις	Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζονται ζητήματα διαχρονικής εφαρμογής και ερμηνευτικής συνοχής του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη βεβαίωση και την είσπραξη των εσόδων των δήμων και των περιφερειών. Ειδικότερα, με την παρ. 1 προβλέπεται ότι, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ειδική διάταξη που θεσπίζει έσοδο υπέρ δήμου ή περιφέρειας δεν καθορίζει ρητώς τη διαδικασία βεβαίωσής του, εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις του Κεφαλαίου Β΄ του Μέρους Γ΄ του παρόντος Βιβλίου. Με τη ρύθμιση αυτή καλύπτονται υφιστάμενα νομοθετικά κενά, διασφαλίζεται η ομοιόμορφη αντιμετώπιση των εσόδων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και αποφεύγονται ερμηνευτικές αμφισβητήσεις ως προς το εφαρμοστέο διαδικαστικό πλαίσιο. Περαιτέρω, με την παρ. 2 ορίζεται ότι, όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται παραπομπή στις διατάξεις του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (Κ.Ε.Δ.Ε.) για την είσπραξη εσόδων υπέρ δήμων και περιφερειών, εφαρμόζονται εφεξής οι διατάξεις του παρόντος Βιβλίου. Η ρύθμιση αυτή τελεί υπό την επιφύλαξη της παρ. 1 του άρθρου 495, σύμφωνα με την οποία για την είσπραξη των εσόδων των δήμων και των περιφερειών εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο το πλαίσιο του παρόντος Κώδικα, ενώ για ζητήματα που δεν ρυθμίζονται από αυτόν εξακολουθεί να εφαρμόζεται αναλογικά ο Κ.Ε.Δ.Ε.. Σκοπός της διάταξης είναι η προσαρμογή των υφιστάμενων νομοθετικών παραπομπών στο νέο ενιαίο σύστημα είσπραξης των εσόδων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς να απαιτείται η τροποποίηση του συνόλου των ειδικών διατάξεων που περιέχουν σχετικές αναφορές. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται η συστηματική συνοχή του Κώδικα, η ασφάλεια δικαίου και η ενιαία εφαρμογή των κανόνων είσπραξης των εσόδων των δήμων και των περιφερειών, ενώ παράλληλα διατηρείται η συμπληρωματική εφαρμογή του Κ.Ε.Δ.Ε. για τα ζητήματα που δεν ρυθμίζονται ειδικώς.
Άρθρο 448 Μεταβατικές διατάξεις	Με το παρόν τίθενται οι αναγκαίες μεταβατικές διατάξεις του Μέρους Β΄ του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα για την ομαλή μετάβαση από το υφιστάμενο καθεστώς δημοτικών φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών στο νέο σύστημα που εισάγεται με τον παρόντα Κώδικα. Οι ρυθμίσεις αποσκοπούν στη διασφάλιση της συνέχειας της διοικητικής δράσης, της απρόσκοπτης είσπραξης των δημοτικών εσόδων, της ασφάλειας δικαίου και της εύρυθμης λειτουργίας των οικονομικών υπηρεσιών των φορέων. Ειδικότερα, ορίζεται ότι το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.) επιβάλλεται από την 1η Ιανουαρίου 2027, παρέχοντας στους δήμους τον αναγκαίο χρόνο για την έκδοση των απαιτούμενων κανονιστικών αποφάσεων και την προετοιμασία των υπηρεσιών τους. Παράλληλα, προβλέπεται ότι ο Φόρος Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων (Φ.Η.Χ.) και το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π.) εξακολουθούν να επιβάλλονται έως την 31η Δεκεμβρίου 2026

	σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις που τα διέπουν, ενώ οι σχετικές οφειλές βεβαιώνονται και εισπράττονται σύμφωνα με τις διαδικασίες του παρόντος Κώδικα. Περαιτέρω, κατοχυρώνεται η συνέχιση των διαδικασιών βεβαίωσης, είσπραξης, ρύθμισης, συμψηφισμού, επιστροφής και αναγκαστικής εκτέλεσης που αφορούν οφειλές από τον Φ.Η.Χ. και το Τ.Α.Π., χωρίς να απαιτείται η έκδοση νέων διοικητικών πράξεων λόγω της κατάργησής τους. Παράλληλα, διατηρούνται σε ισχύ έως την 31η Δεκεμβρίου 2026 οι κανονιστικές αποφάσεις που αφορούν την επιβολή τελών, εισφορών και δικαιωμάτων για το έτος αυτό, ώστε να εξασφαλίζεται η ομαλή εφαρμογή του υφιστάμενου καθεστώτος κατά τη μεταβατική περίοδο. Επιπλέον, διασφαλίζεται η συνέχιση της εξυπηρέτησης δανειακών υποχρεώσεων για τις οποίες έχουν εκχωρηθεί έσοδα από φόρους, τέλη, δικαιώματα ή εισφορές, μέσω της αυτοδίκαιης παράτασης της διάρκειας και της είσπραξής τους έως την πλήρη εξόφληση των σχετικών δανείων. Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα αξιοποίησης αδιάθετων υπολοίπων από καταργούμενα τέλη για τους σκοπούς του ανταποδοτικού τέλους απαλλοτρίωσης, ενώ προβλέπεται ότι οι διαδικασίες βεβαίωσης και είσπραξης εσόδων για τα οποία έχουν ήδη αποσταλεί αποσπάσματα βεβαιωτικών καταλόγων μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2027 εξακολουθούν να διενεργούνται σύμφωνα με το προϊσχύον νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια και η νομιμότητα των ήδη κινηθεισών διαδικασιών.
	Στο Μέρος Γ΄ του Βιβλίου Τέταρτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ», θεσπίζεται νέο, ενιαίο και συστηματικό ρυθμιστικό πλαίσιο για την εκτέλεση του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών. Το εν λόγω πλαίσιο καλύπτει το σύνολο των σχετικών διαδικασιών και σταδίων της δημοσιονομικής λειτουργίας, με γνώμονα τη διασφάλιση της διαφάνειας, της λογοδοσίας, της οικονομικής βιωσιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διακυβέρνησης, εντός του πλαισίου της συνταγματικά κατοχυρωμένης οικονομικής αυτοτέλειας των δήμων και των περιφερειών. Το παρόν Μέρος διατηρείται ενιαίο και αδιαίρετο, προκειμένου να διασφαλιστεί η νομοτεχνική, θεματική και λειτουργική του συνοχή, καθώς οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις αφορούν σε άμεσα συναρτώμενα μεταξύ τους στάδια και διαδικασίες του κύκλου της οικονομικής διαχείρισης. Η δε αποσπασματική ρύθμισή τους θα οδηγούσε σε ενδεχόμενες ερμηνευτικές ασάφειες και δυσχέρειες στην εφαρμογή του νόμου από τις αρμόδιες υπηρεσίες των φορέων. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει την εκτέλεση του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών έχει διαμορφωθεί σταδιακά και αποσπασματικά, μέσω διαδοχικών νομοθετικών παρεμβάσεων που εκτείνονται χρονικά σε διάστημα άνω των έξι (6) δεκαετιών, όπως το β.δ. 24-9/1958 (Α΄171) «Περί κωδικοποίησης εις ενιαίον κείμενον Νόμου των ισχυουσών διατάξεων περί των προσόδων των δήμων και κοινοτήτων», το β.δ. 17-5/1959 (Α΄114) «Περί οικονομικής Διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων», το ν.δ. 318/1969 (Α΄212) περί «Βεβαίωσης-Είσπραξης Εσόδων ΟΤΑ», ο Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996, Α΄21), ο Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων κ.α.. Αυτή η σωρευτική και μη ενοποιημένη εξέλιξη είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός κατακερματισμένου, δυσχερώς εφαρμόσιμου και εν πολλοίς παρωχημένου πλαισίου, το οποίο προσπαθεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ψηφιακού μετασχηματισμού, της στρατηγικής διαχείρισης και της δημοσιονομικής εποπτείας.

Περαιτέρω, η υποχρέωση εναρμόνισης της τοπικής αυτοδιοίκησης με τις σύγχρονες δημοσιολογιστικές απαιτήσεις ανέδειξε την ανάγκη εισαγωγής κανόνων χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, αυξημένης λογιστικής πειθαρχίας και παρακολούθησης των κινήσεων και πράξεων που αφορούν στην οικονομική τους διαχείριση. Ωστόσο, η ενσωμάτωσή τους στο λειτουργικό πλαίσιο των δήμων και των περιφερειών δεν έγινε μέσω ενιαίας και συστηματικής νομοθετικής παρέμβασης, αλλά αντιθέτως επιχειρήθηκε με πληθώρα αποσπασματικών και συμπληρωματικών ρυθμίσεων, εγκυκλίων, υπουργικών αποφάσεων, ερμηνευτικών οδηγιών και πάγιας νομολογίας. Το γεγονός αυτό, εντείνει τη νομοθετική σύγχυση, συχνά εγείρει ερμηνευτικά ζητήματα, τα οποία ενισχύουν την επιχειρησιακή αβεβαιότητα των υπηρεσιών, δυσχεραίνοντας τη σύμφωνη με τον νόμο εφαρμογή των κανόνων στην καθημερινή διοικητική πρακτική. Επιπλέον, η απουσία συνεκτικού πλαισίου για την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) και των ηλεκτρονικών κοινοποιήσεων, σε κρίσιμα στάδια της οικονομικής λειτουργίας όπως η βεβαίωση εσόδων, καθιστά αναγκαία τη ρητή νομοθετική τους ενσωμάτωση, η οποία εισάγεται στο Κεφάλαιο Γ' του Βιβλίου Έκτου του παρόντος Κώδικα. Η θεσμοθέτηση των σχετικών ρυθμίσεων συμβάλλει καθοριστικά στη βελτίωση της αποδοτικότητας των διοικητικών διαδικασιών, στην εξοικονόμηση πόρων, στη μείωση του διοικητικού φόρτου και στην ενίσχυση της εισπραξιμότητας των φορέων.

Επιπρόσθετα, στο παρόν Μέρος εισάγεται το πλαίσιο διεύθυνσης των εργαλείων κοινωνικής και πολιτιστικής πολιτικής των δήμων και των περιφερειών. Η σύγχρονη κοινωνικοοικονομική συγκυρία, με τις αυξημένες κοινωνικές ανάγκες και τις εντεινόμενες ανισότητες, καθιστά αναγκαία την ενίσχυση της δυνατότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης να ανταποκριθεί στον κοινωνικό της ρόλο ως ο εγγύτερος θεσμός στήριξης του πολίτη, ιδιαίτερα σε περιοχές με περιορισμένη κρατική παρουσία και την ενίσχυση του ρόλου της ως βασικού πυλώνα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής συνοχής.

Με το Μέρος Γ' :

α) καθιερώνονται ενιαίοι κανόνες για τα στάδια της δημοσιονομικής λειτουργίας: τη διαχείριση των εσόδων (βεβαίωση και είσπραξη) και τη διενέργεια (ανάληψη υποχρεώσεων, εκκαθάριση, ενταλματοποίηση) και την πληρωμή των δαπανών,

β) αναμορφώνεται το πλαίσιο βεβαίωσης των εσόδων των δήμων και των περιφερειών, η οποία συντελείται σε ένα στάδιο με την έκδοση της πράξης βεβαίωσης οφειλής στους οφειλέτες, από την αρμόδια για τη βεβαίωση εσόδων υπηρεσία του δήμου και της περιφέρειας, χωρίς να μεσολαβεί η διαδικασία αποστολής ατομικής ειδοποίησης με απόσπασμα του βεβαιωτικού καταλόγου. Επιπρόσθετα η κοινοποίηση της πράξης βεβαίωσης οφειλής, της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας καθώς και των λοιπών πράξεων που εκδίδονται κατά τα στάδια της βεβαίωσης και είσπραξης των εσόδων και κοινοποιούνται στους οφειλέτες, διενεργείται σύμφωνα με τα άρθρα 742 και 743. Η ρύθμιση αποσκοπεί στη μείωση του πρόσθετου διοικητικού και οικονομικού κόστους, που προκαλείται λ.χ. από τις ταχυδρομικές αποστολές συστημένων ειδοποιήσεων στους οφειλέτες τόσο των αποσπασμάτων χρηματικού καταλόγου όσο και των ατομικών ειδοποιήσεων ταμειακής βεβαίωσης που προβλέπεται από το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο και στην επίσπευση των σχετικών διαδικασιών βεβαίωσης και είσπραξης των εσόδων,

γ) εισάγονται μηχανισμοί προγραμματισμού και αποτίμησης, προς ενίσχυση της στρατηγικής διάστασης της οικονομικής διαχείρισης,

δ) αποτυπώνεται η οργάνωση και λειτουργία της ταμειακής υπηρεσίας,

ε) θεσπίζονται υποχρεώσεις διαφάνειας, όπως η δημοσίευση δεδομένων και οι υποχρεωτικές αναρτήσεις,

στ) εισάγεται αναλυτική καταγραφή των τηρούμενων βιβλίων και στοιχείων

ζ) εισάγεται νέα πάγια διάταξη ρύθμισης οφειλών σε δύο (2) έως σαράντα οκτώ (48) δόσεις,

η) διευρύνεται το πλαίσιο χορήγησης επιχορηγήσεων και στοχευμένων ενισχύσεων των δήμων και των περιφερειών και παροχής κινήτρων προς αντιμετώπιση του φαινομένου της υπογεννητικότητας και προς

εργαζομένους, ιδίως σε περιοχές με γεωμορφολογικά ή δημογραφικά μειονεκτήματα και ιδιαιτερότητες (νησιωτικοί, ορεινοί).

Το Μέρος Γ΄ αποσκοπεί:

- α) στην κωδικοποίηση και ενοποίηση του εφαρμοστέου δικαίου περί εκτέλεσης προϋπολογισμού στους δήμους και τις περιφέρειες,
- β) στην απλοποίηση και ψηφιοποίηση των συναφών με την εκτέλεση του προϋπολογισμού διαδικασιών,
- γ) στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας μέσω ενιαίων και επαληθεύσιμων διαδικασιών καταγραφής, δημοσιοποίησης και ενιαίων κανόνων αναφορών,
- δ) στη θεσμική σταθερότητα και στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου με σαφείς και κατανοητούς κανόνες,
- ε) στην αποτελεσματική λειτουργία των αρμόδιων υπηρεσιών μέσω απλουστευμένων και αυτοματοποιημένων ροών εργασίας,
- στ) στον ενισχυμένο έλεγχο των δαπανών και τη δημοσιονομική πειθαρχία,
- ζ) στην ενδυνάμωση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την τοπική αυτοδιοίκηση, μέσα από μεγαλύτερη διαφάνεια και συμμετοχικότητα,
- η) στην πλήρη εναρμόνιση με τις γενικές αρχές και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανόνες δημοσιονομικού δικαίου, όπως διατυπώνονται σε υπερκείμενες ρυθμίσεις της Γενικής Κυβέρνησης,
- θ) στην θεσμική ενδυνάμωση της κοινωνικής αποστολής των δήμων και των περιφερειών και την ενίσχυση της δυνατότητάς τους να ανταποκρίνονται στον κοινωνικό τους ρόλο και να παρεμβαίνουν με αποτελεσματικότητα στην υποστήριξη ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων, την ενίσχυση του τοπικού πολιτισμού και της κοινωνικής συνοχής.

Οι προβλέψεις του Μέρους Γ΄ αποσκοπούν στην άρση των διοικητικών και ερμηνευτικών εμποδίων που παρεμποδίζουν την ομοιόμορφη και αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων δημοσιονομικής διαχείρισης από τους δήμους και τις περιφέρειες, επιχειρώντας παράλληλα την εδραίωση μιας σύγχρονης, λειτουργικής και θεσμικά ασφαλούς βάσης, προσανατολισμένης στην τοπική ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και εν τέλει τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Άρθρο 449 Σκοπός	Περιγράφεται ο σκοπός του Μέρους Γ΄ του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 450 Αντικείμενο	Περιγράφεται το αντικείμενο του Μέρους Γ΄ του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 451 Γενικές διατάξεις Κεφαλαίου Β΄	Στο παρόν γίνονται οι σχετικές εσωτερικές παραπομπές στα άρθρα του Κεφαλαίου Γ του Βιβλίου Έκτου του παρόντος Κώδικα αναφορικά με την υποχρέωση χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας από τους δήμους και τις περιφέρειες σε όλο το φάσμα της λειτουργίας τους αναφορικά με τις διαδικασίες δημιουργίας, παραγωγικής έκδοσης, διαβίβασης, διακίνησης και τήρησης εγγράφων και αρχείων που προβλέπονται από το παρόν Μέρος και των εφαρμοζόμενων άρθρων περί των κοινοποιήσεων.
Άρθρο 452 Βεβαίωση εσόδων	Στο παρόν εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν την έννοια της βεβαίωσης των εσόδων των δήμων και των περιφερειών. Ως βεβαίωση εσόδων νοούνται η εκκαθάριση της απαίτησης του δήμου και της περιφέρειας και ο προσδιορισμός του ποσού αυτής, το πρόσωπο του οφειλέτη, το είδος του εσόδου και η αιτία που δημιούργησε την οφειλή. Για τη βεβαίωση εσόδου απαιτείται η ύπαρξη νόμιμου τίτλου βεβαίωσης, που έχει στη διάθεσή της η αρμόδια για την είσπραξη των εσόδων υπηρεσία

	του δήμου ή της περιφέρειας. Τα έσοδα των δήμων και των περιφερειών βεβαιώνονται τη στιγμή που εκδίδεται η «πράξη βεβαίωσης οφειλής» του άρθρου 456. Επισημαίνεται ότι, με την πράξη βεβαίωσης οφειλής το έσοδο καθίσταται εισπρακτέο και δεν απαιτείται η περαιτέρω ταμειακή βεβαίωση για την είσπραξη αυτού, που προβλέπεται από τη μέχρι σήμερα νομοθεσία.
Άρθρο 453 Τίτλοι βεβαίωσης	Με την παρ. 1 του παρόντος προσδιορίζεται ως τίτλος βεβαίωσης κάθε πράξη με την οποία αποδεικνύεται η οφειλή προς τον δήμο και την περιφέρεια. Από τη νομολογία (ΑΠ 1898/2014, ΣτΕ 25/2015) και τις ισχύουσες διατάξεις (ν. 4978/2022, Κ.Ε.Δ.Ε.) συνάγεται ότι, για να είναι νόμιμος ο τίτλος βεβαίωσης, απαιτείται να έχει εκδοθεί από την αρμόδια αρχή και να προσδιορίζει τον οφειλέτη, το είδος, το ποσό και την αιτία της οφειλής, στοιχεία που πέραν του αποδεικτικού περί της οφειλής χαρακτήρα καθιστούν ευχερή και τον δικαστικό έλεγχο. Στην παρ. 2 παρατίθενται ενδεικτικά περιπτώσεις τίτλων βεβαίωσης στις οποίες περιλαμβάνονται οι ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 4 του β.δ. 17-5/1959, παραλειπομένων όσων από αυτές κρίνονται σήμερα ανεπίκαιρες και άνευ αντικειμένου, όπως οι «χρεωστικές ομολογίες πάσης φύσεως οφειλετών του δήμου», της περ. α της παρ. 4 του Κ.Ε.Δ.Ε. κ.ά. Νέα εισαγωγή αποτελεί η ρητή πρόβλεψη στους τίτλους βεβαίωσης των πρακτικών συμβιβαστικής επίλυσης αμφισβητήσεων, μετά την αποδοχή τους από το αρμόδιο δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο. Τούτο, διότι τα εν λόγω πρακτικά, σε συνδυασμό με την απόφαση αποδοχής τους, συνιστούν πράξεις με τις οποίες προσδιορίζεται κατά τρόπο οριστικό και δεσμευτικό η οφειλή, όπως αυτή διαμορφώνεται κατόπιν της διαδικασίας διοικητικού συμβιβασμού, είτε ως προς το ύψος είτε ως προς τη διαγραφή της. Ως εκ τούτου, εμπίπτουν στην έννοια του τίτλου βεβαίωσης, καθόσον πιστοποιούν το γενεσιουργό γεγονός της οφειλής και το ακριβές περιεχόμενό της, όπως αυτό προκύπτει μετά την ολοκλήρωση της προβλεπόμενης διαδικασίας. Διευκρινίζεται ότι, η παράθεση των ως άνω τίτλων βεβαίωσης είναι ενδεικτική και ως εκ τούτου, η διάταξη καταλαμβάνει και κάθε άλλη συναφή περίπτωση, ακόμη και αν δεν μνημονεύεται στο κείμενο του άρθρου.
Άρθρο 454 Χρηματικοί κατάλογοι	Με το παρόν εισάγεται η έννοια του χρηματικού καταλόγου. Με την παρ. 1 προβλέπεται η κατάρτιση διακριτού χρηματικού καταλόγου ανά είδος εσόδου και ανά οικονομικό έτος, ώστε να διασφαλίζονται η σαφής αποτύπωση και ο έλεγχος των βεβαιούμενων απαιτήσεων. Παράλληλα, προβλέπεται ειδική ρύθμιση για την περίπτωση βεβαίωσης ποσών του ίδιου εσόδου που αφορούν παρελθόντα οικονομικά έτη, με στόχο τη διοικητική απλούστευση και τη συγκεντρωτική παρουσίαση των οφειλών ανά οφειλέτη, χωρίς να θίγεται η αναλυτική καταγραφή ανά έτος. Οι ρυθμίσεις της παρ. 2 είναι νέες και στοχεύουν στην απλοποίηση της διαδικασίας βεβαίωσης καθώς προβλέπουν κατ' εξαίρεση τη δυνατότητα συμπερίληψης των συναφών προστίμων στον ίδιο χρηματικό κατάλογο και στον ίδιο αναλυτικό λογαριασμό με την κύρια

	οφειλή, προκειμένου να διασφαλίζεται η ενιαία παρακολούθηση και είσπραξη απαιτήσεων που συνδέονται άμεσα μεταξύ τους. Η παρ. 3 περιέχει τις ρυθμίσεις της παρ. 2 του άρθρου 4 του β.δ. 17-5/1959, του άρθρου 55 του π.δ. 16/1989 και της παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4978/2022 (Κ.Ε.Δ.Ε.) και προσδιορίζονται τα υποχρεωτικά στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνει κάθε χρηματικός κατάλογος, τόσο για φυσικά όσο και για νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες, ώστε να διασφαλίζονται η ταυτοποίηση των οφειλετών, η πληρότητα του τίτλου βεβαίωσης και η νομιμότητα της εισπρακτικής διαδικασίας. Παράλληλα, προβλέπεται νέα ρύθμιση περί της δυνατότητας αναπλήρωσης της φυσικής διεύθυνσης (κατοικίας, επαγγέλματος, έδρας) από έγκυρη ηλεκτρονική διεύθυνση, σε εναρμόνιση με το ισχύον πλαίσιο ηλεκτρονικών επιδόσεων και κοινοποιήσεων και με στόχο τον εκσυγχρονισμό της διοικητικής λειτουργίας. Ρητά διευκρινίζεται ότι η μη αναγραφή συνυπόχρεων τρίτων δεν επηρεάζει το κύρος του τίτλου ούτε τη νομιμότητα της διαδικασίας είσπραξης ή εκτέλεσης. Η παρ. 4 ρυθμίζει την περίπτωση θανάτου οφειλέτη μετά την εγγραφή του σε χρηματικό κατάλογο, προβλέποντας τη διαγραφή της σχετικής εγγραφής και την έκδοση νέου χρηματικού καταλόγου στο όνομα των κληρονόμων, με επιμερισμό της οφειλής, διασφαλίζοντας την ορθή απόδοση των υποχρεώσεων και τη νομιμότητα της συνέχισης της διαδικασίας είσπραξης. Τέλος, με την παρ. 5 παρέχεται νέα δυνατότητα περί της μη βεβαίωσης οφειλών ιδιαίτερα μικρού ύψους, έως ένα (1) ευρώ, κατόπιν απόφασης του προϊσταμένου των οικονομικών υπηρεσιών, για λόγους οικονομίας της διοίκησης και αποφυγής δυσανάλογου διοικητικού φόρτου σε σχέση με το εισπρακτέο ποσό. Η ρύθμιση έχει δυνητικό χαρακτήρα και η μη εφαρμογή της δεν επιφέρει κανενός είδους ποινική, αστική και δημοσιονομική ευθύνη στον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών του δήμου και της περιφέρειας και στους υπαλλήλους της αρμόδιας για τη βεβαίωση εσόδων υπηρεσία.
Άρθρο 455 Σύνταξη χρηματικών καταλόγων	Στην παρ. 1 θεσπίζεται γενικός και αυτονόητος κανόνας, σύμφωνα με τον οποίο κάθε αρμόδια υπηρεσία υποχρεούται να αποστέλλει τους τίτλους βεβαίωσης εσόδων στον οικείο δήμο ή περιφέρεια εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών. Η έγκαιρη διαβίβαση των σχετικών τίτλων προς την αρμόδια υπηρεσία του δήμου ή της περιφέρειας καθίσταται ιδιαίτερα κρίσιμος παράγοντας, δεδομένου ότι το δικαίωμα της βεβαίωσης των εσόδων των δήμων και των περιφερειών παραγράφεται εντός προθεσμίας πέντε (5) ετών από λήξη του έτους εντός του οποίου γεννήθηκε η οφειλή. Επιπρόσθετα, στη νομοθεσία προβλέπονται περιπτώσεις, όπως η βεβαίωση εσόδων από πρόστιμα του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας, για τις οποίες η ανωτέρω προθεσμία είναι βραχύτερη του γενικού κανόνα της πενταετίας. Ως εκ τούτων τυχόν αδράνεια των αρμοδίων οργάνων και καθυστέρηση αποστολής των τίτλων βεβαίωσης συνεπάγεται κίνδυνο απώλειας εσόδων και

	καταδεικνύει πλημμελή εκπλήρωση της υποχρέωσης της δημόσιας διοίκησης για την αποτελεσματική διαφύλαξη του δημόσιου χρήματος. Επισημαίνεται ότι η σύνταξη των χρηματικών καταλόγων ανήκει αποκλειστικά στην αρμόδια για τη βεβαίωση των εσόδων οργανική μονάδα της οικονομικής υπηρεσίας του δήμου ή της περιφέρειας και δεν δύναται να διενεργείται από άλλη δημόσια αρχή ή από λοιπές υπηρεσίες του οικείου δήμου ή της περιφέρειας. Οι υπηρεσίες αυτές, όταν κατά λόγο αρμοδιότητας προβαίνουν στην έκδοση τίτλων βεβαίωσης, υποχρεούνται να διαβιβάζουν αμελλητί τους σχετικούς τίτλους στην αρμόδια οικονομική υπηρεσία, προκειμένου αυτή να κινήσει τη διαδικασία σύνταξης των χρηματικών καταλόγων και έκδοσης των αντίστοιχων πράξεων βεβαίωσης οφειλής. Με την παρ. 2 αποτυπώνονται οι προβλέψεις των άρθρων 21 του ν.δ. 318/1969 και 84 του β.δ. 24-9/1958, απαλλαγμένες από αναχρονιστικές ρυθμίσεις περί εμπλοκής του δημάρχου ή του δημοτικού συμβουλίου στη σύνταξη και υπογραφή των χρηματικών καταλόγων και εισάγονται ειδικές προβλέψεις για την υπογραφή αυτών στις περιπτώσεις των μικρών δήμων. Με την παρ. 3 προβλέπεται η επιστροφή των τίτλων βεβαίωσης που εμφανίζουν ελλείψεις, σφάλματα ή αλλοιώσεις και δημιουργούν αμφιβολίες ως προς την ακρίβεια των στοιχείων τους, στην αρμόδια υπηρεσία που τους εξέδωσε, προκειμένου να εκδοθούν εκ νέου ή να συμπληρωθούν ή να διορθωθούν. Η ρύθμιση διασφαλίζει την ορθότητα και τη νομιμότητα της βεβαίωσης των εσόδων και αποτρέπει εσφαλμένες ή επισφαλείς καταχωρίσεις στους χρηματικούς καταλόγους. Η παρ. 4 εισάγει την υποχρέωση φύλαξης παραστατικών, τίτλων, στοιχείων και εγγράφων που αφορούν στη διαδικασία της βεβαίωσης των εσόδων. Η παρ. 5 αποδίδει τον πυρήνα των ρυθμίσεων του άρθρου 12 του α.ν. 344/1968 (Α'71), ενόψει και της νομολογίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο έχει κρίνει ότι η παράλειψη βεβαίωσης των νομοθετημένων δημοτικών εσόδων δημιουργεί ισόποσο διαχειριστικό έλλειμμα, αφού ματαιώνει τη δυνατότητα είσπραξης των προβλεπόμενων εσόδων.
Άρθρο 456 Πράξη βεβαίωσης οφειλής	Το παρόν άρθρο ρυθμίζει ζητήματα περί της έκδοσης και κοινοποίησης της «πράξης βεβαίωσης οφειλής» στους οφειλέτες των δήμων και των περιφερειών. Για κάθε εγγραφή εσόδου στον οικείο χρηματικό κατάλογο εκδίδεται «πράξη βεβαίωσης οφειλής», η οποία κοινοποιείται στους οφειλέτες σύμφωνα με τα άρθρα 740 και 741, περί ηλεκτρονικών επιδόσεων και κοινοποιήσεων και εξαιρέσεων από αυτές, αντίστοιχα. Με την κοινοποίηση συντελείται η ενημέρωση των οφειλετών για το ύψος και το είδος της οφειλής τους, την προθεσμία καταβολής, την ύπαρξη επιβαρύνσεων σε περίπτωση μη εμπρόθεσμης πληρωμής, την έναρξη προθεσμίας προσφυγής και των λοιπών στοιχείων που υποχρεωτικά φέρει η πράξη βεβαίωσης οφειλής, όπως αυτά εισάγονται με την παρ. 2 του παρόντος άρθρου.

	Για την περ. ε) της παρ. 2 επισημαίνεται ότι ο ακριβής προσδιορισμός της ημερομηνίας λήξης της προθεσμίας καταβολής της οφειλής, παρέχει εύλογο χρόνο συμμόρφωσης στον οφειλέτη και εισάγει ρητά συγκεκριμένο και αντικειμενικό κανόνα λήξης, διευκολύνοντας τις υπηρεσίες εσόδων να οργανώνουν μαζικά τις εισπρακτικές διαδικασίες, διασφαλίζει νομική ασφάλεια, καθώς τόσο η διοίκηση όσο και ο οφειλέτης γνωρίζουν με βεβαιότητα πότε η οφειλή καθίσταται ληξιπρόθεσμη και βαρύνεται με τόκους εκπρόθεσμης καταβολής. Για την περ. θ) της παρ. 2 επισημαίνεται ότι η πράξη βεβαίωσης οφειλής υπόκειται στο ένδικο βοήθημα της προσφυγής, η οποία ασκείται ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών, εκτός αν προβλέπεται άλλος χρόνος από ειδικότερες διατάξεις, η οποία αρχίζει από την επομένη ημέρα κατά την οποία η πράξη βεβαίωσης οφειλής θεωρείται νομίμως κοινοποιημένη. Ειδικά για τους κατοίκους εξωτερικού η σχετική προθεσμία ορίζεται σε εξήντα (60) ημέρες. Η πράξη βεβαίωσης οφειλής, θεωρείται νομίμως κοινοποιημένη: α) στην περίπτωση που η κοινοποίηση γίνεται ηλεκτρονικά, σύμφωνα με το άρθρο 740 και κατά την παρ. 4 αυτού, μετά την παρέλευση δέκα (10) ημερών από την ηλεκτρονική αποστολή, β) στην περίπτωση που η πράξη βεβαίωσης οφειλής αποστέλλεται με συστημένη επιστολή, σύμφωνα με το άρθρο 741 και κατά την παρ. 2 αυτού, η πράξη θεωρείται ότι έχει νομίμως κοινοποιηθεί δεκαπέντε (15) ή τριάντα (30) ημέρες μετά την αποστολή της συστημένης επιστολής, ανάλογα με τη χώρα του παραλήπτη. Η εξακρίβωση του ακριβούς χρόνου κοινοποίησης (αποστολής) της πράξης βεβαίωσης οφειλής είναι κρίσιμη, καθώς από την ημερομηνία αυτή εκκινεί η προθεσμία της τεκμαιρόμενης νομιμότητας της κοινοποίησης. Η ημερομηνία της τεκμαιρόμενης νομιμότητας συνεπάγεται την έναρξη προθεσμιών όπως αυτές που αφορούν την άσκηση διοικητικών προσφυγών ή άλλων ενδίκων βοηθημάτων. Ο χρόνος κοινοποίησης αποδεικνύεται ως εξής: α) εφόσον η κοινοποίηση γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 740 και κατά την παρ. 5 αυτού: αα) είτε μέσω εγγράφου που παράγεται αυτοματοποιημένα μέσω των θυρίδων φορέα, εφόσον η κοινοποίηση γίνει μέσω αυτών, ή αβ) με τη χρονοσήμανση που αυτοματοποιημένα αποτυπώνεται σε κάθε απεσταλμένο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, το οποίο απεστάλη επιτυχώς, ήτοι δεν έχει εμφανιστεί αυτοματοποιημένο μήνυμα σφάλματος για αποτυχία της παράδοσης, εφόσον η κοινοποίηση γίνει σε έγκυρη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, β) εφόσον η πράξη βεβαίωσης οφειλής αποστέλλεται με συστημένη επιστολή, σύμφωνα με το άρθρο 741 και κατά το τρίτο εδάφιο της παρ. 2 αυτού, από την απόδειξη κατάθεσης κατά την παράδοση στην ταχυδρομική εταιρεία της συστημένης επιστολής.

	Η πρόβλεψη δυννητικής, κατά την κρίση της υπηρεσίας, τήρησης ειδικού βιβλίου κοινοποίησης πράξεων βεβαίωσης οφειλής, αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη διαχείριση και στην ευχερή άντληση των σχετικών στοιχείων προκειμένου να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση του ακριβούς χρόνου της τεκμαιρόμενης νομιμότητας κοινοποίησης αυτής. Η πρόβλεψη της περ. η) περί αναγραφής στην πράξη βεβαίωσης οφειλής τουλάχιστον μιας μεθόδου ηλεκτρονικής πληρωμής, όπως του Κωδικού Ηλεκτρονικής Πληρωμής ΔΙΑΣ (RF), ή της ηλεκτρονικής διεύθυνσης πληρωμής (URL) στην πλατφόρμα πληρωμών του δήμου και της περιφέρειας, αποσκοπεί στη διευκόλυνση των συναλλαγών των πολιτών με τη διοίκηση και στην προσαρμογή των διαδικασιών είσπραξης στις σύγχρονες μεθόδους ηλεκτρονικών πληρωμών. Με τον τρόπο αυτό ενισχύονται η ταχύτητα, η διαφάνεια και η ασφάλεια των πληρωμών, μειώνεται η γραφειοκρατία και εξασφαλίζεται η δυνατότητα άμεσης εξόφλησης των οφειλών μέσω τραπεζικών ή ηλεκτρονικών καναλιών, σύμφωνα με τη σύγχρονη πρακτική των οικονομικών συναλλαγών που οφείλουν να εφαρμόζουν όλοι οι φορείς του δημόσιου τομέα. Για την περ. ι) επισημαίνεται ότι, κάθε οφειλέτης που ασκεί προσφυγή ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου δικαιούται να ζητήσει με το ίδιο δικόγραφο τη συμβιβαστική επίλυση της αμφισβήτησής του με τον δήμο ή την περιφέρεια σύμφωνα με το άρθρο 433. Το δικόγραφο κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου στο οποίο απευθύνεται η προσφυγή και όχι στον δήμο ή την περιφέρεια που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη βεβαίωσης οφειλής. Η πρόβλεψη της παρ. 3 περί παράλειψης κοινοποίησης της πράξης βεβαίωσης οφειλής στους οφειλέτες, η βεβαίωση σε βάρος των οποίων στηρίζεται σε συμβάσεις με αντισυμβαλλόμενο τον δήμο ή δικαστικές ή διοικητικές αποφάσεις, που ορίζουν ρητά τον χρόνο πληρωμής του χρέους, είτε κατά το σύνολό του είτε κατά δόσεις, εδράζεται στο γεγονός ότι αυτές θεωρούνται οιονεί πράξεις βεβαίωσης οφειλής. Στην παρ. 4 ορίζεται ότι, με την άσκηση της εμπρόθεσμης προσφυγής ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου, αναστέλλεται η καταβολή ποσοστού 50% του αμφισβητούμενου ποσού που προέκυψε με την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης (πράξης βεβαίωσης οφειλής), υπό την προϋπόθεση της καταβολής του υπόλοιπου 50% στο ταμείο του δήμου ή της περιφέρειας. Τούτο σημαίνει ότι βεβαιώνεται το σύνολο (100%) της οφειλής και η εκ του νόμου αναστολή καταβολής του 50%, επέρχεται μόνο στην περίπτωση που ο οφειλέτης καταβάλλει το υπόλοιπο 50%. Ως εκ τούτου η αναστολή καταβολής του 50% δεν είναι αυτόματη αλλά απορρέει από την εκπλήρωση της ως άνω προϋπόθεσης. Η μη καταβολή του προβλεπόμενου ποσοστού του 50% έχει ως συνέπεια τη μη επέλευση της εκ του νόμου αναστολής. Η άσκηση και μόνον της δικαστικής προσφυγής δεν επιφέρει αυτοδικαίως ανασταλτικό αποτέλεσμα ως προς την εκτέλεση της πράξης, ούτε αναστέλλει τη δυνατότητα του δήμου και της περιφέρειας να προβεί σε πράξεις

	είσπραξης. Κατά συνέπεια, εφόσον ασκηθεί προσφυγή χωρίς αίτημα αναστολής και χωρίς να έχει καταβληθεί το 50% του αμφισβητούμενου ποσού, ο δήμος και η περιφέρεια επιδιώκουν την είσπραξη του συνόλου (100%) της βεβαιωμένης οφειλής, συμπεριλαμβανομένων τυχόν προσαυξήσεων και τόκων εκπρόθεσμης καταβολής, και λαμβάνουν τα προβλεπόμενα από τον νόμο αναγκαστικά μέτρα είσπραξης. Εάν κατατεθεί προσφυγή και έχει καταβληθεί το 50% του αμφισβητούμενου ποσού, η είσπραξη του ποσοστού 50% του οποίου η καταβολή είχε ανασταλεί, επιδιώκεται κατόπιν έκδοσης της τελεσίδικης απόφασης του αρμόδιου δικαστηρίου ή κατάργησης της δίκης. Εάν δεν έχει καταβληθεί το προβλεπόμενο 50% του αμφισβητούμενου ποσού πλην όμως εκδίδεται προσωρινή διαταγή αναστολής κατά τα άρθρα 204 και 205 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), ή γίνει δεκτή με δικαστική απόφαση η αίτηση αναστολής της προσβαλλόμενης πράξης, αναστέλλεται η είσπραξη του συνόλου (100%) του αμφισβητούμενου ποσού. Νομολογιακά έχει κριθεί ότι για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή η δυνατότητα αναγκαστικής εκτέλεσης αδρανοποιείται, επέρχεται όμως το ληξιπρόθεσμο της οφειλής και επιβάλλονται προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής, παρά τη χορηγηθείσα αναστολή (ΣτΕ 311/2016). Στην παρ. 5 περιέχεται η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 61 του ν.1416/1984, όπως αυτή έχει ερμηνευθεί από τη νομολογία (ΣτΕ311/1998, 275/1992, ΔΕφΑθην 3361/1998, 2747/1989, ΔΠρΑθην 11415/1992). Έτσι, η άσκηση προσφυγής κατά πράξης βεβαίωσης οφειλής δεν αναστέλλει την είσπραξη του αμφισβητούμενου ποσού, εφόσον η εγγραφή στον χρηματικό κατάλογο στηρίχθηκε σε στοιχεία που δηλώθηκαν από τον υπόχρεο στον δήμο και την περιφέρεια ή σε άλλη αρχή ή υπηρεσία του δημόσιου τομέα αποτρέποντας αδικαιολόγητες αναστολές σε περιπτώσεις ελέγχου απόλυτα έγκυρων στοιχείων.
Άρθρο 457 Ατομική ειδοποίηση υπερήμερίας	Με το παρόν εισάγονται οι ρυθμίσεις των ενεργειών και πράξεων που λαμβάνουν χώρα κατόπιν της περιέλευσης των χρηματικών καταλόγων στο ταμείο. Δεδομένου ότι η βεβαίωση του εσόδου, οι έννομες συνέπειες για την είσπραξη αυτού και ο χρόνος παραγραφής των αξιώσεων του δήμου και της περιφέρειας για την είσπραξη των εσόδων τους, συνδέονται με την έκδοση της πράξης βεβαίωσης οφειλής, καθίσταται σαφές ότι η περιέλευση των χρηματικών καταλόγων στο ταμείο θα πρέπει να γίνεται άμεσα. Από τη στιγμή που οι χρηματικοί κατάλογοι περιέρχονται στο ταμείο, ο ταμίας μεριμνά για την εμπρόθεσμη έκδοση του αποδεικτικού παραλαβής εισπρακτέων εσόδων, την καταχώρησή του στο βιβλίο εισπρακτέων εσόδων και την κοινοποίηση του αντιγράφου του αποδεικτικού παραλαβής στις αρχές και υπηρεσίες που αναφέρονται στην παρ. 2. Επισημαίνεται ότι, η έκδοση του αποδεικτικού και η καταχώρησή του στο βιβλίο εισπρακτέων εσόδων γίνονται αποκλειστικά

	για λόγους εσωτερικής λογιστικής απεικόνισης και παρακολούθησης της οφειλής και ως εκ τούτου η καταχώρηση δεν αποτελεί όρο της νομιμότητας της εισπρακτικής διαδικασίας ή της εκτέλεσης. Για τις οφειλές του που δεν έχουν καταβληθεί μέσα στις νόμιμες, κατά περίπτωση, προθεσμίες και πριν από τη διενέργεια οποιασδήποτε πράξης εκτέλεσης, ο ταμίας κοινοποιεί στον οφειλέτη ατομική ειδοποίηση υπερημερίας, σύμφωνα με το άρθρο 46 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (ν. 5104/2024). Κατά των πράξεων που εκδίδονται στο πλαίσιο της διαδικασίας είσπραξης των εσόδων των δήμων και των περιφερειών, και εν προκειμένω κατά της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας, παρέχεται στον οφειλέτη το δικαίωμα δικονομικής προστασίας με την άσκηση του ένδικου βοηθήματος της ανακοπής. Η ανακοπή ασκείται μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την κοινοποίηση στον οφειλέτη της προσβαλλόμενης πράξης. Περί της ημερομηνίας κατά την οποία η προσβαλλόμενη πράξη οφειλής τεκμαίρεται νομίμως κοινοποιημένη ισχύουν τα σχετικά αναφερόμενα στην αιτιολογική του άρθρου 456, περί πράξης βεβαίωσης οφειλής. Σε περίπτωση μη καταβολής των ποσών που αναφέρονται στην ατομική ειδοποίηση υπερημερίας και κατόπιν άπρακτης της προθεσμίας άσκησης ανακοπής, ο ταμίας υποχρεούται να προβεί στη λήψη μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης που προβλέπονται από τον Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ν. 4978/2022) λαμβανομένων υπόψη των εξαιρέσεων της παρ. 6 του παρόντος άρθρου. Επισημαίνεται, ότι η κρίση του ταμιά για τη λήψη των μέτρων διοικητικής εκτέλεσης που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις είναι μεν ελεύθερη, όμως δεν πρέπει να παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοίκησης, κατά την οποία η Διοίκηση οφείλει να απέχει από τη λήψη μέτρων αναγκαστικής είσπραξης τα οποία δεν είναι αναγκαία ούτε κατάλληλα για την επίτευξη του σκοπού της είσπραξης των εσόδων, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων. Με την παρ. 7 θεσπίζονται οι ευθύνες του ταμιά ως προς την έγκαιρη και αποτελεσματική είσπραξη των εσόδων των δήμων και των περιφερειών και την άσκηση των καθηκόντων του που αφορούν σε αυτή. Η ρύθμιση κρίνεται αναγκαία, δεδομένου ότι οι αξιώσεις των δήμων και των περιφερειών για την είσπραξη πάσης φύσεως εσόδων τους παραγράφονται μετά την πάροδο πέντε (5) ετών από τη λήξη του έτους εντός του οποίου εκδόθηκε η πράξη βεβαίωσης της οφειλής. Υπό το καθεστώς αυτό, η έγκαιρη κοινοποίηση της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας προς τους οφειλέτες, καθώς και η εκκίνηση της διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης σε περίπτωση μη συμμόρφωσης, αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για τη διασφάλιση των δημοσίων εσόδων και την αποτροπή απώλειάς τους λόγω παραγραφής.
Άρθρο 458 Οίκοθεν βεβαίωση εσόδων	Στο παρόν εισάγονται ρυθμίσεις περί της διαδικασίας της οίκοθεν βεβαίωσης επικαιροποιημένες ως προς το ψηφιακό τέλος συναλλαγής

	που αντικατέστησε το τέλος χαρτοσήμου, δυνάμει του ν. 5135/2024 (Α' 147). Περαιτέρω, καθορίζεται η διαδικασία είσπραξης των οίκοθεν βεβαιούμενων εσόδων και απαριθμούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν απαιτείται η έκδοση βεβαιωτικού σημειώματος. Ακόμα, με την παρ. 5 εισάγεται ρύθμιση, η οποία αντιμετωπίζει το ζήτημα των ανεκτέλεστων βεβαιωτικών σημειωμάτων.
Άρθρο 459 Βεβαίωση δαπάνης κατασκευής και επισκευής πεζοδρομίων σε βάρος υπόχρεων ιδιοκτητών	Εξειδικεύονται οι αντίστοιχες προβλέψεις του Κτιριοδομικού Κανονισμού (υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΑΟΚΑ/66006/2360/2023, απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Έγκριση Κτιριοδομικού Κανονισμού» Β'3985), που αναφέρονται στη δαπάνη κατασκευής ή επισκευής των πεζοδρομίων.
Άρθρο 460 Έννοια πιστώσεων	Στο παρόν ενσωματώνονται: α) η παρ. 1 του άρθρου 6 του β.δ. 17-5/1959, β) η παρ. 2β του άρθρου 25, η παρ. 2 του άρθρου 49 και η παρ. 1 του άρθρου 55 του ν. 4270/2014, γ) οι παρ. 6 και 7 του άρθρου 158 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και δ) η περ. ζ) της παρ. 2 του άρθρου 49 του ν. 4412/2016. Το υπό εξέταση άρθρο αφορά την έννοια των πιστώσεων, παρέχοντας στην παρ. 1 τον ορισμό αυτών και κωδικοποιώντας τις προβλέψεις της παρ. 1 του άρθρου 6 του β.δ. 17 - 5/1959 και της παρ. 1 του άρθρου 55 του ν. 4270/2014. Περαιτέρω, στην παρ. 2 διατυπώνεται θεμελιώδης κανόνας του δημόσιου λογιστικού, οριζόμενος νομοθετικά (περ. β) παρ. 2 άρθρου 25 και παρ. 2 άρθρου 49 του ν. 4270/2014) και εξαγόμενος από πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η παρ. 3 αποδίδει σχετική νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ενδεικτικά των Ολ. 1277/2019 και Κλιμ. IV Τμ. 71/2014, με την επισήμανση ότι αναφέρεται σε πρόδηλη – και όχι αμφισβητούμενη – αναντιστοιχία μεταξύ δαπάνης και πίστωσης. Στην παρ. 4 επαναλαμβάνονται οι προβλέψεις των παρ. 6 και 7 του άρθρου 158 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006), ενώ η παρ. 5 παραπέμπει στις ειδικές προβλέψεις της περ. ζ) της παρ. 2 του άρθρου 49 του ν. 4412/2016 (Α'147).
Άρθρο 461 Ειδικότητα πιστώσεων	Στο παρόν υιοθετούνται: α) το άρθρο 7 του β.δ. 17-5/1959, β) η παρ. 2 του άρθρου 51 και η παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 4270/2014, γ) η παρ. 1 του άρθρου 12 του π.δ. 171/1987, δ) το άρθρο 68 του ν. 4257/2014, ε) το άρθρο 26 του ν. 4585/2018, στ) η παρ. 6 της υπ' αρ. 3373/390/1975 απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης και ζ) ΕΣ Κλιμ. VII Τμ. 167/2013, 130/2013, ΕΣ Τμ. VII 163/2011, 162/2011, 152/2011. Συγκεκριμένα, στην παρ. 1 αποτυπώνονται οι ισχύουσες προβλέψεις του άρθρου 7 του β.δ. 17-5/1959, της παρ. 2 του άρθρου 51 και της παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 4270/2014. Η παρ. 2 περιλαμβάνει τον κανόνα που απαγορεύει την κατάτμηση των πιστώσεων όπως αυτός ορίζεται από την

	ισχύουσα νομοθεσία και προκύπτει από την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Η παρ. 3 αποδίδει νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και συγκεκριμένα των αποφάσεων 152/2011, 162/2011, 163/2011, 130/2013 και 167/2013 του Κλιμ. VII Τμ.. Με την παρ. 3 εισάγεται διευκρινιστική ρύθμιση, απορρέουσα από τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και αποβλέπουσα στη διευκόλυνση της λειτουργίας των σχολικών μονάδων, η οποία εδράζεται στη χωροθέτηση του έργου και την ενότητα του γεωγραφικού πλαισίου εντός του οποίου αυτό εκτελείται, προκειμένου να μην καταστρατηγηθεί η δυνατότητα που παρέχεται με την εν λόγω διάταξη. Διευκρινιστικό χαρακτήρα, βασιζόμενο επίσης στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και συγκεκριμένα στην απόφαση 224/2015 Κλιμ. VII Τμ., έχει και η παρ. 4, οι ρυθμίσεις της οποίας – μαζί με αυτές της επόμενης παραγράφου – επιχειρούν να εξορθολογίσουν την έννοια της κατάτμησης και να την περιορίσουν στις περιπτώσεις κατά τις οποίες πράγματι καταστρατηγείται η νομοθεσία, δηλαδή στις περιπτώσεις όπου μία ενιαία σύμβαση διασπάται σκόπιμα σε περισσότερες, με σκοπό την αποφυγή του διαγωνισμού ή άλλων νομικών περιορισμών. Η παρ. 5 εναρμονίζεται με τις ρυθμίσεις της υπ' αριθμ. 3373/390/1975 απόφασης του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης «Περί καθορισμού διαδικασίας επισκευής, συντηρήσεως, αγοράς ανταλλακτικών και προμήθειας καυσίμων και λιπαντικών κλπ. των αυτοκινήτων οχημάτων του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοικήσεως και των εν γένει ΝΠΔΔ κλπ. περί ών το άρθρο 1 του Ν.Δ. 2396/53» (Β'349), όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο στις αποφάσεις 11/2020 και 20/2020 Κλιμ. VII Τμ., ενώ η παρ. 6 περιέχει κανόνες που ήδη ισχύουν και διέπουν τους προϋπολογισμούς των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 462 Μεταφορά πιστώσεων	Με την παρ. 1 της προτεινόμενης ρύθμισης επιδιώκεται η διευθέτηση του ζητήματος της νόμιμης αξιοποίησης από τους δήμους και τις περιφέρειες των τυχόν υπολοίπων που προέρχονται από κρατικές ή άλλες επιχορηγήσεις, δεδομένου ότι σημαντικά ποσά υπολοίπων επιχορηγήσεων εμφανίζονται ως ειδικευμένα υπόλοιπα στους προϋπολογισμούς των δήμων και των περιφερειών δημιουργώντας μια πλασματική εικόνα για τα έσοδα και την οικονομική θέση του φορέα, καθώς δεν δύνανται να χρησιμοποιηθούν, ενώ παράλληλα δεν προβλέπεται η επιστροφή αυτών. Οι υπόλοιπες παράγραφοι περιλαμβάνουν τις ισχύουσες προβλέψεις της παρ. 4 του άρθρου 9 του ν. 4674/2020 και της παρ. 14 του άρθρου 9 του ν. 4071/2012 (Α'85), οι οποίες έχουν απλοποιηθεί με σκοπό την ευχερέστερη εφαρμογή τους.
Άρθρο 463 Ανάληψη υποχρεώσεων δήμων και περιφερειών	Εξειδικεύονται για τους δήμους και τις περιφέρειες οι βασικοί κανόνες του δημόσιου λογιστικού των άρθρων 65, 66 και 67 του ν. 4270/2014 και επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις της περ. ε) της παρ. 1 του άρθρου 58 και της παρ. 1 του άρθρου 159 του ν. 3852/2010. Καθορίζεται με σαφήνεια ότι ο δήμαρχος και ο περιφερειάρχης είναι διατάκτες για την έκδοση

	αποφάσεων ανάληψης υποχρέωσης και αποφάσεων ανάληψης πολυετών υποχρεώσεων και, συνεπώς, για την έγκριση δαπανών και τη διάθεση των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό πιστώσεων. Παράλληλα, προβλέπεται ότι για την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής δεν απαιτείται, κατ' αρχήν, προηγούμενη απόφαση συλλογικού οργάνου, εκτός εάν αυτό είναι αναγκαίο για την εξειδίκευση της πίστωσης. Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η ισορροπία ανάμεσα στην ευελιξία του διατάκτη να εκτελεί τον προϋπολογισμό και στη θεσμική αρμοδιότητα της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής να προσδιορίζει, όπου χρειάζεται, τον ακριβή προορισμό των δαπανών. Η διάταξη προβλέπει επίσης ότι καμία πίστωση δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς προηγούμενη απόφαση ανάληψης υποχρέωσης, ρύθμιση που ενισχύει την τήρηση των αρχών της νομιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Ακόμα, κατ' εφαρμογή των ισχυουσών δημοσιολογιστικών διατάξεων, προβλέπεται η δυνατότητα συνολικής ανάληψης δαπανών στην αρχή του έτους για κατηγορίες που το δικαιολογούν (όπως λειτουργικές δαπάνες πάγιου χαρακτήρα), ώστε να διευκολύνεται η απρόσκοπτη λειτουργία των υπηρεσιών. Τέλος, τίθεται ρητή πρόβλεψη ότι πιστώσεις για έργα, προμήθειες και εργασίες δεν μπορούν να διατεθούν προτού συνταχθεί και εγκριθεί η απαιτούμενη μελέτη, προκειμένου να διασφαλίζονται η τεχνική αρτιότητα, η νομιμότητα και η διαφάνεια στη διαδικασία εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων.
Άρθρο 464 Ειδικές κατηγορίες δαπανών	Στο υπό εξέταση άρθρο εξειδικεύονται οι ρυθμίσεις του ν. 4270/2014 και του π.δ. 80/2016, περί ειδικών κατηγοριών δαπανών, οι οποίες προσαρμόζονται στα δεδομένα της τοπικής αυτοδιοίκησης, σύμφωνα με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και με γνώμονα την απλούστευση των διαδικασιών και την αποτελεσματική λειτουργία των φορέων, χωρίς καμία απόκλιση από τους κανόνες του δημοσίου λογιστικού.
Άρθρο 465 Συμβάσεις	Για τους δήμους και τις περιφέρειες δεν υπάρχουν ρυθμίσεις αντίστοιχες των άρθρων 129 περί προϋποθέσεων σύναψης συμβάσεων, 130 περί τύπου συμβάσεων, και 135 περί ακυρότητας συμβάσεων του ν. 4270/2014, καθώς και του άρθρου 41 του ν.δ. 496/1974 (Α'204), περί καθορισμού ποσού του χρηματικού αντικειμένου πάνω από το οποίο είναι υποχρεωτικός ο έγγραφος τύπος της σύμβασης για το δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αντίστοιχα, και το οποίο καθορίστηκε με την υπ' αρ. 2/42053/0094/2002 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Αναπροσαρμογή χρηματικού ποσού του άρθρου 41 του Ν.Δ. 496/74» (Β' 1033) στο ποσό των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ, μη συμπεριλαμβανομένου του Φ.Π.Α. Κατόπιν τούτου, έγινε νομολογιακά δεκτό, ότι οι εκάστοτε ισχύουσες για τις συμβάσεις του δημοσίου διατάξεις έχουν εφαρμογή και στους δήμους και τις περιφέρειες (όπως ενδεικτικά αναφέρεται στις

	αποφάσεις 378/2020 Α.Π. και 261/2017 και 260/2017 Ε.Σ. Κλιμ. VII Τμ.). Οι σχετικές προβλέψεις ενσωματώνονται με την προτεινόμενη ρύθμιση.
Άρθρο 466 Λοιπές ρυθμίσεις	Στο υπό εξέταση άρθρο υπάρχει η αυτονόητη παραπομπή στις διατάξεις περί δημοσίου λογιστικού, που έχουν εφαρμογή σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Η αναφορά στις κατ' εξουσιοδότηση του νόμου περί δημοσίου λογιστικού, εκδοθείσες κανονιστικές πράξεις κρίνεται αναγκαία, καθώς σύμφωνα με τον ν.4270/2014, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και η αρμόδια Διεύθυνση εκδίδουν εγκυκλίους με οδηγίες εφαρμογής της δημοσιονομικής νομοθεσίας, οι οποίες, παρότι δεν έχουν κανονιστική ισχύ, δεσμεύουν τις δημόσιες υπηρεσίες και λαμβάνονται υπόψη από ελεγκτικούς μηχανισμούς ως δείκτης χρηστής και νόμιμης διαχείρισης.
Άρθρο 467 Έννοια, έλεγχος και εκκαθάριση δαπανών	Στο υπό εξέταση άρθρο περιέχονται οι ισχύουσες προβλέψεις της παρ. 1 του άρθρου 20 και της παρ. 1 του άρθρου 22 του β.δ. 17-5/1959, περί της έννοιας της εκκαθάρισης δαπανών, των δικαιολογητικών και τίτλων εκκαθάρισης σε συνδυασμό με την παρ. 2 του άρθρου 91 του ν. 4270/2014 και την παρ. 1 του άρθρου 75 του ν. 4446/2016 που αφορούν στον έλεγχο δαπανών της κεντρικής διοίκησης. Έτσι, με τις παρ. 1 και 2 προσδιορίζεται η έννοια της εκκαθάρισης δαπάνης και το εύρος του ελέγχου που διενεργείται κατά την εκκαθάριση των σχετικών δαπανών. Από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 4 του π.δ 80/2016 και της παρ. 1 του άρθρου 26 του ν. 4270/2014, προκύπτει ότι η πρόβλεψη της δαπάνης από διάταξη τυπικού νόμου ή κανονιστικής διοικητικής πράξης ή η λειτουργική φύση αυτής ως προς τις ανάγκες που εξυπηρετεί, εξετάζονται κατά το στάδιο ανάληψης της υποχρέωσης. Κατόπιν τούτου, το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2 διατυπώνει τον κανόνα, ότι η συγκεκριμένη παράμετρος δεν ερευνάται εκ νέου κατά τα επόμενα στάδια ελέγχου της δαπάνης. Παράλληλα, ελέγχεται το εάν εμφλοχώρησαν παρατυπίες στην υλοποίηση της δαπάνης που εκκαθαρίζεται και προσδιορίζονται οι δικαιούχοι και τα ποσά της πληρωτέας οφειλής. Η παρ. 3 περιέχει τις ρυθμίσεις του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 75 του ν. 4446/2016, σε συνδυασμό με τις διατάξεις των άρθρων 142 και 144 του ν. 4820/2021 ορίζοντας ότι ο παρεμπίπτων έλεγχος των σχετικών με την εκκαθάριση της δαπάνης διοικητικών πράξεων, αφορά μόνο στα εξωτερικά (τυπικά) στοιχεία της εγκυρότητάς τους. Τέλος στην παρ. 4 επαναλαμβάνονται ορισμένες από τις προβλέψεις των άρθρων 86, 87 και 88 του ν. 4446/2016, αναφορικά με τις διαδικασίες στις οποίες προβαίνουν τα αρμόδια όργανα όταν από τον έλεγχο των δικαιολογητικών προκύπτουν σοβαρές αμφιβολίες για την πραγματοποίηση της δαπάνης.
Άρθρο 468 Αρμόδια υπηρεσία εκκαθάρισης δαπανών	Η παρ. 1 περιέχει τις ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018 (Α' 133), της παρ. 2 του άρθρου 20, της παρ. 1 του άρθρου 21 και της περ. ι) του άρθρου 83 του β.δ. 17-5/1959 και του άρθρου 151 του ν. 4270/2014, περί της αρμόδιας υπηρεσίας που ενεργεί την εκκαθάριση των δαπανών. Στην παρ. 2 περιλαμβάνεται η πρόβλεψη της περ. α) της

	παρ. 1 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018, ρυθμίζοντας το ζήτημα του αρμόδιου για την εκκαθάριση προσώπου στους μικρούς δήμους στους οποίους, λόγω έλλειψης προσωπικού και οργανικών μονάδων, δεν υφίσταται προϊστάμενος οικονομικών υπηρεσιών.
Άρθρο 469 Δικαιολογητικά	Στις παρ. 1 και 2 ενσωματώνονται οι ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 21 του β.δ.17-5/1959, της παρ. 3 του άρθρου 75 του ν. 4446/2016 (Α'220) περί της εκκαθάρισης των δαπανών του δημοσίου και της παρ. 4 του άρθρου 99 του ν. 4583/2018 (Α'212) περί της προθεσμίας υποβολής των δικαιολογητικών στην υπηρεσία εκκαθάρισης. Επιπλέον, προτείνονται νέες προβλέψεις με τις οποίες επιδιώκεται η ταχεία πληροφόρηση της οικονομικής υπηρεσίας για τα φορολογικά στοιχεία που έχουν εκδοθεί σε βάρος του δήμου ή της περιφέρειας και η καταπολέμηση του φαινομένου της αιφνιδιαστικής εμφάνισης τιμολογίων ακόμη και αρκετούς μήνες μετά την παραλαβή τους από τις οικείες κατά περίπτωση υπηρεσίες. Η παρ. 3 υιοθετεί τις προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου 22 του β.δ. 17-5/1959 και τις συναφείς προβλέψεις της παρ. 4 του άρθρου 75 του ν. 4446/2016, που αφορούν στις δαπάνες του δημοσίου. Η απαίτηση για την εκκαθάριση των δαπανών βάσει πρωτότυπων δικαιολογητικών που διατυπώνεται στην παρ. 4, απορρέει από την παρ. 2 του άρθρου 75 του ν. 4446/2016 και από την πάγια επί του θέματος νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου όπως ενδεικτικά με τις αποφάσεις 241/2021 και 634/2023 Τμ. Δεύτερο. Από τη νομολογία του ίδιου δικαστηρίου απορρέει και η απαίτηση για την επίσημη μετάφραση των ξενόγλωσσων δικαιολογητικών εκκαθάρισης (ενδεικτικά αναφέρεται η απόφαση VII 6/2012 ΕΣ Τμ.). Η προτεινόμενη ρύθμιση για τα αντίγραφα των παραστατικών, τα πρωτότυπα των οποίων υποβάλλονται σε ασφαλιστικές επιχειρήσεις, αποσκοπεί στην άρση του αδιεξόδου που δημιουργείται, όταν αυτές απαιτούν για την καταβολή των ασφαλιστικών αποζημιώσεων τα πρωτότυπα παραστατικά. Τα δύο τελευταία εδάφια της παρ. 4 αποδίδουν νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως προκύπτει ενδεικτικά από τις αποφάσεις 671/2017, 672/2017, 673/2017 του Τμ. VII. για το πρώτο εδάφιο και 221/2018 Κλιμ. VII Τμ. για το δεύτερο εδάφιο. Νομολογιακή προέλευση έχει και η παρ. 5 περί του χαρακτηρισμού ως χονδρικών των πωλήσεων αγαθών ή υπηρεσιών προς τους δήμους και τις περιφέρειες, καθώς αυτοί μπορούν να θεωρηθούν λιανικοί καταναλωτές. Οι αποδείξεις λιανικής συνιστούν μη κανονικά παραστατικά για δημόσιες δαπάνες (ΕΣ ΟΛ 1026/2011, 725/2012).
Άρθρο 470 Απώλεια ή καταστροφή δικαιολογητικών	Με τις προτεινόμενες διατάξεις της παρ. 1 ρυθμίζεται το ζήτημα της απώλειας των πρωτότυπων έντυπων δικαιολογητικών της φορολογικής νομοθεσίας και βασίζεται κατά κύριο λόγο στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου όπως ενδεικτικά οι Ε.Σ. ΟΛ. 2927/2015 και Τμ. IV 2/2018. Στην παρ. 2 περιλαμβάνονται οι προβλέψεις της παρ. 4 του άρθρου 21 του β.δ. 17-5/1959, προσαρμοσμένες στους σημερινούς θεσμούς και διατυπωμένες με ευρύτερο τρόπο, έτσι ώστε να καλύπτουν κάθε είδους

	απαίτηση και όχι μόνο απαιτήσεις από προμήθειες, εργασίες και χρεωστικώς καταβληθέντα ποσά.
Άρθρο 471 Πράξη εκκαθάρισης	Στις παρ. 1 και 2 του υπό εξέταση άρθρου κωδικοποιούνται οι ρυθμίσεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 22 του β.δ. 17-5/1959, της παρ. 1 του άρθρου 76 του ν. 4446/2016 και της παρ. 1 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018, εν μέρει διαφοροποιημένες ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο της πράξης εκκαθάρισης και εμπλουτισμένες με ειδική αναφορά στην εκκαθάριση αποδοχών, αποζημιώσεων και συναφών παροχών. Η παρ. 3 επαναλαμβάνει τις παρ. 3, 4 και 5 του άρθρου 22 του β.δ. 17-5/1959 και την παρ. 2 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018. Τέλος, η παρ. 4 υιοθετεί τη ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 76 του ν. 4446/2016, που εφαρμόζεται στην εκκαθάριση των δαπανών της Κεντρικής Διοίκησης.
Άρθρο 472 Έκδοση χρηματικών ενταλμάτων	Η παρ. 1 του υπό εξέταση άρθρου ενσωματώνει την παρ. 1 του άρθρου 23 του β.δ. 17-5/1959, με την οποία έχει παρόμοιο περιεχόμενο και η παρ. 1 του άρθρου 77 του ν. 4446/2016 που αφορά τις δαπάνες της Κεντρικής Διοίκησης. Επιπλέον, προστίθεται η πάγια θέση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με την οποία δεν επιτρέπονται εκταμιεύσεις χωρίς αντίστοιχα χρηματικά εντάλματα, όπως ενδεικτικά αναφέρεται στις αποφάσεις Ε.Σ. Τμ. VII 1092/2017 και 316/2021. Το ζήτημα της υπογραφής των χρηματικών ενταλμάτων ρυθμίζεται από το άρθρο 204 του ν. 4555/2018, οι προβλέψεις του οποίου υιοθετούνται στην παρ. 2. Η υποχρέωση ανάρτησης των χρηματικών ενταλμάτων στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» που διατυπώνεται στην παρ. 3, προκύπτει ευθέως από το άρθρο 76 του ν. 4727/2020 (Α'184). Περαιτέρω, η παρ. 4 παραπέμπει στις διατάξεις περί των προθεσμιών έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων του άρθρου 69Z του ν. 4270/2014 (Α'143), ενώ η προτεινόμενη παρ. 5, με την οποία ορίζεται ότι υπογραφή χρηματικού εντάλματος με επιφύλαξη δεν νοείται, πηγάζει από τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ελ. Συν. Κλιμ. Τμ. 1 Πράξη 178/2014, Τμ.1/146/2012, Τμ. IV 17/2019, Κλιμ. IV Τμ. 213/2015).
Άρθρο 473 Τύπος και περιεχόμενο χρηματικών ενταλμάτων	Το περιεχόμενο των παρ. 1 και 2 αποτελεί σύνθεση των προβλέψεων του άρθρου 24 του β.δ. 17-5/1959 και του άρθρου 77 του ν. 4446/2016, σε συνδυασμό με τις οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών, όπως ενδεικτικά της Εγκυκλίου του Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης 67997/ΕΓΚ.23/96 ως προς την κατηγορία των εσόδων που βαρύνεται με την πληρωμή της δαπάνης. Τα χρηματικά εντάλματα εκδίδονται μέσω του πληροφοριακού συστήματος ή της μηχανογραφικής εφαρμογής του δήμου ή της περιφέρειας και σε αυτά επισυνάπτονται τα πρωτότυπα δικαιολογητικά, χωρίς να απαιτείται πλέον η δημιουργία αντιγράφων υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω συστήματα και εφαρμογές επιτρέπουν την κατ' έτος αρχειοθέτηση αυτών με τρόπο που καθιστά ευχερή την αναζήτησή τους και τη διαθεσιμότητά τους σε κάθε απαίτηση πρόσβασης. Νέα πρόβλεψη αποτελεί η δυνατότητα έκδοσης ενός χρηματικού εντάλματος σε βάρος

	περισσότερων του ενός αναλυτικού λογαριασμού εξόδου. Στην περίπτωση αυτή το ένταλμα εκδίδεται υποχρεωτικά στο όνομα ενός και μόνο δικαιούχου ή μιας και μόνης σύμβασης. Τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής αποδοχών και συναφών παροχών με τα οποία συνεντέλλονται και οι αντίστοιχες εργοδοτικές εισφορές καθώς και τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής για κοινές ομοειδείς απαιτήσεις περισσότερων δικαιούχων, δύνανται να εκδίδονται στο όνομα του πρώτου δικαιούχου με την προσθήκη του όρου «και λοιποί ως συνημμένη κατάσταση». Οι προτεινόμενες προβλέψεις της παρ. 4 για το όνομα του δικαιούχου του χρηματικού εντάλματος διαμορφώθηκαν με βάση τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως ενδεικτικά τις αποφάσεις Ε.Σ. Τμ. IV 14/2003, Τμ. V 11/2010 και τις γνωμοδοτήσεις ή οδηγίες της κεντρικής διοίκησης, όπως ενδεικτικά τη Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Γνωμ. ΝΣΚ 239/1987 και την Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών 2/45136/0026/2017 (ΑΔΑ: ΩΣΡ5Η-ΞΘΨ). Οι παρ. 5 και 6 επαναλαμβάνουν κανόνες εφαρμοζόμενους ήδη επί μακρόν.
Άρθρο 474 Δικαιολογητικά χρηματικών ενταλμάτων	Στην παρ. 1 κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του άρθρου 25 του β.δ. 17-5/1959, της παρ. 7 του άρθρου 77 του ν. 4446/2016 και της παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4018/2011 (Α' 215). Η προτεινόμενη διάταξη της παρ. 2 αντικαθιστά τον αναχρονιστικό κανόνα της παρ. 1 του άρθρου 28 του β.δ. 17-5/1959, περί σφράγισης των δικαιολογητικών του εντάλματος για να μη μπορούν να επισυναφθούν σε άλλο ένταλμα, και αναθέτει στις οικείες υπηρεσίες την υποχρέωση να αποτρέψουν το ενδεχόμενο αυτό.
Άρθρο 475 Καταχώρηση χρηματικών ενταλμάτων	Στο υπό εξέταση άρθρο μεταφέρονται οι προβλέψεις του άρθρου 29 του β.δ. 17-5/1959 περί του καθολικού των χρηματικών ενταλμάτων, παραλειπομένων των διατάξεων αυτού περί του ημερολογίου των χρηματικών ενταλμάτων, αφενός μεν διότι το περιεχόμενο των δύο βιβλίων ταυτίζεται, διαφοροποιούμενο μόνο ως προς το κριτήριο ταξινόμησης (κατά λογαριασμό προϋπολογισμού ή κατά ημερομηνία έκδοσης, αντίστοιχα), αφετέρου δε διότι τα στοιχεία του παραλειπούμενου βιβλίου αντλούνται πλέον από τα πληροφοριακά συστήματα κάθε φορέα.
Άρθρο 476 Φύλαξη χρηματικών ενταλμάτων	Στο υπό εξέταση άρθρο υιοθετούνται κατ' αναλογία προβλέψεις του ν. 4820/2021 (Α' 130) και συγκεκριμένα τα άρθρα 68, 152, 160 και 163, όπως αυτά έχουν ερμηνευθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο (Τμ. Δεύτερο 147/2023, 1515/2022, 1514/2022). Στη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Πρακτικά Ολομέλειας της 11ης Γενικής Συνεδρίασης της 6ης Απριλίου 2011, της 12ης Γενικής Συνεδρίασης της 13ης Απριλίου 2011) στηρίζεται και η διάταξη περί καταστροφής των αντιγράφων των χρηματικών ενταλμάτων που εισάγεται με την παρ. 3 του προτεινόμενου άρθρου.
Άρθρο 477 Ακύρωση χρηματικών ενταλμάτων	Στην παρ. 1 υιοθετούνται οι προβλέψεις του άρθρου 30 του β.δ. 17-5/1959 και της παρ. 3 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018, με τις οποίες προβλέπονται τα σχετικά με την ακύρωση των εκδοθέντων χρηματικών

	ενταλμάτων. Στις παρ. 2 και 3 περιλαμβάνονται οι προβλέψεις του άρθρου 31 του β.δ. 17/5-15/6/1959.
Άρθρο 478 Απώλεια χρηματικών ενταλμάτων	Επαναλαμβάνονται οι προβλέψεις των άρθρων 74 και 75 του β.δ. 17-5/1959, αναφορικά με την περίπτωση απώλειας χρηματικού εντάλματος και την έκδοση νέου. Επίσης, στην παρ. 2 προβλέπεται η διαδικασία που ακολουθείται για την ακύρωση λόγω απώλειας του χρηματικού εντάλματος.
Άρθρο 479 Εξόφληση χρηματικών ενταλμάτων	Η ισχύουσα νομοθεσία ορίζει ως τρόπους εξόφλησης των χρηματικών ενταλμάτων: α) την πληρωμή στο ταμείο, με μετρητά ή επιταγές (άρθρο 60 β.δ. 17-5/1959), β) την πληρωμή με μεταφορά ή κατάθεση του πληρωτέου ποσού σε τραπεζικό λογαριασμό του δικαιούχου, όπως προβλέπεται στην υπό στοιχεία ΠΟΛ. 1140/2006 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Δικαιολογητικά εξόφλησης τίτλων πληρωμής ή επιστροφής - εξόφληση με εντολή μεταφοράς - ρυθμίσεις θεμάτων εξόφλησης τίτλων πληρωμής ή επιστροφής» (Β' 1862) και την υπ' αρ. 74381/1978 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών «Εξόφλησις χρηματικών ενταλμάτων των Δήμων και Κοινοτήτων και των εκ τούτων εξηρημένων Νομικών Προσώπων δι' εντολών μεταφοράς του προϊόντος αυτών εις τραπεζικούς λογαριασμούς των δικαιούχων» (Β' 948), καθώς και την παρ. 1 του άρθρου 11 του ν. 4557/2018, γ) την πληρωμή με παρακατάθεση του ποσού στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (άρθρα 7, 8 και 18 του ν. 2882/2001, υπ' αρ. 15953/2021 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών «Δημόσια κατάθεση οφειλών φορέων Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους» (Β' 674) και την υπό στοιχεία 66657/ΕΞ2021/2021 Εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών) και δ) την εξόφληση με συμψηφισμό (άρθρο 75 Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων). Από τους παραπάνω τρόπους πληρωμής, η παρ. 1 του υπό εξέταση άρθρου διατηρεί τις περ. β), γ) και δ), επιτρέποντας κατ' εξαίρεση την πληρωμή με άλλον τρόπο μόνο εάν οι τρόποι αυτοί δεν είναι εφικτό να εφαρμοσθούν. Υπενθυμίζεται ότι, βάσει του άρθρου 1 της υπό στοιχεία ΠΟΛ. 1140/2006, οι δαπάνες του δημοσίου πληρώνονται υποχρεωτικά μέσω τραπεζικού λογαριασμού. Υπογραμμίζεται ότι, με τα δύο τελευταία εδάφια της παρ. 1 καθίσταται σαφές ότι κάθε έξοδο που προκύπτει κατά την εξόφληση του χρηματικού εντάλματος βαρύνει τον δικαιούχο αυτού, συμπεριλαμβανομένων και των εξόδων που επιβαρύνουν τον εντολέα δήμο ή περιφέρεια στις περιπτώσεις των διατραπεζικών συναλλαγών. Η παρ. 2 ρυθμίζει ζητήματα που προκύπτουν κατά τον συμψηφισμό και έχουν αντιμετωπισθεί από τα δικαστήρια όπως ενδεικτικά με τις υπ' αρ. 3169/1992, 3144/1994 αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας ή από το αρμόδιο Υπουργείο Εσωτερικών. Η απαγόρευση της μερικής

	εξόφλησης των χρηματικών ενταλμάτων που περιέχεται στην παρ. 3, προέρχεται τόσο από αποφάσεις και οδηγίες της Κεντρικής Διοίκησης όσο και από την ερμηνεία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στην παρ. 4 καθορίζεται η σειρά προτεραιότητας σε περίπτωση σωρευτικών παρακρατήσεων υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, του Ηλεκτρονικού Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και των δήμων και περιφερειών. Η παρ. 5 παραπέμπει στις ειδικές ρυθμίσεις που ισχύουν για την πληρωμή των δαπανών του Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Σε περίπτωση πολλαπλών κατασχέσεων ή εκχωρήσεων τηρείται η σειρά προτεραιότητας της παρ. 6, όπως αναφέρεται στην εγκύκλιο του Υπουργείου Οικονομικών 2/45136/0026/2017.
Άρθρο 480 Συμψηφιστικά χρηματικά εντάλματα	Η παραπομπή του υπό εξέταση άρθρου νοείται σήμερα ως παραπομπή στο άρθρο 69Ε του ν. 4270/2014, και στην υπ' αρ. 41594/2017 κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών «Έκδοση συμψηφιστικών ενταλμάτων από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού και νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών» (Β' 4422).
Άρθρο 481 Ευθύνες οργάνων	Με το παρόν εξομοιώνεται η ευθύνη των υπαλλήλων των δήμων και των περιφερειών με την ευθύνη των αντίστοιχων υπηρεσιών του Δημοσίου, επεκτείνοντας και σε αυτούς τις προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου 85 του ν. 4446/2016 και καθορίζεται ρητά το πλαίσιο ευθύνης των υπαλλήλων που μετέχουν στα επιμέρους στάδια της διαδικασίας εκκαθάρισης, εντολής πληρωμής και εξόφλησης των δαπανών των δήμων και των περιφερειών. Σκοπός της διάταξης είναι η διασφάλιση της νομιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, μέσω της ενίσχυσης της ατομικής λογοδοσίας κάθε εμπλεκόμενου υπαλλήλου. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι οι υπάλληλοι που συμμετέχουν στη διαδικασία εκκαθάρισης και εντολής πληρωμής δαπανών, καθώς και εκείνοι που συμμετέχουν στην εξόφληση των σχετικών χρηματικών ενταλμάτων, ευθύνονται εις ολόκληρον έναντι του δήμου ή της περιφέρειας, για κάθε θετική ζημία που προκαλείται από πράξη ή παράλειψή τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εφόσον αυτή οφείλεται σε δόλο ή βαρεία αμέλεια. Παράλληλα, υπέχουν ποινική και πειθαρχική ευθύνη, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Οι αχρεωστήτως λαβόντες ευθύνονται ανεξάρτητα από υπαιτιότητα αυτών σε κάθε περίπτωση αχρεώστητης πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 148 του ν. 4820/2021 (Α' 130). Η ευθύνη που προβλέπεται δεν είναι αδιαφοροποίητη, αλλά επιμερίζεται αναλόγως του βαθμού εμπλοκής εκάστου υπαλλήλου στη διαχειριστική διαδικασία και του κύκλου αρμοδιοτήτων του κατά το στάδιο στο οποίο μετείχε. Κατ' αυτόν τον τρόπο, κάθε υπάλληλος υπέχει ευθύνη αποκλειστικά για το μέρος της διαδικασίας που εμπίπτει στα καθήκοντά του και στο μέτρο που η πράξη ή παράλειψή του συνέβαλε αιτιωδώς στην επέλευση της ζημίας.
Άρθρο 482	Στην παρ. 1 κωδικοποιούνται ο ορισμός των χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 4270/2014 και της παρ.

Έννοια και προϋποθέσεις έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής	1 του άρθρου 32 του β.δ. 17-5/1959. Η παρ. 2 επαναλαμβάνει κατά βάση τις προϋποθέσεις της παρ. 1 του άρθρου 172 του ν. 3463/2006 και της παρ. 2 του άρθρου 100 του ν. 4270/2014, επιχειρώντας να συμπυκνώσει σε μία σύντομη πρόταση τις φραστικά αποκλίνουσες – αλλά ουσιαστικά ταυτιζόμενες – προϋποθέσεις των ανωτέρω άρθρων. Το περιεχόμενο του χρηματικού εντάλματος προπληρωμής ορίζεται με ακρίβεια στην παρ. 4 του άρθρου 77 του ν. 4446/2016, οι διατάξεις της οποίας μεταφέρονται στην παρ. 3 του παρόντος άρθρου. Περαιτέρω, η παρ. 4 διαφοροποιούμενη από την παρ. 1 του άρθρου 32 β.δ. 17-5/1959, που περιορίζει την έκδοση των χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής μόνο στο όνομα μονίμων υπαλλήλων, εναρμονίζεται με το σύγχρονο πλαίσιο της παρ. 3 του άρθρου 100 του ν. 4270/2014, που επεκτείνει τη δυνατότητα έκδοσης των χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής στους τακτικούς υπαλλήλους των δήμων και των περιφερειών. Ως τακτικοί υπάλληλοι νοούνται οι μόνιμοι υπάλληλοι και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου. Έτσι, η παρ. 4 περιλαμβάνει στους δυνητικούς υπολόγους τους υπαλλήλους αμφοτέρων των κατηγοριών, ανεξαρτήτως κλάδου ή ειδικότητας, αποκλείοντας ρητά τους ασυνεπείς υπολόγους προγενέστερων ενταλμάτων, όπως δηλαδή ορίζεται στην παρ. 2 του άρθρου 33 του β.δ. 17-5/1959. Η παρ. 5 ρυθμίζει ειδικά την περίπτωση έκδοσης χρηματικού εντάλματος προπληρωμής για την προκαταβολή εξόδων μετακίνησης εκτός έδρας, κατ' αντιστοιχία αυτών που ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 101 του ν. 4270/2014. Επισημαίνεται, ότι επιτρέπεται κατ' εξαίρεση η έκδοση χρηματικού εντάλματος προπληρωμής στο όνομα υπαλλήλου ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, όταν πρόκειται να προκαταβληθούν σε αυτόν τα έξοδα μετακίνησής του εκτός έδρας με εντολή του δήμου ή της περιφέρειας. Τέλος, οι προτεινόμενες διατάξεις της παρ. 6 ρυθμίζουν την περίπτωση μεταβολής στο πρόσωπο του υπολόγου, η οποία δεν αντιμετωπίζεται από την κείμενη νομοθεσία, παρά μόνο ως αντικείμενο εξουσιοδότησης (περ. γ άρθρου 106 ν. 4270/2014) που όμως δεν έχει ενεργοποιηθεί.
Άρθρο 483 Προθεσμία απόδοσης λογαριασμού	Ως προς την προθεσμία απόδοσης λογαριασμού για το χρηματικό ένταλμα προπληρωμής, η παρ. 1 του άρθρου 32 του β.δ. 17-5/1959 ορίζει ότι αυτή δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του τριμήνου και ότι πρέπει να λήγει έναν τουλάχιστον μήνα πριν από τη λήξη του οικονομικού έτους, ο δε ν. 4270/2014 δεν ορίζει τη μέγιστη επιτρεπτή διάρκεια της προθεσμίας, αλλά προβλέπει: α) ότι τα εντάλματα προπληρωμής εκδίδονται κατά κανόνα μέχρι την 20η Δεκεμβρίου, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 100, β) ότι οι πληρωμές από τον υπόλογο διενεργούνται το αργότερο μέχρι την 31η Δεκεμβρίου του οικείου έτους σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 102 και

	γ) ότι η προθεσμία απόδοσης λογαριασμού δεν μπορεί να ορισθεί πέραν του ενός (1) μήνα από τη λήξη του έτους κατά το οποίο εκδόθηκε το ένταλμα προπληρωμής σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 103. Κατόπιν αυτών, στη διάταξη της παρ. 1 συντίθενται οι παραπάνω ρυθμίσεις και αφενός μεν ορίζεται η μέγιστη διάρκεια της προθεσμίας σε έξι (6) μήνες, επιτρέποντας έτσι στη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή να καθορίζει τη συγκεκριμένη διάρκεια εν όψει των παραμέτρων κάθε περίπτωσης, αφετέρου δε τοποθετείται η καταληκτική ημερομηνία την 31η Δεκεμβρίου, έτσι ώστε να μη μεταβιβάζεται στο επόμενο οικονομικό έτος η εκκρεμότητα τακτοποίησης του εκδοθέντος χρηματικού εντάλματος. Η παρ. 2 αφορά στην παράταση της προθεσμίας απόδοσης λογαριασμού και στους όρους αυτής. Η παρ. 3 εισάγει νέα ρύθμιση για ζήτημα που δεν αντιμετωπίζεται από τις ισχύουσες διατάξεις. Τέλος, στην παρ. 4 επαναλαμβάνεται η ρύθμιση περί τήρησης του βιβλίου της παρ. 6 του άρθρου 32 του β.δ. 17-5/1959, αφαιρουμένης της εμπλοκής των δημοτικών ή περιφερειακών αρχών στη διαδικασία καταλογισμού του υπολόγου, δεδομένου ότι η αρμοδιότητα αυτή ασκείται από το Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με το άρθρο 134 του ν. 4820/2021.
Άρθρο 484 Υποχρεώσεις υπολόγων	Η παρ. 1 προβλέπει ως μοναδικό τρόπο εξόφλησης του χρηματικού εντάλματος προπληρωμής τη μεταφορά σε τραπεζικό λογαριασμό, κατά τα πρότυπα των προβλέψεων που ισχύουν για την πάγια προκαταβολή. Με τον τρόπο αυτό, καθίστανται άνευ αντικειμένου οι ρυθμίσεις του άρθρου 37 του β.δ. 17-5/1959, περί της υποχρέωσης των υπολόγων να διαφυλάττουν τα χρήματα που διαχειρίζονται και να επισυνάπτουν το βιβλιάριο καταθέσεων-αναλήψεων στα δικαιολογητικά απόδοσης λογαριασμού. Με την παρ. 2 επιδιώκεται η αυτοτελής διαχείριση και παρακολούθηση κάθε χρηματικού εντάλματος προπληρωμής. Ο κανόνας της παρ. 3 απορρέει από την ισχύουσα νομοθεσία, ήτοι την παρ. 4 του άρθρου 32 του β.δ. 17-5/1959 και την παρ. 3 του άρθρου 102 του ν. 4270/2014. Στο παρόν άρθρο δεν συμπεριελήφθησαν οι προβλέψεις του άρθρου 34 του β.δ. 117-5/1959 καθώς θεωρήθηκαν αναχρονιστικές, άνευ πρακτικής χρησιμότητας και σιωπηρώς καταργημένες στην πράξη.
Άρθρο 485 Απόδοση λογαριασμού	Στις παρ. 1 και 2 περιλαμβάνονται οι ισχύουσες προβλέψεις του άρθρου 32 του β.δ. 17-5/1959 και των άρθρων 102 και 103 του ν.4270/2014, με τη διαφορά ότι παραλείπεται στη διαδικασία απόδοσης η εμπλοκή της υπηρεσίας στην οποία αφορά η δαπάνη και, για λόγους απλούστευσης, ανατίθεται στην οικονομική υπηρεσία το έργο του ελέγχου των δικαιολογητικών πληρωμής, ενώ παράλληλα ορίζεται ότι η έγκριση της δημοτικής ή περιφερειακής επιτροπής έπεται– και δεν προηγείται – του ελέγχου της οικονομικής υπηρεσίας. Η παρ. 3 περιέχει νέα ρύθμιση, που αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο ματαίωσης ή πρόωρης εκπλήρωσης του σκοπού, για τον οποίο εκδόθηκε το ένταλμα προπληρωμής. Περαιτέρω, η παρ. 4 αποδίδει συνδυαστικά τις προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου

	103 του ν. 4270/2014 και του άρθρου 133 του ν. 4820/2021, ρυθμίζοντας την περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας απόδοσης λογαριασμού.
Άρθρο 486 Έλεγχος χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής από το Ελεγκτικό Συνέδριο	Η παρ. 1 παραπέμπει στα άρθρα 133 και 134 του ν. 4820/2021, που ρυθμίζουν τον έλεγχο των χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής από το δικαστήριο. Ως εκ τούτου τα της ευθύνης των υπολόγων και του καταλογισμού ή της απαλλαγής τούτων εξετάζονται αποκλειστικά στο πλαίσιο της ανωτέρω διαδικασίας, με συνέπεια οι προτεινόμενες διατάξεις να μην αναφέρονται στα ζητήματα αυτά, σε αντίθεση τόσο προς τα άρθρα 102 και 152 του ν. 4270/2014 όσο και προς το άρθρο 32 του β.δ. 17-5/1959. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η ρύθμιση του ίδιου ζητήματος από πληθώρα παράλληλων και αντιφατικών μεταξύ τους διατάξεων και αναγνωρίζεται ταυτόχρονα ο κυρίαρχος ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς την επιτήρηση και τον έλεγχο των δημοσίων υπολόγων.
Άρθρο 487 Πάγια προκαταβολή	Στην παρ. 1 διατυπώνεται ο ορισμός της πάγιας προκαταβολής, όπως αυτός προκύπτει από το άρθρο 108 του ν. 4270/2014, σε συνδυασμό με τον σκοπό που εξυπηρετεί, και εισάγεται η απαραίτητη προϋπόθεση της ύπαρξης σχετικής πίστωσης στον προϋπολογισμό προκειμένου να καταστεί δυνατή η πληρωμή δαπάνης από την πάγια προκαταβολή. Επισημαίνεται ότι, ως τακτικό προσωπικό νοούνται οι μόνιμοι υπάλληλοι και οι υπάλληλοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου του δήμου. Με την παρ. 2 προβλέπεται ο τρόπος με τον οποίο συνιστάται η πάγια προκαταβολή, των δήμων και των περιφερειών με την κωδικοποίηση των διατάξεων της παρ. 1 του άρθρου 173 του ν. 3463/2006 και της παρ. 8 του άρθρου 266 του ν. 3852/2010. Οι διατάξεις της παραγράφου δεν θέτουν περιορισμούς στο είδος και στο ύψος των δαπανών που επιτρέπεται να πληρώνονται από την πάγια προκαταβολή, παρέχουν όμως στη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή τη διακριτική ευχέρεια να καθορίσει τέτοιους περιορισμούς. Περαιτέρω, ρυθμίζεται το ζήτημα της αναπλήρωσης του υπολόγου της πάγιας προκαταβολής καθώς από την ισχύουσα νομοθεσία, προβλέπεται άλλοτε μεν ως δυνητική (περ. γ παρ. 1 άρθρου 173 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και παρ. 1 άρθρου 109 ν. 4270/2014), άλλοτε δε ως υποχρεωτική (παρ. 8 άρθρου 266 ν. 3852/2010). Η προτεινόμενη διάταξη χαρακτηρίζει την αναπλήρωση δυνητική και για τη συντέλεσή της προβλέπει την υπογραφή πρωτοκόλλου παράδοσης-παραλαβής, έτσι ώστε να οριοθετείται με σαφήνεια το μέτρο της ευθύνης των υπολόγων. Στην παρ. 3 αναφέρονται τα ποσά της πάγιας προκαταβολής των δήμων και των περιφερειών και στην παρ. 4 περιλαμβάνονται οι ισχύουσες διατάξεις περί κατάθεσης του ποσού της πάγιας προκαταβολής σε πιστωτικό ίδρυμα, το οποίο επιλέγεται από τη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή, χωρίς να προηγείται πρόταση του υπολόγου. Με την παρ. 5 διατηρείται μεν η προϋπόθεση της προηγούμενης γραπτής εντολής του δημάρχου ή του περιφερειάρχη, για τις πληρωμές από την πάγια

	προκαταβολή του δήμου με την ευχέρεια όμως τούτων να εξουσιοδοτήσουν σχετικά άλλο πρόσωπο, αιρετό ή μη. Η διαδικασία αποκατάστασης του αναλωθέντος ποσού της πάγιας προκαταβολής που περιγράφεται στην παρ. 6, συμπυκνώνει τις ρυθμίσεις της παρ. 2 του άρθρου 109 του ν. 4270/2014, της παρ. 2 του άρθρου 173 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και του άρθρου 35 του β.δ.17-5/1959, εισάγοντας τις ακόλουθες αλλαγές: α) η ανανέωση του ποσού της πάγιας προκαταβολής χωρεί πάντα με χρηματικά εντάλματα αποκατάστασης και όχι με την υποβολή των δικαιολογητικών πληρωμής στον ταμία, όπως ορίζει η παρ. 4 του άρθρου 35 του β.δ. 17-5/1959, β) η αποκατάσταση του ποσού της πάγιας προκαταβολής δεν γίνεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα (ανά μήνα ή και νωρίτερα), όπως ορίζει η παρ. 2 του άρθρου 109 του ν. 4270/2014, αλλά κάθε φορά που έχει αναλωθεί ολόκληρο ή το ήμισυ τουλάχιστον του ποσού αυτής, γ) τα χρηματικά εντάλματα αποκατάστασης εκδίδονται στο όνομα του υπολόγου και όχι στο όνομα των πληρωθέντων δικαιούχων, που προβλέπουν η παρ. 2 του άρθρου 173 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η παρ. 5 του άρθρου 35 του β.δ. 17-5/1959. Στην παρ. 7 ενσωματώνονται οι ρυθμίσεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 110 του ν. 4270/2014, της παρ. 4 του άρθρου 32 και της παρ. 7 του άρθρου 35 του β.δ 17-5/1959 καθώς και του άρθρου 111 του ν. 4700/2020, παραλειπομένης της εμπλοκής της δημοτικής ή περιφερειακής επιτροπής στη διαδικασία καταλογισμού σε βάρος του υπολόγου. Με την παρ. 8 εισάγεται ρητά η υποχρέωση σύστασης πάγιας προκαταβολής στις δημοτικές κοινότητες. Για τις πληρωμές που διενεργούνται από αυτήν δεν απαιτούνται γραπτές εντολές. Περαιτέρω, παρέχεται εξουσιοδότηση ρύθμισης με υπουργική απόφαση των ειδικότερων ζητημάτων που αφορούν στην πάγια προκαταβολή των δημοτικών κοινοτήτων. Στην παρ. 9 εισάγονται οι προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου 28 του ν. 5056/2023 (Α'163) και ορίζεται ρητά η υποχρεωτική σύσταση πάγιας προκαταβολής για τον διευθυντή, ή τον εκτελούντα χρέη διευθυντή της σχολικής μονάδας ή τους αναπληρωτές αυτών. Για τις πληρωμές που διενεργούνται από αυτήν δεν απαιτούνται γραπτές εντολές. Επιπλέον, παρέχεται εξουσιοδότηση ρύθμισης με υπουργική απόφαση των ειδικότερων ζητημάτων που αφορούν στην πάγια προκαταβολή της παρούσας. Με την παρ. 10 ρητά ορίζονται ως ακατάσχετοι οι τραπεζικοί λογαριασμοί στους οποίους έχουν κατατεθεί χρηματικά ποσά που προορίζονται για κάλυψη δαπανών από την πάγια προκαταβολή του παρόντος. Τέλος με την παρ. 11 εισάγεται ρητή πρόβλεψη περί δυνατότητας μη τήρησης των διαδικασιών ανάθεσης σύμβασης και έκδοσης των σχετικών διοικητικών πράξεων που προβλέπονται για τις δαπάνες που εκτελούνται μέσω της πάγιας προκαταβολής, αξίας ίσης ή κατώτερης των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ, πρόβλεψη σύμφωνη με τον ν. 4412/2016.

Άρθρο 488 Διεξαγωγή ταμειακής υπηρεσίας	Στο παρόν άρθρο διατυπώνονται οι ισχύουσες προβλέψεις του άρθρου 166 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 266 του ν. 3852/2010 περί διεξαγωγή της ταμειακής υπηρεσίας των δήμων και των περιφερειών. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι εμφανιζόμενες περιπτώσεις αδυναμίας σύστασης από δήμο ίδιας ταμειακής υπηρεσίας, με τις παρ. 2 και 3 παρέχεται η δυνατότητα λειτουργίας της ταμειακής υπηρεσίας από άλλο δήμο βάσει σύμβασης διαδημοτικής συνεργασίας ή κατόπιν απόφασης του Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης.
Άρθρο 489 Οργάνωση ταμειακής υπηρεσίας	Με την παρ. 1 ενσωματώνονται και επικαιροποιούνται τα άρθρα 50 και 51 του β.δ. 17-5/1959, στα οποία προβλέπεται η διάκριση της ταμειακής υπηρεσίας σε μονάδες εσόδων, εξόδων με δυνητικό και ενδεικτικό χαρακτήρα, καθώς οι εμφανιζόμενες ιδιαιτερότητες των δήμων που αφορούν στο μέγεθος, τη στελέχωση κ.ά. δύναται να επιβάλλουν μια άλλου είδους διαίρεση της ταμειακής υπηρεσίας. Στην παρ. 1 διατυπώνεται η διακριτική ευχέρεια κάθε φορέα να οργανώσει την ταμειακή υπηρεσία σύμφωνα με τις ανάγκες του, χωρίς ειδικούς περιορισμούς. Η παρ. 2 επαναλαμβάνει τη ρύθμιση της παρ. 3 του άρθρου 49 του β.δ. 17-5/1959, ήτοι δίνεται η δυνατότητα άσκησης των καθηκόντων της ταμειακής υπηρεσίας από τον ταμία, στην περίπτωση περιορισμένης κίνησης του ταμείου.
Άρθρο 490 Καθήκοντα ταμία	Με το υπό εξέταση άρθρο κωδικοποιούνται το άρθρο 48 και η παρ. 2 του άρθρου 52, καθώς και το άρθρο 77 του β.δ. 17-5/1959, αφαιρούνται όμως όσες ρυθμίσεις θεωρούνται σήμερα ξεπερασμένες, όπως η παράδοση από τον ταμία στους εισπράκτορες αντιγράφων των χρηματικών καταλόγων με απόδειξη και με καθορισμένη από αυτόν προθεσμία είσπραξης (άρθρα 48 και 52 β.δ. 17-5/1959), η υποβολή από τον ταμία μηνιαίου λογαριασμού εσόδων-εξόδων στον δήμαρχο ή στον περιφερειάρχη και στη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή (άρθρο 48 β.δ. 17-5/1959) και η υποβολή εισήγησης προς τον δήμαρχο ή τον περιφερειάρχη για τον καταλογισμό ελλειμμάτων σε βάρος των υπευθύνων υπαλλήλων του ταμείου (παρ. 3 άρθρο 77 β.δ. 17-5/1959). Σημειώνεται ότι τα καθήκοντα των επιμέρους υπηρεσιών οικονομικής διαχείρισης διαρθρώνονται ανάλογα με τις φάσεις εξέλιξης της δημοσιονομικής διαδικασίας, ως προς τις οποίες κάθε υπηρεσία ασκεί τις αντίστοιχες αρμοδιότητες. Κατ' εφαρμογή των ν. 4270/2014 και 4820/2021, καθώς και σύμφωνα με τη νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (απόφαση Ολομέλειας 1387/2021), προκύπτει ότι στα καθήκοντα του ταμία, όπως ορίζονται στην περ. ζ) του παρόντος άρθρου, περιλαμβάνεται ο έλεγχος της εξωτερικής (τυπικής) νομιμότητας του χρηματικού εντάλματος. Ο εν λόγω έλεγχος δεν ταυτίζεται ούτε πρέπει να συγχέεται με τον έλεγχο νομιμότητας της παρ. 2 του άρθρου 91 του ν. 4270/2014, ο οποίος διενεργείται στο στάδιο της εκκαθάρισης των δαπανών. Έτσι στα καθήκοντα του ταμία εμπίπτουν ζητήματα που αφορούν στον έλεγχο της πληρότητας και κανονικότητας των συνημμένων στο χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικών, δηλαδή την

	ύπαρξη όλων των απαιτούμενων κατά νόμο εγγράφων και την τυπική ορθότητα αυτών, την ύπαρξη σφραγίδας, υπογραφής και χρονολογίας, της επάρκειας υπολοίπου τόσο στην αντίστοιχη πίστωση του προϋπολογισμού όσο και στον ταμειακό λογαριασμό εσόδων που βαρύνεται με τη δαπάνη, καθώς και της ταυτοποίησης των δικαιούχων. Χαρακτηριστική του εύρους ευθύνης και άρα του ελέγχου που διενεργείται από τον ταμία είναι η αναφορά στην παρ. 12 της ως άνω απόφασης του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με την οποία «...η ευθύνη του ταμία στις οικονομικές υπηρεσίες για μη νόμιμη εκταμίευση οριοθετείται εντός συγκεκριμένου πλαισίου ... και δεν εκτείνεται στην επαλήθευση των αριθμητικών υπολογισμών ή λοιπών στοιχείων που έχουν ήδη ελεγχθεί στο στάδιο της εκκαθάρισης της δαπάνης» (βλ. και αιτιολογική έκθεση άρθρου 503).
Άρθρο 491 Καθήκοντα υπηρετούντων στο Τμήμα Εσόδων της ταμειακής υπηρεσίας	Επαναλαμβάνονται οι ισχύουσες ρυθμίσεις των άρθρων 50, 52, 58 και 59 του β.δ. 17-5/1959, με τις οποίες περιγράφονται τα καθήκοντα των υπηρετούντων στο τμήμα εσόδων της ταμειακής υπηρεσίας, χωρίς εντούτοις να υφίστανται περαιτέρω ουσιαστικές μεταβολές. Στην περίπτωση που δεν υφίσταται προϊστάμενος του τμήματος, τα καθήκοντα ασκούνται από τον αρμόδιο υπάλληλο.
Άρθρο 492 Καθήκοντα υπηρετούντων στο Τμήμα Εξόδων της ταμειακής υπηρεσίας	Περιλαμβάνονται προβλέψεις των άρθρων 50, 51 και 60 του β.δ. 17-5/1959, με τις οποίες περιγράφονται τα καθήκοντα των υπηρετούντων στο τμήμα εξόδων της ταμειακής υπηρεσίας χωρίς εντούτοις να υφίστανται περαιτέρω ουσιαστικές μεταβολές.
Άρθρο 493 Καθήκοντα υπηρετούντων στο Τμήμα Ταμειακών Διαχειριστών	Περιλαμβάνονται προβλέψεις των άρθρων 53, 54 και 58 του β.δ. 17-5/1959, με τις οποίες περιγράφονται τα καθήκοντα των υπηρετούντων στο τμήμα των ταμειακών διαχειριστών της ταμειακής υπηρεσίας χωρίς εντούτοις να υφίστανται περαιτέρω ουσιαστικές μεταβολές.
Άρθρο 494 Ημερήσια τακτοποίηση διαχείρισης	Συνδυάζονται οι προβλέψεις των άρθρων 58 και 59 του β.δ. 17-5/1959 με σκοπό την απλοποίηση της διαδικασίας, καθιερώνεται ως βάση για την έκδοση του γραμματίου είσπραξης, δηλαδή του παραστατικού με το οποίο συντελείται η είσπραξη εσόδων, και την τακτική εισαγωγή των εισπράξεων στο ταμείο, το ημερήσιο δελτίο εισπράξεων.
Άρθρο 495 Είσπραξη εσόδων	Οι παρ. 1, 2 και 3 περιέχουν τις ρυθμίσεις των παρ. 1 και 5 του άρθρου 167 του ν. 3463/2006, σε συνδυασμό με το άρθρο 48 του β.δ. 17-5/1959. Με την παρ. 4 επεκτείνεται στους δήμους και τις περιφέρειες η ποινική ευθύνη για τη μη καταβολή οφειλών προς το δημόσιο. Στις παρ. 5 και 6 επαναλαμβάνονται οι προβλέψεις των παρ. 2 και 4 του άρθρου 167 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.
Άρθρο 496 Αποδεικτικά είσπραξης	Υιοθετούνται οι ρυθμίσεις των άρθρων 55 και 56 του β.δ. 17-5/1959, χωρίς να περιλαμβάνονται οι προβλέψεις περί της χειρόγραφης μορφής των αποδεικτικών είσπραξης, της προαρίθμησης αυτών ετησίως και της θεώρησής τους από τον προϊστάμενο που προβλέπει η παρ. 18 του άρθρου 7 του ν. 2307/1995 (Α'113), η οποία ενσωματώνεται επικαιροποιημένη στο άρθρο 499 περί εσόδων εισπραττόμενων οίκοθεν

	εκτός του ταμείου, για τις περιπτώσεις των ειδικών αποδείξεων είσπραξης ή των αποδείξεων τύπου εισιτηρίων. Επισημαίνεται η υποχρέωση των αρμόδιων υπηρεσιών των δήμων και των περιφερειών για την άμεση έκδοση των νόμιμων αποδεικτικών είσπραξης. Έχει παρατηρηθεί ότι, ιδίως σε περιπτώσεις πληρωμών με κατάθεση σε τραπεζικούς λογαριασμούς, η μη έγκαιρη έκδοση του σχετικού παραστατικού (διπλοτύπου είσπραξης) οδηγεί στην πρακτική αντιμετώπιση της είσπραξης ως μη γενόμενης. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μετατίθενται αδικαιολόγητα σε βάρος του πληρώσαντος οφειλέτη οι συνέπειες της παράλειψης έκδοσης του αποδεικτικού είσπραξης, παρά το ότι η καταβολή έχει πράγματι πραγματοποιηθεί. Ως εκ τούτου υπογραμμίζεται η ανάγκη άμεσης και ορθής διοικητικής ανταπόκρισης, προκειμένου να διασφαλίζονται η ασφάλεια δικαίου και η προστασία των συναλλασσομένων.
Άρθρο 497 Είσπραξη εσόδων εντός ταμείου	Κωδικοποιούνται και προσαρμόζονται στο μηχανογραφικό ηλεκτρονικό σύστημα, τα άρθρα 58 και 59 του β.δ. 17-5/1959, αναφορικά με τη διαδικασία διενέργειας της είσπραξης των εσόδων εντός του ταμείου.
Άρθρο 498 Ακύρωση διπλοτύπου είσπραξης	Η ακύρωση των διπλοτύπων είσπραξης προβλέπεται από την παρ. 2 του άρθρου 55 του β.δ. 17-5/1959, οι ρυθμίσεις της οποίας αποδίδονται στην παρ. 1 του προτεινόμενου άρθρου, προσαρμοσμένες στη μηχανογραφημένη ηλεκτρονική έκδοση των αποδεικτικών. Η απαγόρευση αλλοίωσης των εκτυπωμένων αποδεικτικών είσπραξης, που διατυπώνεται στην παρ. 2 του άρθρου 55 του β.δ. 17-5/1959, επαναλαμβάνεται στην παρ. 2 του υπό εξέταση άρθρου, με επιπλέον πρόβλεψη την υποχρέωση ακύρωσης σε περίπτωση λάθους ενώ η παρ. 3 συμπληρώνει τις προηγούμενες παραγράφους και έχει τακτοποιητικό χαρακτήρα.
Άρθρο 499 Έσοδα εισπραττόμενα οίκοθεν εκτός ταμείου	Θεσπίζεται για πρώτη φορά ρητό και συνεκτικό νομοθετικό πλαίσιο για την επιτόπια είσπραξη εσόδων των δήμων και περιφερειών εκτός του ταμείου, ήτοι εκτός των κεντρικών διοικητικών εγκαταστάσεων των φορέων. Μέχρι σήμερα, η πρακτική αυτή – αν και υπαρκτή και λειτουργικά αναγκαία σε πολλές περιπτώσεις - δεν διέπεται από ειδικές διατάξεις, γεγονός που προκαλεί νομική αβεβαιότητα και λειτουργικά κενά ως προς τη νομιμότητα και τη λογιστική παρακολούθηση των σχετικών συναλλαγών. Η ανάγκη ρύθμισης αναδεικνύεται κυρίως σε δήμους με έντονες γεωγραφικές ιδιομορφίες και εκτεταμένες εδαφικές ενότητες, στους οποίους διαβιούν δημότες κάτοικοι σε δυσπρόσιτες, απομακρυσμένες ή νησιωτικές περιοχές αλλά και στις περιπτώσεις που τα τέλη καταβάλλονται ταυτόχρονα με τη χρήση του έργου ή της υπηρεσίας, όπως εισιτήρια μουσείων, καλλιτεχνικών παραστάσεων, κινηματογράφων. Στις περιπτώσεις αυτές, η επιτόπια είσπραξη από εξουσιοδοτημένους εισπράκτορες κρίνεται επιβεβλημένη για την εξυπηρέτηση των δημοτών κατοίκων και τη διασφάλιση της είσπραξης δημοσίων εσόδων με ευελιξία και την ταυτόχρονη τήρηση των αρχών της νομιμότητας, της διαφάνειας και της χρηστής δημοσιονομικής

	διαχείρισης. Στο άρθρο παρέχεται η δυνατότητα διενέργειας όλων των διαδικασιών με ψηφιακό τρόπο, tablet ή άλλα μέσα και η διενέργεια των σχετικών πληρωμών με ηλεκτρονικά μέσα εφόσον κάτι τέτοιο μπορεί να υποστηριχθεί από τον οικείο δήμο. Στην περίπτωση που για την είσπραξη από τους εξουσιοδοτημένους υπαλλήλους του δήμου χρησιμοποιούνται ειδικές αποδείξεις είσπραξης ή αποδείξεις τύπου εισιτηρίων, πριν από τη χρήση τους αριθμούνται και σφραγίζονται με τη σφραγίδα του δήμου, θεωρούνται δε στην τελευταία σελίδα τους από τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών. Η υπό εξέταση ρύθμιση εισάγει τις αναγκαίες θεσμικές εγγυήσεις και οργανωτικές προβλέψεις, ώστε η είσπραξη αυτή να διενεργείται με ασφάλεια δικαίου και υπό συνθήκες ελέγχου και λογοδοσίας, εντός του συνολικού πλαισίου οικονομικής διαχείρισης των φορέων.
Άρθρο 500 Είσπραξη εσόδων μέσω λογαριασμών ύδρευσης- αποχέτευσης	Επαναλαμβάνεται η παρ. 2 του άρθρου 167 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, με την οποία δίνεται η δυνατότητα να συνεισπράττονται με τους λογαριασμούς ύδρευσης, αποχέτευσης και άλλα βεβαιωμένα χρέη από τέλη και εισφορές ανταποδοτικού χαρακτήρα, ύστερα από αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου.
Άρθρο 501 Είσπραξη εσόδων μέσω φορέων είσπραξης	Στο παρόν άρθρο ενσωματώνονται ρυθμίσεις βάσει της παρ. 5 του άρθρου 29 του ν. 3185/2003 (Α'229), ως προς την είσπραξη από τα Ελληνικά Ταχυδρομεία, της παρ. 3 του άρθρου 2 του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων ως προς την είσπραξη από τράπεζες και πιστωτικούς οργανισμούς για μελλοντική εφαρμογή, καθώς η απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών που προβλέπεται σε αυτήν δεν έχει εκδοθεί. Επιπρόσθετα, στην προτεινόμενη διάταξη εισάγονται και οι υπηρεσίες ηλεκτρονικών πληρωμών που πλέον χρησιμοποιούνται ευρέως.
Άρθρο 502 Είσπραξη βάσει γραμματίων	Οι προβλέψεις του υπό εξέταση άρθρου αποτελούν αναγκαία συνέπεια των προηγούμενων άρθρων περί των τρόπων είσπραξης των εσόδων, τα οποία και συμπληρώνουν, χωρίς οποιαδήποτε μεταβολή ως προς το ισχύον καθεστώς.
Άρθρο 503 Απώλεια αποδεικτικών είσπραξης	Στο άρθρο 71 του β.δ. 17-5/1959, το οποίο ρυθμίζει την έκδοση αντιγράφων σε περίπτωση απώλειας των αποδεικτικών είσπραξης, περιγράφεται μία αυστηρή και σύνθετη διαδικασία, που περιλαμβάνει τη διενέργεια ένορκης κατάθεσης ενώπιον του ειρηνοδικείου, εγκριτικής απόφασης του δημάρχου για την έκδοση αντιγράφου και, αν υπαίτια της απώλειας είναι δημοτική ή άλλη δημόσια υπηρεσία, βεβαίωσης του οικείου προϊσταμένου, στην οποία μνημονεύεται και ο υπαίτιος υπάλληλος. Το παρόν προτεινόμενο άρθρο απλοποιεί πλήρως την έκδοση αντιγράφων, λόγω του μηχανογραφημένου τους χαρακτήρα.
Άρθρο 504 Πληρωμή δαπανών	Οι παρ. 1 και 2 του παρόντος αποδίδουν τις ρυθμίσεις των παρ. 1 έως 3 του άρθρου 60 του β.δ. 17-5/1959, όπως αυτές έχουν ερμηνευθεί από το Ελεγκτικό Συνέδριο με αποφάσεις του, όπως ενδεικτικά Ολ. 1387/2021 και Τμ. Δεύτερο 524/2024. Επί των προτεινόμενων διατάξεων των παρ. 1 και 2 επισημαίνεται ότι τα καθήκοντα των υπηρεσιών οικονομικής

	διαχείρισης διακρίνονται ανάλογα με τις αρμοδιότητες που ασκούνται σε κάθε στάδιο της δημοσιονομικής διαδικασίας. Σύμφωνα με όσα έχουν αναλυθεί στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου 490, περί των καθηκόντων του ταμιά, ο έλεγχος της ουσιαστικής (εσωτερικής) νομιμότητας των δαπανών που εντέλλονται προς πληρωμή δεν εμπίπτει στην αρμοδιότητα της ταμειακής υπηρεσίας, αλλά στην αρμόδια για την εκκαθάριση της δαπάνης υπηρεσία. Κατά το στάδιο πληρωμής της δαπάνης, η ταμειακή υπηρεσία (είτε μέσω του ταμιά είτε δια του προϊσταμένου του τμήματος εξόδων) ελέγχει την εξωτερική (τυπική) νομιμότητα του χρηματικού εντάλματος, την πληρότητα και κανονικότητα των συνημμένων σε αυτό δικαιολογητικών (ήτοι την ύπαρξη όλων των απαιτούμενων κατά νόμο εγγράφων και την τυπική ορθότητα αυτών) και την ύπαρξη επαρκούς υπολοίπου τόσο στον αντίστοιχο αναλυτικό λογαριασμό εξόδου όσο και στον ταμειακό λογαριασμό εσόδων (γενικά, ανταποδοτικά, ειδικευμένα) που βαρύνεται με τη δαπάνη. Η παρ. 3 παραπέμπει στο άρθρο 69Z του ν. 4270/2014, που ορίζει ενδεικτικές προθεσμίες για την πληρωμή των δαπανών που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των εμπορικών συναλλαγών της παρ. Ζ' του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013. Η παρ. 4 αποτυπώνει την θέση του Ελεγκτικού Συνεδρίου σύμφωνα με την οποία, με τις διατάξεις των άρθρων 142 και 144 του Οργανικού Νόμου του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4820/2021, Α' 130) «ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα και σε συνδυασμό και με τα άρθρα 11 έως 14, 16, 20 έως 25, 48 και 60 του β.δ. 17-5/1959 καθιερώθηκε ένα νέο σύστημα δημοσιονομικής ευθύνης των διαχειριστών του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. α' βαθμού, σύμφωνα με το οποίο καθένας εξ αυτών ευθύνεται ανάλογα με τις αρμοδιότητες που του έχουν ανατεθεί στο πλαίσιο εκτέλεσης του προϋπολογισμού αυτού. Εφόσον κατά το νέο αυτό πλαίσιο ευθύνης ο ταμίας οφείλει, πριν από την εξόφληση της δαπάνης να ελέγξει ότι η πληρωμή γίνεται εντός των ορίων του οικείου προϋπολογισμού, ύστερα από εντολή του αρμόδιου οργάνου, καθώς και ότι αυτό συνοδεύεται από όλα τα απαραίτητα δικαιολογητικά, όπως αυτά αναφέρονται στις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, η ευθύνη του ως δημοσιονομικώς υπευθύνου περιορίζεται στις διαχειριστικές αυτές ενέργειες και δεν επεκτείνεται στον έλεγχο της εσωτερικής ουσιαστικής νομιμότητας της δαπάνης. Εντούτοις, το γεγονός ότι ο ταμίας δεν δύναται πλέον να ελεγχθεί και περαιτέρω, επί μη νόμιμης δαπάνης, να καταλογιστεί ως δημοσιονομικώς υπεύθυνος για το πέραν του ως άνω ελέγχου όριο, δεν συνεπάγεται αναγκαίως και την απαγόρευση προβολής από τον ταμιά ειδικώς στο πλαίσιο του κατά προτεραιότητα κατασταλτικού ελέγχου λόγων που αφορούν στην εσωτερική νομιμότητα της δαπάνης, η οποία (απαγόρευση) άλλωστε από καμία διάταξη δεν καθιερώνεται. Το ζήτημα αυτό είναι όλως διάφορο από εκείνο της έκτασης της ευθύνης του δημοτικού ταμιά στο πλαίσιο του κατασταλτικού ελέγχου, η διάγνωση της οποίας δεν

	αποτελεί αντικείμενο του κατά προτεραιότητα κατασταλτικού ελέγχου, όπως αυτός περιγράφεται στις προαναφερόμενες διατάξεις (contra Απόφ. Δευτέρου Τμήματος Ελ.Συν. 524/2024)» (σκέψη 5). Με βάση τα ανωτέρω, οι αντιρρήσεις του ταμιά, όπως αυτές προβλέπονται υπό το ισχύον νομικό καθεστώς από την παρ. 3 του άρθρου 175 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, αποτελούν μία σημαντική δικλείδα ασφαλείας εσωτερικού ελέγχου και υπό το ανωτέρω σκεπτικό εισάγονται στην παρ. 4 του παρόντος άρθρου. Περαιτέρω, σύμφωνα με την υπ' αρ. 15953/2021 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών «Δημόσια κατάθεση οφειλών φορέων Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους» (Β' 674) και την υπό στοιχεία 66657/ΕΞ2021/2021 (ΑΔΑ:9Ο97Η-Ζ6Ι) Εγκύκλιο του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής που δεν συνοδεύονται από τα απαιτούμενα αποδεικτικά φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας, εξοφλούνται υποχρεωτικά μέσω παρακατάθεσης. Έτσι με την παρ. 5 του προτεινόμενου άρθρου ορίζεται ρητά ότι, επί ελλείψεως των ανωτέρω αποδεικτικών, δεν χωρεί εξόφληση με εντολή του δημάρχου ή του περιφερειάρχη.
Άρθρο 505 Δικαιολογητικά νομιμοποίησης δικαιούχων	Ως προς το ζήτημα του καθορισμού των δικαιολογητικών νομιμοποίησης δικαιούχων, στο προτεινόμενο άρθρο γίνεται παραπομπή στην εκάστοτε ισχύουσα κανονιστική απόφαση που καθορίζει τα δικαιολογητικά νομιμοποίησης των δικαιούχων και η οποία ούτως ή άλλως εφαρμόζεται διαχρονικά από τους δήμους και τις περιφέρειες, ελλείψει ειδικής γι' αυτούς απόφασης. Σημειώνεται ότι σήμερα ισχύει η υπ' αρ. 1109228/8434/0016/2006 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Δικαιολογητικά εξόφλησης τίτλων πληρωμής ή επιστροφής - εξόφληση με εντολή μεταφοράς - ρυθμίσεις θεμάτων εξόφλησης τίτλων πληρωμής ή επιστροφής» (Β' 1862 και διόρθωση σφάλματος Β' 525).
Άρθρο 506 Είσπραξη και απόδοση κρατήσεων	Υιοθετούνται οι ρυθμίσεις των άρθρων 6 και 7 του π.δ. 584/1975 (Α' 188), που σχετίζονται με την είσπραξη και την απόδοση κρατήσεων υπέρ του δημοσίου και τρίτων. Τις ρυθμίσεις αυτές, εφαρμόζουν επί μακρόν οι δήμοι και οι περιφέρειες, χωρίς να έχουν εμφανισθεί προβλήματα ή οποιεσδήποτε δυσχέρειες κατά την εφαρμογή τους.
Άρθρο 507 Δημοσιονομικός έλεγχος	Επαναλαμβάνονται οι ισχύουσες προβλέψεις του άρθρου 168 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και της παρ. 4 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010, αναφορικά με τη διενέργεια δημοσιονομικών ελέγχων, δημιουργώντας ενιαίο πλαίσιο για τον δημοσιονομικό έλεγχο των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 508 Έντοκη κατάθεση εσόδων δήμων και περιφερειών	Κωδικοποιούνται σε κοινό για δήμους και περιφέρειες άρθρο, οι διατάξεις των άρθρων 171 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 92 του π.δ. 30/1996. Περαιτέρω, εισάγονται ρυθμίσεις κατ' αναλογία των παρ. 10 και 14 του άρθρου 69Α του ν. 4270/2014. Η νέα πρόβλεψη αφορά στο ανώτατο ποσό που μπορεί να διατηρεί σε μετρητά στο ταμείο ο ταμίας του δήμου και της περιφέρειας, το οποίο ορίζεται σε δύο χιλιάδες (2.000)

	ευρώ και δύναται να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.
Άρθρο 509 Απαλλαγή από επιβαρύνσεις εκπρόθεσμης καταβολής	Η παρ. 1 περιέχει τις προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου 174 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και της περ. δ) της παρ. 2 του άρθρου 74Α του ν. 3852/2010, σε συνδυασμό με τις προβλέψεις της περ. α) του άρθρου 70 του β.δ. 17/5-15/6/1959, της περ. στ) του άρθρου 6 του β.δ. 542/1961 και του άρθρου 41 του ν.δ. 4260/1962, με τις ακόλουθες διαφοροποιήσεις: α) την απαλλαγή από επιβαρύνσεις εκπρόθεσμης καταβολής δικαιολογεί η μη κοινοποίηση και αποδεδειγμένη μη γνώση της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας . Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκεται η ισόρροπη προστασία αφενός μεν του καλόπιστου οφειλέτη, αφετέρου δε του οικείου δήμου ή της οικείας περιφέρειας, επιπλέον δε εναρμονίζεται μερικώς το καθεστώς απαλλαγής που ισχύει για τις οφειλές προς τους δήμους και τις περιφέρειες με το αντίστοιχο και αυστηρότερο καθεστώς που ισχύει για τις οφειλές προς το δημόσιο της παρ. 4 του άρθρου 6 του ν. 4978/2022. Περί της ημερομηνίας κατά την οποία η ατομική ειδοποίηση υπερημερίας τεκμαίρεται νομίμως κοινοποιημένη ισχύουν τα αναφερόμενα στην κατ' άρθρον ανάλυση του άρθρου 456, περί πράξης βεβαίωσης οφειλής. Περί των εν λόγω ρυθμίσεων γίνεται αναλυτική αναφορά στην αιτιολογική έκθεση του άρθρου 456 και συγκεκριμένα στα περί της περ. θ) της παρ. 2 αυτού. β) οι λόγοι ανωτέρας βίας δεν κατονομάζονται, επειδή μπορεί να ποικίλουν, και αποσυνδέονται από την πρόκληση οικονομικής αδυναμίας, επειδή μπορεί να προκαλέσουν την αδυναμία επιμέλειας των προσωπικών υποθέσεων ακόμη και του οικονομικά εύρωστου οφειλέτη, γ) δεν απαιτείται ως διαδικαστική προϋπόθεση για την έκδοση της απόφασης του αρμοδίου οργάνου η γνώμη της ταμειακής υπηρεσίας κατά την έννοια του άρθρου 20 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας. Διαφορετικό δε είναι το ζήτημα της υποβολής εισήγησης από την ταμειακή υπηρεσία επί του αιτήματος του οφειλέτη, στην οποία θα αναφέρονται τα στοιχεία της υπόθεσης, χωρίς όμως αξιολογικές κρίσεις και υπηρεσιακή γνώμη υπέρ ή κατά της απαλλαγής. Παράλληλα, προβλέπεται ειδική προστασία για κατηγορίες προσώπων που τελούν σε αντικειμενική αδυναμία εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους, όπως οι στρατευμένοι με υποχρεωτική στρατιωτική θητεία και οι ανήλικοι που στερούνται νόμιμης εκπροσώπησης, με απαλλαγή των οφειλών τους από προσαυξήσεις και τόκους για το οριζόμενο χρονικό διάστημα. Περαιτέρω, στην παρ. 2 αποσαφηνίζεται, ότι για οφειλές που είναι βεβαιωμένες στη Φορολογική Διοίκηση, εφαρμόζονται οι προβλέψεις

	του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων και όχι οι προβλέψεις του υπό εξέταση άρθρου.
Άρθρο 510 Προθεσμίες βεβαίωσης και είσπραξης εσόδων	Με την παρ. 1 καθιερώνεται γενικός κανόνας πενταετούς προθεσμίας για τη βεβαίωση των εσόδων, ήτοι την έκδοση της πράξης βεβαίωσης οφειλής από τους δήμους και τις περιφέρειες, για κάθε είδους έσοδό τους. Η προθεσμία αρχίζει από τη λήξη του έτους εντός του οποίου γεννήθηκε η οφειλή, δηλαδή του έτους κατά το οποίο πραγματοποιήθηκε το γεγονός εκ του οποίου γεννήθηκε η σχετική απαίτηση του δήμου και της περιφέρειας. Παράλληλα, προβλέπεται ρητά η δυνατότητα εφαρμογής ειδικότερων διατάξεων που ορίζουν διαφορετικές προθεσμίες, ώστε να διατηρηθούν σε ισχύ υφιστάμενα ειδικά καθεστώτα όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο από τη φύση της οφειλής. Επιπλέον, εισάγονται ειδικοί κανόνες έναρξης της πενταετούς προθεσμίας για δύο ιδιαίτερες κατηγορίες απαιτήσεων των οποίων η πενταετής προθεσμία προς επίτευξη της ομοιόμορφης εφαρμογής των σχετικών κανόνων παραγραφής: α) για την εισφορά σε χρήμα που προβλέπεται από την πολεοδομική νομοθεσία, αρχίζει από τη λήξη του έτους εντός του οποίου κυρώθηκε η πράξη εφαρμογής, εκτός αν ειδικότερη διάταξη της πολεοδομικής νομοθεσίας προβλέπει διαφορετικά, και β) για τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά από δήμους και περιφέρειες, αρχίζει από τη λήξη του έτους εντός του οποίου πραγματοποιήθηκε η καταβολή ή κατέστη αυτή αχρεώστητη, ώστε να εξασφαλίζεται επαρκές χρονικό περιθώριο για την αναζήτησή τους. Με την παρ. 2 ρυθμίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες οι υπόχρεοι δεν έχουν υποβάλει δήλωση αναγκαίων στοιχείων ή έχουν υποβάλει δήλωση με ανακριβή ή ελλιπή στοιχεία. Στις περιπτώσεις αυτές παρέχεται η δυνατότητα βεβαίωσης των οφειλών από τον χρόνο γένεσης της υποχρέωσης, αλλά με ανώτατο χρονικό όριο τα δέκα (10) έτη. Η ρύθμιση εξισορροπεί αφενός την ανάγκη προστασίας των εσόδων των δήμων και των περιφερειών από παραλείψεις ή παραπλανητικές ενέργειες των υπόχρεων και αφετέρου την ανάγκη ύπαρξης εύλογου χρονικού ορίου για λόγους ασφάλειας δικαίου. Παράλληλα, ορίζεται ότι τα προβλεπόμενα σχετικά πρόστιμα επιβάλλονται μόνο επί των οφειλών των πέντε (5) τελευταίων ετών, προκειμένου να διασφαλισθεί η αναλογικότητα των κυρώσεων και να αποφευχθούν υπέρμετρες επιβαρύνσεις. Με την παρ. 3 θεσπίζεται κανόνας πενταετούς παραγραφής των αξιώσεων των δήμων και των περιφερειών για την είσπραξη των εσόδων τους, η οποία αρχίζει από τη λήξη του έτους εντός του οποίου εκδόθηκε η πράξη βεβαίωσης οφειλής. Με τον τρόπο αυτόν οριοθετείται χρονικά το δικαίωμα είσπραξης των βεβαιωμένων απαιτήσεων, κατά τρόπο αντίστοιχο με ό,τι ισχύει και για απαιτήσεις του Δημοσίου. Ειδική μέριμνα λαμβάνεται για τις οφειλές που καταβάλλονται σε δόσεις. Στις περιπτώσεις αυτές η παραγραφή αρχίζει χωριστά για κάθε δόση από τη

	λήξη του έτους εντός του οποίου αυτή κατέστη ληξιπρόθεσμη, ώστε να αποτυπώνεται ορθά η σταδιακή γένεση της απαίτησης και να διασφαλίζεται η αποτελεσματική είσπραξή της. Με την παρ. 4 προβλέπεται ότι για την αναστολή και τη διακοπή της πενταετούς παραγραφής των αξιώσεων εφαρμόζονται αναλογικά τα άρθρα 137 και 138 του ν. 4270/2014 και ως εκ τούτου η παράταση του χρόνου παραγραφής συνδέεται με τις περιπτώσεις αναστολής και διακοπής της παραγραφής των χρηματικών απαιτήσεων του Δημοσίου, που εισάγονται με τα ως άνω άρθρα. Με την εν λόγω παραπομπή επιτυγχάνεται συστηματική εναρμόνιση και ομοιομορφία κανόνων μεταξύ κεντρικής διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, αποφεύγοντας τη δημιουργία αποσπασματικού και ετερογενούς καθεστώτος.
Άρθρο 511 Διαγραφή παραγεγραμμένων απαιτήσεων	Με το προτεινόμενο άρθρο καθορίζεται η διαδικασία διαγραφής βεβαιωμένων οφειλών υπέρ δήμων και περιφερειών, για τις οποίες έχει συμπληρωθεί ο κατά νόμο χρόνος παραγραφής και, συνεπώς, χάνεται οριστικά το έρεισμα της απαίτησης. Ειδικότερα, θεσπίζεται υποχρέωση σύνταξης, στο τέλος κάθε οικονομικού έτους, πρωτοκόλλου διαγραφής από το αρμόδιο τμήμα εσόδων της ταμειακής υπηρεσίας, στο οποίο καταχωρούνται αναλυτικά οι οφειλές που εκ του νόμου έχουν παραγραφεί. Με τη ρύθμιση αυτή διασφαλίζεται η συστηματική και ομοιόμορφη εκκαθάριση των απαιτήσεων που δεν είναι πλέον νομικά επιδιώξιμες. Η παραγραφή των απαιτήσεων επέρχεται αυτοδικαίως με την πάροδο του προβλεπόμενου χρόνου και δεν εξαρτάται από την έκδοση διοικητικής πράξης. Δεδομένου ότι από την προτεινόμενη διάταξη δεν καταλείπεται πεδίο διοικητικής κρίσης ή διακριτικής ευχέρειας, η διαδικασία δεν απαιτεί απόφαση συλλογικού οργάνου. Ως εκ τούτου, η διαγραφή των παραγεγραμμένων οφειλών έχει αποκλειστικά διαπιστωτικό χαρακτήρα και συνιστά απλή διοικητική ενέργεια καταγραφής ενός γεγονότος που έχει ήδη επέλθει. Η διαπίστωση της παραγραφής και η καταχώρηση της διαγραφής διενεργούνται από τα αρμόδια υπηρεσιακά όργανα, ήτοι τον ταμία και τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών, οι οποίοι υπογράφουν το σχετικό πρωτόκολλο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, εξασφαλίζοντας τον αναγκαίο εσωτερικό διοικητικό έλεγχο. Η διαδικασία αυτή συνιστά αναγκαία πράξη λογιστικής τακτοποίησης, καθώς η έγκαιρη διαγραφή των παραγεγραμμένων οφειλών συμβάλλει στην ορθολογική κατάρτιση και εκτέλεση του προϋπολογισμού, στην εξυγίανση των λογιστικών υπολοίπων και στη ρεαλιστική απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης των δήμων και των περιφερειών, με άμεσο δημοσιονομικό όφελος από την εξάλειψη πλασματικών απαιτήσεων. Με την ενημέρωση των χρηματικών καταλόγων βάσει του πρωτοκόλλου διαγραφής και την αντίστοιχη προσαρμογή των λογιστικών εγγραφών: – αποτυπώνονται στον προϋπολογισμό μόνο πραγματικές και εισπράξιμες απαιτήσεις,

	– απαλλάσσονται τα οικονομικά μεγέθη από ανείσπρακτες και μη απαιτητές οφειλές, – ενισχύεται η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, – βελτιώνεται η ακρίβεια του οικονομικού προγραμματισμού. Ως εκ τούτων με την προτεινόμενη ρύθμιση σκοπούνται η απλούστευση των διαδικασιών, η ενίσχυση της διαφάνειας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και η πλήρης συμμόρφωση της διοίκησης προς το θεσμικό πλαίσιο περί παραγραφής απαιτήσεων.
Άρθρο 512 Διαγραφή βεβαιωμένων οφειλών	Μεταφέρονται οι προβλέψεις του άρθρου 174 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και του άρθρου 74Α του ν. 3852/2010, οι οποίες επικαιροποιούνται και ερμηνεύονται ενιαία για την ομοιόμορφη εφαρμογή τους. Με την προτεινόμενη ρύθμιση προβλέπεται η δυνατότητα πλήρους ή μερικής διαγραφής κάθε είδους βεβαιωμένων οφειλών προς τους δήμους και τις περιφέρειες, υπό σαφώς προσδιορισμένες προϋποθέσεις. Η απόφαση για τη διαγραφή λαμβάνεται είτε από την αρμόδια δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή, είτε από το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, αναλόγως του ύψους της οφειλής. Η διάκριση αυτή διασφαλίζει την αναλογικότητα στον βαθμό ελέγχου και αρμοδιότητας, ενισχύοντας τη λογοδοσία των αιρετών οργάνων.
Άρθρο 513 Διευκολύνσεις οφειλετών	Με τις προτεινόμενες διατάξεις θεσπίζεται ένα ενιαίο, συνεκτικό και συστηματικό πλαίσιο ρύθμισης του συνόλου των πάσης φύσεως βεβαιωμένων οφειλών προς τους δήμους και τις περιφέρειες. Στόχος του πλαισίου αυτού είναι, αφενός, η ουσιαστική διευκόλυνση των οφειλετών στην εκπλήρωση των οικονομικών τους υποχρεώσεων και, αφετέρου, η ενίσχυση της εισπραξιμότητας και της σταθερότητας των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Κεντρική καινοτομία των ρυθμίσεων αποτελεί η πρόβλεψη δυνατότητας στους δήμους και τις περιφέρειες να ρυθμίζουν κάθε είδους βεβαιωμένες οφειλές των υπόχρεων σε δύο (2) έως σαράντα οκτώ (48) μηνιαίες δόσεις. Για τα ζητήματα που αφορούν τη ρύθμιση και την καταβολή των οφειλών, όπως το ελάχιστο ποσό της μηνιαίας δόσης, ο υπολογισμός των τόκων, οι προϋποθέσεις και οι περιπτώσεις απώλειας της ρύθμισης, εφαρμόζονται αναλογικά οι σχετικές διατάξεις του ν. 4152/2013, όπως ισχύουν για τις ρυθμίσεις της υποπερ. (ii) της περ. 1α (σε δύο έως σαράντα οκτώ δόσεις) της υποπαρ. Α.2 της παρ. Α του άρθρου πρώτου αυτού. Η παροχή της ανωτέρω δυνατότητας κρίνεται εξαιρετικά κρίσιμη, δεδομένου ότι οι δήμοι και οι περιφέρειες, ως προς τον αριθμό των δόσεων, υποχρεούνται να ακολουθούν το ισχύον καθεστώς πάγιας ρύθμισης που εφαρμόζεται για το Δημόσιο. Σήμερα, η δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών προς τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης περιορίζεται σε δύο (2) έως είκοσι τέσσερις (24) δόσεις, δεδομένου ότι τα έσοδα που δύνανται να υπαχθούν σε ρύθμιση έως σαράντα οκτώ (48) δόσεων δεν αποτελούν, ως προς το είδος και τη φύση τους, έσοδα των δήμων και των περιφερειών καθώς αφορούν σε οφειλές που

	προκύπτουν από φόρο κληρονομιών, από φορολογικό ή τελωνειακό έλεγχο, καθώς και από μη φορολογικές ή τελωνειακές οφειλές. Ως εκ τούτου, υφίσταται άνιση μεταχείριση των πολιτών, οι οποίοι στερούνται τη δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών τους σε αριθμό δόσεων ανάλογο με την πραγματική οικονομική τους δυνατότητα και την ικανότητα αποπληρωμής τους, γεγονός που δυσχεραίνει τόσο τη συμμόρφωση των οφειλετών όσο και την αποτελεσματική είσπραξη των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Με την παρ. 2 εισάγεται, για λόγους διαφάνειας, ίσης μεταχείρισης και ασφάλειας δικαίου, υποχρέωση καθορισμού, με αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου, γενικού και αντικειμενικού πλαισίου κριτηρίων για τον προσδιορισμό του αριθμού των δόσεων, το οποίο εφαρμόζεται ομοιόμορφα σε όλες τις αιτήσεις ρύθμισης, αποτρέποντας φαινόμενα αυθαίρετης ή άνισης εφαρμογής. Με την παρ. 3 καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για την παροχή των διευκολύνσεων και τη ρύθμιση των οφειλών, ανάλογα με το ύψος της βασικής οφειλής, και θεσπίζεται ρητά η υποχρέωση αιτιολογίας των ατομικών αποφάσεων υπαγωγής σε ρύθμιση, με αναφορά στα κριτήρια βάσει του γενικού πλαισίου που τέθηκε με την απόφαση του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου. Με την παρ. 4 εισάγεται για πρώτη φορά ειδική πρόβλεψη κοινωνικού χαρακτήρα για τους δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, παρέχοντας τη δυνατότητα μείωσης ή διαγραφής τόκων, προσαυξήσεων και προστίμων, καθώς και διαγραφής μέρους της κύριας οφειλής, κατόπιν απόφασης αυξημένης πλειοψηφίας του συλλογικού οργάνου. Με την παρ. 5 ρυθμίζονται ζητήματα αρμοδιότητας στις περιπτώσεις που η ταμειακή υπηρεσία των περιφερειών ασκείται από τη φορολογική διοίκηση, ενώ με την παρ. 6 εξαιρούνται ρητά από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου οι οφειλές που απορρέουν από συμβάσεις, για λόγους συστηματικής σαφήνειας.
Άρθρο 514 Εξωδικαστικός μηχανισμός για οφειλές προς δήμους και περιφέρειες	Με το παρόν άρθρο κωδικοποιείται το άρθρο 26 του ν. 5143/2024 και διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής του με τη συμπερίληψη σε αυτό των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων. Με τη ρύθμιση θεσπίζεται η δυνατότητα υπαγωγής οφειλών προς τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα αυτών άνω του ποσού των πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, στον εξωδικαστικό μηχανισμό ρύθμισης οφειλών του ν. 4738/2020, κατόπιν αίτησης του οφειλέτη. Σκοπός της ρύθμισης είναι η ενίσχυση της εισπραξιμότητας των εσόδων, μέσω ενός ενιαίου, αποτελεσματικού και ψηφιακού πλαισίου ρύθμισης, καθώς και η παροχή βιώσιμων λύσεων σε οφειλέτες με σημαντικές ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις. Για την απρόσκοπτη ένταξη των οφειλών στον μηχανισμό, προβλέπεται η βεβαίωσή τους στη Φορολογική Διοίκηση αποκλειστικά για τον σκοπό της ρύθμισής τους, χωρίς μεταβολή της ουσιαστικής φύσης ή του δικαιούχου της απαίτησης. Παράλληλα, ρυθμίζονται ζητήματα

	αναστολής και άρσης μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, σε εναρμόνιση με το ισχύον πλαίσιο του ν. 4738/2020, διασφαλίζοντας τόσο την αποτελεσματικότητα της διαδικασίας όσο και τα συμφέροντα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων. Τέλος, καθορίζεται ο τρόπος απόδοσης των εισπραττόμενων ποσών από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, με πρόβλεψη εύλογης παρακράτησης για την κάλυψη του διοικητικού κόστους.
Άρθρο 515 Ετήσιος οικονομικός απολογισμός - Χρηματοοικονομικές αναφορές	Στο υπό εξέταση άρθρο περιέχονται επικαιροποιημένες και νομοτεχνικά βελτιωμένες οι ρυθμίσεις των άρθρων 43 του β.δ. 17-5/1959, 163 και 164 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 88 του π.δ. 30/1996, περί υποχρέωσης υποβολής ετήσιου οικονομικού απολογισμού, ο οποίος περιλαμβάνει πλήρεις χρηματοοικονομικές αναφορές, διαχειριστικά στοιχεία και πιστοποιητικό ελέγχου από ορκωτό ελεγκτή – λογιστή ή ελεγκτική εταιρεία, στο δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο αντίστοιχα.
Άρθρο 516 Κατάσταση προϋπολογισμού/απολογισμού	Καθιερώνεται ενιαίο, πλήρες και διαφανές πλαίσιο για την κατάρτιση και υποβολή της κατάστασης προϋπολογισμού/απολογισμού των δήμων και των περιφερειών, ως βασικής χρηματοοικονομικής αναφοράς. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται ζητήματα αναφορικά με το περιεχόμενο της εν λόγω κατάστασης και προβλέπεται ότι η κατάσταση προϋπολογισμού / απολογισμού υποβάλλεται για έγκριση στο δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο από τον προϊστάμενο οικονομικών υπηρεσιών του δήμου και της περιφέρειας.
Άρθρο 517 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις	Προβλέπεται η υποχρέωση εκ μέρους των δήμων και των περιφερειών κατάρτισης συνόλου χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο π.δ. 54/2018. Η ρύθμιση διασφαλίζει την εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών των δήμων και των περιφερειών με τις σύγχρονες αρχές χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και ενισχύει τη δυνατότητα εποπτείας, ελέγχου και τεκμηριωμένης λήψης αποφάσεων. Παράλληλα, αποσαφηνίζεται η ευθύνη υπογραφής των καταστάσεων από τα εμπλεκόμενα πρόσωπα, εντός προβλεπόμενων χρονικών προθεσμιών. Επισημαίνεται ότι με τη ρύθμιση της παρ. 2 καθιερώνεται ως πάγια προθεσμία ολοκλήρωσης της σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των δήμων και των περιφερειών το τέλος Απριλίου του επόμενου έτους, προς εναρμόνιση με το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα του π.δ. 54/2018. Για λόγους ομαλής μετάβασης στο νέο πλαίσιο και προσαρμογής των οικονομικών υπηρεσιών, προβλέπεται μεταβατική ρύθμιση στην παρ. 2 του άρθρου 774 ως προς την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω προθεσμίας. Ειδικότερα, η ισχύς της προθεσμίας της παρ. 2 του άρθρου 517 εκκινεί από την 1η Ιανουαρίου 2028, ενώ για τις χρήσεις των ετών 2026 και 2027 εφαρμόζεται η προθεσμία έως το τέλος Ιουνίου του επόμενου έτους.

Άρθρο 518 Έλεγχος, έγκριση και δημοσίευση χρηματοοικονομικών αναφορών	Προβλέπεται ο υποχρεωτικός έλεγχος των χρηματοοικονομικών αναφορών από ορκωτό ελεγκτή-λογιστή ή ελεγκτική εταιρεία. Επίσης, προβλέπονται οι διαδικασίες της έγκρισης των αναφορών από το δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο, καθώς και οι διαδικασίες δημοσιοποίησής τους. Παράλληλα, προβλέπεται ρητή τασσόμενη προθεσμία υποβολής των αναφορών του παρόντος: α) στο Γενικό Λογιστήριο και β) στο Ελεγκτικό Συνέδριο για έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας της διαχείρισης.
Άρθρο 519 Τρόπος τήρησης βιβλίων και έκδοσης στοιχείων	Με το παρόν ρυθμίζεται ο τρόπος τήρησης των βιβλίων και έκδοσης των στοιχείων των δήμων και των περιφερειών, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό, τη διαφάνεια και την ενιαία εφαρμογή των δημοσιονομικών διαδικασιών. Καθιερώνεται η ηλεκτρονική τήρηση των βιβλίων μέσω των πληροφοριακών συστημάτων ανά οικονομικό έτος, χωρίς υποχρέωση θεώρησης, ώστε να διευκολύνεται η διοικητική λειτουργία και να μειώνεται η γραφειοκρατία. Παράλληλα, διασφαλίζεται η σαφής ταυτοποίηση των εκδιδόμενων στοιχείων μέσω της υποχρεωτικής αναγραφής του ονόματος του δήμου ή της περιφέρειας και της αρμόδιας υπηρεσίας. Παρέχεται ευελιξία ως προς τον αριθμό των αντιγράφων των στοιχείων για οργανωτικούς λόγους και ανάλογα με τις ανάγκες των συναλλαγών. Επιπλέον, προβλέπονται ειδικοί κανόνες για τη θεώρηση και τη χρήση χειρόγραφων στοιχείων, όπου αυτά απαιτούνται, καθώς και για τον τρόπο καταχώρησης σε χειρόγραφα βιβλία, προκειμένου να διασφαλίζονται η νομιμότητα, η αξιοπιστία και η διαφάνεια των οικονομικών δεδομένων. Επισημαίνεται ότι με τη ρύθμιση του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του παρόντος άρθρου καθιερώνεται ως πάγια προθεσμία ολοκλήρωσης του ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων των δήμων και των περιφερειών ο ένας (1) μήνας από τη σύνταξη τους, προς εναρμόνιση με το αντίστοιχο χρονοδιάγραμμα του π.δ. 54/2018. Για λόγους ομαλής μετάβασης στο νέο πλαίσιο και προσαρμογής των οικονομικών υπηρεσιών, προβλέπεται μεταβατική ρύθμιση στην παρ. 2 του άρθρου 774 ως προς την έναρξη εφαρμογής της ανωτέρω προθεσμίας. Ειδικότερα, η ισχύς της προθεσμίας του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 519 εκκινεί από την 1η Ιανουαρίου 2028, ενώ για τις χρήσεις των ετών 2026 και 2027 εφαρμόζεται η προθεσμία των δυο (2) μηνών από τη σύνταξή τους.
Άρθρο 520 Λογιστικά αρχεία και μητρώα	Καθορίζεται η υποχρέωση των δήμων και των περιφερειών να παρακολουθούν συστηματικά και ηλεκτρονικά κάθε στοιχείο του ισολογισμού και τις μεταβολές του, μέσω της τήρησης βασικών λογιστικών βιβλίων και μητρώων. Στόχος είναι η διασφάλιση της πληρότητας, της διαφάνειας και της αξιόπιστης απεικόνισης της οικονομικής τους κατάστασης.
Άρθρο 521 Διαχειριστικά βιβλία	Καθιερώνεται η υποχρεωτική τήρηση ειδικών λογιστικών και διαχειριστικών βιβλίων από τους δήμους και τις περιφέρειες, με σκοπό

	την ορθή παρακολούθηση των δεσμεύσεων, των πληρωμών, των μισθολογικών υποχρεώσεων και των λοιπών οικονομικών πράξεων. Οι ρυθμίσεις αυτές ενισχύουν τη διαφάνεια, τον έλεγχο και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση.
Άρθρο 522 Βιβλία ταμείου	Περιγράφονται τα τηρούμενα στο ταμείο βιβλία, όπως αυτά προβλέπονται από τα άρθρα 63 έως 70 του β.δ. 17-5/1959 και τα άρθρα 6 και 12 του β.δ. 542/1961 (Α' 136) και με σχετικές προσαρμογές όρων που επέρχονται λόγω της εφαρμογής του π.δ. 54/2018, με τις ακόλουθες επισημάνσεις: α) η ευθύνη τήρησης των βιβλίων ανήκει στον ταμία και όχι στον δήμαρχο ή στον περιφερειάρχη, β) τα βιβλία τηρούνται μηχανογραφικά / ηλεκτρονικά και όχι χειρόγραφα, γ) υποχρέωση θεώρησης των τηρούμενων βιβλίων δεν προβλέπει το προτεινόμενο άρθρο, δ) η τήρηση ή μη βοηθητικών βιβλίων και το περιεχόμενο αυτών επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του ταμία. Αναφορικά με το ετήσιο κλείσιμο των διαχειριστικών βιβλίων, ισχύει κατ' αναλογία το άρθρο 154 του ν. 4270/2014, που αποτελεί βάση αναφοράς της παρ. 2 του παρόντος. Σημειώνεται ότι η διαδικασία που ισχύει για το ετήσιο κλείσιμο των διαχειριστικών βιβλίων του δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, εφαρμόζεται ήδη από τους δήμους και τις περιφέρειες.
Άρθρο 523 Ειδικά βιβλία λειτουργίας δημοτικών υπηρεσιών	Ρυθμίζεται η τήρηση ειδικών βιβλίων από τους δήμους για την εύρυθμη λειτουργία επιμέρους δημοτικών υπηρεσιών, όπως τα νεκροταφεία και η διαχείριση οχημάτων και μηχανημάτων. Στόχος είναι η οργανωμένη παρακολούθηση των σχετικών δραστηριοτήτων, η διασφάλιση της διαφάνειας και η αποτελεσματική διοικητική λειτουργία, με πρόβλεψη απαλλαγής από την τήρηση βιβλίων όταν οι απαιτούμενες πληροφορίες καλύπτονται ήδη από το λογιστικό σύστημα, καθώς και δυνατότητα τήρησης πρόσθετων βοηθητικών βιβλίων όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο.
Άρθρο 524 Ενημέρωση και διαφύλαξη λογιστικών αρχείων	Καθορίζονται σαφείς προθεσμίες για την έγκαιρη ενημέρωση των λογιστικών βιβλίων και ειδικών αρχείων, καθώς και κανόνες για τη διαφύλαξη και την προσβασιμότητα των λογιστικών στοιχείων των δήμων και των περιφερειών. Στόχος είναι η διασφάλιση της αξιοπιστίας των οικονομικών δεδομένων, η διευκόλυνση των ελέγχων και η τήρηση επαρκούς ιστορικού αρχείου για λόγους διαφάνειας, λογοδοσίας και νομικής ασφάλειας. Ειδικότερα, ρυθμίζεται ο χρόνος διαφύλαξης των λογιστικών αρχείων των δήμων και των περιφερειών, θέτοντας ως γενικό κανόνα τη διατήρησή τους για δέκα (10) έτη από τη λήξη της διαχειριστικής περιόδου στην οποία αφορούν, υπό την προϋπόθεση ότι έχει ολοκληρωθεί ο έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Σε περίπτωση που ο έλεγχος δεν έχει περατωθεί, ο χρόνος διαφύλαξης επεκτείνεται στα είκοσι (20) έτη, προκειμένου να διασφαλιστούν η δυνατότητα άσκησης ελέγχου και η προστασία του δημοσίου συμφέροντος.

	Παράλληλα, απαγορεύεται ρητά η καταστροφή ή εκποίηση των λογιστικών αρχείων πριν από την παρέλευση των νόμιμων προθεσμιών για την άσκηση ενδίκων μέσων, ενισχύοντας τη νομική ασφάλεια και τη λογοδοσία των ΟΤΑ. Επιπλέον, προβλέπεται η παράταση των ανωτέρω χρονικών ορίων σε περιπτώσεις εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων ή υφιστάμενων απαιτήσεων κατά του δήμου ή της περιφέρειας, έως την οριστική και αμετάκλητη περάτωσή τους ή την εξάλειψη της σχετικής αιτίας [υπό στοιχεία Δ.ΟΡΓ. Γ 1049791 ΕΞ 2024 απόφασης Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων «Χρόνος διατήρησης των εγγράφων των Υπηρεσιών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και διαδικασία εκκαθάρισης του ανενεργού αρχείου αυτών» (Β'2519)].
Άρθρο 525 Επιχορηγήσεις και βοηθήματα δήμων	Η προτεινόμενη ρύθμιση κωδικοποιεί το άρθρο 202 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που αποτελεί τη θεσμική κατοχύρωση της δυνατότητας των δήμων να ενισχύουν, με χρηματικές επιχορηγήσεις και βοηθήματα, νομικά πρόσωπα και συλλόγους κοινωφελούς χαρακτήρα καθώς και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, στο πλαίσιο της άσκησης της κοινωνικής και πολιτιστικής τους αποστολής. Επιπροσθέτως, προβλέπεται η δυνατότητα μείωσης ή απαλλαγής δημοτικών φόρων και τελών για συγκεκριμένες κατηγορίες ατόμων. Νέες προβλέψεις εισάγονται στην παρ. 4 με την οποία παρέχεται η δυνατότητα χορήγησης χρηματικού βοηθήματος στις περιπτώσεις γέννησης τέκνου το ύψος του οποίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ ανά τέκνο. Με την παρ. 6 προβλέπεται η δυνατότητα μείωσης ή/και απαλλαγής δημοτικών τελών, για κατηγορίες πολιτών στη βάση εισοδηματικών κριτηρίων, που τίθενται με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου. Υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 81 του ν. 4611/2016 (Α'73) «Τα χρηματικά ποσά που καταβάλλονται από τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) ως προνοιακές παροχές σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία δεν εμπίπτουν σε καμία κατηγορία εισοδήματος και δεν φορολογούνται. Το ποσό των προνοιακών παροχών σε χρήμα σε άτομα με αναπηρία, δεν υπόκειται σε οποιαδήποτε κράτηση ή εισφορά, δεν κατάσχεται εις χείρας του Δημοσίου ή τρίτων, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διάταξης και δεν συμψηφίζεται με βεβαιωμένα χρέη προς τη φορολογική διοίκηση και το Δημόσιο εν γένει, τους δήμους, τις περιφέρειες, τα νομικά πρόσωπα των Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, τα ασφαλιστικά ταμεία ή τα πιστωτικά ιδρύματα και δεν υπολογίζεται στα εισοδηματικά όρια για την καταβολή οποιασδήποτε παροχής κοινωνικού ή προνοιακού χαρακτήρα.». Επιπρόσθετα, με την περ. ιη) της παρ. 1 του άρθρου 14 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013 Α' 167) ορίζεται ότι δεν θεωρείται εισόδημα: «Από τον υπολογισμό του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις εξαιρούνται: ιη) ανεξαρτήτως του φορέα που το χορηγεί, το εξωδρυματικό επίδομα και κάθε συναφές ποσό που καταβάλλεται σε ειδικές κατηγορίες ατόμων με αναπηρίες,».

Άρθρο 526 Κάλυψη δαπανών ταφής θανόντων και ανακομιδής οστών οικονομικά αδύναμων προσώπων	Στο παρόν κωδικοποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 78 του ν.4483/2017 και ρυθμίζεται η κάλυψη των δαπανών ταφής και ανακομιδής οστών προσώπων που τελούσαν σε οικονομική αδυναμία ή είχαν την ιδιότητα πρόσφυγα ή αιτούντος διεθνή προστασία, από τον οικείο δήμο ή, ελλείψει πιστώσεων, από την οικεία περιφέρεια, με σκοπό τη διασφάλιση της αξιοπρεπούς μεταχείρισης των θανόντων σε κοινωνικά ευάλωτες περιπτώσεις, ιδίως όταν δεν υφίστανται ή δεν ανευρίσκονται οικείοι που μπορούν να αναλάβουν τη σχετική δαπάνη.
Άρθρο 527 Βραβεία και χορηγίες δήμων και περιφερειών	Μεταφέρονται οι προβλέψεις της παρ. 14 του Τομέα Η, του άρθρου 186 του ν. 3852/2010, που αποτελούν τη θεσμική βάση για τη θέσπιση βραβείων, χορηγιών και λοιπών ενισχύσεων των περιφερειών, σε πρόσωπα και φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα των γραμμάτων και των τεχνών. Νέες προβλέψεις αποτελούν η ένταξη στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου των δήμων και η διεύρυνση των κατηγοριών των εν δυνάμει αποδεκτών αυτών. Επιπλέον, με γνώμονα την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, νέα προσθήκη στο άρθρο αποτελεί και η εισαγωγή κανόνων αναφορικά με το ύψος και την προέλευση των σχετικών πόρων αλλά και των προϋποθέσεων στην περίπτωση επιχορήγησης συλλόγων και φορέων.
Άρθρο 528 Επιχορηγήσεις κρατικών υπηρεσιών και δομών από δήμους, περιφέρειες και νομικά τους πρόσωπα	Μεταφέρονται οι ισχύουσες προβλέψεις της παρ. 5 του άρθρου 54 του ν. 4662/2020 (Α'27), περί επιχορηγήσεων κρατικών υπηρεσιών και δομών από δήμους και περιφέρειες, με τη συμπερίληψη για πρώτη φορά της δυνατότητας επιχορήγησης των πρωτοβάθμιων δομών υγείας προς κάλυψη των δαπανών καυσίμων των οχημάτων τους που μεταφέρουν ιατρονοσηλευτικό προσωπικό σε απομακρυσμένες περιοχές.
Άρθρο 529 Παροχή κινήτρων σε εργαζομένους από δήμους, περιφέρειες και νομικά τους πρόσωπα	Με την προτεινόμενη διάταξη κωδικοποιούνται οι ρυθμίσεις των άρθρων 32 του ν. 4483/2017 (Α'107) και 64 του ν. 5129/2024 (Α'124) και παράλληλα εισάγονται νέες προβλέψεις δημιουργώντας ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο παροχής κινήτρων στέγασης και σίτισης προς προσωπικό που υπηρετεί σε περιοχές με ιδιαίτερα γεωγραφικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, με σκοπό την ενίσχυση της στελέχωσης κρίσιμων δημόσιων υπηρεσιών και τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας τους. Ειδικότερα, με την παρ. 1 προβλέπεται η δυνατότητα ορεινών, μικρών ηπειρωτικών και νησιωτικών δήμων, καθώς και των οικείων περιφερειών και των νομικών τους προσώπων, να παρέχουν δωρεάν σίτιση και κατάλυμα ή αντίστοιχο χρηματικό επίδομα σε κατηγορίες προσωπικού, εντός της διοικητικής τους επικράτειας, που κρίνονται καίριες για την κοινωνική συνοχή και την παροχή βασικών δημόσιων αγαθών. Στις κατηγορίες αυτές περιλαμβάνονται το πάσης φύσεως προσωπικό των οικείων Ο.Τ.Α., το παραϊατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, το προσωπικό του Ε.Κ.Α.Β., τα στελέχη των Σωμάτων Ασφαλείας, οι νεοδιοριστοί και αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, καθώς και οι νεοδιοριζόμενοι και αναπληρωτές μέλη Ειδικού Εκπαιδευτικού

	Προσωπικού και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού. Νέες κατηγορίες δικαιούχων αποτελούν: - οι αποσπασμένοι υπάλληλοι που υπηρετούν στους οικείους φορείς, ανεξαρτήτως σχέσης εργασίας, - το ένστολο προσωπικό των σωφρονιστικών καταστημάτων και - οι νεοδιόριστοι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για χρονικό διάστημα έως πέντε (5) έτη από την τοποθέτησή τους. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των δυσχερειών προσέλευσης και παραμονής προσωπικού στις περιοχές αυτές, ιδίως λόγω αυξημένου κόστους διαβίωσης, στεγαστικής ανεπάρκειας ή γεωγραφικής απομόνωσης. Με την ίδια παράγραφο καθίσταται σαφές ότι οι παροχές δύνανται να χορηγούνται είτε σε είδος είτε με τη μορφή χρηματικού επιδόματος, παρέχοντας ευελιξία στους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης να επιλέγουν το καταλληλότερο μέσο κάλυψης των σχετικών αναγκών, ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Με την παρ. 2 καθορίζεται η διαδικασία χορήγησης των παροχών, η οποία ερείδεται σε απόφαση του αρμόδιου συλλογικού οργάνου (δημοτικού, περιφερειακού ή διοικητικού συμβουλίου), κατόπιν βεβαίωσης περί ύπαρξης των αναγκαίων πόρων. Με την απόφαση αυτή εξειδικεύονται οι παροχές, το χρονικό διάστημα ισχύος, ο τρόπος παροχής της σίτισης και του καταλύματος διαμονής και καθορίζεται το ύψος του τυχόν χρηματικού επιδόματος. Παράλληλα, τίθεται ρητός περιορισμός ότι το συνολικό ύψος της παροχής δεν μπορεί να υπερβαίνει την πραγματική δαπάνη των δικαιούχων, προς διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Με την παρ. 3 εισάγεται εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης για περιπτώσεις που ο δικαιούχος ή μέλη της οικογένειάς του διαθέτουν κατοικία στην περιοχή υπηρεσίας, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι παροχές κατευθύνονται σε όσους έχουν πραγματική ανάγκη στέγασης. Περαιτέρω, εξειδικεύεται η έννοια της «περιοχής υπηρεσίας» στην περίπτωση των περιφερειών, λαμβάνοντας υπόψη τη διοικητική τους διάρθρωση και τις ιδιαιτερότητες των νησιωτικών περιοχών. Με την παρ. 4 επεκτείνεται, υπό προϋποθέσεις, η δυνατότητα χορήγησης αντίστοιχων παροχών στο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό των δημόσιων δομών υγείας από το σύνολο των δήμων της χώρας, με εξαίρεση της Περιφέρειας Αττικής και της Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης, όπου οι στεγαστικές και λειτουργικές συνθήκες διαφοροποιούνται ουσιαστικά. Η εξαίρεση αυτή δεν καταλαμβάνει τις νησιωτικές περιοχές της περιφέρειας Αττικής. Τέλος, με την παρ. 5 τίθεται ρητή απαγόρευση σωρευτικής λήψης των ίδιων παροχών από περισσότερους φορείς για τον ίδιο δικαιούχο, καθώς και υποχρέωση υποβολής υπεύθυνης δήλωσης περί μη λήψης αντίστοιχης παροχής, προς αποφυγή φαινομένων διπλής

	χρηματοδότησης και προς διασφάλιση της διαφάνειας και της ορθής χρήσης των δημόσιων πόρων.
Άρθρο 530 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους Γ΄ του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα.
Με το Μέρος Δ΄ του Βιβλίου Τέταρτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης επιχειρείται η δημιουργία ενός ενιαίου, συνεκτικού και λειτουργικού πλαισίου για την οικονομική παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την απόδοση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η κατά το παρελθόν αποσπασματική λειτουργία μηχανισμών δεν επέτρεπε πάντα την έγκαιρη καταγραφή των πραγματικών δημοσιονομικών δεδομένων, τη συστηματική πρόληψη της δημιουργίας ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, ούτε την αξιόπιστη αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών των φορέων. Με το παρόν Μέρος εισάγονται μηχανισμοί αξιολόγησης και έγκαιρης προειδοποίησης για την προστασία της οικονομικής βιωσιμότητας των φορέων, διασφαλίζοντας τον εντοπισμό τυχόν οικονομικών προβλημάτων πριν αυτά καταστούν μη αναστρέψιμα ενώ παράλληλα καθιερώνονται τρόποι και εργαλεία διευθέτησης και θεραπείας αυτών. Το παρόν Μέρος αποσκοπεί στη διαχείριση των προαναφερόμενων ζητημάτων, με στόχο την ενίσχυση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, της διαφάνειας, της αποδοτικότητας, αλλά και την παροχή κινήτρων για συνεχή βελτίωση. Στο πλαίσιο αυτό εισάγονται ρυθμίσεις για τον Κόμβο Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης του Υπουργείου Εσωτερικών («Κόμβος »), με τις οποίες προσδιορίζονται ο σκοπός του, οι υπόχρεοι φορείς για την τροφοδότησή του, οι αναγκαίες διαλειτουργικότητες με τρίτα συστήματα αλλά και τα δικαιώματα πρόσβασης τρίτων. Παράλληλα, ενισχύεται ο μηχανισμός αποτροπής ληξιπρόθεσμων οφειλών με την αύξηση του πλαφόν παρακράτησης σε περιπτώσεις μη υποβολής καταστάσεων, ενώ καταργούνται ανενεργές εξουσιοδοτικές διατάξεις. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στο Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) («Παρατηρητήριο»), του οποίου καθορίζονται ο σκοπός, η λειτουργία και ο τρόπος διαχείρισης προβλημάτων υπερχρέωσης ή οικονομικής βιωσιμότητας των φορέων αρμοδιότητάς του. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσονται και οι ρυθμίσεις για τον Λογαριασμό Οικονομικής Ενίσχυσης Ο.Τ.Α., τις Προγραμματικές Συμφωνίες Οικονομικής Υποστήριξης και τον ενισχυμένο μηχανισμό αποτροπής ληξιπρόθεσμων οφειλών, με σκοπό τη διασφάλιση μιας διαρκούς και αξιόπιστης εικόνας της οικονομικής κατάστασης των φορέων και τη δημιουργία των προϋποθέσεων για έγκαιρη παρέμβαση όπου απαιτείται. Επιπλέον, αναδιαρθρώνεται ο Κόμβος Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης («Κόμβος Επιδόσεων») και καθιερώνεται ετήσιος κύκλος διαδικασιών με σαφείς προθεσμίες για τον καθορισμό δεικτών, τη συλλογή και δημοσίευση στοιχείων και τη διάθεση ανοικτών δεδομένων. Συμπληρωματικά, θεσπίζονται τα Βραβεία Επιδόσεων, με σαφή προθεσμία έκδοσης της σχετικής απόφασης, πρόβλεψη καταβολής των ποσών μέσω των Κ.Α.Π. του επόμενου έτους και δυνατότητα ανταμοιβής του προσωπικού. Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις του Μέρους Δ΄ συγκροτείται ένα συνεκτικό και λειτουργικό πλαίσιο οικονομικής παρακολούθησης, εποπτείας και αξιολόγησης, το οποίο ενισχύει τη χρηστή διαχείριση, τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των πολιτικών της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ παράλληλα παρέχει ισχυρά κίνητρα για τη συνεχή βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες.	
Άρθρο 531 Σκοπός	Ορίζεται ο σκοπός του Μέρους Δ΄ του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 532 Αντικείμενο	Ορίζεται το αντικείμενο του Μέρους Δ΄ του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 533	Στο παρόν κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του άρθρου 41 του ν. 4483/2017, με τις οποίες τίθεται η υποχρέωση των δήμων, των

Κόμβος Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης	περιφερειών και των λοιπών νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης να προβαίνουν στην ενημέρωση των οικονομικών τους στοιχείων στον Κόμβο Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αποσαφηνίζονται ο σκοπός του, τα πρόσωπα που έχουν την ευθύνη για την ενημέρωσή του, η υποχρέωση διαλειτουργικότητας με τρίτα συστήματα και τα δικαιώματα πρόσβασης τρίτων φορέων στα στοιχεία του.
Άρθρο 534 Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Υιοθετούνται οι προβλέψεις των άρθρων 4 του ν. 4111/2013 και 197 του ν. 4555/2018. Περαιτέρω, το προτεινόμενο άρθρο εισάγει νέες προβλέψεις αναφορικά με: α) τη συμπερίληψη των δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) στην παρακολούθηση των προϋπολογισμών και της εν γένει οικονομικής κατάστασής τους από το Παρατηρητήριο, β) τον καθορισμό των κριτηρίων αξιολόγησης των σχεδίων προϋπολογισμού των Δ.Ε.Υ.Α. για την παροχή γνώμης από το Παρατηρητήριο, με αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, γ) τους σκοπούς του Παρατηρητηρίου, μέσω της προσθήκης πρόβλεψης για τη διαχείριση προβλημάτων υπερχρέωσης ή οικονομικής βιωσιμότητας, δ) τη σύνθεση του Παρατηρητηρίου με την προσθήκη δύο (2) μελών και ε) τον αριθμό των γραμματέων του Παρατηρητηρίου.
Άρθρο 535 Παρακολούθηση εκτέλεσης προϋπολογισμών από το Παρατηρητήριο	Υιοθετούνται τα άρθρα 4Α του ν. 4111/2013 και 198 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο τίθενται οι σχετικές προθεσμίες και τα αρμόδια όργανα για την υποβολή του ετήσιου πίνακα οικονομικής στοχοθεσίας στο Παρατηρητήριο, μέσω του Κόμβου Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Επιπροσθέτως, τίθενται ειδικότερες ρυθμίσεις για το περιεχόμενο του πίνακα, την υποχρεωτική αναμόρφωσή του καθώς και για τον έλεγχό του από το Παρατηρητήριο.
Άρθρο 536 Διαχείριση προβλημάτων υπερχρέωσης και οικονομικής βιωσιμότητας	Υιοθετούνται τα άρθρα 4Α του ν. 4111/2013 και 198 του ν. 4555/2018 ως προς το πλαίσιο της έγκαιρης διάγνωσης και συστηματικής διαχείρισης σοβαρών οικονομικών προβλημάτων στους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 534, όπως η υπερχρέωση ή η αδυναμία κάλυψης υποχρεωτικών δαπανών. Θεσπίζεται μια διαδικασία αξιολόγησης της οικονομικής κατάστασης από το Παρατηρητήριο και υποχρέωση υποβολής σχεδίου εξορθολογισμού από τον φορέα. Στόχος είναι η πρόληψη της δημοσιονομικής κατάρρευσης και η αποκατάσταση της οικονομικής βιωσιμότητας, με όρους διαφάνειας, λογοδοσίας και συνεργασίας μεταξύ των φορέων του παρόντος, του Παρατηρητηρίου και του Υπουργείου Εσωτερικών.
Άρθρο 537 Λογαριασμός Οικονομικής Ενίσχυσης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις των άρθρων 4Β του ν. 4111/2013 και 199 του ν. 4555/2018 με τις οποίες τίθεται ειδικός χρηματοδοτικός μηχανισμός για την υποστήριξη των σχεδίων οικονομικού εξορθολογισμού της οικονομικής διαχείρισης. Μέσω του Λογαριασμού

	Οικονομικής Ενίσχυσης Ο.Τ.Α., ο οποίος χρηματοδοτείται σε ετήσια βάση από τους Κ.Α.Π., εξασφαλίζεται η παροχή στοχευμένων οικονομικών ενισχύσεων, υπό αυστηρά τιθέμενους όρους, με σκοπό τη σταθεροποίηση της λειτουργίας των φορέων που αντιμετωπίζουν σοβαρά δημοσιονομικά προβλήματα.
Άρθρο 538 Προγραμματική Συμφωνία Οικονομικής Υποστήριξης	Υιοθετούνται τα άρθρα 4Γ του ν. 4111/2013 και 200 του ν. 4555/2018. Συγκεκριμένα, τίθεται το θεσμικό πλαίσιο που διασφαλίζει τη διαφανή και ελεγχόμενη παροχή οικονομικής ενίσχυσης στους φορείς που εφαρμόζουν σχέδιο εξυγίανσης. Μέσω της Προγραμματικής Συμφωνίας μεταξύ του Υπουργού Εσωτερικών και του φορέα, καθορίζονται ρητά οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι μηχανισμοί ελέγχου της χρηματοδότησης, με στόχο τη συνεπή εφαρμογή του σχεδίου εξορθολογισμού. Παράλληλα, ενισχύεται η λογοδοσία μέσω της εποπτείας του Παρατηρητηρίου και της υποχρεωτικής ανάρτησης των Συμφωνιών στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια».
Άρθρο 539 Μηχανισμός αποτροπής συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τρίτους από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Υιοθετείται το άρθρο 107 του ν. 4714/2020, καθώς τίθενται οι ρυθμίσεις για τον μηχανισμό πρόληψης και ελέγχου της δημιουργίας και συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων οφειλών από τους δήμους και τις περιφέρειες, μέσω του ειδικού λογαριασμού που τηρείται από κάθε δήμο και περιφέρεια στον δεσμευμένο τομέα του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων για την κάλυψη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους. Στόχος της ρύθμισης είναι η αποτροπή πρακτικών μετακύλισης οφειλών και η ενίσχυση της ρευστότητας, διαφυλάσσοντας τόσο τη βιωσιμότητα και λογοδοσία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όσο και την εύρυθμη οικονομική λειτουργία της.
Άρθρο 540 Κόμβος Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Επαναλαμβάνονται οι προβλέψεις του άρθρου 33 του ν. 5056/2023, που αφορούν στον Κόμβο Επιδόσεων. Ο εν λόγω διαδικτυακός κόμβος λειτουργεί στο Υπουργείο Εσωτερικών και συλλέγει ανωνυμοποιημένα στοιχεία που αφορούν στην οικονομική και διοικητική λειτουργία και τη δραστηριότητα των ΟΤΑ, προκειμένου αυτά να αποτελέσουν εργαλεία για τη χάραξη αποτελεσματικών και στοχευμένων πολιτικών. Τα δεδομένα του Κόμβου είναι διαθέσιμα ως ανοικτά δεδομένα που δημοσιοποιούνται στο data.gov.gr και -κατόπιν επεξεργασίας τους- εξαγονται δείκτες μέτρησης και αξιολόγησης των επιδόσεων τους, οι οποίοι δημοσιεύονται. Αποσαφηνίζεται ότι, ο έλεγχος των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου της παρ. 4 αφορά την επάρκεια της τεκμηρίωσης και τη δυνατότητα επαλήθευσης των υποβληθέντων στοιχείων, και όχι την ουσιαστική εγκυρότητα ή ακρίβειά τους, η ευθύνη για τις οποίες εξακολουθεί να ανήκει στις αρμόδιες υπηρεσίες και τα αρμόδια όργανα του φορέα. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η σαφής οριοθέτηση του ελεγκτικού έργου των Μ.Ε.Ε., ενώ παράλληλα ενισχύεται η αξιοπιστία και η διαφάνεια των διαδικασιών υποβολής στοιχείων.
Άρθρο 541 Βραβεία επιδόσεων	Υιοθετείται η πρόβλεψη της παρ. 6 του άρθρου 33 του ν. 5056/2023, περί δυνατότητας απονομής ετήσιων βραβείων επιδόσεων σε δήμους και

	περιφέρειες που επιδεικνύουν τη μεγαλύτερη βελτίωση στη λειτουργία τους, συνολικά ή σε επιμέρους δείκτες του Κόμβου Επιδόσεων. Τα βραβεία δύνανται να συνοδεύονται από χρηματικό έπαθλο, το οποίο εντάσσεται στον προγραμματισμό των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων και μέρος του οποίου δύνανται να αποδοθεί στους υπαλλήλους που συνέβαλαν στην επίτευξη των βελτιωμένων επιδόσεων, με αντικειμενικά κριτήρια και σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο των πρόσθετων αποδοχών, ενισχύοντας την ανταμοιβή της προσφοράς χωρίς δημοσιονομική επιβάρυνση.
Άρθρο 542 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους Δ' του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα.
Στο Μέρος Ε' του Βιβλίου Τέταρτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, επιχειρούνται η αναμόρφωση και ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη διαχείριση, αξιοποίηση και προστασία της περιουσίας των δήμων και των περιφερειών. Η ανάγκη για μία ενιαία και συνεκτική ρύθμιση αναδεικνύεται επιτακτική, λόγω του διαχρονικού κατακερματισμού των σχετικών ρυθμίσεων, της ασάφειας και των αλληλοεπικαλύψεων των διατάξεων που εφαρμόζονται, δημιουργώντας ένα δαιδαλώδες και δυσνόητο νομικό τοπίο. Στην άποψη αυτή συνηγορούν οι περιορισμένες δυνατότητες αξιοποίησης της περιουσίας των δήμων και των περιφερειών και οι δυσχέρειες που προκύπτουν κατά την άσκηση των σχετικών αρμοδιοτήτων από τα όργανα τους. Η περιουσία της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία περιλαμβάνει όχι μόνο ακίνητα και κινητά περιουσιακά στοιχεία, αλλά και άυλα δικαιώματα, φυσικούς πόρους και υποδομές ζωτικής σημασίας για την καθημερινότητα των πολιτών, συνιστά καθοριστικό παράγοντα για τη βιώσιμη λειτουργία και την αναπτυξιακή δυναμική των φορέων. Η διασφάλιση της εύρυθμης και διαφανούς διαχείρισης, της ορθολογικής αξιοποίησης και της ουσιαστικής προστασίας της, υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον, ενισχύει την τοπική αυτονομία, προάγει την εμπιστοσύνη των πολιτών και συμβάλλει ουσιαστικά στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο των τοπικών κοινωνιών. Προτείνονται ρυθμίσεις με τις οποίες ενοποιούνται, κωδικοποιούνται, επικαιροποιούνται και εξορθολογίζονται επιμέρους υφιστάμενες διατάξεις που απαντώνται, κατά τρόπο αποσπασματικό και συχνά αντιφατικό, σε σειρά νομοθετημάτων. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις στοχεύουν στη διατύπωση ενιαίων αρχών και ενός κοινού συνεκτικού θεσμικού πλαισίου για τους δήμους και τις περιφέρειες, με στόχο τη διευκόλυνση και απλοποίηση της διαβαθμιδικής συνεργασίας σε αναπτυξιακούς και άλλους τομείς. Επιπρόσθετα, επιχειρείται η κωδικοποίηση διαδικασιών (λ.χ. δημοπρασίες, εκμισθώσεις) προκειμένου αυτές να καταστούν λειτουργικές, διαφανείς και απολύτως συμβατές με τις απαιτήσεις της σύγχρονης διοίκησης, της ψηφιακής μετάβασης και την επιτάχυνση της διοικητικής δράσης. Ειδικότερα εισάγονται ρυθμίσεις που αφορούν: α) τη διαχείριση και αξιοποίηση της ακίνητης και κινητής περιουσίας των δήμων και των περιφερειών με έμφαση στην απλοποίηση των διαδικασιών και την ενίσχυση των μηχανισμών αξιολόγησης και σχεδιασμού, β) την ενσωμάτωση ειδικών διατάξεων για περιουσιακά στοιχεία ιδιαίτερου σκοπού, όπως οι κοινόχρηστοι χώροι, και λοιπές κατηγορίες ιδιοκτησιών που εμπίπτουν σε ειδικό καθεστώς διαχείρισης και εισάγονται άλλες αποκαταστατικές διατάξεις, στο πλαίσιο των ειδικότερων αρμοδιοτήτων των δήμων, γ) την κωδικοποίηση των διαδικασιών των δημοπρασιών, τόσο για την εκμίσθωση και εκποίηση ακινήτων ή κινητών, όσο και για την αγορά και μίσθωση ακινήτων, με προσαρμογή στις απαιτήσεις της ηλεκτρονικής διοίκησης και της διαφάνειας, και	

δ) την πρόβλεψη διενέργειας πλειοδοτικών δημοπρασιών αποκλειστικά μέσω ψηφιακής πλατφόρμας. Το παρόν Μέρος συγκροτεί ένα συνεκτικό και λειτουργικό σύστημα διαχείρισης της περιουσίας των δήμων και των περιφερειών, προσαρμοσμένο στις σύγχρονες απαιτήσεις της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής ανάπτυξης. Εδράζεται στις αρχές της χρηστής διοίκησης, της αποδοτικότητας και της λογοδοσίας, ενώ παράλληλα δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ενεργό προσέλκυση επενδύσεων, την αποτελεσματική αξιοποίηση των δημόσιων πόρων και την ενίσχυση της αυτοδιοικητικής αυτονομίας και της συνεργασίας των δήμων και των περιφερειών προς όφελος των τοπικών κοινωνιών.	
Άρθρο 543 Σκοπός	Ορίζεται ο σκοπός του Μέρους Ε' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 544 Αντικείμενο	Ορίζεται το αντικείμενο του Μέρους Ε' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 545 Γενικές υποχρεώσεις – Προστασία περιουσίας	Υιοθετούνται τα άρθρα 178 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 97 του π.δ. 30/1996. Συγκεκριμένα, ορίζεται η υποχρέωση των δήμων και των περιφερειών για τη διατήρηση, προστασία, διαχείριση και αποδοτική αξιοποίηση, καθώς και την καταγραφή των περιουσιακών τους στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων των ακινήτων και κινητών αξιών και κάθε είδους περιουσίας τους. Επίσης, μέσω της υποχρέωσης κατάρτισης προγράμματος διαχείρισης και αξιοποίησης της περιουσίας τους θεμελιώνεται η αναπτυξιακή διάσταση των δήμων και των περιφερειών. Τέλος, ορίζονται οι όροι με τους οποίους επιτρέπεται η απόκτηση και διάθεση περιουσιακών στοιχείων, οι εφαρμοστέες διατάξεις για την προστασία των ακινήτων τους και το αρμόδιο όργανο που αποφαινεται για τη διοικητική αποβολή αλλά και για την έκδοση του σχετικού πρωτοκόλλου.
Άρθρο 546 Πρόγραμμα διαχείρισης και αξιοποίησης της περιουσίας των δήμων και περιφερειών	Υιοθετείται το άρθρο 10 του ν. 4623/2019, με το οποίο θεσμοθετείται η υποχρέωση ψήφισης προγράμματος διαχείρισης και αξιοποίησης της περιουσίας των δήμων και των περιφερειών, το οποίο ψηφίζεται στο πρώτο έτος της δημοτικής ή περιφερειακής περιόδου και αφορά σε όλη την περίοδο αυτή, προκειμένου να δίνεται προτεραιότητα σε μακροχρόνιες αναπτυξιακές πολιτικές.
Άρθρο 547 Δωρεά ακινήτων	Κωδικοποιούνται και επικαιροποιούνται τα άρθρα 184 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 10 του π.δ. 242/1996, περί των ειδικότερων ρυθμίσεων για την απαιτούμενη πλειοψηφία και τη διαδικασία λήψης απόφασης για τη δωρεά ακινήτων προς εκπλήρωση σπουδαίου κοινωφελούς σκοπού που συνδέεται με την προαγωγή των τοπικών συμφερόντων και την εξυπηρέτηση των κατοίκων της περιοχής. Επίσης, καθορίζονται οι όροι λύσης της σύμβασης δωρεάς καθώς και η διαδικασία για την επαναφορά της κυριότητας στον δωρητή δήμο ή περιφέρεια.
Άρθρο 548 Δωρεάν παραχώρηση χρήσης ακινήτων	Διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής και αποσαφηνίζονται – σε σχέση με προϋφιστάμενα νομοθετήματα των παρ. 1, 2, και 2Α του άρθρου 185 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και των παρ. 1, 2, 4, του άρθρου 12 του π.δ. 242/1996 - οι προϋποθέσεις της δωρεάν παραχώρησης της χρήσης ακινήτων των δήμων και των περιφερειών για ορισμένο χρόνο σε άλλους φορείς, δημόσιους ή ιδιωτικούς. Διευκρινίζεται ότι η αναφορά της περ.

	β) της παρ. 1 σε «άλλα νομικά πρόσωπα» καταλαμβάνει κάθε φορέα που διαθέτει νομική προσωπικότητα, ανεξαρτήτως της ειδικότερης νομικής του μορφής. Ως εκ τούτου, στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται και οι οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, εφόσον λειτουργούν με τη μορφή νομικού προσώπου. Ιδιαίτερη μέριμνα λαμβάνεται για τα ναυταθλητικά σωματεία, τα οποία επιτελούν κρίσιμο ρόλο στην προαγωγή του αθλητισμού, της τοπικής ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής. Για τον λόγο αυτό προβλέπεται δυνατότητα δωρεάν παραχώρησης για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μικρότερο των 15 ετών, προκειμένου να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα των επενδύσεων (αθλητικών εγκαταστάσεων και λοιπών υποδομών) και η δυνατότητα ένταξης σε χρηματοδοτικά προγράμματα και λοιπά επενδυτικά εργαλεία, τα οποία προϋποθέτουν επαρκή χρονική σταθερότητα της παραχώρησης χρήσης των εγκαταστάσεων. Για τη λήψη της σχετικής απόφασης απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών του συμβουλίου, η οποία δικαιολογείται από τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της δωρεάν παραχώρησης χρήσης, η οποία συνεπάγεται μακροχρόνια δέσμευση δημοτικής περιουσίας χωρίς αντάλλαγμα.
Άρθρο 549 Εκποίηση ακινήτων	Υιοθετούνται τα άρθρα 186 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 13 του π.δ. 242/1996. Συγκεκριμένα, ορίζεται η διαδικασία εκποίησης των ακινήτων των δήμων και των περιφερειών είτε με δημοπρασία ή απευθείας σε δημόσιους φορείς κατόπιν ειδικά αιτιολογημένης απόφασης που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου, σε κάθε περίπτωση. Τυχόν υπόλοιπο του προϊόντος της εκποίησης δύναται να διατεθεί για έργα, αποζημίωση απαλλοτριώσεων ή για την κάλυψη άλλων αναγκών κατά την κρίση του αρμοδίου οργάνου.
Άρθρο 550 Αξιοποίηση ακινήτων με σύμβαση κοινωνικής αντιπαροχής	Με την προτεινόμενη ρύθμιση θεσπίζεται η δυνατότητα στους δήμους και τις περιφέρειες να αξιοποιούν την ιδιωτική ακίνητη περιουσία τους μέσω σύναψης συμβάσεων κοινωνικής αντιπαροχής, σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 5006/2022. Στόχος είναι η ενίσχυση του διαθέσιμου οικιστικού αποθέματος και η δημιουργία κοινωνικών κατοικιών, στο πλαίσιο πολιτικών κοινωνικής συνοχής και στέγασης ευάλωτων ή χαμηλόμισθων νοικοκυριών. Παράλληλα, καθιερώνεται διαδικασία διασφάλισης της σκοπιμότητας και της στοχευμένης ένταξης των έργων στο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας, μέσω της απαιτούμενης σύμφωνης γνώμης του Υπουργού Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. Η εν λόγω σύμφωνη γνώμη προϋποθέτει τεκμηριωμένη εισήγηση από τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια ως προς την ανάγκη υλοποίησης του έργου. Με τον τρόπο αυτό, επιδιώκονται η ευθυγράμμιση των τοπικών αναγκών στέγασης με τις εθνικές πολιτικές κοινωνικής κατοικίας και η ορθολογική αξιοποίηση της δημόσιας ακίνητης περιουσίας προς όφελος των πολιτών.

Άρθρο 551 Ανταλλαγή ακινήτων	Κωδικοποιούνται οι ρυθμίσεις των άρθρων 190 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 13 και 14 του π.δ. 242/1996, με τα οποία παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους και τις περιφέρειες να ανταλλάσσουν ακίνητά τους με άλλα ακίνητα και τίθενται οι σχετικές εφαρμοστέες διατάξεις.
Άρθρο 552 Αγορά ακινήτων	Υιοθετούνται οι ρυθμίσεις των άρθρων 191 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 23 του π.δ. 242/1996. Συγκεκριμένα, ορίζονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις αγοράς ακινήτων από τους δήμους και τις περιφέρειες για την κάλυψη των αναγκών τους.
Άρθρο 553 Εκμίσθωση ακινήτων	Το άρθρο κωδικοποιεί τις ισχύουσες διατάξεις των παρ. 1 έως 5 του άρθρου 192 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 1 του π.δ. 242/1996, περί εκμίσθωσης ακινήτων των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 554 Μίσθωση ακινήτων	Υιοθετούνται τα άρθρα 194 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και 16 του π.δ. 242/1996, με τα οποία τίθενται οι όροι και η διαδικασία με την οποία δύναται οι δήμοι και οι περιφέρειες να μισθώνουν ακίνητα για τη στέγαση των δομών και υπηρεσιών τους. Μεταξύ άλλων, προβλέπονται και τα εξής: α) διευρύνεται η δυνατότητα απευθείας μίσθωσης τόσο για έκτακτους λόγους όσο και για άλλες περιπτώσεις, η ανάγκη των οποίων έχει προκύψει διαχρονικά, ιδίως για μισθώσεις ακινήτων για στέγαση σχολείων και άλλων κρίσιμων δομών, β) ορίζεται ρητώς ότι πέραν ειδικών περιπτώσεων μίσθωσης, οι συμβάσεις συνάπτονται για χρονικό διάστημα έως δώδεκα (12) ετών, με δυνατότητα παράτασης έως ισόχρονο διάστημα, γ) θεσμοθετείται η κατά πλάσμα δικαίου δυνατότητα σιωπηρής παράτασης της μίσθωσης, η οποία έως και σήμερα δεν ήταν επιτρεπτή. Απαγορεύεται ρητώς η σιωπηρή αναμίσθωση. δ) θεσμοθετείται η δυνατότητα μονομερούς παράτασης της μίσθωσης για έκτακτους λόγους και για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τα τρία (3) έτη, καθώς και η δυνατότητα μονομερούς λύσης της σύμβασης σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και ε) επεκτείνεται η διάρκεια κατεπείγουσας μίσθωσης σχολικών κτηρίων. Στην παρ. 3 επισημαίνεται ότι, η χρονική οριοθέτηση έως δώδεκα (12) έτη, με δυνατότητα παράτασης έως ισόχρονο διάστημα, εξυπηρετεί την ανάγκη εξασφάλισης σταθερότητας και επαρκούς χρονικού ορίζοντα για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών του δήμου, χωρίς να δημιουργείται υπέρμετρη ή δυσανάλογη μακροχρόνια οικονομική δέσμευση. Η λήψη απόφασης από το δημοτικό συμβούλιο με την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των μελών του διασφαλίζει αυξημένο επίπεδο δημοκρατικής νομιμοποίησης, δεδομένου ότι πρόκειται για μακροχρόνια οικονομική δέσμευση του δήμου. Παράλληλα, η προηγούμενη γνώμη της επιτροπής αξιολόγησης περιουσιακών στοιχείων ενισχύει την τεκμηρίωση της απόφασης, ιδίως ως προς το ύψος του μισθώματος και τους όρους της παράτασης, καθώς και την αξιολόγηση της οικονομικής συμφερότητας της σύμβασης για τον δήμο, διασφαλίζοντας την προστασία των συμφερόντων του και την

	ορθολογική διαχείριση των δημοτικών πόρων. Τέλος, η προϋπόθεση ρητής συναίνεσης του εκμισθωτή για την παράταση διασφαλίζει τον συμβατικό χαρακτήρα της μίσθωσης και την τήρηση της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων. Στην παρ. 4 σημειώνεται ότι η ρύθμιση παρέχει τη δυνατότητα στον δήμο ή την περιφέρεια να προβούν μονομερώς και αζημίως σε πρόωρη λύση της μίσθωσης, όταν εκλείπει ο υπηρεσιακός λόγος χρήσης του μισθίου, είτε λόγω κατάργησης της στεγαζόμενης υπηρεσίας είτε λόγω μεταστέγασης σε ιδιόκτητο ή δωρηθέν ακίνητο. Η δυνατότητα αυτή περιορίζεται χρονικά, όταν η υπολειπόμενη διάρκεια της μίσθωσης δεν υπερβαίνει τα τρία (3) έτη, προκειμένου να διασφαλίζεται η ισορροπία μεταξύ δημοσίου συμφέροντος και προστασίας της συμβατικής σταθερότητας. Παράλληλα, η πρόβλεψη κοινοποίησης της απόφασης και η έναρξη ισχύος της μετά την πάροδο τριάντα (30) ημερών, υπό την προϋπόθεση απόδοσης του μισθίου, διασφαλίζει την ομαλή μετάβαση και την προστασία του εκμισθωτή από αιφνίδιες συνέπειες. Τέλος, η διατήρηση της υποχρέωσης καταβολής μισθωμάτων έως την πραγματική απόδοση της χρήσης του ακινήτου κατοχυρώνει την αρχή της ανταποδοτικότητας και αποτρέπει τυχόν ζημία του εκμισθωτή.
Άρθρο 555 Δικαίωμα εκμετάλλευσης κυλικείων εντός κτηρίων που στεγάζονται υπηρεσίες των δήμων και περιφερειών	Κωδικοποιείται η πρόβλεψη της παρ. 9 της υποπ. ΣΤ2 του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 όπου προβλέπεται ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των δημοπρασιών περί εκμίσθωσης ακινήτων για την παραχώρηση της εκμετάλλευσης κυλικείων εντός κτηρίων που στεγάζονται υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών.
Άρθρο 556 Εκποίηση κινητών πραγμάτων	Κωδικοποιούνται και ενοποιούνται σε κοινό άρθρο οι προβλέψεις της παρ. 1 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και του άρθρου 15 του π.δ. 242/1996 με τα οποία τίθενται οι προϋποθέσεις για την εκποίηση κινητών πραγμάτων και ειδών τεχνικού εξοπλισμού των δήμων και των περιφερειών, εξαιρουμένων των οχημάτων. Για λόγους ευελιξίας, η απόφαση για την προσφυγή σε πρόχειρη άτυπη δημοπρασία μεταβιβάζεται στην οικεία δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή αντί του οικείου συμβουλίου που προβλεπόταν. Επίσης στο παρόν κωδικοποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 134 του ν. 4483/2017 αναφορικά με την εκποίηση υλικών που προέρχονται από τη διαχείριση των Αστικών Στερεών Αποβλήτων και βιοαποβλήτων και του άρθρου 64 του ν. 4257/2014.
Άρθρο 557 Δωρεά κινητών πραγμάτων	Κωδικοποιούνται το πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και τα άρθρα 11 του π.δ. 242/1996 και 57 του ν. 4456/2017. Με την παρ. 1 του υπό εξέταση άρθρου, στους δυνητικούς δωρεοδόχους των δωρεών κινητών πραγμάτων στις οποίες προβαίνουν οι δήμοι και οι περιφέρειες προστίθενται και τα νομικά πρόσωπα αυτών. Με την παρ. 2 τίθεται η κατ' εξαίρεση δυνατότητα δωρεάς χρημάτων εξ ιδίων πόρων από δήμο ή περιφέρεια προς άλλο δήμο ή περιφέρεια, για την υλοποίηση έργων, μελετών, προμηθειών και

	υπηρεσιών, για την αντιμετώπιση των συνεπειών από φυσικές καταστροφές, ιδίως πλημμυρών, πυρκαγιών ή σεισμών και εφόσον ο δωρεοδόχος έχει κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας. Η ως άνω ρύθμιση κωδικοποιεί, επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής και προσθέτει όρους και περιπτώσεις στην ισχύουσα ρύθμιση του άρθρου 57 του ν. 4456/2017, με την οποία παρεχόταν η δυνατότητα δωρεάς χρημάτων εξ ιδίων πόρων από περιφέρεια της χώρας στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων υπέρ της Περιφερειακής Ενότητας Κεφαλληνίας για την υλοποίηση έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα αποτελέσματα και οι συνέπειες των σεισμών που συνέβησαν στην Κεφαλονιά, την 26η.1.2014 και την 3η.2.2014 και στην περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα αποτελέσματα και οι συνέπειες του σεισμού που συνέβη στην Κω την 21η.7.2017. Η νέα γενική ρύθμιση κρίνεται επιβεβλημένη λόγω των συχνών και σφοδρών φυσικών καταστροφών που πλήττουν τη χώρα και ως εκ τούτου καθίσταται κρίσιμη η παροχή βοήθειας στη διαχείριση και αντιμετώπιση τους. Επιπρόσθετα, στην ίδια παράγραφο καθορίζεται αναλυτικά το πλαίσιο επιστροφής στον δωρητή χρημάτων που δεν αξιοποιήθηκαν.
Άρθρο 558 Δωρεάν παραχώρηση χρήσης κινητών πραγμάτων	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του δευτέρου εδαφίου της παρ. 4 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και της παρ. 5 του άρθρου 12 του π.δ. 242/1996, και καθίσταται επιτρεπτή, με απόφαση του οικείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, η δωρεάν παραχώρηση χρήσης κινητών πραγμάτων και ειδών τεχνικού εξοπλισμού για ορισμένο χρονικό διάστημα στο Δημόσιο, σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σε άλλους δήμους και περιφέρειες και σε νομικά πρόσωπα αυτών, για την εξυπηρέτηση των σκοπών τους. Στην περίπτωση που η δωρεάν παραχώρηση προς τους φορείς της παρ. 1 αφορά την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, αυτή συντελείται με απόφαση του δημάρχου ή του περιφερειάρχη κατά περίπτωση, χάριν ευελιξίας και λόγω της έκτακτης ανάγκης.
Άρθρο 559 Εκμίσθωση κινητών πραγμάτων	Υιοθετούνται η παρ. 2 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και το άρθρο 9 του π.δ. 242/1996, καθώς ορίζεται η διαδικασία της εκμίσθωσης κινητών πραγμάτων, είτε απευθείας ή κατόπιν δημοπρασίας. Η αρμοδιότητα απόφασης για την απευθείας εκμίσθωση κινητών μεταβιβάζεται στην οικεία επιτροπή.
Άρθρο 560 Καταστροφή κινητών πραγμάτων	Κωδικοποιείται η παρ. 6 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων όπου προβλέπεται το αρμόδιο όργανο για τη λήψη απόφασης καθώς και το γνωμοδοτικό όργανο για την καταστροφή αντικειμένων των δήμων και των περιφερειών που δεν έχουν αξία.
Άρθρο 561 Οχήματα	Τροποποιείται το υφιστάμενο πλαίσιο, ήτοι το τελευταίο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 54 του ν. 4662/2020, η περ. ζ) της παρ. 2 του άρθρου 74Α του ν. 3852/2010 και το άρθρο 13 της υπ' αρ. 129/2534/2010 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών «Καθορισμός δικαιούχων χρήσης και

	ανώτατου ορίου κυβισμού Κρατικών Αυτοκινήτων και άλλες ρυθμίσεις σχετικές με τα Κρατικά Αυτοκίνητα» (Β'108) ως προς τις δωρεές και τις παραχωρήσεις χρήσης οχημάτων και πλωτών μέσων από τους δήμους και τις περιφέρειες. Ειδικότερα, διευρύνεται το πεδίο των δυνητικών δωρεοδόχων με την πρόβλεψη δυνατότητας δωρεάς σε άλλους δήμους, περιφέρειες και στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών. Παράλληλα, καθιερώνεται η δυνατότητα δωρεάν παραχώρησης χρήσης οχημάτων για ορισμένο χρόνο είτε για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών των ως άνω φορέων, είτε για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών, περιλαμβανομένου και του Δημοσίου. Η ρύθμιση υπαγορεύεται από την ανάγκη θεσμικής κάλυψης της διαδημοτικής και διαπεριφερειακής αλληλεγγύης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή φυσικών καταστροφών, όπως ιδίως συνέβη στις πυρκαγιές της Βόρειας Εύβοιας (2021) και τις πλημμύρες της κακοκαιρίας «Ντάνιελ» (2023) αλλά και σε περιπτώσεις έντονων χιονοπτώσεων, όπου παρατηρείται συχνά επιχειρησιακή ανεπάρκεια εξοπλισμού σε πληγείσες περιοχές. Η απουσία ρητής νομοθετικής πρόβλεψης έχει μέχρι σήμερα λειτουργήσει αποτρεπτικά για την αξιοποίηση διαθεσίμων μέσων από άλλους δήμους ή περιφέρειες παρά την πρόθεση και τη δυνατότητα υποστήριξης.
Άρθρο 562 Χρηματοδοτική μίσθωση	Κωδικοποιείται το άρθρο 193 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, ορίζεται η δυνατότητα των δήμων και των περιφερειών να συμβάλλονται στο πλαίσιο συμβάσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που έχουν ως αντικείμενο πράγματα κινητά ή ακίνητα και τίθεται παραπομπή στις σχετικές εφαρμοστέες διατάξεις για τις συμβάσεις αυτές.
Άρθρο 563 Επιτροπές αξιολόγησης περιουσιακών στοιχείων	Κωδικοποιούνται οι παρ. 5 και 6 του άρθρου 186 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η παρ. 4 του άρθρου 13 του π.δ. 242/1996. Εισάγεται νέο άρθρο που αφορά στα όργανα και τη διαδικασία εκτίμησης της αξίας και καταλληλότητας των περιουσιακών στοιχείων των δήμων και περιφερειών για τη σύναψη ενοχικών συμβάσεων ή μεταβίβασης εμπράγματων δικαιωμάτων. Την επιτροπή συγκροτούν ένας (1) μηχανικός, ένας (1) σύμβουλος και ένας (1) υπάλληλος της οικονομικής υπηρεσίας, ενώ, στην περίπτωση κρίσης για την καταλληλότητα ακινήτου προς αγορά ή μίσθωση, μπορεί να συμμετέχει δεύτερος σύμβουλος αντί του υπαλλήλου, καθώς και να ζητείται η συνδρομή και άλλων στελεχών. Για λόγους απλούστευσης και ευελιξίας, επαφίεται στην κρίση του συμβουλίου ή συγκρότηση μίας ή περισσότερων επί τούτω (ad hoc) επιτροπών. Στην υποχρεωτική εκτίμηση των πιστοποιημένων εκτιμητών για τη μεταβίβαση εμπραγμάτων δικαιωμάτων, προστέθηκε πρόβλεψη για τη δυνατότητα απόκλισης από το ποσό της εκτίμησης με ειδική αιτιολογία. Τούτο δε διότι, στην κείμενη νομοθεσία, η υποχρεωτική προσφυγή στην έκθεση πιστοποιημένων εκτιμητών συνιστά μεν ουσιώδη τύπο για την κατάρτιση της σύμβασης μεταβίβασης κυριότητας, χωρίς όμως το πόρισμά της επί της αξίας να

	δεσμεύει το αποφασίζον αυτοδιοικητικό όργανο, το οποίο – στο πλαίσιο της αυτοτέλειας – δύναται να αξιολογεί διαφορετικά, βάσει ειδικά αιτιολογημένης απόφασης, την αξία κάθε ακινήτου.
Άρθρο 564 Μεταγραφή συμβάσεων	Επαναλαμβάνονται και ενοποιούνται σε ενιαίο άρθρο οι ισχύουσες ρυθμίσεις των άρθρων 1208 του Αστικού Κώδικα (π.δ. 456/1984, Α'164) που αφορά στις περιφέρειες και 196 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων που αφορά στους δήμους, αναφορικά με τη δυνατότητα ατελούς μεταγραφής των μισθωτηρίων για ακίνητα που εκμισθώνουν οι δήμοι και οι περιφέρειες για χρονική διάρκεια μεγαλύτερη από εννέα (9) έτη.
Άρθρο 565 Συγκυριότητα	Επαναλαμβάνονται το άρθρο 198 και η παρ. 5 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Προσδιορίζεται η διαδικασία για τη διαχείριση και εκμετάλλευση ακινήτων που ανήκουν σε περισσότερους από έναν δήμο ή περιφέρεια και τίθενται ειδικότερες ρυθμίσεις για την εκποίηση ή την εκμίσθωση των ακινήτων αυτών.
Άρθρο 566 Παραχώρηση περιουσιακών στοιχείων σε δήμους και περιφέρειες	Με την προτεινόμενη ρύθμιση θεσπίζεται η δυνατότητα δωρεάν παραχώρησης ή διάθεσης περιουσιακών στοιχείων του Ελληνικού Δημοσίου και των δημοσίων νομικών προσώπων προς τους δήμους και τις περιφέρειες, καθώς και η παραχώρησή τους κατά χρήση και άνευ ανταλλάγματος προς Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) και Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης, με σκοπό την αποτελεσματικότερη άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και την ενίσχυση της λειτουργικής τους επάρκειας. Περαιτέρω, προβλέπεται ειδική κατ' εξαίρεση ρύθμιση για τις πληγείσες από φυσικές καταστροφές περιοχές, ώστε να καθίσταται δυνατή η άμεση και δωρεάν παραχώρηση φερτών υλικών που προκύπτουν από καθαρισμούς υδατορεμάτων για την υλοποίηση αναγκαίων δημοσίων έργων, προς επιτάχυνση των παρεμβάσεων αποκατάστασης και προστασίας.
Άρθρο 567 Ακίνητη περιουσία σε περίπτωση προσάρτησης δημοτικής κοινότητας σε δήμο	Ενοποιούνται και τροποποιούνται ως προς το ρυθμιστικό περιεχόμενο τους τα άρθρα 179 και 181 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, με τα οποία ρυθμίζονται τα θέματα ακίνητης περιουσίας και κατανομής οφειλών σε περίπτωση που δημοτική κοινότητα αποσπάται από έναν δήμο και προσαρτάται σε άλλο όμορο δήμο. Πεδίο εφαρμογής του υπό εξέταση άρθρου αποτελεί η δημοτική κοινότητα αντί του οικισμού καθώς δεν υφίσταται άρθρο προσάρτησης οικισμού στο σχετικό Πρώτο Βιβλίο του Κώδικα και σχετική πρόβλεψη υφίσταται με το άρθρο 10. Οικισμός δύναται να αναγνωριστεί ως δημοτική κοινότητα σύμφωνα με το άρθρο 13.
Άρθρο 568 Διάθεση βοσκοτόπων	Επαναλαμβάνονται οι προβλέψεις του άρθρου 182 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, περί διάθεσης για εκμετάλλευση στους δήμους βοσκοτόπων που ανήκουν στο κράτος και ικανοποιούν κτηνοτροφικές - κατά κύριο λόγο - ανάγκες.
Άρθρο 569	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του άρθρου 189 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, και ορίζονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις για την

Διάθεση αποκαλυπτόμενων καλλιεργητικών εκτάσεων	παραχώρηση καλλιεργητικών εκτάσεων σε γεωργούς δημότες κατοίκους για αυτοκαλλιέργεια. Με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου ρυθμίζονται ζητήματα όπως ο καθορισμός των σχετικών εκτάσεων και των εν δυνάμει δικαιούχων, του τέλους χρήσης, ανάκλησης της παραχώρησης.
Άρθρο 570 Εκμίσθωση καλλιεργήσιμης γης	Κωδικοποιούνται οι ρυθμίσεις του άρθρου 195 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων αναφορικά με τον τρόπο, τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες εκμισθώνεται η καλλιεργήσιμη γη των δήμων. Για πρώτη φορά, εισάγεται δικαίωμα προτίμησης στους δημότες κατοίκους των κοινοτήτων, σε περίπτωση που η έκταση βρίσκεται εξ ολοκλήρου στα όρια της κοινότητας.
Άρθρο 571 Εκμετάλλευση δημοτικών δασών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 197 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 135 και 147 του ν.δ. 86/1969 και 39 και 40 του ν.998/1979. Συγκεκριμένα, ορίζονται οι προϋποθέσεις για την εκμετάλλευση των δημοτικών δασών. Συγκεκριμένα, με την παρ. 2 προβλέπεται η δυνατότητα των δήμων να εκμισθώνουν την εκμετάλλευση των δασών που βρίσκονται στην ιδιοκτησία τους, σε δασικούς συνεταιρισμούς εργασίας υπό προϋποθέσεις.
Άρθρο 572 Εκμετάλλευση δημοτικών λατομείων	Κωδικοποιείται το άρθρο 192 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και εισάγεται ρητή πρόβλεψη εφαρμογής των άρθρων 54 και 65 του ν. 4512/2018 (Α'5), με τις οποίες ρυθμίζονται η διαδικασία εκμίσθωσης λατομείων που ανήκουν στην κυριότητα των δήμων και το όργανο που είναι υπεύθυνο για την απόφαση της εκμίσθωσης.
Άρθρο 573 Στεγαστική αποκατάσταση δημοτών	Ενοποιούνται οι αποκαταστατικές διατάξεις των άρθρων 187 και 188 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, εισάγοντας παράλληλα και νέες ευνοϊκότερες ρυθμίσεις για την εξασφάλιση πρώτης κατοικίας σε οικονομικά αδύναμους δημότες που στερούνται πρώτης κατοικίας, ήτοι διευρύνοντας τον αριθμό των ετήσιων καταβλητέων δόσεων από πέντε (5) σε οκτώ (8), ορίζοντας την αυτοδίκαιη έκπτωση από τα δικαιώματά τους από πέντε (5) σε οκτώ (8) έτη και την παράταση της ανωτέρω προθεσμίας για τέσσερα (4) έτη αντί των τριών (3) που προέβλεπε η ισχύουσα ρύθμιση.
Άρθρο 574 Δωρεάν παραχώρηση κυριότητας δημοτικών ακινήτων	Τροποποιούνται οι παρ. 3 και 4 του άρθρου 185 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων σχετικά με τη δωρεάν παραχώρηση κυριότητας δημοτικών ακινήτων, στο πλαίσιο εφαρμογής στεγαστικών προγραμμάτων.
Άρθρο 575 Δωρεάν παραχώρηση χρήσης δημοτικών ακινήτων	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις της περ. 18 του άρθρου 94B του ν. 3852/2010 και θεσμοθετείται για πρώτη φορά η δυνατότητα δωρεάν παραχώρησης της χρήσης οικημάτων των δήμων σε φυσικά πρόσωπα, είτε για λόγους οικονομικής αδυναμίας ή για τη στέγαση καθηγητών, ιατρών και άλλων ειδικοτήτων, ιδίως σε απομακρυσμένες ή ευαίσθητες περιοχές της χώρας.
Άρθρο 576 Παραχώρηση χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Κωδικοποιείται το άρθρο 13 του β.δ. 24-5/1958 και ρυθμίζονται με ενιαίο και σαφή τρόπο τα ζητήματα που αφορούν την παραχώρηση χρήσης κοινόχρηστων χώρων από τους δήμους, καθώς και τις

	διαδικασίες και τις προϋποθέσεις έκδοσης των σχετικών αδειών, με σκοπό τη βελτίωση της διαχειριστικής ικανότητας των δήμων και τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του αστικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με τη διευκόλυνση της οικονομικής δραστηριότητας και την προστασία του δημόσιου συμφέροντος. Ειδικότερα, καθορίζονται με σαφήνεια οι κοινόχρηστοι χώροι που δύνανται να παραχωρούνται, η αρμοδιότητα των οργάνων του δήμου, η διαδικασία χορήγησης και ανανέωσης των σχετικών αδειών, καθώς και οι όροι ελέγχου και εποπτείας της χρήσης τους. Παράλληλα, προβλέπονται ειδικότεροι κανόνες για την παραχώρηση χώρων σε καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος και για τη χρήση χώρων που δεν βρίσκονται σε πρόσοψη καταστημάτων, με γνώμονα τη διασφάλιση της ελεύθερης χρήσης των κοινόχρηστων χώρων και την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Επίσης, εισάγεται πρόβλεψη για την καταχώριση των αδειών στο πληροφοριακό σύστημα του ν. 5188/2025 και τη δυνατότητα υποβολής καταγγελιών μέσω της εφαρμογής «mystreet», προς ενίσχυση των μηχανισμών ελέγχου. .
Άρθρο 577 Σχολική περιουσία	Κωδικοποιούνται η περ. στ) του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και η περ. 24 της παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ. 161/2000 (Α'145). Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα σχετικά με το ιδιοκτησιακό καθεστώς της κινητής και ακίνητης περιουσίας των δημόσιων σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης, ρυθμίζονται ζητήματα μεταβίβασης της σχολικής περιουσίας στους δήμους, ενώ προβλέπεται η υποχρέωση των δήμων να προστατεύουν την περιουσία των σχολείων. Τέλος, υπάρχει ρητή πρόβλεψη ότι για τη ρύθμιση των ζητημάτων σχολικής περιουσίας εφαρμογής τυγχάνει και το άρθρο 5 του ν. 1894/1990 (Α'110).
Άρθρο 578 Αξιοποίηση σχολικών χώρων, υποδομών και λοιπών εγκαταστάσεων	Κωδικοποιούνται σε ενιαίο άρθρο οι ρυθμίσεις που αφορούν την αξιοποίηση σχολικών χώρων, υποδομών και λοιπών τους εγκαταστάσεων, όπως προβλέπονται στο άρθρο 41 του ν. 1566/1985 (Α'164), την παρ. 16 του άρθρου 5 του ν. 1894/1990, την περ. 17 του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και το άρθρο 98 του ν. 4823/2021 (Α'136). Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι κατά κανόνα τα σχολικά κτήρια, υποδομές και εγκαταστάσεις χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη στέγαση δημόσιων σχολείων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με την πρόβλεψη εντούτοις, για τις εξαιρέσεις οι οποίες αναφέρονται στο υπό εξέταση άρθρο. Επίσης, επιλύονται σχετικά ζητήματα που αφορούν στη συστέγαση σχολείων, καθώς και την παραχώρηση των σχολικών χώρων, υποδομών και εγκαταστάσεων.
Άρθρο 579	Υιοθετείται η παρ. 8 του άρθρου 113 του ν. 1892/1990 (Α'101) και ορίζεται ρητά ότι η διάθεση και εκμετάλλευση κυλικείων δημόσιων

Εκμετάλλευση κυλικείων δημοσίων σχολείων	σχολείων γίνεται με δημοπρασία. Επίσης, γίνεται παραπομπή στην παρ. 4 του άρθρου 598, με την οποία παρέχεται εξουσιοδότηση περί έκδοσης κοινής υπουργικής απόφασης για τη ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας τους και των όρων και προϋποθέσεων της δημοπρασίας.
Άρθρο 580 Ίδρυση και λειτουργία νεκροταφείων	Εισάγονται νέες προβλέψεις, συμπληρωματικές των ισχυόντων του α.ν. 582/1968 (Α'225), περί δημοτικών κοιμητηρίων. Ρητώς ανατίθενται στους δήμους η αποκλειστική αρμοδιότητα ίδρυσης, συντήρησης και λειτουργίας, καθώς και η κυριότητα επί των νεκροταφείων που έχουν ιδρυθεί από αυτούς. Επιπλέον, ορίζεται ότι η παραχώρηση δικαιώματος ταφής από τον δήμο συνιστά διοικητική πράξη παραχώρησης χρήσης δημοτικού πράγματος, η οποία δεν μεταβιβάζεται σε τρίτους.
Άρθρο 581 Δικαίωμα εκμετάλλευσης περιπτέρου	Κωδικοποιούνται οι παρ. 3 και 6 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του άρθρου πρώτου του ν. 4093/2012 (Α'222) και εισάγονται παράλληλα νέες ρυθμίσεις που αφορούν στη ρητή αναφορά περί της αποκλειστικής αρμοδιότητας των δήμων να παραχωρούν το δικαίωμα εκμετάλλευσης περιπτέρων εντός κοινόχρηστων χώρων, των οποίων έχουν την κυριότητα ή τη διαχείριση. Νέα προσθήκη στο άρθρο αποτελεί και η παρ. 6 περί ανάκλησης της παραχώρησης σε κάθε περίπτωση παραβίασης των όρων της παραχώρησης, καθώς και σε περίπτωση μη λειτουργίας του περιπτέρου για μακρό χρονικό διάστημα.
Άρθρο 582 Παραχώρηση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου με δημόσια κλήρωση	Κωδικοποιούνται οι παρ. 4 και 7 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012, αναφορικά με την παραχώρηση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου σε άτομα με αναπηρία και πολύτεκνους. Μεταξύ άλλων, τροποποιείται το ελάχιστο και μέγιστο ποσοστό επί του συνόλου των περιπτέρων που παραχωρείται, δηλαδή από το τριάντα τοις εκατό (30%) που προέβλεπε η ισχύουσα ρύθμιση, σε κατ' ελάχιστο τριάντα (30%) και μέγιστο τριάντα πέντε τοις εκατό (35%), όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του υπό εξέταση άρθρου.
Άρθρο 583 Παραχώρηση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου με δημοπρασία	Επαναλαμβάνεται η παρ. 5 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012 και ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την παραχώρηση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου κατόπιν δημοπρασίας. Συγκεκριμένα, προβλέπονται τα υποχρεωτικά περιλαμβανόμενα στη διακήρυξη της δημοπρασίας, ενώ ρυθμίζεται και το ζήτημα του καθορισμού της τιμής εκκίνησης του καταβλητέου μισθώματος.
Άρθρο 584 Διαδοχή – Εκμίσθωση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου	Επαναλαμβάνονται οι παρ. 6 και 7 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012. Το υπό εξέταση άρθρο καταργεί τους περιορισμούς εκμίσθωσης του δικαιώματος εκμετάλλευσης σε τρίτους, με γνώμονα την ευελιξία των συμβάσεων και την ισότητα στην πρόσβαση του δικαιώματος για τους εν δυνάμει ενδιαφερόμενους.
Άρθρο 585 Μετατόπιση περιπτέρου	Υιοθετούνται οι προβλέψεις του άρθρου 20 του ν.δ. 1044/1971 όπου ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία μετατόπισης περιπτέρου, ήτοι προβλέπονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτρέπεται η μετατόπιση, ο χώρος στον οποίο γίνεται η μετατόπιση, καθώς και η επίλυση ζητημάτων που αφορούν γενόμενες δαπάνες κατά τη μετατόπιση.

Άρθρο 586 Όργανα δημοπρασιών	Στο Κεφάλαιο Ζ' «Δημοπρασίες» κωδικοποιούνται και ενοποιούνται οι διατάξεις του π.δ. 270/1981 (Α'77), περί καθορισμού των οργάνων, της διαδικασίας και των όρων διενέργειας δημοπρασιών για την εκποίηση ή εκμίσθωση πραγμάτων των δήμων, και του π.δ. 242/1996 (Α'179), περί καθορισμού προϋποθέσεων, τρόπου και διαδικασίας για την εκμίσθωση, τη δωρεά, την παραχώρηση της χρήσης, την εκποίηση, τη μίσθωση και την αγορά ακινήτων και κινητών πραγμάτων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων. Συγκεκριμένα, στο υπό εξέταση άρθρο ορίζεται ως αρμόδιο όργανο η δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή, η οποία καταρτίζει τους όρους, συντάσσει τις διακηρύξεις, κατακυρώνει το αποτέλεσμα της δημοπρασίας και αποφαινεται οριστικά επί των ενστάσεων επί της διαδικασίας. Η διενέργεια της δημοπρασίας ανατίθεται σε τριμελή επιτροπή, στην οποία συμμετέχει τουλάχιστον ένας σύμβουλος.
Άρθρο 587 Τόπος διεξαγωγής δημοπρασιών	Κωδικοποιούνται και ενοποιούνται σε κοινό για δήμους και περιφέρειες άρθρο οι προβλέψεις των άρθρων 2 του π.δ. 270/1981 και 3 του π.δ. 242/1996 όπου ορίζεται ο τόπος διεξαγωγής των δημοπρασιών.
Άρθρο 588 Όροι διακήρυξης πλειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται και τίθενται σε ενιαίο για δήμους και περιφέρειες άρθρο, οι προβλέψεις του άρθρου 3 του π.δ. 270/1981 και της παρ. 3 του άρθρου 4, των παρ. 1 και 2 του άρθρου 7 και της παρ. 3 του άρθρου 9 του π.δ. 242/1996. Τίθενται οι υποχρεωτικοί όροι που πρέπει να περιλαμβάνονται στις διακηρύξεις πλειοδοτικών δημοπρασιών. Εισάγεται ρητά και η υποχρέωση κάλυψης των δαπανών δημοσίευσης από τον τελευταίο πλειοδότη, με δεδομένο ότι η αντίστοιχη διάταξη του ν. 3548/2007 (Α'68) καλύπτει μόνο τις περιπτώσεις των δημοσίων συμβάσεων.
Άρθρο 589 Δημοσίευση διακήρυξης πλειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του άρθρου 4 του π.δ. 270/1981 και της παρ. 2 του άρθρου 4 του π.δ. 242/1996. Νέες ρυθμίσεις εισάγονται στην παρ. 2 του υπό εξέταση άρθρου αναφορικά με την υποχρέωση δημοσίευσης σε εφημερίδα της περίληψης της διακήρυξης και στην παρ. 4 όπου προβλέπεται ότι οι δαπάνες δημοσίευσης βαρύνουν τον εκάστοτε τελικό πλειοδότη.
Άρθρο 590 Διενέργεια πλειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις των παρ. 1, 2 και 5 έως 8 του άρθρου 5 του π.δ. 270/1981 και του άρθρου 5 του π.δ. 242/1996. Ορίζεται η διαδικασία που ακολουθείται στις πλειοδοτικές δημοπρασίες. Εισάγεται διαδικασία ενστάσεων επί της διαδικασίας και της συμμετοχής πλειοδοτών. Επί των ενστάσεων γνωμοδοτεί η επιτροπή διενέργειας και αποφαινεται η δημοτική επιτροπή προ της κατακύρωσης.
Άρθρο 591 Επανάληψη πλειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις των παρ. 1 έως 3 και 5 του άρθρου 6 του π.δ. 270/1981 και του άρθρου 6 του π.δ. 242/1996, με τις οποίες ορίζονται οι προϋποθέσεις υποχρεωτικής ή προαιρετικής επανάληψης της πλειοδοτικής δημοπρασίας. Διευκρινίζεται ότι η φράση «σε βάρος του τελευταίου πλειοδότη και του εγγυητή του» σημαίνει ότι, πέρα από την οριστική κατάπτωση της εγγύησης συμμετοχής, τα πρόσωπα αυτά

	φέρουν πλήρη οικονομική ευθύνη για τη «ζημία» που θα υποστεί ο φορέας από τη ματαίωση της αρχικής κατακύρωσης. Συγκεκριμένα, ο τελευταίος ασυνεπής πλειοδότης και ο εγγυητής του συνευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για την κάλυψη της τυχόν επί έλαττον διαφοράς μεταξύ του τιμήματος της αρχικής κατακύρωσης και του τελικού επιτευχθέντος τιμήματος της επαναληπτικής δημοπρασίας καθώς και την κάλυψη του συνόλου των δαπανών και εξόδων που απαιτούνται για την προετοιμασία, τη δημοσίευση, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή της επαναληπτικής δημοπρασίας.
Άρθρο 592 Όροι διακήρυξης μειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις της παρ. 3 του άρθρου 3 του π.δ. 270/1981, της παρ. 4 του άρθρου 5 και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 17 του π.δ. 242/1996. Τίθενται οι όροι που πρέπει να περιλαμβάνει η διακήρυξη για τη μίσθωση και αγορά ακινήτων των δήμων και των περιφερειών. Εισάγεται ρητά και η υποχρέωση κάλυψης των δαπανών δημοσίευσης από τον τελευταίο μειοδότη.
Άρθρο 593 Δημοσίευση διακήρυξης μειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 4 και 6 του π.δ. 270/1981, η παρ. 2 του άρθρου 4 και το άρθρο 6 του π.δ. 242/1996. Ορίζεται η υποχρέωση δημοσίευσης της διακήρυξης καθώς και της περίληψης αυτής, τόσο εξαρχής όσο και στην περίπτωση επαναληπτικής δημοπρασίας.
Άρθρο 594 Διενέργεια μειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται σε ενιαίο άρθρο οι προβλέψεις της περ. β) της παρ. 4Α του άρθρου 5 του π.δ. 270/1981 και των παρ. 2 έως 6 του άρθρου 17 του π.δ. 242/1996. Εισάγεται η διαδικασία που ακολουθείται στις μειοδοτικές δημοπρασίες, ενώ εισάγεται και διαδικασία ενστάσεων: α) επί της έκθεσης καταλληλότητας ενώπιον της δημοτικής επιτροπής και β) επί της διαδικασίας και της συμμετοχής μειοδοτών.
Άρθρο 595 Επανάληψη μειοδοτικής δημοπρασίας	Κωδικοποιούνται οι παρ. 1 έως 3 και 5 του άρθρου 6 του π.δ. 270/1981 και το άρθρο 18 του π.δ. 242/1996, περί ορισμού των προϋποθέσεων επανάληψης της μειοδοτικής δημοπρασίας. Συγκεκριμένα, προβλέπονται τα όργανα που είναι αρμόδια για την κήρυξη της επανάληψης της δημοπρασίας, οι λόγοι για τους οποίους διατάσσεται η επανάληψη της δημοπρασίας και ρυθμίζονται τα σχετικά με τον ορισμό ανώτατου ορίου του μισθώματος ή τιμήματος. Διευκρινίζεται ότι η φράση «σε βάρος του τελευταίου μειοδότη και του εγγυητή του» ενεργοποιεί την αστική τους ευθύνη για την επιπλέον οικονομική επιβάρυνση που θα επέλθει στον φορέα εξαιτίας της άρνησής τους να υπογράψουν τη σύμβαση. Συγκεκριμένα, ο ασυνεπής μειοδότης και ο εγγυητής του συνευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για την επιπλέον οικονομική επιβάρυνση (επί πλέον διαφορά) που θα προκύψει για τον φορέα από το αποτέλεσμα της νέας (επαναληπτικής) διαδικασίας, σε σχέση με την αρχική οικονομική προσφορά καθώς και για την κάλυψη του συνόλου των δαπανών και εξόδων που απαιτούνται για την προετοιμασία, τη δημοσίευση, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή της επαναληπτικής δημοπρασίας.

Άρθρο 596 Ηλεκτρονικές δημοπρασίες	Προβλέπεται ότι οι πλειοδοτικές δημοπρασίες για την εκμίσθωση ακινήτων των δήμων και περιφερειών διενεργούνται αποκλειστικά μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Η ρύθμιση κρίνεται αναγκαία στον βαθμό που οι ηλεκτρονικές δημοπρασίες παρέχουν διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, διευκολύνοντας την προσβασιμότητα και ενισχύοντας τον ανταγωνισμό με τη συμμετοχή ευρύτερου κοινού, μειώνοντας παράλληλα το διοικητικό κόστος. Έως την έκδοση των προβλεπόμενων από το παρόν άρθρο αποφάσεων και τη θέση σε λειτουργία της πλατφόρμας, οι δημοπρασίες διενεργούνται βάσει των υφιστάμενων διατάξεων του παρόντος Κώδικα.
Άρθρο 597 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων του Μέρους Ε΄ του παρόντος Βιβλίου.
Άρθρο 598 Ολοκλήρωση μεταβίβασης και μεταγραφής σχολικής περιουσίας δήμων	Με την προτεινόμενη ρύθμιση: α) δίδεται εκ νέου δυνατότητα για την ολοκλήρωση της μεταβίβασης ή/και μεταγραφής της σχολικής περιουσίας των δήμων, καθώς και της σύνταξης ηλεκτρονικής ταυτότητας κτηρίου, με ειδικές προβλέψεις για την επίλυση ζητημάτων που σχετίζονται με την έλλειψη αναγκαίων δικαιολογητικών, όπως τοπογραφικά διαγράμματα ή οικοδομικές άδειες, και β) προβλέπεται η ανάθεση στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας των αναγκαίων εργασιών για τη μεταβίβαση, μεταγραφή, αίτηση υπαγωγής στις διατάξεις του ν. 4495/2017 και έκδοση ηλεκτρονικής ταυτότητας κτηρίου για τη σχολική περιουσία όσων δήμων δεν έχουν τη δυνατότητα να τις ολοκληρώσουν με δικούς τους πόρους εντός τεσσάρων (4) μηνών από την έναρξη ισχύος της ρύθμισης.
Άρθρο 599 Διατήρηση διατάξεων που προβλέπουν παραχώρηση ακινήτου	Διατηρούνται σε ισχύ ειδικότερες διατάξεις που προβλέπουν την παραχώρηση ακινήτων στους δήμους, τις περιφέρειες, τα νομικά τους πρόσωπα και τα ιδρύματα, προκειμένου να διασφαλιστούν ήδη υφιστάμενες παραχωρήσεις ακινήτων βασιζόμενες σε παλιές νομοθετικές προβλέψεις. Οι εν λόγω παραχωρήσεις δεν ακυρώνονται αυτόματα με τη θέση σε ισχύ του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης και δεν απαιτείται η εκ νέου διαδικασία παραχώρησης ή η τροποποίηση των υφιστάμενων συμφωνιών.
Άρθρο 600 Ασφάλιση περιουσιακών στοιχείων	Προβλέπεται η δυνατότητα ασφάλισης εκ μέρους των δήμων και των περιφερειών των περιουσιακών τους στοιχείων, καθώς και της αστικής τους ευθύνης, με σκοπό την προστασία των περιουσιακών τους στοιχείων από ζημιές και την κάλυψη τυχόν αποζημιώσεων που προκύπτουν από την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (αστική ευθύνη).
Άρθρο 601 Λειτουργία δημοτικών κινηματογράφων	Με την προτεινόμενη ρύθμιση διασφαλίζεται η απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας των υφιστάμενων δημοτικών κινηματογράφων που βρίσκονται εντός κοινόχρηστων χώρων έως την έγκριση του οικείου Τοπικού ή Ειδικού Πολεοδομικού Σχεδίου και πάντως όχι πέραν της 31ης

	Οκτωβρίου 2026, υπό την προϋπόθεση τήρησης των κείμενων διατάξεων ως προς την ασφάλεια της εγκατάστασης. Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα εκτέλεσης αναγκαίων εργασιών συντήρησης και αναβάθμισης, προκειμένου να εξασφαλίζονται η ασφαλής λειτουργία τους, η προστασία της δημόσιας υγείας, η βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης και ο περιορισμός των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων.
Άρθρο 602 Εφαρμοστέο δίκαιο συμβάσεων	Προβλέπεται η συνέχιση των εκκρεμών συμβάσεων και διαδικασιών περί εκμίσθωσης ακινήτων και κινητών, καθώς και μίσθωσης ακινήτων τρίτων, βάσει του θεσμικού πλαισίου που ίσχυε κατά τη σύναψή τους, με τους ειδικότερους όρους των οικείων συμβάσεων. Η ρύθμιση κρίνεται απαραίτητη για λόγους ασφάλειας δικαίου, προκειμένου να συνεχιστούν ομαλά οι ενεργές συμβάσεις μέχρι τη λήξη τους. Στο πεδίο εφαρμογής του υπό εξέταση άρθρου εμπίπτουν και οι δημοπρασίες των προαναφερόμενων συμβάσεων υπό τον όρο ότι το αποτέλεσμα έχει κατακυρωθεί από το αρμόδιο όργανο πριν τη δημοσίευση του παρόντος Κώδικα.
Άρθρο 603 Άδειες περιπτέρων	Αντιμετωπίζονται ζητήματα που έχουν ανακύψει ως προς το καθεστώς υφιστάμενων αδειών εκμετάλλευσης περιπτέρων, τόσο αυτών που εκδόθηκαν εφ' όρου ζωής πριν την έναρξη ισχύος του ν. 4093/2012 (Α'222), όσο και εκείνων που χορηγήθηκαν μεταγενέστερα, έως και την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Το παρόν άρθρο αποσκοπεί στη νομική ασφάλεια και προστασία των δικαιούχων των υφιστάμενων αδειών, στη ρύθμιση της διαδοχής και εκμίσθωσης, στην εξασφάλιση εσόδων για τους δήμους και στην προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.
Άρθρο 604 Παράταση συμβάσεων δωρεάν παραχώρησης προς ναυταθλητικά σωματεία	Με τη μεταβατική ρύθμιση αντιμετωπίζεται το ζήτημα των συμβάσεων δωρεάν παραχώρησης χρήσης ακινήτων προς ναυταθλητικά σωματεία που βρίσκονται ήδη σε ισχύ κατά την έναρξη εφαρμογής του νέου πλαισίου. Δεδομένου ότι τα εν λόγω σωματεία έχουν ήδη πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις σε αθλητικές εγκαταστάσεις, υποδομές και βοηθητικές κατασκευές (όπως κυλικεία), η αιφνίδια λήξη ή η βραχυχρόνια διάρκεια των υφιστάμενων συμβάσεων θα αναιρούσε τον αναπτυξιακό και κοινωνικό σκοπό των παραχωρήσεων και θα οδηγούσε σε απώλεια σημαντικών πόρων. Περαιτέρω, διαπιστώνεται ότι η περιορισμένη διάρκεια των υφιστάμενων παραχωρήσεων δεν επιτρέπει την πρόσβαση των σωματείων σε χρηματοδοτικά εργαλεία, τραπεζικό δανεισμό ή προγράμματα συγχρηματοδότησης (ενδεικτικά ΕΣΠΑ), τα οποία προϋποθέτουν επαρκή χρονική ασφάλεια χρήσης του ακινήτου. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται αφενός η προστασία των ήδη πραγματοποιηθεισών επενδύσεων και η βιωσιμότητα των ναυταθλητικών σωματείων, αφετέρου δε η τήρηση ενός ενιαίου και αντικειμενικού χρονικού ορίου, το οποίο διασφαλίζει την ίση μεταχείριση.

Στο Μέρος ΣΤ' του Βιβλίου Τέταρτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ρυθμίζονται τα κρίσιμα και εξειδικευμένα ζητήματα που άπτονται της διεξαγωγής όλων των διαδικασιών σύναψης, εκτέλεσης, εποπτείας, παρακολούθησης και παραλαβής των συμβάσεων έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, προμηθειών και γενικών υπηρεσιών, των δήμων, των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης του άρθρου 187, των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης του άρθρου 188 καθώς και των λοιπών νομικών προσώπων στα οποία συμμετέχουν δήμοι και περιφέρειες του άρθρου 189, εφόσον αποτελούν αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς σύμφωνα με τις περ. 1, 3 και 4 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (Α' 147). Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις βρίσκονται σε πλήρη εναρμόνιση και προσαρμογή με το θεσμικό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων όπως αυτό προβλέπεται στον ν. 4412/2016.

Οι προβλέψεις του παρόντος Μέρους κρίνονται αναγκαίες καθώς οι δήμοι, οι περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα αυτών, αποτελούν ιδιαίτερες διοικητικές μονάδες με θεσμική, διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, ενώ παράλληλα διαθέτουν ειδικά θεσμοθετημένα όργανα λήψης και εκτέλεσης αποφάσεων, τα οποία διαφοροποιούνται σημαντικά από τη δομή της Κεντρικής Διοίκησης και των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Η εφαρμογή των ρυθμίσεων του ν. 4412/2016 στους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα ανέδειξε πρακτικές δυσχέρειες και ερμηνευτικά ζητήματα, κυρίως σε σχέση με την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των αιρετών και των διοικητικών οργάνων, τον ρόλο καθώς και τη λειτουργία τους στη λήψη αποφάσεων, περί της διεξαγωγής των διαδικασιών των δημοσίων συμβάσεων, καθώς ο ν. 4412/2016 θεσπίζει γενικούς κανόνες χωρίς να εξειδικεύει ποια όργανα είναι αρμόδια για κάθε στάδιο της σύμβασης.

Με τις διατάξεις του Μέρους επιχειρείται η αποσαφήνιση του ρόλου στις διαδικασίες σύναψης και εκτέλεσης των συμβάσεων των εμπλεκόμενων οργάνων δεδομένου ότι τούτο θα επιλύσει προβλήματα, τα οποία επιβραδύνουν ή και παρεμποδίζουν την αποτελεσματική υλοποίηση των δημοσίων συμβάσεων σε τοπικό επίπεδο. Η εμπειρία κατέδειξε ότι συχνά λόγω των ερμηνευτικών κενών παρατηρούνται καθυστερήσεις και νομικά κωλύματα. Επιπρόσθετα, οι προτεινόμενες διατάξεις συντελούν στην υποβοήθηση των υποστελεχωμένων μικρών δήμων, ή/και νομικών προσώπων, που δεν διαθέτουν επαρκή νομική και τεχνική υποστήριξη για την ερμηνεία και εφαρμογή ενός πολύπλοκου νομοθετικού πλαισίου.

Οι προτεινόμενες διατάξεις έχουν εφαρμογή σε όλα τα έργα, τις μελέτες, τις παροχές τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, τις προμήθειες και τις γενικές υπηρεσίες που ανατίθενται και εκτελούνται από τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα των άρθρων 187, 188 και των λοιπών νομικών προσώπων στα οποία συμμετέχουν δήμοι και περιφέρειες του άρθρου 189, εφόσον συνιστούν αναθέτουσες αρχές/αναθέτοντες φορείς κατά την έννοια των περ. 1, 3 και 4 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016.

Ειδικότερα, επί τη βάσει των προβλέψεων του ν. 4412/2016, στο παρόν Μέρος:

α) προσδιορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη λήψη αποφάσεων κατά την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών,

β) προσδιορίζεται η Διευθύνουσα Υπηρεσία, η Προϊσταμένη Αρχή και το Τεχνικό Συμβούλιο,

γ) προσδιορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη λήψη αποφάσεων επί των ενστάσεων που ασκούνται κατά των εκτελεστών πράξεων ή παραλείψεων της διευθύνουσας υπηρεσίας ή της προϊσταμένης αρχής ή του κυρίου του έργου για θέματα εκτέλεσης έργου, εκπόνησης μελέτης και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών,

δ) προσδιορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη λήψη αποφάσεων κατά την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και γενικών υπηρεσιών,

ε) ρυθμίζεται κατά τρόπο λεπτομερή η διαδικασία σύνταξης και θεώρησης μελετών από το προσωπικό της τεχνικής υπηρεσίας (διεύθυνσης ή τμήμα αυτής) δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων, καθώς και η δυνατότητα ανάθεσης εκπόνησης της μελέτης σε ιδιώτη μελετητή κατόπιν αιτιολογημένης αδυναμίας σύνταξης αυτής από το προσωπικό της αναθέτουσας αρχής,

στ) καθορίζεται το όριο προϋπολογισμού δαπάνης μελετών έργων και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών των δήμων και των νομικών προσώπων, πέραν του οποίου απαιτείται θεώρηση από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία (διεύθυνση ή τμήμα αυτής) ύστερα από γνώμη του τεχνικού συμβουλίου της οικείας περιφέρειας ή του τεχνικού συμβουλίου θεώρησης μελετών, που συγκροτείται στην έδρα κάθε αποκεντρωμένης διοίκησης,

ζ) εισάγονται λοιπές ρυθμίσεις αρμοδιότητας δήμων, περιφερειών και νομικών προσώπων κατά το σκέλος που αυτές συνυφαίνονται με διαδικασίες ανάθεσης και υλοποίησης έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών.

Επιπρόσθετα, στο παρόν Μέρος περιλαμβάνονται διατάξεις κωδικοποίησης και βελτίωσης του πλαισίου των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων των δήμων και των περιφερειών, με την ενοποίηση και επικαιροποίηση των σχετικών διατάξεων του Κώδικα Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (π.δ. 30/1996, Α'21), του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α'114) και επιμέρους διατάξεων του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (ν. 2882/2001, Α'17), ενώ εισάγονται και νέες με στόχο την άρση των υφιστάμενων ρυθμιστικών ασαφειών, αλληλοεπικαλύψεων και αντιφάσεων.

Οι προτεινόμενες διατάξεις αποτελούν μια ευρύτερη θεσμική προσπάθεια απλούστευσης, επιτάχυνσης και εναρμόνισης των διαδικασιών και επιδιώκουν την ομαλή εφαρμογή του ενωσιακού και εθνικού δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων από τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα αυτών. Με γνώμονα την ενίσχυση της διαφάνειας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των δημοσίων συμβάσεων, οι ρυθμίσεις προσδοκούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της ασφάλειας του δικαίου, τη μείωση της αβεβαιότητας και του διοικητικού κόστους που οδηγεί σε καθυστερήσεις στην εκτέλεση έργων και τον περιορισμό της απορρόφησης χρηματοδοτήσεων.

Άρθρο 605 Σκοπός	Τίθεται ο σκοπός του Μέρους ΣΤ' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 606 Αντικείμενο	Τίθεται το αντικείμενο του Μέρους ΣΤ' του Βιβλίου Τέταρτου.
Άρθρο 607 Πεδίο εφαρμογής	Τίθεται το πεδίο εφαρμογής του Μέρους ΣΤ' του Βιβλίου Τέταρτου. Ειδικότερα στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος Μέρους εμπίπτουν: α) οι δήμοι, β) οι περιφέρειες, γ) τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης του άρθρου 187, δ) τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου του άρθρου 188 και ε) τα λοιπά νομικά πρόσωπα του άρθρου 189, στα οποία συμμετέχουν δήμοι και περιφέρειες και στα οποία κατέχουν την πλειοψηφία των μετοχών ή των μεριδίων, εφόσον συνιστούν αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς που πληρούν τις προϋποθέσεις που τίθενται στις περ. 1, 3 και 4 της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 4412/2016 (Α'147).
Άρθρο 608 Διευθύνουσα Υπηρεσία ή Επιβλέπουσα Υπηρεσία	Κωδικοποιούνται το άρθρο 3 του π.δ.171/1987 και το άρθρο 3 του π.δ. 7/2013. Ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων, που ενεργεί ως Διευθύνουσα ή Επιβλέπουσα

	Υπηρεσία για τα έργα, τις μελέτες και παροχές τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών.
Άρθρο 609 Αρμόδια όργανα που αποφασίζουν κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης και κατά την εκτέλεση των συμβάσεων έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 2 του π.δ. 171/1987, 3 του π.δ. 7/2013 και 72, 74Α, 175Α και 176 του ν. 3852/2010. Με το προτεινόμενο άρθρο προσδιορίζονται τα αρμόδια όργανα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων για την άσκηση των καθηκόντων και αρμοδιοτήτων της αναθέτουσας αρχής και της προϊσταμένης αρχής κατά τα στάδια ανάθεσης και εκτέλεσης συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4412/2016. Ειδικότερα, αποσαφηνίζεται η κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων μεταξύ των συλλογικών και μονομελών οργάνων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων, ενώ προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για τις περιπτώσεις απευθείας αναθέσεων και για τις συμβάσεις που υλοποιούνται μέσω συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (Σ.Δ.Ι.Τ.). Με την ενιαία αυτή ρύθμιση εξασφαλίζεται η συνοχή στη λήψη αποφάσεων, καθώς το όργανο που διαμορφώνει τους όρους της σύμβασης είναι το ίδιο που παρακολουθεί την εκτέλεσή της και μεριμνά για την τήρηση των συμφωνηθέντων. Περαιτέρω, αποφεύγεται η διάχυση ή η επικάλυψη αρμοδιοτήτων, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε συγκρούσεις, καθυστερήσεις ή ασάφειες ως προς την ευθύνη. Ενισχύεται η λογοδοσία, αφού καθίσταται σαφές ποιο όργανο φέρει την ευθύνη για το σύνολο της διαδικασίας, από την προκήρυξη μέχρι την παραλαβή του αντικειμένου της σύμβασης. Προάγονται η ταχύτητα και η αποτελεσματικότητα στη διοικητική δράση, καθώς περιορίζεται η ανάγκη διαδοχικών εγκρίσεων και ανταλλαγής εγγράφων μεταξύ διαφορετικών οργάνων. Επισημαίνεται ότι, με τις διατάξεις του παρόντος Κώδικα η δημοτική και περιφερειακή επιτροπή δεν διατηρούν ορισμένες από τις αρμοδιότητες που σχετιζόνταν με την οικονομική διοίκηση των δήμων και των περιφερειών. Συνεπώς, η ανάθεση σε αυτήν πρόσθετων αρμοδιοτήτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων δεν συνεπάγεται επιπρόσθετο διοικητικό ή λειτουργικό φόρτο, αλλά αντιθέτως επιτυγχάνει τον επιμερισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ των συλλογικών οργάνων. Με τον τρόπο αυτόν, η δημοτική και περιφερειακή επιτροπή εξακολουθεί να επιτελεί έναν κρίσιμο ρόλο στη χρηστή διαχείριση των πόρων του δήμου, χωρίς να διαταράσσεται η εύρυθμη λειτουργία της ή να δημιουργείται υπερσυγκέντρωση καθηκόντων.
Άρθρο 610 Τεχνικό Συμβούλιο	Κωδικοποιείται το άρθρο 4 του π.δ.7/2013 με το οποίο προβλέφθηκε η σύσταση Τεχνικού Συμβουλίου με απόφαση του περιφερειάρχη. Στο υπό εξέταση άρθρο προβλέπονται οι ιδιότητες των μελών που το απαρτίζουν καθώς και η θητεία τους. Επιπλέον, ορίζεται ο αρμόδιος εισηγητής κατά περίπτωση, οι εφαρμοστέες διατάξεις για τη συγκρότηση, σύνθεση και λειτουργία του και τίθενται ρητά οι γνωμοδοτικές αρμοδιότητες του

	Τεχνικού Συμβουλίου. Επιπροσθέτως, δίδεται η δυνατότητα σύστασης τοπικών τεχνικών συμβουλίων και τίθενται οι αρμοδιότητές τους.
Άρθρο 611 Απευθείας ανάθεση-Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 72 και 176 ν. 3852/2010 και η παρ. 9 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Με το προτεινόμενο άρθρο ρυθμίζονται τα ζητήματα αρμοδιότητας για την προσφυγή στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τα χρηματικά όρια που προβλέπονται στον ν. 4412/2016. Ειδικότερα, καθορίζονται τα αρμόδια όργανα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων, την έγκριση των απαιτούμενων τευχών και την άσκηση των αρμοδιοτήτων της αναθέτουσας αρχής τόσο κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης των συμβάσεων όσο και κατά το στάδιο εκτέλεσής τους. Παράλληλα, ρυθμίζεται η διαδικασία σύναψης συμβάσεων μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών στις ειδικές περιπτώσεις των άρθρων 119 και 329 του ν. 4412/2016. Σκοπός των ρυθμίσεων είναι η σαφής κατανομή των αρμοδιοτήτων, η επιτάχυνση των διαδικασιών ανάθεσης και η αποτελεσματικότερη υλοποίηση των συμβάσεων, με πλήρη συμμόρφωση προς το ενωσιακό και εθνικό δίκαιο δημοσίων συμβάσεων.
Άρθρο 612 Εκτέλεση έργων με αυτεπιστασία	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του άρθρου 11 του π.δ. 171/1987 ενώ επέρχεται ρύθμιση του ζητήματος εκτέλεσης έργων με αυτεπιστασία σύμφωνα με το άρθρο 177 του ν. 4412/2016. Συγκεκριμένα, τίθενται οι εφαρμοστέες διατάξεις για τη με αυτεπιστασία εκτέλεση έργων, ήτοι την πραγματοποίηση έργων με τη χρήση των ιδίων υπηρεσιών του δήμου ή της περιφέρειας. Επίσης ορίζονται τα αρμόδια όργανα των δήμων και των περιφερειών που ενεργούν ως διευθύνουσα και προϊστάμενη αρχή καθώς και τα αποφαινόμενα όργανα για την εκτέλεση έργου με αυτεπιστασία.
Άρθρο 613 Σύσταση επιτροπών παραλαβής έργων	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις του άρθρου 16 του π.δ. 171/1987 και καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη συγκρότηση των επιτροπών παραλαβής συμβάσεων έργων στους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα, ανάλογα με την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης. Ειδικότερα, διακρίνεται η αρμοδιότητα μεταξύ των συλλογικών και των μονομελών οργάνων για τις συμβάσεις που υπερβαίνουν ή δεν υπερβαίνουν το εκάστοτε ισχύον όριο της απευθείας ανάθεσης, ενώ προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για τους συνδέσμους, τις Δ.Ε.Υ.Α. και τα νομικά πρόσωπα με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας. Με τη ρύθμιση επιδιώκεται η σαφής οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων, η επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών και η ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016 σχετικά με την παραλαβή των έργων .
Άρθρο 614 Διοικητική και δικαστική επίλυση συμβατικών διαφορών	Ορίζονται τα αρμόδια αποφαινόμενα όργανα καθώς και τα αρμόδια γνωμοδοτικά όργανα επί ενστάσεων που ασκούνται κατά εκτελούμενων έργων, συμβάσεων μελετών ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών

	επιστημονικών υπηρεσιών. Πέραν των ως άνω οριζόμενων για τη δικαστική επίλυση των διαφορών που προκύπτουν μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, κατά την εκτέλεση των συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, εφαρμόζονται τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 175 και 198 του ν. 4412/2016.
Άρθρο 615 Αρμόδια όργανα για τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών	Κωδικοποιούνται οι προβλέψεις των άρθρων 72, 74Α, 175Α και 176 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, απαριθμούνται οι αρμοδιότητες και τα αρμόδια όργανα στο πλαίσιο της σύναψης και εκτέλεσης συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών. Επίσης, με την παρ. 5 εισάγεται νέα διάταξη περί εξαίρεσης ανάρτησης στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια» των εσωτερικών αποφάσεων της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής καθώς και των διοικητικών συμβουλίων των νομικών προσώπων του άρθρου 606, με τις οποίες εγκρίνονται τα πρακτικά της επιτροπής διενέργειας διαγωνισμού στις συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, που προηγούνται της κατακύρωσης σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 100 του ν. 4412/2016. Η εν λόγω εξαίρεση εδράζεται στο γεγονός ότι οι εν λόγω εσωτερικές αποφάσεις περί έγκρισης των πρακτικών της επιτροπής διενέργειας διαγωνισμού, οι οποίες προβλέπονται από το άρθρο 100 παρ. 2 περ. (γ) δεύτερο εδάφιο και παρ. 5 περ. (γ) δεύτερο εδάφιο του ν. 4412/2016 δεν κοινοποιούνται στους προσφέροντες, δεν υπόκεινται σε διατυπώσεις δημοσιότητας (π.χ. δεν αναρτώνται στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια», ούτε καταχωρούνται στο ΚΗΜΔΗΣ), αλλά ενσωματώνονται στην αντίστοιχη εκτελεστική πράξη του αποφαινόμενου οργάνου της αναθέτουσας αρχής (απόφαση κατακύρωσης των αποτελεσμάτων του διαγωνισμού). Ωστόσο, κυρίως στους δήμους και τις περιφέρειες έχει παρατηρηθεί ότι οι αποφάσεις της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής περί έγκρισης των πρακτικών της επιτροπής διενέργειας διαγωνισμού αναρτώνται στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια», αν και πρόκειται για εσωτερικές αποφάσεις, κατά καταστρατήγηση της διαδικασίας αποσφράγισης και αξιολόγησης των προσφορών/αιτήσεων συμμετοχής, όπως προδιαγράφεται στο άρθρο 100 του ν. 4412/2016, με συνέπεια το περιεχόμενο των προσφορών των οικονομικών φορέων, αλλά και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτών να αποκαλύπτονται σε οποιονδήποτε τρίτο (και όχι μόνο στους οικονομικούς φορείς) σε πρωθύστερο χρονικό σημείο, ενώ θα πρέπει μέχρι την έκδοση της αντίστοιχης εκτελεστικής πράξης μόνον η αναθέτουσα αρχή και η επιτροπή διενέργειας διαγωνισμού να έχουν πρόσβαση σ' αυτά.
Άρθρο 616 Απευθείας ανάθεση - Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 72 και 176 του ν. 3852/2010 και η παρ. 9 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Με το παρόν άρθρο ρυθμίζονται τα ζητήματα προσφυγής στη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης συμβάσεων προμηθειών, γενικών υπηρεσιών, καθώς και

	κοινωνικών και λοιπών ειδικών υπηρεσιών, σύμφωνα με τα ισχύοντα χρηματικά όρια του ν. 4412/2016. Ειδικότερα, προσδιορίζονται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διαδικασίας ανάθεσης και καθορίζονται τα αρμόδια όργανα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων για τη λήψη των σχετικών αποφάσεων, την έγκριση των τευχών και τη διαχείριση όλων των ζητημάτων που ανακύπτουν τόσο κατά το στάδιο ανάθεσης όσο και κατά το στάδιο εκτέλεσης των συμβάσεων. Παράλληλα, προβλέπεται ειδική ρύθμιση για τις περιπτώσεις συμβάσεων που ανατίθενται μέσω των προβλεπόμενων διαδικασιών του ν. 4412/2016. Με τις ρυθμίσεις αυτές επιδιώκεται η απλοποίηση και επιτάχυνση των διαδικασιών ανάθεσης, η ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας και η διασφάλιση της ορθής και ομοιόμορφης εφαρμογής του ισχύοντος πλαισίου δημοσίων συμβάσεων.
Άρθρο 617 Σύσταση επιτροπών παραλαβής και παρακολούθησης συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών.	Με το προτεινόμενο άρθρο ρυθμίζεται η συγκρότηση των επιτροπών παρακολούθησης και παραλαβής συμβάσεων προμηθειών και γενικών υπηρεσιών στους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα. Ειδικότερα, καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη συγκρότηση των εν λόγω επιτροπών, είτε για συγκεκριμένες συμβάσεις είτε σε ετήσια βάση, ενώ προβλέπεται αντίστοιχη αρμοδιότητα για τους συνδέσμους μέσω της εκτελεστικής τους επιτροπής. Παράλληλα, διευκρινίζεται ότι εφαρμόζονται κατά τα λοιπά οι σχετικές διατάξεις του ν. 4412/2016, ενώ θεσπίζεται δυνατότητα μη υποχρεωτικής συγκρότησης επιτροπής παραλαβής στις περιπτώσεις απευθείας αναθέσεων. Με τη ρύθμιση επιδιώκεται η απλούστευση των διαδικασιών παρακολούθησης και παραλαβής και η ενίσχυση της ευελιξίας στην εκτέλεση των συμβάσεων μικρότερης οικονομικής αξίας
Άρθρο 618 Διοικητικές προσφυγές κατά τη διαδικασία εκτέλεσης των συμβάσεων προμηθειών και γενικών υπηρεσιών.	Με την προτεινόμενη διάταξη προβλέπεται ότι η προσφυγή, η οποία ασκείται κατ' εφαρμογή του άρθρου 205 του ν. 4412/2016, εισάγεται προς εξέταση στο δημοτικό συμβούλιο, μολονότι στρέφεται κατά απόφασης της δημοτικής επιτροπής. Και τούτο διότι, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης, αρμόδιο για την εξέταση των προσφυγών του αναδόχου είναι το ανώτερο συλλογικό όργανο της αναθέτουσας αρχής, το οποίο ασκεί ιεραρχικό έλεγχο επί των πράξεων των λοιπών οργάνων που ενεργούν στο πλαίσιο εκτέλεσης της σύμβασης. Η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση της αντικειμενικής και αμερόληπτης επανεξέτασης των πράξεων της δημοτικής επιτροπής από διακριτό όργανο και στην ενιαία έκφραση της βούλησης της αναθέτουσας αρχής. Ως εκ τούτου, η υπό κρίση προσφυγή εξετάζεται νομίμως από το δημοτικό συμβούλιο, κατόπιν της προβλεπόμενης γνωμοδότησης του αρμόδιου οργάνου της παρ. 11 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016.
Άρθρο 619	Κωδικοποιείται η περ. ζ) της παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων.

Μελέτες και τεύχη προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών	Προβλέπονται τα αρμόδια όργανα για τη σύνταξη και θεώρηση των μελετών προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών και των τευχών που τις συνοδεύουν όταν δεν απαιτούνται τεχνικές γνώσεις ή τεχνική εμπειρία. Η επίβλεψη, η παρακολούθηση και εποπτεία των ανωτέρω συμβάσεων γίνεται από τις αντίστοιχες καθ' ύλην αρμόδιες υπηρεσίες των φορέων, κατ' εφαρμογή του ν. 4412/2016.
Άρθρο 620 Διαδικασίες σύναψης- εποπτεία και παρακολούθηση δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών	Κωδικοποιείται η παρ. 5 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Δίδεται η δυνατότητα στους δήμους και τις περιφέρειες να διεξάγουν διαδικασίες σύναψης, εποπτείας και παρακολούθησης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών για λογαριασμό των νομικών τους προσώπων, με βάση τις ρυθμίσεις του ν. 4412/2016. Επίσης στην παρ. 2 κωδικοποιείται η ρύθμιση του άρθρου 178 του ν.4635/2019.
Άρθρο 621 Σύνταξη και θεώρηση μελετών από το προσωπικό της τεχνικής υπηρεσίας δήμων και περιφερειών	Κωδικοποιείται η παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Με την επιφύλαξη του άρθρου 189 του ν. 4412/2016, ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία των δήμων και των περιφερειών για τη σύνταξη και θεώρηση των μελετών έργων και παροχής τεχνικών και συναφών επιστημονικών υπηρεσιών και τα τεύχη δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελετών ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών. Επιπροσθέτως τίθεται σχετική προθεσμία για τη θεώρηση της μελέτης καθώς και για την αποδοχή της από τη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή.
Άρθρο 622 Σύνταξη και θεώρηση μελετών από το προσωπικό της τεχνικής υπηρεσίας νομικών προσώπων	Κωδικοποιείται η περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία των νομικών προσώπων του άρθρου 606 για τη σύνταξη και θεώρηση των μελετών έργων και παροχής τεχνικών και συναφών επιστημονικών υπηρεσιών και τα τεύχη δημόσιου διαγωνισμού ανάθεσης μελετών ή παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών. Επιπροσθέτως, ορίζεται ότι την αρμοδιότητα αυτή την ασκεί η αρμόδια υπηρεσία του οικείου δήμου ή περιφέρειας στην περίπτωση που δεν υπάρχει τεχνική υπηρεσία ή αυτή αδυνατεί να συντάξει/θεωρήσει τις σχετικές μελέτες. Τέλος, τίθενται οι σχετικές χρονικές προθεσμίες για τη θεώρηση της μελέτης αλλά και για την αποδοχή της από το διοικητικό συμβούλιο.
Άρθρο 623 Αδυναμία σύνταξης μελέτης	Κωδικοποιείται η περ. α) της παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και προβλέπονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις εκπόνησης μελετών από ιδιώτες και ιδιωτικά γραφεία μελετών από τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα στην περίπτωση που αδυνατούν να συντάξουν τη μελέτη. Επιπλέον, ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία που βεβαιώνει την αδυναμία αυτή καθώς και τα αρμόδια όργανα που αποφαινόμενοι για την ανάθεση. Στην περίπτωση που οι φορείς του πρώτου εδαφίου έχουν αναθέσει με προγραμματική σύμβαση τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, την εποπτεία και την επίβλεψη δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης, σε άλλον φορέα, κατά

	την παρ. 1 του άρθρου 44 του ν. 4412/2016, η σύνταξη και θεώρηση λαμβάνει χώρα από τη νέα τεχνική υπηρεσία, κατ' ανάλογη εφαρμογή των προβλέψεων του παρόντος.
Άρθρο 624 Όρια θεώρησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, με γνωμοδότηση τεχνικού συμβουλίου	Κωδικοποιούνται οι περ. β), γ), δ) και ε) της παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, καθορίζεται το όριο προϋπολογισμού δαπάνης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών των δήμων και των νομικών προσώπων των δήμων, του άρθρου 606, πέραν του οποίου απαιτείται θεώρηση από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία ύστερα από γνώμη του τεχνικού συμβουλίου της οικείας περιφέρειας ή του τεχνικού συμβουλίου θεώρησης μελετών, που συγκροτείται στην έδρα κάθε αποκεντρωμένης διοίκησης. Επιπλέον τίθενται σχετικές προθεσμίες για την παροχή γνώμης του αρμοδίου τεχνικού συμβουλίου στις υπηρεσίες θεώρησης.
Άρθρο 625 Συγκρότηση Τεχνικού Συμβουλίου αποκεντρωμένης διοίκησης	Κωδικοποιούνται οι περ. β), γ), δ) και ε) της παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Το Τεχνικό Συμβούλιο συστήνεται στην έδρα κάθε αποκεντρωμένης διοίκησης, ορίζεται το αποφαινόμενο όργανο συγκρότησης αυτού καθώς και οι ιδιότητες των μελών που το απαρτίζουν. Επίσης, ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία της οικείας αποκεντρωμένης διοίκησης για τη θεώρηση των μελετών αυτών και παρέχεται δυνατότητα για σύσταση και άλλων τεχνικών συμβουλίων με απόφαση του Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης.
Άρθρο 626 Αρμόδια όργανα για τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων καλλιτεχνικών έργων	Με τις παρ. 1 και 2 καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων καλλιτεχνικών έργων. Η ρύθμιση αποβλέπει στη σαφή κατανομή των σχετικών αρμοδιοτήτων, κατά τρόπο που να εξασφαλίζονται η διαφάνεια, η νομιμότητα και η ορθή εφαρμογή του ν.4412/2016. Η δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή αναλαμβάνει τα καθήκοντα της αναθέτουσας αρχής τόσο κατά το στάδιο προ της σύναψης όσο και κατά το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης, διασφαλίζοντας τη συλλογικότητα των αποφάσεων και τον έλεγχο νομιμότητας των διαδικασιών. Παράλληλα, για τα νομικά πρόσωπα, η ίδια αρμοδιότητα αποδίδεται στα διοικητικά τους συμβούλια, ενώ για τους συνδέσμους η αρμοδιότητα ανήκει στην εκτελεστική επιτροπή τους. Εξαίρεση εισάγεται με την παρ. 3 για τις περιπτώσεις απευθείας ανάθεσης, οι οποίες, λόγω του περιορισμένου οικονομικού αντικειμένου και της ανάγκης ταχείας διεκπεραίωσης, παραμένουν στην αρμοδιότητα των μονομελών οργάνων (δημάρχου, περιφερειάρχη ή προέδρου διοικητικού συμβουλίου νομικού προσώπου). Επιπλέον, στην παρ. 4 ορίζεται ότι η ανάθεση των συμβάσεων των καλλιτεχνικών έργων αποσκοπεί στη διασφάλιση της ποιότητας και της καλλιτεχνικής αρτιότητας των ανατιθέμενων έργων, επιτρέποντας η επιλογή του αναδόχου να βασίζεται όχι αποκλειστικά στη χαμηλότερη τιμή, αλλά και σε κριτήρια που αποτιμούν την καλλιτεχνική και αισθητική αξία του έργου. Τέλος, με την παρ. 5 ορίζεται ότι για κάθε ζήτημα μη

	ρυθμιζόμενο από το παρόν άρθρο, εφαρμόζονται αναλογικά οι διατάξεις περί παροχής γενικών υπηρεσιών του ν. 4412/2016.
Άρθρο 627 Επιτροπή κρίσης καλλιτεχνικών έργων	Με το άρθρο αυτό προβλέπεται η σύσταση Επιτροπής κρίσης καλλιτεχνικών έργων σε κάθε δήμο και περιφέρεια, η οποία διασφαλίζει την επιστημονική, καλλιτεχνική και τεχνική αξιολόγηση των προτάσεων που υποβάλλονται στο πλαίσιο των σχετικών συμβάσεων. Η σύνθεση της Επιτροπής είναι διεπιστημονική και ισόρροπα αντιπροσωπευτική των φορέων που σχετίζονται με το αντικείμενο. Περαιτέρω, προβλέπεται διαδικασία αναπλήρωσης σε περίπτωση μη έγκαιρης υπόδειξης από τους οικείους φορείς, ώστε να μην παρακωλύεται η σύσταση της Επιτροπής. Η Επιτροπή συγκροτείται κατά περίπτωση για κάθε σύμβαση και γνωμοδοτεί επί θεμάτων ανάθεσης, εκτέλεσης και παραλαβής καλλιτεχνικών έργων. Προς τούτο, προβλέπεται ότι η Επιτροπή διατυπώνει τη γνώμη της σε πρακτικό, το οποίο υπογράφεται από τα μέλη της, ενώ δίνεται η δυνατότητα συμμετοχής, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εξειδικευμένων προσώπων με καλλιτεχνικές ή τεχνικές γνώσεις σχετικές με το έργο, προκειμένου να ενισχυθεί η επιστημονική τεκμηρίωση των γνωμοδοτήσεων. Επιπλέον, με το παρόν καθορίζεται ότι η Επιτροπή υποκαθιστά τα συνήθη όργανα διενέργειας διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημοσίων συμβάσεων του άρθρου 221 του ν. 4412/2016, λαμβανομένης υπόψη της ιδιομορφίας και του καλλιτεχνικού χαρακτήρα των συγκεκριμένων αναθέσεων. Προβλέπεται, επίσης, διαδικασία αναπλήρωσης σε περίπτωση μη έγκαιρης υπόδειξης μελών από τους προβλεπόμενους φορείς, ώστε να αποφεύγονται καθυστερήσεις στην υλοποίηση των σχετικών έργων. Η Επιτροπή συγκροτείται κατά περίπτωση για κάθε συγκεκριμένη σύμβαση, με διάρκεια έως την ολοκλήρωση και παραλαβή του έργου, εξασφαλίζοντας τη συνέχεια και την παρακολούθηση της καλλιτεχνικής διαδικασίας. Τέλος, εξειδικεύονται οι αρμοδιότητές της, οι οποίες περιλαμβάνουν την παροχή γνώμης επί ζητημάτων που αφορούν τις προδιαγραφές των εικαστικών έργων και της συντήρησής τους, την καλλιτεχνική αρτιότητα των παραγομένων έργων, καθώς και τα ειδικά επαγγελματικά προσόντα των καλλιτεχνών. Η Επιτροπή λειτουργεί ως αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο και για την παρακολούθηση της εκτέλεσης, την ποιοτική παραλαβή και τη σύνταξη του τελικού πρωτοκόλλου, κατά τρόπο που διασφαλίζει την πιστή εφαρμογή των όρων της προκήρυξης και τη διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος.
Άρθρο 628 Απευθείας ανάθεση καλλιτεχνικών έργων	Με το παρόν άρθρο καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία απευθείας ανάθεσης συμβάσεων καλλιτεχνικών έργων των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων. Η διάταξη ευθυγραμμίζεται με την παρ. 1 του άρθρου 118 του ν. 4412/2016, σύμφωνα με την οποία οι αναθέτουσες αρχές δύνανται να προσφεύγουν στη διαδικασία απευθείας ανάθεσης όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης είναι ίση ή κατώτερη από το εκάστοτε προβλεπόμενο

	χρηματικό όριο. Η απόφαση για την απευθείας ανάθεση λαμβάνεται από το αρμόδιο μονομελές όργανο κατόπιν γνώμης της Επιτροπής κρίσης καλλιτεχνικών έργων, η οποία διασφαλίζει τον έλεγχο της καλλιτεχνικής ποιότητας και καταλληλότητας της επιλογής. Τα σχετικά τεύχη εγκρίνονται από το ίδιο όργανο, το οποίο αποφασίζει και για κάθε ζήτημα που ανακύπτει κατά τη σύναψη και εκτέλεση της σύμβασης. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη διοικητική απλούστευση και στην επιτάχυνση των διαδικασιών για έργα μικρής οικονομικής αξίας, χωρίς να παραβλέπεται η ανάγκη διαφάνειας και καλλιτεχνικής επάρκειας.
Άρθρο 629 Διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση	Με το άρθρο προβλέπεται η δυνατότητα προσφυγής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, σύμφωνα με την υποπερ. αα) της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 32 του ν. 4412/2016. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται κατ' εξαίρεση, όταν, λόγω της ιδιαιτερότητας του καλλιτεχνικού αντικειμένου, της μοναδικότητας του δημιουργού ή της συνέχειας καλλιτεχνικού έργου, δεν είναι εφικτή η προσφυγή σε ανοικτό ή κλειστό διαγωνισμό. Η πρόβλεψη αυτή ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ενωσιακού δικαίου για την ειδική μεταχείριση των καλλιτεχνικών δημιουργιών. Η απόφαση για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης λαμβάνεται από τη δημοτική ή περιφερειακή επιτροπή ή από το διοικητικό συμβούλιο του νομικού προσώπου, ύστερα από γνώμη της Επιτροπής κρίσης καλλιτεχνικών έργων, η οποία αξιολογεί τη σκοπιμότητα και την καλλιτεχνική αναγκαιότητα της διαδικασίας. Για τους συνδέσμους δήμων και περιφερειών, η σχετική αρμοδιότητα ανήκει στην εκτελεστική επιτροπή, η οποία εγκρίνει και τα συντασσόμενα τεύχη. Η διάταξη συμβάλλει στη διασφάλιση της νομιμότητας, της διαφάνειας και της καλλιτεχνικής τεκμηρίωσης των αναθέσεων που πραγματοποιούνται χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, στο πλαίσιο των επιτρεπτών παρεκκλίσεων του ν. 4412/2016.
Άρθρο 630 Ανάδειξη προμηθευτών δήμων, περιφερειών και νομικών προσώπων αυτών	Κωδικοποιούνται η παρ. 6 του άρθρου 13 του ν. 2503/1997 και το άρθρο 4 της από 12.12.2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Έγκριση των Σχεδίων των Συμβάσεων Τροποποίησης της Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.) και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), με τίτλο «Κύρια Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης», της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Σύμβαση Διευκόλυνσης Διαχείρισης Υποχρεώσεων ΣΙΤ» και της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ., της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ, με τίτλο «Διευκόλυνση αποπληρωμής Τόκων Ομολόγων», παροχή εξουσιοδοτήσεων για την υπογραφή των Συμβάσεων και άλλες επείγουσες διατάξεις» (Α' 240), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο 48 του ν. 4111/2013 (Α' 18).

Άρθρο 631 Συμπράξεις δήμων και περιφερειών με τον ιδιωτικό τομέα	Προβλέπεται η δυνατότητα των δήμων και των περιφερειών να συνάπτουν συμβάσεις με νομικά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα για την εκτέλεση έργων και την παροχή υπηρεσιών, στο πλαίσιο του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου. Η ρύθμιση αποσκοπεί στη διευκόλυνση της υλοποίησης έργων και δράσεων τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, με αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με τον ν. 3389/2005, καθώς και των διαγωνιστικών διαδικασιών που προβλέπει ο ν. 4412/2016.
Άρθρο 632 Έλεγχος ασφάλειας και λειτουργίας έργων	Κωδικοποιείται το άρθρο 210 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου για το έλεγχο και την εποπτεία για την ασφάλεια και λειτουργικότητα των δημοτικών έργων. Επί του υπό εξέταση άρθρου εφαρμόζεται και το άρθρο 138 του ν. 4412/2016, περί γενικών υποχρεώσεων του αναδόχου.
Άρθρο 633 Παρεκκλίσεις έργων και εγκαταστάσεων από πολεοδομικές διατάξεις	Κωδικοποιείται η παρ. 6 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Ειδικά, προβλέπεται παρέκκλιση από την απαίτηση έκδοσης άδειας δόμησης από τις αρμόδιες αρχές εφόσον προβλέπονται από τεχνικές μελέτες και από τους όρους και περιορισμούς των πολεοδομικών προβλέψεων για έργα κοινής ωφέλειας τοπικής ή υπερτοπικής σημασίας.
Άρθρο 634 Διενέργεια τομών ή εκσκαφών στο οδικό δίκτυο δήμων και των περιφερειών	Κωδικοποιείται το άρθρο 30 του ν. 1080/1980 και προβλέπεται αναλογική εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 51 του ν. 5209/2025. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ενιαίο και σαφές πλαίσιο για τη διενέργεια τομών ή εκσκαφών στο οδικό δίκτυο των δήμων και των περιφερειών από φορείς κοινής ωφέλειας, οργανισμούς και ιδιώτες, με στόχο τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας και ασφάλειας των οδικών υποδομών, την προστασία της δημόσιας περιουσίας και της έγκαιρης αποκατάστασης των φθορών, υπό την εποπτεία των αρμόδιων τεχνικών υπηρεσιών. Επίσης, προβλέπονται η υποχρέωση έκδοσης σχετικής άδειας και η παροχή εγγυητικής επιστολής, ως μέτρα διασφάλισης της αποκατάστασης.
Άρθρο 635 Συμβάσεις παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών δήμων, περιφερειών και νομικών προσώπων αυτών	Με το προτεινόμενο άρθρο θεσπίζεται η δυνατότητα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων αυτών να αναθέτουν, κατόπιν διενέργειας διαγωνισμού, σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα ή σε κοινοπραξίες, την εκτέλεση έργων, την παροχή υπηρεσιών ή την εφαρμογή προγραμμάτων που εξυπηρετούν τις ανάγκες της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα, καθώς και των δημοτών και κατοίκων. Η ανάθεση δύναται να συνοδεύεται είτε από την παραχώρηση του δικαιώματος εκμετάλλευσης του έργου ή της υπηρεσίας, είτε από συνδυασμό του δικαιώματος αυτού με καταβολή πληρωμής, σύμφωνα με τις ειδικότερες ρυθμίσεις του ν. 4413/2016 (Α'148), με τον οποίο ενσωματώθηκε στην εθνική έννομη τάξη η Οδηγία 2014/23/ΕΕ περί συμβάσεων παραχώρησης. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η προσαρμογή των διαδικασιών ανάθεσης στις αρχές της διαφάνειας, του ανταγωνισμού και της ίσης μεταχείρισης των οικονομικών φορέων.

	Περαιτέρω, καθορίζεται η αρμοδιότητα των συλλογικών οργάνων των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων για τη λήψη αποφάσεων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, από την προετοιμασία και τη διενέργεια του διαγωνισμού έως και την εκτέλεση της σύμβασης παραχώρησης, καθώς και για τη συγκρότηση των απαιτούμενων επιτροπών και γνωμοδοτικών οργάνων. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην ενίσχυση της θεσμικής ευθύνης και της αποτελεσματικής παρακολούθησης των συμβάσεων παραχώρησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 636 Ανάθεση συμβάσεων όμοιων ή ομοειδών δαπανών	Κωδικοποιείται η παρ. 14 του άρθρου 6 του ν. 4071/2012. Με την προτεινόμενη διάταξη ρυθμίζεται η δυνατότητα εγγραφής όμοιων ή ομοειδών δαπανών σε διακριτές πιστώσεις ανά ειδικό φορέα/υπηρεσία και στον ίδιο αναλυτικό λογαριασμό της οικονομικής ταξινόμησης του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, καθώς και η αυτοτελής εκτέλεσή τους υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, για τις περιφέρειες προβλέπεται η δυνατότητα αυτοτελούς εκτέλεσης όμοιων ή ομοειδών δαπανών όταν αυτές αφορούν διαφορετικές περιφερειακές ενότητες, προκειμένου να διευκολύνεται η ταχύτερη και αποτελεσματικότερη κάλυψη τοπικών αναγκών, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων κάθε περιφερειακής ενότητας. Περαιτέρω, ειδική πρόβλεψη εισάγεται για τις προμήθειες υλικών των σχολικών μονάδων των δήμων, παρέχοντας τη δυνατότητα διακριτής εκτέλεσης ανά βαθμίδα εκπαίδευσης. Η ρύθμιση αυτή λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές λειτουργικές και εκπαιδευτικές ανάγκες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη κάλυψη των αναγκών των σχολικών μονάδων. Σκοπός της ρύθμισης είναι η προσαρμογή της δημοσιονομικής και διοικητικής διαχείρισης στις πραγματικές γεωγραφικές, λειτουργικές και οργανωτικές ανάγκες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών τους προσώπων, ιδίως στις περιπτώσεις φορέων με εκτεταμένη χωρική αρμοδιότητα ή αυξημένες επιχειρησιακές απαιτήσεις. Τέλος, για τους δήμους και τις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης, παρέχεται η δυνατότητα διακριτής εκτέλεσης των σχετικών δαπανών ανά ομάδα δημοτικών ενοτήτων, όταν η χωρική αρμοδιότητα εκτείνεται σε περισσότερες από δύο δημοτικές ενότητες ή αποτελούνται από δύο (2) δημοτικές ενότητες, εφόσον είναι νησιωτικοί δήμοι της παρ. 4 του άρθρου 8. Η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί στην αποτελεσματικότερη οργάνωση και υλοποίηση των συμβάσεων, ιδίως σε μεγάλους ή γεωγραφικά εκτεταμένους δήμους, καθώς και στη βελτίωση της επιχειρησιακής ανταπόκρισης των υπηρεσιών. Για λόγους χρηστής διοίκησης και ενιαίου προγραμματισμού τίθεται ανώτατο όριο πέντε (5) ομάδων, οι οποίες καθορίζονται με απόφαση του οικείου δημοτικού ή διοικητικού συμβουλίου.

Άρθρο 637 Ανάθεση συμβάσεων δημοτικών έργων ανά δημοτική κοινότητα ή οργανωμένους οικισμούς νησιωτικών δήμων	Στο παρόν επαναλαμβάνονται οι διατάξεις του άρθρου 12 του π.δ. 171/1987 περί της δυνατότητας εκτέλεσης δημοτικών έργων και σύνταξης των αντίστοιχων μελετών ανά δημοτική κοινότητα ή οργανωμένο οικισμό μικρού πληθυσμού, στους νησιωτικούς δήμους έως δύο χιλιάδων (2.000) κατοίκων. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών μικρών νησιωτικών δήμων και στην ενίσχυση της δυνατότητάς τους να υλοποιούν έργα μικρής κλίμακας, αναγκαία για την τοπική ανάπτυξη και τη βελτίωση των υποδομών τους.
Άρθρο 638 Κατηγοριοποίηση έργων περιφερειών	Κωδικοποιείται το άρθρο 186Α του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, γίνεται κατηγοριοποίηση των έργων των περιφερειών και ορίζονται τα αρμόδια όργανα ένταξης των έργων ανά κατηγορία. Επίσης, με ειδικότερες ρητές εξαιρέσεις περί προστασίας δασών και περιβάλλοντος, ορίζονται οι αρμόδιες περιφερειακές υπηρεσίες για την έγκριση απαιτούμενων αδειών καθώς και προθεσμία για την έγκρισή τους.
Άρθρο 639 Εκτέλεση έργου και εκπόνηση μελέτης ή παροχής τεχνικής υπηρεσίας από φυσικό ή νομικό πρόσωπο χωρίς επιβάρυνση Δημοσίου	Ορίζεται το αρμόδιο κατά περίπτωση όργανο για την έγκριση της εκτέλεσης έργου ή τμήματος του, καθώς και για την εκπόνηση μελέτης που το αφορά και διενεργείται από νομικό ή φυσικό πρόσωπο αδάπανα και χωρίς καμία επιβάρυνση του Δημοσίου. Επιπροσθέτως, τίθενται ενδεικτικά οι όροι και οι συνέπειες που δύναται να θέσει το όργανο έγκρισης που αφορούν την εκτέλεση του έργου και την εκπόνηση μελέτης. Οι προβλέψεις του υπό εξέταση άρθρου τίθενται κατ' αναλογία της παρ. 3 του άρθρου 49 του ν. 4412/2016.
Άρθρο 640 Τεχνική υποστήριξη νησιωτικών δήμων Περιφερειακής Ενότητας Νήσων της Περιφέρειας Αττικής	Κωδικοποιείται το άρθρο 52 του ν. 3979/2011 (Α' 138). Συγκεκριμένα, το τμήμα τεχνικής υποστήριξης νησιωτικών δήμων της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων της Περιφέρειας Αττικής αναλαμβάνει τη διεξαγωγή των διαδικασιών σύναψης, τη διοίκηση, επίβλεψη και παραλαβή των συμβάσεων έργων, μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, καθώς και προμηθειών που απαιτούν τεχνικές γνώσεις των νησιωτικών δήμων της εν λόγω περιφέρειας. Επίσης, ορίζεται η αρμόδια υπηρεσία για την παρακολούθηση και παραλαβή των συμβάσεων έργων, μελετών παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, καθώς και προμηθειών που απαιτούν τεχνικές γνώσεις των λοιπών φορέων ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που εποπτεύονται από τους νησιωτικούς δήμους της Περιφέρειας Αττικής.
Άρθρο 641 Απαλλοτρίωση, δουλεία, εξαγορά επιχειρήσεων	Κωδικοποιούνται τα άρθρα 211 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, και οι παρ. 1 και 2 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996. Αναλυτικότερα, εισάγεται η γενική πρόβλεψη/αρμοδιότητα σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση υπέρ δήμων και περιφερειών για λόγους δημόσιας ωφέλειας, αστικών ή αγροτικών ακινήτων ή η σύσταση δουλείας εις βάρος τους, για την υλοποίηση κάθε έργου που ο σκοπός του βρίσκεται μέσα στις αρμοδιότητές τους, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
Άρθρο 642	Γίνονται οι αναγκαίες βελτιώσεις του θεσμικού πλαισίου των παρ. 1, 2 και 12 του άρθρου 212 του ν. 3463/2006, των παρ. 3 και 8 του άρθρου

Κήρυξη απαλλοτρίωσης και σύσταση δουλείας	102 του π.δ. 30/1996 και της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 1 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων (ν. 2882/2001, Α'17). Η πρόβλεψη του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων περί κήρυξης απαλλοτρίωσης με απόφαση του περιφερειάρχη καταργείται, καθώς η εν λόγω αρμοδιότητα δεν δύναται να ασκείται από μονοπρόσωπο αιρετό όργανο αλλά μόνο από το οικείο συμβούλιο, με τη σχετική απόφαση, λόγω της σπουδαιότητας αυτής, να λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.
Άρθρο 643 Προϋποθέσεις κήρυξης απαλλοτρίωσης και σύστασης δουλείας	Κωδικοποιούνται οι παρ. 3 έως 8 και 11 του άρθρου 212 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, οι παρ. 4 έως 7 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996 και οι παρ. 1 έως 6 του άρθρου 3, το άρθρο 6 και η παρ. 9 του άρθρου 29 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων. Ειδικότερα, ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία κήρυξης της απαλλοτρίωσης.
Άρθρο 644 Δημοσίευση απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης και σύστασης δουλείας	Κωδικοποιούνται οι παρ. 9 και 10 του άρθρου 212 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, η παρ. 7 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996 και η παρ. 4 του άρθρου 1 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων. Ορίζεται το πλαίσιο δημοσίευσης της απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης και σύστασης δουλείας σύμφωνα με το οποίο τόσο για απαλλοτριώσεις υπέρ δήμων όσο και για απαλλοτριώσεις υπέρ περιφερειών προβλέπεται η δημοσίευση μία (1) φορά σε εφημερίδα.
Άρθρο 645 Λοιπές επεμβάσεις στην ιδιοκτησία	Κωδικοποιούνται και ενοποιούνται οι ρυθμίσεις του άρθρου 213 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και της παρ. 9 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996. Συγκεκριμένα, ορίζεται η υποχρέωση ανοχής στη διενέργεια γεωτρήσεων και εκσκαφών από δήμους, περιφέρειες ή δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης. Συνέπεια αυτού, ορίζονται και τα σχετικά με την αποζημίωση των κύριων ή κατόχων των ακινήτων στην περίπτωση πρόκλησης ζημιών από τις εν λόγω ενέργειες, ενώ προβλέπονται και τα σχετικά με την επίλυση των διαφορών αναφορικά με το ύψος της εν θέματι αποζημίωσης.
Άρθρο 646 Συμβαλλόμενοι φορείς προγραμματικών συμβάσεων	Κωδικοποιούνται οι περ. α) και γ) της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, ορίζεται ευρύς και εξαντλητικός κατάλογος για τη δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμβάσεων μεταξύ ποικίλων δημόσιων και αυτοδιοικητικών φορέων, για την υλοποίηση έργων, υπηρεσιών και προμηθειών αναπτυξιακού χαρακτήρα ενισχύοντας με τον τρόπο αυτό τις αναπτυξιακές δυνατότητες των δήμων και των περιφερειών. Στους συμβαλλόμενους φορείς προστίθενται τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης, οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων, τα Δημοτικά Περιφερειακά Θέατρα και η Ελληνική Εταιρεία Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης Μονοπρόσωπη Α.Ε.
Άρθρο 647 Προγραμματικές συμβάσεις με αναπτυξιακούς οργανισμούς	Η δυνατότητα σύναψης προγραμματικών συμβάσεων παρέχεται από το άρθρο 2 του ν. 4674/2020 (Α'53). Στο παρόν κωδικοποιείται η παρ. 6 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 και διευρύνεται το πλαίσιο συνεργασιών των ρητά αναφερόμενων στη διάταξη φορέων με τους αναπτυξιακούς οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, για την υποστήριξη της άσκησης

	των αυτοδιοικητικών αρμοδιοτήτων. Μέσω της παρεχόμενης από το παρόν δυνατότητας σύναψης προγραμματικών συμβάσεων, ενισχύεται η τεχνική και διοικητική επάρκεια των εν λόγω φορέων, ιδίως μικρών και νησιωτικών, προκειμένου να υλοποιούν έργα, υπηρεσίες και προμήθειες με αναπτυξιακό πρόσημο και υπέρ των τοπικών κοινωνιών.
Άρθρο 648 Προγραμματικές συμβάσεις πολιτισμικής ανάπτυξης	Κωδικοποιείται η παρ. 5 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 και προβλέπεται ειδικό πλαίσιο για τη σύναψη προγραμματικών συμβάσεων με αντικείμενο την πολιτισμική ανάπτυξη, προκειμένου να διασφαλίζεται η συμμετοχή του Υπουργείου Πολιτισμού στα σχετικά έργα και δράσεις. Μέσω των συμβάσεων αυτών, επιδιώκεται η προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και η ενίσχυση των πολιτιστικών υποδομών και δραστηριοτήτων σε τοπικό και υπερτοπικό επίπεδο, με δυνατότητα χρηματοδότησης μέσω ανταποδοτικού «Πολιτιστικού Τέλους», του οποίου η επιβολή ρυθμίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 430, περί δυνητικών τελών.
Άρθρο 649 Σύναψη προγραμματικών συμβάσεων στον τομέα πολιτικής προστασίας σε νησιωτικούς δήμους	Κωδικοποιείται η περ. δ) της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010 περί δυνατότητας στους νησιωτικούς δήμους να συνάπτουν προγραμματικές συμβάσεις με ρητά αναφερόμενους στο παρόν φορείς για την υλοποίηση δράσεων πολιτικής προστασίας, στις οποίες να περιλαμβάνονται οι δράσεις των άρθρων, 23 και 23Α του ν. 4662/2020 (Α' 27), και προστασίας του περιβάλλοντος και τίθενται λεπτομέρειες για την εφαρμογή τους, για την ενίσχυση με τον τρόπο αυτό της επιχειρησιακής ικανότητας των νησιωτικών τοπικών αρχών στον τομέα της πολιτικής προστασίας. Υπογραμμίζεται ότι με τις ρυθμίσεις του παρόντος δεν θίγεται ο ν. 4029/2011.
Άρθρο 650 Συμμετέχοντες φορείς στις προγραμματικές συμβάσεις	Κωδικοποιείται η περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010, και εισάγονται οι προβλέψεις περί της δυνατότητας συμμετοχής στις προγραμματικές συμβάσεις των φορέων που αναφέρονται στην προτεινόμενη διάταξη όπως Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης, επιμελητήρια, επιστημονικοί και ερευνητικοί φορείς, συνεταιρισμοί, ενώσεις και συστάδες συνεργασίας (clusters). Η πρόβλεψη αυτή ενισχύει τη διατομεακή συνεργασία και αξιοποιεί την τεχνογνωσία και τους πόρους των συμμετεχόντων.
Άρθρο 651 Συμβάσεις έργου της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε. με την παροχή δυνατότητας σύναψης συμβάσεων έργου με μηχανικούς κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων του ν. 2527/1997, μέσω ειδικού μητρώου. Με τον τρόπο αυτό, εξασφαλίζεται η αναγκαία τεχνική επάρκεια για την υποστήριξη έργων τοπικής ανάπτυξης και ενισχύεται η επιχειρησιακή ευελιξία της εταιρείας. Επιπροσθέτως, προβλέπεται αναλογική εφαρμογή σχετικής υπουργικής απόφασης που διασφαλίζει τη διαφάνεια και την εύλογη αποζημίωση των ανατιθέμενων υπηρεσιών.	Κωδικοποιείται η περ. ε) της παρ. 1 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010. Διευκολύνεται η υλοποίηση των προγραμματικών συμβάσεων της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε. με την παροχή δυνατότητας σύναψης συμβάσεων έργου με μηχανικούς κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων του ν. 2527/1997, μέσω ειδικού μητρώου. Με τον τρόπο αυτό, εξασφαλίζεται η αναγκαία τεχνική επάρκεια για την υποστήριξη έργων τοπικής ανάπτυξης και ενισχύεται η επιχειρησιακή ευελιξία της εταιρείας. Επιπροσθέτως, προβλέπεται αναλογική εφαρμογή σχετικής υπουργικής απόφασης που διασφαλίζει τη διαφάνεια και την εύλογη αποζημίωση των ανατιθέμενων υπηρεσιών.

Άρθρο 652 Περιεχόμενο προγραμματικών συμβάσεων	Κωδικοποιούνται η περ. α) της παρ. 2 και το δεύτερο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010. Καθορίζεται το ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο των προγραμματικών συμβάσεων, προκειμένου να εξασφαλίζονται η διαφάνεια, η σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων και η αποτελεσματική παρακολούθηση της υλοποίησής τους. Ρυθμίζονται ειδικώς κρίσιμα ζητήματα, όπως οι υποχρεώσεις των μερών, το χρονοδιάγραμμα, η κάλυψη των λειτουργικών εξόδων, οι ποινικές ρήτρες και ο καθορισμός οργάνου παρακολούθησης. Παράλληλα, προβλέπεται η δυνατότητα ανάθεσης της μεταγενέστερης διαχείρισης και συντήρησης των έργων, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης.
Άρθρο 653 Χρηματοδότηση και προϋπολογισμός	Κωδικοποιούνται η παρ. 3 και το πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 100 του ν. 3852/2010. Καθορίζεται το πλαίσιο χρηματοδότησης και προϋπολογισμού των προγραμματικών συμβάσεων, ώστε να διασφαλίζεται η υλοποίησή τους από ποικίλες πηγές, όπως ευρωπαϊκά συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, εθνικοί πόροι και ίδιοι προϋπολογισμοί των συμβαλλόμενων φορέων. Παράλληλα, θεσπίζεται δυνατότητα κάλυψης πρόσθετων λειτουργικών εξόδων και ρυθμίζεται η πρακτική συνεργασία μεταξύ των συμβαλλομένων, μέσω παραχώρησης προσωπικού, εξοπλισμού και υποδομών, για την αποτελεσματική εκτέλεση της σύμβασης.
Άρθρο 654 Λοιπά αντικείμενα προγραμματικών συμβάσεων	Επέρχεται συστηματική καταγραφή και εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις ειδικές μορφές προγραμματικών συμβάσεων οι οποίες προβλέπονται σε επιμέρους διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας.
Άρθρο 655 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την έκδοση κανονιστικών πράξεων με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα θέματα σχετικά με την εφαρμογή διατάξεων του Μέρους ΣΤ' του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα.
Άρθρο 656 Μεταβατικές διατάξεις	Στο παρόν εισάγονται οι μεταβατικές διατάξεις του Μέρους ΣΤ' του Βιβλίου Τέταρτου του παρόντος Κώδικα. Ειδικότερα, με την παρ. 1 διασφαλίζεται η ομαλή συνέχιση και ολοκλήρωση των συμβάσεων των δήμων και των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης που συνάφθηκαν κατ' εφαρμογή της παρ. 14 του άρθρου 6 του ν. 4071/2012 και βρίσκονται σε εξέλιξη κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα και τις αλλαγές που επέρχονται με το άρθρο 636. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην αποφυγή διακοπής της παροχής κρίσιμων υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης και στην αποτροπή διοικητικών ή οικονομικών επιβαρύνσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από ενδεχόμενη ανατροπή του ισχύοντος συμβατικού πλαισίου. Ακόμα, με την παρ. 2 θεσπίζεται μεταβατική ρύθμιση με σκοπό την επιτάχυνση και την απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης για έργα ανάπτυξης, λειτουργίας και συντήρησης υποδομών τηλεπικοινωνιακών δικτύων και παροχής συναφών υπηρεσιών, τα οποία έχουν υπαχθεί στις κατηγορίες Στρατηγικών Επενδύσεων του ν. 4864/2021. Η υλοποίηση των εν λόγω επενδυτικών σχεδίων

	αντιμετωπίζει συχνά σημαντικές διοικητικές καθυστερήσεις κατά το στάδιο χορήγησης δικαιωμάτων διέλευσης από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γεγονός που δυσχεραίνει την έγκαιρη ολοκλήρωσή τους, επηρεάζει αρνητικά τον επενδυτικό σχεδιασμό και ενδέχεται να θέσει σε κίνδυνο την αξιοποίηση διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων.
ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
Το Μέρος Α΄ του Βιβλίου Πέμπτου αφορά στον καθορισμό της αποστολής της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., του ρόλου και των αρμοδιοτήτων του Γενικού Επόπτη Νομιμότητας και των Εποπτών Νομιμότητας, με σκοπό να εξασφαλιστεί η αναγκαία βάση για την άσκηση ελέγχου νομιμότητας στις πράξεις των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, με ασφάλεια δικαίου. Παράλληλα στο παρόν μέρος θεσμοθετείται η λειτουργία του πληροφοριακού συστήματος ελέγχου νομιμότητας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και συγκροτούνται επτά (7) Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α., με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της αντικειμενικότητας του ελέγχου.	
Άρθρο 657 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Α΄ του Βιβλίου Πέμπτου.
Άρθρο 658 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Α΄ του Βιβλίου Πέμπτου.
Άρθρο 659 Σύσταση και αποστολή Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Περιγράφεται η σύσταση στο Υπουργείο Εσωτερικών Αυτοτελούς Υπηρεσίας, υπαγόμενης στον Υπουργό Εσωτερικών, με αντικείμενο τον έλεγχο νομιμότητας της δράσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών των δήμων και των περιφερειών και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εξαιρούνται από τον έλεγχο νομιμότητας των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας, η Ένωση Περιφερειών και οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων. Κατ' εξαίρεση, σε έλεγχο νομιμότητας από την Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. εξακολουθούν και εμπίπτουν οι προϋπολογισμοί των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων.
Άρθρο 660 Διάρθρωση της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προσδιορίζεται η διάρθρωση των οργανικών μονάδων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., ως ακολούθως: Ο Γενικός Επόπτης Νομιμότητας Ο.Τ.Α. είναι ο επικεφαλής της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. και ασκεί το έργο του, ως μέρος ενός συνόλου υπηρεσιών που συγκροτούνται από: α) το Ιδιαίτερο Γραφείο του Γενικού Επόπτη Νομιμότητας, β) το Τμήμα Διοικητικής Υποστήριξης, γ) το Τμήμα Αυτεπάγγελτου ελέγχου και δ) τις επτά (7) Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας Ο.Τ.Α. (Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.). Οι Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α., εδρεύουν χωρικά στις έδρες των επτά (7) αποκεντρωμένων διοικήσεων της χώρας. Επιμέρους προσδιορίζεται η διάρθρωση των οργανικών τους μονάδων, ως ακολούθως: Ο Επόπτης Νομιμότητας Ο.Τ.Α. είναι επικεφαλής κάθε μίας Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. και ασκεί το έργο του, ως μέρος ενός συνόλου υπηρεσιών που συγκροτούνται από: α) τις Μονάδες Εποπτείας, β) το Γραφείο Νομικής Υποστήριξης και γ) το Ιδιαίτερο Γραφείο του Επόπτη Νομιμότητας.

Άρθρο 661 Κατανομή αρμοδιοτήτων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σχέση με τους καθ' ύλη αρμοδίους δημόσιους φορείς και τις αποκεντρωμένες διοικήσεις - Σχέση Γενικού Επόπτη και Επόπτη - Εκπροσώπηση Υπηρεσίας Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενώπιον των δικαστηρίων	Οριοθετούνται οι σχέσεις της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. με τα καθ' ύλην αρμόδια Υπουργεία καθώς και του εποπτικού έργου της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. με το εποπτικό έργο των αποκεντρωμένων διοικήσεων που συνεχίζουν να έχουν επί των Ο.Τ.Α. Ο έλεγχος νομιμότητας των εκτελεστών διοικητικών πράξεων της τοπικής αυτοδιοίκησης που εμπίπτουν στην έννοια της τοπικής υπόθεσης δεν θίγει την αρμοδιότητα της κρατικής εποπτείας που ασκείται από τις αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας και αφορά ζητήματα εύρυθμης διοικητικής λειτουργίας των υπηρεσιών των δήμων και των περιφερειών, καθώς και τις μεταβιβαζόμενες στους Ο.Τ.Α., με νόμο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες που εμπίπτουν στην ευρύτερη, σε περιεχόμενο ελέγχου, έννοια της «έγκρισης». Επιπλέον, τίθενται οι βασικοί κανόνες που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ του Υπουργού Εσωτερικών ή του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού με τον Γενικό Επόπτη και τον Επόπτη Νομιμότητας, καθώς και οι επιμέρους σχέσεις μεταξύ του Γενικού Επόπτη και των Εποπτών Νομιμότητας. Η αδιασάλευτη άσκηση των αρμοδιοτήτων του Γενικού Επόπτη Νομιμότητας και των Εποπτών Νομιμότητας, εξασφαλίζεται με την ανεξαρτησία τους, νοούμενης ως τέτοιας από το γεγονός ότι οι πράξεις τους δεν υπόκεινται σε ιεραρχικό έλεγχο, ούτε μεταξύ τους, ούτε από τον Υπουργό Εσωτερικών ή από άλλον Υπουργό ή διοικητικό όργανο, παρά μόνο από τα δικαστήρια, ενώ ο πειθαρχικός τους έλεγχος ανατίθεται στο Πειθαρχικό Συμβούλιο Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα και, συγκεκριμένα, στο ειδικό πενταμελές κλιμάκιο σύμφωνα με το άρθρο 119Α του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007, Α' 26) μόνο για παραπτώματα που επιφέρουν την ποινή της οριστικής παύσης.
Άρθρο 662 Ρυθμίσεις για την οικονομική λειτουργία της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προβλέπονται οι ειδικότερες ρυθμίσεις για την οικονομική λειτουργία της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι οι δαπάνες λειτουργίας της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. καλύπτονται από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και εγγράφονται σε ειδικό φορέα. Περαιτέρω, εισάγονται ρυθμίσεις για τη στέγαση, την κάλυψη των πάγιων και λειτουργικών δαπανών της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας και των Αυτοτελών Υπηρεσιών και τον τρόπο κάλυψης αυτών.
Άρθρο 663 Αρμοδιότητες Γενικού Επόπτη Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Περιγράφονται ο συντονιστικός ρόλος και οι αρμοδιότητες του επικεφαλής της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. Ο συντονισμός των ελεγκτικών οργάνων και υπηρεσιών που εμπλέκονται για τη νόμιμη άσκηση αρμοδιοτήτων της τοπικής αυτοδιοίκησης παραμένει πρόκληση και βασικό μέλημα που διαπερνά το σύνολο των διατάξεων της εποπτείας των Ο.Τ.Α. Στο πρόσωπο του Γενικού Επόπτη Νομιμότητας, το οποίο διαθέτει υψηλού επιπέδου επιστημονική και κατάρτιση σε θέματα δημοσίου δικαίου, συμπυκνώνονται πολλαπλοί ρόλοι:

	α) της καθοδήγησης και του συντονισμού του συνόλου των υπηρεσιών που συγκροτούν την Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., σε όλη τη χώρα, β) της άσκησης του αυτεπάγγελτου ελέγχου νομιμότητας και της διαχείρισης των καταγγελιών, με σκοπό την εξέταση της βασιμότητάς τους για την περαιτέρω επεξεργασία τους, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην ακυρότητα της πράξης ή στην αναζήτηση τυχόν πειθαρχικών ευθυνών, γ) του εκπροσώπου της Υπηρεσίας σε σχέση με άλλους ελεγκτικούς μηχανισμούς, δικαστικές και ανεξάρτητες αρχές που εμπλέκονται, στο πλαίσιο των δικών τους αρμοδιοτήτων με το έργο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Από τους ανωτέρω ρόλους καθίσταται σαφές ότι ο Γενικός Επόπτης αποτελεί το πρόσωπο αναφοράς τόσο για τους πολίτες, όσο και για τους φορείς, για την αποτελεσματική άσκηση ενός οριοθετημένου ελέγχου νομιμότητας στις εκτελεστές πράξεις των αιρετών οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης και των οργάνων διοίκησης των νομικών τους προσώπων.
Άρθρο 664 Αρμοδιότητες Ιδιαίτερου Γραφείου Γενικού Επόπτη	Καθορίζονται οι επιμέρους αρμοδιότητες του Ιδιαίτερου Γραφείου Γενικού Επόπτη, που επικουρεί τον Γενικό Επόπτη, προς υποβοήθηση των αυξημένων του καθηκόντων.
Άρθρο 665 Αρμοδιότητες Τμήματος Διοικητικής Υποστήριξης	Καθορίζονται οι αρμοδιότητες του Τμήματος Διοικητικής Υποστήριξης, το οποίο αποτελεί τον βασικό κόμβο διασύνδεσης της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α με τις λοιπές υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών προς επίλυση όλων των οργανωτικών ζητημάτων που προκύπτουν κατά τη λειτουργία της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., καθώς και του πληροφοριακού συστήματος νομιμότητας Ο.Τ.Α.
Άρθρο 666 Αρμοδιότητες Τμήματος Αυτεπάγγελτου Ελέγχου	Καθορίζονται οι επιμέρους αρμοδιότητες του Τμήματος Αυτεπάγγελτου Ελέγχου που υπάγεται στον Γενικό Επόπτη και αφορούν την εκτέλεση όλων των διοικητικών ενεργειών και τη σύνταξη εισηγήσεων που προηγούνται των σχετικών αποφάσεων του Γενικού Επόπτη για την άσκηση αυτεπάγγελτου ελέγχου, τη διαχείριση των καταγγελιών και την εισαγωγή ζητημάτων μείζονος σπουδαιότητας στο Συμβούλιο Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α.
Άρθρο 667 Συμβούλιο Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Καθορίζεται ο ρόλος του Συμβουλίου Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., ως του τακτικού οργάνου συντονισμού, ανά δίμηνο, του ελέγχου νομιμότητας στις πράξεις των Ο.Τ.Α., του πειθαρχικού ελέγχου των αιρετών οργάνων των δήμων, των περιφερειών και των οργάνων διοίκησης των νομικών τους προσώπων, και υποχρεωτικά της παρακολούθησης εφαρμογής των σχετικών συστάσεων που έχουν διατυπωθεί σε πορίσματα ελέγχου άλλων δημόσιων φορέων ή Ανεξάρτητων Αρχών που εμπίπτουν στο εποπτικό έργο των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.
Άρθρο 668	Καθορίζονται οι επιμέρους αρμοδιότητες του Επόπτη Νομιμότητας. Διευκρινίζεται ότι είναι το αρμόδιο όργανο χρέωσης στις επιμέρους Μονάδες Εποπτείας της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. όλων των υποθέσεων που

Αρμοδιότητες Επόπτη Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	ανατίθενται από το πληροφοριακό σύστημα, καθώς και ο τελικός υπογράφων όλων των πράξεων που εκδίδονται από αυτά, χωρίς δυνατότητα εξουσιοδότησης υπογραφής σε άλλα όργανα.
Άρθρο 669 Αρμοδιότητες Ιδιαίτερου Γραφείου Επόπτη	Καθορίζονται οι επιμέρους αρμοδιότητες του Ιδιαίτερου Γραφείου του Επόπτη, προς υποβοήθηση των αυξημένων του καθηκόντων.
Άρθρο 670 Αρμοδιότητες Μονάδων Εποπτείας Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προσδιορίζονται ρητά οι αρμοδιότητες που ασκούν, εν συνόλω, οι προβλεπόμενες στον νόμο Μονάδες Εποπτείας Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. Ο καταμερισμός των σχετικών υποθέσεων ελέγχου στις επιμέρους Μονάδες Εποπτείας ανήκει κυριαρχικά στον Επόπτη, ο οποίος έχει και την ευθύνη για την αποτελεσματική και ισομερή κατανομή του έργου της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. στις οργανικές της μονάδες.
Άρθρο 671 Αρμοδιότητες Γραφείου Νομικής Υποστήριξης	Προβλέπεται η σύσταση επικουρικής υπηρεσιακής μονάδας, η οποία θα υποστηρίζει το έργο της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. σε κάθε νομικό ζήτημα που τίθεται προς διερεύνηση και παροχή γνώμης προς τον Επόπτη και τις Μονάδες Εποπτείας.
Άρθρο 672 Πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Περιγράφεται το νέο θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις λειτουργίες του πληροφοριακού συστήματος ελέγχου νομιμότητας Ο.Τ.Α. Το πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Ο.Τ.Α αποτελεί το ηλεκτρονικό μέσο προς επίτευξη ενός αυτοματοποιημένου - και ως εκ τούτου - αμερόληπτου συντονισμού των υπηρεσιών της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. και κατανομής του ελεγκτικού έργου στους Επόπτες Νομιμότητας, χωρίς καμία δυνατότητα παρέμβασης από διοικητικό ή πολιτικό προσωπικό. Το πληροφοριακό σύστημα επιτελεί πολλαπλές λειτουργίες, ανάλογα με το είδος του ελέγχου που διενεργείται - υποχρεωτικός ή αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας, εξέταση ειδικής διοικητικής προσφυγής, πειθαρχικός έλεγχος ή επιβολή διοικητικών μέτρων - και τον όγκο των υποθέσεων που εισάγονται στο σύστημα. Επιπλέον, διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στην κατανομή της ελεγκτέας ύλης, καθώς οι Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. επιλέγονται τυχαία για να αναλάβουν την άσκηση του εποπτικού τους έργου, ανεξάρτητα της χωρικής αρμοδιότητας των εποπτευόμενων Ο.Τ.Α. και με την πρόσθετη παράμετρο ότι σε καμία Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. δεν μπορεί να ανατεθεί ο έλεγχος νομιμότητας ή ο πειθαρχικός έλεγχος οργάνου δήμου ή περιφέρειας ή οργάνου διοίκησης νομικού προσώπου που εμπίπτει στα χωρικά όρια της αποκεντρωμένης διοίκησης όπου εδρεύει η Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. Ο τυχαίος τρόπος επιλογής και ανάθεσης του εποπτικού έργου στις Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. στηρίζεται σε επιπλέον προσλαμβάνουσες που φέρει το πληροφοριακό σύστημα σχετικά με το προσωπικό που διαθέτει και τον όγκο των υποθέσεων που διαχειρίζεται συνολικά κάθε Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.. Στο πληροφοριακό σύστημα έχουν πρόσβαση διαπιστευμένοι υπάλληλοι των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων, προκειμένου να αναρτούν τις πράξεις που υπόκεινται στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας καθώς και οι πολίτες, οι οποίοι, μέσω αυτού,

	καταθέτουν την ειδική διοικητική προσφυγή και ενημερώνονται για την πορεία εξέτασής της. Επιπλέον, το πληροφοριακό σύστημα αποτελεί τον κόμβο όλων των εκθέσεων ελέγχου που έχουν διενεργηθεί στους Ο.Τ.Α. ή των εντολών ελέγχου που διενεργούνται από άλλες ελεγκτικές και Ανεξάρτητες Αρχές, με στόχο την ενημέρωση και τον καλύτερο συντονισμό σε περιπτώσεις συναρμοδιότητας. Με στόχο την κοινωνία γνώσης, στο πληροφοριακό σύστημα έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης διαπιστευμένα όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου, της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας, του Συνηγόρου του Πολίτη, της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικού ελέγχου του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων.
Άρθρο 673 Σύσταση θέσεων Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προβλέπεται η εκ του νόμου σύσταση συγκεκριμένου αριθμού θέσεων προσωπικού που θα στελεχώσουν την Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., καθώς και η κατανομή τους, ανά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα.
Άρθρο 674 Στελέχωση οργανικών θέσεων Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προβλέπεται ο τρόπος στελέχωσης των οργανικών θέσεων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με σκοπό την καλύτερη δυνατή λειτουργία της Υπηρεσίας.
Άρθρο 675 Στελέχωση Γραφείου Νομικής Υποστήριξης με δημόσιους υπαλλήλους και δικηγόρους	Προβλέπονται τα προσόντα διορισμού στη θέση νομικού συμβούλου του Γραφείου Νομικής Υποστήριξης.
Άρθρο 676 Προϊστάμενοι Οργανικών Μονάδων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προβλέπονται τα προσόντα που απαιτούνται, προκειμένου να στελεχωθούν οι θέσεις προϊσταμένων των Τμημάτων και των Μονάδων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α.
Άρθρο 677 Υπηρεσιακές μεταβολές υπαλλήλων Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Καθορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία για την άσκηση του δικαιώματος απόσπασης των υπαλλήλων της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. σε υπηρεσίες του δημοσίου ή δημόσιων νομικών προσώπων, μετά από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Επόπτη Νομιμότητας, κατόπιν σχετικής εισήγησης του οικείου Επόπτη Νομιμότητας ή σε γραφεία κυβερνητικών στελεχών ή βουλευτών του εθνικού ή του ευρωπαϊκού κοινοβουλίου, μετά από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Επόπτη και απόφαση των αρμοδίων Υπουργών. Επιπλέον, καθορίζονται οι προϋποθέσεις για τη δυνατότητα μετακίνησης υπαλλήλων, μεταξύ των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. για χρονικό διάστημα δύο (2) ετών.
Άρθρο 678 Θητεία και προσόντα Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Καθορίζονται η θητεία και το μέγιστο χρονικό διάστημα άσκησης καθηκόντων στο αξίωμα του Γενικού Επόπτη και του Επόπτη. Τα προσόντα που πρέπει να κατέχουν οι υποψήφιοι, προκειμένου να

	συμμετάσχουν στη διαδικασία επιλογής, είναι υψηλών απαιτήσεων, με σκοπό να διασφαλίσουν αφενός το κύρος του θεσμού, αφετέρου την ικανότητα των επιλεγέντων για την επίλυση και διαχείριση δύσκολων διοικητικών και νομικών ζητημάτων.
Άρθρο 679 Διαδικασία επιλογής Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Περιγράφονται τα στάδια για την επιλογή του Γενικού Επόπτη και του Επόπτη. Οι αιτήσεις συμμετοχής των υποψηφίων υποβάλλονται στο Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) και η τελική επιλογή γίνεται από πενταμελή Επιτροπή Επιλογής, με μέλη, που εκ της θέσεώς τους, είναι εγγυητές της ανεξαρτησίας και της αντικειμενικότητας της διαδικασίας. Η απόφαση της Επιτροπής συνοδεύεται από σχετικό πίνακα μοριοδότησης και κατάταξης και οι επιλεγέντες διορίζονται με διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εσωτερικών, με συγκεκριμένη θητεία, με δυνατότητα ανανέωσης για μία φορά.
Άρθρο 680 Μισθολογική μεταχείριση Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Καθορίζεται το ύψος αποδοχών του Γενικού Επόπτη και του Επόπτη, ώστε να ανταποκρίνεται στο κύρος και στον υψηλό βαθμό απαιτήσεων του θεσμού. Στο πλαίσιο αυτό το ύψος των αποδοχών ισούται με αυτό του Γενικού Γραμματέα Υπουργείου για τον Γενικό Επόπτη και του Ειδικού Γραμματέα Υπουργείου για τον Επόπτη.
Άρθρο 681 Πειθαρχικός έλεγχος Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Καθορίζεται το αρμόδιο πειθαρχικό όργανο αποκλειστικά για την επιβολή της πειθαρχικής ποινής της οριστικής παύσης σε αυτούς. Προς διασφάλιση του κύρους του αξιώματος, την πειθαρχική υπόθεση αναλαμβάνει το ειδικό πενταμελές κλιμάκιο του Πειθαρχικού Συμβουλίου Ανθρώπινου Δυναμικού Δημόσιου Τομέα της παρ. 3 του άρθρου 119Γ του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ (ν. 3528/2007, Α' 26), μετά από παραπομπή της υπόθεσης από τον Υπουργό Εσωτερικών. Επιπλέον, καθορίζονται ειδικότερα θέματα σχετικά με την έναρξη της πειθαρχικής ευθύνης και την παραγραφή των πειθαρχικών αδικημάτων.
Άρθρο 682 Νομική υποστήριξη Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Προβλέπονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις παροχής νομικής υποστήριξης στον Γενικό Επόπτη και τον Επόπτη, ενώπιον δικαστηρίων ή δικαστικών αρχών σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης και σε περίπτωση διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης για αδικήματα που τους αποδίδεται ότι διέπραξαν κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Η σχετική πρόβλεψη ακολουθεί, με σχετική προσαρμογή επί της διαδικασίας, την κατοχύρωση σχετικού δικαιώματος για όλους τους υπαλλήλους που υπηρετούν στον δημόσιο τομέα.
Άρθρο 683 Πειθαρχικός έλεγχος υπαλλήλων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προβλέπεται ότι για τους υπαλλήλους που στελεχώνουν το Ιδιαίτερο Γραφείο του Γενικού Επόπτη, το Τμήμα Αυτεπάγγελτου ελέγχου και το Τμήμα Διοικητικής Υποστήριξης πειθαρχικός προϊστάμενος είναι ο Γενικός Επόπτης, ενώ για τους υπαλλήλους της οικείας Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α, ο Επόπτης. Όσον αφορά τους δικηγόρους που στελεχώνουν το Γραφείο Νομικής Υποστήριξης, για τον πειθαρχικό τους έλεγχο εφαρμόζονται οι διατάξεις περί Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013, Α' 208).

Άρθρο 684 Νομική υποστήριξη υπαλλήλων Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προσδιορίζεται το όργανο ενώπιον του οποίου υποβάλλεται η αίτηση των υπαλλήλων για νομική υποστήριξη. Για τους υπαλλήλους που στελεχώνουν το Ιδιαίτερο Γραφείο του Γενικού Επόπτη, το Τμήμα Αυτεπάγγελτου Ελέγχου και το Τμήμα Διοικητικής Υποστήριξης, η αίτηση υποβάλλεται ενώπιον του Γενικού Επόπτη, ενώ για τους υπαλλήλους της οικείας Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α, η αίτηση υποβάλλεται ενώπιον του Επόπτη. Κατά τα λοιπά εφαρμόζεται το άρθρο 52 του ν. 4674/2020 (Α' 53), περί της νομικής υποστήριξης ανθρώπινου δυναμικού δημόσιου τομέα.
Άρθρο 685 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Πέμπτου.
Άρθρο 686 Μεταβατικές διατάξεις	Προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Πέμπτου. Συγκεκριμένα, προβλέπονται οι, κατά την πρώτη εφαρμογή των διατάξεων λειτουργίας της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., δυνητικοί τρόποι στελέχωσης της και η τοποθέτηση των προϊσταμένων. Με γνώμονα την ταχύτερη δυνατή στελέχωση της Υπηρεσίας αλλά, κυρίως, την αξιοποίηση της εμπειρίας των στελεχών που ήδη ασκούν τα καθήκοντα του ελέγχου νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α., υπηρετώντας στις αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας, η κάλυψη των θέσεων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. θα πραγματοποιηθεί ως επί το πλείστον με τη μετάταξη αυτών των στελεχών. Διασφαλίζονται, με τον τρόπο αυτό, η συνέχεια της διοίκησης και η ομαλή μετάβαση στο νέο πλαίσιο άσκησης της εποπτείας των Ο.Τ.Α. Για τον ίδιο λόγο, η σύσταση και γεωγραφική κατανομή των Μονάδων Εποπτείας των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. λαμβάνει υπόψη την υφιστάμενη γεωγραφική κατανομή των υπηρετούντων υπαλλήλων στις αποκεντρωμένες διοικήσεις, προκειμένου να μην μεταβληθεί ο τόπος εργασίας τους.
Στο Μέρος Β' του Βιβλίου Πέμπτου περιλαμβάνονται διατάξεις που ανασυγκροτούν το θεσμικό πλαίσιο του υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας, της άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής στις πράξεις των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και του αυτεπάγγελτου ελέγχου νομιμότητας. Ειδικότερα, ο υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας περιορίζεται και αφορά συγκεκριμένες κατηγορίες πράξεων, με σκοπό τη διασφάλιση ενός ελάχιστου δικτύου προστασίας του δημοσίου συμφέροντος και των πολιτών. Ο υποχρεωτικός έλεγχος συμπληρώνεται από την άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής και ενός κατ' εξαίρεση, και υπό αυστηρές προϋποθέσεις, αυτεπάγγελτου ελέγχου νομιμότητας, προς αποφυγή πολλαπλών και παράλληλων ελέγχων με ίδιο αντικείμενο. Όσον αφορά την πειθαρχική διαδικασία για την επιβολή πειθαρχικών ποινών, διαμορφώνεται ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο πειθαρχικού δικαίου που εφαρμόζεται ενιαία στα αιρετά όργανα των δήμων, των περιφερειών, των οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης των δήμων και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, για τη διασφάλιση της ενότητας στην απόδοση πειθαρχικής ευθύνης συγκροτείται στο Υπουργείο Εσωτερικών ένα κοινό πειθαρχικό συμβούλιο, που συγκροτείται, κατά πλειοψηφία, από δικαστές και με τη συμμετοχή Νομικών Συμβούλων του Κράτους, για την απαιτούμενη εκ του Συντάγματος σύμφωνη γνώμη τους για την επιβολή των πειθαρχικών ποινών της αργίας και της έκπτωσης, καθώς και για την επιβολή της παύσης.	

Μέχρι σήμερα ο έλεγχος νομιμότητας επί των πράξεων των αιρετών οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών διακρίνεται σε δύο επιμέρους μορφές αυτεπάγγελτου ελέγχου και ελέγχου που διενεργείται κατόπιν άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής. Επιπλέον, ο νομοθέτης δεν προβαίνει σε εξαντλητική διευθέτηση της σχέσης μεταξύ αυτών των ελέγχων και δη στην αποκλειστική άσκηση του ενός σε σχέση με τον άλλο. Αυτό προκαλεί πολλές φορές αμφισβητήσεις, εάν πράξεις που είναι κατά τεκμήριο νόμιμες, μετά την παρέλευση της αποκλειστικής προθεσμίας του υποχρεωτικού ελέγχου, μπορούν να ελεγχθούν εκ νέου κατά τον αυτεπάγγελτο έλεγχο, ο οποίος μπορεί να διενεργηθεί εντός δύο (2) μηνών από την έκδοση της απόφασης. Επιπλέον, στο ισχύον άρθρο, περί υποχρεωτικού ελέγχου, προβλέπεται πειθαρχικό παράπτωμα στο εποπτικό όργανο, εάν δεν εκδώσει ειδική πράξη εντός αποκλειστικής προθεσμίας, παρά το γεγονός ότι εξακολουθεί να έχει αρμοδιότητα εξέτασης της ίδιας πράξης κατά την άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής, με πρωτοβουλία τρίτου που έχει έννομο συμφέρον.

Όσον αφορά τον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας διαπιστώνεται ότι η απαρίθμηση των περιπτώσεων που εντάσσονται σε αυτόν αφορά έναν εκτεταμένο κατάλογο αποφάσεων, διατυπωμένο σε αρκετές περιπτώσεις με αοριστία, με αποτέλεσμα ο έλεγχος να καθίσταται τυπικός και σε αρκετές περιπτώσεις οι αποφάσεις να μην ελέγχονται και να θεωρούνται κατά «τεκμήριο» νόμιμες. Σε ό,τι αφορά δε τις συμβάσεις ο έλεγχος παραπέμπει σε έναν καθολικό έλεγχο νομιμότητας στις πράξεις ανάθεσης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ότι ο έλεγχος των συμβάσεων, στα αντίστοιχα όρια που έχουν προβλεφθεί, εμπίπτει παράλληλα, με πολύ δομημένο πλαίσιο και στην αρμοδιότητα της Ανεξάρτητης Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, μετά από άσκηση προδικαστικής προσφυγής των άμεσα ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων ή μετά από υποβολή καταγγελίας. Η παρουσία μάλιστα παράλληλων ελέγχων, με ακυρωτικά αποτελέσματα αναδρομικής ισχύος, οδηγεί σε κίνδυνο έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων από διοικητικά όργανα διαφορετικής φύσης, εξειδίκευσης αντικειμένου ελέγχου και προσωπικού, με αποτέλεσμα την ανασφάλεια και την καθυστέρηση στην υλοποίηση των συμβάσεων.

Επιπρόσθετα από το ισχύον εποπτικό έργο στον αυτεπάγγελτο έλεγχο νομιμότητας εντοπίζονται πρακτικά προβλήματα, όσον αφορά την απουσία κριτηρίων στο αντικείμενο και την έκταση του ελέγχου, καθώς και τη διαχείριση των καταγγελιών, με αποτέλεσμα ο έλεγχος να είναι σε αρκετές περιπτώσεις πολλαπλός και επαναλαμβανόμενος για το ίδιο κάθε φορά αντικείμενο. Επίσης, οι σημερινές εποπτικές αρχές δέχονται καθημερινά μεγάλο όγκο καταγγελιών, πολλές εκ των οποίων είναι αόριστες ή αφορούν εν γένει τη λειτουργία των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. και όχι εκτελεστές διοικητικές πράξεις ή παραλείψεις οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας των Ο.Τ.Α., σε αρκετές δε περιπτώσεις χωρίς καμία θεμελίωση των ισχυρισμών.

Όσον αφορά τον πειθαρχικό έλεγχο των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών το ισχύον πλαίσιο είναι αρκετά φειδωλό ως προς την περιγραφή της πειθαρχικής διαδικασίας που προηγείται της πειθαρχικής δίωξης των αιρετών, της καταγραφής βασικών αρχών που διέπουν την πειθαρχική διαδικασία, την παραγραφή των πειθαρχικών αδικημάτων και τη σχέση με την ποινική διαδικασία. Επιπλέον, οι διατάξεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων για την πειθαρχική ευθύνη των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων των δήμων, στηρίζονται σε αναλογική εφαρμογή διατάξεων που εφαρμόζονται στους αιρετούς των δήμων, δεν καταλαμβάνουν τα νομικά πρόσωπα των περιφερειών και δεν είναι κωδικοποιημένες σε ενιαίο κείμενο. Αποτέλεσμα αυτού του κατακερματισμένου νομικού πλαισίου είναι η ανασφάλεια δικαίου σε ένα σημαντικό μέρος της καταστατικής θέσης των αιρετών οργάνων των δήμων και των περιφερειών και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Η αντιμετώπιση δε των πειθαρχικών διατάξεων και της πειθαρχικής ευθύνης των αιρετών από διαφορετικά πειθαρχικά συμβούλια που έχουν συγκροτηθεί σε όλη την Ελλάδα, δεν διευκολύνει την παρακολούθηση του θεσμικού πλαισίου, με αποτέλεσμα τη δημιουργία αμφισβητήσεων, για διαφορετική αντιμετώπιση όμοιων περιπτώσεων.

Η έλλειψη δε ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου για το πειθαρχικό δίκαιο των αιρετών γεννά μείζονα ερμηνευτικά ζητήματα, τα οποία επιλύονται είτε μετά από την υποβολή ερωτημάτων στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, είτε από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αντίστοιχα, στο θεσμικό πλαίσιο που προβλέπει την επιβολή των διοικητικών μέτρων της αργίας και της έκπτωσης είναι αναγκαία όχι μόνο η επικαιροποίηση των σχετικών διατάξεων καθορισμού των ποινικών αδικημάτων με τον νέο Ποινικό Κώδικα, αλλά και η επέκταση εφαρμογής των διοικητικών μέτρων και σε άλλα όργανα διοίκησης των νομικών προσώπων των δήμων και των περιφερειών που ασκούν δημόσια εξουσία. Επιπλέον, κατά την εφαρμογή των ισχυουσών διατάξεων έχουν προκύψει πολλαπλά ερμηνευτικά ζητήματα, για τα οποία είναι αναγκαία η οριστική επίλυσή τους.	
Άρθρο 687 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Β΄ του Πέμπτου Βιβλίου.
Άρθρο 688 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Β΄ του Πέμπτου Βιβλίου.
Άρθρο 689 Περιεχόμενο ελέγχου νομιμότητας	Διευκρινίζεται ότι ο έλεγχος νομιμότητας ασκείται κατά κανόνα σε εκτελεστές διοικητικές πράξεις της τοπικής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο των αυτοδιοικητικών τους αρμοδιοτήτων και της διαχείρισης των τοπικών τους υποθέσεων. Κάμψη του ανωτέρω κανόνα συντρέχει στο άρθρο 690, στο οποίο περιλαμβάνεται και ο έλεγχος πράξεων που δεν φέρουν απαραίτητα όλα τα χαρακτηριστικά μιας εκτελεστής διοικητικής πράξης, λόγω όμως του ότι φέρουν σημαντικές συνέπειες στον νομικό κόσμο, κρίνεται αναγκαίος ο έλεγχός τους. Επιπλέον, στο υπό εξέταση άρθρο εξειδικεύεται το περιεχόμενο του ελέγχου νομιμότητας, κατά το πρότυπο του ακυρωτικού ελέγχου που έχει νομολογηθεί και ασκείται από τα ακυρωτικά διοικητικά δικαστήρια, και διατυπώνεται ότι ασκείται αποκλειστικά σε εκτελεστές πράξεις ή παραλείψεις οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας των αιρετών μονομελών ή συλλογικών οργάνων διοίκησης των δήμων, των περιφερειών καθώς και οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 690 Κατηγορίες πράξεων που εμπίπτουν στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας	Καθορίζονται οι πράξεις που εμπίπτουν υποχρεωτικά στον έλεγχο νομιμότητας. Ειδικότερα ο υποχρεωτικός αυτεπάγγελτος έλεγχος περιορίζεται και αφορά αποκλειστικά συγκεκριμένες κατηγορίες πράξεων, με έμφαση στις κανονιστικές πράξεις που είναι σημαντικές, λόγω του ότι έχουν κοινωνικές ή οικονομικές επιπτώσεις ή αφορούν το σύνολο των πολιτών. Στόχος του υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας είναι να διασφαλιστεί ένα ελάχιστο δίκτυο ασφάλειας υπέρ των πολιτών και φορέων σε συγκεκριμένες πράξεις, οι οποίες, λόγω των συνεπειών τους, οφείλουν να τηρούν, πέραν της τυπικής νομιμότητας, επαρκή αιτιολόγηση στη βάση των αρχών της αναλογικότητας, της χρηστής διοίκησης, της διαφάνειας και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Επιπλέον, ο υποχρεωτικός έλεγχος αφορά και έναν στοχευμένο έλεγχο σε συγκεκριμένες πράξεις της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων. Ειδικότερα ως προς τις συμβάσεις, ο υποχρεωτικός έλεγχος εστιάζει στο εάν έχουν τηρηθεί οι βασικοί κανόνες δημοσιονομικής νομιμότητας των δημιουργικών της δαπάνης πράξεων, στη νομιμότητα λήψης απόφασης

	στις πράξεις ανάθεσης και κατακύρωσης, στην τήρηση των όρων προκήρυξης/διακήρυξης/πρόσκλησης, καθώς και στις περιπτώσεις πρόδηλης παράβασης των βασικών αρχών ανάθεσης της διαγωνιστικής διαδικασίας. Η εξασφάλιση της νομιμότητας των παραπάνω κρίσιμων παραμέτρων στη διαδικασία ανάθεσης μιας σύμβασης, εντός συγκεκριμένων χρηματικών ορίων, κρίνεται επαρκής, καθώς ο υποχρεωτικός έλεγχος συμπληρώνεται από τη δυνατότητα άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής από τρίτους, ενώ σε κάθε περίπτωση οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς δύνανται να ασκήσουν την προδικαστική προσφυγή του ν. 4412/2016.
Άρθρο 691 Διαδικασία υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας	Καθορίζεται η διαδικασία του υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας, σε συνδυασμό με τις ρυθμίσεις που προβλέπονται στο άρθρο 672. Προς διασφάλιση υποβολής των υποχρεωτικά ελεγχόμενων πράξεων στο πληροφοριακό σύστημα για τη διενέργεια ελέγχου, προβλέπεται, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ισχύ τους, πέραν του μοναδικού αριθμού ανάρτησης στον ιστότοπο του προγράμματος «Διαύγεια», και ο μοναδικός αριθμός ανάρτησής τους στο πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Ο.Τ.Α. Προσδιορίζοντας τη σχέση αυτεπάγγελτου υποχρεωτικού ελέγχου και άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής, διευκρινίζεται ότι εάν κατά τη διάρκεια της προθεσμίας εξέτασης πράξης στο πλαίσιο του υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας ασκηθεί παράλληλα και ειδική διοικητική προσφυγή, κατά της ίδιας πράξης, η προθεσμία εξέτασης του υποχρεωτικού ελέγχου παρατείνεται κατά δεκαπέντε (15) ημέρες. Οι αποφάσεις του Επόπτη δεν προσβάλλονται ενώπιον κανενός άλλου διοικητικού οργάνου ή του Γενικού Επόπτη, παρά μόνο ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων.
Άρθρο 692 Δικαίωμα άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής	Καθορίζεται ως προϋπόθεση του παραδεκτού για την άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής το έννομο συμφέρον του αιτούντος, με εξαίρεση συγκεκριμένα πρόσωπα και φορείς για τα οποία το έννομο συμφέρον τεκμαίρεται μαχητά. Επιπλέον, για πρώτη φορά, ως προϋπόθεση του παραδεκτού, προβλέπεται η κατάθεση σχετικού παραβόλου υπέρ της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. Η πρόβλεψη αυτή στόχο έχει να αποτρέψει την καταχρηστική άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής από πρόσωπα που επιδιώκουν την παρεμπόδιση της διοικητικής δράσης για πολιτικούς ή άλλους προσηματικούς λόγους και όχι για υπαρκτούς λόγους παροχής διοικητικής προστασίας, με αποτέλεσμα τη σπατάλη πόρων, χρόνου και την αύξηση του διοικητικού κόστους. Επιπλέον, η ενδεχόμενη, σε περίπτωση ακύρωσης της πράξης, επιβάρυνση του νομικού προσώπου που εξέδωσε την παράνομη πράξη με την επιστροφή του παραβόλου στον προσφεύγοντα, αποτελεί ένα είδος κύρωσης «πλημμελούς δράσης» και ενισχύει την υπευθυνότητα των οργάνων για την έκδοση νόμιμων πράξεων κατά την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους. Επιπλέον, με την έναρξη λειτουργίας της Γενικής Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., η άσκηση της ειδικής διοικητικής

	προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων. Η διάταξη αυτή επαναλαμβάνει την πρόβλεψη που για πρώτη φορά τέθηκε στον ν. 3852/2010 και δεν έχει εφαρμοστεί κατά το μεταβατικό στάδιο, μέχρι τη σύσταση των ΑΥΕ Ο.Τ.Α. Η σχετική πρόβλεψη προσδίδει στην ειδική διοικητική προσφυγή χαρακτηριστικά «οιονεί» ενδικοφανούς προσφυγής, χωρίς να επεκτείνει τον έλεγχο νομιμότητας σε έλεγχο ουσίας. Για τον λόγο αυτό εξαιρούνται από την άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής οι υπαλληλικές προσφυγές και οι πράξεις επιβολής προστίμου, καθώς οι πράξεις αυτές εμπίπτουν σε δικαστικό έλεγχο με την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος της προσφυγής ουσίας. Επιπλέον, κατά άλλων πράξεων που δημιουργούν διαφορές ουσίας και υπόκεινται σε ειδική διοικητική προσφυγή, η άσκησή της δεν αποτελεί προϋπόθεση του παραδεκτού για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος. Εν γένει η πρόβλεψη στόχο έχει την επίλυση μιας κατ' εξοχήν ακυρωτικής διαφοράς σε ένα προηγούμενο διοικητικό στάδιο και την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων από διαφορές που θα μπορούσαν να διευθετηθούν πριν φθάσουν σε αυτό.
Άρθρο 693 Προθεσμία άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής	Καθορίζεται η αποκλειστική προθεσμία άσκησης της ειδικής διοικητικής προσφυγής κατά πράξης ή παράλειψης οφειλόμενης νόμιμης ενέργειας, ως βασική προϋπόθεση του παραδεκτού της προσφυγής. Σημειώνεται ότι η αποκλειστική προθεσμία για την άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής σημαίνει ότι μετά την παρέλευσή της είναι απαράδεκτη η άσκησή της, καθώς και ότι δεν μπορεί να ασκηθεί παραδεκτά οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα. Η πράξη μπορεί να εξεταστεί, έπειτα, κατ' εξαίρεση, μόνο διοικητικά με τη διαδικασία του αυτεπάγγελτου ελέγχου νομιμότητας, εφόσον ο Γενικός Επόπτης κρίνει ότι η πράξη πρέπει να ελεγχθεί για σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και λόγω πρόδηλης παράβασης νόμου. Η πρόβλεψη κρίνεται αναγκαία για την προστασία της εμπιστοσύνης του διοικουμένου απέναντι στις πράξεις της τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οποίες ισχύουν άμεσα από την έκδοσή τους, με την επιφύλαξη της άσκησης αναστολής εκτέλεσης που δύναται να συνοδεύει την ειδική διοικητική προσφυγή.
Άρθρο 694 Διαδικασία άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής	Καθορίζεται η διαδικασία υποβολής της ειδικής διοικητικής προσφυγής στο πληροφοριακό σύστημα νομιμότητας Ο.Τ.Α. του άρθρου 672. Με την υποβολή της αίτησης ο αιτών λαμβάνει έναν μοναδικό αριθμό υποβολής και ταυτόχρονης ανάθεσης της προσφυγής του στην επιλεγείσα Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α, με την οποία παρακολουθεί την εξέλιξη της υπόθεσής του.
Άρθρο 695 Παραίτηση από την ειδική διοικητική προσφυγή	Περιγράφεται η διαδικασία υποβολής παραίτησης από την άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής, μέσω του πληροφοριακού συστήματος νομιμότητας Ο.Τ.Α.
Άρθρο 696 Αναστολή εκτέλεσης	Καθορίζονται η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής του αιτήματος αναστολής εκτέλεσης, η προθεσμία εξέτασης του σχετικού αιτήματος και οι προϋποθέσεις για την αποδοχή ή την απόρριψή του.

Άρθρο 697 Προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης	Καθορίζονται η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής του αιτήματος προσωρινής διαταγής αναστολής εκτέλεσης, η προθεσμία εξέτασης του σχετικού αιτήματος και οι προϋποθέσεις για την αποδοχή ή την απόρριψή του.
Άρθρο 698 Διαδικασία εξέτασης της ειδικής διοικητικής προσφυγής	Καθορίζονται η έναρξη της προθεσμίας εξέτασης και η προθεσμία και διαδικασία λήψης της σχετικής απόφασης. Η προθεσμία των τριανταπέντε (35) ημερών για την εξέταση της προσφυγής αρχίζει μετά την πάροδο της δεκαήμερης (10) αποκλειστικής προθεσμίας, εντός της οποίας οι εμπλεκόμενοι φορείς οφείλουν να έχουν συγκεντρώσει και προσκομίσει τα στοιχεία για τον πλήρη φάκελο της προς εξέταση υπόθεσης. Η απόφαση επί της διοικητικής προσφυγής προσβάλλεται μόνο δικαστικά ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου.
Άρθρο 699 Διαδικασία λήψης απόφασης Επόπτη επί της ειδικής διοικητικής προσφυγής	Καθορίζονται η διαδικασία εξέτασης της ειδικής διοικητικής προσφυγής και η διαδικασία λήψης της σχετικής απόφασης. Με κύριο μέλημα τον σεβασμό στο αναφαίρετο δικαίωμα του πολίτη για δικαστική προστασία, μειώνεται ο χρόνος εξέτασης της ειδικής διοικητικής προσφυγής από εξήντα (60) ημέρες στις τριάντα πέντε (35) ημέρες.
Άρθρο 700 Συνεργασία των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με άλλες δημόσιες αρχές	Προβλέπεται η δυνατότητα του Επόπτη να ζητά τη συνδρομή και άλλων δημόσιων αρχών στην περίπτωση που η παροχή των σχετικών πληροφοριών είναι απαραίτητη για την ολοκλήρωση του ελέγχου. Ειδική μνεία γίνεται για την περίπτωση εξέτασης της ειδικής διοικητικής προσφυγής κατά πράξεων αναθέτουσας αρχής των δήμων, των περιφερειών καθώς και των νομικών τους προσώπων, για συμβάσεις που εμπíπτουν, παράλληλα, λόγω αντικειμένου, στην αρμοδιότητα της Ενιαίας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ.), υιοθετώντας το σκεπτικό της απόφασης του ΣτΕ 770/2021 (Τμήμα Δ). Συγκεκριμένα, ο Επόπτης ενημερώνει την ως άνω Αρχή για την άσκηση ειδικής διοικητικής προσφυγής και μετέπειτα για την έκδοση σχετικής απόφασης, με την οποία ακυρώνει τυχόν πράξη της Αναθέτουσας Αρχής, μετά από αίτημα οποιουδήποτε «τρίτου» έχει έννομο συμφέρον. Η ενημέρωση έχει στόχο τη διευκόλυνση και τον συντονισμό των σχετικών ελεγκτικών οργάνων, καθώς κατά της ίδιας πράξης μπορεί να έχει ασκηθεί προσφυγή βάσει του ν. 4412/2016 ενώπιον της Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ. από τους οικονομικούς φορείς, οι οποίοι έχουν ή είχαν συμφέρον να τους ανατεθεί δημόσια σύμβαση
Άρθρο 701 Αρχειοθέτηση διοικητικής προσφυγής πριν από την έκδοση απόφασης Επόπτη	Προβλέπεται η περίπτωση θέσης στο αρχείο της προσφυγής σε περίπτωση ανάκλησης της προσβαλλόμενης πράξης από το όργανο που την εξέδωσε ή άρσης της παράλειψης πριν την έκδοση της απόφασης του Επόπτη.
Άρθρο 702 Κατ' εξαίρεση άσκηση αυτεπάγγελτου ελέγχου για λόγους δημοσίου συμφέροντος και πρόδηλης παράβασης νόμου	Οριοθετείται ο αυτεπάγγελτος έλεγχος νομιμότητας που διενεργείται από τον Γενικό Επόπτη από τις άλλες δύο δυνατότητες διοικητικού ελέγχου που διενεργείται από τις Α.Υ.Ε Ο.Τ.Α., του υποχρεωτικού ελέγχου σε συγκεκριμένες κατηγορίες αποφάσεων και της ειδικής διοικητικής προσφυγής.

	Ο αυτεπάγγελτος διοικητικός έλεγχος ασκείται από τον Γενικό Επόπτη, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, προκειμένου να αποφεύγονται πολλαπλοί έλεγχοι κατά των ίδιων πράξεων, γεγονός που οδηγεί σε ανασφάλεια δικαίου και σε ακυρότητες πράξεων που έχουν επιφέρει τετελεσμένα γεγονότα. Ο αυτεπάγγελτος έλεγχος διενεργείται μόνο κατ' εξαίρεση, όταν η ακύρωση μιας πράξης επιβάλλεται από σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος με πρόδηλη την παράβαση νόμου και εφόσον η πράξη δεν εμπίπτει στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας, δεν έχει ασκηθεί ή έχει παρέλθει η προθεσμία άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής και για την πράξη δεν προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης άλλου παράλληλου ελέγχου από διοικητικό φορέα ή Ανεξάρτητη Αρχή που θα οδηγούσε σε ακύρωση της πράξης.
Άρθρο 703 Δικαστική προστασία κατά αποφάσεων ελέγχου νομιμότητας Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Ορίζεται ρητά ότι οι πράξεις του Γενικού Επόπτη και του Επόπτη προσβάλλονται μόνο δικαστικά και δεν υπόκεινται σε καμία άλλη διοικητική προσφυγή. Επιπλέον, καθορίζεται η καθ' ύλη και κατά τόπο αρμοδιότητα του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου ασκούνται τα σχετικά ένδικα βοηθήματα.
Άρθρο 704 Υποχρέωση συμμόρφωσης στις αποφάσεις Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Προβλέπεται η υποχρέωση των αρμόδιων φορέων, σε συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Γενικού Επόπτη και του Επόπτη, καθιστώντας τη μη συμμόρφωση πειθαρχικό παράπτωμα σοβαρής παράβασης καθήκοντος.
Άρθρο 705 Αρχείο της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Προβλέπεται η τήρηση στο πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας ενός ηλεκτρονικού αποθετηρίου συγκεκριμένων στοιχείων, από τα οποία εξάγονται χρήσιμες πληροφορίες για τα αποτελέσματα του ελέγχου νομιμότητας και του πειθαρχικού ελέγχου.
Άρθρο 706 Κοινοποίηση και δημοσίευση αποφάσεων Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Για λόγους διαφάνειας και ευρείας δημοσιότητας, προβλέπεται ο τρόπος δημοσίευσης και κοινοποίησης των σχετικών αποφάσεων του Γενικού Επόπτη και του Επόπτη, τηρουμένων των διατάξεων για την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.
Άρθρο 707 Ετήσια έκθεση Γενικού Επόπτη	Προβλέπεται η σύνταξη, ανά έτος, σχετικής έκθεσης από τον Γενικό Επόπτη, στην οποία περιγράφεται το έργο της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. με την καταγραφή συγκεκριμένων στοιχείων.
Άρθρο 708 Αστική ευθύνη	Για πρώτη φορά η σχετική διαδικασία αναζήτησης και απόδοσης αστικής ευθύνης στα αρμόδια όργανα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης, αναλαμβάνεται πλέον από το Ελεγκτικό Συνέδριο και συγκεκριμένα τον Γενικό Επίτροπο της Επικρατείας, μετά από αίτηση καταλογισμού. Η νέα διάταξη διασφαλίζει την ενότητα στην αναζήτηση αστικής ευθύνης από πράξεις ή παραλείψεις για όλα τα όργανα, αιρετά και υπαλληλικά, που εμπλέκονται στη διοικητική ιεραρχία.
Άρθρο 709 Πειθαρχική ευθύνη	Καθορίζονται τα όργανα τα οποία ελέγχονται πειθαρχικά και οι πειθαρχικές ποινές. Για πρώτη φορά εντάσσονται σε ενιαίο κείμενο οι διατάξεις πειθαρχικού δικαίου των αιρετών των δήμων και των

	περιφερειών με την προσθήκη και των οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης, είτε είναι αιρετοί είτε όχι. Στις διατάξεις προβλέπεται και μια νέα πειθαρχική ποινή, αυτή της επίπληξης ή της ποινής αργίας έως ένα (1) μήνα. Σε περίπτωση υποτροπής εντός της ίδιας αυτοδιοικητικής περιόδου, και ενώ έχει ήδη επιβληθεί η πειθαρχική ποινή της επίπληξης, η νέα πειθαρχική ποινή είναι αυτή της αργίας ενός μήνα, για κάθε νέα παράβαση. Η επίπληξη ή η ποινή αργίας ενός (1) μήνα επιβάλλεται εάν διαπιστωθεί αναξιοπρεπής ή ανάρμοστη ή ανάξια για το αξίωμα συμπεριφορά στον δημόσιο βίο των πειθαρχικά ελεγχόμενων προσώπων. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη έχει πρωτίστως αποτρεπτικό χαρακτήρα, καθώς σκοπεί να διασφαλίσει το κύρος του δημόσιου αξιώματος στον δημόσιο βίο των αιρετών.
Άρθρο 710 Παραγραφή πειθαρχικών παραπτωμάτων	Περιγράφονται οι κανόνες παραγραφής των πειθαρχικών παραπτωμάτων και οι περιπτώσεις διακοπής της παραγραφής.
Άρθρο 711 Σύνθεση και συγκρότηση πειθαρχικού συμβουλίου	Με σκοπό τη διασφάλιση της ενότητας στην απόδοση πειθαρχικής ευθύνης στα αιρετά όργανα και τα όργανα διοίκησης των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης, προβλέπεται η συγκρότηση στην Υπηρεσία Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. ενός εννεαμελούς (9μελούς) πειθαρχικού συμβουλίου για όλους τους πειθαρχικά υπεύθυνους, το οποίο απαρτίζεται, σε συμφωνία και με το άρθρο 102 του Συντάγματος, κατά πλειοψηφία από δικαστές. Με τις νέες διατάξεις η σύνθεση του πειθαρχικού συμβουλίου συμπληρώνεται με τη συμμετοχή τριών (3) Νομικών Συμβούλων του Κράτους. Με τις νέες διατάξεις προβλέπεται, επίσης, με απόφαση του Προέδρου του πειθαρχικού συμβουλίου, η συγκρότηση τριών (3) τριμελών Κλιμακίων, κατά πλειοψηφία από δικαστές, για την εκδίκαση υποθέσεων στις οποίες η εισήγηση του Επόπτη αφορά την ποινή της επίπληξης ή της αργίας. Στις περιπτώσεις εισήγησης για την επιβολή της πειθαρχικής ποινής της έκπτωσης, ή στην περίπτωση που το Κλιμάκιο κρίνει ότι το πειθαρχικό παράπτωμα επισύρει ποινή έκπτωσης, το πειθαρχικό συμβούλιο συνεδριάζει σε ολομέλεια.
Άρθρο 712 Προκαταρκτική εξέταση και κλήση σε απολογία	Περιγράφεται η διαδικασία που προηγείται μέχρι την κλήση του ελεγχόμενου προσώπου σε απολογία. Ο Γενικός Επόπτης, με τη συμβολή του Τμήματος Αυτεπάγγελτου Ελέγχου, αναθέτει την πειθαρχική υπόθεση στην τυχαιά επιλεγείσα από το πληροφοριακό σύστημα Α.Υ.Ε Ο.Τ.Α., με την πρόσθετη προϋπόθεση ότι δεν επιτρέπεται να ανατεθεί σε Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. υπόθεση πειθαρχικού ελέγχου για πράξεις ή παραλείψεις που τελέστηκαν στα χωρικά όρια της αποκεντρωμένης διοίκησης, όπου εδρεύει η Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. Ο Επόπτης αναλαμβάνει την έναρξη της προκαταρκτικής εξέτασης και αποφασίζει κυριαρχικά, εάν υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για την τέλεση πειθαρχικού παραπτώματος, την κλήση σε απολογία και την έναρξη της πειθαρχικής δίωξης.

Άρθρο 713 Άσκηση πειθαρχικής δίωξης	Περιγράφονται ο χρόνος και ο τρόπος έναρξης της πειθαρχικής δίωξης, με την έκδοση παραπεμπτήριου εγγράφου και περιγράφονται τα στοιχεία που πρέπει να περιέχει για τη νόμιμη έκδοσή του.
Άρθρο 714 Πειθαρχική διαδικασία	Περιγράφονται τα βασικά στάδια που λαμβάνουν χώρα από την έναρξη έως και την ολοκλήρωση της πειθαρχικής διαδικασίας, και αφορούν την κλήση σε απολογία του πειθαρχικά ελεγχόμενου, την έκδοση παραπεμπτήριου εγγράφου, την παράσταση ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, τη μυστική διάσκεψη για την έκδοση της σχετικής σύμφωνης ή αρνητικής σύμφωνης γνώμης του πειθαρχικού συμβουλίου και την έκδοση της απόφασης του Επόπτη. Επιπλέον, κατοχυρώνεται και το σχετικό δικαίωμα του πειθαρχικά διωκόμενου για δικαστική προστασία.
Άρθρο 715 Επανάληψη πειθαρχικής διαδικασίας	Περιγράφονται οι περιπτώσεις επανάληψης της πειθαρχικής διαδικασίας, ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου, είτε υποχρεωτικά μετά από παραπομπή της υπόθεσης από τον Γενικό Επόπτη στο πειθαρχικό συμβούλιο, είτε μετά από αίτημα του πειθαρχικά υπεύθυνου προς τον Γενικό Επόπτη.
Άρθρο 716 Εφαρμογή αρχών του ποινικού δικαίου στην πειθαρχική διαδικασία	Περιγράφονται οι κανόνες της ποινικής δίκης οι οποίοι εφαρμόζονται και στην πειθαρχική διαδικασία.
Άρθρο 717 Σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική δίκη	Αναγράφονται βασικοί κανόνες που διέπουν τη σχέση πειθαρχικής διαδικασίας και ποινικής δίκης.
Άρθρο 718 Διοικητικό μέτρο έκπτωσης λόγω καταδίκης	Καθορίζονται τα πρόσωπα και οι περιπτώσεις που οδηγούν στην αυτοδίκαιη έκπτωση από το σχετικό αξίωμα των αναφερόμενων στο υπό εξέταση άρθρο προσώπων, λόγω, κατά κανόνα, καταδίκης. Για πρώτη φορά, το διοικητικό μέτρο της έκπτωσης προβλέπεται και για τα μη αιρετά μέλη του διοικητικού συμβουλίου των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης ανεξαρτήτως νομικής μορφής. Επιπλέον, διευκρινίζονται οι περιστάσεις, όπως αυτές προκύπτουν από το σκεπτικό της οικείας κάθε φορά καταδικαστικής απόφασης, ώστε η επιβολή της παράβασης καθήκοντος, να οδηγήσει στην επιβολή του διοικητικού μέτρου. Όσον αφορά τη διαδικασία επιβολής του διοικητικού μέτρου της έκπτωσης, ο Γενικός Επόπτης αναθέτει την υπόθεση στην τυχαία επιλεγείσα από το πληροφοριακό σύστημα Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α., με τις προϋποθέσεις του χωρικού ασυμβίβαστου. Η, κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επόπτη, διαπιστωτική πράξη για την επιβολή του διοικητικού μέτρου της έκπτωσης προσβάλλεται μόνο δικαστικά, με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.
Άρθρο 719 Λοιπές περιπτώσεις επιβολής διοικητικού μέτρου έκπτωσης αιρετών οργάνων	Προβλέπονται οι λοιπές περιπτώσεις επιβολής του διοικητικού μέτρου της έκπτωσης των αιρετών οργάνων των δήμων και περιφερειών, που σχετίζονται κυρίως με τη διαπίστωση κωλύματος ή ασυμβίβαστου, χωρίς την έκδοση δικαστικής απόφασης καθώς και στις περιπτώσεις παραβίασης των εκλογικών δαπανών και ορκωμοσίας αιρετών. Και στην

	υπό εξέταση περίπτωση ο Γενικός Επόπτης αναθέτει την υπόθεση στην τυχαία επιλεγείσα από το πληροφοριακό σύστημα Α.Υ.Ε. ΟΤΑ, με τις προϋποθέσεις του χωρικού ασυμβίβαστου. Η κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επόπτη έκδοση διαπιστωτικής πράξης για την επιβολή του διοικητικού μέτρου της έκπτωσης προσβάλλεται μόνο δικαστικά, με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ενώ στις περιπτώσεις έκπτωσης λόγω παραβίασης διατάξεων εκλογικών δαπανών, κατά της απόφασης του Επόπτη ασκείται προσφυγή ουσίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.
Άρθρο 720 Διοικητικό μέτρο αργίας	Καθορίζονται τα πρόσωπα και οι περιπτώσεις που οδηγούν στην αργία από το σχετικό αξίωμα των αναφερόμενων στο υπό εξέταση άρθρο προσώπων. Για πρώτη φορά, το διοικητικό μέτρο της αργίας προβλέπεται και για τα μη αιρετά μέλη του διοικητικού συμβουλίου των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, με σκοπό την εξισορρόπηση μεταξύ του τεκμηρίου αθωότητας και της διασφάλισης του κύρους του δημοσίου αιρετού αξιώματος σε περίπτωση αμετάκλητης παραπομπής για κακούργημα, το διοικητικό μέτρο της αργίας διαπιστώνεται, εφόσον έχει επιβληθεί μόνο προσωρινή κράτηση. Μεταγενέστερη αντικατάσταση ή άρση της προσωρινής κράτησης, κατά τη διάρκεια της εκκρεμοδικίας, αίρει αυτοδικαίως την αργία. Σύμφωνα με το άρθρο 672, ο Γενικός Επόπτης αναθέτει την υπόθεση στην τυχαία επιλεγείσα από το πληροφοριακό σύστημα Α.Υ.Ε. ΟΤΑ, με τις προϋποθέσεις του χωρικού ασυμβίβαστου. Η κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επόπτη διαπιστωτική πράξη για την επιβολή του διοικητικού μέτρου της αργίας προσβάλλεται μόνο δικαστικά, με το ένδικο βοήθημα της αίτησης ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.
Άρθρο 721 Ιδιάζουσα δωσιδικία, εξαίρεση από συνοπτική διαδικασία και ειδικές προβλέψεις για την προστασία των ζώων	Οι δήμαρχοι και οι περιφερειάρχες αναγνωρίζονται, δυνάμει της παρ. 6 του άρθρου 110 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ως πρόσωπα ιδιάζουσας δωσιδικίας για τα πλημμελήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Επιπλέον, με την προτεινόμενη διάταξη μεταφέρεται η ισχύουσα ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 235 του ν. 3852/2010 για την εξαίρεση των δημάρχων και περιφερειαρχών από την αυτόφωρη διαδικασία επί πλημμελημάτων που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και για τους αντιδημάρχους, αναπληρωτές περιφερειαρχών και αντιπεριφερειάρχες. Επιπλέον, με την προτεινόμενη ρύθμιση προβλέπεται η μη άσκηση ποινικής δίωξης για αδικήματα που τελούνται δια παραλείψεως για περιστατικά σχετικά με την πρόκληση σωματικής βλάβης ή φθοράς ξένης παρουσίας από αδέσποτα ζώα συντροφιάς, εις βάρος αιρετών υπαλλήλων και φιλοζωικών οργανώσεων. Η πρόβλεψη κατέστη αναγκαία καθώς ο φόβος ενδεχόμενης ποινικής δίωξης για τα ανωτέρω περιστατικά λειτούργησε αποτρεπτικά για την ορθή εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών. Επιπλέον, οι ενδεχόμενες ποινικές ευθύνες που θα μπορούσαν να έχουν οι υπάλληλοι, έχουν καταστήσει δυσχερή έως αδύνατη τη στελέχωση των υπηρεσιών αυτών με

	κατάλληλο προσωπικό. Η προτεινόμενη διάταξη δεν θίγει την ενδεχόμενη αστική ευθύνη που έχουν οι δήμοι, η οποία κρίνεται κατά περίπτωση από τα αρμόδια δικαστήρια.
Άρθρο 722 Κατά προτεραιότητα εκδίκαση υποθέσεων αιρετών οργάνων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Λαμβάνεται μέριμνα ώστε οι υποθέσεις δημάρχων και περιφερειαρχών που τελούν σε αργία, λόγω επιβολής διοικητικού μέτρου από ποινική καταδίκη ή αμετάκλητη παραπομπή σε κακούργημα, να εκδικάζονται κατά απόλυτη προτεραιότητα, ομοίως και σε περιπτώσεις αναβολής τους. Η πρόβλεψη αυτή είναι αναγκαία καθώς μέχρι σήμερα το διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την ολοκλήρωση εκδίκασης των σχετικών ενδίκων μέσων, δύναται να καλύψει όλη τη διάρκεια της αυτοδιοικητικής περιόδου, με αποτέλεσμα το δικαίωμα για δικαστική προστασία να αναιρεί εν τοις πράγμασι το δικαίωμα εκπλήρωσης των αιρετών τους καθηκόντων. Η κατά προτεραιότητα εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων αφορά έναν ελάχιστο αριθμό περιπτώσεων και ως εκ τούτου δεν θίγει το δικαίωμα δικαστικής προστασίας άλλων πολιτών.
Άρθρο 723 Παύση αιρετών οργάνων δήμων και περιφερειών	Περιγράφονται τα αιρετά πρόσωπα, οι περιπτώσεις και η διαδικασία που τα οδηγούν σε παύση από το αιρετό τους αξίωμα. Η διαδικασία της παύσης εφαρμόζεται και στην περίπτωση διάλυσης δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου για σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Με τις νέες διατάξεις η απόφαση της παύσης εκδίδεται από τον Υπουργό Εσωτερικών, κατόπιν ειδικά αιτιολογημένης έκθεσης από τον Γενικό Επόπτη και σύμφωνης γνώμης πειθαρχικού συμβουλίου. Επιπλέον, προβλέπεται ως λόγος παύσης από το αιρετό αξίωμα και η περίπτωση της αδυναμίας εκτέλεσης καθηκόντων για λόγους υγείας, η οποία είχε απασχολήσει το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους με την έκδοση σχετικής γνωμοδότησης (ΝΣΚ 26/2012), η οποία ενσωματώθηκε στο υπό εξέταση άρθρο. Η απόφαση της παύσης προσβάλλεται μόνο δικαστικά, με την άσκηση του ενδίκου βοηθήματος της προσφυγής ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.
Άρθρο 724 Κοινοποιήσεις Κεφαλαίων Γ' και Δ'	Προβλέπεται η αναλογική εφαρμογή του άρθρου 138 του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007, Α'26) για τον τρόπο κοινοποίησης των σχετικών πράξεων στα πειθαρχικά διωκόμενα πρόσωπα και στα πρόσωπα στα οποία επιβάλλονται διοικητικά μέτρα.
Άρθρο 725 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Γ του Βιβλίου Πέμπτου.
Άρθρο 726 Τελική διάταξη	Προβλέπεται η τελική διάταξη του Μέρους Γ' του Βιβλίου Πέμπτου.
Άρθρο 727 Μεταβατικές διατάξεις	Προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις του Μέρους Γ του Βιβλίου Πέμπτου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται το μεταβατικό στάδιο που ισχύει για τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων, τον πειθαρχικό έλεγχο και την επιβολή των διοικητικών μέτρων και της παύσης μέχρι την έκδοση της διαπιστωτικής απόφασης για την έναρξη λειτουργίας των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.,

	καθώς και τη διαχείριση και μετάβαση των εκκρεμών υποθέσεων στα νέα όργανα μετά την έναρξη λειτουργίας των Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α..
ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ	
Με το Μέρος Α΄ του Βιβλίου Έκτου εισάγεται ένα πλέγμα γενικών διατάξεων, που ισχύουν οριζόντια σε όλο το νομοθέτημα και διασφαλίζουν την ενότητα, τη σαφήνεια και την κανονιστική συνοχή του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται σαφές ότι οι ειδικές ρυθμίσεις του Κώδικα δεν λειτουργούν αποσπασματικά, αλλά εντάσσονται σε ένα συνεκτικό και ενιαίο σύνολο κανόνων, προκειμένου να αρθούν ερμηνευτικές αβεβαιότητες. Παράλληλα, θεσπίζεται η υποχρεωτική αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών από τους δήμους και τις περιφέρειες και εντός του πλαισίου ψηφιακού μετασχηματισμού των σχέσεων κράτους και πολιτών, εκσυγχρονισμού της λειτουργίας των υπηρεσιών των δήμων και των περιφερειών και προσαρμογής τους στη ραγδαία ταχύτητα των τεχνολογικών εξελίξεων. Σκοπός των διατάξεων του Κεφαλαίου Γ΄ του παρόντος Μέρους είναι η ρύθμιση της διαδικασίας των κοινοποιήσεων των διοικητικών πράξεων, αποφάσεων και εγγράφων κάθε είδους που εκδίδονται από τους δήμους και τις περιφέρειες, ώστε να γίνονται πρωτίστως ηλεκτρονικά με την τήρηση των διαδικαστικών προϋποθέσεων, οι οποίες έχουν αποσαφηνιστεί και στην απόφαση του ΣτΕ 157/2023. Περαιτέρω, εισάγονται ρυθμίσεις που αποσκοπούν στην επικαιροποίηση και τον εξορθολογισμό του πλαισίου χρήσης των υπηρεσιακών οχημάτων της τοπικής αυτοδιοίκησης και στον καθορισμό της κατανάλωσης καυσίμων αυτών με στόχο την ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης των σχετικών προμηθειών τη διασφάλιση της αποτελεσματικής λειτουργίας των δημοτικών και περιφερειακών υπηρεσιών, την εξισορρόπηση της ανάγκης για έλεγχο και την ορθολογική διαχείριση των δημόσιων πόρων με την απαίτηση για λειτουργική ευελιξία των υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπρόσθετα, στο Μέρος Α΄ κωδικοποιούνται διατάξεις που αφορούν στις αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας. Εισάγεται ενιαίο πλαίσιο για τη θέση, τα προσόντα, τις αρμοδιότητες και το καθεστώς υπηρεσιακής κατάστασης των Γραμματέων των αποκεντρωμένων διοικήσεων, καθορίζεται με σαφήνεια το πλαίσιο αρμοδιοτήτων τους και των αρμοδιοτήτων των αποκεντρωμένων διοικήσεων, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση των κρατικών λειτουργιών σε περιφερειακό επίπεδο.	
Άρθρο 728 Σκοπός	Περιγράφεται ο σκοπός του Μέρους Α΄ του Βιβλίου Έκτου.
Άρθρο 729 Αντικείμενο	Περιγράφεται το αντικείμενο του Μέρους Α΄ του Βιβλίου Έκτου.
Άρθρο 730 Αμοιβή πληρεξουσίων δικηγόρων	Καθορίζεται ενιαίο πλαίσιο για την αμοιβή των πληρεξουσίων δικηγόρων που διορίζονται από δήμους και περιφέρειες, με βάση τον Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013, Α΄ 208), ενώ παρέχεται η δυνατότητα επιπλέον ωριαίας αποζημίωσης. Παράλληλα, ρυθμίζεται ότι τα δικαστήρια μπορούν να επιδικάζουν δικαστική δαπάνη μειωμένη έως και στο ήμισυ των κατώτατων ορίων, ενώ για υποθέσεις ιδιαίτερης σημασίας προβλέπεται η δυνατότητα καθορισμού αμοιβής με ειδική συμφωνία, υπό την τήρηση των αρχών χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.
Άρθρο 731 Δίκες για προσδιορισμό εργασιακής σχέσης μεταξύ εργαζομένων δήμων και	Με την προτεινόμενη διάταξη ρυθμίζεται η υποχρεωτική συμμετοχή των Υπουργείων Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών σε δίκες που αφορούν τον προσδιορισμό ή τη μετατροπή της εργασιακής σχέσης εργαζομένων με δήμους, περιφέρειες και τα νομικά τους

περιφερειών και των νομικών τους προσώπων	πρόσωπα. Η ρύθμιση αποσκοπεί στη διασφάλιση της ενιαίας αντιμετώπισης ζητημάτων που ενδέχεται να έχουν δημοσιονομικές και θεσμικές επιπτώσεις για τη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης και της γενικής κυβέρνησης. Παράλληλα, παρέχεται στα ανωτέρω Υπουργεία η δυνατότητα προβολής αυτοτελών ισχυρισμών, ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης και ουσιαστική δικαστική κρίση επί ζητημάτων που επηρεάζουν τον προγραμματισμό ανθρώπινου δυναμικού και τη δημοσιονομική ισορροπία. Για λόγους δικονομικής σαφήνειας και ασφάλειας δικαίου, η κλήση τους ανατίθεται στον ενάγοντα, ενώ η μη τήρηση της σχετικής υποχρέωσης συνεπάγεται απαράδεκτο της συζήτησης. Η εφαρμογή της διάταξης επεκτείνεται και στις διαδικασίες ασφαλιστικών μέτρων και προσωρινής διαταγής, προκειμένου να εξασφαλίζεται η συνεκτική και ομοιόμορφη αντιμετώπιση των σχετικών υποθέσεων σε όλα τα στάδια της δικαστικής προστασίας.
Άρθρο 732 Ενημερότητα οφειλών	Με το παρόν προβλέπεται ότι προϋπόθεση χορήγησης οποιασδήποτε μορφής αδειών από δήμους και περιφέρειες είναι η μη ύπαρξη, εις βάρος του ενδιαφερομένου, βεβαιωμένων ληξιπρόθεσμων οφειλών προς αυτούς, με εξαίρεση τις περιπτώσεις εκκρεμοδικίας και του διακανονισμού καταβολής αυτών.
Άρθρο 733 Απαλλαγές και ατέλειες δήμων, περιφερειών και των νομικών τους προσώπων και αναλογική εφαρμογή διατάξεων του δημοσίου σε δήμους και περιφέρειες	Οι δήμοι, οι περιφέρειες και οι ρητά αναφερόμενοι στο υπό εξέταση άρθρο φορείς εξομοιώνονται με το δημόσιο ως προς τα φορολογικά, δικονομικά και οικονομικά προνόμια που τους παρέχονται. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η απαλλαγή τους από φόρους, τέλη, εισφορές και δικαστικά έξοδα, καθώς και η επέκταση σε αυτούς των δικονομικών ατελειών και προνομίων που ισχύουν για το δημόσιο, προς διευκόλυνση της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους και της λειτουργίας τους προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, θεσπίζεται η εφαρμογή των ίδιων κανόνων παραγραφής, τόκου και τόκου εκπρόθεσμης καταβολής για οφειλές των δήμων και των περιφερειών, που ισχύουν για το δημόσιο, προκειμένου να διασφαλιστεί ενιαία και συνεκτική μεταχείριση, να περιοριστεί η επιβάρυνση των προϋπολογισμών των δήμων και των περιφερειών και να ενισχυθεί η οικονομική τους σταθερότητα. Με τον τρόπο αυτόν, εξασφαλίζεται η ισότιμη και δίκαιη αντιμετώπιση των δήμων, των περιφερειών και φορέων, οι οποίοι ασκούν κατεξοχήν δημόσια εξουσία και επιτελούν κοινωνικό έργο. Επιπρόσθετα, διευκρινίζεται ότι, ως προς τα τέλη κυκλοφορίας και τον φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.), εφαρμόζονται οι ήδη ισχύουσες ειδικές διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, με σκοπό την αποφυγή ερμηνευτικών αμφισβητήσεων και τη διασφάλιση της ενιαίας και ορθής εφαρμογής του ισχύοντος φορολογικού πλαισίου. Ακόμα, προβλέπονται η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί παραγραφής των αξιώσεων κατά του Δημοσίου και η κατάργηση τυχόν ευνοϊκότερων αποκλινουσών ρυθμίσεων, προκειμένου να αποφεύγονται ανισότητες και ερμηνευτικές αμφισβητήσεις. Περαιτέρω,

	καθορίζεται ότι ο νόμιμος τόκος και ο τόκος υπερημερίας των οφειλών των δήμων και των περιφερειών ταυτίζονται με εκείνα του Δημοσίου, διασφαλίζοντας ομοιομορφία στη δημοσιονομική μεταχείριση. Ακόμα, για λόγους συστηματικότητας και σαφήνειας, γίνεται ρητή παραπομπή στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο ως προς τα τέλη κυκλοφορίας και τον φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.). Τέλος, εισάγεται ρητή πρόβλεψη ότι στα δημόσια κτήματα της παρ. 4 του άρθρου 18 του ν. 3986/2011 (Α' 152), περιλαμβάνονται και τα ακίνητα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων του άρθρου 186 του παρόντος Κώδικα, περί ορισμών.
Άρθρο 734 Παραχώρηση δημοτικών χώρων σε πιστωτικά ιδρύματα και παρόχους ταχυδρομικών υπηρεσιών	Με την προτεινόμενη διάταξη θεσπίζεται ειδικό πλαίσιο που επιτρέπει στους δήμους και στα νομικά πρόσωπα αυτών να παραχωρούν, υπό προϋποθέσεις, δημοτικούς χώρους για τη στέγαση υπηρεσιών πιστωτικών ιδρυμάτων και παρόχων ταχυδρομικών υπηρεσιών. Η ρύθμιση αποσκοπεί πρωτίστως στη διασφάλιση της πρόσβασης των πολιτών, ιδίως σε απομακρυσμένες, νησιωτικές ή υποεξυπηρετούμενες περιοχές, σε βασικές χρηματοπιστωτικές και ταχυδρομικές υπηρεσίες, η διαθεσιμότητα των οποίων έχει περιοριστεί τα τελευταία έτη λόγω αναδιάρθρωσης των σχετικών δικτύων. Μέσω της δυνατότητας δωρεάν παραχώρησης χώρων για περιορισμένο χρονικό διάστημα, παρέχεται στους δήμους ένα ευέλικτο εργαλείο ενίσχυσης της τοπικής εξυπηρέτησης των πολιτών και της οικονομικής δραστηριότητας. Ειδικότερα με την παρ. 1 παρέχεται η δυνατότητα δωρεάν παραχώρησης χώρων, κατόπιν απόφασης του οικείου συμβουλίου, για χρονικό διάστημα έως τριών (3) ετών, προς πιστωτικά ιδρύματα και παρόχους ταχυδρομικών υπηρεσιών που διαθέτουν την απαιτούμενη άδεια. Προβλέπεται επίσης ότι οι λειτουργικές δαπάνες δύνανται να καλύπτονται από τον δήμο ή το νομικό πρόσωπο, ώστε να καταστεί εφικτή η λειτουργία των υπηρεσιών όπου αυτό κρίνεται αναγκαίο για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Με την παρ. 2 καθιερώνεται υποχρεωτική διαδικασία πρόσκλησης ενδιαφέροντος τουλάχιστον τριάντα (30) ημέρες πριν από τη λήψη της σχετικής απόφασης, με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του δήμου και αποστολή στους δυνητικούς παρόχους. Η πρόβλεψη αυτή ενισχύει τη διαφάνεια, την ίση μεταχείριση και την ευρεία δημοσιότητα της διαδικασίας. Με την παρ. 3 τίθεται η υποχρέωση του δήμου να ικανοποιεί το σύνολο των αιτημάτων που υποβάλλονται, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και του ελεύθερου ανταγωνισμού, προκειμένου να αποκλείονται φαινόμενα διακριτικής μεταχείρισης και να διασφαλίζεται η ουδετερότητα της δημοτικής αρχής έναντι των παρόχων. Με την παρ. 4 αποσαφηνίζεται ότι η ευθύνη για τη στελέχωση, τον εξοπλισμό και τις συναλλαγές ανήκει αποκλειστικά στα πιστωτικά ιδρύματα και στους παρόχους ταχυδρομικών υπηρεσιών, ώστε να μην προκαλείται σύγχυση ως προς την ευθύνη του δήμου και να περιορίζεται η έκθεσή του σε κινδύνους από τη λειτουργία των υπηρεσιών αυτών.

	Συνολικά, η προτεινόμενη ρύθμιση ενισχύει τον κοινωνικό ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης, διασφαλίζει την πρόσβαση των πολιτών σε κρίσιμες υπηρεσίες και ταυτόχρονα θέτει εγγυήσεις διαφάνειας, ίσης μεταχείρισης και σαφούς κατανομής ευθυνών.
Άρθρο 735 Κατ' εξαίρεση ανάθεση δικαιώματος υπογραφής πράξεων οικονομικής διοίκησης σε συνεργάτες δήμων	Η προτεινόμενη διάταξη αποσκοπεί στην αντιμετώπιση ενός υπαρκτού και εντεινόμενου διοικητικού προβλήματος που παρατηρείται ιδίως στους μικρούς δήμους της χώρας, ήτοι της υποστελέχωσης των οικονομικών υπηρεσιών και της, συνακόλουθα, αδυναμίας εύρυθμης άσκησης κρίσιμων αρμοδιοτήτων δημοσιονομικής διαχείρισης. Ειδικότερα, στους δήμους αυτούς παρατηρείται συχνά το φαινόμενο οι αρμοδιότητες της οικονομικής υπηρεσίας να ασκούνται από έναν μόνο υπάλληλο, ο οποίος ενίοτε συγκεντρώνει σωρευτικά καθήκοντα εκκαθάρισης δαπανών, σύνταξης χρηματικών καταλόγων και έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων. Σε περιπτώσεις αποχώρησης του υπαλλήλου αυτού, για οποιονδήποτε λόγο (συνταξιοδότηση, μετάταξη, παραίτηση) ή μακροχρόνιας απουσίας του (π.χ. λόγω ασθένειας ή άδειας), και ελλείψει δυνατότητας νόμιμης αναπλήρωσής του από άλλον υπάλληλο, δημιουργείται ουσιώδες κενό στη λειτουργία της οικονομικής υπηρεσίας, με άμεσες συνέπειες στη δημοσιονομική λειτουργία του δήμου. Το κενό αυτό δύναται να οδηγήσει σε αδυναμία βεβαίωσης εσόδων, εκκαθάρισης δαπανών και έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων, με αποτέλεσμα την αναστολή πληρωμών, την καθυστέρηση στην είσπραξη δημοτικών εσόδων και, εν τέλει, τη διακινδύνευση της οικονομικής βιωσιμότητας και της διοικητικής συνέχειας του δήμου. Με την προτεινόμενη ρύθμιση εισάγεται μία περιορισμένης έκτασης και αυστηρά οριοθετημένη κατ' εξαίρεση δυνατότητα ανάθεσης δικαιώματος υπογραφής πράξεων οικονομικής διοίκησης και διαχείρισης σε συνεργάτη του δημάρχου, αποκλειστικά στις περιπτώσεις που συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις: (α) ύπαρξη ενός μόνο υπαλλήλου στην οικονομική υπηρεσία, (β) αποχώρηση ή μακροχρόνια απουσία αυτού, και (γ) αδυναμία νόμιμης αναπλήρωσής του. Η συνδρομή της εν λόγω περίπτωσης διαπιστώνεται κατά περίπτωση από το αρμόδιο όργανο, με βάση τα πραγματικά περιστατικά και τις υπηρεσιακές ανάγκες, χωρίς να τίθεται εκ των προτέρων συγκεκριμένο χρονικό όριο. Η επιλογή των συνεργατών του δημάρχου ως δυνητικών αποδεκτών της ανάθεσης ερείδεται στο γεγονός ότι πρόκειται για πρόσωπα που ήδη παρέχουν υποστήριξη στο έργο του δημάρχου και διαθέτουν γνώση της λειτουργίας του δήμου. Περαιτέρω, τίθεται ρητή και ουσιώδης εγγύηση καταλληλότητας, καθώς η ανάθεση επιτρέπεται μόνο σε συνεργάτες που κατέχουν τίτλο σπουδών ανώτατης ή ανώτερης εκπαίδευσης οικονομικής ή λογιστικής κατεύθυνσης.

	Επιπλέον, προβλέπεται ότι η ανάθεση πραγματοποιείται με ειδική απόφαση του δημάρχου, στην οποία προσδιορίζονται ρητά και περιοριστικά οι κατηγορίες πράξεων που καλύπτονται, διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και τον έλεγχο της άσκησης της σχετικής αρμοδιότητας. Τέλος, η ρύθμιση περιλαμβάνει σαφείς λόγους αυτοδίκαιης παύσης της ανάθεσης, ήτοι την ανάληψη υπηρεσίας κατάλληλου υπαλλήλου ή τη λήξη της απουσίας του υφιστάμενου, ώστε να διασφαλίζεται ο προσωρινός και επικουρικός χαρακτήρας του μέτρου και να αποτρέπεται η μόνιμη υποκατάσταση της διοικητικής δομής των οικονομικών υπηρεσιών. Κατ' αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η εξισορρόπηση μεταξύ της ανάγκης διασφάλισης της νομιμότητας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, αφενός, και της ανάγκης διατήρησης της λειτουργικής συνέχειας των δήμων, αφετέρου, ιδίως σε συνθήκες έντονης υποστελέχωσης.
Άρθρο 736 Δάνεια αναχρηματοδότησης	Η προτεινόμενη διάταξη ενσωματώνει κατ' αρχάς τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 81 του ν. 4316/2014 και εισάγει τροποποιήσεις με σκοπό την ενίσχυση της δημοσιονομικής ευελιξίας και της χρηστής οικονομικής διαχείρισης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, μέσω της παροχής της δυνατότητας αναχρηματοδότησης υφιστάμενων δανειακών τους υποχρεώσεων υπό ευνοϊκότερους όρους. Με την παρ. 1α) εισάγεται ρητώς η δυνατότητα σύναψης δανείων αποκλειστικά για σκοπούς αναχρηματοδότησης ήδη υφιστάμενων δανείων, κατά παρέκκλιση από τις γενικές προϋποθέσεις δανεισμού. Περαιτέρω, με την παρ. 1β) προβλέπεται ρητώς ότι η δυνατότητα αυτή καταλαμβάνει όχι μόνο την αρχική αναχρηματοδότηση, αλλά και την εκ νέου αναχρηματοδότηση δανείων που έχουν ήδη αναχρηματοδοτηθεί, αναγνωρίζοντας τη δυναμική φύση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών και την ανάγκη συνεχούς προσαρμογής της διαχείρισης του χρέους. Ως προς τη διαδικασία, προβλέπεται ότι η σχετική απόφαση λαμβάνεται από το οικείο συλλογικό όργανο (δημοτικό ή περιφερειακό συμβούλιο) με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, εξασφαλίζοντας την απαιτούμενη δημοκρατική νομιμοποίηση και συλλογική ευθύνη για την ανάληψη της σχετικής χρηματοοικονομικής δέσμευσης. Με την παρ. 2 της προτεινόμενης ρύθμισης τροποποιείται το ισχύον καθεστώς ως προς τη διάρκεια αποπληρωμής δανείων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της διάταξης, κατά παρέκκλιση της παρ. 3 του άρθρου 3 του π.δ. 169/2013, η οποία προβλέπει ανώτατο χρόνο αποπληρωμής τα είκοσι πέντε (25) έτη. Θεσπίζεται γενική και αυτοτελής παρέκκλιση ορίζοντας ευθέως ότι η διάρκεια αποπληρωμής των συναφθέντων δανείων, καθώς και των δανείων αναχρηματοδότησης, φθάνει τα τριάντα πέντε (35) έτη, διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής και αποσαφηνίζοντας ότι η επιμήκυνση αφορά το σύνολο των σχετικών

	δανειακών υποχρεώσεων. Υπογραμμίζεται ότι χρόνος αποπληρωμής του νέου δανείου έως τριάντα πέντε (35) έτη δεν συναρτάται με την υπολειπόμενη διάρκεια αποπληρωμής των ήδη συναφθέντων δανείων. Η προτεινόμενη ρύθμιση κρίνεται αναγκαία για την παροχή αυξημένης ευελιξίας στους φορείς που προσφεύγουν σε χρηματοδότηση, ιδίως στο πλαίσιο αναχρηματοδότησης υφιστάμενων δανείων, επιτρέποντας την επιμήκυνση της διάρκειας αποπληρωμής έως τριάντα πέντε (35) έτη ανεξαρτήτως της υπολειπόμενης διάρκειας των αρχικών δανείων. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνονται η βιώσιμη διαχείριση των οικονομικών τους υποχρεώσεων και η προσαρμογή των όρων αποπληρωμής στις πραγματικές δημοσιονομικές τους δυνατότητες. Διατηρείται αμετάβλητη η πρόβλεψη ότι οι όροι και οι προϋποθέσεις της χρηματοδότησης καθορίζονται κατά περίπτωση από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων. Με την περ. β) της παρ. 2 διασφαλίζεται η συνέχεια των υφιστάμενων εξασφαλίσεων, μέσω της διατήρησης των εκχωρήσεων που έχουν ήδη συμφωνηθεί, και για τα νέα δάνεια αναχρηματοδότησης. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η ανάγκη σύστασης νέων εξασφαλίσεων και διασφαλίζεται η ασφάλεια των συναλλαγών.
Άρθρο 737 Δωρεές προς τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα	Με το προτεινόμενο άρθρο επικαιροποιείται το πλαίσιο για την αποδοχή και υλοποίηση δωρεών προς τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά πρόσωπα του άρθρου 186 του παρόντος Κώδικα, με στόχο τη διευκόλυνση προσέλευσης δωρεών προς την τοπική αυτοδιοίκηση, διασφαλίζοντας παράλληλα υψηλό επίπεδο διαφάνειας, λογοδοσίας, ελέγχου και αποτελεσματικής αξιοποίησης ιδιωτικών πόρων προς όφελος της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, με την παρ. 1 αποσαφηνίζονται οι επιτρεπτές μορφές δωρεάς (χρηματικές, σε είδος, παροχή υπηρεσιών ή έργων και ακίνητα), ώστε να καλύπτεται το σύνολο των σύγχρονων πρακτικών χρηματοδότησης και υποστήριξης των δήμων, των περιφερειών και των νομικών προσώπων του άρθρου 186. Με την παρ. 2 εισάγεται υποχρέωση γνωστοποίησης σημαντικών δωρεών στην αρμόδια αρχή για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, προς ενίσχυση των μηχανισμών διαφάνειας και πρόληψης κινδύνων. Με την παρ. 3 καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για την αποδοχή δωρεών και την υπογραφή των σχετικών συμβάσεων, επιταχύνοντας τις διαδικασίες και ενισχύοντας τη διοικητική σαφήνεια. Με την παρ. 4 ρυθμίζονται ειδικά ζητήματα για δωρεές ακινήτων, με πρόβλεψη των αναγκαίων κτηματολογικών εγγράφων, προς διασφάλιση της ασφάλειας των συναλλαγών. Με την παρ. 5 παρέχεται δυνατότητα δωρεών με σκοπό την οικονομική ενίσχυση υπαλλήλων που υπηρετούν σε περιοχές με ιδιαίτερες συνθήκες, υπό αυστηρό πλαίσιο και μέσω της Ενιαίας Αρχής Πληρωμών, ώστε να ενισχυθεί η στελέχωση κρίσιμων υπηρεσιών χωρίς να αλλοιώνεται το μισθολογικό καθεστώς. Με την παρ. 6 θεσπίζεται αναλυτική διαδικασία για δωρεές που αφορούν έργα,

	προμήθειες και υπηρεσίες, με πρόβλεψη τεχνικού δελτίου, επιτροπής αξιολόγησης και σαφούς κατανομής υποχρεώσεων και ευθυνών μεταξύ δωρητή και δωρεοδόχου, προκειμένου να διασφαλίζονται η διαφάνεια, η ακεραιότητα και η ταχεία υλοποίηση. Παράλληλα προβλέπεται ρητά ότι, ελλείψει τεχνικού δελτίου, εφαρμόζεται το γενικό πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων. Τέλος, με τις παρ. 7 και 8 εισάγονται φορολογικές και τελωνειακές απαλλαγές, καθώς και ειδική ρύθμιση Φόρου Προστιθέμενης Αξίας με σκοπό την ενίσχυση των δωρεών προς την αυτοδιοίκηση και την άρση αντικινήτρων, υπό την προϋπόθεση έγκρισης από τα αρμόδια Υπουργεία.
Άρθρο 738 Χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας από δήμους και περιφέρειες	Η αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) από τους δήμους και τις περιφέρειες ευθυγραμμίζεται με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο ψηφιακής διακυβέρνησης του ν. 4727/2020. Ειδικότερα, καθιερώνεται ως βασικός κανόνας η παραγωγική έκδοση, διακίνηση και αρχειοθέτηση διοικητικών πράξεων και εγγράφων σε ηλεκτρονική μορφή, κατά προτεραιότητα μέσω Τ.Π.Ε., σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 4727/2020. Παράλληλα, διατηρείται, για λόγους ασφάλειας δικαίου και πρακτικής ευελιξίας, η δυνατότητα χρήσης έγχαρτων εγγράφων και φυσικής υπογραφής όπου αυτό απαιτείται ή καθίσταται τεχνικά ανέφικτη η ηλεκτρονική διαδικασία. Τέλος, προβλέπεται ότι η μη ηλεκτρονική εκτύπωση και διακίνηση επιτρέπεται μόνο κατ' εξαίρεση, είτε όταν αυτό επιβάλλεται από ειδικές διατάξεις είτε όταν η χρήση Τ.Π.Ε. είναι τεχνικά αδύνατη, ώστε να διασφαλίζεται η αρχή της ψηφιακής προτεραιότητας χωρίς να διαταράσσεται η επιχειρησιακή συνέχεια των υπηρεσιών. Η προτεινόμενη ρύθμιση αναμένεται να συμβάλει στην επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών, στη μείωση της γραφειοκρατίας και του διοικητικού κόστους, καθώς και στην ενίσχυση της διαφάνειας και της ιχνηλασιμότητας στη λειτουργία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 739 Έκδοση ηλεκτρονικών αρχείων και εγγράφων	Με την προτεινόμενη διάταξη εξειδικεύεται το καθεστώς έκδοσης, κύρους και αποδεικτικής ισχύος των ηλεκτρονικών εγγράφων των δήμων και των περιφερειών, σε συμφωνία προς το ισχύον πλαίσιο ψηφιακής διακυβέρνησης και ιδίως τις ρυθμίσεις του ν. 4727/2020. Ειδικότερα, καθιερώνεται η υποχρεωτική χρήση εγκεκριμένης ηλεκτρονικής υπογραφής για διοικητικές πράξεις και έγγραφα που παράγονται με Τ.Π.Ε., προκειμένου να διασφαλίζονται η αυθεντικότητα και η ακεραιότητα των παραγόμενων ηλεκτρονικών εγγράφων. Παράλληλα, γίνεται ρητή παραπομπή στις ισχύουσες διατάξεις για τα ηλεκτρονικά και ψηφιοποιημένα αντίγραφα, καθώς και για το κύρος και την αποδεικτική ισχύ των ηλεκτρονικών εγγράφων, προς αποφυγή ερμηνευτικών αμφισβητήσεων και για λόγους ενιαίας εφαρμογής. Τέλος, προβλέπεται ότι τα έγγραφα που διακινούνται μέσω του Συστήματος Ηλεκτρονικής Διαχείρισης Εγγράφων «Ίριδα» θεωρούνται αυτοδικαίως έγκυρα, εφόσον φέρουν μοναδικό αναγνωριστικό και

	ψηφιακό πιστοποιητικό του φορέα, ρύθμιση που ενισχύει την ασφάλεια δικαίου, απλοποιεί τις διοικητικές διαδικασίες και επιταχύνει την πλήρη ψηφιοποίηση της λειτουργίας των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 740 Ηλεκτρονικές επιδόσεις και κοινοποιήσεις	Με την προτεινόμενη διάταξη εκσυγχρονίζεται το πλαίσιο κοινοποίησης και επίδοσης διοικητικών εγγράφων και πράξεων όπως λ.χ. οι πράξεις βεβαίωσης οφειλών, ατομική ειδοποίηση υπερημερίας, απόφαση δημάρχου επιβολής προστίμου κ.ά., με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης, της ασφάλειας δικαίου, τη μείωση του διοικητικού φόρτου και του οικονομικού κόστους και την πραγματική ενημέρωση των διοικούμενων. Από την αρχή της φανεράς διοίκησης, απορρέει ο κανόνας ότι δυσμενής ατομική διοικητική πράξη που κατά νόμο δεν δημοσιεύεται, δεν επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της έναντι εκείνου τον οποίο αφορά, παρά μόνο από την κοινοποίησή της προς αυτόν, ή τουλάχιστον από τη γνώση του, δίχως η κοινοποίηση να καθίσταται συστατικό στοιχείο της πράξης (ΣτΕ 157/2023). Όπως νομολογιακά έχει κριθεί, η επίδοση διενεργείται και κατά τις διατάξεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, «μόνο εφόσον δεν είναι δυνατή η επίδοση με άλλο τρόπο» και τούτο έχει προδήλως την έννοια ότι πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να προηγείται εκ του νόμου η ηλεκτρονική κοινοποίηση των πράξεων (καταλογιστικών, δυσμενών) και να έπονται οι λοιποί τρόποι (κοινοποίησης) (ΣτΕ όμοια). Για σειρά πράξεων, όπως ενδεικτικά οι πράξεις βεβαίωσης οφειλών ή οι αποφάσεις επιβολής προστίμων η κοινοποίησή τους αποτελεί κρίσιμο στάδιο της διοικητικής διαδικασίας είσπραξης εσόδων, καθώς συνδέεται άμεσα με την έναρξη προθεσμιών για την προηγούμενη ακρόαση των διοικουμένων, και εν γένει το δικαίωμα της προσφυγής και της δικαστικής προστασίας αυτών με την άσκηση ένδικων βοηθημάτων. Μέχρι σήμερα η διαδικασία κοινοποίησης, βασιζόμενη στη συστημένη ταχυδρομική επιστολή και στην επίδοση μέσω οργάνων, συνεπάγεται σημαντικό δημοσιονομικό και διοικητικό κόστος για τους δήμους και τις περιφέρειες, ενώ εμφανίζει μειωμένη αποτελεσματικότητα, ιδίως λόγω της δυσχέρειας διασταύρωσης και επικαιροποίησης των ταχυδρομικών διευθύνσεων των παραληπτών, της συχνής συνειδητής αποφυγής παραλαβής, γνωρίζοντας το περιεχόμενο της αποστολής ή επίδοσης, και της επιστροφής τους στις υπηρεσίες, γεγονός που οδηγεί σε καθυστερήσεις, επαναλήψεις διαδικασιών και επιβάρυνση με ατελέσφορες κοινοποιήσεις. Αντίθετα, η ηλεκτρονική κοινοποίηση αποτελεί μέτρο δημοσιονομικής υπευθυνότητας και καλής διοίκησης και αποτελεί καίριο παράγοντα επίσπευσης των σχετικών διαδικασιών βεβαίωσης και είσπραξης των εσόδων των δήμων και των περιφερειών καθώς η κατάργηση της αποκλειστικής χρήσης συστημένων επιστολών μειώνει σημαντικά τις δαπάνες ταχυδρομικών υπηρεσιών, περιορίζει τον διοικητικό φόρτο (επιστροφές, επαναποστολές, καταχωρησεις) και επιτρέπει την ανακατεύθυνση πόρων σε ουσιαστικές υπηρεσίες προς τους πολίτες.

	Ειδικότερα, με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις προβλέπεται η υιοθέτηση σύγχρονων και αξιόπιστων μέσων κοινοποίησης, τα οποία ανταποκρίνονται στις συνθήκες της ψηφιακής εποχής. Ειδικότερα, προβλέπεται ως κύριος τρόπος ηλεκτρονικής κοινοποίησης η χρήση των θυρίδων της Ενιαίας Ψηφιακής Πύλης (gov.gr), εφόσον το φυσικό πρόσωπο έχει δηλώσει σχετική βούληση μέσω του Εθνικού Μητρώου Επικοινωνίας (ΕΜΕπ). Περαιτέρω, παρέχεται η δυνατότητα χρήσης διαφορετικής διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και προσδιορίζεται η έννοια της «έγκυρης διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου φυσικού προσώπου», η οποία προκύπτει είτε από τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που το φυσικό πρόσωπο έχει δηλώσει στο σχετικό πεδίο του φορολογικού μητρώου στη Φορολογική Διοίκηση ή από υπεύθυνη δήλωση του πολίτη προς τον οικείο δήμο ή την περιφέρεια υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ελεύθερη επιλογή του πολίτη προς ενημέρωσή του, αποφεύγεται ο αιφνιδιασμός και τηρείται πλήρως η αρχή της χρηστής διοίκησης και της προστατευόμενης εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Επιπρόσθετα, προβλέπεται ρητά ο χρόνος στον οποίο η πράξη/έγγραφο κ.ά. η οποία έχει αποσταλεί ηλεκτρονικά, τεκμαίρεται νομίμως κοινοποιημένη. Ακόμα, προσδιορίζονται οι τρόποι απόδειξης του ακριβούς χρόνου κοινοποίησης, της ημερομηνίας δηλαδή από την οποία ξεκινούν να υπολογίζονται οι ημέρες για την τεκμαιρόμενη νομιμότητα της κοινοποίησης και η οποία συνεπάγεται την έναρξη των έννομων προθεσμιών (λ.χ. άσκηση διοικητικών προσφυγών) οι οποίοι είναι: α) είτε μέσω εγγράφου που παράγεται αυτοματοποιημένα μέσω των θυρίδων φορέα, εφόσον η κοινοποίηση γίνει μέσω αυτών, ή β) με τη χρονοσήμανση που αυτοματοποιημένα αποτυπώνεται σε κάθε απεσταλμένο μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, το οποίο απεστάλη επιτυχώς, ήτοι δεν έχει εμφανιστεί αυτοματοποιημένο μήνυμα σφάλματος για αποτυχία της παράδοσης, εφόσον η κοινοποίηση γίνει σε «έγκυρη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου».
Άρθρο 741 Εξαιρέσεις από ηλεκτρονικές επιδόσεις και κοινοποιήσεις	Προκειμένου να αποφευχθούν κενά διοικητικής και δικαστικής προστασίας και να καλυφθούν πλήρως περιπτώσεις για τις οποίες η ηλεκτρονική κοινοποίηση δεν είναι εφικτή, είτε λόγω αντικειμενικής ακαταλληλότητας της ηλεκτρονικής κοινοποίησης λόγω της φύσης του εγγράφου, είτε λόγω τεχνικής αδυναμίας χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, προβλέπεται ρητώς εναλλακτική διαδικασία φυσικής επίδοσης ή κοινοποίησης, σύμφωνα με τα άρθρα 47 έως 57 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999). Καθίσταται λοιπόν αυτονόητο ότι η κοινοποίηση κατά Κ.Δ.Δ. εξακολουθεί να συνιστά τρόπο κοινοποίησης στις ειδικές περιπτώσεις/καταστάσεις που προβλέπονται στο παρόν. Τα έγγραφα και οι λοιπές πράξεις, αποφάσεις που επιδίδονται κατ' εφαρμογή του παρόντος εκδίδονται σε έγχαρτη

	μορφή και φέρουν ιδιόχειρη υπογραφή του αρμοδίου οργάνου, καθώς δεν δύναται να είναι σκαναρισμένα και να φέρουν ηλεκτρονική υπογραφή, καθώς η εγκυρότητα αυτής δεν καθίσταται δυνατή κατά τον παρόντα τρόπο επίδοσης/κοινοποίησης. Η πρόβλεψη αυτή διασφαλίζει την πλήρη συμμόρφωση με το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και, καλύπτει κάθε ενδεχόμενο μη έγκαιρης ή πλημμελούς ενημέρωσης του οφειλέτη. Επιπρόσθετα, προβλέπεται ρητά ο χρόνος στον οποίο η πράξη/έγγραφο κ.ά., για την οποία ως τρόπος επίδοσης ή κοινοποίησης ορίζεται η συστημένη επιστολή, τεκμαίρεται νομίμως κοινοποιημένη, ανάλογα με τη χώρα του παραλήπτη. Ακόμα, προσδιορίζεται ο τρόπος απόδειξης του ακριβούς χρόνου κοινοποίησης, της ημερομηνίας δηλαδή από την οποία ξεκινούν να υπολογίζονται οι ημέρες για την τεκμαιρόμενη νομιμότητα της κοινοποίησης, ο οποίος προκύπτει από την απόδειξη κατάθεσης κατά την παράδοση στην ταχυδρομική εταιρεία της συστημένης επιστολής. Καθορίζεται η διαδικασία που ακολουθείται σε περίπτωση αποτυχίας επίδοσης ή κοινοποίησης συστημένης επιστολής προς τον υπόχρεο ή τον νόμιμο εκπρόσωπό του, με σκοπό την ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου και της διαφάνειας της διοικητικής διαδικασίας. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η αρμόδια υπηρεσία του δήμου ζητά την επιστροφή της μη παραδοθείσας επιστολής από την ταχυδρομική υπηρεσία, συνοδευόμενη από έγγραφο στο οποίο καταγράφονται η ημερομηνία προσκόμισης της επιστολής στη δηλωθείσα διεύθυνση και ο συγκεκριμένος λόγος μη κοινοποίησης ή μη βεβαίωσης της κοινοποίησης. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζονται η πλήρης τεκμηρίωση των ενεργειών της διοίκησης και η δυνατότητα ελέγχου της νομιμότητας της διαδικασίας.
Άρθρο 742 Τήρηση ηλεκτρονικών εγγραφών και αρχείων	Θεσπίζεται η υποχρέωση των δήμων και των περιφερειών να τηρούν σε ηλεκτρονική μορφή όλα τα έγγραφα που εκδίδονται, κατέχονται ή διακινούνται στο πλαίσιο της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους για τη βεβαίωση εσόδων, σύμφωνα με το υπό εξέταση Βιβλίο. Τα εν λόγω έγγραφα αρχειοθετούνται υποχρεωτικά σε ηλεκτρονικά ψηφιακά αρχεία, τα οποία πρέπει να πληρούν συγκεκριμένους όρους και προδιαγραφές ασφάλειας, προκειμένου να διασφαλίζονται η ακεραιότητα και η αυθεντικότητα του περιεχομένου τους, η ιστορικότητα, όπου απαιτείται, η διαθεσιμότητά τους όποτε τούτο απαιτείται για διοικητικούς ή ελεγκτικούς σκοπούς κ.ά. Το υπό εξέταση άρθρο εξασφαλίζει την ορθολογική και αξιόπιστη διαχείριση του ψηφιακού διοικητικού αρχείου, σύμφωνα με τον ν. 4727/2020 και τις αρχές που διέπουν τη διαχείριση ηλεκτρονικών εγγράφων στον δημόσιο τομέα.

Άρθρο 743 Παροχή στοιχείων στους δήμους και περιφέρειες	Στις παρ. 1 και 2 του υπό εξέταση άρθρου επαναλαμβάνονται αυτούσια το άρθρο 39 του ν. 5027/2023 (Α'48), περί βεβαίωσης και είσπραξης εσόδων δήμων και η παρ. 1 του άρθρου 65 του ν. 4483/2017 (Α'107), περί διευκόλυνσης είσπραξης ιδίων εσόδων των Ο.Τ.Α., με σκοπό τη διευκόλυνση των δήμων και των περιφερειών να λαμβάνουν τα στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να ταυτοποιούν και να προσδιορίζουν τους οφειλέτες τους. Επισημαίνεται ότι με το άρθρο 84 του ν. 4727/2020 παρέχεται η δυνατότητα ανταλλαγής δεδομένων, που αφορούν σε πολίτες και επιχειρήσεις, μέσω της διατομεακής διαλειτουργικότητας και της διαλειτουργικότητας των επιμέρους μητρώων των φορέων του δημόσιου τομέα. Τυχόν αδράνεια των αρμοδίων υπηρεσιών ανταπόκρισης στα αιτήματα δήμων και περιφερειών για την άντληση των σχετικών στοιχείων προσδιοριστικών της ταυτότητας του οφειλέτη, του προσδιορισμού της οφειλής του και της εν γένει διασφάλισης της είσπραξης των δημοτικών και περιφερειακών εσόδων, συνεπάγεται κίνδυνο απώλειας αυτών και καταδεικνύει πλημμελή εκπλήρωση της υποχρέωσης της δημόσιας διοίκησης για την αποτελεσματική διαφύλαξη του δημόσιου χρήματος. Επιπρόσθετα, προσδιορίζονται, σε συμμόρφωση με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 και τον ν. 4624/2019, οι βασικές παράμετροι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διενεργούν οι δήμοι και οι περιφέρειες στο πλαίσιο της ταυτοποίησης των οφειλετών, του προσδιορισμού, της βεβαίωσης και της είσπραξης των εσόδων τους και της ενεργής τήρησης των δεδομένων το οποίο κρίνεται αναγκαίο και πρόσφορο για την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων βεβαίωσης και είσπραξης.
Άρθρο 744 Προμήθεια και χρήση οχημάτων	Με το παρόν άρθρο ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν τη χρήση, την προμήθεια και τη στάθμευση των υπηρεσιακών οχημάτων των δήμων και των περιφερειών, με σκοπό την επικαιροποίηση του ισχύοντος πλαισίου, την κάλυψη των επιχειρησιακών αναγκών τους και την προσαρμογή σε σύγχρονες περιβαλλοντικές και λειτουργικές απαιτήσεις. Ειδικότερα: Με την παρ. 1 προβλέπεται ότι οι δήμαρχοι και οι περιφερειάρχες εξυπηρετούνται με υπηρεσιακά οχήματα χωρίς αποκλειστική χρήση αυτών, ενώ παράλληλα εισάγεται ρητή εξαίρεση από συγκεκριμένους περιορισμούς της υπ' αρ. 129/2534/2010 κοινής υπουργικής απόφασης, προκειμένου να διασφαλίζονται η απρόσκοπτη άσκηση των καθηκόντων τους και η εύρυθμη λειτουργία των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Με την παρ. 2 θεσπίζεται ενιαίο πλαίσιο προδιαγραφών για την προμήθεια επιβατικών υπηρεσιακών αυτοκινήτων και μοτοσυκλετών από δήμους και περιφέρειες, με έμφαση στην προώθηση οχημάτων χαμηλών εκπομπών ρύπων και φιλικών προς το περιβάλλον τεχνολογιών. Παράλληλα τίθενται σαφή όρια ως προς τον κυβισμό, τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, την κατανάλωση καυσίμου και το

	κόστος προμήθειας, ώστε να εξασφαλίζονται η οικονομικότητα, η διαφάνεια και η ορθολογική διαχείριση των δημόσιων πόρων. Με την παρ. 3 προβλέπεται δυνατότητα παρέκκλισης από τις ανωτέρω προδιαγραφές για ειδικές κατηγορίες οχημάτων, όταν αυτό δικαιολογείται από τις ανάγκες της υπηρεσίας, όπως ιδίως για οχήματα αυξημένων μεταφορικών δυνατοτήτων, οχήματα για δυσπρόσιτες ή ορεινές περιοχές και οχήματα της δημοτικής αστυνομίας. Η παρέκκλιση τελεί υπό την προϋπόθεση ειδικώς αιτιολογημένου αιτήματος και εγκριτικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών, προς διασφάλιση του ελέγχου νομιμότητας και της αναγκαιότητας. Επιπλέον, προβλέπεται εξαίρεση για οχήματα πολιτικής προστασίας, λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα και της επιχειρησιακής τους αποστολής. Με την παρ. 4 διατηρείται η εφαρμογή της υπ' αρ. 129/2534/2010 κοινής υπουργικής απόφασης ως γενικού κανονιστικού πλαισίου για τη χρήση των δημοτικών και περιφερειακών οχημάτων, κατά το μέρος που δεν ρυθμίζεται διαφορετικά με το παρόν άρθρο. Τέλος, με την παρ. 5 ορίζεται ρητώς ότι τα ζητήματα στάθμευσης των δημοτικών και περιφερειακών οχημάτων εξακολουθούν να διέπονται από την υπ' αρ. 5750/32572/1994 κοινή υπουργική απόφαση, προς εξασφάλιση κανονιστικής συνέχειας και ασφάλειας δικαίου.
Άρθρο 745 Αποκατάσταση έκτακτης και απρόβλεπτης βλάβης οχημάτων	Με το παρόν άρθρο εισάγεται ειδικό πλαίσιο που διέπει την προμήθεια ανταλλακτικών, ελαστικών, γενικών υλικών και αναλωσίμων, καθώς και τις συναφείς εργασίες τοποθέτησης, για τα οχήματα των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων, στις περιπτώσεις έκτακτων και απρόβλεπτων βλαβών, με σκοπό τη διασφάλιση της άμεσης επιχειρησιακής ετοιμότητας και της ασφαλούς λειτουργίας των οχημάτων αυτών. Με την 164/2018 Πράξη του VII Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίθηκε ότι η υπ' αρ. 3373/390/20-3-1975 απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης (Β'349), έχει εφαρμογή στην ειδικότερη περίπτωση προμήθειας ανταλλακτικών, στην οποία περιλαμβάνονται και οι εργασίες τοποθέτησής τους, προς αντιμετώπιση έκτακτων ζημιών που προέκυψαν στα δημοτικά οχήματα που έχουν ήδη παρουσιάσει βλάβη ή έχουν ήδη διαπιστωμένη ανάγκη συντήρησης ή επισκευής ενώ δεν τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση προμήθειας ανταλλακτικών προς αντιμετώπιση συνήθων φθορών στο πλαίσιο της επιβαλλόμενης τακτικής συντήρησης και επισκευής αυτών (γενικό service, αντικατάσταση τμημάτων που έχουν φθαρεί κατά τη χρήση τους). Ως εκ τούτων με την παρ. 1 αποσαφηνίζεται ότι για περιπτώσεις αιφνίδιας και έκτακτης βλάβης, οι οποίες απαιτούν άμεση επέμβαση προκειμένου να αποτραπεί η ακινητοποίηση του οχήματος ή να διασφαλιστεί η επαναφορά του σε ασφαλή και λειτουργική κατάσταση, εφαρμόζεται η ειδική διαδικασία της υπ' αρ. 3373/390/1975 απόφασης.

	Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στην ταχεία αντιμετώπιση επείγουσών τεχνικών αναγκών, χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά την καθημερινή λειτουργία των υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παράλληλα, προβλέπεται ρητώς ότι η προβλεπόμενη από την ανωτέρω απόφαση επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του δημάρχου ή του περιφερειάρχη και στελεχώνεται από υπαλλήλους του οικείου φορέα, μεταξύ των οποίων τουλάχιστον ένας τεχνικός υπάλληλος, προκειμένου να διασφαλίζονται η τεχνική επάρκεια, η διαφάνεια και η λογοδοσία κατά την εφαρμογή της διαδικασίας. Με την παρ. 2 διευκρινίζεται το πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης, προβλέποντας ρητά ότι η ειδική διαδικασία δεν καταλαμβάνει τις εργασίες τακτικής ή προληπτικής συντήρησης, τους περιοδικούς τεχνικούς ελέγχους ή τις επεμβάσεις που αφορούν συνήθεις φθορές λόγω χρήσης των οχημάτων. Με την πρόβλεψη αυτή διασφαλίζεται ότι η κατ' εξαίρεση διαδικασία περιορίζεται σε πραγματικά επείγουσες περιστάσεις και δεν υποκαθιστά τις συνήθεις διαδικασίες προγραμματισμένης συντήρησης και προμηθειών.
Άρθρο 746 Καθορισμός κατανάλωσης καυσίμων	Με το παρόν άρθρο θεσπίζεται ειδικό και επικαιροποιημένο πλαίσιο για τον καθορισμό, τον υπολογισμό και τον έλεγχο της κατανάλωσης καυσίμων των οχημάτων των δήμων, των περιφερειών και των νομικών τους προσώπων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της εδαφικής οργάνωσης και τις αυξημένες επιχειρησιακές ανάγκες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα: Με την παρ. 1 καθορίζεται ο τρόπος δικαιολόγησης της κατανάλωσης καυσίμων για τις εκτός έδρας μετακινήσεις των δημοτικών και περιφερειακών οχημάτων, βάσει των πραγματικών χιλιομετρικών αποστάσεων που διανύονται. Ως βάση υπολογισμού λαμβάνονται τα προβλεπόμενα στον πίνακα και τις σχετικές διατάξεις της υπ' αρ. 1450/550/1982 απόφασης, ενώ εισάγονται προσαυξήσεις της προβλεπόμενης κατανάλωσης, προκειμένου να αντανakλώνται οι αυξημένες ανάγκες που απορρέουν από τη διοικητική διαίρεση και τη γεωγραφική έκταση των δήμων και των περιφερειών. Οι προσαυξήσεις αυτές αποσκοπούν στην προσαρμογή του κανονιστικού πλαισίου στις σύγχρονες συνθήκες λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδίως σε δήμους με μεγάλο αριθμό δημοτικών ενοτήτων ή εκτεταμένη εδαφική έκταση. Με την παρ. 2 ρυθμίζονται ο χρόνος και ο τρόπος χορήγησης της προέγκρισης και της έγκρισης υπέρβασης κατανάλωσης καυσίμων, πέραν των ορίων της παρ. 1. Προβλέπεται η χορήγησή τους σε τριμηνιαία βάση, στο τέλος του μήνα αναφοράς, προκειμένου να επιτυγχάνονται καλύτερος προγραμματισμός, ενιαία εποπτεία και διοικητική

	απλούστευση, χωρίς να παρακωλύεται η εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών. Με την παρ. 3 εξαιρούνται ρητώς από τους περιορισμούς της παρ. 1 συγκεκριμένες κατηγορίες οχημάτων, των οποίων η φύση και η αποστολή συνεπάγονται αυξημένη ή απρόβλεπτη κατανάλωση καυσίμων. Ειδικότερα, προβλέπεται εξαίρεση για τα υπηρεσιακά οχήματα αιρετών οργάνων σε ορεινούς δήμους και σε επίπεδο περιφέρειας, καθώς και για οχήματα και μηχανήματα κρίσιμων υπηρεσιών, όπως η πολιτική προστασία, η καθαριότητα και τα κατασκευαστικά έργα, καθώς και για τα λεωφορεία της δημοτικής συγκοινωνίας. Οι εξαιρέσεις αυτές δικαιολογούνται από τον κατεξοχήν επιχειρησιακό και κοινωφελή χαρακτήρα της χρήσης των εν λόγω οχημάτων. Τέλος, με την παρ. 4 προβλέπεται ότι, κατά τα λοιπά και με την επιφύλαξη των ειδικών ρυθμίσεων των παρ. 1 έως 3, εξακολουθεί να εφαρμόζεται η υπ' αρ. 1450/550/1982 απόφαση του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, διασφαλίζοντας τη συνέχιση και τη συνοχή του γενικού κανονιστικού πλαισίου περί κατανάλωσης καυσίμων. Συνολικά, οι ρυθμίσεις του άρθρου αποσκοπούν στην εξισορρόπηση της ανάγκης για έλεγχο και ορθολογική διαχείριση των δημόσιων πόρων με την απαίτηση για λειτουργική ευελιξία των υπηρεσιών της τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδίως σε δήμους και περιφέρειες με ιδιαίτερα γεωγραφικά και διοικητικά χαρακτηριστικά.
Άρθρο 747 Γραμματέας αποκεντρωμένης διοίκησης	Κωδικοποιείται το άρθρο 6Α του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο θεσπίζεται ένα σαφές και ενιαίο πλαίσιο για τη θέση, τα προσόντα, τις αρμοδιότητες και το καθεστώς υπηρεσιακής κατάστασης των Γραμματέων των αποκεντρωμένων διοικήσεων, με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη λειτουργία των αποκεντρωμένων διοικητικών δομών. Προβλέπονται ο διορισμός και η παύση τους με πράξη του υπουργικού συμβουλίου, ύστερα από εισήγηση του Υπουργού Εσωτερικών, καθορίζονται οι απολαβές τους, τα ελάχιστα τυπικά προσόντα, καθώς και τα κωλύματα και ασυμβίβαστα που διασφαλίζουν την αμεροληψία τους. Εισάγεται επίσης σύστημα συμβολαίου απόδοσης και ετήσιας αξιολόγησης για την ενίσχυση της αποδοτικότητας, ενώ προσδιορίζονται ρητώς οι περιπτώσεις λήξης της θητείας, ώστε να διασφαλίζεται η εύρυθμη και αξιόπιστη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης.
Άρθρο 748 Αρμοδιότητες Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης	Κωδικοποιείται το άρθρο 6Β του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο, καθορίζεται με σαφήνεια το πλαίσιο αρμοδιοτήτων του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, προκειμένου να ενισχυθούν η αποτελεσματική εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής σε περιφερειακό επίπεδο, η εύρυθμη λειτουργία των υπηρεσιών και η διοικητική λογοδοσία. Ρυθμίζονται οι εξουσίες διοίκησης, εποπτείας και

	πειθαρχικού ελέγχου, η δυνατότητα μεταβίβασης αρμοδιοτήτων, η συγκρότηση επιτροπών και η συνεργασία με λοιπούς φορείς. Παρέχεται επίσης σαφές πλαίσιο για την άσκηση προσφυγών, την πειθαρχική ιεραρχία και την αναπλήρωση του Γραμματέα, διασφαλίζοντας συνέχεια στη διοίκηση και θεσμική σταθερότητα.
Άρθρο 749 Αρμοδιότητες αποκεντρωμένης διοίκησης	Κωδικοποιείται το άρθρο 280 του ν. 3852/2010. Συγκεκριμένα, με το υπό εξέταση άρθρο αποσαφηνίζεται και επικαιροποιείται το σύνολο των αρμοδιοτήτων των αποκεντρωμένων διοικήσεων, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική άσκηση κρατικών λειτουργιών σε περιφερειακό επίπεδο. Στόχος είναι η ενίσχυση της διοικητικής συνοχής, της αποτελεσματικότητας και της ασφάλειας δικαίου.
Άρθρο 750 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Προβλέπονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Έκτου.
Άρθρο 751 Τελικές διατάξεις	Προβλέπονται οι τελικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα. Συγκεκριμένα, αποσαφηνίζεται το ζήτημα στρογγυλοποίησης δεκαδικών αριθμών που εμφανίζονται κατά τους αριθμητικούς υπολογισμούς που προκύπτουν κατά την εφαρμογή των διατάξεων του υπό εξέταση Κώδικα και καθορίζεται ενιαία ερμηνευτική αρχή για τον υπολογισμό των χρονικών προθεσμιών που προβλέπονται στις διατάξεις του παρόντος Κώδικα. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι, όπου γίνεται αναφορά σε προθεσμίες εκφρασμένες σε ημέρες, αυτές νοούνται ως ημερολογιακές (ή χρονολογικές), εκτός αν ρητώς ορίζεται διαφορετικά στην οικεία διάταξη, δηλαδή ότι πρόκειται για εργάσιμες ημέρες. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην αποφυγή ερμηνευτικών αμφιβολιών και διαφοροποιήσεων κατά την εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα, δεδομένου ότι σε διάφορα νομοθετήματα της διοικητικής και αυτοδιοικητικής νομοθεσίας απαντώνται διαφορετικά κριτήρια υπολογισμού των προθεσμιών. Περαιτέρω, για τον τρόπο υπολογισμού των προθεσμιών παραπέμπονται ρητώς οι ερμηνευτικές διατάξεις των άρθρων 241 έως 246 του Αστικού Κώδικα, οι οποίες καθορίζουν γενικούς κανόνες σχετικά με την έναρξη, τη λήξη και τη διακοπή των προθεσμιών, καθώς και την αντιμετώπιση περιπτώσεων όπου η τελευταία ημέρα συμπίπτει με εξαιρετέα (αργία). Τέλος, αποσαφηνίζεται ότι όπου σε κείμενες διατάξεις γίνεται παραπομπή ή αναφορά σε διάταξη που καταργείται με τον παρόντα, εφεξής, νοείται η αντίστοιχη διάταξη του παρόντος Κώδικα ή ο παρών Κώδικας.
Άρθρο 752 Μεταβατικές διατάξεις	Προβλέπονται οι μεταβατικές διατάξεις του Μέρους Α' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Συγκεκριμένα, ρυθμίζονται τα σχετικά με τη δυνατότητα υπογραφής διάφορων εγγράφων και πράξεων με φυσική υπογραφή μέχρι την εξασφάλιση εγκεκριμένης ηλεκτρονικής υπογραφής. Επιπρόσθετα, προβλέπεται η κατ' εξαίρεση του ισχύοντος πλαισίου δυνατότητα επιμήκυνσης της διάρκειας αποπληρωμής δανείων που έχουν συναφθεί από δήμους και τα νομικά τους πρόσωπα δημοσίου

	δικαίου με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, για την κάλυψη των πάσης φύσεως χρεωστικών ανοιγμάτων τους
Στο Μέρος Β' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εισάγονται τα άρθρα αναφορικά με την κύρωση του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, που αφορά στο δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις τοπικής αρχής μετά την κύρωση του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας με τον ν. 1850/1989 (Α' 114) και η άρση των επιφυλάξεων που διατυπώθηκαν σε αυτόν,, με σκοπό την ενίσχυση της δημοκρατικής συμμετοχής και την εναρμόνιση της εθνικής έννομης τάξης με τις διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας.	
Άρθρο 753 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Β' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 754 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Β' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 755 Κύρωση Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας	Προβλέπεται η κύρωση του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, αναφορικά με το δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις τοπικής αρχής, που υπογράφηκε στην Ουτρέχτη, την 16η Νοεμβρίου 2009.
Προοίμιο	Προβλέπεται το ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο λαμβάνεται υπόψη, προκειμένου να συμφωνηθούν οι προβλεπόμενες στο υπό εξέταση Πρωτόκολλο αλλαγές.
Άρθρο 1 Δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις μιας τοπικής αρχής	Προβλέπεται η υποχρέωση των κρατών - μερών που κυρώνουν το υπό εξέταση πρωτόκολλο να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή στις υποθέσεις των τοπικών αρχών όλων των υποκειμένων στη δικαιοδοσία τους ατόμων.
Άρθρο 2 Μέτρα εφαρμογής του δικαιώματος συμμετοχής	Προβλέπονται τα απαραίτητα μέτρα τα οποία οφείλουν να λαμβάνουν τα συμβαλλόμενα μέρη, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πραγματική άσκηση του δικαιώματος συμμετοχής τους στις τοπικές υποθέσεις. Παράλληλα, δίνεται στα κράτη - μέρη η δυνατότητα να ρυθμίζουν τη φύση των διαδικασιών, των μέτρων και των μηχανισμών που θα προβλέπουν ανάλογα με τη φύση της εκάστοτε τοπικής αρχής.
Άρθρο 3 Οργανισμοί στους οποίους εφαρμόζεται το Πρωτόκολλο	Προβλέπονται οι κατηγορίες των τοπικών αρχών στις οποίες εφαρμόζεται το υπό εξέταση Πρωτόκολλο και δίνεται στο εκάστοτε συμβαλλόμενο κράτος, σε συνέχεια της πρόβλεψης του (εσωτερικού) άρθρου 2, η δυνατότητα να ορίσουν τις κατηγορίες οργανισμών τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης στις οποίες προτίθενται να περιορίσουν το πεδίο εφαρμογής ή τις οποίες επιθυμούν να εξαιρέσουν από το πεδίο εφαρμογής του υπό εξέταση Πρωτοκόλλου.
Άρθρο 4 Εδαφική εφαρμογή	Προβλέπονται ειδικότερες ρήτρες για τον εδαφικό περιορισμό της εφαρμογής του υπό εξέταση Πρωτοκόλλου στην επικράτεια ενός συμβαλλόμενου μέρους.
Άρθρο 5 Υπογραφή και έναρξη ισχύος	Προβλέπονται οι τυπικές ρυθμίσεις, δυνάμει των οποίων ένα κράτος-μέλος μπορεί να υιοθετήσει στην εγχώρια έννομη τάξη του, το υπό εξέταση Πρωτόκολλο. Προβλέπεται ότι η επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση του παρόντος Πρωτοκόλλου από κράτος-μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης προϋποθέτει την παράλληλη ή προγενέστερη επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση του Χάρτη. Οι πράξεις επικύρωσης, αποδοχής ή

	έγκρισης κατατίθενται στον Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρώπης.
Άρθρο 6 Καταγγελία	Προβλέπονται οι ειδικότερες ρυθμίσεις για την καταγγελία του εν θέματι Πρωτοκόλλου.
Άρθρο 7 Κοινοποιήσεις	Προβλέπονται οι ειδικότερες προβλέψεις τυπικότητας, μέσω των κοινοποιήσεων, οι οποίες πρέπει να τηρηθούν προκειμένου να λάβουν γνώση όλοι οι συμμετέχοντες στο Πρωτόκολλο και στη διαδικασία κύρωσης του.
Άρθρο 756 Άρση επιφυλάξεων του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας - Τροποποίηση άρθρου πρώτου ν. 1850/1989	Προβλέπεται η άρση των επιφυλάξεων που είχαν προβλεφθεί στο πρώτο άρθρο του ν. 1850/1989, ο οποίος επικύρωσε και υιοθέτησε στην εγχώρια έννομη τάξη τον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας. Οι επιφυλάξεις αυτές αφορούσαν ζητήματα όπως η προστασία των διοικητικών συνόρων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η άσκηση καθηκόντων, η κρατική εποπτεία και η διαδημοτική συνεργασία, θέτοντας περιορισμούς στην πλήρη εφαρμογή των διατάξεων. Τα ζητήματα αυτά όμως θα μπορούσε να λεχθεί ότι ήδη εφαρμόζονται de facto κατά τρόπο σύμφωνο με τον Χάρτη και ως εκ τούτου η διατήρηση της επιφύλαξης στον ν. 1850/1989 είναι χωρίς κάποιο ουσιαστικό σκοπό.
Στο Μέρος Γ' του παρόντος Βιβλίου εισάγεται ένα συνεκτικό και ενιαίο πλαίσιο για τη στελέχωση των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, το οποίο καλύπτει το σύνολο των σταδίων προγραμματισμού, επιλογής και πρόσληψης του αναγκαίου προσωπικού. Προς τον σκοπό αυτό ρυθμίζονται ζητήματα σύστασης οργανικών θέσεων, καθορίζεται διαδικασία επιλογής προσωπικού μέσω του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) με αντικειμενικά και αξιοκρατικά κριτήρια, προβλέπεται η κάλυψη έκτακτων αναγκών των δομών και παρέχεται εύλογο χρονικό διάστημα προσαρμογής των υφιστάμενων σταθμών στο νέο καθεστώς. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αποσκοπούν στην ενίσχυση της διοικητικής αποτελεσματικότητας, στη διασφάλιση της επαρκούς στελέχωσης των δομών προσχολικής φροντίδας και αγωγής και, τελικώς, στη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τα παιδιά και τις οικογένειές τους.	
Άρθρο 757 Σκοπός	Προβλέπεται ο σκοπός του Μέρους Γ' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που αφορά στη διακριτή διαδικασία πρόσληψης στους δημοτικούς παιδικούς, βρεφονηπιακούς και βρεφικούς σταθμούς. Η φύση των παρεχόμενων υπηρεσιών, οι οποίες σχετίζονται με την προσχολική εκπαίδευση αλλά και την πολύπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας παιδιών προσχολικής ηλικίας και βρεφών, δικαιολογεί απόλυτα τη νομοθετική επιλογή, να προβλέπεται ως αναγκαία προϋπόθεση για τον διορισμό, η ύπαρξη εμπειρίας στο αντικείμενο των θέσεων, που θα συσταθούν για την κάλυψη των αναγκών των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών. Εξάλλου, η εν λόγω δυνατότητα αναγνωρίζεται πλήρως και από το άρθρο 29 του ν. 4765/2021, το οποίο ρητώς προβλέπει, ότι η εμπειρία μπορεί να ορίζεται ως προϋπόθεση διορισμού ή πρόσληψης, με ειδική διάταξη νόμου ή σύμφωνα με τον οργανισμό ή τον κανονισμό του οικείου φορέα. Η δυνατότητα, που αναγνωρίζεται στον κοινό νομοθέτη να αξιοποιήσει την εμπειρία ως βασικό κριτήριο πρόσληψης, αποτυπώνεται στην

	νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ). Έτσι, με την υπ' αρ. 1866/2020 απόφαση του ΣτΕ (επταμελής), κρίθηκε ότι η εμπειρία αποτελεί γενικό και αντικειμενικό κριτήριο επιλογής, καθώς συνάπτεται άμεσα με την ικανότητα των υποψηφίων να ασκήσουν με επιτυχία τα καθήκοντα και συνάδει με τις αρχές της ισότητας και της αξιοκρατίας. Από καμία, εξάλλου, συνταγματική διάταξη ή αρχή δεν συνάγεται υποχρέωση του κοινού νομοθέτη να επιφυλάσσει υπέρ των υποψηφίων με μικρή ή μηδαμινή προϋπηρεσία ποσοστό από τις προκηρυσσόμενες θέσεις στη δημόσια διοίκηση. Εξάλλου, το άρθρο 103 του Συντάγματος, δεν ορίζει ευθέως τα κριτήρια, βάσει των οποίων λαμβάνουν χώρα οι προσλήψεις στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα ούτε τη μοριοδότηση εκάστου εξ αυτών. Αντιθέτως, εξουσιοδοτεί τον κοινό νομοθέτη να προβεί στον καθορισμό αυτών, κατά τρόπο αντικειμενικό και εκ των προτέρων ορισμένο, σεβόμενος την αρχή της ισότητας, της αξιοκρατίας και τη διαφάνεια στη δράση της δημόσιας διοίκησης. Οι αρχές της ισότητας και της ίσης πρόσβασης στις δημόσιες θέσεις, τις οποίες καθιερώνουν οι παρ. 1 και 4 του άρθρου 4 του Συντάγματος, αποτελούν συνταγματικό κανόνα, που επιβάλλει την ομοιόμορφη μεταχείριση των προσώπων, που τελούν υπό τις αυτές ή παρόμοιες συνθήκες. Ο κανόνας αυτός δεσμεύει τα συντεταγμένα όργανα της Πολιτείας και, ειδικότερα, τόσο τον κοινό νομοθέτη, όσο και τη διοίκηση όταν θεσπίζει κανονιστικές ρυθμίσεις. Κατά τον δικαστικό αυτόν έλεγχο των νομοθετικών επιλογών, που είναι έλεγχος ορίων και όχι της ορθότητας αυτών, αναγνωρίζεται στον νομοθέτη (κοινό ή κανονιστικό) η ευχέρεια να ρυθμίζει με ενιαίο ή με διαφορετικό τρόπο τις ποικίλες προσωπικές ή πραγματικές καταστάσεις και σχέσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες κοινωνικές, οικονομικές, επαγγελματικές ή άλλες συνθήκες, που συνδέονται με κάθε μία από τις καταστάσεις ή σχέσεις αυτές, με βάση γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, που βρίσκονται σε συνάφεια προς το αντικείμενο της σχετικής ρύθμισης. Πρέπει, όμως, η επιλεγόμενη ρύθμιση να κινείται μέσα στα όρια που διαγράφονται από την αρχή της ισότητας, τα οποία αποκλείουν τόσο την έκδηλα άνιση μεταχείριση, με τη μορφή της εισαγωγής καθαρά χαριστικού μέτρου μη συνδεόμενου προς αξιολογικά κριτήρια ή της επιβολής αδικαιολόγητης επιβάρυνσης, όσο και την αυθαίρετη εξομοίωση διαφορετικών καταστάσεων ή την ενιαία μεταχείριση προσώπων που τελούν υπό διαφορετικές συνθήκες, με βάση όλως τυπικά ή συμπτωματικά ή άσχετα μεταξύ τους κριτήρια (βλ. ΣτΕ Ολομ. 1252-3/2003, 2396/2004, 986-988/2014, 711/2017, 1757-8/2019, ΣτΕ 2462/2010 7μ. ΣτΕ 2756/2011, 1205/2015, 901-2/2020 κ.ά.). Περαιτέρω, η αρχή της αξιοκρατίας, η οποία απορρέει από την παρ. 1 του άρθρου 5 του Συντάγματος, υπαγορεύει, η πρόσβαση σε δημόσιες θέσεις και αξιώματα να γίνεται με κριτήρια που συνάπτονται με την προσωπική αξία και ικανότητα των ενδιαφερομένων για την κατάληψή τους. Ο νομοθέτης, μολαταύτα, είναι ελεύθερος να καθορίζει το

	ειδικότερο ουσιαστικό περιεχόμενο των ανωτέρω κριτηρίων, έχοντας την ευχέρεια, εφόσον κατά την κρίση του εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον, ακόμη και να μεταβάλλει προϋσχύοντες κανόνες δικαίου, αδιαφόρως αν θίγονται δικαιώματα, συμφέροντα ή προσδοκίες στηριζόμενα σε αυτούς, αρκεί η επιχειρούμενη ρύθμιση να χωρεί κατά τρόπο απρόσωπο και αντικειμενικό (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2151, 3373/2015, 711/2017, ΣτΕ 1277/2018, 1738/2019 κ.ά.). Με την υπ' αρ. 948/2025 απόφαση του ΣτΕ κρίθηκε: «Περαιτέρω, ο νομοθέτης είναι ελεύθερος να καθορίζει το ειδικότερο ουσιαστικό περιεχόμενο των ανωτέρω κριτηρίων, έχοντας την ευχέρεια, εφ' όσον κατά την κρίση του εξυπηρετείται το δημόσιο συμφέρον, ακόμη και να μεταβάλλει προϋσχύοντες κανόνες δικαίου, αδιαφόρως αν θίγονται δικαιώματα, συμφέροντα ή προσδοκίες στηριζόμενα σε αυτούς, αρκεί η επιχειρούμενη ρύθμιση να χωρεί κατά τρόπο απρόσωπο και αντικειμενικό (Σ.τ.Ε. 193/2022 Ολομ. κ.ά.)». Το σύστημα προσλήψεων προσωπικού, που προτείνεται με τις αξιολογούμενες ρυθμίσεις του παρόντος Μέρους, έχει λάβει υπόψη του τη νομολογία του ΣτΕ, η οποία διαμορφώθηκε αναφορικά με το ζήτημα της εμπειρίας και της ειδικής εμπειρίας. Μεταξύ των σημαντικότερων περιπτώσεων, που έχουν κριθεί με την υπ' αρ. 1548/2022 απόφαση του Γ' Τμήματος του ΣτΕ είναι η περίπτωση της υπό στοιχεία 4Κ/2020 προκήρυξης. Με την ως άνω απόφαση κρίθηκε «12. Επειδή, με τις διατάξεις του άρθρου 91 παρ. 3 του ν. 4583/2018, με τις οποίες ορίζεται ότι η αποκτηθείσα εμπειρία στο αντικείμενο των θέσεων τακτικού προσωπικού στους Ο.Τ.Α. α' βαθμού, οι οποίες συνιστώνται δυνάμει της παρ. 1 και προκηρύσσονται κατά την παρ. 3 του εν λόγω άρθρου, εφόσον έχει διανυθεί από υποψηφίους σε αντίστοιχες θέσεις παροχής υπηρεσιών κατ' οίκον φροντίδας ή κατ' οίκον νοσηλείας ευάλωτων προσώπων στα πλαίσια του προγράμματος «Βοήθεια στο Σπίτι» στους οικείους Ο.Τ.Α. α' βαθμού, σε νομικά τους πρόσωπα και σε συμβληθέντα με την Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. νομικά πρόσωπα, λαμβάνεται υπόψη και μοριοδοτείται αυξημένα για το σύνολο των προσλήψεων τακτικού προσωπικού που πραγματοποιούνται με την ειδική διαδικασία του ανωτέρω νόμου, παραβιάζεται η συνταγματική αρχή της ισότητας. Και τούτο διότι, εφόσον με τις διατάξεις του νόμου αυτού δεν καταργήθηκε, ειδικά για την κάλυψη των θέσεων τακτικού προσωπικού στους Ο.Τ.Α. α' βαθμού που συνιστώνται κατά τα προαναφερθέντα, η διάταξη του άρθρου 18 παρ. 2 περ. Β' του ν. 2190/1994, πλην θεσπίσθηκε παρέκκλιση από αυτή μόνο ως προς το ύψος της μοριοδοτούμενης κατά την παρ. 3 του άρθρου 91 του ν. 4583/2018 εμπειρίας, με τη δε προσβαλλόμενη προκήρυξη, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 18 παρ. 2 του ν. 2190/1994, προβλέφθηκε η πλήρωση δύο κατηγοριών θέσεων, για υποψηφίους με ή χωρίς εμπειρία, κατ' εφαρμογή της αρχής της ισότητας ευκαιριών δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για το ποσοστό των θέσεων, για τις οποίες η εμπειρία δεν αποτελεί μοριοδοτούμενο κριτήριο,

	κανενός είδους εργασιακή εμπειρία διαφορετικά, η Διοίκηση προβαίνει σε ανεπίτρεπτη ένταξη στην ανωτέρω κατηγορία θέσεων, για τις οποίες η εμπειρία δεν αποτελεί μοριοδοτούμενο κριτήριο, ανόμιων κατηγοριών υποψηφίων, προσδίδοντας, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας, εξ αρχής αθέμιτο πλεονέκτημα σε υποψηφίους οι οποίοι μοριοδοτούνται για κριτήριο κατάταξης το οποίο δεν λαμβάνεται υπόψη για τη συγκεκριμένη κατηγορία θέσεων, που αντιστοιχεί περίπου στο 50% του συνόλου, με αποτέλεσμα οι θέσεις αυτές μόνον κατ' όνομα να προορίζονται για υποψηφίους χωρίς εμπειρία, εφόσον καταργείται το δικαίωμα των εχόντων τα τυπικά προσόντα αλλά μη εχόντων εμπειρία, όπως οι αιτούντες, σε ίσες ευκαιρίες πρόσληψης, χωρίς τούτο να υπαγορεύεται από λόγους δημόσιου συμφέροντος, αλλά με μόνο σκοπό την επαγγελματική αποκατάσταση της ανωτέρω προνομιακής κατηγορίας υποψηφίων. Επομένως, ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο η διάταξη του άρθρου 91 παρ. 3 του ν. 4583/2018, καθώς και οι αντίστοιχες διατάξεις του κεφαλαίου Γ' της προσβαλλόμενης προκήρυξης, σύμφωνα με τις οποίες η «ειδική εμπειρία» όσων έχουν απασχοληθεί, μέχρι την έναρξη ισχύος του ανωτέρω νόμου, στο πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι» λαμβάνεται υπόψη και για τις θέσεις για τις οποίες η εμπειρία δεν λαμβάνεται υπόψη, αντίκειται στη συνταγματική αρχή της ισότητας, προβάλλεται βασιμώς και, ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη προκήρυξη είναι, κατά το μέρος αυτό, ακυρωτέα, ως εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση της ως άνω αντισυνταγματικής διάταξης του άρθρου 91 παρ. 3 του ν. 4583/2018, όπως ισχύει.». Η παρ. 3 του άρθρου 91 του ν. 4583/2018 κρίθηκε αντισυνταγματική, καθώς με αυτή προβλέφθηκε ότι η εμπειρία λαμβάνεται υπόψη για το σύνολο των θέσεων, χωρίς να καταργηθεί το πάγιο σύστημα προσλήψεων του ν. 2190/1994, που προέβλεπε ότι το πενήντα τοις εκατό (50%) των θέσεων πρέπει να καταλαμβάνεται από υποψηφίους χωρίς εμπειρία. Το ουσιαστικό πρόβλημα αντισυνταγματικότητας, συνεπώς, εντοπίστηκε πρωτίστως στο γεγονός ότι παρ' ότι η επίμαχη προκήρυξη εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 2190/1994, που προβλέπει την κάλυψη του πενήντα τοις εκατό (50%) των θέσεων από μη έχοντες εμπειρία, συνυπολόγισε για το σύνολο των θέσεων το κριτήριο της εμπειρίας. Με την υπ' αρ. 193/2022 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας κρίθηκε «11. Επειδή, ενόψει των εκτεθέντων στην προηγούμενη σκέψη, με τις διατάξεις του άρθρου 17 παρ. 1 του ν. 4571/2018, με τις οποίες ορίζεται ότι η αποκτηθείσα από το επικουρικό νοσηλευτικό και λοιπό προσωπικό που υπηρετεί ή υπηρέτησε σε φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας, κατά τα οριζόμενα στις παραγράφους 1 έως 8 του άρθρου 10 του ν. 3329/2005, «ειδική εμπειρία» λαμβάνεται υπόψη και μοριοδοτείται αυξημένα για το σύνολο των θέσεων που προκηρύσσονται, παραβιάζεται η συνταγματική αρχή της ισότητας. Και

	τούτο διότι, εφόσον με τις διατάξεις του νόμου αυτού δεν καταργήθηκε, ειδικά για τη κάλυψη των θέσεων νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού, η διάταξη του άρθρου 18 παρ. 2 περ. Β' υποπερ. α' του ν. 2190/1994, με τη δε προσβαλλόμενη προκήρυξη, κατ' εφαρμογή της τελευταίας αυτής διάταξης, προβλέφθηκε η πλήρωση δύο κατηγοριών θέσεων, για υποψηφίους με ή χωρίς εμπειρία, κατ' εφαρμογή της αρχής της ισότητας ευκαιριών δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τις θέσεις, για τις οποίες η εμπειρία δεν αποτελεί μοριοδοτούμενο κριτήριο, κανενός είδους εργασιακή εμπειρία· διαφορετικά, η Διοίκηση προβαίνει σε ανεπίτρεπτη ένταξη στην ανωτέρω κατηγορία θέσεων, για τις οποίες η εμπειρία δεν αποτελεί μοριοδοτούμενο κριτήριο, ανόμοιων κατηγοριών υποψηφίων, προσδίδοντας, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας, εξ αρχής αθέμιτο πλεονέκτημα σε υποψηφίους οι οποίοι μοριοδοτούνται για κριτήριο κατάταξης το οποίο δεν λαμβάνεται υπόψη για τη συγκεκριμένη κατηγορία θέσεων, με αποτέλεσμα οι θέσεις αυτές μόνον κατ' όνομα να προορίζονται για υποψηφίους χωρίς εμπειρία, εφόσον καταργείται το δικαίωμα των εχόντων τα τυπικά προσόντα αλλά μη εχόντων εμπειρία, όπως η αιτούσα, σε ίσες ευκαιρίες πρόσληψης, χωρίς τούτο να υπαγορεύεται από λόγους δημόσιου συμφέροντος, αλλά με μόνο σκοπό την επαγγελματική αποκατάσταση της ανωτέρω προνομιακής κατηγορίας υποψηφίων. (..) Επομένως, ο προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο η διάταξη του άρθρου 16 παρ. 1 εδ. β' του ν. 4551/2018, όπως ισχύει μετά την προσθήκη εδαφίων με το άρθρο 17 παρ. 1 του ν. 4571/2018, καθώς και οι αντίστοιχες διατάξεις του κεφαλαίου Γ' της προσβαλλόμενης προκήρυξης, σύμφωνα με τις οποίες η «ειδική εμπειρία» όσων υπηρέτησαν ως επικουρικό προσωπικό σε νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ., μονάδες Π.Ε.Δ.Υ. και Κέντρα Υγείας λαμβάνεται υπόψη και για τις θέσεις για τις οποίες η εμπειρία δεν λαμβάνεται υπόψη, αντίκειται στη συνταγματική αρχή της ισότητας, προβάλλεται βασίμως και, ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη προκήρυξη είναι, κατά το μέρος αυτό, ακυρωτέα, ως εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση της ως άνω αντισυνταγματικής διάταξης του άρθρου 16 παρ. 1 του ν. 4551/2018, όπως ισχύει». Και στην ως άνω απόφαση, η θέση, που αποτυπώνεται από το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι, ότι εφόσον η προκήρυξη έλαβε χώρα δυνάμει των παγίων διατάξεων της υποπερ. α της περ. Β' της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 2190/1994, η οποία προβλέπει σύνταξη δύο (2) πινάκων, ενός (1) για υποψηφίους με εμπειρία και ενός (1) για υποψηφίους χωρίς εμπειρία, για την πλήρωση των θέσεων των υποψηφίων χωρίς εμπειρία δεν μπορεί να λαμβάνεται υπόψη κανενός είδους εργασιακή εμπειρία. Το ουσιαστικό συνταγματικό πρόβλημα, συνεπώς, και στις δύο αυτές χαρακτηριστικές περιπτώσεις δεν απορρέει από τις διατάξεις, που προέβλεψαν την προσαύξηση της ειδικής εμπειρίας αλλά από το γεγονός ότι οι εν λόγω προκηρύξεις εκδόθηκαν βάσει των παγίων διατάξεων της υποπερ. α της περ. Β' της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν. 2190/1994, που

	προβλέπουν την πλήρωση του πενήντα τοις εκατό (50%) των θέσεων από υποψηφίους, χωρίς εμπειρία. Στο υπό εξέταση ζήτημα, ωστόσο, δεν εγείρονται τέτοιου είδους συνταγματικής φύσεως ανησυχίες, καθώς: α) εισάγεται πάγιο σύστημα προσλήψεων του προσωπικού όλων των ειδικοτήτων των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών για λόγους δημοσίου και κοινωνικού συμφέροντος, που συνδέονται με τη λειτουργία των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών για την παροχή προσχολικής εκπαίδευσης και την εκπλήρωση συνταγματικών υποχρεώσεων του κράτους, όπως η προστασία της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας. Το σύστημα προσλήψεων είναι συνεκτικό, εκ των προτέρων νομοθετημένο, βάσει κριτηρίων, που είναι αντικειμενικά και πρόσφορα να επιτύχουν τον επιδιωκόμενο σκοπό, δηλαδή τη στελέχωση των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών με έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό. β) Η εμπειρία ορίζεται ως αναγκαίο προσόν μονίμου διορισμού, λαμβανομένης υπόψη της δομής των εν λόγω υπηρεσιών, του ρόλου, που επιτελούν και των αναγκών των δήμων. γ) Παρέχεται η δυνατότητα εγγραφής στους πίνακες όλων ανεξαιρέτως των υποψηφίων (ακόμα και αυτών που δεν διαθέτουν εμπειρία στο αντικείμενο των θέσεων) διασφαλίζοντας, έτσι τη δυνατότητα και στους υποψήφιους αυτούς να αποκτήσουν εμπειρία μέσω της κάλυψης εκτάκτων αναγκών των δήμων, στοιχείο απαραίτητο, προκειμένου να διοριστούν ως τακτικό προσωπικό. Με τον τρόπο αυτό, παράλληλα, επιτυγχάνεται η κάλυψη των έκτακτων αναγκών όλων των δήμων (ακόμα και ακριτικών, νησιωτικών, δυσπρόσιτων) αφού η απόκτηση εμπειρίας σε παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τον διορισμό των υποψηφίων. δ) Οι υποψήφιοι κατά την επιλογή του φορέα στον οποίο επιθυμούν να απασχοληθούν, είτε θα λάβουν την προσαύξηση εμπειρίας ανεξαρτήτως αν έχουν εργαστεί σε άλλο δήμο ή στον ιδιωτικό τομέα σε παρεμφερή καθήκοντα ή, εφόσον έχουν εργαστεί σε συναφές με τις προκηρυσσόμενες θέσεις αντικείμενο στον φορέα στον οποίο δηλώνουν, λαμβάνουν επιπλέον προσαύξηση, αλλά με την απαραίτητη δέσμευση παραμονής στον φορέα επί δέκα (10) έτη, περιορισμός που δεν ισχύει αν δεν κάνουν χρήση της αυξημένης μοριοδότησης. Επισημαίνεται ότι το κριτήριο αυτό είναι σαφές και πλήρως διατυπωμένο, ώστε να μην υπάρχει κανένα περιθώριο παρερμηνείας. Η διάταξη αυτή είναι κατ'αντιστοιχία ανάλογη με την προσαύξηση λόγω εντοπιότητας, η οποία επανακαθορίστηκε με αντικειμενικά κριτήρια με τον ν. 5149/2024. ε) Η προσχολική εκπαίδευση και η παροχή φροντίδας σε βρέφη και παιδιά, αντιμετωπίζεται συνεκτικά με τις λοιπές βαθμίδες εκπαίδευσης και προσδίδεται η ίδια σημασία στην εμπειρία των απασχολούμενων σε παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς με αυτήν, που η πολιτεία έχει προσδώσει για την πρόσληψη εκπαιδευτικών

	πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο ενός ενιαίου συστήματος, που οι παιδικοί, βρεφικοί και βρεφονηπιακοί σταθμοί αποτελούν το προστάδιο για την ομαλή ένταξη των παιδιών και βρεφών στην υποχρεωτική εκπαίδευση, αποτελεί τουλάχιστον ανακολουθία η διαφοροποίηση στην τηρούμενη διαδικασία πρόσληψης του προσωπικού. Με τον τρόπο αυτό, ικανοποιείται μεταξύ άλλων και η σύσταση της (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (L223/14/22-6-2021). Έτσι το σύστημα προσλήψεων, που εισάγεται με το παρόν συνδυάζεται απόλυτα με αντίστοιχο μοντέλο, που εισήχθη με τις διατάξεις των άρθρων 53 και επόμενα του ν. 4589/2019. Με τον νόμο αυτό καθιερώνεται πάγιο σύστημα προσλήψεων μονίμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών, στο οποίο η εμπειρία προτάσσεται ως κύριο προσόν για τον διορισμό. Παράλληλα, καθιερώνεται η δυνατότητα κάλυψης των έκτακτων αναγκών των σχολικών μονάδων με ορισμένου χρόνου προσωπικό. Το σύστημα αυτό έχει κατ' επανάληψη κριθεί συνταγματικό με αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας (948/2025, 949/2025, 1271/2025, 1251/2024 Ολ).
Άρθρο 758 Αντικείμενο	Προβλέπεται το αντικείμενο του Μέρους Γ' του Βιβλίου Έκτου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 759 Σύσταση θέσεων τακτικού προσωπικού	Με την προτεινόμενη διάταξη διασφαλίζεται η εύρυθμη και απρόσκοπτη λειτουργία των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών μέσω της άμεσης στελέχωσής τους με το αναγκαίο προσωπικό. Για τον σκοπό αυτό προβλέπεται η σύσταση οργανικών θέσεων και η πρόσληψη προσωπικού με ταχείες διαδικασίες, κατά παρέκκλιση των γενικών διατάξεων, ενώ παράλληλα τίθενται κριτήρια με βάση τον πρότυπο κανονισμό λειτουργίας των δημοτικών δομών ως προς τον αριθμό και τις ειδικότητες των θέσεων, ώστε να ανταποκρίνονται στην υφιστάμενη στελέχωση των δομών. Οι θέσεις που θα συσταθούν θα πρέπει υποχρεωτικά να έχουν ως προϋπόθεση την εικοσιτετράμηνη εμπειρία ώστε το τακτικό προσωπικό που θα προσληφθεί να διαθέτει την απαραίτητη εμπειρία σε έναν εξαιρετικά κρίσιμο τομέα ευθύνης.
Άρθρο 760 Επιλογή με σειρά προτεραιότητας – Ηλεκτρονικός κατάλογος Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού – Αιτήσεις και προϋποθέσεις συμμετοχής	Με το προτεινόμενο άρθρο θεσπίζεται ειδικό σύστημα επιλογής προσωπικού για την κάλυψη των θέσεων τακτικού προσωπικού, καθώς και των αναγκών προσωπικού ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, μέσω διαδικασιών που διενεργούνται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.). Σκοπός της ρύθμισης είναι η διασφάλιση της έγκαιρης, διαφανούς και αξιοκρατικής στελέχωσης των δημοτικών δομών προσχολικής αγωγής και φροντίδας, οι οποίες επιτελούν κρίσιμο κοινωνικό έργο και απαιτούν την απρόσκοπτη λειτουργία τους από την έναρξη κάθε σχολικού έτους. Παράλληλα, επιδιώκονται η απλούστευση και η επιτάχυνση των διαδικασιών προσλήψεων, μέσω της δημιουργίας ενιαίου μηχανισμού επιλογής προσωπικού.

	Ειδικότερα, προβλέπεται ότι από το σχολικό έτος 2027-2028 και εφεξής το Α.Σ.Ε.Π. καταρτίζει ανά τριετία ηλεκτρονικό κατάλογο υποψηφίων και διενεργεί διαδικασία κατάταξης με σειρά προτεραιότητας, κατά φορέα, κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα. Η περιοδική κατάρτιση των πινάκων επιτρέπει την άμεση κάλυψη τόσο των κενών ή κενουμένων οργανικών θέσεων όσο και των έκτακτων ή παροδικών αναγκών των σταθμών, χωρίς να απαιτείται η επανάληψη πλήρους διαδικασίας επιλογής σε κάθε περίπτωση. Περαιτέρω, καθορίζονται τα βασικά στοιχεία της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος, η οποία δημοσιεύεται από το Α.Σ.Ε.Π., οι προϋποθέσεις συμμετοχής των υποψηφίων, η διαδικασία ηλεκτρονικής υποβολής των αιτήσεων, καθώς και τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για την κατάταξή τους. Προβλέπεται, επίσης, ότι οι υποψήφιοι συμμετέχουν για μία μόνο κατηγορία, κλάδο ή ειδικότητα και για έναν μόνο φορέα, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική αντιστοίχιση των αναγκών των φορέων με το διαθέσιμο ανθρώπινο δυναμικό. Τέλος, ορίζεται ως κρίσιμος χρόνος για τη συνδρομή των προϋποθέσεων συμμετοχής, των απαιτούμενων προσόντων και των κριτηρίων κατάταξης η λήξη της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων, κατά τρόπο που εξασφαλίζει την ασφάλεια δικαίου, την ίση μεταχείριση των υποψηφίων και την ομαλή διεξαγωγή της διαδικασίας επιλογής. Με τις προτεινόμενες διατάξεις ενισχύονται οι αρχές της αξιοκρατίας, της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας στη στελέχωση των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, ενώ παράλληλα μειώνεται ο διοικητικός φόρτος των φορέων και επιταχύνεται η κάλυψη των αναγκών τους σε προσωπικό.
Άρθρο 761 Κατάταξη υποψηφίων	Με την προτεινόμενη διάταξη καθορίζεται η διαδικασία κατάταξης των υποψηφίων που συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής προσωπικού για τους δημοτικούς παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, καθώς και η διαδικασία ελέγχου και οριστικοποίησης των σχετικών καταλόγων. Ειδικότερα, προβλέπεται η κατάρτιση από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) ηλεκτρονικών καταλόγων κατάταξης ανά φορέα, κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα, με βάση τα στοιχεία που δηλώνουν οι υποψήφιοι στις αιτήσεις τους και σύμφωνα με τα κριτήρια που καθορίζονται στην οικεία πρόσκληση. Προς ενίσχυση της διαφάνειας και της δυνατότητας ελέγχου της διαδικασίας από τους ενδιαφερόμενους, στους καταλόγους αναγράφονται η συνολική βαθμολογία κάθε υποψηφίου, καθώς και η επιμέρους βαθμολόγηση ανά κριτήριο κατάταξης. Επιπρόσθετα, θεσπίζεται δικαίωμα υποβολής ένστασης κατά των προσωρινών καταλόγων εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την ανάρτησή τους στην ιστοσελίδα του Α.Σ.Ε.Π., προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική προστασία των

	δικαιωμάτων των υποψηφίων και η διόρθωση τυχόν σφαλμάτων ή παραλείψεων κατά την κατάταξή τους. Μετά την εξέταση των ενστάσεων, το Α.Σ.Ε.Π. καταρτίζει τους οριστικούς ηλεκτρονικούς καταλόγους, οι οποίοι αναρτώνται στην ιστοσελίδα του και ισχύουν για χρονικό διάστημα τριών (3) ετών. Η τριετής διάρκεια ισχύος των καταλόγων εξυπηρετεί την ανάγκη ταχείας και αποτελεσματικής κάλυψης των αναγκών στελέχωσης των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, περιορίζοντας παράλληλα τον διοικητικό φόρτο που συνεπάγεται η συχνή επανάληψη διαδικασιών επιλογής προσωπικού.
Άρθρο 762 Διαδικασία προγραμματισμού προσλήψεων	Με την προτεινόμενη ρύθμιση καθορίζεται η διαδικασία προγραμματισμού των προσλήψεων προσωπικού για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας των δημοτικών βρεφικών, παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, με σκοπό την έγκαιρη στελέχωσή τους και την αποτελεσματική οργάνωση των σχετικών διαδικασιών επιλογής προσωπικού. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι οι φορείς που λειτουργούν δημοτικούς βρεφικούς, παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς υποβάλλουν κατά το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους τα αιτήματά τους για την κάλυψη αναγκών προσωπικού, είτε με διορισμό ή πρόσληψη τακτικού προσωπικού είτε με πρόσληψη προσωπικού ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, πλήρους ή μερικής απασχόλησης, ανάλογα με τις ανάγκες τους. Παράλληλα, παρέχεται η δυνατότητα υποβολής αιτημάτων και εκτός του ετήσιου κύκλου προγραμματισμού σε περιπτώσεις έκτακτων και απρόβλεπτων αναγκών, ώστε να διασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία των δομών και η άμεση αντιμετώπιση γεγονότων που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν κατά τον αρχικό προγραμματισμό. Περαιτέρω, τα σχετικά αιτήματα υποβάλλονται μέσω της οικείας αποκεντρωμένης διοίκησης και συνοδεύονται από απόφαση του αρμόδιου συλλογικού οργάνου του φορέα, προκειμένου να διασφαλίζεται η τεκμηρίωση και η νομιμότητα των αναγκών που προβάλλονται. Μετά τον έλεγχο της συνδρομής των προβλεπόμενων προϋποθέσεων, τα αιτήματα διαβιβάζονται στο Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο εκδίδει την απόφαση εκκίνησης των διαδικασιών διορισμού ή πρόσληψης προσωπικού. Στην απόφαση αυτή προσδιορίζονται οι φορείς, οι θέσεις που πρόκειται να καλυφθούν, η κατηγορία, ο κλάδος, η ειδικότητα και η σχέση εργασίας του προσωπικού, εξασφαλίζοντας ενιαίο και διαφανές πλαίσιο προγραμματισμού και στελέχωσης. Τέλος, προβλέπεται η άμεση κοινοποίηση της σχετικής απόφασης στο Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) και στους ενδιαφερόμενους φορείς, ώστε να εκκινούν χωρίς καθυστέρηση οι διαδικασίες επιλογής και τοποθέτησης του προσωπικού.

Άρθρο 763
Διορισμός

Με το προτεινόμενο άρθρο ρυθμίζονται τα επιμέρους στάδια της διαδικασίας διορισμού τακτικού προσωπικού και πρόσληψης προσωπικού για την κάλυψη των αναγκών των δημοτικών βρεφικών, παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, κατόπιν της ολοκλήρωσης του προγραμματισμού προσλήψεων και της έκδοσης της σχετικής απόφασης του Υπουργού Εσωτερικών.

Ειδικότερα, προβλέπεται ότι το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) προκηρύσσει τις θέσεις που έχουν εγκριθεί και καλεί, από τους εγγεγραμμένους στους ηλεκτρονικούς καταλόγους κατάταξης, αριθμό υποψηφίων πολλαπλάσιο των προς πλήρωση θέσεων, προκειμένου να προσκομίσουν τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η ταχεία ολοκλήρωση της διαδικασίας, η αποτελεσματική αξιοποίηση των καταλόγων και η άμεση κάλυψη των αναγκών των φορέων. Παράλληλα, προβλέπεται η κατάρτιση πινάκων κατάταξης, διοριστέων και απορριπτέων, καθώς και η δυνατότητα υποβολής ένστασης ενώπιον του Α.Σ.Ε.Π., ώστε να διασφαλίζονται η διαφάνεια, η νομιμότητα και η προστασία των δικαιωμάτων των υποψηφίων.

Περαιτέρω, καθορίζονται η διαδικασία πλήρωσης των προκηρυχθεισών θέσεων και η αναπλήρωση των διοριστέων σε περιπτώσεις μη αποδοχής του διορισμού, παραίτησης ή κένωσης θέσης κατά τη διάρκεια ισχύος των πινάκων. Η πρόβλεψη αυτή επιτρέπει τη διατήρηση της πληρότητας των οργανικών θέσεων και αποτρέπει την ανάγκη επανάληψης χρονοβόρων διαδικασιών επιλογής προσωπικού.

Επιπλέον, εισάγεται δυνατότητα θέσπισης, μέσω του προεδρικού διατάγματος που καθορίζει τα κριτήρια επιλογής, ειδικού μοριοδοτούμενου κριτηρίου που συνδέεται με την ανάληψη υποχρέωσης παραμονής στη θέση διορισμού για χρονικό διάστημα δέκα (10) ετών. Η ρύθμιση αποσκοπεί στην ενίσχυση της στελέχωσης θέσεων που παρουσιάζουν δυσχέρεια κάλυψης και στη διασφάλιση της διοικητικής συνέχειας και της εύρυθμης λειτουργίας των δημοτικών δομών προσχολικής αγωγής. Παράλληλα, προβλέπονται ειδικές εξαιρέσεις από την υποχρέωση αυτή για λόγους υπηρεσιακής εξέλιξης, αμοιβαίας μετάταξης και συνυπηρέτησης, με σκοπό την εξισορρόπηση των υπηρεσιακών αναγκών με τις προσωπικές και οικογενειακές ανάγκες των υπαλλήλων.

Περαιτέρω, προβλέπεται ότι για ορισμένες θέσεις, για τις οποίες η εμπειρία αποτελεί ουσιώδες προσόν σύμφωνα με τον οικείο Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας, δεν είναι δυνατός ο διορισμός υποψηφίων που δεν διαθέτουν την απαιτούμενη επαγγελματική εμπειρία. Ωστόσο, παρέχεται η δυνατότητα απασχόλησής τους με συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου για την κάλυψη έκτακτων αναγκών, ώστε να

	αποκτούν την αναγκαία εμπειρία και να ενισχύεται η δεξαμενή διαθέσιμου προσωπικού για μελλοντική στελέχωση των δομών. Τέλος, αποσαφηνίζεται το καθεστώς που διέπει το προσωπικό που προσλαμβάνεται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου, με παραπομπή στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο που εφαρμόζεται ανά κατηγορία φορέα, προς εξασφάλιση της ασφάλειας δικαίου και της ομοιόμορφης εφαρμογής της νομοθεσίας.
Άρθρο 764 Κάλυψη παροδικών αναγκών	Με το παρόν άρθρο θεσπίζεται ειδική διαδικασία για την κάλυψη των παροδικών αναγκών προσωπικού των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών κατά τη διάρκεια ισχύος των ηλεκτρονικών καταλόγων κατάταξης του Α.Σ.Ε.Π., με σκοπό την ταχεία και αποτελεσματική στελέχωση των δομών αυτών και την απρόσκοπτη λειτουργία τους. Ειδικότερα, προβλέπεται ότι η κάλυψη των παροδικών αναγκών πραγματοποιείται αποκλειστικά μέσω των ηλεκτρονικών καταλόγων κατάταξης που έχουν καταρτιστεί από το Α.Σ.Ε.Π. ανά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η εφαρμογή ενιαίων και αντικειμενικών κριτηρίων επιλογής προσωπικού τόσο για την κάλυψη μόνιμων όσο και πρόσκαιρων αναγκών, ενώ παράλληλα αποφεύγεται η ανάγκη διενέργειας πολλαπλών και επαναλαμβανόμενων διαδικασιών επιλογής. Περαιτέρω, αποσαφηνίζεται η έννοια της παροδικής ανάγκης, στην οποία περιλαμβάνονται ιδίως περιπτώσεις αύξησης του αριθμού των φιλοξενούμενων βρεφών και παιδιών, δημιουργίας νέων τμημάτων ή νέων δομών, καθώς και η ανάγκη αναπλήρωσης προσωπικού που απουσιάζει για οποιονδήποτε λόγο. Με τη ρύθμιση αυτή παρέχεται στους φορείς η αναγκαία ευελιξία για την αντιμετώπιση λειτουργικών αναγκών που προκύπτουν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και δεν μπορούν να καλυφθούν μέσω του τακτικού προγραμματισμού προσλήψεων. Για την κάλυψη των αναγκών αυτών προβλέπεται η έκδοση σχετικής ανακοίνωσης από τον οικείο φορέα, η οποία αναρτάται στην ιστοσελίδα του Α.Σ.Ε.Π. και απευθύνεται στους εγγεγραμμένους στους ηλεκτρονικούς καταλόγους κατάταξης υποψηφίους. Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να υποβάλουν δήλωση προτίμησης για τις συγκεκριμένες θέσεις εντός της προθεσμίας που ορίζεται στην ανακοίνωση. Η διαδικασία αυτή διασφαλίζει τη διαφάνεια, τη δημοσιότητα και την ίση πρόσβαση όλων των εγγεγραμμένων υποψηφίων στις διαθέσιμες θέσεις. Προβλέπεται, επίσης, ότι οι προσλήψεις διενεργούνται με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου διάρκειας έως δώδεκα (12) μηνών, ανάλογα με τη φύση και τη διάρκεια των αναγκών που καλούνται να καλύψουν. Η επιλογή των προσλαμβανόμενων πραγματοποιείται με βάση τη σειρά κατάταξής τους στους πίνακες και

	τις δηλώσεις προτίμησής τους, εξασφαλίζοντας την αντικειμενικότητα και την αξιοκρατία της διαδικασίας. Τέλος, διευκρινίζεται ότι η απασχόληση προσωπικού για την κάλυψη παροδικών αναγκών δεν επηρεάζει το δικαίωμα συμμετοχής των υποψηφίων στις διαδικασίες πλήρωσης μόνιμων θέσεων. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται η δυνατότητα απόκτησης πολύτιμης επαγγελματικής εμπειρίας στις δομές προσχολικής αγωγής, χωρίς να περιορίζονται οι προοπτικές μόνιμης υπηρεσιακής εξέλιξης των εργαζομένων.
Άρθρο 765 Προθεσμία προσαρμογής δημοτικών παιδικών βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών	Με την προτεινόμενη ρύθμιση αντιμετωπίζεται το αντικειμενικό πρόβλημα της καθυστέρησης συμμόρφωσης πολλών δημοτικών σταθμών προς τις τεχνικές και κτιριακές προδιαγραφές του π.δ. 99/2017. Σκοπός της διάταξης είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο αναστολής λειτουργίας ή σφράγισης σταθμών, γεγονός που θα προκαλούσε τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα στις τοπικές κοινωνίες, δίνοντας στους δήμους τον αναγκαίο χρόνο να ολοκληρώσουν τις απαιτούμενες κτιριακές προσαρμογές. Παρέχεται η δυνατότητα παράτασης των προθεσμιών συμμόρφωσης των δημοτικών σταθμών έως την 31η Αυγούστου 2028. Η παράταση αυτή κρίνεται εύλογη λόγω των σύνθετων τεχνικών και γραφειοκρατικών διαδικασιών (όπως εκπόνηση μελετών, έκδοση οικοδομικών αδειών και δημόσιες συμβάσεις έργων) που απαιτούνται για την αναβάθμιση των κτιρίων. Από την παράταση εξαιρούνται ρητά οι προδιαγραφές πυρασφάλειας. Για τη χορήγηση της παράτασης απαιτείται απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου με αυξημένη πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3), κατόπιν εισήγησης του δημάρχου. Η πρόβλεψη αυτή διασφαλίζει ότι η παράταση θα δίνεται μόνο εκεί όπου υπάρχει πραγματική τεχνική αδυναμία και αποδεδειγμένη πρόθεση του δήμου να ολοκληρώσει τα έργα, ενώ η αυξημένη πλειοψηφία απαιτεί ευρύτερη συναίνεση των δημοτικών παρατάξεων για ένα τόσο ευαίσθητο κοινωνικό ζήτημα.
Άρθρο 766 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Με το προτεινόμενο άρθρο παρέχονται οι αναγκαίες εξουσιοδοτήσεις για την αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος επιλογής και πρόσληψης προσωπικού των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών. Ειδικότερα, με την παρ. 1 προβλέπεται η δυνατότητα παράτασης της ισχύος των ηλεκτρονικών καταλόγων κατάταξης υποψηφίων έως δύο (2) επιπλέον έτη με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών. Η ρύθμιση αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση της συνέχειας και της απρόσκοπτης λειτουργίας του συστήματος στελέχωσης των δημοτικών δομών προσχολικής αγωγής σε περιπτώσεις κατά τις οποίες, για υπηρεσιακούς, οργανωτικούς ή άλλους αντικειμενικούς λόγους, δεν είναι εφικτή η έγκαιρη ολοκλήρωση νέας διαδικασίας κατάρτισης καταλόγων.

	Παράλληλα, παρέχεται η αναγκαία διοικητική ευελιξία για την ταχεία κάλυψη των αναγκών προσωπικού χωρίς να απαιτείται η επανάληψη χρονοβόρων διαδικασιών επιλογής. Με την παρ. 2 παρέχεται εξουσιοδότηση για την έκδοση προεδρικού διατάγματος με το οποίο καθορίζονται τα κριτήρια κατάταξης των υποψηφίων που συμμετέχουν στις διαδικασίες επιλογής προσωπικού με σειρά προτεραιότητας. Η επιλογή του κανονιστικού αυτού μέσου επιτρέπει την ολοκληρωμένη και ενιαία ρύθμιση των κριτηρίων αξιολόγησης και κατάταξης, με τρόπο που διασφαλίζει την αντικειμενικότητα, τη διαφάνεια, την αξιοκρατία και την ίση μεταχείριση των υποψηφίων. Περαιτέρω, προβλέπεται η δυνατότητα συνεκτίμησης, ως μοριοδοτούμενου κριτηρίου, της προηγούμενης απασχόλησης σε παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς των οικείων φορέων στο πλαίσιο της Δράσης «Πρωώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης», η οποία υλοποιείται σε συνέχεια της δράσης «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής». Η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί στην αναγνώριση της αποκτηθείσας επαγγελματικής εμπειρίας και της εξοικείωσης των εργαζομένων με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις και τις λειτουργικές ανάγκες των συγκεκριμένων δομών, συμβάλλοντας στη διατήρηση της διοικητικής και λειτουργικής συνέχειας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Με τις προτεινόμενες διατάξεις εξασφαλίζεται η αναγκαία κανονιστική ευελιξία για την εφαρμογή του νέου συστήματος επιλογής προσωπικού, ενώ παράλληλα διαμορφώνεται ένα σταθερό και διαφανές πλαίσιο αξιολόγησης των υποψηφίων, το οποίο ανταποκρίνεται στις ανάγκες στελέχωσης των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών.
Άρθρο 767 Μεταβατική διάταξη	Με το προτεινόμενο άρθρο θεσπίζονται οι αναγκαίες μεταβατικές ρυθμίσεις για την ομαλή μετάβαση από το ισχύον καθεστώς στελέχωσης των δημοτικών βρεφικών, παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών στο νέο σύστημα επιλογής προσωπικού που εισάγεται με τις διατάξεις του παρόντος Μέρους. Ειδικότερα, με την περ. α) προβλέπεται ότι η πρώτη πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την κατάρτιση των ηλεκτρονικών καταλόγων του Α.Σ.Ε.Π. εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών από τη δημοσίευση του προεδρικού διατάγματος που καθορίζει τα κριτήρια κατάταξης των υποψηφίων. Η πρόβλεψη αυτή αποσκοπεί στην ταχεία ενεργοποίηση του νέου συστήματος και στη δημιουργία των αναγκαίων καταλόγων υποψηφίων για την κάλυψη των αναγκών των φορέων. Με την περ. β) αντιμετωπίζεται η ανάγκη διασφάλισης της απρόσκοπτης λειτουργίας των δημοτικών βρεφικών, παιδικών και βρεφονηπιακών

	σταθμών κατά το μεταβατικό διάστημα έως την πλήρη εφαρμογή του νέου πλαισίου στελέχωσης. Για τον σκοπό αυτό προβλέπεται η δυνατότητα ανανέωσης των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου του προσωπικού που απασχολείται στους σταθμούς αυτούς στο πλαίσιο της δράσης «Πρώιμη και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση, καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης», η οποία υλοποιείται σε συνέχεια της δράσης «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής». Η δυνατότητα αυτή παρέχεται έως και το σχολικό έτος 2028-2029, προκειμένου να μην δημιουργηθούν κενά στη στελέχωση των δομών και να διασφαλιστεί η συνέχεια στην παροχή υπηρεσιών φροντίδας και προσχολικής αγωγής προς τα βρέφη, τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Παράλληλα, διευκρινίζεται ότι οι συμβάσεις αυτές διατηρούν τον χαρακτήρα τους ως συμβάσεων ορισμένου χρόνου και δεν δύναται να μετατραπούν σε συμβάσεις αορίστου χρόνου, σύμφωνα με τις συνταγματικές επιταγές και τη σχετική νομολογία. Περαιτέρω, προβλέπεται ότι οι εν λόγω συμβάσεις δεν υπόκεινται στους περιορισμούς των άρθρων 5 και 6 του π.δ. 164/2004, ώστε να καθίσταται δυνατή η ανανέωσή τους για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται για την ολοκλήρωση της μετάβασης στο νέο σύστημα στελέχωσης. Τέλος, με την περ. γ) καθορίζεται ειδική προθεσμία για την πρώτη εφαρμογή της διαδικασίας προγραμματισμού προσλήψεων, ορίζοντας ως καταληκτική ημερομηνία υποβολής των σχετικών αιτημάτων την 30ή Νοεμβρίου 2026. Η ρύθμιση αυτή κρίνεται αναγκαία προκειμένου να εξασφαλιστεί επαρκής χρόνος προσαρμογής των φορέων στις νέες διαδικασίες και να καταστεί δυνατή η έγκαιρη εκκίνηση των διαδικασιών στελέχωσης στο πλαίσιο του νέου συστήματος.
Άρθρο 768 Τελικές διατάξεις	Εισάγονται συμπληρωματικές ρυθμίσεις για την ορθολογική διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού των φορέων που λειτουργούν δημοτικούς παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς, καθώς και για την αντιμετώπιση ζητημάτων που συνδέονται με την οργανωτική και δημοσιονομική τους λειτουργία. Ειδικότερα, με την παρ. 1 παρέχεται η δυνατότητα στους φορείς λειτουργίας των σταθμών να συστήνουν πρόσθετες θέσεις τακτικού προσωπικού, πέραν των προβλεπόμενων για τη λειτουργία των δομών προσχολικής αγωγής. Η ρύθμιση αφορά προσωπικό που κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος απασχολείται με συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου σε ειδικότητες που δεν περιλαμβάνονται στον Πρότυπο Κανονισμό Λειτουργίας Δημοτικών Παιδικών και Βρεφονηπιακών Σταθμών και, ως εκ τούτου, δεν καλύπτονται από τις θέσεις που συστήνονται ειδικά για τη λειτουργία των σταθμών. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται στους φορείς η δυνατότητα να αξιοποιήσουν την υφιστάμενη εργασιακή εμπειρία και τεχνογνωσία προσωπικού που

	καλύπτει πάγιες διοικητικές ή υποστηρικτικές ανάγκες, συμβάλλοντας παράλληλα στη βελτίωση της διοικητικής τους επάρκειας. Περαιτέρω, προβλέπεται ότι οι θέσεις που συστήνονται αντιστοιχούν αριθμητικά στο υφιστάμενο προσωπικό των συγκεκριμένων κατηγοριών και εντάσσονται υποχρεωτικά στον κλάδο Διοικητικού/Οικονομικού, ειδικότητας Διοικητικού. Η επιλογή αυτή αποσκοπεί στην ενίσχυση των διοικητικών υπηρεσιών των φορέων, οι οποίες καλούνται να διαχειριστούν αυξημένες αρμοδιότητες οικονομικής διαχείρισης, προγραμματισμού, διοικητικής υποστήριξης και παρακολούθησης των δράσεων που σχετίζονται με τη λειτουργία των δομών προσχολικής αγωγής. Με την παρ. 2 καθορίζεται ότι το προσωπικό που θα διοριστεί στις ανωτέρω θέσεις τοποθετείται στις υπηρεσίες του οικείου φορέα σύμφωνα με τις υπηρεσιακές ανάγκες. Παράλληλα, παρέχεται προτεραιότητα στην κάλυψη αναγκών ανταποδοτικών υπηρεσιών, λαμβανομένης υπόψη της διαχρονικής ανάγκης ενίσχυσης κρίσιμων τομέων λειτουργίας των δήμων. Επιπλέον, προβλέπεται η δυνατότητα μετάταξης του προσωπικού αυτού από νομικά πρόσωπα προς τον οικείο δήμο, εφόσον υπάρχουν κενές οργανικές θέσεις, με σκοπό την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού και την κάλυψη υπηρεσιακών αναγκών σε επίπεδο δήμου. Τέλος, με την παρ. 3 προβλέπεται η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί προϋπολογισμού παιδικών σταθμών και στις κοινωφελείς επιχειρήσεις που λειτουργούν παιδικούς, βρεφικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς. Η ρύθμιση αποσκοπεί στη διασφάλιση ενιαίων κανόνων οικονομικής διαχείρισης και προγραμματισμού ανεξαρτήτως της νομικής μορφής του φορέα λειτουργίας των δομών, ενισχύοντας τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την αποτελεσματική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.
Τέλος στο Μέρος Δ' του Έκτου Βιβλίου εισάγονται ειδικότερες ρυθμίσεις που κρίνονται αναγκαίες για λόγους συστηματικής οργάνωσης και επικαιροποίησης του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, καθώς και για την αντιμετώπιση επιμέρους ζητημάτων που έχουν ανακύψει κατά την εφαρμογή του. Οι προτεινόμενες διατάξεις αποσκοπούν στη βελτίωση της συνοχής και της λειτουργικότητας της νομοθεσίας, στην προσαρμογή υφιστάμενων ρυθμίσεων σε νεότερα νομοθετικά δεδομένα και στη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των διοικητικών και αυτοδιοικητικών διαδικασιών.	
Άρθρο 769 Προσθήκη περίπτωσης για αναστολή κυρώσεων του άρθρου 128 του ν. 4759/2020- Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 128 ν. 4759/2020	Με το προτεινόμενο άρθρο προστίθεται περ. ζ) στο άρθρο 128 του ν. 4759/2020. Ειδικότερα, προστίθεται η περίπτωση των ακινήτων με χρήση δημόσιας πρωτοβάθμιας ή/και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με χρήση δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών που ανήκουν σε δήμους και νομικά πρόσωπα αυτών, καθώς και με χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων ή προνοιακών δομών που ανήκουν σε δήμους, στην αναστολή των κυρώσεων του άρθρου 128. Σκοπός είναι οι αυθαίρετες κατασκευές και αλλαγές χρήσης της Κατηγορίας 5 του άρθρου 96 του ν. 4495/2017 (Α' 167) που είναι προγενέστερες της 28ης.7.2011 να μπορούν να υπαχθούν στις διατάξεις του ν. 4495/2017 για αναστολή

	κυρώσεων στα ακίνητα, όπως αυτά περιγράφονται ανωτέρω, καθώς και στο υπό εξέταση άρθρο.
Άρθρο 770 Προσαρμογή Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Προσθήκη περ. ιη) στο άρθρο 23 και παρ. 10 στο άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος	Με τις προτεινόμενες διατάξεις εντάσσονται στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, για λόγους ενοποιημένης εφαρμογής και συστηματικής ερμηνείας τους, οι προβλέψεις για τη μη έκπτωση των επιχειρηματικών δαπανών της διαφημιζόμενης επιχείρησης, εφόσον η καταβολή των αναλογούντων τελών του άρθρου 417 του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δεν πραγματοποιείται εμπρόθεσμα σύμφωνα με το άρθρο 418 του ίδιου Κώδικα. Επιπρόσθετα προβλέπεται ότι οι επιχορηγήσεις προς τον θεσμό της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης» απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος.
Άρθρο 771 Απολαβές συνεργατών δήμων και περιφερειών- Κατάργηση παρ. 8 και αντικατάσταση παρ. 9 άρθρου 9 ν. 4354/2015	Με το υπό εξέταση άρθρο επέρχονται αλλαγές στον ν. 4354/2015. Συγκεκριμένα, καθορίζεται η μισθολογική κατάταξη στη βάση των αλλαγών που επέρχονται στους συνεργάτες των δήμων και περιφερειών (όπως ειδικοί συνεργάτες και επιστημονικοί συνεργάτες) με βάση τα τυπικά τους προσόντα και ενιαία για τους δήμους και τις περιφέρειες. Συγκεκριμένα, οι συνεργάτες δεν ξεκινούν όλοι από το ίδιο κλιμάκιο, αλλά κατατάσσονται ανάλογα με το επίπεδο σπουδών τους. Τα ακαδημαϊκά προσόντα δίνουν μισθολογικό πλεονέκτημα, καθώς όσο υψηλότερος ο τίτλος σπουδών, τόσο υψηλότερο το αρχικό μισθολογικό κλιμάκιο. Ξεχωρίζει η κατηγορία Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και επιχειρείται να αλλάξει το καθεστώς που υπήρχε και το οποίο ήταν πιο ασαφές και δυσμενέστερο για τους συνεργάτες δήμων έναντι των συνεργατών περιφερειαρχών ως προς τη μισθολογική τους κατάταξη.
Άρθρο 772 Παράταση διάρκειας ισχύος Μονάδας Σύνταξης και Εφαρμογής Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Τροποποίηση παρ. 5 άρθρου 39 ν. 5143/2024	Με την προτεινόμενη διάταξη παρατείνεται έως την 30ή Ιουνίου 2027 η διάρκεια ισχύος της παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 5143/2024, που αφορά στη σύσταση και λειτουργία της Μονάδας Σύνταξης και Εφαρμογής Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών. Η παράταση κρίνεται αναγκαία προκειμένου να ολοκληρωθεί απρόσκοπτα το έργο της Μονάδας, το οποίο παρουσιάζει αυξημένη θεσμική και τεχνική πολυπλοκότητα, καθώς και για να διασφαλιστεί η πληρότητα και η ποιότητα της κατάρτισης και εφαρμογής του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
Άρθρο 773 Καταργούμενες διατάξεις	Προβλέπονται οι διατάξεις που καταργούνται με την έναρξη ισχύος του παρόντος Κώδικα στις οποίες περιλαμβάνονται και όσες είχαν σιωπηρά καταργηθεί.
Άρθρο 774 Έναρξη ισχύος	Προβλέπεται η έναρξη ισχύος του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Δ. Έκθεση γενικών συνεπειών

18.	Οφέλη αξιολογούμενης ρύθμισης

			ΘΕΣΜΟΙ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	ΑΓΟΡΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΦΥΣΙΚΟ, ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΟΦΕΛΗ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΑΜΕΣΑ	Αύξηση εσόδων	X				X
		Μείωση δαπανών	X				X
		Εξοικονόμηση χρόνου	X	X	X		X
		Μεγαλύτερη αποδοτικότητα / αποτελεσματικότητα	X			X	X
		Άλλο					
	ΕΜΜΕΣΑ	Βελτίωση παρεχόμενων υπηρεσιών	X	X	X	X	X
		Δίκαιη μεταχείριση πολιτών	X		X		X
		Αυξημένη αξιοπιστία / διαφάνεια θεσμών	X	X	X		X
		Βελτιωμένη διαχείριση κινδύνων	X				X
		Άλλο					

Σχολιασμός / ποιοτική αποτίμηση:

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Πρώτου επιφέρουν την ενοποίηση και συστηματοποίηση του πλαισίου οργάνωσης της τοπικής αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης, καθώς και του εκλογικού συστήματος και των σχετικών διαδικασιών. Με την αποσαφήνιση των κανόνων που διέπουν τη σύσταση και συγκρότηση των Ο.Τ.Α. και τη ρύθμιση της δημοτικότητας, ενισχύεται η ασφάλεια δικαίου και μειώνεται η διοικητική πολυπλοκότητα. Παράλληλα, η εισαγωγή σύγχρονων εκλογικών διαδικασιών, ιδίως με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, και η ενίσχυση της διαφάνειας στις εκλογικές δαπάνες συμβάλλουν στην ενδυνάμωση της δημοκρατικής νομιμοποίησης, της συμμετοχής των πολιτών και της αξιοπιστίας της εκλογικής διαδικασίας.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Δεύτερου διαμορφώνουν ένα σαφές και λειτουργικό σύστημα διακυβέρνησης των δήμων και των περιφερειών, με τον προσδιορισμό των οργάνων διοίκησης, των αρμοδιοτήτων τους και των διαδικασιών λειτουργίας τους. Η κωδικοποίηση και ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου για τα νομικά πρόσωπα της τοπικής αυτοδιοίκησης διασφαλίζουν ενιαία και αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία τους. Επιπλέον, η ρύθμιση της καταστατικής θέσης των αιρετών και των συνεργατών τους ενισχύει τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την εύρυθμη άσκηση των καθηκόντων τους, συμβάλλοντας συνολικά στη βελτίωση της ποιότητας της τοπικής διακυβέρνησης.

BIBΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Τρίτου συμβάλλουν στη σαφή οριοθέτηση και συστηματική καταγραφή των αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών, καθώς και στη διαμόρφωση ενός ευέλικτου πλαισίου άσκησής τους. Μέσω της εισαγωγής σύγχρονων διοικητικών εργαλείων και μορφών συνεργασίας, ενισχύονται η αποτελεσματικότητα και η προσαρμοστικότητα της τοπικής διοίκησης. Παράλληλα, η ενσωμάτωση ειδικών αρμοδιοτήτων σε ενιαίο κανονιστικό πλαίσιο περιορίζει τον κατακερματισμό της νομοθεσίας και διευκολύνει την εφαρμογή της, συμβάλλοντας στην καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και στην αποδοτικότερη άσκηση των τοπικών δημόσιων πολιτικών.

BIBΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Τέταρτου επιτυγχάνουν τη συνολική αναμόρφωση και ενοποίηση του πλαισίου οικονομικής διοίκησης των δήμων και των περιφερειών, από την κατάρτιση έως την εκτέλεση και την παρακολούθηση του προϋπολογισμού. Η συστηματική ρύθμιση των εσόδων και των διαδικασιών είσπραξης, σε συνδυασμό με την εισαγωγή σύγχρονων πληροφοριακών συστημάτων, ενισχύει τη διαφάνεια, την εισπραξιμότητα και την αποδοτικότητα της οικονομικής λειτουργίας. Επιπλέον, η καθιέρωση μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης και η ρύθμιση της διαχείρισης της περιουσίας και των συμβάσεων συμβάλλουν στη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, στη βελτίωση της λογοδοσίας και στη βιώσιμη οικονομική λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

BIBΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Πέμπτου θεσπίζουν ένα ολοκληρωμένο και αντικειμενικό πλαίσιο ελέγχου νομιμότητας και πειθαρχικής ευθύνης των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η σύσταση και λειτουργία της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας και η αξιοποίηση πληροφοριακών συστημάτων ενισχύουν την αμεροληψία, τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα του ελεγκτικού έργου. Παράλληλα, η σαφής οριοθέτηση των διαδικασιών εποπτείας και πειθαρχικού ελέγχου ενισχύει την ασφάλεια δικαίου και τη λογοδοσία των αιρετών οργάνων, διασφαλίζοντας την ορθή και σύννομη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

BIBΛΙΟ ΕΚΤΟ

Οι αξιολογούμενες ρυθμίσεις του Βιβλίου Έκτου διαμορφώνουν ένα ενιαίο πλαίσιο γενικών διατάξεων που διατρέχει το σύνολο του Κώδικα, διασφαλίζοντας τη συνοχή, τη συστηματικότητα και την ενιαία ερμηνεία των επιμέρους ρυθμίσεων. Η καθιέρωση κοινών κανόνων εφαρμογής και η υποχρεωτική αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών ενισχύουν τη διαφάνεια, την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα της διοικητικής δράσης. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του Κώδικα και βελτιώνεται η συνολική λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης.

			ΘΕΣΜΟΙ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	ΑΓΟΡΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΦΥΣΙΚΟ, ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΟΣΤΟΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	Σχεδιασμός / προετοιμασία	X				
		Υποδομή / εξοπλισμός	X				
		Προσλήψεις / κινητικότητα	X				
		Ενημέρωση εκπαίδευση εμπλεκόμενων					
		Άλλο					
	ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ & ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	Στήριξη και λειτουργία διαχείρισης	X				
		Διαχείριση αλλαγών κατά την εκτέλεση					
		Κόστος συμμετοχής στη νέα ρύθμιση					
		Άλλο					

Σχολιασμός / ποιοτική αποτίμηση:

20.	Κίνδυνοι αξιολογούμενης ρύθμισης

			ΘΕΣΜΟΙ, ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ	ΑΓΟΡΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΑ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ	ΦΥΣΙΚΟ, ΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	ΝΗΣΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	Αναγνώριση / εντοπισμός κινδύνου					
		Διαπίστωση συνεπειών κινδύνων στους στόχους					
		Σχεδιασμός αποτροπής / αντιστάθμισης κινδύνων					

		Άλλο					
	ΜΕΙΩΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	Πιλοτική εφαρμογή					
		Ανάδειξη καλών πρακτικών κατά την υλοποίηση της ρύθμισης					
		Συνεχής αξιολόγηση διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων					
		Άλλο					

Σχολιασμός / ποιοτική αποτίμηση:

Από την αξιολόγηση των προτεινόμενων ρυθμίσεων δεν προκύπτουν ουσιώδεις ή συστημικοί κίνδυνοι που να δύνανται να επηρεάσουν την αποτελεσματική εφαρμογή τους ή την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων τους. Οι παρεμβάσεις κινούνται κατά κύριο λόγο στο επίπεδο της κωδικοποίησης, ενοποίησης και εκσυγχρονισμού υφιστάμενων διατάξεων, καθώς και της αποσαφήνισης διαδικασιών και αρμοδιοτήτων, περιορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την κανονιστική αβεβαιότητα και την πολυπλοκότητα του ισχύοντος πλαισίου.

Επιπλέον, η εισαγωγή σύγχρονων διοικητικών εργαλείων, και πληροφοριακών συστημάτων, καθώς και η συστηματική οργάνωση των διαδικασιών διοίκησης, οικονομικής διαχείρισης και ελέγχου, ενισχύουν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη δυνατότητα παρακολούθησης της εφαρμογής των ρυθμίσεων, λειτουργώντας προληπτικά έναντι ενδεχόμενων δυσλειτουργιών. Οι προβλεπόμενες ρυθμίσεις είναι συμβατές με το ισχύον συνταγματικό και δημοσιονομικό πλαίσιο και λαμβάνουν υπόψη την υφιστάμενη διοικητική πρακτική και επιχειρησιακή ικανότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τυχόν επιμέρους προκλήσεις που ενδέχεται να ανακύψουν κατά το αρχικό στάδιο εφαρμογής, ιδίως σε σχέση με την προσαρμογή των εμπλεκόμενων φορέων σε νέες ψηφιακές διαδικασίες ή οργανωτικές μεταβολές, εκτιμάται ότι είναι περιορισμένης έκτασης και αντιμετωπίσιμες μέσω προβλεπόμενων μηχανισμών υποστήριξης και καθοδήγησης όπως η συναφθείσα προγραμματική σύμβαση μεταξύ του Υπουργείου Εσωτερικών, της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας και της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης. Αντικείμενο της εν λόγω προγραμματικής σύμβασης είναι η συνεργασία των συμβαλλομένων φορέων για την εκπόνηση και εφαρμογή Προγράμματος Υποστήριξης της Μεταρρύθμισης του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το οποίο περιλαμβάνει ενημέρωση του πολιτικού και υπηρεσιακού προσωπικού της τοπικής αυτοδιοίκησης, την υλοποίηση συναντήσεων σε έξι (6) πόλεις της χώρας, με τη συμμετοχή των αιρετών των δήμων και των περιφερειών και στελεχών αυτών την εκπόνηση οδικού χάρτη κ.ά.

Συνολικά, η δομή και το περιεχόμενο των προτεινόμενων ρυθμίσεων συμβάλλουν στη μείωση των υφιστάμενων κινδύνων και ενισχύουν τις προϋποθέσεις για την ομαλή και αποτελεσματική εφαρμογή τους.

21.	Γνώμες ή πορίσματα αρμόδιων υπηρεσιών και ανεξάρτητων αρχών (ηλεκτρονική επισύναψη). Ειδική αιτιολογία σε περίπτωση σημαντικής απόκλισης μεταξύ της γνωμοδότησης και της αξιολογούμενης ρύθμισης.
	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας, Ένωση Περιφερειών, Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Σύλλογος Εργαζομένων Περιφερειών Ελλάδας.

Ε. Έκθεση διαβούλευσης

22.	Διαβούλευση κατά τη διάρκεια της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας από την έναρξη κατάρτισης της αξιολογούμενης ρύθμισης μέχρι την υπογραφή από τους συναρμόδιους Υπουργούς	
r	Συνεργασία με άλλα υπουργεία / υπηρεσίες	
r	Συνεργασία με κοινωνικούς φορείς / Ανεξάρτητες Αρχές	Λήφθηκε υπόψη η υπ' αριθμ. 892/20.2.2026 εισήγηση της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Οικονομική Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) από την οποία ζητήθηκε η υποβολή γνώμης σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 82 του Συντάγματος. Υιοθετήθηκε πρόταση της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) σχετικά με το άρθρο 574, με την οποία ζητήθηκε η ρητή αναφορά της αναπηρίας μεταξύ των κριτηρίων επιλογής των δικαιούχων, καθώς κρίθηκε ότι οι έννοιες της «κατάστασης υγείας» και της «αναπηρίας» δεν ταυτίζονται και ότι η ειδική μνεία της αναπηρίας συμβάλλει στη μεγαλύτερη σαφήνεια και πληρότητα της ρύθμισης. Για τον λόγο αυτό, η παρ. 1 του άρθρου 574 συμπληρώθηκε με την προσθήκη της αναπηρίας

	στα ενδεικτικώς αναφερόμενα κριτήρια επιλογής των δικαιούχων. Υιοθετήθηκε πρόταση σχετικά με το άρθρο 576 για την αναδιατύπωση της παρ. 1, ώστε να διατηρείται η ρητή αναφορά στην οικονομική αδυναμία και να προβλέπονται επίσης λόγοι αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής του δήμου, καθώς κρίθηκε ότι η προτεινόμενη προσαρμογή βελτιώνει τη νομοτεχνική σαφήνεια της διάταξης, διατηρώντας παράλληλα τον ευρύ και ενιαίο χαρακτήρα των κοινωνικών λόγων παραχώρησης. Για τον λόγο αυτό, η παρ. 1 του άρθρου 576 αναδιατυπώθηκε αναλόγως.
r	Διεθνής διαβούλευση

23.	Σχόλια στο πλαίσιο της διαβούλευσης μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας www.opengov.gr (ηλεκτρονική επισύναψη της έκθεσης)		
	Το σχέδιο νόμου αναρτήθηκε σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση την Τετάρτη 20.5.2026 και ήταν ανοικτό σε σχόλια έως την Πέμπτη 4.6.2026 και ώρα 9:00 π.μ. Το σύνολο των χιλίων οκτακοσίων ενενήντα επτά (1897) σχολίων είναι προσβάσιμα στην ιστοσελίδα https://www.opengov.gr/yges/?p=9775 .		
	Επί των γενικών αρχών («επί της αρχής») της αξιολογούμενης ρύθμισης	Αριθμός συμμετασχόντων	Επί της αρχής του σχεδίου του Κώδικα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης υποβλήθηκαν συνολικά επτά (7) σχόλια, δύο (2) εκ των οποίων αφορούσαν στο Μέρος Γ' και πέντε (5) στο Μέρος Δ' του Βιβλίου Έκτου.
		Σχόλια που υιοθετήθηκαν	Έχουν υιοθετηθεί σχόλια τα οποία αφορούσαν το κανονιστικό αντικείμενο σαράντα (40) άρθρων και τα οποία οδήγησαν σε ανάλογες τροποποιήσεις.
		Σχόλια που δεν υιοθετήθηκαν (συμπεριλαμβανομένης επαρκούς αιτιολόγησης)	Δεν έχουν υιοθετηθεί σχόλια τα οποία αφορούσαν το κανονιστικό αντικείμενο εκατόν εξήντα άρθρων (160), καθώς το περιεχόμενο των σχολίων δεν συνάδει με την κατεύθυνση του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
	Επί των άρθρων της αξιολογούμενης ρύθμισης	Αριθμός συμμετασχόντων	Επί άρθρων του σχεδίου του Κώδικα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης υποβλήθηκαν χίλια οκτακόσια ενενήντα σχόλια (1890).
			1. Επί του Βιβλίου Πρώτου:

		α) στο Μέρος Α' υποβλήθηκαν ογδόντα (80) σχόλια, β) στο Μέρος Β' υποβλήθηκαν εκατόν εβδομήντα (170) σχόλια, γ) στο Μέρος Γ' υποβλήθηκε ένα (1) σχόλιο, 2. Επί του Βιβλίου Δεύτερου: α) στο Μέρος Α' υποβλήθηκαν τριακόσια πενήντα ένα (351) σχόλια, β) στο Μέρος Β' υποβλήθηκαν διακόσια έντεκα (211) σχόλια, γ) στο Μέρος Γ' υποβλήθηκαν εκατόν τέσσερα (104) σχόλια. 3. Επί του Βιβλίου Τρίτου: α) στο Μέρος Α' υποβλήθηκαν τριάντα έξι (36) σχόλια, β) στο Μέρος Β' υποβλήθηκαν δεκατέσσερα (14) σχόλια, γ) στο Μέρος Γ' υποβλήθηκαν πενήντα τρία (53) σχόλια. 4. Επί του Βιβλίου Τέταρτου: α) στο Μέρος Α' υποβλήθηκαν εννέα (9) σχόλια, β) στο Μέρος Β' υποβλήθηκαν εκατόν πενήντα οκτώ (158) σχόλια, γ) στο Μέρος Γ' υποβλήθηκαν εκατόν τριάντα έξι (136) σχόλια, δ) στο Μέρος Δ' υποβλήθηκαν πενήντα εννέα (59) σχόλια, ε) στο Μέρος Ε' υποβλήθηκαν τριάντα εννέα (39) σχόλια, στ) στο Μέρος ΣΤ' υποβλήθηκαν είκοσι τρία (23) σχόλια, 5. Επί του Βιβλίου Πέμπτου: α) στο Μέρος Α' υποβλήθηκαν σαράντα έξι (46) σχόλια, β) στο Μέρος Β' υποβλήθηκαν εκατόν σαράντα τέσσερα (144) σχόλια, 6. Επί του Βιβλίου Έκτου: α) στο Μέρος Α' υποβλήθηκαν διακόσια πενήντα τέσσερα (254) σχόλια, β) στο Μέρος Β' υποβλήθηκαν δυο (2) σχόλια.
	Σχόλια που υιοθετήθηκαν	1. Επί του Βιβλίου Πρώτου:

		α) στο Μέρος Α' και ειδικά επί του άρθρου 8, διατυπώθηκαν σχόλια περί επανεξέτασης των κριτηρίων κατηγοριοποίησης των δήμων, τα οποία έγιναν μερικώς αποδεκτά, με την προσθήκη επιπλέον κριτηρίου για την υπαγωγή δήμων στην κατηγορία των ορεινών. β) στο Μέρος Β' και ειδικά επί του άρθρου 32, διατυπώθηκαν σχόλια που επικροτούν τη μονομελή εκπροσώπηση σε δημοτικές κοινότητες έως τριακοσίων (300) κατοίκων, αντί διακοσίων (200) που θεσπίστηκε και ίσχυσε μόνο για την τρέχουσα αυτοδιοικητική περίοδο 2023- 2028, καθώς εκτιμούν ότι το μονομελές αιρετό όργανο διευκολύνει την καλύτερη εκπροσώπηση των κατοίκων στις μικρές πληθυσμιακά κοινότητες. Επί του άρθρου 42, διατυπώθηκε πλήθος σχολίων που αφορούν στην απάλειψη κωλυμάτων εκλογιμότητας για χαμηλόβαθμους αξιωματικούς, τα οποία και έγιναν αποδεκτά. Επί του άρθρου 47, διατυπώθηκαν σχόλια περί διαγραφής της πρόβλεψης συμμετοχής στις αυτοδιοικητικές εκλογές υποψηφίων άνευ σταυρού προτίμησής. Τα σχόλια έγιναν μερικώς αποδεκτά, καθώς η συγκεκριμένη πρόβλεψη μετατράπηκε από υποχρεωτική σε δυνητική για τις περιφέρειες και τους δήμους. 2. Επί του Βιβλίου Δεύτερου: α) στο Μέρος Α' και ειδικά επί της περ. αε) της παρ. 2 του άρθρου 138, υποβλήθηκαν σχόλια για την προσθήκη του περιφερειάρχη ως κατά περίπτωση αρμόδιου για την άσκηση ενδίκων μέσων στις περιπτώσεις δικών που αφορούν στον προσδιορισμό ή τη μετατροπή της εργασιακής σχέσης μεταξύ εργαζομένων και της περιφέρειας. Τα σχόλια έγιναν δεκτά καθώς η παράλειψη της αναφοράς στον περιφερειάρχη έγινε εκ παραδρομής. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκε πληθώρα σχολίων προκειμένου να περιληφθούν στην εξαίρεση από την υποχρεωτική άσκηση ενδίκων μέσων περιπτώσεις δικών που αφορούν στον νομικό χαρακτηρισμό της εργασιακής σχέσης

		απασχολούμενων σε κοινωνικές δομές Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Τα σχόλια έγιναν αποδεκτά, με σχετική προσθήκη επί του νέου άρθρου 731 του προτεινόμενου σχεδίου νόμου, στις εξαιρέσεις από την άσκηση ενδίκων μέσων, υπό την προϋπόθεση ότι: α) οι ενάγοντες - εργαζόμενοι απασχολούνται σε κοινωνικές, τεχνικές, πολιτιστικές και ανταποδοτικές υπηρεσίες, καθώς και σε υπηρεσίες πρασίνου και αθλητισμού, β) έχουν απασχοληθεί από 1η.1.2023, τουλάχιστον δύο (2) έτη συνολικά κατά τη δημοσίευση του νόμου και γ) εφόσον διοριστούν, δεν μπορούν να μετακινηθούν σε οργανικές μονάδες με άλλο αντικείμενο για διάστημα τουλάχιστον έξι (6) ετών από την ημερομηνία δημοσίευσης της πράξης διορισμού τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Επί του άρθρου 151, διατυπώθηκαν σχόλια που εισηγούνται τη διεξαγωγή της συνεδρίασης απολογισμού πεπραγμένων έως την 30ή Ιουνίου, το οποίο αποτελεί και τη διατύπωση του εν λόγω άρθρου, συνεπώς το σχόλιο έχει ήδη υιοθετηθεί. Επί του άρθρου 153, το σχόλιο της της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) περί συμπερίληψης εκπροσώπων των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στις γνωμοδοτικές επιτροπές των δήμων και των περιφερειών γίνεται δεκτό. Προς ενίσχυση της συμμετοχικότητας και της αντιπροσωπευτικότητας των εν λόγω συλλογικών οργάνων, η διάταξη συμπληρώθηκε ώστε να προβλέπεται ρητά η συμμετοχή των ανωτέρω εκπροσώπων ως κοινωνικών φορέων της περιοχής. Επί του άρθρου 155, το σχόλιο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) περί συμπερίληψης εκπροσώπων των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στις διαδικασίες διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων της Επιστημονικής Επιτροπής Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσεων γίνεται δεκτό. Προς ενίσχυση της αντιπροσωπευτικότητας και της κοινωνικής συμμετοχής, η διάταξη προβλέπει ρητά τη

			συμμετοχή των εν λόγω οργανώσεων στο πλαίσιο του συντονισμού της διαβούλευσης με φορείς και της ενσωμάτωσης των σχετικών αποτελεσμάτων στο έργο της Επιτροπής, ιδίως σε ζητήματα που αφορούν στην προστασία των ευπαθών ομάδων σε καταστάσεις κινδύνων και κρίσεων. Επί του άρθρου 156, το σχόλιο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) περί συμπερίληψης των νέων με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις στις δράσεις και στις προτεραιότητες των συμβουλίων νέων γίνεται δεκτό. Η σχετική πρόβλεψη ενσωματώθηκε και στο έργο των συμβουλίων νέων εμπίπτουν πλέον ρητά και τα ζητήματα που αφορούν στους νέους με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις, διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή και την ανάδειξη των αναγκών τους στο πλαίσιο της τοπικής πολιτικής για τη νεολαία. Επί του άρθρου 172, το σχόλιο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) περί συμπερίληψης των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις στις διαδικασίες της Συνέλευσης Κατοίκων Δημοτικής Κοινότητας γίνεται δεκτό. Η σχετική μέριμνα για την προστασία και υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία και χρόνιες παθήσεις ενσωματώνεται ρητά στο πλαίσιο των προτεινόμενων δράσεων κοινωνικής πολιτικής, διασφαλίζοντας την ισότιμη συμμετοχή και την κατάλληλη αντιμετώπιση των αναγκών τους στο επίπεδο της τοπικής κοινότητας. Επί του άρθρου 177, το σχόλιο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.) περί συμπερίληψης των οργανώσεων των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους στον δημόσιο διάλογο στο πλαίσιο των δημοτικών δημοψηφισμάτων γίνεται δεκτό. Η διάταξη ήδη προβλέπει ρητά τη δυνατότητα συμμετοχής των εν λόγω οργανώσεων ως φορέων της κοινωνίας των πολιτών, διασφαλίζοντας την ισότιμη και ουσιαστική συμμετοχή τους στη διαβούλευση επί των ερωτημάτων του δημοψηφίσματος.

			Στο Μέρος Β' και ειδικά επί του άρθρου 227, διατυπώθηκε σχόλιο περί αντικατάστασης του όρου «Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης» από τον όρο «Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων» (Α.Π.Δ.Ε.), καθώς η χρήση του όρου Α.Π.Δ.Ε. είναι ορθότερη διότι αποδίδει το πλήρες εύρος της χρηματοδοτικής αρμοδιότητας των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης (Π.Τ.Α.), η οποία δεν περιορίζεται μόνο στο εθνικό σκέλος (ΕΠΑ) αλλά εκτείνεται και στο συγχρηματοδοτούμενο. Το σχόλιο έγινε αποδεκτό. Επί του άρθρου 230, υιοθετήθηκαν σχόλια περί της δυνατότητας και όχι αποκλειστικότητας κάλυψης θέσεων διευθυντών στα Π.Τ.Α. από αποσπασμένους υπαλλήλους. Το εδάφιο αναδιατυπώθηκε προκειμένου να διατηρηθεί η υφιστάμενη πρόβλεψη ως ισχύει και σήμερα. Επίσης, επί του ίδιου άρθρου υιοθετήθηκαν σχόλια και προστέθηκε προς αποσαφήνιση η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων μίσθωσης έργου για την εκτέλεση προγράμματος ή σύμβασης που αναλαμβάνει το Π.Τ.Α. Επί των άρθρων 255 και 256, τα σχόλια που αφορούσαν την ανάγκη διασφάλισης της νομικής συμβατότητας και άρσης της σύγκρουσης με τις διατάξεις του Μέρους ΣΤ' του Βιβλίου Τετάρτου έγιναν δεκτά, καθώς διαπιστώθηκε ασάφεια ως προς την αρμοδιότητα του Γενικού Διευθυντή της Δημοτικής Επιχείρησης Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) για τη σύναψη συμβάσεων με τη διαδικασία της απευθείας ανάθεσης έως του ποσού των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ. Με την προτεινόμενη τροποποίηση αποσαφηνίζεται το πεδίο αρμοδιότητας του Γενικού Διευθυντή και διασφαλίζεται η αυτοτέλεια άσκησής της εντός του ανωτέρω χρηματικού ορίου, επιτυγχάνοντας παράλληλα την πλήρη εναρμόνιση των γενικών διατάξεων περί συμβάσεων με το ειδικό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Δ.Ε.Υ.Α. Επί του άρθρου 256, υποβλήθηκαν σχόλια σχετικά με την προβλεπόμενη αμοιβή των Γενικών Διευθυντών Δ.Ε.Υ.Α. Τα σχόλια υιοθετήθηκαν εν

		μέρει, καθώς προβλέφθηκε, ως εναλλακτική δυνατότητα, ο υπολογισμός των αμοιβών τους σύμφωνα με τις απολαβές των διευθυντών του δημοσίου τομέα, προσαυξημένες κατά πέντε τοις εκατό (5%), μετά από απόφαση του διοικητικού συμβουλίου. Επί του άρθρου 270, υποβλήθηκαν σχόλια περί παράτασης του χρόνου υποβολής των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στο διοικητικό συμβούλιο. Τα σχόλια υιοθετήθηκαν και η διάταξη τροποποιήθηκε ώστε η προθεσμία υποβολής των χρηματοοικονομικών καταστάσεων στο διοικητικό συμβούλιο προς έγκριση, να συναρτάται ρητά με την εκάστοτε ισχύουσα καταληκτική ημερομηνία υποβολής της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και ο χρόνος εναρμονίστηκε με τα προβλεπόμενα της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 4803/2014 (Α' 251), περί χρόνου ενημέρωσης λογιστικών αρχείων. Επί του άρθρου 289, διατυπώθηκαν σχόλια που εισηγούνται την εξαίρεση των εταιριών που υλοποιούν προγράμματα LEADER από τον μετασχηματισμό σε αναπτυξιακούς οργανισμούς. Τα σχόλια έγιναν αποδεκτά με σχετική προσθήκη στο άρθρο 188. Επί του άρθρου 290, διατυπώθηκε σχόλιο ως προς την παρ. 8 του άρθρου 287 σχετικά με το ποια θα είναι η εργασιακή αντιμετώπιση του τακτικού προσωπικού που υπηρετεί σε αναπτυξιακό οργανισμό σε περίπτωση λύσης αυτού. Το σχόλιο υιοθετήθηκε με αναδιατύπωση της παρ. 8 του άρθρου 287 προς αποσαφήνιση της ρύθμισης. γ) Στο Μέρος Γ' και ειδικά επί του άρθρου 297, διατυπώθηκε σχόλιο με το οποίο ζητούνταν να διατηρηθούν οι μέρες άδειας του πρόεδρου συμβουλίου δημοτικής κοινότητας άνω των δυο χιλιάδων (2.000) κατοίκων αμετάβλητες, δηλαδή εξήντα (60), αντί τριάντα (30), που προβλέπονται στο σχέδιο νόμου. Το σχόλιο έγινε μερικώς δεκτό, καθώς δεν έγινε αλλαγή του χρόνου, αλλά απαλείφθηκε η

			πρόβλεψη για μείωση των αποδοχών, ανάλογα με τις ληφθείσες μέρες αδείας. Επί του άρθρου 301, διατυπώθηκαν σχόλια με τα οποία ζητούνταν διεύρυνση της δυνατότητας απόσπασης δημοτικών συμβούλων στον τόπο εκλογής τους, εφόσον πρόκειται όχι μόνο για νησιωτικό, αλλά και για ορεινό δήμο. Τα σχόλια έγιναν αποδεκτά με τη συμπερίληψη στη ρύθμιση τόσο των ορεινών όσο και των παραμεθόριων δήμων. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν σχόλια με τα οποία ζητούνταν η αναγνώριση της θητείας των δημάρχων και περιφερειαρχών ως χρόνος πραγματικής υπηρεσίας: α) για όσους διοριστούν μετά τη θητεία τους σε φορείς του δημόσιου τομέα και β) για όσους έχουν ήδη διατελέσει δήμαρχοι ή περιφερειάρχες. Τα σχόλια έγιναν δεκτά με σχετική διεύρυνση της πρόβλεψης. Επί του άρθρου 302, διατυπώθηκαν σχόλια τα οποία αφορούσαν τις αποδοχές των γενικών γραμματέων δήμων, συνδέσμων, καθώς και γενικών και ειδικών γραμματέων περιφερειών, με τα οποία τίθεται αίτημα αμοιβής για υπερωριακή απασχόληση και έξοδα παράστασης για την παράστασή τους στα συλλογικά όργανα των δήμων και περιφερειών. Το σχόλιο έγινε μερικώς αποδεκτό, καθώς προβλέφθηκε στην παρ. 4 του άρθρου 305 η δυνατότητα έκδοσης κοινής απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών για την αναπροσαρμογή του ανώτατου ποσοστού καθορισμού των απολαβών τους, στη βάση της αντιμισθίας του δημάρχου ή του περιφερειάρχη, αντίστοιχα. 3. Επί του Βιβλίου Τρίτου: α) Στο Μέρος Α΄ έγιναν αποδεκτά ορισμένα σχόλια που διατυπώθηκαν επί του Παραρτήματος των Αρμοδιοτήτων Δήμων και Περιφερειών, μεταξύ των οποίων κάποια που αφορούσαν την εφαρμογή διατάξεων περί αλιείας και άλλα την επισήμανση ότι δεν ανήκει στις αρμοδιότητες των Δήμων η εφαρμογή του Κεφαλαίου Ζ΄ του ν. 4412/2016 (Α΄ 147) για τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος εντός τουριστικών καταλυμάτων και

		εντός εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν. 4276/2014 (Α' 147). Επί του άρθρου 311, το σχόλιο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), περί ρητής συνεκτίμησης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων των οργάνων διοίκησης των δήμων και των περιφερειών γίνεται δεκτό. Η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται ήδη στη διάταξη, η οποία προβλέπει ρητά ότι τα όργανα διοίκησης λαμβάνουν υπόψη τις διεθνείς συμβάσεις που έχουν κυρωθεί από τη χώρα, συμπεριλαμβανομένης της ανωτέρω Σύμβασης, διασφαλίζοντας τη συμμόρφωση της τοπικής αυτοδιοίκησης με το ισχύον διεθνές και εθνικό πλαίσιο δικαιωμάτων. Επί του άρθρου 317, έγινε αποδεκτό το σχόλιο για τη συμπλήρωση του «τεκμηρίου της καθημερινότητας» και συμπεριλήφθηκε η αναφορά της φροντίδας των ατόμων με αναπηρία. β) Στο Μέρος Β', έγιναν αποδεκτά τα σχόλια αναφορικά με τη βελτίωση των άρθρων 328 και 329 σε θέματα διοίκησης του προσωπικού της κοινής υπηρεσίας και του Διευθυντή. γ) Στο Μέρος Γ', επί του άρθρου 356, έγιναν αποδεκτά σχόλια για τη συμπερίληψη της περ. ιθ) της παρ. 2 του άρθρου 38 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας (Κ.Ο.Κ., ν. 5209/2025, Α' 100) καθώς και ολόκληρου του άρθρου 63 του Κ.Ο.Κ. στις αρμοδιότητες της δημοτικής αστυνομίας. 4. Επί του Βιβλίου Τέταρτου: Στο Μέρος Β' επί του άρθρου 383, το σχόλιο της Ελληνικής Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου γίνεται δεκτό. Προς αποσαφήνιση και ορθή νομοτεχνική διατύπωση της περ. γ) της παρ. 8 του εν λόγω άρθρου η διάταξη αναδιατυπώθηκε σύμφωνα με το προτεινόμενο λεκτικό, ώστε να προβλέπει ρητά ότι η σχετική αναφορά αφορά στην παραχώρηση από τις αρμόδιες Κτηματικές Υπηρεσίες της απλής χρήσης αιγιαλού–παραλίας σε τρίτους, σύμφωνα με τα

		οριζόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 5092/2024 (Α' 33). Τα σχόλια που διατυπώθηκαν περί της κατάργησης του δυνητικού Τέλους Περιφερειακής Ανάπτυξης, καθώς η τυχόν επιβολή του θα οδηγήσει σε επιπλέον επιβάρυνση της ακίνητης περιουσίας και απώλεια εισοδήματος των υπόχρεων, έγιναν αποδεκτά και η σχετική διάταξη απαλείφθηκε από το σώμα του προτεινόμενου σχεδίου νόμου. Με την εν λόγω διαγραφή, καθίσταται αδύνατη οποιαδήποτε επιπλέον επιβάρυνση των ακινήτων. Σημειώνεται ότι τα εν λόγω σχόλια αφορούσαν στο άρθρο 477 του Μέρους Γ', ωστόσο υποβλήθηκαν στο Μέρος Β' μαζί με τις λοιπές παρατηρήσεις επί των τελών, λόγος για τον οποίο συνεξετάζονται και παρατίθενται στο παρόν σημείο. Επί του άρθρου 393, υποβλήθηκαν παρατηρήσεις από δήμους, οι οποίοι προσκόμισαν αναλυτικά οικονομικά στοιχεία σχετικά με τα έσοδα που εισπράττουν από το υφιστάμενο Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π.) και τον Φόρο Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων (Φ.Η.Χ.). Από τα στοιχεία αυτά προέκυψε ότι ορισμένοι κυρίως αστικοί δήμοι, οι οποίοι είχαν αξιοποιήσει διαχρονικά τη δυνατότητα επιβολής αυξημένων συντελεστών Φ.Η.Χ., προκειμένου να χρηματοδοτήσουν σημαντικές δημοτικές λειτουργίες και υποδομές, κατά τη μετάβαση στο νέο σύστημα του Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.) θα αντιμετωπίσουν σημαντική μείωση εσόδων ακόμη και με εφαρμογή του ανώτατου συντελεστή μηδέν κόμμα εβδομήντα τοις χιλίοις (0,70‰) αυτού. Η παρατήρηση αυτή κρίθηκε ιδιαίτερα σημαντική ως προς τη δημοσιονομική της διάσταση και ανέδειξε την ανάγκη θέσπισης ειδικής δικλίδας προστασίας για την ομαλή μετάβαση στο νέο σύστημα επιβολής Τ.Τ.Α.. Για τον λόγο αυτό έγινε δεκτό σχετικό αίτημα και προστέθηκε ειδική ρήτρα δημοσιονομικής διασφάλισης. Σύμφωνα με τη νέα προσθήκη στη διάταξη, όταν από ειδική έκθεση της οικονομικής υπηρεσίας του δήμου προκύπτει ότι η επιβολή του τέλους με τον ανώτατο συντελεστή μηδέν κόμμα εβδομήντα τοις χιλίοις (0,70‰) οδηγεί σε εκτιμώμενα ετήσια έσοδα χαμηλότερα του ενενήντα

		πέντε τοις εκατό (95%) των συνολικώς εισπραχθέντων εσόδων από Τ.Α.Π. και Φ.Η.Χ. του οικονομικού έτους 2025, το δημοτικό συμβούλιο δύναται, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση, να καθορίζει υψηλότερο συντελεστή, αποκλειστικά μέχρι του σημείου που απαιτείται για την επίτευξη του ανωτέρω ποσοστού. Με τη ρύθμιση αυτή επιτυγχάνεται η αναγκαία ισορροπία μεταξύ της μεταρρυθμιστικής επιδίωξης για απλούστερο, διαφανέστερο και δικαιότερο σύστημα τοπικών πόρων και της ανάγκης διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των δήμων. Παράλληλα, αποτρέπεται η δημιουργία δημοσιονομικών κενών που θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη χρηματοδότηση κρίσιμων τοπικών υπηρεσιών προς τους πολίτες. Επί του άρθρου 395, διατυπώθηκε προβληματισμός σχετικά με την απόδοση του Τ.Τ.Α. στις περιπτώσεις μίσθωσης ακινήτων και, ειδικότερα, ως προς την πιθανότητα η αφαίρεση του τέλους από το καταβαλλόμενο μίσθωμα να δημιουργήσει ζητήματα απεικόνισης στα πληροφοριακά συστήματα της φορολογικής διοίκησης. Η παρατήρηση αυτή κρίθηκε εύλογη ως προς την ανάγκη αποφυγής ερμηνευτικών δυσχερειών και έγινε αποδεκτή. Για τον λόγο αυτό προστέθηκε ρητή πρόβλεψη στην παρ. 2, σύμφωνα με την οποία το «τέλος αφαιρείται από το καταβαλλόμενο μίσθωμα, εκτός αν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά στη σύμβαση μίσθωσης». Με τη νομοτεχνική αυτή βελτίωση διατηρείται η σαφής φορολογική υποχρέωση που συνδέεται με την ιδιοκτησία του ακινήτου, ενώ παράλληλα παρέχεται στα συμβαλλόμενα μέρη η αναγκαία ευχέρεια να ρυθμίζουν διαφορετικά την οικονομική επιβάρυνση στο πλαίσιο της μισθωτικής τους σχέσης. Β) Στο Μέρος Γ' Επί του άρθρου 470, διατυπώθηκαν παρατηρήσεις σχετικά με τη συμπερίληψη των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου (Μ.Ε.Ε.) στη διαδικασία της Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (Ε.Δ.Ε.). Οι παρατηρήσεις έγιναν δεκτές, καθώς η σχετική

		πρόβλεψη είχε περιληφθεί εκ παραδρομής στη διάταξη και έγινε η σχετική διαγραφή. Ειδικότερα, η αρμοδιότητα διενέργειας Ε.Δ.Ε. αναγνωρίζεται αποκλειστικά στις Μ.Ε.Ε. των Υπουργείων, σύμφωνα με το άρθρο 39 του ν. 4622/2019 (Α' 133). Αντιθέτως, οι Μ.Ε.Ε. των Ο.Τ.Α. διέπονται από τον ν. 4795/2021 (Α' 62), ο οποίος ρυθμίζει το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου χωρίς να τους απονέμει αρμοδιότητες ανακριτικού ή πειθαρχικού χαρακτήρα, όπως η διενέργεια Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης (παρ. 2 του άρθρου 10 του ν. 4795/2021). Κατόπιν τούτου, η αναφορά στις Μ.Ε.Ε. απαλείφθηκε από τη διάταξη, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμβατότητά της με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και να αποσαφηνιστεί το πεδίο άσκησης των αρμοδιοτήτων των Μ.Ε.Ε. των Ο.Τ.Α. Επί του άρθρου 507, υποβλήθηκαν σχόλια σχετικά με την αναρμοδιότητα των Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου (Μ.Ε.Ε.) των Ο.Τ.Α. για τη διενέργεια διαχειριστικών ελέγχων. Οι παρατηρήσεις έγιναν δεκτές, καθώς η σχετική πρόβλεψη είχε περιληφθεί εκ παραδρομής στη διάταξη. Ειδικότερα, η διάταξη τροποποιήθηκε και οι Μ.Ε.Ε. εξαιρέθηκαν από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης, δεδομένου ότι η αρμοδιότητα διενέργειας στοχευμένων οικονομικών και διαχειριστικών ελέγχων δημοσίων υπολόγων και δημοσίων διαχειρίσεων ανατίθεται αποκλειστικά στις Μ.Ε.Ε. των Υπουργείων, σύμφωνα με την υποπερ. εε' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 39 του ν. 4622/2019. Αντιθέτως, οι Μ.Ε.Ε. των Ο.Τ.Α. διέπονται από τον ν. 4795/2021, ο οποίος ρυθμίζει το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου και δεν προβλέπει αντίστοιχη αρμοδιότητα διενέργειας οικονομικών ή διαχειριστικών ελέγχων (παρ. 2 του άρθρου 10 του ν. 4795/2021). Κατά συνέπεια, η σχετική αναφορά απαλείφθηκε, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμβατότητα της διάταξης με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και να αποσαφηνιστεί η διάκριση μεταξύ των αρμοδιοτήτων εσωτερικού ελέγχου και των οικονομικών ή διαχειριστικών ελέγχων. Επί του άρθρου 509, διατυπώθηκε σχόλιο περί πρόβλεψης απαλλαγής μόνο για λόγους ανωτέρας βίας και περί πρόβλεψης απαλλαγής σε

		στρατευμένους και ανηλίκους [παρ. 6 του άρθρου 6 του Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (Κ.Ε.Δ.Ε., ν. 4978/2022, Α' 190)]. Το σχόλιο υιοθετήθηκε ως προς το δεύτερο σκέλος, καθώς για λόγους πληρότητας και συστηματικής συνέπειας της διάταξης, κρίθηκε εύλογη η συμπερίληψη των ειδικών προβλέψεων απαλλαγής για στρατευμένους και ανηλίκους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 6 του άρθρου 6 του Κ.Ε.Δ.Ε. Περαιτέρω, ως προς το πρώτο σκέλος του σχολίου, το οποίο δεν υιοθετήθηκε σημειώνεται ότι το άρθρο 509 εισάγει ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο για τους Ο.Τ.Α. ως προς την απαλλαγή από επιβαρύνσεις εκπρόθεσμης καταβολής και, ως εκ τούτου, δεν τίθεται ζήτημα πλήρους και αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων του Κ.Ε.Δ.Ε., δεδομένου ότι πρόκειται για ειδικότερη ρύθμιση που λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της δημοτικής και περιφερειακής διοίκησης. Για τον λόγο αυτό διατηρείται τροποποιημένη η υφιστάμενη πρόβλεψη της παρ. 3 του άρθρου 174 του ν. 3463/2006 (Α' 114), σύμφωνα με την οποία παρέχεται δυνατότητα απαλλαγής από προσαυξήσεις εκπρόθεσμης καταβολής όταν η καθυστέρηση οφείλεται στη μη επίδοση της ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας στον οφειλέτη, που αντιστοιχεί στην υφιστάμενη «ατομική ειδοποίηση»-ταμειακή βεβαίωση. Υπό το πρίσμα αυτό, η συμπερίληψη της περίπτωσης «ατομικής ειδοποίησης υπερημερίας και μη περιέλευσης αυτής αποδεδειγμένα σε γνώση του οφειλέτη με οποιονδήποτε τρόπο» κρίνεται αναγκαία, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία της χρηστής διοίκησης και των δικαιωμάτων του διοικουμένου. Γ) Στο Μέρος Δ' Επί του άρθρου 541, διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με την με τον ρόλο των Μ.Ε.Ε. στον έλεγχο των στοιχείων του Κόμβου Επιδόσεων και την υποχρεωτική ένταξη του συγκεκριμένου ελέγχου στο ετήσιο πρόγραμμα εργασιών των Μ.Ε.Ε., καθώς και ως προς τη συμβατότητα της αρχικής διατύπωσης με τον ν. 4795/2021 και τις αρχές λειτουργικής ανεξαρτησίας των Μ.Ε.Ε. Τα σχόλια έγιναν δεκτά. Ειδικότερα, η αρχική πρόβλεψη περί υποχρεωτικής

		διενέργειας ελέγχου εγκυρότητας των υποβαλλόμενων στοιχείων στο πλαίσιο του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου τροποποιήθηκε, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμβατότητα της ρύθμισης με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου και ιδίως με τις διατάξεις του ν. 4795/2021 που κατοχυρώνουν την επιχειρησιακή και λειτουργική ανεξαρτησία των Μ.Ε.Ε. και τη διαμόρφωση του ετήσιου προγράμματος βάσει αξιολόγησης κινδύνων και προτεραιοτήτων. Υπό το πρίσμα αυτό, η διάταξη αναδιαμορφώθηκε, ώστε να μην καθιερώνει δεσμευτικά συγκεκριμένη ελεγκτική ενέργεια στο πλαίσιο του ετήσιου προγραμματισμού, αλλά να προβλέπει έλεγχο επάρκειας της τεκμηρίωσης και δυνατότητας επαλήθευσης των υποβληθέντων στοιχείων, διατηρώντας παράλληλα τη λειτουργική συμβολή των Μ.Ε.Ε. στη διαδικασία. Δ) Στο Μέρος Ε΄ Επί του νυν άρθρου 548, υποβλήθηκαν σχόλια αναφορικά με την πρόβλεψη ελάχιστης διάρκειας δωρεάν παραχώρησης ακινήτων προς ναυταθλητικά σωματεία για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δώδεκα (12) έως δεκαπέντε (15) ετών, τα οποία έγιναν αποδεκτά. Ειδικότερα, επισημάνθηκε ότι η μικρής διάρκειας παραχώρηση δεν διασφαλίζει σταθερό πλαίσιο λειτουργίας των ναυταθλητικών σωματείων ούτε επιτρέπει την ένταξή τους σε χρηματοδοτικά εργαλεία, ευρωπαϊκά προγράμματα, προγράμματα του Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.) ή τραπεζική χρηματοδότηση, για τα οποία απαιτείται μακροχρόνιο και ασφαλές καθεστώς χρήσης των εγκαταστάσεων. Επιπλέον, λήφθηκε υπόψη ότι τα ναυταθλητικά σωματεία έχουν ήδη πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές και εγκαταστάσεις κοινής ωφέλειας, οι οποίες προϋποθέτουν εύλογο χρονικό ορίζοντα απόσβεσης και λειτουργικής αξιοποίησης. Για τον λόγο αυτό, στις διατάξεις του νομοσχεδίου προβλέφθηκε ειδικά ότι η δωρεάν παραχώρηση ακινήτων προς ναυταθλητικά σωματεία, τα οποία φέρουν την ειδική αθλητική αναγνώριση του άρθρου 8 του ν. 2725/1999 (Α΄ 121) και είναι

		εγγεγραμμένα στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αθλητικών Σωματείων του άρθρου 142 του ν. 4714/2020 (Α' 148), δεν δύναται να έχει διάρκεια μικρότερη των δεκαπέντε (15) ετών. Παράλληλα, προβλέφθηκε η δυνατότητα απευθείας εκμίσθωσης του ίδιου ακινήτου στον παραχωρησιούχο φορέα μετά τη λήξη της διάρκειας παραχώρησης, υπό τις προϋποθέσεις του νόμου. Περαιτέρω, έγινε αποδεκτό το σχόλιο περί ανάγκης διασφάλισης της συνέχειας των υφιστάμενων παραχωρήσεων, ώστε να μην ανατραπεί η λειτουργία των ήδη εγκατεστημένων ναυταθλητικών σωματείων. Για τον λόγο αυτό εισήχθη άρθρο 604, σύμφωνα με το οποίο οι ενεργές συμβάσεις δωρεάν παραχώρησης χρήσης ακινήτων προς τα ως άνω ναυταθλητικά σωματεία, που λήγουν στο τέλος της τρέχουσας αυτοδιοικητικής περιόδου, παρατείνονται αυτοδικαίως για χρονικό διάστημα έως δέκα (10) έτη από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Επί του ίδιου άρθρου (νυν άρθρο 548) διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με τους φορείς στους οποίους είναι δυνατή η δωρεάν παραχώρηση χρήσης ακινήτων δήμων και περιφερειών και, ιδίως, ως προς την ανάγκη επικαιροποίησης και εξειδίκευσης των προϋποθέσεων που αφορούν τους αθλητικούς φορείς. Το σχόλιο έγινε δεκτό. Ειδικότερα, η διάταξη αναδιατυπώθηκε προκειμένου να προσδιορίζονται με σαφήνεια οι δικαιούχοι της παραχώρησης και να εναρμονίζεται με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο στον τομέα του αθλητισμού. Για τον σκοπό αυτό, προβλέφθηκε ότι δικαιούχοι δύνανται να είναι αθλητικοί σύλλογοι οι οποίοι διαθέτουν την ειδική αθλητική αναγνώριση του άρθρου 8 του ν. 2725/1999 και είναι εγγεγραμμένοι στο Ηλεκτρονικό Μητρώο Αθλητικών Σωματείων του άρθρου 142 του ν. 4714/2020. Παράλληλα, για λόγους πληρότητας και συστηματικής οργάνωσης της διάταξης, συμπεριλήφθηκαν ρητώς και οι πολιτιστικοί σύλλογοι που ασκούν αποκλειστικά δραστηριότητα κοινωφελούς χαρακτήρα ή δραστηριότητα που προάγει τα τοπικά συμφέροντα. Με τις ανωτέρω τροποποιήσεις ενισχύεται η ασφάλεια δικαίου, διασφαλίζεται η διαφάνεια ως προς τους φορείς που δύνανται να ωφεληθούν από την παραχώρηση και

		επικαιροποιείται το κανονιστικό πλαίσιο σύμφωνα με την ισχύουσα αθλητική νομοθεσία. Επί του ίδιου άρθρου (νυν άρθρο 548) το σχόλιο της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.), περί ρητής συμπερίληψης στη διάταξη των οργανώσεων ατόμων με αναπηρία, ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, έγινε δεκτό, δια συμπλήρωσης διευκρίνισης στην κατ' άρθρο ανάλυση του παρόντος. Συγκεκριμένα, προστέθηκε ειδική διευκρίνιση ότι στην έννοια των «άλλων νομικών προσώπων» περιλαμβάνονται και οι οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, ατόμων με χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους, καθώς και κάθε άλλος φορέας που διαθέτει νομική προσωπικότητα, ανεξαρτήτως της ειδικότερης νομικής του μορφής. Η ρητή αναφορά των εν λόγω οργανώσεων στο κείμενο της διάταξης, δεν κρίθηκε αναγκαία δεδομένου ότι αυτές ήδη καταλαμβάνονται από τη γενική διατύπωση, η οποία διασφαλίζει ευρύτερο και ενιαίο πεδίο εφαρμογής. Επί του νυν άρθρου 554, διατυπώθηκαν σχόλια με τα οποία ζητήθηκε η κατάργηση των προβλέψεων περί διάρκειας και παράτασης των μισθώσεων ιδιωτικών ακινήτων από δήμους και περιφέρειες, με την αιτιολογία ότι οι ρυθμίσεις αυτές θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε υπέρμετρη και αναγκαστική δέσμευση της ιδιωτικής περιουσίας για χρονικό διάστημα που ενδέχεται να φθάνει έως και τα είκοσι επτά (27) έτη. Η διάταξη αναδιαμορφώθηκε προς ενίσχυση της σαφήνειας και των εγγυήσεων προστασίας των εκμισθωτών, χωρίς να μεταβάλλεται ο βασικός σκοπός της, καθώς η ανωτέρω ερμηνεία των σχολίων δεν ανταποκρινόταν στο περιεχόμενο της αρχικής ρύθμισης. Η παρ. 3 προέβλεπε διάρκεια μίσθωσης έως δώδεκα (12) έτη και δυνατότητα παράτασης για επιπλέον δώδεκα (12) έτη, ενώ η παρ. 6 προέβλεπε τη δυνατότητα μονομερούς παράτασης από τον Ο.Τ.Α. για χρονικό διάστημα έως τριών (3) ετών μετά τη λήξη της μίσθωσης. Η δυνατότητα παράτασης της παρ. 3 δεν λειτουργούσε αυτοδίκαια ούτε ανεξάρτητα από τη βούληση του εκμισθωτή, καθώς η συμμετοχή στη διαδικασία μίσθωσης και η αποδοχή των όρων της επαφίενται αποκλειστικά στη βούληση του ιδιοκτήτη του ακινήτου. Συνεπώς, η αναφορά σε

			υποχρεωτική δέσμευση διάρκειας είκοσι επτά (27) ετών θα ίσχυε με τη συνδρομή διαδοχικών προϋποθέσεων και, ιδίως, τη συναίνεση του εκμισθωτή στην παράταση της αρχικής μίσθωσης. Σε κάθε περίπτωση, η μονομερής παράταση της παρ. 6 περιορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε τρία (3) έτη μετά τη λήξη της μίσθωσης και δεν αποτελεί γενικό μηχανισμό υποχρεωτικής δέσμευσης της ιδιωτικής περιουσίας. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τις επισημάνσεις που διατυπώθηκαν κατά τη διαβούλευση, κρίθηκε σκόπιμο να αποσαφηνιστεί περαιτέρω το περιεχόμενο της διάταξης. Για τον λόγο αυτό προβλέφθηκε ρητά ότι η παράταση της μίσθωσης πέραν της αρχικής διάρκειας δύναται να χορηγείται μόνο κατόπιν απόφασης του αρμοδίου συλλογικού οργάνου και με τη ρητή συναίνεση του εκμισθωτή στους όρους της παράτασης. Παράλληλα, αναδιατυπώθηκε η ρύθμιση περί πρόωρης λύσης της μίσθωσης, ώστε να διασφαλίζεται ότι η υποχρέωση καταβολής μισθωμάτων παύει μόνο μετά την πραγματική απόδοση της ελεύθερης χρήσης του ακινήτου στον εκμισθωτή. Τέλος, επισημαίνεται ότι η δυνατότητα σύναψης και παράτασης μακροχρόνιων μισθώσεων για τη στέγαση δημοσίων υπηρεσιών δεν αποτελεί καινοτομία του παρόντος Κώδικα, αλλά ακολουθεί πάγια νομοθετική επιλογή που απαντάται και στο καθεστώς μισθώσεων του Δημοσίου, σύμφωνα με τον ν. 3130/2003 (Α' 76). Επί του άρθρου 556, το σχόλιο της Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ) γίνεται δεκτό. Προς ορθή ρύθμιση του πλαισίου άσκησης του δικαιώματος εκμετάλλευσης κυλικίων εντός κτηρίων που στεγάζουν υπηρεσίες των δήμων και περιφερειών, προστέθηκε νέο, τελευταίο εδάφιο, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι, για τα ακίνητα αρμοδιότητας ΕΤΑΔ που παραχωρούνται ή εκμισθώνονται στους ανωτέρω φορείς, το σχετικό δικαίωμα ασκείται από την ΕΤΑΔ σύμφωνα με τον κανονισμό της, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση παραχώρησης ή μίσθωσης.

		Επί του άρθρου 577, το σχόλιο της Εταιρείας Ακινήτων Δημοσίου έγινε αποδεκτό προς εναρμόνιση με την πρόσφατη νομολογία και σε συμμόρφωση με την απόφαση 1617/2025 του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ), με την οποία επιλύθηκε το ζήτημα της διάκρισης των αρμοδιοτήτων επί κοινοχρήστων χώρων. Ως εκ τούτου, η παρ. 1 του εν λόγω άρθρου αναδιαμορφώθηκε, αποτρέποντας έτσι ερμηνευτικές ασάφειες κατά την εφαρμογή της διάταξης. Επί των άρθρων 592 και 596, υποβλήθηκαν σχόλια αναφορικά με τον ακριβή προσδιορισμό των συνεπειών της φράσης «σε βάρος του τελευταίου πλειοδότη/μειοδότη και του εγγυητή του». Προς άρση κάθε ερμηνευτικής αμφισβήτησης, διευκρινίστηκε στην κατ' άρθρο ανάλυση της αιτιολογικής έκθεσης της παρούσας Ανάλυσης Συνεπειών Ρύθμισης και στα αντίστοιχα άρθρα αυτής, ότι τα πρόσωπα αυτά συνευθύνονται αλληλεγγύως και εις ολόκληρον για την αποκατάσταση της σχετικής ζημίας του φορέα. Συγκεκριμένα, η ευθύνη τους εκτείνεται: α) στην κάλυψη της τυχόν ελάσσονος διαφοράς (για την πλειοδοτική δημοπρασία) μεταξύ του τιμήματος της αρχικής κατακύρωσης και του τελικού επιτευχθέντος τιμήματος της επαναληπτικής δημοπρασίας, β) στην κάλυψη της τυχόν επιπλέον επιβάρυνσης (για τη μειοδοτική δημοπρασία που θα προκύψει για τον φορέα από το αποτέλεσμα της νέας (επαναληπτικής) διαδικασίας, σε σχέση με την αρχική οικονομική προσφορά, γ) στην κάλυψη του συνόλου των δαπανών και εξόδων που απαιτούνται για την προετοιμασία, τη δημοσίευση, τη διοργάνωση και τη διεξαγωγή της επαναληπτικής δημοπρασίας. Επί του άρθρου 603, διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με την ανάγκη διασφάλισης της συνέχισης της εκμετάλλευσης περιπτέρων και κυλικίων που έχουν περιέλθει, λόγω θανάτου του αρχικού δικαιούχου, σε μέλη της οικογένειάς του, καθώς και σχετικά με την αντιμετώπιση πρακτικών ζητημάτων που έχουν ανακύψει κατά την εφαρμογή του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου. Ειδικότερα, κατά τη δημόσια

		διαβούλευση αναδείχθηκε ότι η επικείμενη λήξη των χρονικών παρατάσεων που είχαν χορηγηθεί με προηγούμενες νομοθετικές παρεμβάσεις θα μπορούσε να οδηγήσει σε αιφνίδια απώλεια της δυνατότητας εκμετάλλευσης των σχετικών αδειών από συζύγους, τέκνα και λοιπά προστατευόμενα πρόσωπα, τα οποία στηρίζουν σε αυτές σημαντικό μέρος της οικονομικής τους δραστηριότητας και του βιοπορισμού τους. Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη προστασίας των δικαιολογημένων προσδοκιών των υφιστάμενων δικαιούχων, καθώς και την ανάγκη ομαλής μετάβασης στο ισχύον καθεστώς, κρίθηκε σκόπιμη η πρόβλεψη πρόσθετης μεταβατικής περιόδου. Με τη νέα ρύθμιση παρέχεται παράταση της διάρκειας ισχύος των αδειών εκμετάλλευσης που είχαν διατηρηθεί σε ισχύ κατ' εφαρμογή του άρθρου 47 του ν. 4954/2022 (Α' 136), καθώς και αντίστοιχη παράταση των υφιστάμενων μισθωτικών σχέσεων που συνδέονται με αυτές. Παράλληλα, προβλέπεται ειδική μεταβατική μέριμνα για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες εκκρεμούν ενέργειες της διοίκησης σχετικά με την έκδοση νέας πράξης παραχώρησης ή την κατάργηση θέσης, ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία κενού νομιμότητας ή η αιφνίδια διακοπή της δραστηριότητας λόγω καθυστερήσεων που δεν οφείλονται στους ενδιαφερομένους. Στο Μέρος Στ', επί του άρθρου 635, διατυπώθηκε σχόλιο περί αναδιατύπωσης της παρ. 1, η οποία συμπαρασύρει και την παρ. 3. Το σχόλιο υιοθετήθηκε καθώς η χρήση των όρων που ενσωματώθηκαν είναι τεχνικά πιο ακριβής και περισσότερο ευθυγραμμισμένη με τη λογική του π.δ. 54/2018 (Α' 103). 4. Επί του Βιβλίου Πέμπτου: α) Στο Μέρος Α' και ειδικά επί της περ. β' της παρ. 1 του νυν άρθρου 686, έγινε αποδεκτό σχόλιο και συμπληρώθηκε διατύπωση ότι οι αιτήσεις προς μετάταξη των υπαλλήλων στις Αυτοτελείς Υπηρεσίες Εποπτείας (Α.Υ.Ε.) Ο.Τ.Α. υποβάλλονται στο Υπουργείο Εσωτερικών. Έγιναν δεκτά σχόλια για τη διεύρυνση των ειδικοτήτων του κλάδου ΠΕ Μηχανικών και τη

		συμπερίληψη του κλάδου ΤΕ Διοικητικού Λογιστικού, περιλαμβάνοντας οποιαδήποτε ειδικότητα. γ) Στο Μέρος Β΄ και ειδικά επί του νυν άρθρου 721, σχετικά με τις ειδικές προβλέψεις για την προστασία των ζώων, τα σχόλια που διατυπώθηκαν έγιναν αποδεκτά, εν μέρει, καθώς η διάταξη τροποποιήθηκε και διευκρινίστηκε ότι η μη άσκηση ποινικής δίωξης, για αδικήματα που τελούνται δια παραλείψεως, αφορά σε περιστατικά σχετικά με την πρόκληση σωματικής βλάβης ή φθοράς ξένης περιουσίας από αδέσποτα ζώα συντροφιάς. Η πρόβλεψη κατέστη αναγκαία, καθώς ο φόβος ενδεχόμενης ποινικής δίωξης για τα ανωτέρω περιστατικά λειτούργησε αποτρεπτικά για την ορθή εφαρμογή των προβλεπόμενων διαδικασιών του ν.4830/2021 (Α΄ 169). Επιπλέον, οι ενδεχόμενες ποινικές ευθύνες που θα μπορούσαν να έχουν ακόμη και οι υπάλληλοι, έχουν καταστήσει δυσχερή έως αδύνατη τη στελέχωση των υπηρεσιών αυτών με κατάλληλο προσωπικό. Η προτεινόμενη διάταξη δεν θίγει την ενδεχόμενη αστική ευθύνη που έχουν οι δήμοι, η οποία κρίνεται κατά περίπτωση από τα αρμόδια δικαστήρια. Επί του νυν άρθρου 731, διατυπώθηκαν σχόλια που επικροτούν τη ρύθμιση περί παρέμβασης του Δημοσίου στις δίκες που αφορούν τον χαρακτηρισμό της εργασιακής σχέσης των συμβασιούχων Ο.Τ.Α., προκειμένου να διαφυλαχθεί η αξιοκρατική διαδικασία προσλήψεων μέσω του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.). 5. Επί του Βιβλίου Έκτου: α) Στο Μέρος Α΄ και ειδικά επί του άρθρου 755 διατυπώθηκε σχόλιο που επικροτεί την κύρωση του πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας.
	Σχόλια που δεν υιοθετήθηκαν (συμπεριλαμβανομένης επαρκούς αιτιολόγησης)	Έχουν διατυπωθεί γενικής φύσης σχόλια που αναφέρονται στη δραστηριότητα και λειτουργία των Δ.Ε.Υ.Α., στη λειτουργία και την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των δημοτικών κοινοτήτων και στη δομή του σχεδίου του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναφορικά με την υποστελέχωση

		από ειδικό προσωπικό των δήμων και των περιφερειών, για τη συγκρότηση Περιφερειακής Ενότητας Βορείου Έβρου. Τα εν λόγω σχόλια μελετήθηκαν αλλά κρίθηκε ότι δεν συνάδουν με την πολιτική κατεύθυνση σύνταξης του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. 1. Επί του Βιβλίου Πρώτου: α) Στο Μέρος Α' και ειδικά επί του άρθρου 4, διατυπώθηκαν σχόλια για τη δημιουργία Περιφερειακής Ενότητας Βορείου Αιγαίου. Η πρόταση αυτή δεν αποτελεί αντικείμενο του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς δεν υπεισέρχεται σε αλλαγές ως προς τη διοικητική διαίρεση της αυτοδιοίκησης και ως εκ τούτου, δεν μπορεί να υιοθετηθεί. Επί της περ. α' της παρ. 2 του άρθρου 8 διατυπώθηκε σχόλιο περί του ότι ο Δήμος Τροιζηνίας - Μεθάνων δεν θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στους νησιωτικούς δήμους. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς η συγκεκριμένη πρόβλεψη είναι σήμερα ισχύουσα, χωρίς να δημιουργεί ζητήματα εφαρμογής. Επί του άρθρου 13, διατυπώθηκαν σχόλια για τη σύσταση δημοτικής κοινότητας Ολυμπιακού Χωριού στον Δήμο Αχαρνών, τα οποία δεν υιοθετήθηκαν, καθώς οι γεωγραφικές ή διοικητικές αλλαγές στη δομή των δήμων και περιφερειών δεν αποτελούν αντικείμενο του παρόντος Κώδικα. Επιπλέον, με το άρθρο 13 καθορίζεται ρητά η πάγια διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί στις εν θέματι περιπτώσεις. Επίσης, διατυπώθηκε αίτημα για δυνατότητα αναγνώρισης οικισμού σε δημοτική κοινότητα, χωρίς την προηγούμενη απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, το οποίο δεν υιοθετείται, καθώς το δημοτικό συμβούλιο είναι το κυρίαρχο όργανο διοίκησης των τοπικών υποθέσεων της χωρικής αρμοδιότητας του οικείου δήμου. Επί του άρθρου 15, διατυπώθηκε σχόλιο περί πρότασης σύστασης Περιφερειακού Συμβουλίου Αντιπλημμυρικού Συντονισμού. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, αφενός διότι στο άρθρο 155 διατηρείται η υφιστάμενη σήμερα Επιστημονική Επιτροπή Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων

			και Κρίσεων στις Περιφέρειες με παρεμφερείς αρμοδιότητες και, αφετέρου, διότι με τον ν. 4662/2020 (Α' 27) περί του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, έχει τεθεί ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη συνεργασία κράτους, αυτοδιοίκησης και λοιπών θεσμικών φορέων ως προς τα θιγόμενα στο σχόλιο ζητήματα. Επί του άρθρου 16, διατυπώθηκε σχόλιο αναφορικά με τη σύνθεση της Επιτροπής Ορίων, το οποίο δεν υιοθετήθηκε, διότι, λαμβάνοντας υπόψη και την κατάργηση των Ειρηνοδικείων της χώρας, έχει επιλεγεί η όσο το δυνατόν πιο επιστημονική καταγραφή των ορίων, εντός του πλαισίου των ειδικών μορφολογικών χαρακτηριστικών, τα οποία αναδεικνύονται από τους οικείους Δημάρχους. Τέλος, σύμφωνα με την παρ. 4 παρέχεται η δυνατότητα στους δήμους να ασκήσουν προσφυγή κατά της απόφασης της Επιτροπής Ορίων στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο. Επί του άρθρου 21, διατυπώθηκε σχόλιο αναφορικά με τη κατάργηση της πρόβλεψης της διευτούς μόνιμης κατοικίας σε έναν δήμο ώστε να τελεστεί η μεταδημότευση του ενδιαφερόμενου σε αυτόν. Το σχόλιο δεν υιοθετείται, καθώς δεν αποτελεί μια διοικητική μόνη πρακτική αλλά αναδεικνύει τον δεσμό που πρέπει να έχει ο κάτοικος ενός δήμου με αυτόν, ώστε να γίνει δημότης του με όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αυτή φέρει. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκε σχόλιο περί της επέκτασης δυνατότητας μεταδημότευσης για λόγους υποψηφιότητας - η οποία δίδεται στους υποψήφιους δημάρχους και περιφερειάρχες - και στους δημοτικούς και περιφερειακούς συμβούλους. Το σχόλιο δεν υιοθετείται καθώς προκρίνεται η σύνθεση των μελών του διοικητικού και περιφερειακού συμβουλίου να αποτελείται από αιρετούς που έχουν πραγματικό δεσμό με τον τόπο. β) Στο Μέρος Β' και, συγκεκριμένα, επί του άρθρου 32 διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να αντικατασταθεί ο όρος «εκπρόσωπος» δημοτικής κοινότητας έως τριακοσίων (300) κατοίκων από τον

		όρο «πρόεδρος». Δεδομένου ότι στις δημοτικές κοινότητες έως τριακοσίων (300) κατοίκων δεν υφίσταται συμβούλιο, στο οποίο να προεδρεύει κάποιος, το σχόλιο δεν υιοθετείται, καθώς θεωρείται ορθότερος ο όρος «εκπρόσωπος», ο οποίος υποδηλώνει την εκπροσώπηση του συνόλου των κατοίκων από το μονοπρόσωπο αιρετό όργανο, δηλαδή τον «εκπρόσωπο». Επίσης, στο ίδιο άρθρο διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να διατηρηθεί το πληθυσμιακό όριο των διακοσίων (200) αντί των τριακοσίων (300) κατοίκων για τις δημοτικές κοινότητες που εκπροσωπούνται από μονοπρόσωπο αιρετό όργανο. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς το όριο των τριακοσίων (300) κατοίκων ίσχυσε από το 2011 έως το 2023, χωρίς να δημιουργεί ζητήματα υποεκπροσώπησης. Εξάλλου, σε κοινότητες τέτοιου πληθυσμού, οι κάτοικοι μπορούν να εκπροσωπηθούν αποτελεσματικά και αμεσότερα από έναν άνθρωπο, δίνοντας μεγαλύτερη ευελιξία στην ανάδειξη των προβλημάτων της κοινότητας. Επί του άρθρου 33 διατυπώθηκαν σχόλια για την ανάθεση επιπλέον αρμοδιοτήτων στους εκπροσώπους των δημοτικών κοινοτήτων. Τα σχόλια αφενός δεν σχετίζονται με το υπό εξέταση άρθρο, αφετέρου δεν υιοθετούνται στο οικείο άρθρο στο οποίο αναφέρονται. Οι αρμοδιότητες που έχουν αποδοθεί διαχρονικά στους εκπροσώπους (ή προέδρους) δημοτικών κοινοτήτων, από την κατάργηση των κοινοτήτων ως αυτοτελών αυτοδιοικητικών δομών έως σήμερα, δηλαδή σταδιακά από το 1999 και, εν συνεχεία το 2011, κρίνεται σκόπιμο να παραμείνουν αμετάβλητες, καθώς η οργανωτική αναδιάρθρωση της αυτοδιοίκησης, έχει πλέον διαμορφώσει ένα σταθερό πλαίσιο λειτουργίας που εξασφαλίζει ενιαία εποπτεία και διοίκηση, καλύτερη στελέχωση, συντονισμό και οικονομίες κλίμακας σε επίπεδο δήμου, απαραίτητα στοιχεία προκειμένου οι δήμοι να συνεχίσουν να λειτουργούν στην πορεία των ετών, ως συμπαγείς και φερέγγυοι οργανισμοί. Επί του άρθρου 35, διατυπώθηκαν σχόλια περί μεταφοράς της διεξαγωγής των αυτοδιοικητικών εκλογών τον Μάιο ή τον Οκτώβριο. Τα σχόλια δεν

			έγιναν αποδεκτά, καθώς σκοπός της μεταφοράς της εκλογικής διαδικασίας τον Νοέμβριο είναι να συντμηθεί στο ελάχιστο δυνατό το διάστημα μεταξύ της έναρξης της προεκλογικής περιόδου και της ανάληψης καθηκόντων από τις νέες αυτοδιοικητικές αρχές, προκειμένου η λειτουργία των δήμων και των περιφερειών να διαταράσσεται για τον ελάχιστο δυνατό χρόνο. Σημειώνεται ότι κατά το διάστημα ενός μήνα πριν από τη διεξαγωγή των εκλογών και μέχρι την εγκατάσταση των νέων αρχών, το δημοτικό και περιφερειακό συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις μόνο για τις απολύτως έκτακτες και επείγουσες ανάγκες, καθώς και για την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων. Συνεπώς όσο μεγαλύτερο είναι αυτό το διάστημα, τόσο περισσότερο επηρεάζεται η απρόσκοπτη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών. Επί του άρθρου 39, διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να συμπεριληφθεί η δυνατότητα χρήσης της ηλεκτρονικού ψήφου και για την ανάδειξη των αρχών της δημοτικής κοινότητας. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται καθώς, για να υπάρχει διασφάλιση της μυστικότητας της ψήφου, θα πρέπει να υπάρχουν τουλάχιστον τριάντα (30) εγγεγραμμένοι ανά δημοτική κοινότητα στον ειδικό εκλογικό κατάλογο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας του άρθρου 38, αριθμός που κρίνεται ότι δεν μπορεί να επιτευχθεί στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων. Περαιτέρω, η υιοθέτηση θα δημιουργούσε ζήτημα στρέβλωσης καθώς εντός του ίδιου δήμου, θα υπήρχαν εκλογείς που μπορούν να ψηφίσουν με ηλεκτρονική ψήφο για τις δημοτικές κοινότητες και άλλοι που δεν θα μπορούσαν. Όσον αφορά στα σχόλια επί του ίδιου άρθρου, τα οποία αφορούν στην προσβασιμότητα των εκλογικών κέντρων, σημειώνεται ότι έχουν δημιουργηθεί προσβάσιμα εκλογικά κέντρα για τα άτομα με αναπηρία, όπως, επίσης, και Μητρώο Καταστημάτων Ευχερούς Πρόσβασης, στο οποίο καταγράφονται από τους δήμους τα προαναφερόμενα προσβάσιμα εκλογικά κέντρα, ώστε να είναι γνωστά εκ των προτέρων για τους ενδιαφερόμενους.

		Επί του άρθρου 42, διατυπώθηκαν σχόλια που αφορούν το αίτημα να προβλεφθεί επιπλέον κώλυμα εκλογιμότητας για όσους έχουν συγγενικό δεσμό με πρόσωπα για τα οποία ήδη προβλέπεται κώλυμα εκλογιμότητας, όπως οι αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν καθώς θεωρείται ότι περιορίζουν υπέρμετρα το δικαίωμα του εκλέγεσθαι. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν σχόλια για προτεινόμενη διαγραφή του κωλύματος των υπαλλήλων που υπηρετούν στον αυτοδιοικητικό φορέα στον οποίο επιθυμούν να θέσουν υποψηφιότητα και αντικατάστασή του με δυνατότητα απόσπασης, εφόσον εκλεγούν. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν καθώς έχει ληφθεί μέριμνα, σε περίπτωση παραίτησης των εν λόγω υπαλλήλων προκειμένου να θέσουν υποψηφιότητα, να επιστρέφουν στο δήμο ή την περιφέρεια όπου υπηρετούσαν, εφόσον δεν εκλεγούν ή αφού λήξει η αιρετή θητεία τους. Η ρύθμιση αυτή διασφαλίζει ότι η θέση τους στον δήμο ή την περιφέρεια δεν θα παραμείνει κενή αλλά και, ταυτόχρονα, δεσμευμένη - δηλαδή χωρίς δυνατότητα για τον φορέα να την καλύψει με νέο προσωπικό - για όσο χρόνο οι συγκεκριμένοι υπάλληλοι διατηρούν αιρετό αξίωμα, χρόνος που δύναται να ανέλθει ακόμη και σε δεκαετίες. Με τον τρόπο αυτό περιορίζεται η στελεχιακή αποδυνάμωση των Ο.Τ.Α., η οποία επέρχεται συνεπεία της επιλογής στελεχών τους να υπηρετήσουν σε αιρετό αξίωμα, χωρίς να θίγεται το δικαίωμα του εκλέγεσθαι για αυτά, αλλά ούτε και η εργασιακή τους ασφάλεια, καθώς σε κάθε περίπτωση, μπορούν να επιστρέψουν, ακόμη και ως υπεράριθμοι στον φορέα από τον οποίο αποχώρησαν για να εκλεγούν. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν σχόλια περί εισαγωγής απόλυτου κωλύματος εκλογιμότητας για όλους τους δημοσίους υπαλλήλους, τα οποία δεν υιοθετήθηκαν, καθώς θα οδηγούσαν σε υπέρμετρο περιορισμό του δικαιώματος του εκλέγεσθαι. Επί του άρθρου 47, υποβλήθηκαν σχόλια που προτείνουν τη μείωση του χρονικού διαστήματος μεταξύ της υποβολής των υποψηφιοτήτων και της διεξαγωγής των εκλογών, η οποία ορίζεται στους δύο (2) μήνες περίπου. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν,

		καθώς το διάστημα αυτό, αφενός είναι μόλις δύο (2) εβδομάδες μεγαλύτερο σε σχέση με το ισχύον, αφετέρου, κρίνεται αναγκαίο, καθώς εξασφαλίζει μεγαλύτερη διαφάνεια στις προεκλογικές δαπάνες των υποψηφίων όταν αυτοί είναι επισήμως ανακηρυχθέντες ως υποψήφιοι, ισότητα στις προεκλογικές εμφανίσεις, περισσότερο χρόνο για ωφέλιμο, επίσημο προεκλογικό διάλογο και ομαλότερη διεξαγωγή της διαδικασίας ελέγχου των υποψηφιοτήτων προ της ανακήρυξης. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν σχόλια με προτάσεις για μείωση του επιτρεπόμενου αριθμού υποψηφίων. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς αφενός η δυνατότητα προσαύξησης δεν απαιτείται να υιοθετηθεί από όλους τους συνδυασμούς και, αφετέρου, η συμμετοχή μεγαλύτερου αριθμού υποψηφίων ενισχύει την αντιπροσωπευτικότερη εκπροσώπηση του εκλογικού σώματος. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν προτάσεις για την αύξηση του ποσοστού υποψηφίων από κάθε φύλο στο πενήντα τοις εκατό (50%) αντί σαράντα τοις εκατό (40%). Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς το σαράντα τοις εκατό (40%) αποτελεί ήδη ισχυρό ποσοστό ισορρόπησης της συμμετοχής, ενώ περαιτέρω αύξησή του δεν είναι συμβατή με την ελευθερία κατάρτισης των συνδυασμών και τη διαθεσιμότητα των υποψηφίων. Επί του άρθρου 57, διατυπώθηκαν σχόλια αντίθεσης στην αλλαγή του εκλογικού συστήματος και την εισαγωγή της εναλλακτικής ψήφου. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς με το προτεινόμενο σύστημα: α) Διατηρείται αυξημένη δημοκρατική νομιμοποίηση του δημάρχου και του περιφερειάρχη, καθώς, αν δεν συγκεντρώσει ο συνδυασμός του το όριο εκλογής, ήτοι το σαράντα δυο τοις εκατό (42%) από το πρώτο στάδιο καταμέτρησης, τότε στη δύναμή του συνυπολογίζονται και οι εκλογείς του τρίτου, τέταρτου κ.ο.κ. συνδυασμού, οι οποίοι τον έχουν επιλέξει ως εναλλακτική ψήφο. Αντιθέτως, η εφαρμογή ενός συστήματος απλής πλειοψηφίας («First Past The Post»), δεν παρέχει αυτή τη δυνατότητα.

		β) Η εκλογή με το σύστημα της εναλλακτικής ψήφου δίνει τη δυνατότητα, να κατέλθουν μαζί στις εκλογές ως ενιαίο ψηφοδέλτιο περισσότεροι συνδυασμοί (ή ακόμα και να επιλέξουν ως εναλλακτική ψήφο οι μεν τους δε) και να κριθούν από το εκλογικό σώμα ως ενιαίο σχήμα. γ) Δίνεται η ευκαιρία στους συνδυασμούς, κατά την προεκλογική περίοδο, να δώσουν έμφαση στον προγραμματικό λόγο, επενδύοντας στις εναλλακτικές ψήφους άλλων συνδυασμών και όχι στη στείρα αντιπαράθεση. δ) Διευκολύνονται οι εκλογείς, καθώς μεταβαίνουν μόνο μια φορά στο εκλογικό κέντρο για να ψηφίσουν. ε) Καταπολεμάται το φαινόμενο της αυξημένης αποχής του δεύτερου γύρου, ενώ αντιμετωπίζεται το οξύμωρο φαινόμενο συνδυασμών που μετέχουν στον δεύτερο γύρο να λαμβάνουν μικρότερο απόλυτο αριθμό ψήφων σε σχέση με την αρχική εκλογή. Επίσης περιορίζεται, το ακόμα πιο οξύμωρο φαινόμενο εκλογέας να ψηφίζει τον έναν συνδυασμό κατά την αρχική εκλογή (και, επομένως, να κρίνεται από τον συγκεκριμένο εκλογέα ως ικανότερος και καταλληλότερος για δήμαρχος ή περιφερειάρχης) και, κατά την επαναληπτική εκλογή, να επιλέγεται ο αντίπαλος συνδυασμός, παρόλο που συμμετέχει στην επιλογή του πρώτου γύρου στην επαναληπτική εκλογή. στ) Επιλύεται το ζήτημα της διαφοροποίησης της συμμετοχής κατά τον δεύτερο γύρο των εκλογών, ανάλογα με το αν σε έναν δήμο διεξάγεται επαναληπτική εκλογή μόνο για δημοτικές αρχές ή μόνο για περιφερειακές αρχές ή και για τα δύο. Με βάση τα στοιχεία του 2023 (αλλά και προηγούμενων εκλογικών αναμετρήσεων) η συμμετοχή των εκλογέων εξαρτάται και από τον αριθμό (1 ή 2) των επαναληπτικών εκλογών που διεξάγονται σε έναν δήμο. ζ) Επιλύεται το φαινόμενο αδρανοποίησης υποψηφίων δημοτικών, περιφερειακών ή συμβούλων δημοτικής κοινότητας συνδυασμών που μετέχουν στον δεύτερο γύρο, οι οποίοι δεν εκλέχθηκαν και επομένως δεν έχουν πιθανότητες εκλογής κατά την επαναληπτική εκλογή, ακόμα και αν ο συνδυασμός τους αναδειχθεί επιτυχών.

			Επί του άρθρου 59, διατυπώθηκαν σχόλια που προτείνουν αναλογική κατανομή εδρών στα συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό άνω των δυο χιλιάδων (2.000) κατοίκων. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται καθώς, οι δημοτικές κοινότητες αυτού του μεγέθους, οι οποίες είναι πολυπληθείς, είναι δόκιμο να έχουν πλειοψηφία, όμοια με τη διοίκηση του δήμου, για την ευθυγράμμιση της πλειοψηφίας της δημοτικής αρχής με τα μεγάλα σε πληθυσμό συμβούλια δημοτικών κοινοτήτων. Με τον τρόπο αυτό, επιτυγχάνονται η αгаστή συνεργασία του συμβουλίου δημοτικής κοινότητας και της δημοτικής αρχής και η καταρχήν συμπόρευση στην επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Επί του άρθρου 60, διατυπώθηκε σχόλιο περί αποσαφήνισης του ποιος ορίζεται πρόεδρος σε συμβούλια δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν (301) έως δυο χιλιάδες (2.000) κατοίκους. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς το συγκεκριμένο ζήτημα ρυθμίζεται ρητά στο άρθρο 161. Επί του άρθρου 61 διατυπώθηκαν σχόλια περί πρόβλεψης εκλογής των οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης σε ξεχωριστό ψηφοδέλτιο από αυτό του δημοτικού συμβουλίου ή με ανεξάρτητο συνδυασμό. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς διατηρείται το υφιστάμενο σύστημα που προβλέπει ότι σε κάθε δήμο οι υποψήφιοι συνδυασμοί θέτουν υποψηφιότητα τόσο για το δημοτικό συμβούλιο όσο και για τις δημοτικές κοινότητες, προκειμένου να είναι σε θέση να ασκήσουν με τρόπο καθολικό τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων σε όλα τα επίπεδα διάρθρωσης της δημοτικής δομής. Εξάλλου, ήδη από το 2011 οι δημοτικές κοινότητες δεν αποτελούν αυτοτελή νομικά πρόσωπα, αλλά εντάσσονται στη διοικητική οργάνωση του δήμου. Τυχόν υιοθέτηση αυτού του σχολίου θα δημιουργούσε μια de facto δημιουργία τρίτου βαθμού αυτοδιοίκησης. Επί των άρθρων 63 και 64, διατυπώθηκαν σχόλια περί θέσης ανώτατου ορίου υποψηφίων άνευ σταυρού, ώστε η πλειοψηφία των αιρετών να

		προέρχονται από σταυροδοσία. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς ήδη προβλέπεται ανώτατο όριο υποψηφίων άνευ σταυρού, το οποίο ορίζεται στο άρθρο 47 για τα μεν δημοτικά συμβούλια, σε έναν (1) έως τρεις (3) υποψηφίους ανάλογα με το μέγεθος τους, για τα δε περιφερειακά σε δύο (2) έως τρεις (3) και, ειδικά για την Αττική, έως πέντε (5) υποψηφίους. Οι αριθμοί αυτοί σε καμία περίπτωση δεν υπερβαίνουν την πλειοψηφία των εδρών κάθε συμβουλίου, τουναντίον αποτελούν πολύ περιορισμένο ποσοστό αυτής. Επί του άρθρου 54, διατυπώθηκαν προτάσεις για αύξηση των επιτρεπόμενων σταυρών προτίμησης. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς ο αριθμός των επιτρεπόμενων σταυρών προτίμησης σταθμίζεται ανάλογα με το μέγεθος του αντίστοιχου συμβουλίου και την αποφυγή κατακερματισμού ψήφων. Επί του άρθρου 67, διατυπώθηκαν επιφυλάξεις ως προς την ηλεκτρονική ψηφοφορία. Τα σχετικά σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς η θέσπιση της δυνατότητας ηλεκτρονικής ψηφοφορίας: α) αποτελεί σημαντικό βήμα εκσυγχρονισμού της αυτοδιοικητικής εκλογικής διαδικασίας, β) ενισχύει τη συμπερίληψη και συμμετοχή του εκλογικού σώματος, καθώς δεν απαιτεί τη μετάβαση του εκλογέα αποκλειστικά στον τόπο όπου είναι εγγεγραμμένος, εφόσον θα μπορεί να ψηφίσει σε οποιοδήποτε εκλογικό τμήμα ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στη χώρα, γ) συνοδεύεται από αυξημένες εγγυήσεις ασφάλειας, όπως η σύσταση ειδικής επιτροπής ακαδημαϊκών σχετικού επιστημονικού αντικειμένου για την αξιολόγηση του συστήματος ηλεκτρονικής ψήφου και ειδικής εφορευτικής επιτροπής για τη διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας και δ) σε κάθε περίπτωση, επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του εκλογέα να την επιλέξει, διατηρώντας παράλληλα τη δυνατότητα ψηφοφορίας με φυσική παρουσία στον τόπο όπου είναι εγγεγραμμένος κάθε εκλογέας. Επί του άρθρου 79, διατυπώθηκαν αντιρρήσεις επί της δυνατότητας εκούσιας προκήρυξης εκλογών. Τα

		σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς οι προϋποθέσεις για απόφαση δημάρχου ή περιφερειάρχη, αντίστοιχα, σε συνδυασμό με την απαιτούμενη αυξημένη πλειοψηφία των τεσσάρων πέμπτων (4/5) των μελών του συμβουλίου, αποτελούν ασφαλιστικές δικλείδες για την αξιοποίηση της συγκεκριμένης πρόβλεψης, η οποία αφορά σε περιπτώσεις θεραπείας φαινομένων ακυβερνησίας όταν η αυτοδιοικητική αρχή έχει απωλέσει τη δυνατότητα λήψης αποφάσεων, με συνέπεια να απειλείται η εύρυθμη λειτουργία των δήμων και των περιφερειών. Επί των άρθρων 90 έως 99, διατυπώθηκαν γενικά σχόλια περί πρόβλεψης ενισχυμένων εγγυήσεων διαφάνειας των εκλογικών δαπανών και δημοσιοποίησης των σχετικών στοιχείων. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν αφενός διότι δεν περιλάμβαναν συγκεκριμένες προτάσεις, αφετέρου διότι το νέο πλαίσιο που θεσπίζεται έχει λάβει ικανή μέριμνα προκειμένου, ακριβώς, να εισαχθούν αυξημένες εγγυήσεις διαφάνειας, σαφέστεροι κανόνες παρακολούθησης των εκλογικών δαπανών και χρήση ψηφιακής πύλης ανάρτησης των σχετικών στοιχείων. 2. Επί του Βιβλίου Δεύτερου: α) Στο Μέρος Α' και ειδικά επί του άρθρου 109, υποβλήθηκαν σχόλια αναφορικά με την αμεταβίβαστη αρμοδιότητα του Δημάρχου ή Περιφερειάρχη να υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο δήμος (αντίστοιχα η Περιφέρεια για τον Περιφερειάρχη). Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς διαχρονικά η συγκεκριμένη αυτή αρμοδιότητα, που συνεπάγεται ανάληψη οικονομικών υποχρεώσεων και δημιουργεί ενίοτε σοβαρές δεσμεύσεις για τον δήμο ή την περιφέρεια, συγκαταλέγεται στις αμεταβίβαστες αρμοδιότητες. Επί του άρθρου 110 διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να καταστεί υποχρεωτικός ο ορισμός αντιδημάρχου σε νησιωτικές δημοτικές ενότητες, οι οποίες κατά το παρελθόν αποτελούσαν αυτόνομο αυτοδιοικητικό οργανισμό. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς αφενός το άρθρο περιλαμβάνει ήδη ειδική πρόβλεψη στην παρ. 5 για

		αυτόν ακριβώς τον σκοπό ως δυνατότητα, η οποία όμως σε καμία περίπτωση δεν τρέπεται σε υποχρέωση για τον δήμαρχο. Ο ορισμός αντιδημάρχων και η επιλογή των αρμοδιοτήτων που θα τους αναθέσει αποτελούν αποκλειστικό προνόμιο του δημάρχου, ο οποίος, ως επικεφαλής της δημοτικής αρχής, έχει την ευθύνη να οργανώσει τον τρόπο άσκησης των αρμοδιοτήτων του με τρόπο που κρίνει προσφορότερο για την υλοποίηση του δημοτικού έργου. Επί του ίδιου άρθρου, διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να καταργηθεί η δυνατότητα ορισμού άμισθων αντιδημάρχων. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς η διατήρηση των άμισθων αντιδημάρχων χαρακτηρίστηκε μετ' επιτάσεως ως κρίσιμη από τους θεσμικούς εκπροσώπους των αιρετών κατά τη σύνταξη του προτεινόμενου σχεδίου νόμου. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να καταστεί υποχρεωτικός ο ορισμός συμβούλων άνευ σταυρού ως αντιδημάρχων σε ποσοστό ενός τρίτου (1/3). Τα σχόλια δεν υιοθετούνται καθώς ο νομοθέτης εισάγει μεν το πρώτον τη δυνατότητα υποψηφίων άνευ σταυρού, αλλά, αφενός, ο αριθμός αυτών σκοπίμως ορίζεται σε μικρή αναλογία σε σχέση με το συνολικό πλήθος των υποψηφίων, προκειμένου να διατηρείται η δημοκρατική νομιμοποίηση του δημοτικού συμβουλίου, και, αφετέρου, η επιλογή των προσώπων που θα οριστούν αντιδήμαρχοι, για λόγους που εξηγήθηκαν ανωτέρω, επαφίεται στην κρίση του δημάρχου. Επί του άρθρου 111, διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να κατοχυρωθεί νομοθετικά ο θεσμός του τοπικού αντιπεριφερειάρχη, ως διάδοχος θεσμός του επάρχου. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς ο ορισμός αντιπεριφερειάρχων και η επιλογή των αρμοδιοτήτων που θα τους αναθέσει ο περιφερειάρχης κρίνεται σκόπιμο να αποτελούν αποκλειστικό προνόμιο αυτού, ο οποίος, ως επικεφαλής της περιφερειακής αρχής, έχει την ευθύνη να οργανώσει τον τρόπο άσκησης των αρμοδιοτήτων του με τρόπο που κρίνει προσφορότερο για την υλοποίηση του έργου για το οποίο εκλέχθηκε, λαμβάνοντας υπόψη και τις

		γεωγραφικές ιδιαιτερότητες της περιφέρειάς του, όπου υπάρχουν. Επί του άρθρου 125, διατυπώθηκαν σχόλια προκειμένου να τεθούν συγκεκριμένα χρονικά ή ποσοτικά όρια στην αξιοποίηση της δυνατότητας σύγκλησης του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου σε κατεπείγουσα συνεδρίαση. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται καθώς ήδη προβλέπονται προϋποθέσεις για την επιτρεπτή σύγκληση κατεπείγουσας συνεδρίασης, η οποία πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να λάβει την έγκριση της απόλυτης πλειοψηφίας του συνόλου των μελών του οικείου συμβουλίου προκειμένου να διεξαχθεί. Εξάλλου, ο ορισμός συγκεκριμένων ποσοτικών ή χρονικών κριτηρίων, ενδέχεται να αποτελέσει τροχοπέδη στην αντιμετώπιση επειγουσών αναγκών, οι οποίες δεν δύναται να προβλεφθούν με τρόπο οριζόντιο, καθολικό και μόνιμο. Επί του άρθρου 126, διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με την επαναφορά της δυνατότητας σύγκλησης του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου με αίτημα του ενός τρίτου (1/3) των μελών του. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται καθώς κρίνεται προσφορότερη η νέα ρύθμιση που προβλέπει δυνατότητα απευθείας εισαγωγής θέματος στην ημερήσια διάταξη του συμβουλίου από τον επικεφαλής της μείζονος μειοψηφίας έως τρεις (3) φορές κατ' έτος και από καθέναν από τους λοιπούς συνδυασμούς της μειοψηφίας μίας (1) φορά κατ' έτος, η οποία είναι υποχρεωτική για τον πρόεδρο του συμβουλίου. Αυτή η ρύθμιση θεωρείται δικαιότερη καθώς διασφαλίζει τη δυνατότητα εισαγωγής θέματος στο συμβούλιο από κάθε παράταξη και όχι μόνο εφόσον συγκεντρωθεί το ένα τρίτο (1/3) των μελών του. Άλλωστε σε πληθώρα δήμων της χώρας (αλλά και σε περιφέρειες) η μειοψηφία δεν διαθέτει συνολικά το ένα τρίτο (1/3) των μελών του δημοτικού συμβουλίου. Επί του άρθρου 137, υποβλήθηκαν σχόλια που εισηγούνται την αναλογική εκλογή των μελών της δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής με ενιαίο ψηφοδέλτιο. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς

		κρίνεται πρόσφορο να διατηρηθεί η ισχύουσα πρόβλεψη, με διακριτή εκλογή των μελών από την πλειοψηφία και τη μειοψηφία του δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου αντίστοιχα, η οποία διασφαλίζει τη λειτουργικότητα των επιτροπών. Επί του άρθρου 156, διατυπώθηκαν σχόλια που εισηγούνται τη διατήρηση του υφιστάμενου πλαισίου των συμβουλίων νέων, τη διεξαγωγή ψηφοφορίας και με φυσική παρουσία, τη συμμετοχή φοιτητών που δεν αποτελούν δημότες του οικείου δήμου και τη διασφάλιση της χρηματοδότησης της λειτουργίας τους. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται καθώς μέχρι σήμερα τα συμβούλια νέων που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα, βάσει του υφιστάμενου πλαισίου είναι λιγότερα από είκοσι (20) σε τριακόσιους τριάντα δυο (332) δήμους, ποσοστό έξι τοις εκατό (6%). Διαπιστώνεται, συνεπώς, ότι ο σκοπός του νομοθέτη, που ήθελε τα συμβούλια νέων να αποτελέσουν το μέσο διαπαιδαγώγησης, κινητοποίησης και ενεργούς συμμετοχής νέων πολιτών στα κοινά, δεν έτυχε ανταπόκρισης. Η νέα προσέγγιση του θεσμού των συμβουλίων νέων αποσκοπεί να μετασχηματίσει τον θεσμό, αναβαθμίζοντας ουσιαστικά τον ρόλο του, σε μια ρεαλιστική και πρόσφορη κατεύθυνση, προκειμένου να αποδώσει άμεσα απτά αποτελέσματα. Βασικές αλλαγές σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των συμβουλίων νέων είναι: α) η εκ του νόμου υποχρεωτική συγκρότησή τους σε δήμους με πληθυσμό πάνω από δύο χιλιάδες (2.000) κατοίκους, η οποία θα ανανεώνεται δύο (2) φορές κατά τη διάρκεια της δημοτικής περιόδου, με σκοπό τη δυνατότητα συμμετοχής όλων και περισσότερων νέων και δυνατότητα συγκρότησης για τους λοιπούς δήμους. Σήμερα, η συγκρότηση των συμβουλίων νέων δεν είναι υποχρεωτική για κανένα δήμο. β) η συμμετοχή του προέδρου του συμβουλίου νέων σε όλες τις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου, με δικαίωμα λόγου, ανεξαρτήτως θεματολογίας της ημερήσιας διάταξης. Σήμερα, τέτοια δυνατότητα δεν προβλέπεται. Αναβαθμίζεται, συνεπώς, ουσιαστικά, ο ρόλος του εκπροσώπου του συμβουλίου νέων, ο οποίος πλέον μπορεί να συμμετέχει στην κατεχοχήν διαδικασία

			διαμόρφωσης των αποφάσεων διοίκησης του δήμου. γ) η δυνατότητα υποβολής θέματος στην ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας της δημοτικής αρχής. Ομοίως πρόκειται για αναβάθμιση της συμμετοχής των νέων, δίνοντας δικαίωμα να αναδείξουν και να ζητήσουν επίσημα και υποχρεωτικά τη λογοδοσία των τοπικών αρχών για ζητήματα διοίκησης του δήμου. δ)η άμεση, καθολική και μυστική ηλεκτρονική ψηφοφορία. Σήμερα, η διαδικασία ανάδειξης των συμβουλίων νέων επαφίεται, ως επί το πλείστον, σε μια τυχαία διαδικασία κλήρωσης, από τους εγγεγραμμένους σε ένα Μητρώο χωρίς διασφαλίσεις διαφάνειας, πληρότητας και επαρκούς ενημέρωσης για τη συμμετοχή. Επιπλέον, ως προς τη σύγκληση και συνεδρίαση του συμβουλίου νέων, θα εφαρμόζονται πλέον αναλόγως οι διατάξεις του δημοτικού συμβουλίου. Τέλος, ως προς τη χρηματοδότηση της λειτουργίας των συμβουλίων νέων, προβλέπεται εγγραφή των σχετικών δαπανών στους προϋπολογισμούς των δήμων, ενώ εισήχθη και δυνατότητα πρόσθετης χρηματοδότησης με σχετική κοινή απόφαση των αρμόδιων υπουργών. Επί του άρθρου 170, υποβλήθηκαν σχόλια σχετικά με την εισαγωγή πρόβλεψης περί μη αποστολής όλων των αποφάσεων του δημοτικού συμβουλίου ή άλλων συλλογικών οργάνων των δήμων στις δημοτικές κοινότητες, παρά μόνο για όσα αφορούν τις δημοτικές κοινότητες. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς σκοπός της πρόβλεψης είναι η πληρέστερη ενημέρωση όλων των κατοίκων για όλα τα θέματα του δημοτικού συμβουλίου και των λοιπών αιρετών συλλογικών οργάνων. Επί του άρθρου 172, διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με την κατάργηση της υποχρεωτικής σύγκλησης της συνέλευσης των κατοίκων τουλάχιστον μια φορά (1) ετησίως από τον πρόεδρο ή εκπρόσωπο της δημοτικής κοινότητας. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς το αρμόδιο όργανο διατηρεί την ευθύνη να καλεί τους κατοίκους σε χρόνο και συχνότητα που εκείνο κρίνει προσφορότερο για την αντιμετώπιση

		των τοπικών προβλημάτων, όποτε παραστεί ανάγκη. Σε κάθε περίπτωση, το έργο του οργάνου ενδοδημοτικής αποκέντρωσης κρίνεται άμεσα από τους πολίτες στην εκλογική διαδικασία. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκαν σχόλια που εισηγούνται τη ρητή πρόβλεψη πειθαρχικής ευθύνης των οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης, τα οποία δεν απαντούν σε έγγραφα αιτήματα των πολιτών. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς ισχύουν οι σχετικές προβλέψεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45) περί του χρόνου απόκρισης της Διοίκησης σε αιτήματα διοικούμενων. Επί του άρθρου 173, διατυπώθηκαν σχόλια που αποδοκιμάζουν τις αλλαγές στη διαδικασία διεξαγωγής δημοτικών δημοψηφισμάτων, ιδίως ως προς τη δυνατότητα θέσπισης παραβόλου για την ενεργοποίηση της διαδικασίας συλλογής υπογραφών, ενώ αιτούνται τη θέσπιση ανεξάρτητου ελεγκτικού φορέα. Τα σχόλια δεν γίνονται αποδεκτά, καθώς αφενός η πρόβλεψη παραβόλου είναι δυνατή και, αφετέρου, για πρώτη φορά εισάγεται πλήρες πλέγμα διατάξεων για την υλοποίηση ειδικής πύλης για τη συγκέντρωση υπογραφών, από τα κατεχόμενη αρμόδια Υπουργεία, η οποία θα διασφαλίζει την επιβεβαίωση της ταυτότητας των αιτούντων το δημοψήφισμα προκειμένου να μην εγείρονται αμφισβητήσεις, ενώ ο έλεγχος του κύρους του δημοψηφίσματος αποδίδεται στο Διοικητικό Εφετείο της έδρας του οικείου δήμου. β) Στο Μέρος Β' Επί του άρθρου 189, διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με τα Κέντρα Πρόληψης Ψυχικής Υγείας και τη διασφάλιση της χρηματοδότησής τους. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς δεν σχετίζονται με το αντικείμενο της ρύθμισης. Ο προτεινόμενος Κώδικας δεν υπεισέρχεται σε ζητήματα δομών που λειτουργούν με τη μορφή Αστικών μη Κερδοσκοπικών Εταιρειών (Α.Μ.Κ.Ε.), για τα οποία ουδεμία μεταβολή επιφέρει. Επί του άρθρου 226, υποβλήθηκε σχόλιο σχετικά με την εισαγωγή πρόβλεψης περί δυνατότητας μετακίνησης προς τους Αναπτυξιακούς Οργανισμούς

		υπαλλήλων των δήμων και άλλων φορέων μετόχων των αναπτυξιακών Οργανισμών. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς η πρόβλεψη αυτή ισχύει ήδη σύμφωνα με το άρθρο 15 του ν. 4257/2014 (Α' 93). Επί του άρθρου 227, και συγκεκριμένα επί της περ. ια) της παρ. 2 αυτού, υποβλήθηκε σχόλιο σχετικά με τον περαιτέρω εμπλουτισμό της αναφοράς στην αρμοδιότητα των Π.Τ.Α. ως εκκολαπτηρίων νέων ιδεών. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς πρόκειται για νέα εισαγωγή αρμοδιότητας, συνεπώς στην παρούσα χρονική στιγμή δεν κρίνεται πρόσφορη η περαιτέρω διεύρυνσή της προτού εφαρμοστεί. Επί του άρθρου 229, και συγκεκριμένα επί της παρ. 5, διατυπώθηκε σχόλιο για απαλοιφή της πρόβλεψης έκδοσης πρότυπου κανονισμού οικονομικής διοίκησης των Π.Τ.Α. με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς κρίνεται προτιμητέο να συνταχθεί πρότυπος κανονισμός, ώστε να δίνονται οι γενικές κατευθύνσεις με τρόπο ενιαίο για την κατάρτιση, στη συνέχεια, του κανονισμού κάθε Π.Τ.Α. Επί του άρθρου 230, υποβλήθηκαν σχόλια σχετικά με την εισαγωγή πρόβλεψης περί δυνατότητας μετακίνησης προσωπικού προς Π.Τ.Α., πέραν της απόσπασης. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς η υφιστάμενη δυνατότητα απόσπασης κρίνεται επαρκής για να καλυφθούν οι ανάγκες των Π.Τ.Α. Επίσης, υποβλήθηκε σχόλιο σχετικά με το αν οι ρυθμίσεις του άρθρου καταλαμβάνουν και το ήδη αποσπασμένο στα Π.Τ.Α. προσωπικό κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος. Το ζήτημα διευκρινίσθηκε με τρόπο καταφατικό στην Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης, καθώς δεν κρίνεται αναγκαία η προσθήκη αναφοράς στο άρθρο, το οποίο είναι ως επί το πλείστον κωδικοποιητικό. Επί των άρθρων 231, 232 και 237 διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με τις αρμοδιότητες των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.), τα οποία δεν υιοθετούνται, καθώς τα άρθρα αποτελούν πρόσφατα τροποποιημένες ρυθμίσεις που κωδικοποιούνται με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου. Επί του άρθρου 242, διατυπώθηκε σχόλιο περί εισαγωγής πρόβλεψης για τη στελέχωση των

		Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) που λειτουργούν ως ανώνυμες εταιρείες. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε καθώς η ρύθμιση δεν εισάγεται σήμερα το πρώτον, ώστε να είναι αναγκαία ειδική μέριμνα για τη στελέχυσή τους. Είναι υφιστάμενη και αφορά σε Φο.Δ.Σ.Α. που λειτουργούν εδώ και χρόνια. Επί του άρθρου 251, υποβλήθηκαν σχόλια περί παράλειψης πρόβλεψης δυνατότητας διεύρυνσης του σκοπού των Δ.Ε.Υ.Α ως προς την τηλεθέρμανση και την παραγωγή ενέργειας. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς υφίσταται ήδη σχετική πρόβλεψη στο εν λόγω άρθρο. Επί του άρθρου 255, υποβλήθηκε σχόλιο περί παράλειψης πρόβλεψης αμοιβής προέδρου του διοικητικού συμβουλίου Δ.Ε.Υ.Α., το οποίο δεν υιοθετήθηκε, καθώς στην παρ. 2 του άρθρου 296 προβλέπεται η καταβολή εξόδων παράστασης στον πρόεδρο και αντιπρόεδρο των Δ.Ε.Υ.Α. Περαιτέρω δεν υιοθετήθηκε το σχόλιο στο ίδιο άρθρο περί επαναφοράς της δυνατότητας μεταβίβασης αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου σε υποστηρικτικές επιτροπές (κατά την παρ. 3 άρθρου 5 του ν. 1069/1980), καθώς έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη στόχευση και το πνεύμα εκσυγχρονισμού που εισάγει το νέο νομοθετικό πλαίσιο. Ειδικότερα, οι διατάξεις του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης εισάγουν ένα πλέγμα διαφάνειας, λογοδοσίας και «υγιούς» διοίκησης. Στο περιβάλλον αυτό, το διοικητικό συμβούλιο οφείλει να λειτουργεί ως το μοναδικό, κυρίαρχο και θεσμικά υπεύθυνο συλλογικό όργανο. Η διάχυση κρίσιμων αποφασιστικών αρμοδιοτήτων σε μικρότερες επιτροπές αποδυναμώνει τον κεντρικό έλεγχο και δυσχεραίνει την ενιαία εφαρμογή της στρατηγικής εξυγίανσης. Επιπρόσθετα, εισάγονται καθαρές γραμμές αναφοράς και απόλυτη ανάληψη της διοικητικής και ποινικής ευθύνης από τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου. Η ανάγκη διαχείρισης του μεγάλου όγκου αιτημάτων ή ενστάσεων των καταναλωτών (όπως για υδρόμετρα ή χρεώσεις) σε μεγάλες Δ.Ε.Υ.Α. είναι υπαρκτή, αλλά η λύση της δεν είναι ο κατακερματισμός της αποφασιστικής εξουσίας. Η σύγχρονη διοικητική πρακτική επιτάσσει την ισχυροποίηση των εσωτερικών υπηρεσιών, την

			ψηφιοποίηση των διαδικασιών και την αρτιότερη προετοιμασία των εισηγήσεων από τον Γενικό Διευθυντή και τις υπηρεσίες προς το διοικητικό συμβούλιο, ώστε το τελευταίο να αποφασίζει γρήγορα και έγκυρα. Επιπρόσθετα, στο ίδιο άρθρο (255) το σχόλιο περί μετατροπής της γνωμοδότησης του δικηγόρου σε απλό υποστηρικτικό στοιχείο και όχι όρο εγκυρότητας της απόφασης του διοικητικού συμβουλίου, δεν γίνεται αποδεκτό, καθώς ο χαρακτήρας της γνωμοδότησης ως όρου εγκυρότητας κρίνεται απαραίτητος για τη διασφάλιση της νομιμότητας και της διαφάνειας και αποτελεί κρίσιμη δικλείδα ασφαλείας. Διασφαλίζει ότι ευαίσθητες και με σοβαρό οικονομικό αντίκτυπο αποφάσεις —όπως οι συμβιβασμοί και οι παραιτήσεις από ένδικα μέσα— λαμβάνονται αποκλειστικά κατόπιν έγκυρης νομικής συμβουλής. Περαιτέρω, προστατεύει τα ίδια τα μέλη της διοίκησης των Δ.Ε.Υ.Α. από τον κίνδυνο λήψης νομικά μετέωρων αποφάσεων που θα μπορούσαν να θίξουν τα συμφέροντα της επιχείρησης και να εγείρουν ζητήματα προσωπικής τους αστικής ή ποινικής ευθύνης. Επί του άρθρου 256, δεν έγινε δεκτό το σχόλιο για πλήρη και οριζόντια ένταξη των Γενικών Διευθυντών των Δ.Ε.Υ.Α. στο καθεστώς του Ενιαίου Μισθολογίου, καθώς οι Δ.Ε.Υ.Α. δεν αποτελούν φορείς της Γενικής Κυβέρνησης και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στενά στο καθεστώς του Ενιαίου Μισθολογίου. Η αξιολογούμενη στον προτεινόμενο Κώδικα ρύθμιση, ήτοι η σύνδεση με το ογδόντα τοις εκατό (80%) της αντιμισθίας του δημάρχου ή προσαύξηση πέντε τοις εκατό (5%) επί του βαθμού διευθυντή εισάγει μια ορθολογική ισορροπία. Συνδέει δίκαια την αμοιβή με το μέγεθος, τον πληθυσμό και την ευθύνη διαχείρισης της κάθε επιχείρησης, χωρίς να επιβαρύνει υπέρμετρα τα οικονομικά της. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκε σχόλιο ως προς το αν το επίδομα θέσης του Γενικού Διευθυντή Δ.Ε.Υ.Α. διατηρείται. Επειδή το σχόλιο δεν διατυπώνει πρόταση, δεν υιοθετείται. Η διάταξη ορίζει σαφώς ποιο είναι το ανώτατο όριο αποδοχών

		του Γενικού Διευθυντή, το οποίο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ξεπεραστεί. Επί του άρθρου 257, δεν έγιναν δεκτά τα σχόλια για τη θεσμοθέτηση δωδεκάμηνης μεταβατικής προθεσμίας υποβολής των νέων Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.) και ρητής διατήρησης σε ισχύ των παλαιών, καθώς η πρόβλεψη μιας τόσο εκτενούς προθεσμίας μόνο για την υποβολή των σχεδίων θα οδηγούσε σε μακροχρόνια διοικητική στασιμότητα. Το νέο πλαίσιο εισάγει μια ορθολογικά δομημένη και αυτοματοποιημένη διαδικασία ελέγχου (με ρητές προθεσμίες για τη γνώμη της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων και τον ψηφιακό έλεγχο νομιμότητας μέσω του πληροφοριακού συστήματος του άρθρου 672), η οποία διασφαλίζει την ταχύτητα χωρίς να θυσιάζει την εγκυρότητα. Οι υφιστάμενοι Ο.Ε.Υ. συνεχίζουν προφανώς να παράγουν ένομα αποτελέσματα ως τη δημοσίευση των νέων, στον βαθμό που δεν έρχονται σε ευθεία αντίθεση με τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του νέου Κώδικα. Περαιτέρω, στο ίδιο άρθρο (257) διατυπώθηκαν σχόλια περί συμπερίληψης του προσωπικού των Δ.Ε.Υ.Α. στο Εθνικό Σύστημα Κινητικότητας, τα οποία δεν έγιναν δεκτά, καθώς η συμπερίληψη αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 3 του ν. 4440/2016. Οι Δ.Ε.Υ.Α., ως νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου εκτός του Μητρώου Φορέων Γενικής Κυβέρνησης της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, δεν ικανοποιούν τις σωρευτικές προϋποθέσεις του νόμου για υπαγωγή στο Ενιαίο Σύστημα Κινητικότητας. Επί του άρθρου 269, τα σχόλια περί απαλοιφής της παραπομπής στην υπουργική απόφαση για τον τύπο του προϋπολογισμού των Δ.Ε.Υ.Α. με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π.) και εξαίρεσης των Δ.Ε.Υ.Α. από το πλαίσιο της Γενικής Κυβέρνησης, δεν έγιναν δεκτά. Στα σχετικά σχόλια εσφαλμένα εκτιμάται ότι με την εφαρμογή της υπό στοιχεία 2/45253/ΔΠΓΚ/26.6.2025 απόφασης του Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών «Σχέδιο λογαριασμών του Λογιστικού Πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης και κοινή οικονομική ταξινόμηση του Προϋπολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.» (Β' 3364) καταργείται η

		ιδιωτικοοικονομική λειτουργία και εισάγονται οι αγκυλώσεις του στενού δημόσιου λογιστικού. Η εφαρμοστέα απόφαση (περ. γ) της παρ. 5 του άρθρου 2) προβλέπει ρητά, στο Παράρτημα Β', ειδικό υπόδειγμα προϋπολογισμού αποκλειστικά για νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, το οποίο βασίζεται στους λογαριασμούς του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (ΕΓΛΣ). Ο διπλογραφικός χαρακτήρας, η εμπορική λειτουργία και η ευελιξία των Δ.Ε.Υ.Α. ως τεχνικών επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας διασφαλίζονται πλήρως. Η προτεινόμενη διάταξη εισάγει απλώς μια αναγκαία, ενιαία τυποποίηση για λόγους διαφάνειας και οικονομικής παρακολούθησης, χωρίς να θίγει τα κριτήρια αποδοτικότητας των επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, στο ίδιο άρθρο (269) το σχόλιο περί μετατροπής της γνώμης του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α. σε αποκλειστικά συμβουλευτική και απάλειψής της ως προαπαιτούμενο ψήφησης του προϋπολογισμού, δεν υιοθετείται, καθώς με τις προτεινόμενες διατάξεις του νέου Κώδικα, οι Δ.Ε.Υ.Α. εντάσσονται πλέον ρητά στο πεδίο εποπτείας και ελέγχου του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α.. Η δεσμευτικότητα της γνώμης του αποτελεί τον κεντρικό μηχανισμό για την επίτευξη αυτής της ανωτέρω λειτουργίας. Ο έλεγχος είναι απαραίτητος για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και της διαφάνειας δεδομένου ότι το Παρατηρητήριο παρακολουθεί την ορθή εκτέλεση του προϋπολογισμού, εντοπίζει έγκαιρα κινδύνους και διαχειρίζεται φαινόμενα υπερχρέωσης. Η αποδυνάμωση του ρόλου του σε απλό συμβουλευτικό χαρακτήρα θα ακύρωνε τη δυνατότητα αποτελεσματικής προστασίας της οικονομικής βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Επί των άρθρων 269 και 270, το σχόλιο περί ασφυκτικών προθεσμιών ψήφησης προϋπολογισμού και ανάγκης για μετάθεσή του δεν έγινε δεκτό, καθώς η διάταξη επιτυγχάνει τον απαραίτητο συγχρονισμό των Δ.Ε.Υ.Α. με τα χρονοδιαγράμματα που προβλέπονται για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, κατόπιν και της συμπερίληψής τους στον έλεγχο του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α., χωρίς να στερεί την απαιτούμενη λειτουργική

		ευελιξία. Η ψήφιση του προϋπολογισμού έως τη 15η Νοεμβρίου αποσκοπεί στην αποτροπή δυσλειτουργιών, δεδομένου ότι η Δ.Ε.Υ.Α. οφείλει να διαθέτει εγκεκριμένο προϋπολογισμό κατά την 1η Ιανουαρίου κάθε έτους. Για τον λόγο αυτό, το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί έως το τέλος του έτους πρέπει να είναι επαρκές, ώστε να καταστεί δυνατή η διενέργεια του προβλεπόμενου ελέγχου νομιμότητας του προϋπολογισμού από τον Επόπτη Νομιμότητας. Το σχόλιο στο άρθρο 271 για τη μείωση του ποσοστού παρακράτησης της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) στο δέκα τοις εκατό (10%) δεν δύναται να ενσωματωθεί στο τελικό κείμενο, καθώς κατόπιν σχετικής διαβούλευσης με την Α.Α.Δ.Ε., κρίθηκε σκόπιμη η διατήρηση του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου. Επί του άρθρου 272 διατυπώθηκε σχόλιο για διατήρηση της πλήρους και αποκλειστικής ευχέρειας των διοικητικών συμβουλίων των Δ.Ε.Υ.Α. να καθορίζουν τους όρους των ρυθμίσεων (όπως η πρόβλεψη προκαταβολής), και προστασίας από κακοπληρωτές. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς με την παρ. 5 του εν θέματι άρθρου παραχωρείται ρητά στις Δ.Ε.Υ.Α. η εξουσία να καθορίζουν τις διαδικασίες υπαγωγής και τους όρους της ρύθμισης μέσω των Κανονισμών τους. Συνεπώς, οι επιχειρήσεις διατηρούν τη διακριτική ευχέρεια να προβλέψουν την καταβολή προκαταβολής ή άλλους ειδικότερους όρους εισπραξιμότητας. Η προτεινόμενη διάταξη θέτει απλώς το γενικό πλαίσιο (ανώτατο όριο δόσεων, επιτόκιο, παραγραφή) και αφήνει την επιχειρησιακή ευελιξία στις διοικήσεις των Δ.Ε.Υ.Α. Επί του άρθρου 274, υποβλήθηκαν σχόλια περί κουρέματος χρεών και αλλαγής του ενεργειακού τιμολογίου των Δ.Ε.Υ.Α.. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς το ζήτημα της αντιμετώπισης του υφιστάμενου ενεργειακού χρέους των Δ.Ε.Υ.Α. έχει ήδη προβλεφθεί με τη συγκεκριμένη διάταξη μέσω της επιδότησης των διακοσίων εκατομμυρίων (200.000.000) ευρώ και της θεσμοθέτησης της δυνατότητας επιχορήγησης από τους δήμους, παρέχοντας μια άμεση, ρεαλιστική λύση για την ελάφρυνση και τακτοποίηση των ληξιπρόθεσμων

		οφειλών. Τα λοιπά ζητήματα που τίγονται στα σχετικά σχόλια, όπως η αλλαγή της τιμολογιακής πολιτικής ενέργειας, η αναδιάρθρωση του δικτύου ή η περαιτέρω τροποποίηση των χρεών, εκφεύγουν του σκοπού της εν λόγω ρύθμισης, καθώς αποτελούν αντικείμενο ευρύτερων στρατηγικών και πολιτικών αποφάσεων της Πολιτείας. Επί του άρθρου 280 διατυπώθηκαν σχόλια σχετικά με την εισαγωγή ρητής πρόβλεψης για τη διαχείριση του προσωπικού των Δ.Ε.Υ.Α. που λύνονται. Το σχόλιο δεν υιοθετείται, καθώς έχει ήδη προβλεφθεί σχετική πρόβλεψη στον προτεινόμενο Κώδικα. Ειδικότερα στην παρ. 6 του άρθρου 257 προβλέπεται ότι «[σ]ε περίπτωση λύσης Δ.Ε.Υ.Α. και ανάληψης των δραστηριοτήτων της από τον οικείο δήμο, για το προσωπικό της εφαρμόζεται αναλογικά το άρθρο 205, περί θεμάτων προσωπικού ν.π.δ.δ. και κοινωφελών επιχειρήσεων που λύνονται.». Επί του άρθρου 281 διατυπώθηκε σχόλιο για την προσθήκη δυνατότητας απόσπασης προσωπικού των δήμων στις δημοτικές επιχειρήσεις ραδιοφωνίας και τηλεόρασης. Το σχόλιο δεν γίνεται αποδεκτό, καθώς το άρθρο μεταφέρει τις ισχύουσες σήμερα προβλέψεις, οι οποίες δεν κρίνεται σκόπιμο να μεταβληθούν, ιδίως προς την κατεύθυνση της αποψίλωσης του προσωπικού των δήμων για τη στελέχωση των δημοτικών επιχειρήσεων ραδιοφωνίας και τηλεόρασης, οι οποίες λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας ή εταιρίας ειδικού σκοπού. Επί του άρθρου 289, διατυπώθηκε σχόλιο ως προς την παρ. 3 για την αναγνώριση συναφούς προϋπηρεσίας στον ιδιωτικό τομέα για τη μισθολογική εξέλιξη των υφιστάμενων εργαζομένων στους αναπτυξιακούς οργανισμούς. Το σχόλιο δεν υιοθετήθηκε, καθώς οι Αναπτυξιακοί Οργανισμοί αποτελούν πλέον φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, συνεπώς το προσωπικό τους αντιμετωπίζεται για λόγους ίσης μεταχείρισης με τρόπο όμοιο με το λοιπό προσωπικό του δημοσίου τομέα. Τυχόν διακριτή μεταχείριση θα δημιουργούσε ευρύτατες δημοσιονομικές ανακλαστικές συνέπειες. Επί του άρθρου 290 διατυπώθηκαν σχόλια που εισηγούνται τη διατήρηση συγκεκριμένων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των

		συνδέσμων ύδρευσης. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς ο εξορθολογισμός των νομικών προσώπων που λειτουργούν στους δήμους αποσκοπεί στην ενιαία και διαφανή άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, οι οποίες μπορούν να συνεχιστούν απρόσκοπτα μέσω των υπηρεσιών των δήμων, με μεταφορά του οικείου προσωπικού και των αντίστοιχων πόρων, όπως άλλωστε ισχύει για τη συντριπτική πλειοψηφία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου που έχουν ενσωματωθεί πλέον στον πυρήνα των δήμων. Η επικαλούμενη, δε, νομολογία, ουδόλως κατατείνει στην αναγκαιότητα διατήρησής τους ούτε συνδέει αυτή με την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Ιδίως ως προς τους συνδέσμους ύδρευσης, για τους οποίους διατυπώθηκαν σχόλια περί ιδιωτικοποίησης και διακινδύνευσης των εργασιακών σχέσεων, η πρόβλεψη για μεταφορά των αρμοδιοτήτων τους είτε σε Δ.Ε.Υ.Α. είτε εντός των οικείων δήμων διασφαλίζει, αφενός, την οικονομική βιωσιμότητα και την τεχνική επάρκεια των υπηρεσιών, παραμένοντας υπό δημοτικό έλεγχο και, αφετέρου τη μεταφορά του οικείου προσωπικού και των υποδομών στα διάδοχα σχήματα. γ) Στο Μέρος Γ' και ειδικά επί του άρθρου 294 διατυπώθηκαν σχόλια για την καθολική διατήρηση της δυνατότητας απόσπασης των εκλεγμένων δημοσίων υπαλλήλων στον τόπο όπου εκλέχθηκαν. Σχόλια τα οποία δεν αφορούσαν σε περιπτώσεις νησιωτικών, ορεινών και παραμεθόριων δήμων ή νησιωτικών περιφερειακών ενοτήτων, για τις οποίες ο νομοθέτης αναγνωρίζει την ιδιαιτερότητα μετάβασης - δεν υιοθετήθηκαν, καθώς αυτή η άνευ προϋποθέσεων δυνατότητα απόσπασης έχει οδηγήσει σε καταχρηστική αξιοποίησή της ως μηχανισμού επιλογής του τόπου υπηρετήσης με αντίστοιχη αποψίλωση των δημόσιων υπηρεσιών σε κρίσιμες θέσεις. Εξάλλου, για όσους αιρετούς αναλαμβάνουν καθήκοντα δημάρχων, περιφερειάρχων, αντιδημάρχων, αντιπεριφερειάρχων και αναπληρωτών περιφερειάρχων, αξιώματα δηλαδή με αυξημένες υποχρεώσεις, ο νομοθέτης προβλέπει αναστολή καθηκόντων, ενώ για τους λοιπούς συμβούλους παρέχονται διευκολύνσεις ειδικής άδειας,

		προκειμένου να συμμετέχουν στις συνεδριάσεις των οργάνων στα οποία εκλέγονται. Επί του άρθρου 301 διατυπώθηκαν σχόλια τα οποία αφορούσαν στη δυνατότητα των δημάρχων ή περιφερειαρχών που είναι δημόσιοι υπάλληλοι να επιστρέφουν, μετά τη λήξη της αιρετής θητείας τους, σε θέση προϊσταμένου διεύθυνσης στην υπηρεσία τους. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς ήδη προβλέπεται ευνοϊκή ρύθμιση που αναγνωρίζει την ιδιαίτερη εμπειρία τους ως αιρετών σαν χρόνο δημόσιας υπηρεσίας σε θέση προϊσταμένου διεύθυνσης. Τυχόν επιπλέον τοποθέτησή τους σε θέση προϊσταμένων θα έθιγε την αρχή της ισότιμης μεταχείρισης του προσωπικού του δημοσίου τομέα. Επί του άρθρου 302 διατυπώθηκαν σχόλια ως προς την παρ. 8, με τα οποία ζητήθηκε η αναδρομική αναγνώριση προσωπικής διαφοράς στους γραμματείς δήμων από το έτος 2022, όπως είχε αναγνωριστεί στους εκτελεστικούς γραμματείς περιφερειών. Τα σχόλια δεν γίνονται αποδεκτά, καθώς προκαλούν ανακλαστικές δημοσιονομικές συνέπειες που δεν μπορούν να προβλεφθούν στους προϋπολογισμούς των δήμων. Επί του άρθρου 303, διατυπώθηκαν σχόλια ως προς την παρ. 9 για τις απολαβές των συνεργατών περιφερειαρχών. Τα σχόλια δεν έγιναν αποδεκτά, καθώς κρίθηκε δικαιότερο να μειωθούν οι απολαβές των συνεργατών περιφερειαρχών και να αυξηθούν αντίστοιχα οι αμοιβές των συνεργατών δημάρχων, για λόγους ίσης μεταχείρισης, δεδομένου ότι ασκούν τα ίδια καθήκοντα. Και μάλιστα, δεδομένου ότι σε μικρούς, απομακρυσμένους δήμους, οι συνεργάτες δημάρχων καλούνται συχνά να επιτελέσουν πολλαπλούς ρόλους, προκειμένου να αντιμετωπισθούν δυσχέρειες που προκαλεί η υποστελέχωση των δήμων αυτών. Ως εκ τούτου, η διατήρηση πληθυσμιακών κριτηρίων για τις απολαβές κρίνεται απρόσφορη. Εξάλλου, ειδικά για τις περιφέρειες διατηρείται ρύθμιση που επιτρέπει την απόσπαση επιπλέον προσωπικού στα γραφεία περιφερειαρχών, δυνατότητα που δεν προβλέπεται για τους δήμους. 3. Επί του Βιβλίου Τρίτου: Μέρος Α΄

			Αναφορικά με τις προτάσεις για αναμόρφωση του θεσμού των δημοτικών κοινοτήτων, και ιδίως για τη δυνατότητα διακριτού ψηφοδελτίου για την εκλογή των αιρετών οργάνων διοίκησης των δημοτικών κοινοτήτων, την ονομασία του εκπροσώπου της Δημοτικής Κοινότητας σε Πρόεδρο της Δημοτικής Κοινότητας, την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των αιρετών οργάνων διοίκησης των δημοτικών κοινοτήτων, να προσμετρώνται ως συντάξιμα τα χρόνια της αιρετής τους θητείας, μελετήθηκαν αλλά δεν συνάδουν με τη λογική του προτεινόμενου σχεδίου νόμου. Επίσης, αναφορικά με τα θέματα και τις προτάσεις για τα θέματα της Πολιτικής Προστασίας, σημειώνεται ότι οι προβλέψεις αυτές αποτέλεσαν αντικείμενο του νόμου για την ενεργή μάχη (ν. 5281/2026, Α' 28) του καθ' ύλη αρμόδιου Υπουργείου. Επί των άρθρων 311, 312, 314, 317, 318, 319, 320 και 321, διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά κυρίως με την πρόβλεψη της απαίτησης προηγούμενης σύνταξης τεχνικής έκθεσης και ανάληψης δημόσιας διαβούλευσης πριν την ψήφισή της από τα αρμόδια όργανα του δήμου ή της περιφέρειας. Το σχόλιο δεν έγινε δεκτό, καθώς θεωρείται ότι ο κάθε δήμος και περιφέρεια μπορούν να προβλέψουν, στο πλαίσιο της λειτουργίας τους, τις προτεινόμενες πρωτοβουλίες και δεν χρειάζεται ρητή νομοθετική ρύθμιση. Επί του άρθρου 312, διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά με την υποχρεωτικότητα των σχεδίων δράσης, τα οποία δεν γίνονται αποδεκτά, καθώς η δυνητική πρόβλεψη ακολουθήθηκε, προκειμένου να αρθεί ο υποχρεωτικός χαρακτήρας μιας διαδικασίας, που σε πολλές περιπτώσεις δεν ολοκληρωνόταν εγκαίρως. Επί του άρθρου 314, διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά με τον προσδιορισμό των «κρατικών αρμοδιοτήτων». Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς ο προσδιορισμός αυτός κρίνεται από τη νομολογία επί της δικαστικής κρίσης εκάστοτε συγκεκριμένης υπόθεσης.

			Επί του άρθρου 316, διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά με τη διοικητική εποπτεία ρεμάτων, οδών και τεχνικών έργων απορροής ομβρίων. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς τα θέματα του ρόλου του κάθε οργάνου διοίκησης της τοπικής αυτοδιοίκησης καταγράφονται στον πίνακα αρμοδιοτήτων των δήμων και των περιφερειών. Επί του άρθρου 317, διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά με την ίδρυση δημοτικών ιατρείων ως Μονάδων πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας. Τα σχόλια δεν έγιναν δεκτά, καθώς έχει ήδη ληφθεί σχετική μέριμνα για τη δυνατότητα ανάληψης σχετικών πρωτοβουλιών, υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται στο άρθρο για την εφαρμογή της νέας ρύθμισης του «τεκμηρίου της καθημερινότητας». Επί του άρθρου 318, διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά με την ισχύ του Ειδικού Κανονισμού λειτουργίας του λιμένα. Τα σχόλια δεν έγιναν δεκτά, καθώς μεταβολή των σχετικών ρυθμίσεων εμπίπτουν σε ειδικότερη νομοθεσία του καθ' ύλη αρμόδιου Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και ως εκ τούτου δεν δύναται να ρυθμιστούν στο πλαίσιο του προτεινόμενου Κώδικα. Τέλος, σχόλια περί θεσμοθέτησης Μηχανισμών Κοινωνικής Διαμεσολάβησης, δεν αποτελούν αντικείμενο του παρόντος Κώδικα. Β) Μέρος Β: Επί του άρθρου 328 διατυπώθηκαν σχόλια, αναφορικά με την επέκταση της δυνατότητας σύστασης κοινής υπηρεσίας και σε όμορες περιφερειακές ενότητες, τα οποία δεν έγιναν αποδεκτά, ώστε να διαφυλαχτούν τα κοινά χαρακτηριστικά των δήμων της ίδιας περιφερειακής ενότητας. Σε κάθε περίπτωση κοινή υπηρεσία μπορεί να συσταθεί με τη διαπεριφερειακή συνεργασία. Γ) Μέρος Γ' Τα σχόλια αναφορικά με τα κέντρα διασκέδασης και τη δημοτική αστυνομία δεν μπορούν να γίνουν

δεκτά, καθώς οι αλλαγές που προτείνονται δεν συνάδουν με το υφιστάμενο πλαίσιο που κωδικοποιείται με τον προτεινόμενο Κώδικα.

4. Επί του Βιβλίου Τέταρτου:

α) Στο Μέρος Α΄

Επί του άρθρου 366 διατυπώθηκαν σχόλια περί της χρήσης των όρων «έξοδα» και «δαπάνες» στον προϋπολογισμό των Ο.Τ.Α. με τρόπο που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση, καθώς άλλοτε εμφανίζονται ως ταυτόσημοι και άλλοτε με διαφορετικό εννοιολογικό περιεχόμενο, χωρίς να προκύπτει σαφής και ενιαία οριοθέτηση της μεταξύ τους σχέσης, τα οποία δεν έγιναν δεκτά. Η συνύπαρξη και η διάκριση των όρων «έξοδα» και «δαπάνες» στον προϋπολογισμό των Ο.Τ.Α. δεν προκαλεί σύγχυση, αλλά είναι θεσμικά επιβεβλημένη από το ισχύον δημοσιονομικό πλαίσιο. Η διατύπωση του άρθρου 366 οριοθετεί με απόλυτη σαφήνεια τη σχέση των δύο εννοιών και διασφαλίζει την ομοιόμορφη εφαρμογή του δημοσιονομικού πλαισίου χωρίς να αφήνει περιθώρια παρερμηνειών. Ειδικότερα:

- διττή φύση του προϋπολογισμού: δημοσιονομική-διοικητική διάσταση (έγκριση και ανάληψη υποχρεώσεων) όσο και την ταμειακή διάσταση (εκτίμηση πληρωμών). Ο όρος «δαπάνη» συνδέεται με τη νομική δέσμευση, την εκτέλεση και την τιμολόγηση, ενώ ο όρος «έξοδο» συνδέεται με την ταμειακή ροή και την υποχρέωση καταβολής μετρητών. Η διατύπωση της παρ. 1 του άρθρου 366 βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με το ισχύον πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης. Ο ν. 4270/2014 εισάγει τη διάκριση μεταξύ «πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων» (πότε γεννάται η δαπάνη) και «πιστώσεων πληρωμών» (πότε εξοφλείται το έξοδο).

- αντιμετώπιση της χρονικής υστέρησης (Π.Ο.Ε.): Στην πράξη η εκτέλεση μιας δαπάνης, η τιμολόγηση και η πληρωμή πραγματοποιούνται συχνά σε διαφορετικά οικονομικά έτη. Αυτός ακριβώς ο λόγος καθιστά αναγκαίο τον ορισμό της παρ. 1 του άρθρου 366, ώστε να αποσαφηνίζεται ότι ως «Έξοδα» του τρέχοντος προϋπολογισμού λογίζονται οι πληρωμές που θα γίνουν εντός του έτους, «ανεξάρτητα από τον χρόνο κατά τον οποίο δημιουργήθηκε η υποχρέωση

		πληρωμής» (δηλαδή η δαπάνη). Χωρίς αυτή τη διάκριση, θα ήταν αδύνατη η εγγραφή και η πληρωμή των υποχρεώσεων Π.Ο.Ε. (παράδειγμα: «Αν ο Δήμος αγοράσει ένα μηχάνημα τον Δεκέμβριο του 2025 (εκτέλεση/τιμολόγηση θα είναι Δαπάνη του 2025) αλλά το πληρώσει τον Φεβρουάριο του 2026, αυτό το ποσό θα εγγραφεί στον προϋπολογισμό του 2026 ως Έξοδο (Π.Ο.Ε.). Αν αναφερόταν μόνο η λέξη «δαπάνη», δεν θα ήταν δυνατόν να τεκμηριωθούν οικονομικά γιατί εξοφλείται μια δαπάνη του 2025 με τον προϋπολογισμό του 2026. Επί του άρθρου 368 διατυπώθηκε σχόλιο περί παράτασης της προθεσμίας ψήφισης του προϋπολογισμού. Η προθεσμία της 15ης Νοεμβρίου για την ψήφιση του προϋπολογισμού κρίνεται εύλογη και αναγκαία για τη διασφάλιση της έγκαιρης έναρξης και ομαλής εκτέλεσης του οικονομικού προγραμματισμού των Ο.Τ.Α. κατά το επόμενο οικονομικό έτος. Η διαδικασία κατάρτισης και ψήφισης του προϋπολογισμού εκκινεί ήδη από το τέλος Ιουλίου κάθε έτους με την έκδοση της σχετικής κοινής υπουργικής απόφασης παροχής οδηγιών και περιλαμβάνει διαδοχικά στάδια προετοιμασίας, αξιολόγησης και ελέγχου, τα οποία παρέχουν επαρκή χρόνο στις υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών για την ολοκλήρωσή της. Η προθεσμία της 15ης Νοεμβρίου δεν συνδέεται με την ολοκλήρωση του ελέγχου νομιμότητας από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, αλλά αποκλειστικά με την υποχρέωση του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου να ολοκληρώσει την ψήφιση του προϋπολογισμού. Ο έλεγχος νομιμότητας ακολουθεί μετά την ψήφισή του, μέσω της ανάρτησης της σχετικής απόφασης στο πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας εντός δέκα (10) ημερών από τη συνεδρίαση, γεγονός που καταδεικνύει ότι η διάρκεια των μεταγενέστερων ελεγκτικών διαδικασιών δεν επηρεάζει τη δυνατότητα τήρησης της συγκεκριμένης προθεσμίας. Επιπλέον, η θέσπιση συγκεκριμένης και ενιαίας προθεσμίας για όλους τους Ο.Τ.Α. εξυπηρετεί σκοπούς δημοσιονομικής πειθαρχίας, έγκαιρου προγραμματισμού, αποτελεσματικής εποπτείας και συγκρισιμότητας των οικονομικών στοιχείων, δεδομένου ότι αυτοί αποτελούν υποτομέα της

		Γενικής Κυβέρνησης, ενώ εναρμονίζεται με τη διαχρονική κατεύθυνση της νομοθεσίας για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ψήφισης του προϋπολογισμού πριν από την έναρξη του οικονομικού έτους. Η παράταση της προθεσμίας θα περιορίζει τον διαθέσιμο χρόνο για τον προβλεπόμενο έλεγχο νομιμότητας, την ενσωμάτωση των στοιχείων στα πληροφοριακά συστήματα και την έγκαιρη προετοιμασία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού από την 1η Ιανουαρίου. Για τους λόγους αυτούς, δεν κρίνεται σκόπιμη η παράταση της προθεσμίας ψήφισης του προϋπολογισμού πέραν της 15ης Νοεμβρίου. Επί του άρθρου 367 το σχόλιο περί ανάγκης πρόσθετης χρηματοδότησης του ειδικού αποθεματικού για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και την αποκατάσταση των επιπτώσεων τους των δήμων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό (Π/Υ) δεν γίνεται δεκτό. Η πρόταση αυτή δεν κρίνεται απαραίτητη, καθώς για τον σκοπό αυτό έχει ήδη θεσμοθετηθεί ένας σταθερός και εναλλακτικός πόρος χρηματοδότησης. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 438, προβλέπεται η υποχρεωτική ετήσια μεταφορά ποσοστού από τα διαθέσιμα του Πράσινου Ταμείου. Η διάταξη αυτή ορίζει ρητά ότι το εν λόγω ποσό διατίθεται, μεταξύ άλλων, για την «ενίσχυση των πιστώσεων του ειδικού αποθεματικού, για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και την αποκατάσταση των επιπτώσεων τους, της παρ. 2 του άρθρου 367». Το σχόλιο που υποβλήθηκε στο Μέρος Α΄ του παρόντος Βιβλίου (παρότι αναφέρεται σε ζητήματα του Μέρους Γ΄) αναφορικά με τη θεσμοθέτηση ατομικών χρηματικών προστίμων σε δημάρχους και προϊσταμένους οικονομικών υπηρεσιών σε περίπτωση εκπρόθεσμης δημοσίευσης οικονομικών καταστάσεων, περικοπή κρατικών ενισχύσεων, ανάθεσης του ελέγχου των δημοσίων συμβάσεων στην Α.Α.Δ.Ε., και πλήρη εφαρμογή του λογιστικού σχεδίου του ιδιωτικού τομέα στους Ο.Τ.Α., δεν έγινε δεκτό, καθώς είτε τα αναφερόμενα σε αυτό καλύπτονται ήδη από την κείμενη νομοθεσία είτε έρχονται σε αντίθεση με το ισχύον δημοσιονομικό δίκαιο. Ειδικότερα, ως προς την επιβολή κυρώσεων

			για μη υποβολή οικονομικών καταστάσεων το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο είναι ήδη εξαιρετικά αυστηρό και προβλέπει συγκεκριμένες ατομικές και συλλογικές κυρώσεις. Ο Οργανικός Νόμος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ν. 4700/2020, Α' 127) και ο ν. 4270/2014 ορίζουν ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως αρμόδιο ανώτατο δικαστήριο, επιβάλλει διοικητικά πρόστιμα και προσωπικό καταλογισμό στους υπόλογους και στα στελέχη των οικονομικών υπηρεσιών που καθυστερούν την υποβολή των λογαριασμών και των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων. Παράλληλα, ο ν. 4270/2014, σε συνδυασμό με τις προτεινόμενες διατάξεις του άρθρου 534 του παρόντος Κώδικα, περί Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α., προβλέπει ήδη μηχανισμούς δημοσιονομικής διόρθωσης και περιορισμούς στη ροή χρηματοδοτήσεων (λ.χ. Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι, Κ.Α.Π.) για τους δήμους που αποκλίνουν συστηματικά από τις υποχρεώσεις τους. Ως προς τον έλεγχο των αναθέσεων από την Α.Α.Δ.Ε.: Η πρόταση δεν τυγχάνει νομικά ερείσματος, καθώς η Α.Α.Δ.Ε. έχει ως αποκλειστική συνταγματική αποστολή τον προσδιορισμό και την είσπραξη των δημοσίων εσόδων. Ο έλεγχος των δαπανών, των αναθέσεων και των δημοσίων συμβάσεων των δήμων διενεργείται ήδη από τα θεσμοθετημένα προς τούτο όργανα, ήτοι την Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ.) και το Ελεγκτικό Συνέδριο (μέσω προσυμβατικού, προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου). Επιπλέον, η διαφάνεια και η συγκρισιμότητα των δαπανών εξασφαλίζονται πλήρως μέσω της υποχρεωτικής ανάρτησης όλων των συμβάσεων στο Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ. και στο πρόγραμμα «Διαύγεια». Ως προς την εφαρμογή του λογιστικού σχεδίου του ιδιωτικού τομέα: Οι προτεινόμενες διατάξεις του παρόντος Κώδικα τελούν σε πλήρη συμφωνία και εναρμόνιση με το π.δ. 54/2018 το οποίο εισάγει μεν τη λογιστική βάση του δεδουλευμένου —γεγονός που επιτρέπει την κοινή γλώσσα με τη διεθνή πρακτική—, είναι όμως προσαρμοσμένο στις ειδικές ανάγκες της Δημόσιας Λογιστικής και της εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού. Η αυτούσια μεταφορά του λογιστικού σχεδίου των ιδιωτικών επιχειρήσεων

		στους Ο.Τ.Α. είναι αδύνατη, καθώς ο δημόσιος τομέας διέπεται από κανόνες δημοσιονομικής σκοπιμότητας και δημόσιου λογιστικού που δεν υφίστανται στην ελεύθερη αγορά. Η στελέχωση των υπηρεσιών με ικανά στελέχη αντιμετωπίζεται μέσω της επιλογής προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) και του Συστήματος Κινητικότητας, με βάση τα προβλεπόμενα τυπικά προσόντα. Επί του άρθρου 373 διατυπώθηκαν σχόλια που αφορούσαν στον οριζόντιο χρονικό ή αριθμητικό περιορισμό στις αναμορφώσεις του προϋπολογισμού. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς η επιβολή των εν λόγω περιορισμών θα έπληττε τη δημοσιονομική ευελιξία και τη σταθερότητα των δήμων. Η δυνατότητα αναμόρφωσης έως το τέλος του έτους είναι απαραίτητη προκειμένου ο Προϊστάμενος Οικονομικών Υπηρεσιών να προβαίνει σε διορθώσεις υπερεκτιμημένων εσόδων, αποτρέποντας τη δημιουργία ελλειμμάτων κατά το κλείσιμο της χρήσης. Τυχόν απαγόρευση αναμορφώσεων τον Δεκέμβριο θα καθιστούσε αδύνατη την άμεση εγγραφή απρόβλεπτων εσόδων (όπως έκτακτες επιχορηγήσεις) ή τη συμμόρφωση με επείγουσες υποδείξεις του Υπουργείου Εσωτερικών και του Παρατηρητήριου. Η ανησυχία περί κατάχρησης κάμπτεται από τη ρητή πρόβλεψη της παρ. 1, η οποία υπάγει κάθε αναμόρφωση στον αυστηρό έλεγχο νομιμότητας του άρθρου 370. Ως εκ τούτου, η διατήρηση της διαδικασίας καθ' όλη τη διάρκεια του οικονομικού έτους κρίνεται θεσμικά επιβεβλημένη. Επί του άρθρου 379, υποβλήθηκε σχόλιο για την πρόβλεψη έκδοσης κοινής υπουργικής απόφασης που θα καθορίζει ενιαία και δεσμευτικά τις ειδικότερες προϋποθέσεις, τα επαγγελματικά προσόντα και τα τυχόν κωλύματα για την ανάθεση σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπηρεσιών υποστήριξης των Ο.Τ.Α. για την εφαρμογή του π.δ. 54/2018. Η πρόβλεψη έκδοσης κοινής υπουργικής απόφασης δεν κρίνεται αναγκαία, καθώς τα ζητήματα των απαιτούμενων επαγγελματικών προσόντων, της νόμιμης άσκησης λογιστικών

		υπηρεσιών και των σχετικών κωλυμάτων ρυθμίζονται ήδη από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει το λογιστικό επάγγελμα και τις δημόσιες συμβάσεις. Ειδικότερα, τα κριτήρια επαγγελματικής καταλληλότητας, οι λόγοι αποκλεισμού και οι προϋποθέσεις συμμετοχής σε διαδικασίες ανάθεσης προβλέπονται ήδη στον ν. 4412/2016. Ως εκ τούτου, η θέσπιση πρόσθετης κανονιστικής εξουσιοδότησης θα οδηγούσε σε περιττή κανονιστική επανάληψη και ενδεχόμενη αλληλοεπικάλυψη με το υφιστάμενο πλαίσιο, περιορίζοντας παράλληλα την αναγκαία ευελιξία των δήμων και των περιφερειών για την κάλυψη των ιδιαίτερων λειτουργικών τους αναγκών. β) Στο Μέρος Β΄ Επί των σχολίων στα άρθρα 388 έως 391 καθώς και 392 έως 396 σημειώνεται κατ' αρχάς ότι η οικονομική αυτοτέλεια και βιωσιμότητα των δήμων στηρίζεται και στην επαρκή είσπραξη ιδίων πόρων, οι οποίοι ενισχύουν την ικανότητά τους να παρέχουν ποιοτικές υπηρεσίες που επιστρέφουν άμεσα ή έμμεσα στην τοπική κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό, το ανταποδοτικό Τέλος Καθαριότητας και Φωτισμού (Τ.Κ.Φ.), αποτελεί βασικό μηχανισμό χρηματοδότησης συγκεκριμένων υπηρεσιών. Τα έσοδά του χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στην κάλυψη του κόστους καθαριότητας, ανακύκλωσης και οδοφωτισμού, διασφαλίζοντας τη λειτουργική σύνδεση μεταξύ καταβολής και παροχής υπηρεσίας. Παράλληλα, σημαντικό ρόλο στη χρηματοδοτική βάση των δήμων διαδραματίζουν και μη ανταποδοτικοί πόροι, όπως το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.), το οποίο αντικαθιστά το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π.) και τον Φόρο Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων (Φ.Η.Χ.), οι οποίοι καταργούνται. Τα εν λόγω τέλη αν και δεν συνδέονται ευθέως με συγκεκριμένη ανταποδοτική υπηρεσία, συμβάλλουν ουσιαστικά στην οικονομική ευρωστία των δήμων και επιτρέπουν τη χρηματοδότηση κρίσιμων υποδομών, κοινωνικών δράσεων και έργων τοπικής ανάπτυξης, επιστρέφονται τελικά στον δημότη με έμμεσο αλλά ουσιαστικό τρόπο μέσω της αναβάθμισης του δημόσιου χώρου και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

		Η συνολική αρχιτεκτονική των εσόδων, που προβλέπονται για τους δήμους και κωδικοποιούνται και αναμορφώνονται στον παρόντα Κώδικα, τόσο ανταποδοτικών όσο και μη ανταποδοτικών, εξυπηρετεί τον ίδιο στόχο. Τη διασφάλιση σύγχρονων, λειτουργικών και βιώσιμων πόλεων. Η σταθερή και επαρκής χρηματοδότηση των δημοτικών υπηρεσιών αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών. Συνεπώς, η συζήτηση για τα τέλη πρέπει να γίνεται με γνώμονα τη συνολική δημοσιονομική ισορροπία και τη λειτουργική επάρκεια των δήμων, αναγνωρίζοντας ότι όλοι οι πόροι, ανεξαρτήτως του χαρακτήρα τους, συνεισφέρουν στη συλλογική ωφέλεια και επιστρέφουν στην τοπική κοινωνία με άμεσο ή έμμεσο τρόπο. Επί των άρθρων 388 έως 391 και 392 έως 396 τα σχόλια περί – θεσμοθέτησης ειδικής πρόβλεψης, απαλλαγής ή σημαντικής μείωσης των τελών καθαριότητας για την κύρια κατοικία οικογενειών με παιδιά, τρίτεκνων, πολύτεκνων, – πρόβλεψης αφορολόγητου ορίου/μειωμένου συντελεστή ανά τετραγωνικό μέτρο με βάση τις στεγαστικές ανάγκες και τον αριθμό των τέκνων, – ελαφρύνσεων προς αντιμετώπιση της δημογραφικής συρρίκνωσης, της γήρανσης του πληθυσμού και της ερήμωσης της υπαίθρου, – ενσωμάτωσης στον υπολογισμό των τελών δημογραφικών και κοινωνικών κριτηρίων δεν έγιναν δεκτά, καθώς προβλέψεις ελαφρύνσεων για τις οικογένειες με παιδιά, τους πολύτεκνους και τις ευάλωτες ομάδες καλύπτονται ήδη από τις υφιστάμενες διατάξεις του σχεδίου νόμου. Ειδικότερα στο άρθρο 389 εισάγεται ρητά «Δεύτερος Συντελεστής» για ακίνητα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για κατοικία δημοτών και κατοίκων οι οποίοι αναγνωρίζονται ως ευάλωτοι. Ο συντελεστής αυτός ορίζεται αυτόματα στο είκοσι τοις εκατό (20%) του βασικού συντελεστή (δηλαδή προβλέπεται μείωση ύψους ογδόντα τοις

		εκατό (80%), με τη δυνατότητα μάλιστα το δημοτικό συμβούλιο να ορίσει ακόμα χαμηλότερο ποσοστό ή και πλήρη απαλλαγή. Με το άρθρο 526 προβλέπεται ρητά ότι το δημοτικό συμβούλιο, με απόφασή του, δύναται να μειώνει τα δημοτικά τέλη ή να απαλλάσσει πλήρως από αυτά ειδικές κατηγορίες πολιτών. Στις κατηγορίες αυτές συμπεριλαμβάνονται ρητά οι πολύτεκνοι, οι τρίτεκνοι και οι μονογονεϊκές οικογένειες, καθώς και οι οικονομικά αδύναμοι, τα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ), οι μακροχρόνια άνεργοι και οι δικαιούχοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Επιπρόσθετα, η οριζόντια και καθολική επιβολή «αφορολόγητου ορίου» ανά τετραγωνικό μέτρο από την κεντρική διοίκηση θα έπληττε την εισπρακτική ικανότητα των δήμων και την ανταποδοτικότητα των υπηρεσιών καθαριότητας. Με τις ανωτέρω διατάξεις, δίνεται το απαραίτητο νομικό εργαλείο στους ίδιους τους δήμους να εξειδικεύσουν την κοινωνική τους πολιτική ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες, διασφαλίζοντας, μεταξύ άλλων, και την προστασία των τρίτεκνων και πολύτεκνων οικογενειών. Η σχετική πρόνοια για τη στήριξη των νέων γονέων και την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας στην ύπαιθρο έχει ήδη συμπεριληφθεί ρητά στην παρ. 4 του άρθρου 526 του προτεινόμενου Κώδικα. Το εν λόγω άρθρο παρέχει στους δήμους τη δυνατότητα χορήγησης χρηματικού βοηθήματος στις περιπτώσεις γέννησης τέκνου, με ανώτατο όριο τις τρεις χιλιάδες (3.000) ευρώ ανά τέκνο, καλύπτοντας πλήρως το σχετικό αίτημα του σχολιαστή. Το ζήτημα της στελέχωσης των δήμων (ιδίως των ορεινών και νησιωτικών περιοχών που πλήττονται από την ερήμωση) και της παροχής κινήτρων για την προσέλκυση υπαλλήλων, ρυθμίζεται ήδη με ολοκληρωμένο τρόπο μέσω της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 530. Το άρθρο αυτό προβλέπει ένα ευρύ πλέγμα κινήτρων (υλικών, στεγαστικών κ.ά.) για τους εργαζομένους στους Ο.Τ.Α., με σκοπό τη διασφάλιση της διοικητικής ικανότητας των τοπικών φορέων. Επί του άρθρου 392 το σχόλιο περί ειδικής ρητής απαλλαγής της Ελληνικής Εταιρείας Ακινήτων

			Δημοσίου από την καταβολή του Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης δεν γίνεται δεκτό. Η Εταιρία Ακινήτων Δημοσίου . περιλαμβάνεται στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης της ΕΛΣΤΑΤ και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρ. 2 του άρθρου. Συνεπώς, αντιμετωπίζεται κατά τον ίδιο τρόπο με τους λοιπούς Φορείς Γενικής Κυβέρνησης, των οποίων τα ακίνητα υπάγονται κανονικά στο Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης, χωρίς να συντρέχει λόγος θέσπισης ειδικής εξαίρεσης. Τα σχόλια επί των άρθρων 388 και 431, που ζητούν πλήρη απαλλαγή από το τέλος καθαριότητας και φωτισμού για τα ακίνητα που είναι ελεύθερα, κενά ή τελούν υπό κατάληψη ή καταπάτηση από τρίτους, δεν έγιναν δεκτά. Τα τέλη καθαριότητας και φωτισμού έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα και επιβάλλονται για την κάλυψη των δαπανών των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους δήμους, οι οποίες ωφελούν συνολικά την περιοχή όπου εντοπίζονται τα ακίνητα. Αναφορικά με τα κατεχόμενα ή καταπατημένα ακίνητα, η υποχρέωση καταβολής των τελών βαρύνει τον έχοντα την κυριότητα ή τη διοίκηση του ακινήτου. Η Ε.Τ.Α.Δ. και το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ως διαχειριστές της δημόσιας περιουσίας, διαθέτουν ειδικά νομικά εργαλεία προστασίας (όπως έκδοση πρωτοκόλλων διοικητικής αποβολής και αποζημίωση αυθαίρετης χρήσης) για να στραφούν κατά των καταπατητών και να διεκδικήσουν τα αναλογούντα ποσά. Η θεσμοθέτηση μιας οριζόντιας απαλλαγής θα μετέφερε αναίτια το οικονομικό βάρος της αδράνειας των φορέων διαχείρισης στους προϋπολογισμούς των δήμων, στερώντας τους ανταποδοτικούς πόρους. Επί των άρθρων 383 και 392 διατυπώθηκε αίτημα του διοικητικού συμβουλίου του Ελληνικού Δικτύου Ανθεκτικών Πόλεων για την απόδοση των εσόδων από το Τέλος Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση στους δήμους. Συγκεκριμένα, προτάθηκε το εξήντα τοις εκατό (60%) των συνολικών εσόδων να αποδίδεται στους δήμους και το υπόλοιπο σαράντα τοις εκατό (40%) να διατίθεται αποκλειστικά για τη

			χρηματοδότηση έργων και δράσεων ανθεκτικότητας, πολιτικής προστασίας, πρόληψης και αποκατάστασης φυσικών καταστροφών, καθώς και για την ενίσχυση υποδομών των δήμων μέσω ειδικού χρηματοδοτικού προγράμματος με σκοπό την ενίσχυση της χρηματοδότησης δράσεων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πολιτικής προστασίας και βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης. Η πρόταση δεν έγινε δεκτή. Η κατανομή και η διάθεση των εσόδων από το Τέλος Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση αποτελεί ζήτημα που ρυθμίζεται από ειδικό θεσμικό πλαίσιο και συνδέεται με ευρύτερες δημοσιονομικές και περιβαλλοντικές πολιτικές, οι οποίες εκφεύγουν του αντικείμενου του παρόντος Κώδικα. Εξάλλου, η αξιολόγηση τυχόν ανακατανομής των σχετικών εσόδων αποτελεί αντικείμενο επεξεργασίας και πολιτικού σχεδιασμού των καθ' ύλη αρμόδιων Υπουργείων. Περαιτέρω, τα έσοδα από το Τέλος Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση συνδέονται με τη χρηματοδότηση ειδικών σκοπών που αφορούν στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής κρίσης και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας, μέσω των προβλεπόμενων χρηματοδοτικών μηχανισμών και ειδικών αποθεματικών. Παράλληλα, υφίστανται χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα που απευθύνονται στους Ο.Τ.Α., μεταξύ άλλων μέσω και του Πράσινου Ταμείου, για την υλοποίηση έργων και δράσεων περιβαλλοντικού, κλιματικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα. Επιπρόσθετα με το άρθρο 438 προβλέπεται ετήσια μεταφορά ποσοστού τρία τοις εκατό (3%) των διαθεσίμων του Πράσινου Ταμείου στον λογαριασμό «Κάλυψη των πάσης φύσεως αναγκών των Ο.Τ.Α. κ.λπ.», από το οποίο χρηματοδοτούνται δράσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα των δήμων, καθώς και η ενίσχυση του ειδικού αποθεματικού για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και την αποκατάσταση των επιπτώσεών τους. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, κρίθηκε ότι δεν συντρέχει λόγος τροποποίησης του ισχύοντος πλαισίου κατανομής των εσόδων από το Τέλος Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση στο πλαίσιο του παρόντος Κώδικα και, ως εκ τούτου, η

		προτεινόμενη με το σχόλιο ρύθμιση δεν υιοθετήθηκε. Επί του άρθρου 389 διατυπώθηκε πρόταση για την υπαγωγή στον ειδικό μειωμένο συντελεστή των αποθηκών με ηλεκτρική σύνδεση στις οποίες δεν ασκείται οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα. Η τροποποίηση της διάταξης προς την προτεινόμενη κατεύθυνση δεν κρίθηκε σκόπιμη, καθώς οι ειδικοί συντελεστές που προβλέπονται στο άρθρο 389 συνδέονται με αντικειμενικά και ευχερώς διαπιστώσιμα πραγματικά δεδομένα, όπως η έλλειψη ή η διακοπή ηλεκτροδότησης και η εποχική λειτουργία επιχειρήσεων, τα οποία μπορούν να αποδειχθούν με σαφή και τυποποιημένο τρόπο και να ελεγχθούν αποτελεσματικά από τις αρμόδιες υπηρεσίες των δήμων. Αντιθέτως, η προτεινόμενη υπαγωγή αποθηκών στον ειδικό μειωμένο συντελεστή με κριτήριο τη μη άσκηση οικονομικής δραστηριότητας ή την εκάστοτε πραγματική χρήση τους δεν στηρίζεται σε αντίστοιχα αντικειμενικό και διαρκώς επαληθεύσιμο στοιχείο. Η εφαρμογή μιας τέτοιας ρύθμισης θα προϋπέθετε εξατομικευμένη διερεύνηση και συνεχή παρακολούθηση της χρήσης κάθε ακινήτου, γεγονός που θα δημιουργούσε σημαντικές δυσχέρειες κατά την εφαρμογή της διάταξης, θα επιβάρυνε δυσανάλογα τις υπηρεσίες των δήμων και θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποκλίσεις κατά την εφαρμογή του νόμου. Περαιτέρω, τυχόν ζητήματα που αφορούν στον χαρακτηρισμό συγκεκριμένων ακινήτων ή στη διόρθωση εσφαλμένων καταχωρίσεων και δηλώσεων αντιμετωπίζονται ήδη μέσω των προβλεπόμενων διοικητικών διαδικασιών και δεν συνιστούν λόγο θέσπισης νέας κατηγορίας ειδικού συντελεστή. Επί των άρθρων 392 έως 396: Υποβλήθηκε σημαντικός αριθμός σχολίων, στα οποία διατυπώθηκαν προβληματισμοί περί «επιβολής νέου φόρου επί της ακίνητης περιουσίας», «υπερφορολόγησης των ακινήτων», «τριπλασιασμού των τελών». Προς άρση των ανωτέρω παρανοήσεων, διευκρινίζεται ότι το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.) δεν συνιστά νέο φόρο

		ούτε επιφέρει πρόσθετη οικονομική επιβάρυνση στην ακίνητη περιουσία. Αντιθέτως, λειτουργεί ως ένας δικαιότερος μηχανισμός εξορθολογισμού και απλούστευσης του υφιστάμενου συστήματος, καθώς αντικαθιστά και συγχωνεύει δύο προϋφιστάμενες επιβαρύνσεις, ήτοι τον Φόρο Ηλεκτροδοτούμενων Χώρων (Φ.Η.Χ.) και το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π.), διασφαλίζοντας τη δημοσιονομική ουδετερότητα της μεταρρύθμισης. Το Τ.Τ.Α. εφαρμόζεται επί της ίδιας περιουσιακής βάσης, με διατήρηση των υφιστάμενων απαλλαγών και των ίδιων υπόχρεων προσώπων. Η συζήτηση περί σημαντικής αύξησης των επιβαρύνσεων στηρίχθηκε, σε αρκετές περιπτώσεις, σε υπολογισμούς που δεν αποτύπωναν με ακρίβεια το περιεχόμενο των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Ειδικότερα, οι εκτιμήσεις περί «τριπλασιασμού των τελών» προέκυψαν υπό τις πλέον δυσμενείς παραδοχές καθώς βασίστηκαν σε μια υπόθεση εργασίας η οποία δεν αποτυπώνει την πραγματικότητα. Η προσέγγιση αυτή συνέκρινε το τρέχον μεσοσταθμικό ύψος των υφιστάμενων από Φ.Η.Χ. και Τ.Α.Π. επιβαρύνσεων με το ανώτατο θεσμικό όριο την δηλαδή την ακραία τιμή του συντελεστή Τ.Τ.Α. (0,70%) συνυπολογίζοντας σωρευτικά και τη δυνητική επιβάρυνση από το Τέλος Περιφερειακής Τοπικής ανάπτυξης στο μέγιστο δυνατό ύψος του (0,35%). Η εν λόγω υπόθεση οδηγεί σε μια πλασματική υπερεκτίμηση των οικονομικών συνεπειών της μεταρρύθμισης, απομακρυνόμενη από το πνεύμα και τη στόχευση των προωθούμενων διατάξεων. Αντιθέτως, η μεταρρύθμιση ενισχύει την αναλογικότητα και τη φορολογική δικαιοσύνη ιδίως για ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές χαμηλών και μεσαίων τιμών ζώνης, για παλαιά κτίσματα. Η νέα μεθοδολογία οδηγεί κατά κανόνα σε ηπιότερη επιβάρυνση σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς, καθώς λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως η πραγματική αξία του ακινήτου και η παλαιότητά του, οι οποίοι μέχρι σήμερα δεν επηρέαζαν, καθώς δεν λαμβάνονταν υπόψη κατά την επιβολή του Φ.Η.Χ. Η μεταρρύθμιση δεν συνιστά οριζόντια αύξηση φορολογικών βαρών, αλλά ανασχεδιασμό της βάσης υπολογισμού ενός τοπικού πόρου αυτού του Τ.Τ.Α.

με γνώμονα την αναλογικότητα, τη φορολογική δικαιοσύνη και την καλύτερη αντιστοίχιση της επιβάρυνσης προς την πραγματική οικονομική δυνατότητα των ιδιοκτητών.

Το σχόλιο για **καθολική απαλλαγή όλων των διατηρητέων κτιρίων από το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.)** δεν γίνεται αποδεκτό. Η υποπερ. ββ) της περ. β) της παρ. 3 του άρθρου 392 θέτει ως απαραίτητη προϋπόθεση για την απαλλαγή τη μη ιδιοχρησιμοποίηση ή τη μη παραγωγή εισοδήματος, προκειμένου να στηριχθούν οικονομικά οι ιδιοκτήτες ακινήτων που επωμίζονται το κόστος συντήρησης διατηρητέων κτιρίων, χωρίς να έχουν κάποιο οικονομικό όφελος από αυτά. Αντίθετα, η οριζόντια απαλλαγή ακινήτων που ιδιοκατοικούνται, χρησιμοποιούνται για επαγγελματική στέγη ή αποφέρουν μισθώματα θα ερχόταν σε αντίθεση με τις αρχές της φορολογικής δικαιοσύνης και της ισότητας των πολιτών απέναντι στα δημόσια βάρη. Τέλος, επισημαίνεται ότι το αναφερόμενο στο σχόλιο Τέλος Περιφερειακής Ανάπτυξης δεν υφίσταται πλέον στο παρόν νομοθετικό πλαίσιο.

Τα **σχόλια περί πλήρους απαλλαγής των σεισμόπληκτων και μη κατοικήσιμων ακινήτων του Δήμου Μινώα Πεδιάδας από το Τέλος Τοπικής Ανάπτυξης (Τ.Τ.Α.), καθώς και από το Ενιαίο Τέλος Καθαριότητας και Φωτισμού**, για όσο χρονικό διάστημα τα ακίνητα αυτά παραμένουν ακατάλληλα προς χρήση δεν έγιναν δεκτά. Παράλληλα, ζητήθηκε η θέσπιση ειδικής νομοθετικής πρόβλεψης για την εξαίρεση των εν λόγω ακινήτων από κάθε σχετική οικονομική επιβάρυνση.

Οι ανωτέρω προτάσεις δεν κρίθηκε αναγκαίο να υιοθετηθούν με ειδική ή τοπικού χαρακτήρα ρύθμιση, καθώς το περιεχόμενό τους καλύπτεται ήδη από τις γενικές διατάξεις του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίες εφαρμόζονται οριζόντια σε όλους τους δήμους της χώρας που πλήττονται από φυσικές καταστροφές. Ειδικότερα, στο **άρθρο 432** περί απαλλαγών λόγω εξαιρετικών συνθηκών προβλέπεται ρητά η πλήρης απαλλαγή από το Τ.Κ.Φ. και από το Τ.Τ.Α. για ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές οι οποίες έχουν κηρυχθεί σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας λόγω

		σεισμού, πυρκαγιάς, πλημμύρας ή άλλης φυσικής καταστροφής και τα οποία έχουν αποδεδειγμένα καταστραφεί ολοσχερώς ή έχουν υποστεί τέτοιας έκτασης ζημιές, ώστε να καθίστανται μη κατοικήσιμα. Η απαλλαγή αυτή ισχύει για όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο το ακίνητο παραμένει μη κατοικήσιμο και δεν χρησιμοποιείται, καλύπτοντας πλήρως το αίτημα που διατυπώθηκε κατά τη διαβούλευση. Περαιτέρω, το εν λόγω άρθρο αντιμετωπίζει και τις δημοσιονομικές συνέπειες της απαλλαγής για τους πληγέντες δήμους, προβλέποντας τη δυνατότητα κάλυψης του σχετικού ελλείμματος από τα γενικά, μη ειδικώς προοριζόμενα έσοδα του οικείου δημοτικού προϋπολογισμού, ώστε να διασφαλίζεται η συνέχεια και η εύρυθμη λειτουργία των δημοτικών υπηρεσιών. Παράλληλα, προς διευκόλυνση των πληγέντων πολιτών και περιορισμό της διοικητικής επιβάρυνσης, προβλέπεται η αυτεπάγγελη αναζήτηση των αναγκαίων εκθέσεων αυτοψίας από τις αρμόδιες υπηρεσίες, χωρίς να απαιτείται η επανυποβολή στοιχείων που βρίσκονται ήδη στη διάθεση της διοίκησης. Επιπλέον, στο άρθρο 526 παρέχεται η δυνατότητα στα δημοτικά συμβούλια να μειώνουν ή να απαλλάσσουν πλήρως από τα δημοτικά τέλη ειδικές κατηγορίες πολιτών, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικά και οικονομικά κριτήρια. Στις κατηγορίες αυτές περιλαμβάνονται ιδίως οι πολύτεκνοι, οι τρίτεκνοι, οι μονογονεϊκές οικογένειες, τα άτομα με αναπηρία, οι οικονομικά αδύναμοι, οι μακροχρόνια άνεργοι και οι δικαιούχοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται στους δήμους πρόσθετη ευχέρεια άσκησης στοχευμένης κοινωνικής πολιτικής, ιδίως σε περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές και αντιμετωπίζουν αυξημένες κοινωνικές ανάγκες. Κατά συνέπεια, ο επιδιωκόμενος σκοπός του σχολίου έχει ήδη ενσωματωθεί στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου μέσω ενός ολοκληρωμένου πλαισίου γενικών και κοινωνικών απαλλαγών, το οποίο καλύπτει τόσο τις περιπτώσεις ακινήτων που καθίστανται μη κατοικήσιμα λόγω φυσικών καταστροφών όσο και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Για τον λόγο αυτό δεν κρίθηκε αναγκαία η εισαγωγή ειδικής διάταξης

			που να αφορά αποκλειστικά σε συγκεκριμένο δήμο ή συγκεκριμένο περιστατικό φυσικής καταστροφής. Επί των άρθρων 416 και 417 τα σχόλια δεν έγιναν αποδεκτά καθώς τα εν λόγω άρθρα ρυθμίζουν αποκλειστικά το πεδίο εφαρμογής και τον υπολογισμό του τέλους διαφήμισης ανεξαρτήτως της φύσης του διαφημιζόμενου προϊόντος. Η ειδική ρύθμιση του ν. 5216/2025, (Α'118) περί καπνικών και λοιπών προϊόντων αφορά σε αυτοτελές κανονιστικό πεδίο και δεν απαιτείται να επαναληφθεί στις προτεινόμενες διατάξεις. Επί του άρθρου 423 και, ειδικότερα, της περ. στ) της παρ. 2 έγιναν σχόλια που αφορούσαν στην αποσαφήνιση του εάν αυτό αφορά μόνο στους οικογενειακούς τάφους ή ακόμα και στους απλούς τάφους τριετίας. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς η εξειδίκευση του τρόπου επιβολής των τελών ανά κατηγορία τάφου (οικογενειακοί ή απλοί τάφοι τριετίας) δεν αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης της παρούσας γενικής διάταξης, η οποία περιορίζεται στον αντικειμενικό προσδιορισμό των ενεργειών. Όπως ρητά ορίζεται στην παρ. 1 του ίδιου άρθρου, τα εν λόγω τέλη επιβάλλονται υποχρεωτικά με τον Κανονισμό Λειτουργίας του εκάστοτε νεκροταφείου. Συνεπώς, η ειδικότερη διάκριση, η διαβάθμιση ή η τυχόν απαλλαγή συγκεκριμένων κατηγοριών τάφων (όπως ταφών τριετίας) ανάλογα με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τις μέχρι σήμερα ακολουθούμενες πρακτικές, επαφίεται στην κανονιστική και αρμοδιότητα του οικείου δημοτικού συμβουλίου κατά τη σύνταξη ή τροποποίηση του εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του νεκροταφείου του. Επί του άρθρου 426 διατυπώθηκαν σχόλια, περί πρόβλεψης νέας (ηλεκτρονικής) διαδικασίας και επανακαθορισμού του ποσοστού και του τρόπου ελέγχου καταβολής του τέλους οικοδομικών αδειών. Τα σχόλια δεν υιοθετήθηκαν, καθώς η προτεινόμενη διάταξη αναπαράγει υφιστάμενη ρύθμιση του άρθρου 23 του β.δ. 24-9/1958 (Α' 171) και δεν εισάγει νέα ή πρόσθετη διοικητική διαδικασία που να συνεπάγεται επιπλέον διοικητικό φόρτο.

Τα σχόλια στα άρθρα 409 και 410 δεν έγιναν δεκτά, καθώς ο ισχυρισμός περί «διπλής χρέωσης» των επενδυτών ή μισθωτών και περί αντισυνταγματικότητας προκύπτει από εσφαλμένη ερμηνεία της διάταξης. Όπως ορίζεται ρητά στην παρ. 1 του άρθρου 410, το τέλος χρήσης βαρύνει αποκλειστικά τον τελικό χρήστη (καταναλωτή) της υπηρεσίας και αναγράφεται διακριτά στα εκδιδόμενα στοιχεία. Ο ιδιώτης επενδυτής ή διαχειριστής της ιαματικής πηγής (είτε αυτή ανήκει στον Ε.Ο.Τ. είτε στην Ε.Τ.Α.Δ.) δεν υφίσταται καμία οικονομική επιβάρυνση, καθώς λειτουργεί αποκλειστικά ως φορέας είσπραξης και απόδοσης του τέλους στον οικείο δήμο. Συνεπώς, δεν επηρεάζεται η βιωσιμότητα της επένδυσης, ούτε γεννάται ζήτημα διπλής επιβολής επί του ιδίου υποκειμένου.

γ) Στο **Μέρος Γ'** και ειδικά επί του **άρθρου 461** διατυπώθηκαν σχόλια περί αναδιατύπωσης των παρ. 1 και 2 με σκοπό τη συστηματική εναρμόνιση του προτεινόμενου Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης με το ισχύον δημοσιονομικό και λογιστικό πλαίσιο και ειδικότερα: με την αρχή της ειδίκευσης του προϋπολογισμού, όπως αυτή καθιερώνεται στην παρ. 2 του άρθρου 51 του ν. 4270/2014, και το π.δ. 54/2018. Η προτεινόμενη αναδιατύπωση δεν κρίνεται αναγκαία, καθώς το πλέγμα των διατάξεων του σχεδίου νόμου έχει ήδη διαμορφωθεί σε πλήρη συνάφεια με το ισχύον δημοσιονομικό και λογιστικό πλαίσιο της Γενικής Κυβέρνησης, ιδίως με τον ν. 4270/2014, το π.δ. 54/2018 και τις αντίστοιχες κατευθύνσεις που έχουν υιοθετηθεί για τους Ο.Τ.Α. μετά τον ν. 4555/2018. Ειδικότερα, το άρθρο 461 κατοχυρώνει ήδη την αρχή της ειδικότητας των πιστώσεων και την απαγόρευση διάθεσής τους για διαφορετικό σκοπό, το άρθρο 364 προβλέπει ότι οι προϋπολογισμοί καταρτίζονται σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο και τις οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, ενώ το άρθρο 380 παρέχει ειδική εξουσιοδότηση για την περαιτέρω τυποποιημένη ανάλυση και ταξινόμηση των εσόδων και εξόδων. Επί του **ίδιου άρθρου (461)** το σχόλιο

		περί τροποποίησης ή διευκρίνισης της παρ. 4 αναφορικά με τα κριτήρια διαπίστωσης της κατάτμησης δημοσίων συμβάσεων δεν ενσωματώθηκε. Η παρ. 4 του άρθρου 461 δεν εισάγει παρέκκλιση από τις γενικές αρχές του ν. 4412/2016, ούτε προσδίδει αυτόνομη ή αυθαίρετη βαρύτητα στα γεωγραφικά και χρονικά κριτήρια προκειμένου να νομιμοποιηθεί μια τεχνητή κατάτμηση. Αντίθετα, η προτεινόμενη διάταξη θέτει ως κυρίαρχη, απαρέγκλιτη και σωρευτική προϋπόθεση ότι οι εν λόγω συμβάσεις πρέπει να «επιβάλλονται από διαφορετικές κάθε φορά ανάγκες, οι οποίες είναι αντικειμενικά αδύνατο να προβλεφθούν». Το κριτήριο του αντικειμενικά απρόβλεπτου χαρακτήρα των αναγκών αποτελεί τον βασικό πυλώνα και την ασφαλιστική δικλείδα της αξιολογούμενης ρύθμισης, σε πλήρη εναρμόνιση με την πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Εάν μια ανάγκη της αναθέτουσας αρχής είναι περιοδική, σταθερή ή θα μπορούσε να είχε προβλεφθεί κατά τον χρόνο σύνταξης του ετήσιου προγραμματισμού, ο επιμερισμός της σε διαδοχικές συμβάσεις εξακολουθεί να συνιστά απαγορευμένη κατάτμηση, ανεξαρτήτως του αν αυτές εκτελούνται σε διαφορετικό χρόνο ή σε διαφορετική γεωγραφική ενότητα. Η διάταξη της παρ. 4 δεν θέτει ζητήματα ασφάλειας δικαίου, αλλά αντίθετα επιλύει προβλήματα υπέρμετρης ακαμψίας του παρελθόντος, επιτρέποντας στις υπηρεσίες να ανταποκρίνονται άμεσα σε πραγματικά, έκτακτα και απρόβλεπτα γεγονότα της καθημερινότητας όπως ενδεικτικά διαδοχικές αλλά ανεξάρτητες βλάβες δικτύων. Η νομιμότητα της διαδικασίας θα κρίνεται στη βάση της πλήρους και αιτιολογημένης τεκμηρίωσης της αντικειμενικής αδυναμίας πρόβλεψης, η οποία πρέπει να προκύπτει σαφώς από τον διοικητικό φάκελο της αναθέτουσας αρχής και υπόκειται στον κατασταλτικό έλεγχο. Κατά συνέπεια, δεν κρίνεται σκόπιμη η τροποποίηση της διάταξης. Επί του άρθρου 463 διατυπώθηκαν σχόλια περί απαλοιφής της εξειδίκευσης πίστωσης, τα οποία δεν υιοθετήθηκαν, καθώς η διάταξη εξυπηρετεί ουσιώδεις σκοπούς διαφάνειας, λογοδοσίας και

		συλλογικού ελέγχου κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού. Η διατήρηση της διαδικασίας εξειδίκευσης επιτρέπει στο αρμόδιο συλλογικό όργανο να προσδιορίζει ειδικότερα τον προορισμό των σχετικών πιστώσεων, ιδίως σε περιπτώσεις επιχορηγήσεων, ενισχύσεων ή λοιπών δαπανών που εγγράφονται συγκεντρωτικά στον προϋπολογισμό, διασφαλίζοντας έτσι τον αναγκαίο έλεγχο ως προς τη διάθεση των δημοτικών και περιφερειακών πόρων. Ως εκ τούτου, η ρύθμιση συμπληρώνει λειτουργικά το ισχύον λογιστικό πλαίσιο και δεν αντίκειται σε αυτό. Επί του άρθρου 504 και δη της περ. β) της παρ. 1, διατυπώθηκαν σχόλια περί διευκρινίσεων για την έννοια του ελέγχου της πληρότητας και κανονικότητας των συνημμένων στο χρηματικό ένταλμα δικαιολογητικών. Τα σχόλια δεν έγιναν δεκτά, καθώς οι αρμοδιότητες της ταμειακής υπηρεσίας κατά το στάδιο πληρωμής της δαπάνης προσδιορίζονται επαρκώς και ειδικότερα, στην παρούσα αιτιολογική, προβλέπεται αναλυτικά ότι η ταμειακή υπηρεσία ελέγχει την πληρότητα και κανονικότητα των συνημμένων δικαιολογητικών, ήτοι την ύπαρξη όλων των απαιτούμενων κατά νόμο εγγράφων και την τυπική ορθότητα αυτών. Συνεπώς, δεν υφίσταται επικάλυψη με τις αρμοδιότητες του τμήματος εκκαθάρισης, αλλά σαφής διάκριση μεταξύ ουσιαστικού ελέγχου της δαπάνης και ταμειακού – τυπικού ελέγχου κατά την πληρωμή. Επί του άρθρου 510 διατυπώθηκαν σχόλια, περί της επέκτασης του χρόνου παραγραφής των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τις Δ.Ε.Υ.Α. από τα πέντε (5) στα είκοσι (20) έτη, λόγω της υποστελέχωσης των υπηρεσιών και της φύσης του νερού ως δημόσιου αγαθού. Τα σχόλια δεν έγιναν αποδεκτά καθώς σύμφωνα με την υπ' αρ. 4/2018 Γνωμοδότηση ΝΣΚ «β) Οι απαιτήσεις των Δ.Ε.Υ.Α. υπάγονται στην πενταετή παραγραφή των άρθρων 250, 251 και 253 του ΑΚ. Σε όσες περιπτώσεις οι εν λόγω απαιτήσεις βεβαιώνονται εν στενή έννοια στις Δ.Ο.Υ., κατόπιν εκδόσεως αποφάσεως του Υπουργού Οικονομικών, δυνάμει της οποίας ανατίθεται στις Δ.Ο.Υ. η είσπραξη των εσόδων Δ.Ε.Υ.Α., αυτές

		υπάγονται στην εικοσαετή παραγραφή του άρθρου 136 παρ. 3 του ν. 4270/2014. (ομόφ.)». Επί του άρθρου 530, διατυπώθηκαν σχόλια με τα οποία προτάθηκαν επιδόματα σίτισης και στέγασης ετήσιου ύψους χαμηλότερου από το εκάστοτε οριζόμενο κατώφλι φτώχειας να εκκαθαρίζονται με την υποβολή απλής υπεύθυνης δήλωσης του δικαιούχου και δειγματοληπτικό έλεγχο ποσοστού πέντε τοις εκατό (5%) από την αρμόδια υπηρεσία. Τα σχόλια δεν έγιναν αποδεκτά, καθώς επισημαίνεται ότι η διαδικασία εκκαθάρισης και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για τις σχετικές δαπάνες έχουν περαιτέρω αποσαφηνιστεί με την υπ' αρ. 64997/10.12.2025 εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών «Οδηγίες αναφορικά με την «Παροχή κινήτρων σε εργαζομένους από Ο.Τ.Α. ορεινών και νησιωτικών περιοχών»». Η προτεινόμενη αντικατάσταση των προβλεπόμενων δικαιολογητικών με απλή υπεύθυνη δήλωση, ακόμη και για περιορισμένα ποσά, δεν κρίνεται πρόσφορη, καθώς οι σχετικές δαπάνες συνεπάγονται δημοσιονομική επιβάρυνση και απαιτούν επαρκή τεκμηρίωση κατά το στάδιο της εκκαθάρισης και του ελέγχου τους. Περαιτέρω, η υιοθέτηση αποκλειστικά δειγματοληπτικού ελέγχου δεν διασφαλίζει στον απαιτούμενο βαθμό τη νομιμότητα και την κανονικότητα των δημοσίων δαπανών. Επί του ίδιου άρθρου (530), το σχόλιο περί επέκτασης των δικαιούχων επιδόματος σίτισης και στέγασης βάσει χιλιομετρικής απόστασης εντός του ίδιου νησιού, δεν υιοθετήθηκε. Η ρύθμιση του άρθρου 530 αποσκοπεί κατά κύριο λόγο στην ενίσχυση της στελέχωσης των δημόσιων υπηρεσιών σε νησιωτικές περιοχές, μέσω της παροχής κινήτρων για την προσέλκυση και παραμονή υπαλλήλων, οι οποίοι δεν διαθέτουν μόνιμη κατοικία στον τόπο υπηρεσίας τους και υφίστανται πρόσθετο οικονομικό βάρος λόγω μετοίκησης ή διατήρησης δεύτερης κατοικίας. Η προτεινόμενη στο σχόλιο επέκταση, με βάση αποκλειστικά τη χιλιομετρική απόσταση εντός του ίδιου νησιού, δεν συνάδει με τον ανωτέρω σκοπό, καθώς θα εξομοίωνε περιπτώσεις ουσιωδώς διαφορετικές ως προς το

		πραγματικό οικονομικό βάρος που υφίστανται οι δικαιούχοι. Το επίδομα συνδέεται με τη νησιωτικότητα και τις δυσχέρειες πρόσβασης και εγκατάστασης, και όχι με το κόστος καθημερινής μετακίνησης εντός του ίδιου γεωγραφικού χώρου. Περαιτέρω, η εισαγωγή χιλιομετρικών κριτηρίων εντός του ίδιου νησιού θα καθιστούσε την εφαρμογή της ρύθμισης ιδιαίτερα δυσχερή και ελεγκτικά σύνθετη, δημιουργώντας κινδύνους άνισης μεταχείρισης και πρακτικών δυσλειτουργιών κατά την υλοποίησή της από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Το γενικό σχόλιο επί του Μέρους Γ΄ περί θέσπισης ειδικού μισθολογικού καθεστώτος ή πρόσθετης αμοιβής υπέρ των υπαλλήλων των οικονομικών υπηρεσιών των δήμων και των περιφερειών, λόγω των αυξημένων αρμοδιοτήτων και ευθυνών που ασκούν στο πλαίσιο της δημοσιονομικής διαχείρισης των Ο.Τ.Α. δεν υιοθετήθηκε. Η διαμόρφωση των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων των Ο.Τ.Α., διέπεται από ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο και αποτελεί αντικείμενο της γενικότερης μισθολογικής πολιτικής του Δημοσίου. Η θέσπιση ειδικών αμοιβών ή αποκλίσεων από το ισχύον μισθολογικό καθεστώς προϋποθέτει συνολική αξιολόγηση δημοσιονομικών, υπηρεσιακών και οργανωτικών παραμέτρων και δεν συνδέεται με το αντικείμενο των προτεινόμενων ρυθμίσεων. Εξάλλου, οι αρμοδιότητες και οι ευθύνες που ανατίθενται στις οικονομικές υπηρεσίες των Ο.Τ.Α. αποτελούν στοιχείο της οργανωτικής τους αποστολής και εντάσσονται στο πλαίσιο των καθηκόντων των αντίστοιχων κλάδων και θέσεων ευθύνης, όπως αυτά καθορίζονται από την κείμενη νομοθεσία δ) Επί του Μέρους Δ΄ Επί του άρθρου 541, έγιναν σχόλια που αφορούσαν στο χαμηλό ύψος του προβλεπόμενου χρηματικού επάθλου και έκαναν λόγο για ύπαρξη ανεπαρκούς κινήτρου για τα πρόσωπα που συμβάλλουν στην επίτευξη των σχετικών δεικτών. Το προβλεπόμενο ανώτατο όριο του χρηματικού επάθλου, το οποίο δύναται να ανέλθει έως πέντε τοις χιλίοις (5%) επί του συνολικού ετήσιου ύψους των Κεντρικών

			Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.), κρίνεται επαρκές και αναλογικό προς τον σκοπό της διάταξης, που είναι η επιβράβευση της επίτευξης υψηλών επιδόσεων χωρίς να θίγεται ο κύριος προορισμός των πόρων αυτών. Ενδεικτικά, με βάση τα σημερινά μεγέθη των Κ.Α.Π., το ανώτατο ύψος του επάθλου δύναται να ανέλθει περίπου σε δώδεκα εκατομμύρια πεντακόσιες χιλιάδες (12.500.000) ευρώ για το σύνολο των δήμων και σε τρία εκατομμύρια εννιακόσιες χιλιάδες (3.900.000) εκατομμύρια ευρώ για το σύνολο των περιφερειών. Περαιτέρω, η πρόβλεψη διάθεσης ποσοστού έως ένα τοις εκατό (1%) του χρηματικού επάθλου για την ανταμοιβή των προσώπων που συνέβαλαν στην επίτευξη ή βελτίωση των επιδόσεων αποσκοπεί στη θεσμοθέτηση ενός εύλογου και συμπληρωματικού κινήτρου αναγνώρισης της συμβολής τους, διατηρώντας παράλληλα τον βασικό χαρακτήρα του βραβείου ως εργαλείου ενίσχυσης της συνολικής λειτουργίας και αποτελεσματικότητας του οικείου δήμου ή της περιφέρειας. ε) Επί του Μέρους Ε' Το σχόλιο περί των κτηματολογικών ανακριβειών, παράνομων περιφράξεων κοινόχρηστων χώρων, γεωλογικών μεταβολών δημοτικών ακινήτων, αναχαρακτηρισμού δημοτικών εκτάσεων ως δασικών, ραδιενεργών ιαματικών πηγών, δεν έγιναν δεκτά, καθώς οι παρατηρήσεις και οι προτάσεις που διατυπώθηκαν εκφεύγουν του αντικειμένου και του κανονιστικού πεδίου του προτεινόμενου σχεδίου νόμου και αφορούν σε ζητήματα ειδικότερης ή διαφορετικής νομοθετικής ρύθμισης. Ειδικότερα, ο παρών Κώδικας αποσκοπεί στη συστηματοποίηση και κωδικοποίηση συγκεκριμένων θεμάτων οργάνωσης και λειτουργίας των Ο.Τ.Α. και δεν καταλαμβάνει ευρύτερα ζητήματα διοικητικής, θεσμικής ή τομεακής πολιτικής που απαιτούν αυτοτελή κανονιστική αντιμετώπιση και εξειδικευμένη αξιολόγηση. Ως εκ τούτου, οι προτεινόμενες παρατηρήσεις δεν συνδέονται άμεσα με το περιεχόμενο των υπό διαμόρφωση διατάξεων και δεν δύναται να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του παρόντος νομοθετήματος.

		Επί του άρθρου 549, έγιναν σχόλια που πρότειναν την εισαγωγή ρητής πρόβλεψης δυνατότητας δωρεάν παραχώρησης ακινήτων νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης προς τον οικείο δήμο ή την οικεία περιφέρεια. Τα εν λόγω σχόλια δεν κρίθηκε αναγκαίο να ενσωματωθούν σε επίπεδο κανονιστικής διάταξης, δεδομένου ότι η δυνατότητα δωρεάν παραχώρησης ακινήτων νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης προς τον οικείο δήμο ή την οικεία περιφέρεια προκύπτει ήδη από το ισχύον πλαίσιο. Ειδικότερα, για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, η αναλογική εφαρμογή του Μέρους Ε΄ του Βιβλίου Τέταρτου καταλαμβάνει και τη ρύθμιση του άρθρου 549 περί δωρεάν παραχώρησης χρήσης ακινήτων, ενώ για τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα σχετικά ζητήματα δύνανται να ρυθμίζονται στον κανονισμό διαχείρισης της περιουσίας τους. Περαιτέρω, προς αποφυγή ερμηνευτικών ζητημάτων και για λόγους πληρότητας της αιτιολόγησης, γίνεται σχετική επισήμανση στο πεδίο της κατ' άρθρο ανάλυσης της παρούσας Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης και συγκεκριμένα στο άρθρο 197. Επί του άρθρου 550, έγιναν σχόλια που αφορούσαν στο δικαίωμα προτίμησης του μισθωτή ακινήτου δήμου στην πλειοδοτική διαδικασία. Τα σχόλια δεν έγιναν δεκτά, καθώς η παρ. 12 του άρθρου 15 του ν. 4013/2011 αφορά σε μια εξαιρετική και ειδική ρύθμιση για εμπορικές μισθώσεις ακινήτων υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις: ύπαρξη βιώσιμου επιχειρηματικού πλάνου, επενδύσεων εκσυγχρονισμού/ανακαίνισης και σημαντικής υπέρβασης του αρχικού προϋπολογισμού επένδυσης. Το δικαίωμα προτίμησης συνδέεται δηλαδή με την προστασία επενδύσεων που έχει ήδη πραγματοποιήσει ο μισθωτής στο ακίνητο και δεν αποτελεί γενικό δικαίωμα κάθε μισθωτή δημοτικού ή περιφερειακού ακινήτου. Το άρθρο 550 ρυθμίζει συνολικά και οριζόντια την εκποίηση ακινήτων των Ο.Τ.Α. στη βάση των αρχών της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της διασφάλισης του συμφέροντος του δήμου ή της περιφέρειας μέσω ανοικτής πλειοδοτικής διαδικασίας. Η γενίκευση δικαιώματος προτίμησης υπέρ κάθε υφιστάμενου μισθωτή θα

		μπορούσε να περιορίσει τον ανταγωνισμό και να επηρεάσει δυσμενώς την ελεύθερη διαμόρφωση του τιμήματος κατά τη δημοπρασία. Επιπλέον, η ήδη υφιστάμενη ειδική ρύθμιση του ν. 4013/2011 εξακολουθεί να εφαρμόζεται αυτοτελώς στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της και δεν απαιτείται η επανάληψη ή γενίκευσή της στον προτεινόμενο Κώδικα. Επί του άρθρου 554 διατυπώθηκε σχόλιο με το οποίο η διάρκεια της μακροχρόνιας εκμίσθωσης ακινήτων έως ενενήντα εννέα (99) έτη με σκοπό την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων κρίνεται υπερβολικά εκτεταμένη. Το σχόλιο δεν έγινε δεκτό δεδομένου ότι η σχετική ρύθμιση δεν εισάγεται για πρώτη φορά με τον παρόντα Κώδικα, αλλά πρόκειται για υφιστάμενη διάταξη της παρ. 17 του άρθρου 6 του ν. 2160/1993, η οποία αποτελεί πάγιο στοιχείο του θεσμικού πλαισίου αξιοποίησης δημόσιας και δημοτικής περιουσίας για αναπτυξιακούς σκοπούς. Περαιτέρω, η δυνατότητα σύναψης μακροχρόνιων μισθώσεων συνδέεται με τη φύση των επενδύσεων που πρόκειται να υλοποιηθούν. Έργα τουριστικής ανάπτυξης, αναβάθμισης υποδομών και αξιοποίησης ακινήτων προϋποθέτουν, κατά κανόνα, σημαντικές επενδύσεις κεφαλαίου και μακρύ χρονικό ορίζοντα απόσβεσης, γεγονός που δικαιολογεί την πρόβλεψη αυξημένης διάρκειας μίσθωσης ως μέσου προσέλκυσης επενδυτικού ενδιαφέροντος και διασφάλισης της οικονομικής βιωσιμότητας των σχετικών σχεδίων. Εξάλλου, η εφαρμογή της διάταξης δεν είναι αυτοματοποιημένη ούτε υποχρεωτική. Η εκμίσθωση αποφασίζεται κατά περίπτωση από το αρμόδιο συλλογικό όργανο του Ο.Τ.Α., το οποίο αξιολογεί τις ειδικές συνθήκες, το δημόσιο συμφέρον, τα χαρακτηριστικά του ακινήτου και το επενδυτικό σχέδιο που προτείνεται. Η δε κυριότητα του ακινήτου παραμένει καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης στον οικείο Ο.Τ.Α., χωρίς να επέρχεται οποιαδήποτε μεταβίβαση εμπράγματος δικαιώματος. Επί του άρθρου 577 υποβλήθηκε σχόλιο με το οποίο προτείνεται να προβλεφθεί ρητά υποχρέωση της

		δημοτικής αστυνομίας ή των αρμόδιων ελεγκτικών μηχανισμών των δήμων να διενεργούν αυτοψία εντός αποκλειστικής προθεσμίας, επί παραδείγματι, σαράντα οκτώ (48) ωρών, από την υποβολή ηλεκτρονικής καταγγελίας μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής «mystreet», καθώς και να επιβάλλονται αυτομάτως τα προβλεπόμενα πρόστιμα σε περίπτωση επιβεβαίωσης της παράβασης. Σκοπός της προτεινόμενης ρύθμισης είναι η δημιουργία ενός σύγχρονου εργαλείου καταγραφής, διαφάνειας και ενίσχυσης της δυνατότητας ελέγχου των κοινόχρηστων χώρων από τους δήμους, μέσω της ψηφιακής αποτύπωσης των αδειών και της διευκόλυνσης υποβολής καταγγελιών από τους πολίτες. Η ρύθμιση δεν αποσκοπεί στη θέσπιση ενός άκαμπτου και απολύτως δεσμευτικού πλαισίου ελεγκτικών ενεργειών, το οποίο δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στις πραγματικές επιχειρησιακές δυνατότητες των Ο.Τ.Α. Η πρόβλεψη αποκλειστικής προθεσμίας για τη διενέργεια αυτοψίας ανεξαρτήτως των πραγματικών συνθηκών λειτουργίας κάθε δήμου δεν κρίνεται πρόσφορη, ιδίως ενόψει των σημαντικών διαφοροποιήσεων ως προς τη στελέχωση, την έκταση, την πληθυσμιακή επιβάρυνση και τον αριθμό των καταγγελιών που καλούνται να διαχειριστούν οι δημοτικές υπηρεσίες. Πολλοί δήμοι, ιδίως μικροί ή νησιωτικοί, είτε δεν διαθέτουν επαρκώς στελεχωμένη Δημοτική Αστυνομία, είτε δεν διαθέτουν καθόλου υπηρεσία Δημοτικής Αστυνομίας, με αποτέλεσμα η επιβολή ασφυκτικών και οριζόντιων προθεσμιών να ενδέχεται να καταστήσει την προτεινόμενη ρύθμιση πρακτικά ανεφάρμοστη. Περαιτέρω, ο χαρακτηρισμός της προθεσμίας ως «αποκλειστικής» θα μπορούσε να συνεπάγεται δυσανάλογες συνέπειες σε υπηρεσιακό και πειθαρχικό επίπεδο για τα αρμόδια όργανα σε περίπτωση αντικειμενικής αδυναμίας τήρησής της, ακόμη και όταν η καθυστέρηση οφείλεται σε φόρτο εργασίας, έκτακτες υπηρεσιακές ανάγκες ή ελλείψεις προσωπικού και μέσων. Επιπλέον, η πρόβλεψη «αυτόματης» επιβολής προστίμων δεν κρίνεται συμβατή με τις βασικές αρχές της διοικητικής διαδικασίας, δεδομένου ότι η διαπίστωση παράβασης προϋποθέτει προηγούμενο ουσιαστικό

		έλεγχο από τα αρμόδια όργανα, αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και τήρηση των εγγυήσεων ακρόασης και νομιμότητας που διέπουν την επιβολή διοικητικών κυρώσεων. Η εφαρμογή «mystreet» λειτουργεί ως εργαλείο υποβοήθησης και ενίσχυσης του ελεγκτικού έργου των δήμων και όχι ως αυτοματοποιημένος μηχανισμός βεβαίωσης παραβάσεων και επιβολής κυρώσεων. Επί του άρθρου 564 (και σχόλια όμοιου περιεχομένου με πρόταση δημιουργίας άρθρου 564Α) έγιναν σχόλια περί θεσμοθέτησης υποχρεωτικής και διαρκούς νομικής υποστήριξης αποκλειστικά για τις τεχνικές υπηρεσίες των δήμων και των περιφερειών και τους μηχανικούς αυτών και την ένταξης σχετικής οριζόντιας ρύθμισης. Τα σχόλια δεν έγιναν αποδεκτά. Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο ήδη προβλέπει τη δυνατότητα παροχής νομικής υποστήριξης προς τις υπηρεσίες των Ο.Τ.Α., μέσω των υφιστάμενων νομικών υπηρεσιών ή των δικηγόρων με έμμισθη εντολή αυτών, στο μέτρο που αυτό απαιτείται για τη διασφάλιση της νομιμότητας των διοικητικών ενεργειών. Η λειτουργική αυτή υποστήριξη παρέχεται κατά περίπτωση, βάσει των υπηρεσιακών αναγκών και της φύσης των υποθέσεων, χωρίς να απαιτείται η θέσπιση γενικευμένης και υποχρεωτικής δομής ειδικά για συγκεκριμένη κατηγορία υπαλλήλων. Περαιτέρω, η εισαγωγή οριζόντιας υποχρεωτικής νομικής υποστήριξης για το σύνολο των ενεργειών των τεχνικών υπηρεσιών θα οδηγούσε σε σημαντική μεταβολή της υφιστάμενης οργανωτικής αρχιτεκτονικής των Ο.Τ.Α., με ενδεχόμενη αλληλοεπικάλυψη αρμοδιοτήτων μεταξύ τεχνικών και νομικών υπηρεσιών και κίνδυνο επιβράδυνσης των διοικητικών διαδικασιών. Η υφιστάμενη διάκριση μεταξύ τεχνικής και νομικής αρμοδιότητας αποτελεί θεμελιώδη αρχή της διοικητικής οργάνωσης και δεν δύναται να ανατραπεί μέσω γενικής ρύθμισης. Επιπλέον, η καθιέρωση υποχρεωτικής νομικής συνδρομής σε ευρύ φάσμα διοικητικών ενεργειών θα συνεπαγόταν δυσανάλογη διοικητική και οικονομική επιβάρυνση για τους Ο.Τ.Α., χωρίς να διασφαλίζεται ότι ανταποκρίνεται στις πραγματικές λειτουργικές

		ανάγκες όλων των υπηρεσιών και όλων των κατηγοριών πράξεων. Τέλος, ως προς το ζήτημα της ευθύνης των μηχανικών, επισημαίνεται ότι αυτή ρυθμίζεται ήδη από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, με βάση τη διάκριση των αρμοδιοτήτων και την αρχή της εξατομικευμένης ευθύνης ανάλογα με τη φύση της πράξης και το πεδίο της επαγγελματικής αρμοδιότητας κάθε υπαλλήλου. Η τυχόν ενίσχυση της νομικής υποστήριξης συνιστά οργανωτικό ζήτημα των φορέων και δεν προϋποθέτει τη θέσπιση οριζόντιας δεσμευτικής διάταξης. Επί του ίδιου άρθρου (564), έγινε σχόλιο περί διεύρυνσης της σύνθεσης των επιτροπών αξιολόγησης περιουσιακών στοιχείων με πρόσθετες ειδικότητες μηχανικών, πιστοποιημένους εκτιμητές και υποχρεωτική παροχή νομικής υποστήριξης, το οποίο δεν γίνεται δεκτό. Η προβλεπόμενη σύνθεση της επιτροπής κρίνεται επαρκής για την επιτέλεση του έργου της αξιολόγησης των περιουσιακών στοιχείων των Ο.Τ.Α., λαμβανομένου υπόψη ότι η τεχνική κρίση του μηχανικού αφορά στην εκτίμηση των τεχνικών χαρακτηριστικών των ακινήτων, βάσει των στοιχείων που τίθενται υπόψη της επιτροπής, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του. Η υποχρεωτική συμμετοχή επιπλέον ειδικοτήτων ή πιστοποιημένων εκτιμητών, καθώς και η θεσμοθέτηση υποχρεωτικής νομικής υποστήριξης σε κάθε περίπτωση θα επιβάρυνε δυσανάλογα τη διοικητική διαδικασία, εισάγοντας πρόσθετες διαδικαστικές προϋποθέσεις χωρίς αντίστοιχη προστιθέμενη κανονιστική αναγκαιότητα σε γενικό επίπεδο εφαρμογής. Περαιτέρω, η νομική επεξεργασία των πράξεων και των διαδικασιών των Ο.Τ.Α. διασφαλίζεται ήδη από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και τις αρμόδιες υπηρεσίες αυτών, χωρίς να καθίσταται αναγκαία η υποχρεωτική συμμετοχή νομικού παραστάτη σε επιμέρους τεχνικοδιοικητικές διαδικασίες αξιολόγησης. Επί του άρθρου 577 τα σχόλια περί υποχρεωτικής πρόβλεψης πρόσθετης τεχνικής τεκμηρίωσης, καθορισμού ελάχιστου ελεύθερου πλάτους διέλευσης, ειδικών ελέγχων προσβασιμότητας και προστασίας οδεύσεων τυφλών, καθώς και εξειδίκευσης της ευθύνης του αιτούντος, δεν έγιναν

δεκτά. Το άρθρο ήδη προβλέπει την απαραίτητη διοικητική και τεχνική διαδικασία ελέγχου, μέσω αυτοψίας της αρμόδιας υπηρεσίας και σύνταξης σχετικής έκθεσης για την ακριβή θέση και έκταση του παραχωρούμενου κοινόχρηστου χώρου, διασφαλίζοντας επαρκή τεκμηρίωση για τη λήψη της σχετικής απόφασης. Η περαιτέρω εξειδίκευση με πρόσθετες τεχνικές προδιαγραφές και δεσμευτικές παραμέτρους σε επίπεδο γενικής κανονιστικής ρύθμισης δεν κρίνεται σκόπιμη, καθώς τα ζητήματα αυτά ρυθμίζονται ήδη από την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία και από τις ειδικές διατάξεις περί προσβασιμότητας και οδικής ασφάλειας, οι οποίες εφαρμόζονται κατά περίπτωση από τις αρμόδιες υπηρεσίες. Περαιτέρω, η απόδοση ευθύνης στον αιτούντα για την τήρηση των ορίων της παραχώρησης προκύπτει ήδη από το γενικό διοικητικό και αστικό πλαίσιο ευθύνης και δεν απαιτεί ειδική επανάληψη σε επίπεδο διαδικαστικής διάταξης.

Επί του **άρθρου 579** το σχόλιο περί επαναδιατύπωσης της παρ. 3 και συμπερίληψης σε αυτήν της δυνατότητας διάθεσης των πρώην σχολικών κτηρίων για κοινωφελείς ή άλλους λόγους δημοσίου συμφέροντος δεν έγινε δεκτό, δεδομένου ότι η διάταξη παρέχει τη δυνατότητα διάθεσης των σχολικών κτιρίων που δεν λειτουργούν για άλλες χρήσεις, με απόφαση του δημοτικού συμβουλίου και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις που διασφαλίζουν την προστασία του ακινήτου και τη δυνατότητα μελλοντικής επαναλειτουργίας του ως σχολικής μονάδας. Η αναφορά σε συγκεκριμένους σκοπούς θα περιόριζε το εύρος των επιτρεπόμενων χρήσεων, ενώ η αξιοποίηση των ακινήτων αυτών υπόκειται στον έλεγχο και την κρίση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, το οποίο οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με το δημόσιο συμφέρον και τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Επιπλέον, η διάταξη προβλέπει τη διάθεση τυχόν εσόδων για σκοπούς που συνδέονται με τη συντήρηση των σχολικών υποδομών και την υποστήριξη εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δράσεων.

Το σχόλιο της Ένωσης Ενοικιαστ(ρι)ών Θεσσαλονίκης, περί της **αξιοποίησης της δημοτικής**

		περιουσίας για σκοπούς στεγαστικής πολιτικής και ειδικότερα την έννοια της «κοινωνικής κατοικίας» και το προτεινόμενο μοντέλο κοινωνικής αντιπαροχής, δεν δύναται να γίνει αποδεκτό, καθώς ερείδεται σε ερμηνευτική προσέγγιση που δεν ανταποκρίνεται στο σύνολο των ρυθμίσεων του Κώδικα. Οι προτεινόμενες διατάξεις δεν αποσκοπούν στη μετατροπή της δημοτικής περιουσίας σε πεδίο ιδιωτικής επενδυτικής εκμετάλλευσης, αλλά στην ενεργοποίησή της για την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος μέσω θεσμοθετημένων σχημάτων συνεργασίας, με ρητούς όρους κοινωνικής ανταποδοτικότητας, διαφάνειας και ελέγχου από τους αρμόδιους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η έννοια της κοινωνικής κατοικίας στο πλαίσιο του προτεινόμενου σχεδίου νόμου δεν περιορίζεται σε ένα αποκλειστικά δημόσιο ή μη κερδοσκοπικό μοντέλο, αλλά περιλαμβάνει ευρύτερα εργαλεία παραγωγής και διάθεσης προσιτής κατοικίας, με εξασφαλισμένες δικλίδες κοινωνικού χαρακτήρα και μακροχρόνιες δεσμεύσεις. Κατά συνέπεια, οι αιτιάσεις περί «ιδιωτικοποίησης» της δημοτικής γης δεν ευσταθούν, καθώς το προτεινόμενο πλαίσιο στοχεύει στην ενίσχυση της στεγαστικής πολιτικής μέσω πολλαπλών συμπληρωματικών μηχανισμών και όχι στην αποδυνάμωση του κοινωνικού χαρακτήρα της πολιτικής αυτής. στ) Επί του Μέρους ΣΤ΄ και ειδικά επί του άρθρου 609 έγιναν σχόλια περί υποχρεωτικής εξέτασης υποθέσεων από τεχνικά συμβούλια άλλης περιφέρειας κατόπιν κλήρωσης, περί αποκλειστικής συμμετοχής μηχανικών στη σύνθεση των συμβουλίων, καθώς και περί επιβολής ειδικής αποζημίωσης σε βάρος του αιτούντος. Οι εν θέματι προτάσεις δεν κρίνονται αναγκαίες ούτε είναι συμβατές με τη λειτουργική οργάνωση και τον σκοπό των τεχνικών συμβουλίων. Ειδικότερα, το πλαίσιο συγκρότησης και λειτουργίας των τεχνικών συμβουλίων διασφαλίζει την αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές της διοικητικής δράσης και τις διατάξεις περί αποχής και εξάιρεσης μελών συλλογικών οργάνων σε περίπτωση

		κωλύματος ή σύγκρουσης συμφερόντων. Η καθιέρωση υποχρεωτικής διαβίβασης όλων των υποθέσεων σε συμβούλια άλλης περιφέρειας θα δημιουργούσε σημαντική διοικητική επιβάρυνση, καθυστερήσεις και δυσχέρειες στον συντονισμό των διαδικασιών, χωρίς να προκύπτει αντίστοιχη ανάγκη από την πρακτική εφαρμογή του θεσμού. Περαιτέρω, η σύνθεση των τεχνικών συμβουλίων καθορίζεται με γνώμονα τις ανάγκες της εξεταζόμενης ύλης και τη διασφάλιση διεπιστημονικής και διοικητικής επάρκειας, χωρίς να κρίνεται σκόπιμος ο περιορισμός της συμμετοχής αποκλειστικά σε μηχανικούς. Αντίστοιχα, ζητήματα αποζημίωσης των μελών συλλογικών οργάνων και επιβάρυνσης των διοικουμένων ρυθμίζονται από το γενικό δημοσιονομικό και μισθολογικό πλαίσιο και δεν δύνανται να καθορίζονται αποσπασματικά με ειδικές διατάξεις του παρόντος Κώδικα. Επί του άρθρου 611 διατυπώθηκαν σχόλια περί μεταφοράς της αρμοδιότητας λήψης απόφασης για την εκτέλεση έργων με αυτεπιστασία στη δημοτική επιτροπή αντί του δημοτικού συμβουλίου. Τα σχόλια δεν έγιναν δεκτά, καθώς η εκτέλεση έργου με αυτεπιστασία συνιστά ειδικό και κατ' εξαίρεση τρόπο υλοποίησης δημοτικού έργου, αντί της συνήθους ανάθεσής του σε οικονομικό φορέα. Η επιλογή αυτή προϋποθέτει την αξιολόγηση της σκοπιμότητας, της διαθεσιμότητας των αναγκαίων ανθρώπινων και υλικών πόρων και του συνολικού τρόπου υλοποίησης του έργου και, ως εκ τούτου, αποτελεί απόφαση αυξημένης σημασίας για τη λειτουργία και τον προγραμματισμό του δήμου. Για τον λόγο αυτό, η σχετική αρμοδιότητα απονέμεται και παραμένει στο δημοτικό συμβούλιο ως ανώτατο συλλογικό όργανο διοίκησης του δήμου. Επί του άρθρου 620 έγιναν σχόλια περί της διαδικασίας υποχρεωτικού ελέγχου ποσοστού των μελετών των τεχνικών υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. από ιδιωτικά μελετητικά γραφεία κατόπιν κλήρωσης. Οι εν θέματι προτάσεις εισάγουν ένα ιδιαίτερα σύνθετο και δυσανάλογο σύστημα προληπτικού ελέγχου, το οποίο δεν συνάδει με την οργανωτική δομή, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των τεχνικών υπηρεσιών των δήμων και των περιφερειών.

		Ειδικότερα, οι μελέτες των Ο.Τ.Α. συντάσσονται και εγκρίνονται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των αρμόδιων τεχνικών υπηρεσιών, υπό την ευθύνη των συντακτών μηχανικών και των προϊσταμένων τους, ενώ ήδη προβλέπονται μηχανισμοί διοικητικού, δημοσιονομικού και τεχνικού ελέγχου κατά την ανάθεση και εκτέλεση των δημοσίων συμβάσεων. Η καθιέρωση πρόσθετου υποχρεωτικού εξωτερικού ελέγχου πριν από τη θεώρηση ή έγκριση των μελετών θα προκαλούσε σημαντικές καθυστερήσεις στην ωρίμανση και υλοποίηση έργων, ιδίως σε μικρούς ή υποστελεχωμένους Ο.Τ.Α., χωρίς να διασφαλίζεται αντίστοιχο διοικητικό ή τεχνικό όφελος. Περαιτέρω, η πρόβλεψη υποχρεωτικής συμμετοχής ιδιωτών μελετητών κατόπιν κλήρωσης, με κυρώσεις σε περίπτωση άρνησης συμμετοχής, δεν συνάδει με τις αρχές της επαγγελματικής ελευθερίας και της αναλογικότητας, ενώ η θέσπιση συστήματος βαθμολόγησης και αξιολόγησης τεχνικών υπηρεσιών μέσω αποσπασματικού δειγματοληπτικού ελέγχου δεν κρίνεται πρόσφορη για την αντικειμενική αποτίμηση της λειτουργίας τους. Τέλος, η προτεινόμενη ρύθμιση θα συνεπαγόταν σημαντική διοικητική και δημοσιονομική επιβάρυνση για τους φορείς της αυτοδιοίκησης, καθώς και δημιουργία παράλληλου μηχανισμού ελέγχου χωρίς σαφή θεσμική αναγκαιότητα ή σύνδεση με το ισχύον πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων και τεχνικών υπηρεσιών. Επί του άρθρου 635 διατυπώθηκαν σχόλια περί διατήρησης του καθεστώτος ανάθεσης ανά μεμονωμένη δημοτική ενότητα ή έστω ανά δύο (2) δημοτικές ενότητες. Τα σχόλια αυτά δεν γίνονται αποδεκτά. Η υιοθέτηση των εν λόγω σχολίων θα ακύρωνε τον βασικό σκοπό της προτεινόμενης ρύθμισης, ο οποίος είναι ο δραστικός περιορισμός των τεχνητών κατατμήσεων. Η δυνατότητα εκτέλεσης όμοιων δαπανών ανά δημοτική ενότητα χωρίς επαρκείς περιορισμούς, ενέχει αποδεδειγμένα υψηλό κίνδυνο τεχνητής διάσπασης ενιαίων αναγκών του δήμου σε επιμέρους συμβάσεις μικρότερης αξίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αποφυγή των νόμιμων, ανοιχτών διαδικασιών του ν. 4412/2016 και την καταχρηστική διεύρυνση των απευθείας αναθέσεων,

		παραβιάζοντας τις ενωσιακές και εθνικές αρχές της διαφάνειας, του ελεύθερου ανταγωνισμού και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Η προτεινόμενη ρύθμιση με το όριο των «άνω των δύο δημοτικών ενοτήτων» και τη δημιουργία έως πέντε (5) ομάδων, δεν στερεί την αναγκαία ευελιξία από τους Ο.Τ.Α. Αντίθετα, εισάγει μια ορθολογική εξισορρόπηση: επιτρέπει μεν τη γεωγραφική κατανομή των δαπανών για την αντιμετώπιση τοπικών αναγκών, επιβάλλει όμως έναν ελάχιστο βαθμό συγκέντρωσης (ομαδοποίησης) ώστε οι Δήμοι να υποχρεούνται σε ενιαίο προγραμματισμό. Η πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου απαγορεύει αυστηρά την κατάτμηση δαπανών και κρίνει ότι η επίκληση γεωγραφικών ή τοπικών κριτηρίων (όπως ο διαχωρισμός ανά δημοτική ενότητα) δεν νομιμοποιεί τη διάσπαση μιας ενιαίας σύμβασης, εφόσον το αντικείμενο είναι ομοειδές και ο προγραμματισμός χρονικά συναφής. Δεν έγινε αποδεκτό το σχόλιο σχετικά με την απλοποίηση των διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών, ιδίως στις περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία του άρθρου 32 του ν. 4412/2016, καθώς και με την κατάργηση ή την συγχώνευση των επιμέρους σταδίων που περιλαμβάνουν τη συγκρότηση γνωμοδοτικών οργάνων και τη λήψη διαδοχικών διοικητικών αποφάσεων. Τα προτεινόμενα του σχολίου διαλαμβανόμενα εισάγουν απόκλιση από το ισχύον δεσμευτικό πλαίσιο του ν. 4412/2016. Επισημαίνεται ότι οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του παρόντος Μέρους του σχεδίου νόμου δεν εισάγουν παρεκκλίσεις ούτε τροποποιούν το ισχύον εθνικό και ενωσιακό πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων, το οποίο χαράσσει ον. 4412/2016, ο οποίος έχει αναγκαστικό χαρακτήρα. Αντιθέτως, περιορίζονται στην εξειδίκευση των αρμοδίων οργάνων των Ο.Τ.Α. και στην οργανωτική προσαρμογή των διαδικασιών εντός των ορίων που ήδη θέτει το υφιστάμενο κανονιστικό πλαίσιο. Ειδικότερα, η διατήρηση διακριτών σταδίων στη διαδικασία ανάθεσης συμβάσεων χωρίς προηγούμενη δημοσίευση, συμπεριλαμβανομένης της συγκρότησης και λειτουργίας γνωμοδοτικών οργάνων, απορρέει από τις ίδιες τις διατάξεις του ν. 4412/2016 και συνδέεται

		με τη διασφάλιση της νομιμότητας, της διαφάνειας και του ελέγχου της δαπάνης, ιδίως σε περιπτώσεις περιορισμένου ή μηδενικού ανταγωνισμού. Συνεπώς, ακόμη και στις περιπτώσεις μοναδικότητας προμηθευτή ή παρόχου υπηρεσιών, η παρέμβαση γνωμοδοτικού οργάνου και η τήρηση των προβλεπόμενων διοικητικών σταδίων συνιστούν θεσμική εγγύηση για την ορθή αιτιολόγηση της ανάθεσης και τον έλεγχο του εύλογου του τιμήματος, προς προστασία του δημοσίου συμφέροντος. Η προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση λόγω αποκλειστικότητας ή τεχνικής μοναδικότητας (άρθρο 32 του ν. 4412/2016) αποτελεί μια εξαιρετική διαδικασία ανάθεσης, η οποία εκ των πραγμάτων περιορίζει τον ανταγωνισμό. Για τον λόγο αυτό, η νομοθεσία επιβάλλει αυστηρές δικλίδες ασφαλείας και διακριτά στάδια ελέγχου, τα οποία δεν επιτρέπεται νομικά να συμπτυχθούν σε μία ενιαία απόφαση. Περαιτέρω, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο ήδη προβλέπει ειδικές, ταχείες διαδικασίες για την αντιμετώπιση έκτακτων και απρόβλεπτων αναγκών, όπως η άμεση αποκατάσταση βλαβών οχημάτων, οι οποίες επιτρέπουν την επιτάχυνση των ενεργειών με απόφαση του αρμοδίου οργάνου, χωρίς όμως να καταργούν τη βασική αρχιτεκτονική του συστήματος δημοσίων συμβάσεων. Οι προβλέψεις αυτές ενσωματώνονται στο άρθρο 745. Ωστόσο, η εξαίρεση αυτή αφορά αποκλειστικά σε αιφνίδια και απρόβλεπτα γεγονότα και δεν δύναται να επεκταθεί σε τακτικές συντηρήσεις ή προγραμματισμένες τεχνικές εργασίες που εμπίπτουν στις γενικές διατάξεις περί δημοσίων συμβάσεων. ζ) Επί του Κεφαλαίου Ζ' έγινε σχόλιο με το οποίο προτείνεται να καταστεί η κατοχή άδειας πώλησης τυποποιημένων τροφίμων και ποτών από την αρμόδια υγειονομική αρχή προϋπόθεση για τη λειτουργία του περιπτέρου, καθώς και να συνδεθεί η έλλειψη της σχετικής άδειας με τη δυνατότητα συνέχισης της λειτουργίας του. Το σχόλιο δεν έγινε δεκτό, καθώς οι προτεινόμενες ρυθμίσεις του εν λόγω Κεφαλαίου περιορίζονται στη ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν στην παραχώρηση, την

		εκμετάλλευση, τη διαδοχή, την εκμίσθωση και τη μετατόπιση των θέσεων περιπτέρων, καθώς και συναφή ζητήματα. Αντιθέτως, θέματα που αφορούν στις προϋποθέσεις άσκησης συγκεκριμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, την υγειονομική νομοθεσία, τους ελέγχους συμμόρφωσης και τις διοικητικές κυρώσεις υπάγονται σε ειδικό κανονιστικό πλαίσιο και ρυθμίζονται από τις αρμόδιες αρχές. Περαιτέρω, το δικαίωμα εκμετάλλευσης περιπτέρου και οι τυχόν απαιτούμενες άδειες ή εγκρίσεις για την άσκηση ειδικότερων δραστηριοτήτων εντός αυτού αποτελούν διακριτά νομικά καθεστώτα, τα οποία εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και διέπονται από διαφορετικές προϋποθέσεις και διαδικασίες ελέγχου. Ως εκ τούτου, η σύνδεση της διατήρησης του δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου με την κατοχή συγκεκριμένης υγειονομικής άδειας θα εισήγαγε ρύθμιση που εκφεύγει του αντικειμένου και του σκοπού των διατάξεων του παρόντος Κώδικα. Τέλος, ζητήματα που αφορούν στην τήρηση των υγειονομικών προϋποθέσεων λειτουργίας και τις συνέπειες της μη συμμόρφωσης αντιμετωπίζονται ήδη μέσω των ειδικών ελεγκτικών και κυρωτικών μηχανισμών που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία και ασκούνται από τις κατά περίπτωση αρμόδιες αρχές. 4. Επί του Βιβλίου Πέμπτου: α) Στο Μέρος Α' και ειδικά τα σχόλια που διατυπώθηκαν επί του άρθρου 656, τα οποία επισημαίνουν την απουσία μισθολογικών κινήτρων στους υπαλλήλους που θα στελεχώσουν τις Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. και το αίτημα για καταβολή επιπλέον επιδόματος για την άσκηση εποπτικού έργου, δεν έγιναν αποδεκτά, καθώς το αίτημα αυτό δεν μπορεί να καλυφθεί από τον υπάρχοντα δημοσιονομικό χώρο. Στο πλαίσιο αυτό, συνεχίζεται η ισχύουσα μισθολογική κατάσταση για την άσκηση εποπτικού έργου, το οποίο κατανέμεται στο προσωπικό ορθολογικότερα, με τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση όλου του προσωπικού που στελεχώνουν την νέα Υπηρεσία. Η συμβολή του πληροφοριακού συστήματος ελέγχου νομιμότητας και ο εξορθολογισμός των πράξεων και της ύλης του

		ελεγκτικού έργου λειτουργεί εξυγιαντικά και προς διευκόλυνση του έργου των υπαλλήλων που θα στελεχώσουν τις Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. Τα σχόλια που διατυπώθηκαν επί του άρθρου 671 περί της απώλειας «τοπικότητας» του ελέγχου νομιμότητας δεν γίνονται αποδεκτά. Ο νέος μηχανισμός ενισχύει την αντικειμενικότητα και την αμεροληψία του ελέγχου, ο οποίος θα συνεχίσει να ασκείται από έμπειρο προσωπικό. Ως προς τα σχόλια που διατυπώθηκαν επί του άρθρου 672 για την στελέχωση της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., δεν διατυπώθηκαν συγκεκριμένες προτάσεις. Ωστόσο, με το προτεινόμενο σχέδιο νόμου προβλέπονται αναλυτικά οι τρόποι στελέχωσης της υπηρεσίας, η οποία διαρθρώνεται με τρόπο που να παρέχει σε όλες τις Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α., και τις επιμέρους Μονάδες που συστήνονται σε επίπεδο διεύθυνσης, ισχυρά κίνητρα βαθμολογικής εξέλιξης. β) Στο Μέρος Β' και ειδικά ως προς την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 689 υποβλήθηκαν σχόλια αναφορικά με τη μετάβαση από το καθεστώς επικύρωσης στον έλεγχο νομιμότητας του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. και τη διασφάλιση της αυτοδιοικητικής τους αυτοτέλειας. Το σχόλιο έχει περισσότερο λεκτικό παρά ουσιαστικό χαρακτήρα, καθώς και στις δύο περιπτώσεις ο έλεγχος εξακολουθεί να είναι προληπτικός. Στην πράξη, ο έλεγχος που γινόταν κατά την «επικύρωση» περιλάμβανε ακριβώς τα ίδια αντικειμενικά στοιχεία (νόμιμη εγγραφή υποχρεωτικών δαπανών, ισοσκέλιση), ενώ οι συνέπειες της μη επικύρωσης είναι ίδιες με αυτές του ελέγχου νομιμότητας. Η αντικατάσταση του όρου «επικύρωση» από τον όρο «έλεγχος νομιμότητας» δεν μεταβάλλει τη φύση ή την έκταση της κρατικής εποπτείας επί των Ο.Τ.Α., αλλά αποτελεί ορολογική εναρμόνιση με την παρ. 4 του άρθρου 102 του Συντάγματος. Το αντικείμενο του ελέγχου παραμένει αμετάβλητο, καθώς και υπό το προηγούμενο καθεστώς ελέγχονταν η νομιμότητα του προϋπολογισμού, η εγγραφή των υποχρεωτικών δαπανών, η τήρηση των οδηγιών κατάρτισης και η δημοσιονομική ισορροπία. Αντίστοιχα, και οι διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση μη συμμόρφωσης παραμένουν οι ίδιες, χωρίς να

		εισάγεται νέος μηχανισμός παρέμβασης ή περιορισμού της οικονομικής αυτοτέλει των Ο.Τ.Α. Συνεπώς, η προτεινόμενη διατύπωση δεν εισάγει ουσιαστική μεταβολή στο ισχύον καθεστώς εποπτείας, αλλά αποσαφηνίζει το θεσμικό πλαίσιο σύμφωνα με τη συνταγματική ορολογία και τη φύση του ασκούμενου ελέγχου ως ελέγχου νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκε σχόλιο που αναφέρεται στις κατηγορίες πράξεων που εμπίπτουν στο υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας, σύμφωνα με το οποίο έχουν επαναληφθεί οι ήδη υπάρχουσες κατηγορίες υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας, χωρίς προηγούμενη αξιολόγηση. Το σχόλιο δεν υιοθετείται, καθώς, στο προτεινόμενο άρθρο, οι κατηγορίες πράξεων που εμπίπτουν στον υποχρεωτικό έλεγχο έχουν καταγραφεί κατόπιν σταχυολόγησης και έχουν μειωθεί, με κριτήριο να διατηρηθούν σε έλεγχο αυτές που επιφέρουν σημαντικές συνέπειες στους πολίτες. Ειδικότερα, ο υποχρεωτικός αυτεπάγγελτος έλεγχος περιορίζεται και αφορά αποκλειστικά συγκεκριμένες κατηγορίες πράξεων, με έμφαση στις κανονιστικές πράξεις που είναι σημαντικές, λόγω του ότι έχουν κοινωνικές ή οικονομικές επιπτώσεις ή αφορούν το σύνολο των πολιτών. Στόχος του υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας είναι να διασφαλιστεί ένα ελάχιστο δίκτυο ασφάλειας υπέρ των πολιτών και φορέων σε συγκεκριμένες πράξεις, οι οποίες, λόγω των συνεπειών τους, οφείλουν να τηρούν, πέραν της τυπικής νομιμότητας, επαρκή αιτιολόγηση στη βάση των αρχών της αναλογικότητας, της χρηστής διοίκησης, της διαφάνειας και της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Επιπλέον, ο υποχρεωτικός έλεγχος αφορά και έναν στοχευμένο έλεγχο σε συγκεκριμένες πράξεις της διαδικασίας ανάθεσης συμβάσεων. Επί του ίδιου άρθρου διατυπώθηκε σχόλιο περί διακριτής καταγραφής εκτελεστών και μη εκτελεστών πράξεων που εμπίπτουν σε υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας. Το σχόλιο δεν υιοθετείται, καθώς στις δώδεκα (12) βασικές κατηγορίες πράξεων που εμπίπτουν σε έλεγχο νομιμότητας είναι εμφανείς οι περιπτώσεις που αποτελούν εκτελεστές πράξεις και ποιες όχι. Επί του ίδιου

		άρθρου διατυπώθηκε σχόλιο που αναφέρει ότι η άσκηση του υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας των πράξεων πρέπει να έχει μόνο κατασταλτικό χαρακτήρα. Το σχόλιο δεν υιοθετείται, καθώς ο έλεγχος, σύμφωνα και με την υπ' αριθμόν 1717/2014 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, μπορεί να είναι και προληπτικός. Επί του άρθρου 691 διατυπώθηκε σχόλιο που προτείνει την κατάργηση της προϋπόθεσης παραβόλου ποσού πενήντα (50) ευρώ υπέρ της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α κατά την κατάθεση ειδικής διοικητικής προσφυγής. Το σχόλιο δεν υιοθετείται. Η πρόβλεψη αυτή έχει στόχο να αποτρέψει την καταχρηστική άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής από πρόσωπα που επιδιώκουν την παρεμπόδιση της διοικητικής δράσης για πολιτικούς ή άλλους προσχηματικούς λόγους και όχι για υπαρκτούς λόγους παροχής διοικητικής προστασίας, με αποτέλεσμα τη σπατάλη πόρων, χρόνου και την αύξηση του διοικητικού κόστους. Επιπλέον, η ενδεχόμενη, σε περίπτωση ακύρωσης της πράξης, επιβάρυνση του νομικού προσώπου που εξέδωσε την παράνομη πράξη με την επιστροφή του σχετικού παραβόλου στον προσφεύγοντα, αποτελεί ένα είδος κύρωσης «πλημμελούς δράσης» και ενισχύει την υπευθυνότητα των οργάνων για την έκδοση νόμιμων πράξεων κατά την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους. Επί του άρθρου 692 διατυπώθηκε σχόλιο για την διατήρηση της προθεσμίας των εξήντα (60) ημερών για την εξέταση της ειδικής διοικητικής προσφυγής. Το σχόλιο αυτό δεν έγινε αποδεκτό καθώς στην προθεσμία των τριάντα πέντε (35) ημερών για την εξέταση της προσφυγής έχει προηγηθεί ένα χρονικό διάστημα δέκα (10) ημερών, εντός του οποίου οι εμπλεκόμενοι οφείλουν να αναζητήσουν στοιχεία και να αποστέλλουν απόψεις και τον φάκελο της υπόθεσης. Η πρόβλεψη αυτή έχει ως σκοπό να επισπεύσει την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου και συνεπώς την αβεβαιότητα ως προς τη νομιμότητα ή μη της πράξης. Επιπλέον, η σύντμηση της προθεσμίας συνδέεται και με το γεγονός ότι η άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση ενδίκου βοηθήματος,

			οπότε η υπόθεση πρέπει να εκκαθαριστεί για την άσκησή του. Επί του άρθρου 708, διατυπώθηκε σχόλιο που προτείνει την κατάργηση της έννοιας της «αναξιοπρεπούς συμπεριφοράς», ως πειθαρχικού παραπτώματος. Το σχόλιο δεν γίνεται αποδεκτό. Η συγκεκριμένη πρόβλεψη έχει πρωτίστως αποτρεπτικό χαρακτήρα, καθώς σκοπεί να διασφαλίσει το κύρος του δημόσιου αξιώματος στον δημόσιο βίο των αιρετών. Δεν αποσκοπεί στο να «τιμωρήσει» εκ των υστέρων, αλλά στο να διαμορφώσει μια κουλτούρα χρηστής διοίκησης και πολιτικού πολιτισμού, θέτοντας το πρότυπο της συμπεριφοράς που οφείλει να επιδεικνύει όποιος κατέχει δημόσιο αξίωμα, εκπροσωπώντας τον θεσμό και τους πολίτες. Ο βασικός της στόχος είναι η διαφύλαξη της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την τοπική αυτοδιοίκηση. Επί του άρθρου 719 διατυπώθηκαν σχόλια που προτείνουν τη διατήρηση θέσης σε αργία αιρετού στον οποίο έχει επιβληθεί περιοριστικός όρος, σε περίπτωση αμετάκλητης παραπομπή για κακούργημα. Τα σχόλια δεν γίνονται αποδεκτά, καθώς η αλλαγή έχει στόχο την εξισορρόπηση μεταξύ του τεκμηρίου αθωότητας και της διασφάλισης του κύρους του δημοσίου αιρετού αξιώματος. Σε κάθε περίπτωση εξακολουθεί η πειθαρχική διαδικασία εις βάρος του αιρετού, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην επιβολή της πειθαρχικής ποινής της αργίας ή της έκπτωσης. Επί του Βιβλίου Έκτου: α) Επί του Μέρους Α', και ιδίως επί του άρθρου 730 διατυπώθηκαν σχόλια που θεωρούν ότι η υποχρεωτική συμμετοχή του Δημοσίου σε δίκες για τον χαρακτηρισμό των εργασιακών σχέσεων των συμβασιούχων Ο.Τ.Α. προσβάλλει τη δικαστική προστασία των εναγόντων - εργαζομένων. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, καθώς η ρύθμιση αποσκοπεί στη διασφάλιση, εφεξής, της ενιαίας αντιμετώπισης ζητημάτων που ενδέχεται να έχουν δημοσιονομικές και θεσμικές επιπτώσεις για τη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης και της γενικής κυβέρνησης.

			Σε κάθε περίπτωση, το μέτρο δεν καταλαμβάνει εκκρεμείς δίκες. Επί του άρθρου 733, διατυπώθηκαν σχόλια που αποδοκιμάζουν τη δυνατότητα παραχώρησης δημοτικών χώρων σε ταχυδρομικούς παρόχους και πιστωτικά ιδρύματα. Τα σχόλια δεν υιοθετούνται, αφενός, διότι η ρύθμιση είναι δυνητική, αφετέρου, διότι στοχεύει στη διατήρηση της παροχής των σχετικών υπηρεσιών σε ορεινές, νησιωτικές και άγονες περιοχές, προς όφελος των κατοίκων. Επί του ίδιου άρθρου 733 το σχόλιο περί εξυπηρέτησης ιδιωτικών συμφερόντων μέσω της τριετούς διάρκειας της παραχώρησης δεν απηχεί τον σκοπό της ρύθμισης. Η πρόβλεψη συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος δεν αποσκοπεί στην προνομιακή μεταχείριση πιστωτικών ιδρυμάτων και παρόχων ταχυδρομικών υπηρεσιών, αλλά στη διασφάλιση της πρόσβασης των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες ιδίως σε περιοχές όπου η παρουσία φυσικών σημείων εξυπηρέτησης έχει περιοριστεί σημαντικά. Ως εκ τούτου, το σχόλιο αυτό δεν γίνεται αποδεκτό. Η μέγιστη διάρκεια των τριών (3) ετών επιλέγεται προκειμένου να εξασφαλίζεται η αναγκαία σταθερότητα και συνέχεια στην παροχή των υπηρεσιών αυτών, καθώς η λειτουργία σημείου εξυπηρέτησης προϋποθέτει οργανωτικό και επιχειρησιακό σχεδιασμό, διάθεση προσωπικού και εγκατάσταση κατάλληλου εξοπλισμού. Παράλληλα, η διάρκεια αυτή δεν είναι υπερβολική, δεδομένου ότι η παραχώρηση παραμένει προσωρινού χαρακτήρα και παρέχει στον δήμο τη δυνατότητα επανεξέτασης των αναγκών και των συνθηκών μετά την πάροδο εύλογου χρονικού διαστήματος. Επί του άρθρου 759 διατυπώθηκε σχόλιο που κρίνει ανεπαρκή την κύρωση του πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, χωρίς την υιοθέτηση υποχρέωσης των δήμων να απαντούν σε τεκμηριωμένα αιτήματα πολιτών. Το σχόλιο δεν περιλαμβάνει ουσιαστική πρόταση, ούτε και σχετίζεται με το άρθρο, καθώς αυτή η υποχρέωση είναι υφιστάμενη σύμφωνα με τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Το σχέδιο νόμου αναρτήθηκε από 20 Μαΐου 2026 έως 4 Ιουνίου 2026, στον διαδικτυακό τόπο <https://www.opengov.gr/ypes/?p=9775> και υποβλήθηκαν χίλια οχτακόσια ενενήντα επτά (1897) σχόλια, στα εξής άρθρα:

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ - ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ – ΕΚΛΟΓΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΑΡΧΩΝ - ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΣΤΙΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ		
ΜΕΡΗ	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΡΟΥΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΧΟΛΙΩΝ
ΜΕΡΟΣ Α΄	ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ – ΔΗΜΟΤΙΚΟΤΗΤΑ	80
ΜΕΡΟΣ Β΄	ΕΚΛΟΓΗ ΑΙΡΕΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ ΕΝΔΟΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ	170
ΜΕΡΟΣ Γ΄	ΕΚΛΟΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΥΤΩΝ	1
ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΔΗΜΩΝ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΥΤΩΝ – ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΜΕΡΟΣ Α΄	ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	351
ΜΕΡΟΣ Β΄	ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	211
ΜΕΡΟΣ Γ΄	ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΘΕΣΗ ΑΙΡΕΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΑΥΤΩΝ	104
ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ - ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΜΕΡΟΣ Α΄	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	36
ΜΕΡΟΣ Β΄	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	14
ΜΕΡΟΣ Γ΄	ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΔΗΜΩΝ – ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΕΝΤΡΩΝ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗΣ – ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	53
ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΜΕΡΟΣ Α΄	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	9

ΜΕΡΟΣ Β΄	ΕΣΟΔΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	158
ΜΕΡΟΣ Γ΄	ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ	136
ΜΕΡΟΣ Δ΄	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	59
ΜΕΡΟΣ Ε΄	ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ	39
ΜΕΡΟΣ ΣΤ΄	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΑΥΤΩΝ	23
ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ - ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΜΕΡΟΣ Α΄	ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	46
ΜΕΡΟΣ Β΄	ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΔΗΜΩΝ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΙΡΕΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΔΗΜΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ, ΟΡΓΑΝΩΝ ΕΝΔΟΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΝΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	144
ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ - ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΜΕΡΟΣ Α΄	ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	254
ΜΕΡΟΣ Β΄	ΚΥΡΩΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΟΥ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ	2
ΜΕΡΟΣ Γ΄	ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	2
ΜΕΡΟΣ Δ΄	ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ	5

24.	Συναφείς συνταγματικές διατάξεις	
	παρ. 1 του άρθρου 28, παρ. 3 του άρθρου 56, περί κωλυμάτων εκλογιμότητας, άρθρο 101Α, περί Ανεξάρτητων Αρχών, άρθρο 102, περί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, άρθρο 105, περί του καθεστώτος του Αγίου Όρους,	
25.	Ενωσιακό δίκαιο	
r	Πρωτογενές ενωσιακό δίκαιο <i>(συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων)</i>	
r	Κανονισμός	Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (L 119). Κανονισμός (ΕΕ) 2022/2065 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 2022 σχετικά με την ενιαία αγορά ψηφιακών υπηρεσιών και την τροποποίηση της οδηγίας 2000/31/ΕΚ (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες) (L 277).
r	Οδηγία	Οδηγία 99/31/ΕΚ του Συμβουλίου της 26ης Απριλίου 1999 «περί υγειονομικής ταφής των αποβλήτων (L 182) όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2018/850 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2018 (L 150). Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (L 327).

r		Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (L 94). Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (L 94) Οδηγία 2014/25/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με τις προμήθειες φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (L 94)
	Απόφαση	
26.	Συναφείς διατάξεις διεθνών συνθηκών ή συμφωνιών	
r	Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	
r	Διεθνείς συμβάσεις	Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτονομίας, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 1850/1989 (Α' 144) και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας για το δικαίωμα συμμετοχής στις υποθέσεις τοπικής αρχής. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Τοπίο (Ευρωπαϊκή Σύμβαση Τοπίου 2000) όπως κυρώθηκε με τον ν. 3827/2010 (Α'30). Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα, η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 27 Νοεμβρίου 2008.

27.	Συναφής νομολογία των ανωτάτων και άλλων εθνικών δικαστηρίων, καθώς και αποφάσεις των Ανεξάρτητων Αρχών	
		Στοιχεία & βασικό περιεχόμενο απόφασης
r	Ανώτατο ή άλλο εθνικό δικαστήριο (αναφέρατε)	A. ΑΝΩΤΑΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ: ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ (Α.Π.) Α.Π. 1898/2014 Α.Π. 261/2017 Α.Π. 378/2020 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ (ΣτΕ) ΣτΕ 1809/1983 ΣτΕ 3849/1986 ΣτΕ 3229/1987 ΣτΕ 275/1992 ΣτΕ 3169/1992 ΣτΕ 3144/1994 ΣτΕ 1397/1995 ΣτΕ 311/1998 ΣτΕ 3440/1998 ΣτΕ 3787/2001 ΣτΕ 1022/2003 ΣτΕ 1169/2006 ΣτΕ 3266/2008 ΣτΕ 1333/2009 ΣτΕ 25/2015 ΣτΕ 311/2016 ΣτΕ 770/2021 ΣτΕ 822/2022 ΣτΕ 1934/ 2022 ΣτΕ 157/2023 ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ (Ε.Σ.) Πρακτικά Ολομέλειας της 11ης Γενικής Συνεδρίασης της 6ης Απριλίου 2011 Πρακτικά Ολομέλειας της 12ης Γενικής Συνεδρίασης της 13ης Απριλίου 2011 Απόφαση Ολομέλειας 1226/2011 Απόφαση Ολομέλειας 725/2012 Απόφαση Ολομέλειας 2927/2015 Απόφαση Ολομέλεια 1277/2019 Απόφαση Ολομέλειας 1387/2021 Πράξη 146/2012 Τμήμα Πρώτο Πράξη 178/2014 Τμήμα Πρώτο

	Πράξη 241/2021 Τμήμα Δεύτερο Πράξη 1514/2022 Τμήμα Δεύτερο Πράξη 1515/2022 Τμήμα Δεύτερο Πράξη 147/2023 Τμήμα Δεύτερο Πράξη 634/2023 Τμήμα Δεύτερο Πράξη 524/2024 Τμήμα Δεύτερο Πράξη 14/2003 IV Τμήμα Πράξη 71/2014 IV Τμήμα Πράξη 213/2015 IV Τμήμα Πράξη 2/2018 IV Τμήμα Πράξη 17/2019 IV Τμήμα Πράξη 11/2010 V Τμήμα Πράξη 152/2011 VII Τμήμα Πράξη 162/2011 VII Τμήμα Πράξη 163/2011 VII Τμήμα Πράξη 6/2012 VII Τμήμα Πράξη 130/2013 VII Τμήμα Πράξη 167/2013 VII Τμήμα Πράξη 224/2015 VII Τμήμα Πράξη 260/2017 VII Τμήμα Πράξη 261/2017 VII Τμήμα Πράξη 1092/2017 VII Τμήμα Πράξη 64/2018 VII Τμήμα Πράξη 164/2018 VII Τμήμα Πράξη 221/2018 VII Τμήμα Πράξη 100/2019 VII Τμήμα Πράξη 2/2020 VII Τμήμα Πράξη 316/2021 VII Τμήμα Β. ΕΘΝΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ: ΔΠρΑθην 11415/1992, ΔΕφΑθην 2747/1989, ΔΕφΑθην 3361/1998
Ανεξάρτητη Αρχή (αναφέρατε)	Υπό στοιχεία Δ.ΟΡΓ. Γ 1049791 ΕΞ 2024 απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων «Χρόνος διατήρησης των εγγράφων των Υπηρεσιών της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων και διαδικασία εκκαθάρισης του ανενεργού αρχείου αυτών» (Β' 2519). Υπό στοιχεία 2846/Β4 – 461/21.4.2023 απόφαση του Προέδρου της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών έτους 2021 που αφορούν στο Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας» (Β' 2802).

		Υπό στοιχεία 3379/B4 – 550/9.5.2023 απόφαση του Προέδρου της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών έτους 2021 που αφορούν στον Μόνιμο Πληθυσμό ανά δημοτική κοινότητα, των οικισμών με πληθυσμό 100.000 κατοίκων και άνω.» (Β΄3134). Υπό στοιχεία 2081/B4 – 241/7.4.2024 απόφαση του Προέδρου της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών έτους 2021 που αφορούν στον Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας έως και το επίπεδο του οικισμού - Διόρθωση ως προς τις Δημοτικές Κοινότητες της υπό στοιχεία 2846/B4-461/21.4.2023 απόφασης «Αποτελέσματα της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών έτους 2021 που αφορούν στο Μόνιμο Πληθυσμό της Χώρας» (Β΄2802).» (Β΄2090).
28.	Συναφής ευρωπαϊκή και διεθνής νομολογία	
		Στοιχεία & βασικό περιεχόμενο απόφασης
r	Νομολογία Δικαστηρίου Ε.Ε.	
r	Νομολογία Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	
r	Άλλα ευρωπαϊκά ή διεθνή δικαστήρια ή διαιτητικά όργανα	

Ζ. Πίνακας τροποποιούμενων ή καταργούμενων διατάξεων

29.	Τροποποίηση – αντικατάσταση – συμπλήρωση διατάξεων	
	Διατάξεις αξιολογούμενης ρύθμισης	Υφιστάμενες διατάξεις
	Άρθρο 769 Προσθήκη περίπτωσης για αναστολή κυρώσεων του άρθρου 128 του ν.	Η παρ. 1 του άρθρου 128 ν. 4759/2020 έχει ως εξής:

4759/2020- Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 128 ν. 4759/2020 Στην παρ. 1 του άρθρου 128 του ν. 4759/2020 (Α' 245), περί ειδικών περιπτώσεων αυθαιρέτων και παράτασης υποβολής δικαιολογητικών, προστίθεται περ. ζ) ως εξής: «ζ) ακίνητα με χρήση δημόσιας πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με χρήση δημοτικών παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών που ανήκουν σε δήμους και νομικά πρόσωπα αυτών και στην εταιρεία Κτηριακές Υποδομές Α.Ε. του άρθρου 132 του ν. 4199/2013 (Α' 216), καθώς και με χρήση αθλητικών εγκαταστάσεων ή προνοιακών δομών που ανήκουν σε δήμους, εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός της προθεσμίας της παρ. 2 του άρθρου 344 του Κώδικα Πολεοδομίας - Χωροταξίας (ν. 5306/2026, Α' 88), περί παρατάσεων πολεοδομικών προθεσμιών.».	1. Αυθαίρετες κατασκευές και αλλαγές χρήσης της Κατηγορίας 5 του άρθρου 96 του ν. 4495/2017 (Α' 167) που είναι προγενέστερες της 28ης.7.2011 υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4495/2017 για αναστολή κυρώσεων, εφόσον αφορούν σε: α. ακίνητα που αποκτώνται μέσω αναγκαστικού πλειστηριασμού, εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από την έκδοση της κατακυρωτικής έκθεσης ή μέχρι τις 31.12.2025, β. ακίνητα που αποκτώνται κατόπιν κληρονομικής διαδοχής, εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από την προθεσμία του άρθρου 1847 του Αστικού Κώδικα και το αργότερο μέχρι τις 31.12.2025, γ. ακίνητα που εκμισθώνονται με σύμβαση leasing και επανέρχονται στη χρήση του κυρίου ή επικαρπωτή τους μετά τη λύση ή λήξη της σύμβασης, εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από την αποβολή του μισθωτή ή την απόδοση του μισθίου στον κύριο ή επικαρπωτή τους και το αργότερο μέχρι τις 31.12.2025, δ. ακίνητα που μεταβιβάζονται στην Ε.Τ.Α.Δ. Α.Ε., σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 196 του ν. 4389/2016 (Α' 94), εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από την καταχώρηση ή εγγραφή της μεταβίβασής τους στα οικεία κτηματολόγια ή υποθηκοφυλακεία, αντίστοιχα και το αργότερο μέχρι τις 31.12.2025, και ε. ακίνητα που βρίσκονται σε περιοχές, οι οποίες κηρύχθηκαν εντός των ετών 2020 και 2021 σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 25 του ν. 4662/2020 (Α' 27), εφόσον η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Για ακίνητα που βρίσκονται στις παραπάνω περιοχές, οι προσαυξήσεις των περ. β'στ' της παρ. 3 του άρθρου 102 του ν. 4495/2017 ισχύουν μόνον όταν η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί μετά την πάροδο ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του παρόντος, στ. περιπτώσεις υπαγωγής στον ν. 4014/2011 (Α' 209) ή στον ν. 4178/2013 (Α' 174), οι οποίες μεταφέρονται στον ν. 4495/2017.

	Ακίνητα των περ. α'-δ' της παρ. 1, για τα οποία το γεγονός από το οποίο εκκινεί η αντίστοιχη προθεσμία υπαγωγής έχει συμβεί κατά το τελευταίο έτος πριν την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4495/2017 για αναστολή κυρώσεων, εάν η αίτηση υπαγωγής υποβληθεί εντός ενός (1) έτους από την έναρξη ισχύος του παρόντος»
Άρθρο 770 Προσαρμογή Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Προσθήκη περ. ιη) στο άρθρο 23, περ. ζ) στο άρθρο 46 και παρ. 10 στο άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος 1. Στο άρθρο 23 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (ν. 4172/2013, Α' 167), περί μη εκπιπτόμενων επιχειρηματικών δαπανών, προστίθεται περ. ιη) ως εξής: «ιη) οι δαπάνες διαφήμισης της διαφημιζόμενης επιχείρησης, εφόσον η καταβολή των αναλογούντων τελών του άρθρου 417 του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, περί συντελεστή του τέλους διαφήμισης, δεν πραγματοποιείται εμπρόθεσμα σύμφωνα με το άρθρο 418, περί διαδικασιών είσπραξης του τέλους διαφήμισης, του ίδιου Κώδικα.». 2. Στο άρθρο 46 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, περί απαλλασσόμενων νομικών προσώπων, προστίθεται περ. ζ) ως εξής: «ζ. Οι Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης, η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας, η Ένωση Περιφερειών και οι Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων.». 3. Στο άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, περί κερδών από επιχειρηματική δραστηριότητα, προστίθεται παρ. 10, ως εξής: «10. Οι επιχορηγήσεις του πρώτου εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 283 του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης, περί σύστασης εταιρείας για τον θεσμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης» απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος.».	Το άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, έχει ως εξής: Άρθρο 47 Κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα 1. Το κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ', του Μέρους Δεύτερου («Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων») του Κ.Φ.Ε., εκτός από τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά στο παρόν κεφάλαιο. Σε περίπτωση κεφαλαιοποίησης ή διανομής κερδών για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων ή νομικών οντοτήτων, το ποσό που διανέμεται ή κεφαλαιοποιείται φορολογείται σε κάθε περίπτωση ως κέρδος από επιχειρηματική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από την ύπαρξη φορολογικών ζημιών. 2. Όλα τα έσοδα που αποκτούν τα νομικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που αναφέρονται στις περιπτώσεις του άρθρου 45 θεωρούνται έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα. 3. Τα έσοδα και τα έξοδα των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, που προκύπτουν κατά την αρχική αναγνώριση των χρηματοοικονομικών μέσων, κατανέμονται ανάλογα με τη χρονική διάρκεια των αντίστοιχων μέσων, σύμφωνα και με τα οριζόμενα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Ως χρηματοοικονομικά μέσα νοούνται τα οριζόμενα από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, όπως αυτά υιοθετούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατ' εφαρμογή του Κανονισμού 1606/2002, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. 4. Για τα νομικά πρόσωπα και τις νομικές οντότητες που τηρούν απλογραφικά βιβλία εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 21 έως και 28 του Κεφαλαίου Γ' του Μέρους Δεύτερου. 5. Οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παρ. 6 του άρθρου 21, των παρ. 2, 3 και 6 του άρθρου 37 και της παρ. 6 του άρθρου 42 εφαρμόζονται και στα νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες του άρθρου 45. Οι διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 37 εφαρμόζονται και στα νομικά

	πρόσωπα που είναι φορολογικοί κάτοικοι αλλοδαπής και δεν διατηρούν στην Ελλάδα μόνιμη εγκατάσταση. 6. Ειδικά το εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κρατικών ομολόγων και εντόκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου που αποκτούν νομικά πρόσωπα ή νομικές οντότητες που δεν είναι φορολογικοί κάτοικοι Ελλάδας και δεν έχουν στην Ελλάδα μόνιμη εγκατάσταση απαλλάσσεται του φόρου. 7. Το εισόδημα από ακίνητη περιουσία που αποκτούν οι Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού απαλλάσσεται του φόρου, εφόσον πρόκειται για: α) ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα των Ο.Τ.Α., καθώς και κοινής χρήσεως πράγματα που ανήκουν σε δήμο ή β) ακίνητα που παραχωρούνται κατά χρήση, χωρίς αντάλλαγμα, στο Ελληνικό Δημόσιο ή σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, εφόσον προορίζονται για την εξυπηρέτηση αναγκών κάθε αναγνωρισμένης βαθμίδας δημόσιας εκπαίδευσης, δημόσιων ή δημοτικών νοσοκομειακών συγκροτημάτων προς όφελος της δημόσιας υγείας, δημόσιων ή δημοτικών μονάδων κοινωνικής φροντίδας, δημόσιων ή δημοτικών παιδικών σταθμών ή βρεφοκομείων ή ορφανοτροφείων, δημόσιων ή δημοτικών γηροκομείων, Κ.Α.Π.Η., κέντρων και δομών προσωρινής υποδοχής - φιλοξενίας και εν γένει χώρων που καλύπτουν έκτακτες ανάγκες στέγασης και προσωρινής φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών. 8. Για τον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων του άρθρου 45, εκπίπτουν ως δαπάνη και οι δωρεές σε χρήμα ή σε είδος προς το Ελληνικό Δημόσιο. Ειδικά για τον προσδιορισμό του κέρδους από επιχειρηματική δραστηριότητα των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων της περ. γ' του άρθρου 45, εκπίπτουν ως δαπάνη και οι κάθε είδους δαπάνες που αφορούν στα ακίνητά τους σε ποσοστό εβδομήντα πέντε τοις εκατό (75%), οι δωρεές σε χρήμα ή σε είδος προς τους λοιπούς φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που εποπτεύονται από τα Υπουργεία Υγείας και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και οι λοιπές δαπάνες του άρθρου 22. Το δεύτερο εδάφιο εφαρμόζεται και για τα νομικά πρόσωπα της περ. γ' του άρθρου 45 που λειτουργούν ως Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (Ο.Κοι.Π.), υπό την προϋπόθεση ότι είναι εγγεγραμμένες στο Ειδικό Μητρώο Ο.Κοι.Π.. Ειδικά για το Άγιο Όρος και τις Ιερές Μονές αυτού, το ποσοστό της έκπτωσης για τις κάθε

	είδους δαπάνες, ανεξαρτήτως αν συνδέονται με την εκμετάλλευση συγκεκριμένου ακινήτου ή της εν γένει ακίνητης περιουσίας τους, ανέρχεται σε ποσοστό εκατό τοις εκατό (100%). 9. Οι πρόσοδοι που αποκτούν οι φορείς γενικής κυβέρνησης από τη συμμετοχή τους στο Κοινό Κεφάλαιο της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997, καθώς και από τους λογαριασμούς ταμειακής διαχείρισης, σύμφωνα με την περ. η' της παρ. 11 του άρθρου 15 του ν. 2469/1997, απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος
Άρθρο 771 Απολαβές συνεργατών δήμων και περιφερειών- Κατάργηση παρ. 8 και αντικατάσταση παρ. 9 άρθρου 9 ν. 4354/2015 1. Στο άρθρο 9 του ν. 4354/2015 (Α' 176), περί των μισθολογικών κλιμακίων και της κατάταξης των υπαλλήλων, επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις: α) η παρ. 8 καταργείται, β) η παρ. 9 αντικαθίσταται και οι παρ. 8 και 9 διαμορφώνονται ως εξής: «8. [Καταργείται]. 9. Οι συνεργάτες των δήμων και των περιφερειών κατατάσσονται ως εξής: α) οι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών στο Μ.Κ. 9 της κατηγορίας ΠΕ, β) οι απόφοιτοι της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) ή οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο Μ.Κ. 7 της κατηγορίας ΠΕ, γ) οι κάτοχοι πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης στο Μ.Κ. 5 της κατηγορίας ΠΕ, δ) οι κάτοχοι τίτλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Μ.Κ. 5 της κατηγορίας ΔΕ.». 2. Η παρ. 1 εφαρμόζεται για όλους τους συνεργάτες του άρθρου 303, περί συνεργατών δημάρχων και περιφερειαρχών και του άρθρου 304, περί συνεργατών προέδρων νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης, με την επιφύλαξη: α) της παρ. 1 του άρθρου 22, περί καθορισμού αποδοχών ειδικών κατηγοριών, ως προς τους δημοσιογράφους και β) της παρ. 4 του άρθρου 307, περί μεταβατικών διατάξεων, ως προς τους υπηρετούντες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, για τους οποίους εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι παρ. 8 και 9 του άρθρου 9 του ν. 4354/2015, ως έχουν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος.	Η παρ. 9 του άρθρου 9 του ν. 4354/2015 έχει ως εξής: 9. Οι ειδικοί σύμβουλοι, ειδικοί συνεργάτες και επιστημονικοί συνεργάτες των Δήμων και των Συνδέσμων Δήμων κατατάσσονται ως εξής: α. για Δήμους μέχρι 20.000 κατοίκους. i. Ειδικοί Σύμβουλοι στο Μ.Κ. 4 της Π.Ε. κατηγορίας. ii. Επιστημονικοί Συνεργάτες στο Μ.Κ. 2 της Π.Ε. κατηγορίας. iii. Ειδικοί συνεργάτες στο Μ.Κ. " της Π.Ε. κατηγορίας. β. για Δήμους μέχρι από 20.000 έως 100.000 κατοίκους. i. Ειδικοί Σύμβουλοι στο Μ.Κ. 5 της Π.Ε. κατηγορίας. ii Επιστημονικοί Συνεργάτες στο Μ.Κ. 4 της Π.Ε. κατηγορίας. iii. Ειδικοί συνεργάτες στο Μ.Κ. 2 της Π.Ε. κατηγορίας. γ. για Δήμους μέχρι από 100.000 κατοίκους και άνω. i. Ειδικοί Σύμβουλοι στο Μ.Κ. 7 της Π.Ε. κατηγορίας. ii. Επιστημονικοί Συνεργάτες στο Μ.Κ. 5 της Π.Ε. κατηγορίας. iii. Ειδικοί συνεργάτες στο Μ.Κ. 4 της Π.Ε. κατηγορίας.

	Άρθρο 772 Παράταση διάρκειας ισχύος Μονάδας Σύνταξης και Εφαρμογής Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Τροποποίηση παρ. 5 άρθρου 39 ν. 5143/2024 Στην παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 5143/2024 (Α' 161), περί της σύστασης Μονάδας Σύνταξης και Εφαρμογής Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εσωτερικών, οι λέξεις «έως τις 30.6.2026» αντικαθίστανται από τις λέξεις «έως την 30ή Ιουνίου 2027», και η παρ. 5 διαμορφώνεται ως εξής: «5. Το παρόν ισχύει έως την 30ή Ιουνίου 2027.».	Η παρ. 5 του άρθρου 39 του ν. 5143/2024 έχει ως εξής: 5. Το παρόν ισχύει έως τις 30.6.2026.
30.	Κατάργηση διατάξεων	
	<i>Διατάξεις αξιολογούμενης ρύθμισης που προβλέπουν κατάργηση</i>	<i>Καταργούμενες διατάξεις</i>
	Άρθρο 771 Απολαβές συνεργατών δήμων και περιφερειών- Κατάργηση παρ. 8 και αντικατάσταση παρ. 9 άρθρου 9 ν. 4354/2015 1. Στο άρθρο 9 του ν. 4354/2015 (Α' 176), περί των μισθολογικών κλιμακίων και της κατάταξης των υπαλλήλων, επέρχονται οι ακόλουθες τροποποιήσεις: α) η παρ. 8 καταργείται, β) η παρ. 9 αντικαθίσταται και οι παρ. 8 και 9 διαμορφώνονται ως εξής: «8. [Καταργείται]. 9. Οι συνεργάτες των δήμων και των περιφερειών κατατάσσονται ως εξής: α) οι κάτοχοι διδακτορικού τίτλου σπουδών στο Μ.Κ. 9 της κατηγορίας ΠΕ, β) οι απόφοιτοι της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Σ.Δ.Δ.Α.) ή οι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στο Μ.Κ. 7 της κατηγορίας ΠΕ, γ) οι κάτοχοι πτυχίου ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης στο Μ.Κ. 5 της κατηγορίας ΠΕ, δ) οι κάτοχοι τίτλου δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στο Μ.Κ. 5 της κατηγορίας ΔΕ.». 2. Η παρ. 1 εφαρμόζεται για όλους τους συνεργάτες του άρθρου 303, περί συνεργατών δημάρχων και περιφερειάρχων και του άρθρου 304, περί συνεργατών προέδρων νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης, με την επιφύλαξη:	Η παρ. 8 του άρθρου 9 του ν. 4354/2015 έχει ως εξής: 8. Οι ειδικοί σύμβουλοι, ειδικοί συνεργάτες και επιστημονικοί συνεργάτες των Περιφερειών της χώρας κατατάσσονται ως εξής: Οι ειδικοί σύμβουλοι στο Μ.Κ.10 της Π.Ε. κατηγορίας. Οι ειδικοί συνεργάτες στο Μ.Κ. 9 της Π.Ε. κατηγορίας και οι επιστημονικοί συνεργάτες στο Μ.Κ. 11 της Π.Ε. κατηγορίας.

α) της παρ. 1 του άρθρου 22, περί καθορισμού αποδοχών ειδικών κατηγοριών, ως προς τους δημοσιογράφους και β) της παρ. 4 του άρθρου 307, περί μεταβατικών διατάξεων, ως προς τους υπηρετούντες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος, για τους οποίους εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι παρ. 8 και 9 του άρθρου 9 του ν. 4354/2015, ως έχουν μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος.	

Η. Έκθεση εφαρμογής της ρύθμισης

31.	Συναρμοδιότητα Υπουργείων / υπηρεσιών / φορέων		
	Σχετική διάταξη αξιολογούμενης ρύθμισης	Συναρμόδια Υπουργεία – Συναρμόδιες υπηρεσίες / φορείς	Αντικείμενο συναρμοδιότητας
	Άρθρο 9 Μεταφορά έδρας δήμου – Ορισμός οικισμού ως ιστορικής έδρας δήμου	Γενικός Γραμματέας Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	Μεταφορά έδρας του δήμου, εξαιτίας σεισμών, κατολισθήσεων, φυσικών φαινομένων ή δημόσιας ασφαλείας, καθώς και για λόγους προστασίας δημόσιας υγείας
	Άρθρο 26 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ύστερα από γνώμη του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου «Ελληνικό Κτηματολόγιο»	Ψηφιοποίηση των εκθέσεων των Επιτροπών Ορίων και των δικαστικών αποφάσεων των άρθρων 5, 16 και 17 για τον καθορισμό της εδαφικής περιφέρειας των δήμων και των δημοτικών

		κοινοτήτων, καθώς και η αποτύπωση αυτών σε ψηφιακή εφαρμογή που τηρείται στο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου «Ελληνικό Κτηματολόγιο»
Άρθρο 26 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Καθορισμός ζητημάτων αποζημίωσης και λοιπών συναφών θεμάτων για τους συμμετέχοντες στο Συμβούλιο Τοπωνυμίων και το Περιφερειακό Συμβούλιο Τοπωνυμίων, καθώς και στην Επιτροπή Ορίων
Άρθρο 85 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	α) Ορισμός ζητημάτων εγγραφής εκλογέων που θέλουν να ασκήσουν το δικαίωμα τους με ηλεκτρονική ψήφο β) Λειτουργία ηλεκτρονικής πύλης δήλωσης υποψηφιοτήτων
Άρθρο 85 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	α) Αναπροσαρμογή των ποσών των παρ. 11 και 12 του άρθρου 47 β) Αποζημίωση των προσώπων της εφορευτικής επιτροπής ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο και της Ειδικής Επιτροπής Αξιολόγησης Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου
Άρθρο 104 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων,	Καθορισμός του τρόπου διάθεσης των εισιτηρίων της παρ. 6 του άρθρου 90, περί εσόδων και δαπανών υποψήφιων περιφερειακών και δημοτικών συνδυασμών
Άρθρο 104 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝ.ΠΕ.),	Καθορισμός των ζητημάτων των εκλογικών δαπανών
Άρθρο 104 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και κατά περίπτωση αρμόδιος Υπουργός ή επικεφαλής Ανεξάρτητης Αρχής,	Ρύθμιση ζητημάτων διαλειτουργικότητας της Κεντρικής Βάσης Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών του άρθρου 100
Άρθρο 155 Επιστημονική Επιτροπή Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσεων	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	Συγκρότηση της Επιστημονικής Επιτροπής Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσεων

Άρθρο 182 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας	α) Σύσταση Εθνικής Επιτροπής Συμβουλίων Νέων, β) Χρηματοδότηση Συμβουλίων Νέων
Άρθρο 182 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	α) Τεχνικές προδιαγραφές της ηλεκτρονικής εφαρμογής υποβολής υποψηφιοτήτων για το συμβούλιο νέων, β) Διεξαγωγή της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας του δημοτικού δημοψηφίσματος
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Θ΄ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	Ζητήματα λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
Άρθρο 283 Σύσταση εταιρείας για τον θεσμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»	Υπουργείο Πολιτισμού και Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού	Επιχορήγηση της εταιρείας με την επωνυμία «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»
Άρθρο 285 Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων	Συμμετοχή στη μετοχική σύνθεση της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, καθώς και στην εκπροσώπηση της
Άρθρο 286 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	α) Καθορισμός χρηματοδοτήσεων και λοιπών ζητημάτων που διαχειρίζεται το Ταμείο Ανάπτυξης, β) καθορισμών ζητημάτων επιχορήγησης της Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. από το Ταμείο Ανάπτυξης
Άρθρο 286 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της Ε.Δ.Ε.Υ.Α.	Επιμερισμός της επιχορήγησης της παρ. 1 του άρθρου 274, περί της εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης προς τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας

Άρθρο 305 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Ρύθμιση απολαβών και λοιπών χρηματικών ζητημάτων των αιρετών οργάνων και οργάνων διοίκησης νομικών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης
Άρθρο 334 Ανάθεση άσκησης αρμοδιότητας σε άλλο φορέα	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και τυχόν άλλο συναρμόδιο Υπουργείο	Ανάθεση σε όργανο της διοίκησης της άσκησης συγκεκριμένης αρμοδιότητας λόγω αδυναμίας άσκησης της από δήμο
Άρθρο 344 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε.	Παροχή ειδικών κινήτρων και προβλέψεων ειδικών χρηματοδοτήσεων για την κάλυψη άσκησης αρμοδιοτήτων από ορεινούς ή νησιωτικούς δήμους
Άρθρο 344 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εξωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Ρύθμιση του Κανονιστικού Πλαισίου λειτουργίας της Επιτροπής ελέγχου της συμβατότητας της δράσης των δήμων και των περιφερειών με τις εθνικές πολιτικές, την εθνική και ενωσιακή νομοθεσία και σε σχέση με το εύρος των αρμοδιοτήτων τους
Άρθρο 360 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	Ρύθμιση των ζητημάτων για την υλοποίηση των προβλεπόμενων στο άρθρο 349, περί βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας
Άρθρο 360 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κατόπιν γνώμης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.),	Καθορίζονται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών
Άρθρο 360 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κατόπιν γνώμης της Κ.Ε.Δ.Ε., της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Εργαζόμενων στον Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Π.Ο.Ε. - Ο.Τ.Α.) και της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Προσωπικού (Π.Ο.Π.) Ο.Τ.Α.	Έκδοση Κανονισμού Λειτουργίας των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών
Άρθρο 360 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργεία Ανάπτυξης, Υγείας, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Τουρισμού	Ρύθμιση ζητημάτων ίδρυσης και λειτουργίας παιδοτόπων
Άρθρο 361 Τελικές διατάξεις	Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού	Μεταφορά των περιφερειακών υπηρεσιών νομαρχιακού επιπέδου πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας

		εκπαίδευσης της παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ.161/2000 (Α'145) και των Κέντρων Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕΔΑΣΥ)
Άρθρο 364 Έννοια και περιεχόμενο του προϋπολογισμού	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους	Κατάρτιση του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών
Άρθρο 380 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	α) Ορισμός τυποποιημένης ανάλυσης πέραν του πέμπτου (5ου) βαθμού για μέρος ή το σύνολο των εσόδων και εξόδων του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών, β) Εγγραφή πίστωσης ειδικού αποθεματικού στους προϋπολογισμούς των δήμων και των περιφερειών γ) Παροχή οδηγιών για την κατάρτιση, εκτέλεση και αναμόρφωση του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης
Άρθρο 442 Δάνεια με εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Παροχή εγγυήσεων του Δημοσίου για τη σύναψη δανείων δήμων και περιφερειών
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	α) Ρύθμιση ζητημάτων εφαρμογής του άρθρου 392 β) Η λειτουργία ψηφιακής εφαρμογής και ο ορισμός της είσπραξης των τελών όπως ορίζονται στα ειδικότερα κεφάλαια του Μέρους
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Ο καθορισμός του ύψους των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.) του άρθρου 434 που προορίζονται για την κάλυψη επενδυτικών, λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των δήμων, καθώς και λοιπών υποχρεώσεων, όπως επίσης τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής τους, επί τη βάση ιδίως των δημογραφικών γεωμορφολογικών,

		διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών εκάστου
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Ο καθορισμός του ύψους των Κ.Α.Π. του άρθρου 435 που προορίζονται για την κάλυψη επενδυτικών, λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των περιφερειών, καθώς και λοιπών υποχρεώσεων, όπως επίσης τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής τους επί τη βάση ιδίως των δημογραφικών γεωμορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών εκάστης
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Η αναπροσαρμογή του ποσού της παρ. 4 του άρθρου 38 του ν. 3986/2011 (Α' 152), περί ανώτατου ορίου μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό στους Κ.Α.Π
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, και Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης	Η διενέργεια του συμψηφισμού της παρ. 1 του άρθρου 437, περί συμψηφισμού των Κ.Α.Π. δήμων και περιφερειών με οφειλές τους στο Ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία, όπως επίσης και ο καθορισμός επιπλέον στοιχείων ως προς τη διαδικασία του συμψηφισμού των οφειλών, μεταξύ του ελληνικού Δημοσίου, των ασφαλιστικών ταμείων και των δήμων και περιφερειών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 437
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	α) Η αναπροσαρμογή των ποσών της παρ. 2 του άρθρου 440, περί διαδικασίας συνομολόγησης δανείου β) Ο καθορισμός των ειδικότερων προϋποθέσεων, των όρων και κάθε άλλης αναγκαίας λεπτομέρειας για την έκδοση κάθε ομολογιακού δανείου, του άρθρου 443, περί ομολογιακών δανείων
Άρθρο 530 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	α) Ο καθορισμός των περιπτώσεων στις οποίες βάσει νόμου προηγείται απόφαση συλλογικού ή μονομελούς διοικητικού οργάνου της ανάληψης υποχρέωσης του άρθρου 463

		β) Ο καθορισμός των δικαιολογητικών για κάθε κατηγορία δαπανών των δήμων και των περιφερειών γ) Ο Καθορισμός κάθε αναγκαίου θέματος που αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 513, περί διευκολύνσεων οφειλετών
Άρθρο 542 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	α) Ρύθμιση του τρόπου λειτουργίας του Κόμβου Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης, β) Ρύθμιση του τρόπου λειτουργίας του Κόμβου Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Άρθρο 542 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	α) Καθορισμός αποζημίωσης για τον πρόεδρο, τα μέλη και τους γραμματείς, του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης β) ζητήματα λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθορίζονται τα κριτήρια αξιολόγησης των σχεδίων προϋπολογισμού των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Υδάτων και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) για την παροχή γνώμης από αυτό, το ακριβές περιεχόμενο του Πίνακα Οικονομικής Στοχοθεσίας, η μεθοδολογία ελέγχου επίτευξης των στόχων, τα κριτήρια προσδιορισμού των ουσιωδών δυσμενών αποκλίσεων και κάθε σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 535, περί παρακολούθησης εκτέλεσης προϋπολογισμών από το Παρατηρητήριο γ) Απόφαση για τη διαφοροποίηση συνολικά ή ανά βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης το ποσοστό του πιστωτικού υπολοίπου του Λογαριασμού Οικονομικής Ενίσχυσης Ο.Τ.Α. του άρθρου 537

Άρθρο 542 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργείο ή πρόεδροι και διοικητές Ανεξάρτητων Αρχών,	Συμπερίληψη στα στοιχεία του Κόμβου Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 540, και δεδομένων από βάσεις δεδομένων του ελληνικού δημόσιου τομέα, εφόσον έχουν γεωγραφική αναφορά σε επίπεδο ταχυδρομικού κώδικα ή δημοτικής κοινότητας ή δήμου ή περιφερειακής ενότητας ή περιφέρειας και ρύθμιση κάθε απαραίτητου ζητήματος για τον τρόπο και τη συχνότητα διάθεσης των δεδομένων του Κόμβου του ίδιου άρθρου
Άρθρο 550 Αξιοποίηση ακινήτων με σύμβαση κοινωνικής αντιπαροχής	Δήμος ή περιφέρεια, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του Υπουργού Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας	Κίνηση της διαδικασίας ένταξης συμβάσεων κοινωνικής αντιπαροχής στο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Δημοσίων Συμβάσεων Στρατηγικής Σημασίας
Άρθρο 597 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και το κατά περίπτωση αρμόδιο Υπουργείο	Παραχώρηση ή δωρεάν διάθεση περιουσιακών στοιχείων οποιασδήποτε φύσεως που ανήκουν στο ελληνικό Δημόσιο και σε δημόσια νομικά πρόσωπα στους δήμους και στις περιφέρειες και παραχώρηση μόνον κατά χρήση και άνευ ανταλλάγματος στους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) που λειτουργούν με τη μορφή Συνδέσμου, ύστερα από απόφαση του αρμοδίου οργάνου που διοικεί τους φορείς, οι οποίοι προβαίνουν στην ανωτέρω παραχώρηση των περιουσιακών τους στοιχείων
Άρθρο 597 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού	Καθορισμός θεμάτων λειτουργίας των κυλικίων δημόσιων σχολείων καθώς και οι όροι και οι προϋποθέσεις της δημοπρασίας αυτών σύμφωνα με το άρθρο 579, περί εκμετάλλευσης κυλικίων δημόσιων σχολείων
Άρθρο 597 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης	Καθορισμός των τεχνικών λεπτομερειών που αφορούν στις λειτουργίες της ηλεκτρονικής πλατφόρμας δημοπρασιών, η έναρξη παραγωγικής λειτουργίας αυτής, ο προγραμματισμός

		ένταξης των δημοπρασιών στην πλατφόρμα, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια που αφορά στην λειτουργία του συστήματος και την εφαρμογή του άρθρου 596, περί ηλεκτρονικών δημοπρασιών
Άρθρο 655 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών και του εποπτεύοντος Υπουργού την επιχείρηση κοινής ωφέλειας ή οργανισμό που εκτελεί τομές ή εκσκαφές επί του οδοστρώματος, ερείσματος, πεζόδρομου ή πεζοδρομίου εθνικής, επαρχιακής, δημοτικής οδού, οι οποίες είναι απαραίτητες για την κατασκευή έργου	Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων βάσει των οποίων διενεργούνται οι τομές ή εκσκαφές, καθώς και οι τεχνικές προδιαγραφές και απαιτήσεις αποκατάστασης αυτών
Άρθρο 655 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	Ρύθμιση επιμέρους ζητημάτων εφαρμογής του άρθρου 649, περί σύναψης προγραμματικών συμβάσεων στο τομέα πολιτικής προστασίας σε νησιωτικούς δήμους
Άρθρο 655 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Υπουργείο Ανάπτυξης, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	Ο ορισμός της δυνατότητας των τραπεζών και των πιστωτικών ιδρυμάτων να εμπíπτουν
Άρθρο 685 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης	Καθορισμός της οργάνωσης και λειτουργίας του πληροφοριακού συστήματος του άρθρου 672, ο καθορισμός των στοιχείων που δομούν τον αλγόριθμο για την επιλογή της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α., σύμφωνα με την περ. γ της παρ. 1 και την περ. β της παρ. 4 του άρθρου 672, η παροχή πρόσβασης σε αυτό, η υποβολή πράξεων και προσφυγών μέσω αυτού, η διασφάλιση τήρησης των προσωπικών δεδομένων και κάθε άλλη τεχνική και διαδικαστική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 672, καθώς και του άρθρου 694 σχετικά με τη διαδικασία άσκησης της ειδικής διοικητικής προσφυγής και του άρθρου 695 σχετικά με την παραίτηση από την άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής
Άρθρο 703	Ο κατά περίπτωση καθ' ύλην αρμόδιος Υπουργός	Παράσταση ως διάδικος ενώπιον των αρμόδιων δικαστηρίων

Δικαστική προστασία κατά αποφάσεων ελέγχου νομιμότητας Γενικού Επόπτη και Επόπτη		
Άρθρο 725 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Καθορισμός των λεπτομερειών για τη διαδικασία ενημέρωσης των υπόχρεων δήμων, περιφερειών και των νομικών τους προσώπων για την απόδοση του παράβολου στον προσφεύγοντα και κάθε αναγκαίο τεχνικό ζήτημα για την εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 692, περί δικαιώματος άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής.
Άρθρο 750 Εξουσιοδοτική διάταξη	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Καθορισμός των όρων και προϋποθέσεων ένταξης φορέων στη ρύθμιση της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 736, περί δανείων αναχρηματοδότησης

32.	Έκδοση κανονιστικών πράξεων και εγκυκλίων			
Εξουσιοδοτική διάταξη	Είδος πράξης	Αρμόδιο ή επισπεύδον Υπουργείο ή υπηρεσία	Αντικείμενο	Χρονοδιάγραμμα (ενδεικτική ή αποκλειστική προθεσμία)
Άρθρο 9, παρ. 1	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Η μεταφορά της έδρας δήμου είναι δυνατή με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, η οποία λαμβάνεται με την πλειοψηφία των δύο τρίτων (2/3) του συνολικού αριθμού των μελών του.	Δυνητική, Υφιστάμενη

Άρθρο 9, παρ.2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Σε περίπτωση που υπάρχει ανάγκη να μεταφερθεί η έδρα του δήμου, εξαιτίας σεισμών, κατολισθήσεων, φυσικών φαινομένων ή δημόσιας ασφαλείας, καθώς και για λόγους προστασίας δημόσιας υγείας, ορίζεται υποχρεωτικά προσωρινά ως έδρα του δήμου άλλος οικισμός, που υπάρχει ήδη και βρίσκεται μέσα στη διοικητική περιφέρεια του δήμου, με απόφαση του Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και ύστερα από αίτημα του οικείου δημοτικού συμβουλίου ή του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας	Δυνητική, Νέα ως προς τον Γενικό Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας
Άρθρο 9, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Οικισμός είναι δυνατό να ορίζεται ως ιστορική έδρα δήμου, εφόσον συντρέχουν ιστορικοί λόγοι, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης και εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου	Δυνητική, Υφιστάμενη

			Τοπωνυμιών του άρθρου 14, περί μετονομασίας δήμων, δημοτικών κοινοτήτων, οικισμών και θέσεων, περιφερειών και περιφερειακών ενοτήτων και συμβουλίου τοπωνυμιών, και αίτημα του οικείου δημοτικού συμβουλίου.	
Άρθρο 10, παρ. 1	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Προσάρτηση δημοτικής κοινότητας σε όμορο δήμο είναι δυνατή με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών,	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 11, παρ. 1	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Συνένωση δημοτικής κοινότητας με όμορη δημοτική κοινότητα της ίδιας δημοτικής ενότητας είναι δυνατή, εφόσον ο συνολικός πληθυσμός της Νέας δημοτικής κοινότητας είναι τουλάχιστον τριακόσιοι (300) κάτοικοι. Η συνένωση γίνεται με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου και των οικείων συμβουλίων ή των εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων.	Δυνητική, Υφιστάμενη, με νέα προϋπόθεση ως προς τους τριακόσιους (300) κατοίκους
Άρθρο 11, παρ. 2	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Εκλογών	Δημοτική κοινότητα, στους εκλογικούς καταλόγους της οποίας	Υποχρεωτική, Νέα, αλλά μόνο εφόσον πληρωθούν

			οι εγγεγραμμένοι εκλογείς είναι λιγότεροι από σαράντα (40) κατά την 31η Δεκεμβρίου του προηγούμενου της διενέργειας των αυτοδιοικητικών εκλογών έτους, συνενώνεται υποχρεωτικά με όμορη δημοτική κοινότητα. Η συνένωση πραγματοποιείται με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου του οικείου δήμου, η οποία λαμβάνεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την έγγραφη ενημέρωση του οικείου δήμου από το Υπουργείο Εσωτερικών. Σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της προθεσμίας του δεύτερου εδαφίου, το προεδρικό διάταγμα εκδίδεται χωρίς απόφαση του οικείου δήμου.	συγκεκριμένες προϋποθέσεις
Άρθρο 11, παρ. 3	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με τα προεδρικά διατάγματα του παρόντος, μετά από σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Τοπωνυμιών του άρθρου 14, περί μετονομασίας δήμων,	Δυνητική, Υφιστάμενη

			δημοτικών κοινοτήτων, οικισμών και θέσεων, περιφερειών και περιφερειακών ενοτήτων – Συμβούλιο Τοπωνυμιών, δύναται να μετονομάζεται η δημοτική κοινότητα στην οποία προσαρτάται η έτερη υπό συνένωση δημοτική κοινότητα.	
Άρθρο 12, παρ. 1	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Διαίρεση οικισμού, ο οποίος αποτελεί έδρα δήμου, σε δημοτικές κοινότητες είναι δυνατή, εφόσον έχει πληθυσμό πάνω από εκατό χιλιάδες (100.000) κατοίκους, με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 12, παρ. 2	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Εφόσον οικισμός δήμου, ο οποίος έχει διαιρεθεί σε δημοτικές κοινότητες σύμφωνα με την παρ. 1, μετά από τη διενέργεια Νέας απογραφής, έχει πληθυσμό μεταξύ ενενήντα και εκατό χιλιάδων κατοίκων (90.000-100.000), διατηρεί τις δημοτικές κοινότητές του. Εφόσον ο πληθυσμός του ανωτέρω οικισμού, μετά από τη διενέργεια Νέας απογραφής, είναι μικρότερος από	Υποχρεωτική ως προς την κατάργηση της δημοτικής κοινότητας, Νέα η διατήρηση των δημοτικών κοινοτήτων με τις προϋποθέσεις της διάταξης

			ενενήντα χιλιάδες κατοίκους (90.000), οι δημοτικές κοινότητες καταργούνται, με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών.	
Άρθρο 13, παρ. 1	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Αναγνώριση οικισμού ως δημοτικής κοινότητας είναι δυνατή, με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 14, παρ. 1	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Η μετονομασία δήμων, δημοτικών κοινοτήτων, οικισμών και θέσεων όπως πεδιάδα, βουνό, λίμνη, ποταμός και κάθε άλλος γεωγραφικός προσδιορισμός του χώρου, καθώς και η απόδοση της ονομασίας τους στην αγγλική γλώσσα, είναι δυνατή με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του δημοτικού συμβουλίου ή των δημοτικών συμβουλίων, εφόσον ανήκει γεωγραφικά σε περισσότερους του ενός δήμους και σύμφωνα γνώμη του Συμβουλίου Τοπωνυμιών.	Δυνητική, Υφιστάμενη

Άρθρο 14, παρ. 2	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Η μετονομασία περιφερειών και περιφερειακών ενότητων, για ιστορικούς λόγους, είναι δυνατή, με προεδρικό διάταγμα, το οποίο εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από απόφαση του περιφερειακού συμβουλίου και σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Τοπωνυμιών	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 26, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση του Προέδρου της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ.ΣΤΑΤ.) κυρώνονται και δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης τα αποτελέσματα της εκάστοτε απογραφής αναφορικά με τον μόνιμο πληθυσμό των επιπέδων διοικητικής διαίρεσης της παρ. 1 του άρθρου 3, περί της διοικητικής διαίρεσης της επικράτειας.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 26, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καταγράφονται οι περιφέρειες, ο νομός, οι περιφερειακές ενότητες, οι δήμοι, οι δημοτικές ενότητες και οι δημοτικές κοινότητες, σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 4, καθώς και οι κατηγορίες των δήμων	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 60292/2025 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών «Πρωτοβάθμιοι και Δευτεροβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Χώρας» (Β' 6293).

			σύμφωνα με το άρθρο 8, περί κατηγοριών των δήμων. Η απόφαση εκδίδεται εντός δύο (2) μηνών από την κύρωση των αποτελεσμάτων της τελευταίας απογραφής, καθώς και εντός του μήνα Ιανουαρίου κάθε έτους, εφόσον κατά το προηγούμενο έτος υπάρχει διοικητική μεταβολή ή μετονομασία δήμων, δημοτικών κοινοτήτων ή εννόπει διενέργειας των αυτοδιοικητικών εκλογών.	
Άρθρο 26, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης, ύστερα από γνώμη του νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου «Ελληνικό Κτηματολόγιο», είναι δυνατή η ψηφιοποίηση των εκθέσεων των Επιτροπών Ορίων και των δικαστικών αποφάσεων των άρθρων 5, 16 και 17 για τον καθορισμό της εδαφικής περιφέρειας των δήμων και των δημοτικών κοινοτήτων, καθώς και η αποτύπωση αυτών σε ψηφιακή εφαρμογή που τηρείται στο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου	Δυνητική, Νέα

			«Ελληνικό Κτηματολόγιο». Με την ίδια απόφαση ορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες για την υλοποίηση της ψηφιοποίησης, το είδος και ο τύπος των πιστοποιητικών περί εδαφικών ορίων που εκδίδονται από την εφαρμογή και κάθε άλλο αναγκαίο σχετικό ζήτημα.	
Άρθρο 26, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.), οι κατηγορίες των δήμων του άρθρου 8, δύναται να διακρίνονται περαιτέρω σε υποκατηγορίες, σύμφωνα με τα κριτήρια του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του ίδιου άρθρου, προκειμένου να εξυπηρετηθούν ειδικότερες λειτουργικές, οικονομικές ή αναπτυξιακές ανάγκες των δήμων.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 26, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ορίζονται τα μέλη του Συμβουλίου Τοπωνυμιών του άρθρου 14, οι αναπληρωτές τους, καθώς και η γραμματεία του	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			συμβουλίου. Με την ίδια ή όμοια απόφαση δύναται να καθορίζεται ο τρόπος λειτουργίας του Συμβουλίου, λήψης απόφασης, εισήγησης των θεμάτων και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη λειτουργία του.	
Άρθρο 26, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται αποζημίωση για τη συμμετοχή των μελών, εισηγητών και γραμματέων του Συμβουλίου Τοπωνυμιών και Περιφερειακού Συμβουλίου Τοπωνυμιών του άρθρου 15, περί ονομασίας και μετονομασίας οδών και πλατειών και του Περιφερειακού Συμβουλίου Τοπωνυμιών, στις συνεδριάσεις αυτού.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 26, παρ. 7	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύνανται να καθορίζονται θέματα που αφορούν στη λειτουργία της Επιτροπής Ορίων του άρθρου 16, περί καθορισμού ορίων δήμων και δημοτικών κοινοτήτων και της Επιτροπής Ορίων, καθώς και τη σύνταξη, υποβολή και	Δυνητική, Υφιστάμενη π.δ. 143/1981 (Α' 46)

			κοινοποίηση των εκθέσεων της.	
Άρθρο 26, παρ. 8 Υπουργική Απόφαση	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται αποζημίωση για τη συμμετοχή των μελών στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Ορίων του άρθρου 16.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 26, παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να καθορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες για την εφαρμογή της περ. θ) της παρ. 2 του άρθρου 21, περί της μεταδημότευσης των υποψηφίων δημάρχων και περιφερειαρχών.	Δυνητική, Νέα
Άρθρο 26, παρ. 10	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται τα στοιχεία του δημοτολογίου που τηρούνται στο πληροφοριακό σύστημα «Μητρώο Πολιτών» σύμφωνα με το άρθρο 23, περί δημοτολόγιου, καθώς και οι αναγκαίες τεχνικές προσαρμογές του.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 26, παρ. 11	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζεται η διαδικασία ανασύστασης, λόγω καταστροφής ή απώλειας, οικογενειακών	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			φακέλων της παρ. 5 του άρθρου 23.	
Άρθρο 26, παρ. 12	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται τα δικαιολογητικά, η διαδικασία υποβολής τους και κάθε άλλη αναγκαία τεχνική λεπτομέρεια για κάθε εγγραφή και μεταβολή στο δημοτολόγιο σύμφωνα με το άρθρο 24, περί του τρόπου ενέργειας των εγγραφών και μεταβολών στο δημοτολόγιο.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 90294/2022 (Β' 6870) Υ.Α. με τίτλο «Απαιτούμενα δικαιολογητικά και προϋποθέσεις για την ενέργεια εγγραφών, διαγραφών, μεταβολών κ.λπ. στο δημοτολόγιο».
Άρθρο 26, παρ. 13	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Αστικής και Δημοτικής Κατάστασης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να συστήνονται Νέα ή να καταργούνται υφιστάμενα πιστοποιητικά του άρθρου 25, περί πιστοποιητικών του δημοτολογίου, καθώς και να καθορίζεται ο τύπος και το περιεχόμενο αυτών.	Δυνητική, Υφιστάμενη Ισχύουν οι υπ' αριθμ. 15808/2024 (Β' 1258), 81468/2019 (Β' 4277).
Άρθρο 66, παρ.1	Υπουργική Απόφαση	Δ/νση Εκλογών	Για τη διεξαγωγή της διαδικασίας ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο συγκροτείται από τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου εφορευτική επιτροπή ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο το αργότερο είκοσι (20) ημέρες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής των αυτοδιοικητικών	Υποχρεωτική, Νέα

			εκλογών, η οποία αποτελείται από πέντε (5) μέλη, συμπεριλαμβανομένου του προέδρου αυτής	
Άρθρο 66, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Δ/ση Εκλογών	Τον Ιανουάριο του έτους διεξαγωγής των αυτοδιοικητικών εκλογών συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών τριμελής Ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης του Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 67, παρ.1	Υπουργική Απόφαση	Δ/ση Εκλογών	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, το νωρίτερο τριάντα (30) ημέρες πριν από τη διενέργεια των δημοτικών και περιφερειακών εκλογών, συστήνονται σε όλη την Επικράτεια ειδικά εκλογικά τμήματα ηλεκτρονικής ψήφου.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 67, παρ. 6	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται: α) η ηλεκτρονική εφαρμογή που χρησιμοποιείται για την ψηφοφορία και κάθε τεχνική λεπτομέρεια για την υλοποίηση και λειτουργία της,	Υποχρεωτική, Νέα

			β) ο τρόπος διεξαγωγής της ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο, η πλατφόρμα που θα χρησιμοποιηθεί, ο τρόπος πιστοποίησης του εκλογέα και διασφάλισης της μυστικότητας, μοναδικότητας και εγκυρότητας της ψήφου και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια, γ) οι αρμοδιότητες της Εφορευτικής Επιτροπής ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο του άρθρου 66, περί της εφορευτικής επιτροπής ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο και της Ειδικής Επιτροπής Αξιολόγησης Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου και δ) ο τρόπος έκδοσης του αποτελέσματος της ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο και συμπερίληψής του στο συνολικό αποτέλεσμα κάθε δήμου και περιφέρειας από το αρμόδιο δικαστήριο.	
Άρθρο 85, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται η διαδικασία εγγραφής, μεταβολής και ακύρωσης της αίτησης εγγραφής στους ειδικούς εκλογικούς	Υποχρεωτική, Νέα

			καταλόγους ηλεκτρονικής ψήφου, ο τρόπος πιστοποίησης του εκλογέα, η πιθανή διαδικασία ηλεκτρονικής αποστολής δικαιολογητικών, ζητήματα προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 39, περί ειδικής εφαρμογής εγγραφής εκλογέων που επιθυμούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα με ηλεκτρονική ψήφο.	
Άρθρο 85, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ορίζονται οι έδρες των περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας με βάση τον πληθυσμό της και σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 45, περί εδρών περιφερειακών συμβουλίων κάθε εκλογικής περιφέρειας.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 85, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζεται κάθε αναγκαίο τεχνικό και κάθε άλλο απαραίτητο ζήτημα σχετικά με τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πύλης	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 64742/2023 «Καθορισμός της λειτουργίας της ηλεκτρονικής πύλης δήλωσης υποψηφιοτήτων κατά τις

			δήλωσης υποψηφιοτήτων του άρθρου 33 του π.δ. 26/2012 (Α' 27), της παρ. 7 του άρθρου 47, περί της κατάρτισης συνδυασμών και της υποβολής υποψηφιοτήτων, την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, την πρόσβαση των υποψηφίων και την υποβολή των δηλώσεων υποψηφιοτήτων.	εκλογές για την ανάδειξη των δημοτικών και των περιφερειακών αρχών» Β' 4879
Άρθρο 85, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών αναπροσαρμόζονται τα ποσά των παρ. 11 και 12 του άρθρου 47.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 85, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών και Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ορίζονται οι διαστάσεις των ψηφοδελτίων για τις αυτοδιοικητικές εκλογές και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τη μορφή και το περιεχόμενό τους, σύμφωνα με το άρθρο 52, περί της μορφής και του περιεχομένου των ψηφοδελτίων.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 85, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικού και Διεύθυνση Οικονομικών	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται η αποζημίωση των αναφερόμενων προσώπων στην παρ. 6	Υποχρεωτική, Νέα

			του άρθρου 66, περί της εφορευτικής επιτροπής ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο και της Ειδικής Επιτροπής Αξιολόγησης Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου.	
Άρθρο 85, παρ. 7	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ορίζονται οι διαστάσεις των λευκών ψηφοδελτίων για τις αυτοδιοικητικές εκλογές, σύμφωνα με το άρθρο 80, περί των εκλογικών φακέλων, των λευκών ψηφοδελτίων και των καλπών ψηφοφορίας.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 85, παρ. 8	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται οι διαστάσεις των εκλογικών φακέλων, το έντυπο γνώρισμά τους και η απόχρωσή τους για τις αυτοδιοικητικές εκλογές, σύμφωνα με το άρθρο 80.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 85, παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται το διακριτικό γνώρισμα, το μέγεθος, το σχήμα και κάθε άλλο θέμα σχετικό με τις κάλπες που χρησιμοποιούνται για τις εκλογές των δημοτικών και των περιφερειακών αρχών, καθώς, επίσης, και κάθε άλλο ζήτημα για τη διενέργεια των	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			αυτοδιοικητικών εκλογών	
Άρθρο 104, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, καθορίζονται οι λεπτομέρειες για το είδος και τον τρόπο διάθεσης των εισιτηρίων της παρ. 6 του άρθρου 90, περί εσόδων και δαπανών υποψηφίων περιφερειακών και δημοτικών συνδυασμών.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 104, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών	Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού, δύναται να προβλεφθεί το άνοιγμα και η λειτουργία εξ αποστάσεως του ειδικού τραπεζικού λογαριασμού, ο τρόπος ενημέρωσης του δικαιούχου του λογαριασμού για την κάθε κατάθεση σε αυτόν και η διαδικασία κατάσχεσης του υπερβάλλοντος ποσού, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 90 και 91.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 104, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, η	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			οποία εκδίδεται μετά από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας (ΕΝ.ΠΕ.), που παρέχεται μέσα σε δέκα (10) ημέρες αφότου ζητηθεί, καθορίζονται οι κατηγορίες των παροχών και διευκολύνσεων, οι οποίες συνυπολογίζονται στις εκλογικές δαπάνες, τα αρμόδια όργανα και η διαδικασία αποτίμησης τους σε χρήμα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 94 και 95.	
Άρθρο 104, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών και Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, καθορίζονται τεχνικά και διαδικαστικά ζητήματα, σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία της Κεντρικής Βάσης Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών, την παροχή πρόσβασης σε αυτή των συνδυασμών και της Επιτροπής Ελέγχου Δαπανών και Εκλογικών Παραβάσεων, τον τρόπο και τον χρόνο ενημέρωσης της Βάσης για τα αναρτώμενα έσοδα και τις δαπάνες των συνδυασμών και των υποψηφίων, τη	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			διασφάλιση τήρησης των προσωπικών δεδομένων, τον ειδικότερο τρόπο σύνταξης της αναλυτικής κατάστασης, τα στοιχεία που είναι δημόσια προσβάσιμα, το χρονικό διάστημα τήρησής της και κάθε άλλο ζήτημα σχετικό με την εφαρμογή του άρθρου 98, περί διαχείρισης των οικονομικών των συνδυασμών και των υποψηφίων.	
Άρθρο 104, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Ψηφιακής Διακυβέρνησης και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ή επικεφαλής Ανεξάρτητης Αρχής, ρυθμίζονται ζητήματα διαλειτουργικότητας της Κεντρικής Βάσης Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών του άρθρου 100 και κάθε άλλη σχετική τεχνική λεπτομέρεια.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 104, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Εκλογών και Διεύθυνση Οικονομικού	α) Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζεται η μηνιαία αποζημίωση των μελών της Επιτροπής του άρθρου 99, περί της διαχείρισης και δημοσιοποίησης	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			εσόδων και δαπανών στην Κεντρική Βάση Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών του Υπουργείου Εσωτερικών και της δημοσιότητας των στοιχείων, καθώς και των υπαλλήλων που αποσπώνται και διατίθενται σε αυτήν. β) Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, δύναται να ρυθμίζεται κάθε ειδικότερο ζήτημα σχετικό με την οργάνωση και τη λειτουργία της Επιτροπής του άρθρου 100.	
Άρθρο 182, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	α) Με κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών και του Υπουργού Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές της ηλεκτρονικής εφαρμογής υποβολής υποψηφιοτήτων για το συμβούλιο νέων του άρθρου 158, περί εκλογής μελών συμβουλίου νέων, η διαδικασία υποβολής υποψηφιοτήτων και κάθε άλλη αναγκαία διαδικαστική ή τεχνική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 158 και την έγκαιρη ενημέρωση των εκλογέων προκειμένου να καταρτιστούν οι	Υποχρεωτική, Νέα

			εκλογικοί κατάλογοι της παρ. 7 αυτού. β) Με όμοια απόφαση ρυθμίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές της ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας του συμβουλίου νέων, της διαδικασίας ψηφοφορίας και εξαγωγής του αποτελέσματος, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία τεχνική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 159, περί διεξάγουσας αρχής, οργάνου διεξαγωγής εκλογής και διαχειριστή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας.	
Άρθρο 182, παρ. 2	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με προεδρικό διάταγμα, μετά από εισήγηση των Υπουργών Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, δύναται να συσταθεί Εθνική Επιτροπή Συμβουλίων Νέων. Με το ίδιο προεδρικό διάταγμα ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα οργάνωσης, συγκρότησης και λειτουργίας της Εθνικής Επιτροπής.	Δυνητική, Νέα

Άρθρο 182, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικού και Διεύθυνση Οικονομικής & Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση του Υπουργού Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών δύναται να προβλέπεται επιπλέον χρηματοδότηση των δήμων για την υλοποίηση δράσεων των συμβουλίων νέων σύμφωνα με το άρθρο 156, περί των συμβουλίων νέων, από πόρους που διαχειρίζεται το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας.	Δυνητική, Νέα
Άρθρο 182, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές της πύλης υποβολής αιτήματος δημοψηφίσματος, συγκέντρωσης αιτήσεων εκλογέων για τη διενέργεια δημοψηφίσματος της παρ. 3 του άρθρου 173, περί αντικείμενου δημοτικού δημοψηφίσματος και πρωτοβουλίας για τη διεξαγωγή του και κάθε άλλη αναγκαία τεχνική λεπτομέρεια. Με την	Υποχρεωτική, Νέα

			ίδια απόφαση, δύναται να ορίζεται ηλεκτρονικό παράβολο για την ενεργοποίηση της διαδικασίας συλλογής υπογραφών των εκλογέων, το οποίο δεν υπερβαίνει τα δύο χιλιάδες (2.000) ευρώ και επιστρέφεται, εφόσον συγκεντρωθεί ο αριθμός υπογραφών του δευτέρου εδαφίου της οαρ. 3 του άρθρου 173.	
Άρθρο 182, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ και Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, η οποία εκδίδεται εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, καθορίζονται οι τεχνικές προδιαγραφές της ηλεκτρονικής πλατφόρμας διεξαγωγής της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας του δημοτικού δημοψηφίσματος, η διαδικασία ψηφοφορίας και εξαγωγής του αποτελέσματος και κάθε άλλη αναγκαία τεχνική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 178, περί της διεξαγωγής δημοτικού δημοψηφίσματος, της ψηφοφορίας και του δικαιώματος του εκλέγειν, του άρθρου	Υποχρεωτική, Νέα

			179, περί διεξάγουσας αρχής, οργάνου διεξαγωγής δημοτικού δημοψηφίσματος και διαχειριστή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας και του άρθρου 180, περί της διαλογής των ψήφων και της επικρατούσας απάντησης επί δημοψηφίσματος.	
Άρθρο 209, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ και Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Ο Υπουργός Εσωτερικών, εντός δύο (2) μηνών από την παρέλευση της προθεσμίας της παρ. 5 του άρθρου 207, περί διαδικασίας μετατροπής υφιστάμενων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακούς οργανισμούς, εκδίδει απόφαση, κατόπιν υποβολής σχετικών στοιχείων από τον δήμαρχο, περιφερειάρχη ή τον πρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.), της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝ.ΠΕ.) ή των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων (Π.Ε.Δ.) κατά περίπτωση, στην οποία καταγράφεται: α) το σύνολο των πάσης φύσης νομικών	Υποχρεωτική, Νέα

			προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης του άρθρου 186, περί ορισμών, β) το σύνολο των πάσης φύσης νομικών προσώπων στα οποία συμμετέχουν δήμοι ή περιφέρειες ή νομικά πρόσωπα αυτών του άρθρου 189, , καθώς και γ) όσα έχουν τεθεί σε καθεστώς εκκαθάρισης, πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος. Για την έκδοση της απόφασης του πρώτου εδαφίου, οι δήμοι, οι περιφέρειες, η Κ.Ε.Δ.Ε., η ΕΝ.ΠΕ. και οι Π.Ε.Δ. διαβιβάζουν στο Υπουργείο Εσωτερικών τα σχετικά με τη σύσταση, μετατροπή, συγχώνευση, κατάργηση ή λύση των νομικών προσώπων έγγραφα.	
Άρθρο 240, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Αν το οφειλόμενο ποσό του οικείου δήμου είναι μεγαλύτερο των αντίστοιχων εσόδων αυτού από το ενιαίο ανταποδοτικό τέλος καθαριότητας και φωτισμού, ο πρόεδρος του Φο.Δ.Σ.Α., ύστερα από εισήγηση του διευθυντή των οικονομικών υπηρεσιών, υποβάλλει αίτημα στο Υπουργείο Εσωτερικών με	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			αντικείμενο την παρακράτηση του οφειλόμενου ποσού, από τους κεντρικούς αυτοτελείς πόρους του υπόχρεου δήμου. Το ποσό αυτό αποδίδεται στον οικείο ΦΟ.Δ.Σ.Α., με απόφαση του αρμόδιου οργάνου του Υπουργείου Εσωτερικών.	
Άρθρο 284 παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Δ/νση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τ.Α.	Με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε. ή της ΕΝ.ΠΕ., αντίστοιχα, δύναται να τροποποιούνται τα προεδρικά διατάγματα 75/2011 (Α'182), περί των Π.Ε.Δ. και της Κ.Ε.Δ.Ε., και 74/2011 (Α'181), περί της ΕΝ.ΠΕ., τα οποία καθορίζουν: α) τον σκοπό σύστασής τους, β) την εκπροσώπηση των δήμων και των περιφερειών, τον τρόπο και τη διαδικασία ανάδειξης των εκπροσώπων τους σε αυτές, γ) τη σύνθεση και συγκρότηση των οργάνων διοίκησης τους και τον τρόπο ανάδειξης αυτών, δ) τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των οργάνων τους, την περιουσία, οικονομική διοίκηση, διαχείριση	Δυνητική, Υφιστάμενη

			και τον οικονομικό έλεγχο των πόρων τους, ε) το προσωπικό, την οργάνωση και τον τρόπο κατάρτισης των οργανισμών λειτουργίας τους και στ) τη δυνατότητα λειτουργίας των Π.Ε.Δ., υπό μορφή παραρτημάτων, ανά περιφερειακή ενότητα και στις έδρες των αντίστοιχων νομών. Είναι, επίσης, δυνατή η πρόβλεψη ειδικών ρυθμίσεων για την περιφέρεια Αττικής και τις νησιωτικές περιφέρειες.	
Άρθρο 285 παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Δ/νση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τ.Α.	Ο τρόπος εκπροσώπησης των φορέων της περ. β) της παρ. 2 στη γενική συνέλευση καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών. Η συμμετοχή των λοιπών φορέων του δημόσιου τομέα αποφασίζεται από το όργανο διοίκησης κάθε φορέα.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 286, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Τα υφιστάμενα π.δ. με τα οποία έχουν συσταθεί τα ιδρύματα της περ. α) των παρ. 1 και 2 του άρθρου 187, περί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης, δύναται να	Δυνητική, Υφιστάμενη

			τροποποιηθούν, μετά από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών και του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργού, ύστερα από απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου.	
Άρθρο 286, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, που εκδίδεται μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε., καθορίζονται η διαδικασία και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατή η καταβολή της αμοιβής του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης από τους πόρους του άρθρου 434, περί Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων δήμων, όταν η ανάθεση προς το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης έχει γίνει από δήμο, σύμφωνα με την περ. θ) της παρ. 2 του άρθρου 227, περί σκοπού και αρμοδιοτήτων των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 286, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών προσδιορίζεται το ποσοστό από τις χρηματοδοτήσεις που διαχειρίζεται το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, σύμφωνα με την περ. α) της παρ. 1 του άρθρου 229, περί	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθ. 45743/2000 (ΦΕΚ 48 Β'): Καθορισμός ποσοστού επί των χρηματοδοτήσεων που διαχειρίζονται τα Περιφερειακά Ταμεία Ανάπτυξης, ως πόρου αυτών.

			πόρων και οικονομικής διαχείρισης των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης.	
Άρθρο 286, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζεται η χρήση των εσόδων του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης από τους τόκους των πόρων από κάθε πηγή αυτού και των μεταβιβαζόμενων πιστώσεων που κατατίθενται έντοκα σε λογαριασμούς που ορίζει το διοικητικό του συμβούλιο στην Τράπεζα της Ελλάδος ή στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε άλλη τράπεζα, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 229.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 286, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καταρτίζεται ο πρότυπος κανονισμός της οικονομικής διοίκησης και διαχείρισης, της επιβολής, βεβαίωσης και είσπραξης των τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, καθώς και του τακτικού και έκτακτου οικονομικού ελέγχου των Περιφερειακών Ταμείων Ανάπτυξης για	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			την εφαρμογή του άρθρου 229.	
Άρθρο 286, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής και Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται οι ετήσιες εισφορές που καταβάλλουν τα μέλη του συνδέσμου, οι υπηρεσίες για τις οποίες επιβάλλονται τέλη, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για τη λειτουργία του Ειδικού Διαβαθμιδικού Συνδέσμου νομού Αττικής του άρθρου 244.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 286, παρ. 7	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, κατόπιν γνώμης της Ένωσης Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης Αποχέτευσης (Ε.Δ.Ε.Υ.Α.), η οποία εκδίδεται εντός τριών (3) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, εξειδικεύεται ο επιμερισμός της επιχορήγησης της παρ. 1 του άρθρου 274, περί της εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης προς τους παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας,	Υποχρεωτική, Νέα

			καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την καταβολή της και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του παρόντος. Με όμοια απόφαση καταβάλλεται η επιχορήγηση στις Δ.Ε.Υ.Α.	
Άρθρο 286, παρ. 8	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από σύμφωνη γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.), δύναται να οριστούν οι φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης της περ. α) και οι κοινωνικοί φορείς και οργανώσεις της περ. γ) της παρ. 2 του άρθρου 285, περί της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε. (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε) που δύνανται να είναι μέτοχοι της Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε, το μέγιστο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου που δύναται να διατηρούν, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 285. Με ίδια απόφαση δύναται να αυξηθεί ο αριθμός των μελών του διοικητικού συμβουλίου, με τήρηση της αναλογίας της παρ. 4 του ανωτέρω άρθρου.	Δυνητική, Υφιστάμενη

Άρθρο 286, παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών η Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε., του άρθρου 285 επιχορηγείται κάθε χρόνο από την τακτική οικονομική ενίσχυση, που γράφεται στον κρατικό προϋπολογισμό για τους δήμους, με ποσό που δεν δύναται να είναι μικρότερο από ένα τοις χιλίοις (10/00) και μεγαλύτερο από πέντε τοις χιλίοις (50/00) της ετήσιας οικονομικής ενίσχυσης, έπειτα από σύμφωνη γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε., με ανάλογη μείωση της κατανεμόμενης ενίσχυσης στους δήμους.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 286, παρ. 10	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών η Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε. επιχορηγείται κάθε χρόνο με ποσό ίσο με το ποσό της παρ. 8, από το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 286, παρ. 11	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Προσωπικού ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών δύναται να ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα εφαρμογής του άρθρου 289, περί μεταβατικών διατάξεων κεφαλαίου	Δυνητική, Υφιστάμενη

			Ζ', ιδίως θέματα αντιστοίχισης θέσεων ευθύνης, διαδικασίας κατάταξης και κάθε αναγκαία τεχνική λεπτομέρεια.	
Άρθρο 286, παρ. 12	Προεδρικό διάταγμα	Διεύθυνση οργάνωσης και λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης	Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας και της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας, δύναται να ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Ένωση Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων» (Ένωση Φο.Δ.Σ.Α.) υπό την εποπτεία του Υπουργού Εσωτερικών. Αποστολή της Ένωσης αποτελεί ο συντονισμός των Φο.Δ.Σ.Α. για τη βέλτιστη διαχείριση των αποβλήτων. Μέλη της Ένωσης Φο.Δ.Σ.Α. είναι υποχρεωτικά όλοι οι Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων της χώρας. Με το ίδιο προεδρικό διάταγμα καθορίζονται: α) ο σκοπός σύστασης της Ένωσης και η έδρα της, β) η εκπροσώπηση των Φο.Δ.Σ.Α. στην Ένωση,	Δυνητική, νέα

			γ) η σύνθεση και συγκρότηση των οργάνων διοίκησής της και ο τρόπος ανάδειξης αυτών, δ) οι αρμοδιότητες και η λειτουργία των οργάνων διοίκησης της Ένωσης, ε) η περιουσία, η οικονομική διοίκηση, η διαχείριση και ο οικονομικός έλεγχος των πόρων της Ένωσης, στ) το προσωπικό, η οργάνωση και ο τρόπος κατάρτισης των οργανισμών λειτουργίας της Ένωσης και ζ) η δυνατότητα ανάθεσης της υποστήριξης της οικονομικής και διοικητικής λειτουργίας της Ένωσης στις υπηρεσίες της Κ.Ε.Δ.Ε.	
Άρθρο 290, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη των οικείων δημοτικών συμβουλίων και της Ρ.Α.Α.Ε.Υ. αποφασίζεται: α) Η ανάληψη των αρμοδιοτήτων του καταργούμενου συνδέσμου από μία Υφιστάμενη Δ.Ε.Υ.Α. συμμετέχοντα δήμου για όλους τους δήμους - μέλη του συνδέσμου ή β) Η σύσταση Νέας Δ.Ε.Υ.Α. για την	Υποχρεωτική, Νέα

			ανάληψη των αρμοδιοτήτων του καταργούμενου συνδέσμου για όλους τους δήμους, εάν κανένας από αυτούς δεν διαθέτει ή γ) Η ανάληψη των αρμοδιοτήτων του καταργούμενου συνδέσμου, ανά εδαφική περιφέρεια δήμου, από την οικεία Δ.Ε.Υ.Α., εάν υφίσταται ή από τον οικείο δήμο.	
Άρθρο 305, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται το ύψος της αντιμισθίας που λαμβάνουν τα πρόσωπα του άρθρου 295, περί αιρετών προσώπων που λαμβάνουν αντιμισθία.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύουν οι υπ' αριθ. 54698/5.10.2018 (Β' 4704) κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Εσωτερικών, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αρ. 72865/10.12.2018 (Β' 5726) όμοια απόφαση, όπως τροποποιήθηκε με την υπ' αρ. 75011/65.11.2024 (Β' 6129)
Άρθρο 305, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται το ύψος των εξόδων παράστασης που λαμβάνουν τα πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 296, περί προσώπων που λαμβάνουν έξοδα παράστασης.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών υπ' αριθ. 42188/20.08.2018 (ΥΟΔΔ 470)

Άρθρο 305, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών καθορίζονται οι προϋποθέσεις και το, κατά ανώτατο όριο, ύψος των εξόδων παράστασης για τα πρόσωπα της παρ. 2 του άρθρου 296. Το ακριβές ύψος αυτών εξειδικεύεται με απόφαση του οικείου νομικού προσώπου.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 321, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Για κάθε θέσπιση, μεταβίβαση ή τροποποίηση αρμοδιότητας δήμων ή περιφερειών με διάταξη νόμου, γίνεται σχετική καταγραφή και τροποποιείται αντίστοιχα υποχρεωτικά το Παράρτημα του παρόντος με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, κατόπιν ενημέρωσής του από τον επισπεύδοντα Υπουργό. Υφιστάμενες αρμοδιότητες των δήμων και των περιφερειών, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στο Παράρτημα ενσωματώνονται σε αυτό με ίδια ή όμοια απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από εισήγηση του καθ' ύλην αρμόδιου Υπουργείου ή της	Υποχρεωτική, Νέα

			Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) ή της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝ.ΠΕ.) ή του Επιχειρησιακού Κέντρου Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης (Ε.Κ.ΠΕ.Δ.).	
Άρθρο 321, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε. και της ΕΝ.ΠΕ., κατά περίπτωση, δύνανται να ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα σχετικά με το περιεχόμενο, τη δομή, τη διαδικασία κατάρτισης, έγκρισης, παρακολούθησης και αναθεώρησης, του Πενταετούς Σχεδίου Δράσεων και του Ετήσιου Προγράμματος Δράσεων του άρθρου 312, περί προγραμματισμού δράσεων δήμων και περιφερειών. Με την ίδια απόφαση δύναται να καθορίζονται τα όργανα σύνταξης, ελέγχου και αξιολόγησης και κάθε άλλο ειδικότερο ζήτημα για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.	Δυνητική, Υφιστάμενη Ισχύουν οι υπ' αριθμ.: 35829/2014 «Περιεχόμενο, δομή, τρόπος υποβολής, όργανα σύνταξης, ελέγχου και αξιολόγησης, διαδικασία κατάρτισης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Ο.Τ.Α β' βαθμού για την περίοδο 2014–2019»(Β' 2642) και 41179/2014 «Περιεχόμενο, δομή και τρόπος υποβολής των Πενταετών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Ο.Τ.Α. α' βαθμού για τη δημοτική περίοδο 2014-2019»(Β' 2970)
Άρθρο 321, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να εξειδικεύονται: α) η διαδικασία ενημέρωσης και έκδοσης	Υποχρεωτική, Νέα

			γνωμοδότησης του Επιχειρησιακού Κέντρου Πολυεπίπεδης Διακυβέρνησης, β) η συνεργασία του Κέντρου με κάθε κατά περίπτωση αρμόδια υπηρεσία ή φορέα, γ) τα εργαλεία και οι μέθοδοι που δύναται να αξιοποιεί και δ) τα αναγκαία στοιχεία που δύναται να ζητά το Κέντρο για την εφαρμογή του άρθρου 314, περί θέσπισης, μεταβίβασης και τροποποίησης αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών.	
Άρθρο 321, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης (Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών)	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, δύναται να μεταβιβάζεται η αρμοδιότητα συντήρησης δημοτικού οδικού δικτύου από δήμο στην οικεία χωρικά περιφέρεια και, αντίστροφα, επαρχιακού οδικού δικτύου από περιφέρεια σε δήμο στη χωρική έκταση του οποίου διέρχεται το επαρχιακό οδικό δίκτυο. Με την ίδια ή όμοια απόφαση μεταβιβάζονται οι απαραίτητοι πόροι και μεταφέρεται προσωπικό	Δυνητική, Νέα
Άρθρο 344, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας	Δυνητική, Νέα

		Αναπτυξιακής Πολιτικής	και Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, είναι δυνατή η παροχή ειδικών κινήτρων και προβλέψεων ειδικών χρηματοδοτήσεων για την κάλυψη άσκησης αρμοδιοτήτων από ορεινούς ή νησιωτικούς δήμους, ανάλογα με το εάν αυτές ασκούνται από τους ίδιους ή σε διαδημοτικό επίπεδο.	
Άρθρο 344, παρ.2	Υπουργική Απόφαση	Α.Τ. Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σχέσεων	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εξωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών συνίσταται η τριμελής Επιτροπή της παρ. 5 του άρθρου 342, περί διεθνών συνεργασιών και ρυθμίζεται το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής και η αμοιβή των μελών της, καθώς και του γραμματέα της.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αρ. 4042/2014 Τροποποίηση της υπ' αριθμ. 45203/8.9.2005 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Εξωτερικών «Σύσταση και Κανονισμός Λειτουργίας της Επιτροπής του άρθρου 4 παρ. 2 του Ν. 3345/2005».
Άρθρο 360, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται οι απαιτούμενες διαλειτουργικότητες και κάθε αναγκαίο τεχνικό και λεπτομερειακό θέμα για την υλοποίηση των προβλεπόμενων στο άρθρο 349, περί	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 602/26.2.2024 (Β' 1460)

			βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας.	
Άρθρο 360, παρ. 2	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κατόπιν γνώμης της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.), καθορίζονται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών που λειτουργούν ως υπηρεσία των δήμων ή εντός νομικών προσώπων αυτών, οι τεχνικές προδιαγραφές τους και ειδικοί όροι καταλληλότητας τους, η διαδικασία ελέγχου τους, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει το υπ' αριθμ. πδ 99/2017 (Α' 141)
Άρθρο 360, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κατόπιν γνώμης της Κ.Ε.Δ.Ε., της Ομοσπονδίας Πανελλήνια Εργαζόμενων στον Οργανισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Π.Ο.Ε. - Ο.Τ.Α.) και της	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. Κ.Υ.Α. 41087/2017 (Β' 4249)

			Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Προσωπικού (Π.Ο.Π.) Ο.Τ.Α. εκδίδεται πρότυπος Κανονισμός Λειτουργίας των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, ο οποίος δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.	
Άρθρο 360, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Δήμος	Με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου καθορίζεται ο κανονισμός λειτουργίας των δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, με βάση τον Πρότυπο Κανονισμό Λειτουργίας που εκδίδεται κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 3 του παρόντος άρθρου.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 360, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Ανάπτυξης, Υγείας, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Τουρισμού γίνεται ο καθορισμός των όρων, των προϋποθέσεων, της διαδικασίας, των δικαιολογητικών, και κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για τη χορήγηση και την ανάκληση των αδειών ίδρυσης και	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 43650/2019 (Β' 2213)

			λειτουργίας παιδότοπων.	
Άρθρο 360, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να καθορίζεται η διαδικασία σφράγισης σε καταστήματα και επιχειρήσεις αρμοδιότητας του δήμου κατ' εφαρμογή του άρθρου 350, περί αρμόδιων οργάνων επιβολής κυρώσεων σε καταστήματα και επιχειρήσεις αρμοδιότητας του δήμου.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 43721/2009 υπουργική απόφαση (Β' 1492)
Άρθρο 360, παρ. 7	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να τροποποιούνται τα δικαιολογητικά, η διαδικασία έκδοσης και αντικατάστασης της άδειας και κάθε άλλο τεχνικό ή λεπτομερειακό ζήτημα για την εφαρμογή του άρθρου 353, περί άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης και 355, περί αντικατάστασης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης.	Δυνητική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Α.2.1/31600/ 2013 Κ.Υ.Α. (Β' 3106)
Άρθρο 380, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, δύναται να ορίζεται τυποποιημένη ανάλυση πέραν του πέμπτου (5ου) βαθμού	Δυνητική, Υφιστάμενη

			για μέρος ή το σύνολο των εσόδων και εξόδων του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών, όπως και πρόσθετη ταξινόμηση αυτών για την εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 364, περί της έννοιας και του περιεχομένου του προϋπολογισμού.	
Άρθρο 380, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και της Κεντρικής Ένωσης Περιφερειών (Ε.Ν.Π.Ε.), αντίστοιχα, καθορίζεται το ποσοστό επί των κεντρικών αυτοτελών πόρων για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών με τους οποίους επιχορηγήθηκε ο δήμος και η περιφέρεια την προηγούμενη χρήση, τυχόν κριτήρια και κάθε άλλο ζήτημα που αφορά στον υπολογισμό των εισφορών που επιβάλλονται με ειδικούς νόμους.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 55327/1989 απόφαση
Άρθρο 380, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, δύναται να προβλέπεται για κάθε	Δυνητική, Υφιστάμενη

			οικονομικό έτος η εγγραφή πίστωσης ειδικού αποθεματικού στους προϋπολογισμούς των δήμων και των περιφερειών. Από το αποθεματικό αυτό δεν μεταφέρονται πιστώσεις για ενίσχυση άλλων πιστώσεων εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό ή για εγγραφή νέων που δεν είχαν προβλεφθεί. Με την ίδια απόφαση καθορίζεται το ύψος των ως άνω πιστώσεων, το οποίο δύναται να μεταβάλλεται εντός της χρήσης, ανάλογα με την επίτευξη των στόχων που αναλογούν στον ενοποιημένο προϋπολογισμό των δήμων και περιφερειών, στο πλαίσιο του Πολυετούς Δημοσιονομικού Προγραμματισμού καθώς και κάθε σχετικό αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή της παρούσας.	
Άρθρο 380, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με αποφάσεις των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, οι οποίες εκδίδονται τον Ιούλιο κάθε έτους, ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε. και της Ε.Ν.Π.Ε., αντίστοιχα, παρέχονται οδηγίες για	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			την κατάρτιση, εκτέλεση και αναμόρφωση του προϋπολογισμού των δήμων και των περιφερειών, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης του άρθρου 187 καθώς και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης του άρθρου 188. Με τις ίδιες αποφάσεις, δύνανται να καθορίζονται ανώτατα όρια για την εκτίμηση των ιδίων εσόδων ή επιμέρους ομάδων τους που εγγράφονται στον προϋπολογισμό, να ορίζονται τα ίδια έσοδα ή ομάδες αυτών και να ρυθμίζεται κάθε άλλο σχετικό θέμα για την εφαρμογή του άρθρου 368, περί κατάρτισης και ψήφισης του προϋπολογισμού.	
Άρθρο 446, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να καθορίζονται τα απαιτούμενα στοιχεία, για την απόδειξη της πραγματικής επιδίωξης των σκοπών για τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα καθώς και της εξασφάλισης του όρου της αμοιβαιότητας της περ.	Υποχρεωτική, Νέα

			στ) της παρ. 2 του άρθρου 392, περί βάσης επιβολής του Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης.	
Άρθρο 446, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, δύναται να καθορίζονται η διαδικασία ενημέρωσης του πρώτου εδαφίου της παρ. 5 του άρθρου 392 και ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα διαλειτουργικότητας με άλλα πληροφοριακά συστήματα ή μητρώα του δημόσιου τομέα, τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και κάθε αναγκαία, τεχνική ή άλλη, λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 446, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι ακριβείς όροι της διαδικασίας, η λειτουργία της	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αρ. 16405/26-03-2025 (Β'1491)

			κατάλληλης ψηφιακής εφαρμογής και οι τεχνικές λεπτομέρειες της είσπραξης των τελών του Κεφαλαίου ΣΤ' και του Κεφαλαίου Ζ' του παρόντος Μέρους.	
Άρθρο 446, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης δύναται να καθορίζονται οι ακριβείς όροι της διαδικασίας, η λειτουργία της κατάλληλης ψηφιακής εφαρμογής και οι τεχνικές λεπτομέρειες για τη διαδικασία ένταξης της είσπραξης του τέλους του Κεφαλαίου Η' του παρόντος Μέρους μέσω της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.	Δυνητική Νέα
Άρθρο 446, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.), καθορίζονται η διαδικασία, ο χρόνος, ο τρόπος, τα κριτήρια και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια, για την απόδοση των τελών της περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 418,	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			περί διαδικασιών είσπραξης τέλους διαφήμισης.	
Άρθρο 446, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία εκδίδεται κατ' έτος ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε., καθορίζονται το ύψος των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π.) του άρθρου 434 που προορίζονται για την κάλυψη επενδυτικών, λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των δήμων, καθώς και λοιπών υποχρεώσεων, όπως επίσης τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής τους, επί τη βάσει ιδίως των δημογραφικών γεωμορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών εκάστου.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 446, παρ. 7	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία εκδίδεται κατ' έτος ύστερα από γνώμη της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝ.ΠΕ.), καθορίζεται το ύψος των Κ.Α.Π. του άρθρου	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			435 που προορίζονται για την κάλυψη επενδυτικών, λειτουργικών και λοιπών γενικών δαπανών των περιφερειών, καθώς και λοιπών υποχρεώσεων, όπως επίσης τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής τους επί τη βάση ιδίως των δημογραφικών γεωμορφολογικών, διοικητικών, οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και πολιτιστικών χαρακτηριστικών εκάστης.	
Άρθρο 446, παρ. 8	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, δύναται να αναπροσαρμόζεται το ποσό της παρ. 4 του άρθρου 38 του ν. 3986/2011 (Α'152), περί ανώτατου ορίου μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό στους Κ.Α.Π..	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 446, παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με απόφαση του αρμοδίου οργάνου του Υπουργείου Εσωτερικών δύναται να κατανέμονται πιστώσεις των Κ.Α.Π. των δήμων του άρθρου 434 απευθείας στους συνδέσμους αυτών,	Δυνητική, Υφιστάμενη

			ειδικά και μόνο για την κάλυψη δράσεων πυροπροστασίας.	
Άρθρο 446, παρ. 10	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, διενεργείται ο συμψηφισμός της παρ. 1 του άρθρου 437, περί συμψηφισμού των Κ.Α.Π. δήμων και περιφερειών με οφειλές τους στο ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία. Με την ίδια ή όμοια απόφαση δύναται να καθορίζονται επιπλέον στοιχεία ως προς τη διαδικασία του συμψηφισμού των οφειλών, μεταξύ του ελληνικού Δημοσίου, των ασφαλιστικών ταμείων και των δήμων και περιφερειών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 437.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 446, παρ. 11	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικής και Αναπτυξιακής Πολιτικής	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε., καθορίζονται τα κριτήρια και η διαδικασία κατανομής του ποσού επί τη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών εκάστου δήμου τα ποσά επιχορήγησης	Υποχρεωτική, Νέα

			ανά δήμο, οι επιλέξιμες περιβαλλοντικές δράσεις που δύνανται να χρηματοδοτηθούν και κάθε σχετικό ζήτημα για την εφαρμογή του άρθρου 438, περί επιχορήγησης δήμων για περιβαλλοντικές παρεμβάσεις.	
Άρθρο 446, παρ. 12	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε. και της ΕΝ.Π.Ε., αντίστοιχα, καθορίζεται το ποσοστό της της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 439, περί σκοπών και προϋποθέσεων δανεισμού, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 446, παρ. 13	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε. και της ΕΝ.Π.Ε., αντίστοιχα, καθορίζεται το ποσοστό της περ. β) της παρ. 2 του άρθρου 439 καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου αυτού.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύουν για το ανώτατο όριο του συνολικού χρέους οι υπ' αρ. 43093/2010 (Β'1153) για τους δήμους και η 22634/2012 (Β'1839) για τις περιφέρειες. Το ποσοστό ορίζεται επί των συνολικών εσοδών και άρα δεν υφίσταται ζήτημα έκδοσης Νέας απόφασης εφόσον το ποσοστό παραμένει το ίδιο.

Άρθρο 446, παρ. 14	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών δύναται να αναπροσαρμόζονται τα ποσά της παρ. 2 του άρθρου 440, περί διαδικασίας συνομολόγησης δανείου	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 446, παρ. 15	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, καθορίζονται οι ειδικότερες προϋποθέσεις, οι όροι και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την έκδοση κάθε ομολογιακού δανείου, του άρθρου 443, περί ομολογιακών δανείων	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 530, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών, καθορίζονται οι περιπτώσεις, στις οποίες βάσει νόμου προηγείται απόφαση συλλογικού ή μονομελούς διοικητικού οργάνου της ανάληψης υποχρέωσης του άρθρου 463.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 530, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			Δήμων Ελλάδας, καθορίζονται το ύψος της πάγιας προκαταβολής με βάση τον πληθυσμό των δημοτικών κοινοτήτων, οι δαπάνες που καλύπτονται από αυτή, οι ευθύνες και υποχρεώσεις των υπόλογων διαχειριστών, οι υπεύθυνοι κίνησης των σχετικών λογαριασμών και κάθε άλλο ζήτημα που αφορά στη διαδικασία σύστασης, διαχείρισης, εκκαθάρισης και απόδοσης της πάγιας προκαταβολής της παρ. 8 του άρθρου 487, περί πάγιας προκαταβολής	Ισχύει η υπ' αριθμ. 62038/2019 υπουργική απόφαση (Β' 3440)
Άρθρο 530, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται το ύψος της πάγιας προκαταβολής της παρ. 9 του άρθρου 487, οι δαπάνες που καλύπτονται αυτήν και οι σχετικές προϋποθέσεις, οι ευθύνες και υποχρεώσεις των υπόλογων διαχειριστών αυτής και κάθε άλλο ζήτημα οικονομικής διαχείρισης που κρίνεται αναγκαίο για τη στήριξη της λειτουργίας των σχολικών μονάδων.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 4518/2024 υπουργική απόφαση (Β' 3409), η οποία τροποποιήθηκε με την υπ' αριθμ. 67257/2024 (Β' 5515)

Άρθρο 530, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, καθορίζονται τα δικαιολογητικά για κάθε κατηγορία δαπανών των δήμων και των περιφερειών. Μέχρι την έκδοση της απόφασης του πρώτου εδαφίου ισχύουν οι ειδικές για κάθε δαπάνη διατάξεις καθώς και οι τυχόν οδηγίες της κεντρικής διοίκησης.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 530, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, το ανώτατο ποσό του άρθρου 508, περί έντοκης κατάθεσης εσόδων των δήμων και των περιφερειών, δύναται να αναπροσαρμόζεται.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 530, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών δύναται να καθορίζεται κάθε αναγκαίο θέμα που αφορά στην εφαρμογή του άρθρου 513, περί διευκολύνσεων οφειλετών.	Δυνητική, Υφιστάμενη

.				
Άρθρο 530, παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, δύναται να αναπροσαρμόζονται το είδος, ο αριθμός και το	Δυνητική, Υφιστάμενη

			περιεχόμενο των βιβλίων του Κεφαλαίου ΙΑ, περί τηρούμενων αρχείων (βιβλίων και στοιχείων) και να καθορίζεται κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή του.	
Άρθρο 530, παρ. 10	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζεται το ποσοστό της παρ. 2 του άρθρου 525, περί επιχορηγήσεων και βοηθήματα δήμων και της παρ. 2 του άρθρου 527, περί βραβείων και χορηγιών δήμων και περιφερειών.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη
Άρθρο 530, παρ. 11	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, δύναται να καθορισθεί σύστημα παρακολούθησης των οικονομικών αποτελεσμάτων της εφαρμογής του άρθρου 529, περί παροχής κινήτρων σε εργαζομένους από δήμους, περιφέρειες και νομικά τους πρόσωπα	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 542, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών καθορίζονται το περιεχόμενο και ο τύπος των στοιχείων, ο χρόνος και η συχνότητα ενημέρωσης ανά κατηγορία φορέα και ρυθμίζεται κάθε θέμα σχετικά με τους υπόχρεους ενημέρωσης του	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 9581/18.02.2026 (Β'1126)

			Κόμβου Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 533.	
Άρθρο 542, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται ο τρόπος λειτουργίας του Κόμβου Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ο τρόπος διάθεσης των στοιχείων από τους υπόχρεους και δύναται να καθορίζονται τα ειδικότερα ζητήματα σχετικά με τη λειτουργία της εφαρμογής, η είσοδος, ταυτοποίηση και αυθεντικοποίηση των χρηστών, οι απαιτούμενες διαλειτουργικότητες με άλλα πληροφοριακά συστήματα ή μητρώα του δημοσίου τομέα, τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του άρθρου 533.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. 9581/18.02.2026 (Β'1126)
Άρθρο 542, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΟΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζεται	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			αποζημίωση για τον πρόεδρο, τα μέλη και τους γραμματείς, του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) του άρθρου 534, η οποία βαρύνει τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών.	
Άρθρο 542, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ρυθμίζονται ζητήματα λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθορίζονται τα κριτήρια αξιολόγησης των σχεδίων προϋπολογισμού των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης (Δ.Ε.Υ.Α.) για την παροχή γνώμης από αυτό, το ακριβές περιεχόμενο του Πίνακα Οικονομικής Στοχοθεσίας, η μεθοδολογία ελέγχου επίτευξης των στόχων, τα κριτήρια προσδιορισμού των ουσιωδών δυσμενών αποκλίσεων και κάθε σχετική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ. οικ.34574/2018 (Β' 294)

			άρθρου 535, περί παρακολούθησης εκτέλεσης προϋπολογισμών από το Παρατηρητήριο. Με την ίδια απόφαση δύναται να ρυθμίζεται κάθε απαραίτητο θέμα για την εφαρμογή του άρθρου 536, περί διαχείρισης προβλημάτων υπερχρέωσης και οικονομικής βιωσιμότητας.	
Άρθρο 542, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, η οποία εκδίδεται έως τον Νοέμβριο κάθε έτους και ισχύει για το επόμενο οικονομικό έτος, ύστερα από εισήγηση του Παρατηρητηρίου Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και αφού ληφθεί υπόψη το πιστωτικό υπόλοιπο του Λογαριασμού Οικονομικής Ενίσχυσης Ο.Τ.Α. του άρθρου 537 δύναται να διαφοροποιείται συνολικά ή ανά βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης το ποσοστό της παρ. 2 του ως άνω άρθρου.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 542, παρ. 6	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών	Δυνητική, Υφιστάμενη

			δύνатаι να ρυθμίζονται ειδικότερα ζητήματα λειτουργίας του Λογαριασμού Οικονομικής Ενίσχυσης Ο.Τ.Α., καθώς και κάθε αναγκαίο θέμα για την εφαρμογή του άρθρου 537.	
Άρθρο 542, παρ. 7	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Από τα χρηματικά διαθέσιμα του Λογαριασμού Οικονομικής Ενίσχυσης Ο.Τ.Α του άρθρου 537, όπως αυτά εμφανίζονται στην έναρξη κάθε έτους και σε ποσοστό που δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά το είκοσι τοις εκατό (20%) αυτών, δύνатаι, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, να παρέχονται σε δήμους οικονομικές ενισχύσεις για την κάλυψη εξαιρετικά επειγουσών αναγκών, οι οποίες προκύπτουν λόγω επέλευσης έκτακτων και απρόβλεπτων γεγονότων, περιστάσεων και φαινομένων. Η απόφαση του πρώτου εδαφίου εκδίδεται κατόπιν τεκμηριωμένου αιτήματος του οικείου δημοτικού συμβουλίου	Δυνητική, Νέα
Άρθρο 542, παρ. 8	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με αποφάσεις του Υπουργού Εσωτερικών και των κατά περίπτωση αρμόδιων	Δυνητική, Υφιστάμενη Ισχύουν οι υπ' αριθμ.: 31916/10.06.2025 (Β'3030) ΜΑΔΕΔ),

			Υπουργών ή των Προέδρων και Διοικητών Ανεξάρτητων Αρχών, δύνανται να συμπεριλαμβάνονται στα στοιχεία του Κόμβου Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 540, και δεδομένα από βάσεις δεδομένων του δημόσιου τομέα, εφόσον έχουν γεωγραφική αναφορά σε επίπεδο ταχυδρομικού κώδικα ή δημοτικής κοινότητας ή δήμου ή περιφερειακής ενότητας ή περιφέρειας και ρυθμίζεται κάθε απαραίτητο ζήτημα για τον τρόπο και τη συχνότητα διάθεσης των δεδομένων του Κόμβου του ίδιου άρθρου	60824/28.08.2024 (Β' 4958) ΚΗΜΔΗΣ 25070/14.03.2024 (Β' 1832) ΗΜΑ και 14894/16.02.2024 (Β' 1193) «Μητρώο Πολιτών»
Άρθρο 542, παρ. 9	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΟΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται μέχρι το τέλος Μαΐου εκάστου έτους, ύστερα από γνώμη της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και της Ένωσης Περιφερειών (ΕΝ.ΠΕ.), καθορίζονται το περιεχόμενο των υποβαλλόμενων στοιχείων και οι δείκτες	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η υπ' αριθμ.85277/23.12.2024 (Β' 7203) Αντικατάσταση της υπ' αρ. 105203/05.12.2023 υπουργικής απόφασης «Καθορισμός του περιεχομένου, της συχνότητας και του χρόνου έναρξης υποβολής των στοιχείων των Ο.Τ.Α. και των

			μέτρησης και αξιολόγησης επιδόσεων για το έτος. Το περιεχόμενο των δεικτών βασίζεται στα υποβαλλόμενα στοιχεία της απόφασης του πρώτου εδαφίου και στα στοιχεία των αποφάσεων διάθεσης δεδομένων των κανονιστικών πράξεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση της παρ. 8 του παρόντος, με τις οποίες ρυθμίζονται τα ειδικότερα ζητήματα του Κόμβου Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 540.	νομικών τους προσώπων στον Κόμβο Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης deiktesOTA.gov.gr του Υπουργείου Εσωτερικών, καθώς και του περιεχομένου, του υπολογισμού και του χρόνου δημοσίευσης των δεικτών μέτρησης και αξιολόγησης των επιδόσεων αυτών» (Β' 7094).
Άρθρο 542, παρ. 10	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται ο τρόπος λειτουργίας του Κόμβου Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης του άρθρου 540, ο τρόπος αποστολής των στοιχείων από τους υπόχρεους, ο τρόπος διάθεσης δεδομένων, και δύναται να καθορίζονται τα ειδικότερα ζητήματα σχετικά με τη λειτουργία της εφαρμογής, η είσοδος, ταυτοποίηση και	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη

			αυθεντικοποίηση των χρηστών, οι απαιτούμενες διαλειτουργικότητες με άλλα πληροφοριακά συστήματα ή μητρώα του δημοσίου τομέα, τα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και κάθε άλλο θέμα σχετικό με την εφαρμογή του ίδιου άρθρου.	
Άρθρο 542, παρ. 11	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, η οποία εκδίδεται μέχρι το τέλος Ιουνίου εκάστου έτους, ύστερα από γνώμη της Κ.Ε.Δ.Ε. και της ΕΝ.Π.Ε., αντίστοιχα, δύναται να απονέμονται τα βραβεία επιδόσεων της παρ. 1 του άρθρου 541. Η απόφαση της παρούσας αφορά στις επιδόσεις των φορέων κατά το προηγούμενο έτος. Σε αυτήν αναφέρονται υποχρεωτικά τα κριτήρια που έχουν ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό των φορέων στους οποίους απονέμονται τα βραβεία επιδόσεων	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 549, παρ. 3	Προεδρικό Διάταγμα	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Επιτρέπεται η απευθείας εκποίηση δημοτικών εκτάσεων σε κατηγορίες	Δυνητική, Υφιστάμενη

			συνεταιρισμών που καθορίζονται με προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού. Με τα ίδια διατάγματα δύναται να προσδιορίζονται και οι προϋποθέσεις της απευθείας εκποίησης.	
Άρθρο 597, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, δύναται να καθορίζονται πρόσθετες ειδικές προϋποθέσεις, καθώς και θέματα τεχνικού χαρακτήρα για την εφαρμογή των προβλέψεων του άρθρου 562, περί χρηματοδοτικής μίσθωσης.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 597, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού περιουσιακά στοιχεία οποιασδήποτε φύσεως που ανήκουν στο ελληνικό Δημόσιο και σε δημόσια νομικά πρόσωπα επιτρέπεται να παραχωρηθούν ή να διατεθούν δωρεάν στους δήμους και στις περιφέρειες και να παραχωρηθούν μόνον κατά χρήση και άνευ	Δυνητική, Υφιστάμενη

			ανταλλάγματος στους Φορείς Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (Φο.Δ.Σ.Α.) που λειτουργούν με τη μορφή Συνδέσμου, ύστερα από απόφαση του αρμοδίου οργάνου που διοικεί τους φορείς, οι οποίοι προβαίνουν στην ανωτέρω παραχώρηση των περιουσιακών τους στοιχείων. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για την παραχώρηση, καθώς και οι συνέπειες που επιφέρει η μη τήρησή τους.	
Άρθρο 597, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, περιουσιακά στοιχεία οποιασδήποτε φύσεως που ανήκουν στο ελληνικό Δημόσιο και σε δημόσια νομικά πρόσωπα επιτρέπεται να παραχωρηθούν μόνο κατά χρήση και άνευ ανταλλάγματος στις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης και Αποχέτευσης και στους Φο.Δ.Σ.Α. που λειτουργούν με τη μορφή επιχείρησης δήμου ή περιφέρειας, ύστερα από απόφαση του συλλογικού	Δυνητική, Υφιστάμενη

			οργάνου που διοικεί τους φορείς, οι οποίοι προβαίνουν στην ανωτέρω παραχώρηση των περιουσιακών τους στοιχείων. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι και προϋποθέσεις για την παραχώρηση, καθώς και οι συνέπειες που επιφέρει η μη τήρησή τους.	
Άρθρο 597, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, καθορίζονται τα θέματα λειτουργίας των κυλικείων δημόσιων σχολείων καθώς και οι όροι και οι προϋποθέσεις της δημοπρασίας αυτών σύμφωνα με το άρθρο 579, περί εκμετάλλευσης κυλικείων δημόσιων σχολείων.	Υποχρεωτική, Υφιστάμενη Ισχύει η 153169/20.12.2024 (Β' 7201) "Τροποποίησης της υπο στοιχεία 64321/Δ4/16-05-2008 «Λειτουργία κυλικείων δημοσίων σχολείων» (Β' 1003)»
Άρθρο 597, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης καθορίζονται οι τεχνικές λεπτομέρειες που αφορούν στις λειτουργίες της ηλεκτρονικής πλατφόρμας δημοπρασιών, η έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας αυτής, ο προγραμματισμός	Υποχρεωτική, Νέα

			ένταξης των δημοπρασιών στην πλατφόρμα, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια που αφορά στη λειτουργία του συστήματος και την εφαρμογή του άρθρου 596, περί ηλεκτρονικών δημοπρασιών.	
Άρθρο 655, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης (Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών)	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να αναπροσαρμόζονται τα χρηματικά όρια του άρθρου 624, περί ορίων θεώρησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, με γνωμοδότηση τεχνικού συμβουλίου.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 655, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης (Τμήμα Τεχνικών Υπηρεσιών)	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Υποδομών και Μεταφορών, Εσωτερικών και του Υπουργού που εποπτεύει την επιχείρηση κοινής ωφέλειας ή οργανισμό που εκτελεί τομές ή εκσκαφές επί του οδοστρώματος, ερείσματος, πεζόδρομου ή πεζοδρομίου εθνικής, επαρχιακής, δημοτικής οδού, οι οποίες είναι απαραίτητες για την κατασκευή έργου, δύναται να καθορίζονται όροι και προϋποθέσεις βάσει	Δυνητική, Υφιστάμενη

			των οποίων διενεργούνται οι τομές ή εκσκαφές, καθώς και οι τεχνικές προδιαγραφές και απαιτήσεις αποκατάστασης αυτών.	
Άρθρο 655, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, δύνανται να ρυθμίζονται επιμέρους ζητήματα εφαρμογής του άρθρου 649, περί σύναψης προγραμματικών συμβάσεων στον τομέα πολιτικής προστασίας σε νησιωτικούς δήμους.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 655, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης και Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής δύναται στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 650, περί συμμετεχόντων φορέων στις προγραμματικές συμβάσεις, να εμπίπτουν και οι τράπεζες και τα πιστωτικά ιδρύματα.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 685, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών διαπιστώνεται η έναρξη λειτουργίας της Υπηρεσίας Γενικής	Υποχρεωτική, Νέα

			Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) του άρθρου 659, περί σύστασης και αποστολής Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α.	
Άρθρο 685, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, ύστερα από γνώμη του Επόπτη της οικείας Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.), είναι δυνατή η κατάργηση Μονάδας Εποπτείας της παρ. 3 του άρθρου 660, περί διάρθρωσης της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α., με ταυτόχρονη μεταφορά των υπαλλήλων σε άλλη οργανική μονάδα της Γενικής Υπηρεσίας Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. ή μετάταξή τους στην οικεία χωρικά αποκεντρωμένα διοίκηση.	Δυνητική, Νέα
Άρθρο 685, παρ. 3	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ και Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Ψηφιακής Διακυβέρνησης, καθορίζονται η οργάνωση και η λειτουργία του πληροφοριακού συστήματος του άρθρου 672, τα στοιχεία που δομούν	Υποχρεωτική, Νέα

			τον αλγόριθμο για την επιλογή της Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α. σύμφωνα με την περ. γ της παρ. 1 και την περ. β της παρ. 4 του άρθρου 672, η παροχή πρόσβασης σε αυτό, η υποβολή πράξεων και προσφυγών μέσω αυτού, η διασφάλιση τήρησης των προσωπικών δεδομένων και κάθε άλλη τεχνική και διαδικαστική λεπτομέρεια για την εφαρμογή του άρθρου 672, καθώς και του άρθρου 694 σχετικά με τη διαδικασία άσκησης της ειδικής διοικητικής προσφυγής και του άρθρου 695 σχετικά με την παραίτηση από την άσκηση της ειδικής διοικητικής προσφυγής.	
Άρθρο 685, παρ. 4	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ και Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών διαπιστώνεται η έναρξη λειτουργίας του πληροφοριακού συστήματος νομιμότητας Ο.Τ.Α. του άρθρου 672.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 685, παρ. 5	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης	Με απόφαση του Προέδρου του Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.) συγκροτείται η Επιτροπή Επιλογής της παρ. 4 του άρθρου 679, περί διαδικασίας επιλογής Γενικού	Υποχρεωτική, Νέα

			Επόπτη και Επόπτη. Με όμοια απόφαση: α) ορίζεται ο κατά την κρίση του Προέδρου του Α.Σ.Ε.Π. αναγκαίος αριθμός γραμματέων της Επιτροπής Επιλογής και ρυθμίζεται κάθε άλλο ζήτημα διοικητικής και γραμματειακής υποστήριξης για την εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 679 και β) δύναται να ρυθμίζεται και κάθε άλλο ζήτημα για τη διενέργεια της γραπτής εξέτασης και τη διεξαγωγή του διαγωνισμού του άρθρου 679.	
Άρθρο 686, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης	Για τις μετατάξεις της περ. α) εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από εισήγηση του οικείου Γραμματέα της αποκεντρωμένης διοίκησης, η οποία υποβάλλεται εντός είκοσι (20) ημερών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου. Σε διαφορετική περίπτωση, η απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών εκδίδεται χωρίς εισήγηση. Κριτήρια για την επιλογή των μετατασσόμενων αποτελούν κατά προτεραιότητα η άσκηση καθηκόντων	Υποχρεωτική, Νέα

			ελέγχου νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α. και πειθαρχικού ελέγχου των αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και ο τόπος όπου υπηρετούν κατ'αντιστοιχία με τις Μονάδες Εποπτείας των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Α.Υ.Ε. Ο.Τ.Α.) της παρ. 3 του άρθρου 660 περί διάρθρωσης της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας. Για τις μετατάξεις της περ. β) εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου υπαλλήλου, η οποία υποβάλλεται εντός προθεσμίας δύο (2) μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου	
Άρθρο παρ.2	686,	Υπουργική Απόφαση	Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, οι προϊστάμενοι της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Ο.Τ.Α. τοποθετούνται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούν τα τυπικά προσόντα του άρθρου 84 του Κώδικα	Υποχρεωτική, Νέα

			Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. (ν. 3528/2007, Α' 26) για την επιλογή σε αντίστοιχου επιπέδου θέσεις προϊσταμένων.	
Άρθρο 711, παρ.1	Υπουργική Απόφαση		Συγκροτείται πειθαρχικό συμβούλιο στο Υπουργείο Εσωτερικών, με απόφαση του Γενικού Επόπτη,	Υποχρεωτική , Νέα
Άρθρο 725, παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών καθορίζονται οι λεπτομέρειες για τη διαδικασία ενημέρωσης των υπόχρεων δήμων, περιφερειών και των νομικών τους προσώπων για την απόδοση του παράβολου στον προσφεύγοντα και κάθε αναγκαίο τεχνικό ζήτημα για την εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 692, περί δικαιώματος άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής. Με όμοια απόφαση ορίζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία διάθεσης των εσόδων από το παράβολο για την εφαρμογή του τρίτου εδαφίου της παρ. 3 του ως άνω άρθρου.	Υποχρεωτική, Νέα

Άρθρο 725, παρ. 2	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Ηλεκτρονικής Υποστήριξης	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών ρυθμίζεται κάθε αναγκαίο τεχνικό ή διαδικαστικό ζήτημα για την τήρηση του αρχείου του άρθρου 705.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 737 παρ. 8	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Απαλλάσσεται από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.) η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών από υποκείμενο στον φόρο προμηθευτή προς δωρητή, ο οποίος τα χρησιμοποιεί στο πλαίσιο σύμβασης δωρεάς που συνάπτει με δήμο, περιφέρεια ή νομικό πρόσωπο αυτών, εφόσον το συνολικό ποσό της παράδοσης αγαθών και της παροχής υπηρεσιών ανέρχεται έως του ποσού της δωρεάς και η εν λόγω σύμβαση έχει εγκριθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.	Υποχρεωτική, Νέα
Άρθρο 744 παρ. 2	Υπουργική Απόφαση		Κατ' εξαίρεση της παρ. 1, για τα άλλου τύπου βενζινοκίνητα ή πετρελαιοκίνητα οχήματα και, συγκεκριμένα: α) στέισον βάγκον (station wagon), β) επιβατικά άνω των πέντε (5) θέσεων, γ) 4Χ4 οχήματα για χρήση εκτός δρόμου,	Υφιστάμενη , Υποχρεωτική

			εφόσον η εξυπηρετούμενη υπηρεσία βρίσκεται σε ορεινή ή δύσβατη περιοχή, δ) για χρήση από τη δημοτική αστυνομία, συμπεριλαμβανομένων των μοτοσυκλετών, επιτρέπεται μεγαλύτερος κυβισμός, μετά από πλήρως αιτιολογημένο αίτημα της εξυπηρετούμενης υπηρεσίας και εγκριτική απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.	
Άρθρο 750	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Οικονομικών ΤΑ	Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών δύναται να καθορίζονται οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις ένταξης φορέων στη ρύθμιση της περ. α) της παρ. 2 του άρθρου 736, περί δανείων αναχρηματοδότησης.	Δυνητική, Υφιστάμενη
Άρθρο 766 παρ. 1	Υπουργική Απόφαση	Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού	Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών δύναται να παραταθεί η ισχύς των πινάκων του παρόντος μέρους για δύο (2) επιπλέον έτη.	
Άρθρο 766 παρ. 2	Προεδρικό Διάταγμα		Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Εσωτερικών, καθορίζονται τα	

[illegible]

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΙΑΣ
ΚΩΔΙΚΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

Με το παρόντα πίνακα λειτουργικής ισοδυναμίας γίνεται αντιστοίχιση των νέων διατάξεων του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τις διατάξεις νόμων που κωδικοποιούνται ή αναμορφώνονται με αυτόν, σύμφωνα με το άρθρο 770 του υπό εξέταση Κώδικα, περί καταργούμενων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΙΣΟΔΥΝΑΜΙΑΣ	
ΙΣΟΔΥΝΑΜΗ	ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ
ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ	
Άρθρο 1 Σκοπός	
Άρθρο 2 Αντικείμενο	
Άρθρο 3 Διοικητική διαίρεση επικράτειας	Άρθρα 1 και 3 ν. 3852/2010 (Α' 87)
Άρθρο 4 Σύσταση και συγκρότηση τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρα 1, 2, 3 και 4 ν. 3852/2010
Άρθρο 5 Εδαφική περιφέρεια δήμων και περιφερειών	Άρθρο 10 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α' 114) και άρθρο 3 του ν. 3852/2010
Άρθρο 6 Σφραγίδα και σήμα δήμων, δημοτικών κοινοτήτων και περιφερειών	Άρθρο 5 του ν. 3852/2010
Άρθρο 7 Σύσταση και συγκρότηση αποκεντρωμένης διοίκησης	Άρθρο 6 ν. 3852/2010

Άρθρο 8 Κατηγορίες δήμων	Άρθρα 2Α και 2Β ν. 3852/2010
Άρθρο 9 Μεταφορά έδρας δήμου – Ορισμός οικισμού ως ιστορικής έδρας δήμου	Άρθρο 6 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και παρ. 22 του άρθρου 283 ν. 3852/2010
Άρθρο 10 Προσάρτηση δημοτικής κοινότητας	Παρ.5 του άρθρου 283 του ν. 3852/2010
Άρθρο 11 Συνένωση δημοτικών κοινοτήτων	Παρ.5 του άρθρου 283 του ν. 3852/2010
Άρθρο 12 Διαίρεση οικισμών σε δημοτικές κοινότητες	Παρ.5 του άρθρου 283 του ν. 3852/2010
Άρθρο 13 Αναγνώριση οικισμού ως δημοτικής κοινότητας	Παρ.6 του άρθρου 283 του ν. 3852/2010
Άρθρο 14 Μετονομασία δήμων, δημοτικών κοινοτήτων, οικισμών και θέσεων, περιφερειών και περιφερειακών ενοτήτων – Συμβούλιο Τοπωνυμιών	Άρθρο 7 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρο 21 του ν. 3613/2007 (Α' 263)
Άρθρο 15 Ονομασία και μετονομασία οδών και πλατειών - Περιφερειακό Συμβούλιο Τοπωνυμιών	Άρθρο 8 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 16 Καθορισμός ορίων δήμων και δημοτικών κοινοτήτων – Επιτροπή Ορίων	Άρθρα 11 και 12 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 17 Νέος καθορισμός ορίων δήμων και δημοτικών κοινοτήτων	Άρθρο 13 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 18 Δημοτικότητα – Αποδεικτική δύναμη δημοτολογικών εγγραφών	Άρθρο 14 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρα 7 και 9 του π.δ. 497/1991 (Α' 180)
Άρθρο 19 Κτήση δημοτικότητας	Άρθρο 15 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 20 Απώλεια δημοτικότητας	Άρθρο 17 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 21 Μεταδημότευση	Άρθρο 15 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, παρ. 1 του άρθρου 1 και άρθρο 8 του π.δ. 497/1991
Άρθρο 22 Μεταφορά σε νέα οικογενειακή μερίδα εντός του ιδίου δήμου	
Άρθρο 23 Δημοτολόγιο	Άρθρα 1, 1Α, 2, 5 και 12 του π.δ. 497/1991

Άρθρο 24 Τρόπος ενέργειας των εγγραφών και μεταβολών στο δημοτολόγιο	Άρθρα 6 και 11 του π.δ. 497/1991
Άρθρο 25 Πιστοποιητικά δημοτολογίου	
Άρθρο 26 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 27 Τελικές διατάξεις	
Άρθρο 28 Μεταβατική διάταξη	
Άρθρο 29 Σκοπός	
Άρθρο 30 Αντικείμενο	
Άρθρο 31 Αιρετά όργανα διοίκησης δήμων και περιφερειών	Παρ. 1 του άρθρου 3 και παρ. 1 του άρθρου 42 του ν. 4804/2021 (Α' 90)
Άρθρο 32 Αιρετά όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Παρ. 1 και 2 του άρθρου 4 του ν. 4804/2021
Άρθρο 33 Αριθμός μελών δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων	Παρ. 2 και 3 του άρθρου 3 και παρ. 2 του άρθρου 42 του ν. 4804/2021
Άρθρο 34 Αριθμός μελών συμβουλίων δημοτικών κοινοτήτων	Παρ. 3 έως 5 του άρθρου 4 του ν. 4804/2021
Άρθρο 35 Χρόνος διενέργειας αυτοδιοικητικών εκλογών - Διάρκεια δημοτικής και περιφερειακής (αυτοδιοικητικής) περιόδου	Άρθρα 5 και 43 του ν. 4804/2021
Άρθρο 36 Δικαίωμα του εκλέγειν και άσκησή του	Άρθρα 6, 7,44 και 45 του ν. 4804/2021
Άρθρο 37 Εκλογικοί κατάλογοι	Άρθρα 8 και 46 του ν. 4804/2021
Άρθρο 38 Ειδικοί Εκλογικοί Κατάλογοι Ηλεκτρονικής Ψήφου	
Άρθρο 39 Ειδική εφαρμογή εγγραφής εκλογέων που επιθυμούν να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα με ηλεκτρονική ψήφο	
Άρθρο 40	

Απαραίτητος αριθμός εγγεγραμμένων εκλογέων ανά δήμο για τη διεξαγωγή ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	
Άρθρο 41 Προσόντα εκλογιμότητας	Άρθρα 9 και 47 του ν. 4804/2021
Άρθρο 42 Κωλύματα εκλογιμότητας και ασυμβίβαστα	Άρθρα 10 και 48 του ν. 4804/2021
Άρθρο 43 Ασυμβίβαστο λόγω οφειλών	Άρθρα 11 και 49 του ν. 4804/2021
Άρθρο 44 Εκλογικές περιφέρειες	Άρθρα 12 και 50 του ν. 4804/2021
Άρθρο 45 Έδρες περιφερειακών συμβούλων κάθε εκλογικής περιφέρειας	Άρθρο 51 του ν. 4804/2021
Άρθρο 46 Αρμόδιο δικαστήριο	Άρθρο 14 και παρ. 9 του άρθρου 52 του ν. 4804/2021
Άρθρο 47 Κατάρτιση συνδυασμών - Υποβολή υποψηφιοτήτων	Άρθρο 15 και παρ. 1 έως 8 του άρθρου 52 του ν. 4804/2021
Άρθρο 48 Αντικατάσταση υποψηφίων που παραιτήθηκαν ή απεβίωσαν	Άρθρο 16 και παρ. 10 του άρθρου 52 του ν. 4804/2021
Άρθρο 49 Ανακήρυξη και κοινοποίηση συνδυασμών	Άρθρα 17 και 53 του ν. 4804/2021
Άρθρο 50 Δικαιώματα συνδυασμών και υποψηφίων	Άρθρο 18 και παρ. 5 του άρθρου 53 του ν. 4804/2021
Άρθρο 51 Πρόγραμμα εκλογής	Άρθρο 19 και παρ. 6 του άρθρου 53 του ν. 4804/2021
Άρθρο 52 Μορφή και περιεχόμενο ψηφοδελτίων	Άρθρα 20 και 54 του ν. 4804/2021
Άρθρο 53 Εκτύπωση και διανομή ψηφοδελτίων	Άρθρο 21 και παρ. 6 του άρθρου 54 του ν. 4804/2021
Άρθρο 54 Σταυροί προτίμησης	Άρθρα 22 και 55 του ν. 4804/2021
Άρθρο 55 Άκυρα ψηφοδέλτια	Άρθρα 23 και 56 του ν. 4804/2021
Άρθρο 56 Επιτυχών συνδυασμός και επιλαχόντες συνδυασμοί -Εκλογή δημάρχου και περιφερειάρχη	Άρθρα 24 και 57 του ν. 4804/2021
Άρθρο 57 Δεύτερο στάδιο προσμέτρησης	
Άρθρο 58 Κατανομή εδρών δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 26 και 59 του ν. 4804/2021

Άρθρο 59 Εκλογή συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό πάνω από δύο χιλιάδες κατοίκους	Άρθρα 29 του ν. 4804/2021
Άρθρο 60 Εκλογή συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό μεταξύ τριακοσίων ενός και δύο χιλιάδων κατοίκων	Παρ. 2 έως 5 του άρθρου 30 του ν. 4804/2021
Άρθρο 61 Εκλογή εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων με πληθυσμό έως και τριακόσιους κατοίκους	Παρ. 1 του άρθρου 30 του ν. 4804/2021
Άρθρο 62 Κατανομή εδρών περιφερειακού συμβουλίου ανά εκλογική περιφέρεια	Άρθρο 60 του ν. 4804/2021
Άρθρο 63 Τακτικοί και αναπληρωματικοί δημοτικοί σύμβουλοι- Ισοψηφία	Άρθρα 31 και 27 του ν. 4804/2021
Άρθρο 64 Τακτικοί και αναπληρωματικοί περιφερειακοί σύμβουλοι – Ισοψηφία	Άρθρο 61 του ν. 4804/2021
Άρθρο 65 Τακτικοί και αναπληρωματικοί σύμβουλοι δημοτικών κοινοτήτων- Ισοψηφία	Άρθρο 32 του ν. 4804/2021
Άρθρο 66 Εφορευτική επιτροπή ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο - Ειδική Επιτροπή Αξιολόγησης Λογισμικού Ηλεκτρονικής Ψήφου	
Άρθρο 67 Τρόπος διεξαγωγής ψηφοφορίας με ηλεκτρονική ψήφο	
Άρθρο 68 Διαλογή ψήφων στα καταστήματα ψηφοφορίας	
Άρθρο 69 Μετάδοση αποτελεσμάτων	Άρθρο 33 και παρ. 1 του άρθρου 62 του ν. 4804/2021
Άρθρο 70 Εξαγωγή και δημοσίευση αποτελεσμάτων	Άρθρο 34 και παρ. 2 έως 4 του άρθρου 62 του ν. 4804/2021
Άρθρο 71 Έκθεση πρακτικών	Άρθρα 35 και 63 του ν. 4804/2021
Άρθρο 72 Επικύρωση εκλογής	Άρθρα 36 και 64 του ν. 4804/2021
Άρθρο 73	Άρθρα 37 και 65 του ν. 4804/2021

Ορκωμοσία αιρετών - Εγκατάσταση και ανάληψη καθηκόντων	
Άρθρο 74 Αποποίηση εκλογής	Άρθρα 38 και 66 του ν. 4804/2021
Άρθρο 75 Παραίτηση αιρετών	Άρθρα 39 και 67 του ν. 4804/2021
Άρθρο 76 Αντικατάσταση και αναπλήρωση δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων	Άρθρα 40 και 68 του ν. 4804/2021
Άρθρο 77 Αντικατάσταση και αναπλήρωση συμβούλων δημοτικής κοινότητας και εκπροσώπων δημοτικών κοινοτήτων	Άρθρα 40 του ν. 4804/2021
Άρθρο 78 Εκλογή εξαιτίας διάλυσης συμβουλίων	Άρθρα 41 και 69 του ν. 4804/2021
Άρθρο 79 Εκούσια προκήρυξη εκλογών	
Άρθρο 80 Εκλογικοί φάκελοι - Λευκά ψηφοδέλτια - Κάλπες ψηφοφορίας	Άρθρο 70 του ν. 4804/2021
Άρθρο 81 Εφαρμογή της νομοθεσίας για την εκλογή βουλευτών	Άρθρο 71 του ν. 4804/2021
Άρθρο 82 Εκλογικές διαφορές	Άρθρο 72 του ν. 4804/2021
Άρθρο 83 Αίτηση αναίρεσης	Άρθρο 82 του ν. 4804/2021
Άρθρο 84 Επανάληψη εκλογής σε περίπτωση ακύρωσης	Άρθρο 83 του ν. 4804/2021
Άρθρο 85 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 86 Τελικές διατάξεις	
Άρθρο 87 Μεταβατική διάταξη	
Άρθρο 88 Σκοπός	
Άρθρο 89 Αντικείμενο	
Άρθρο 90 Έσοδα και δαπάνες υποψήφιων περιφερειακών και δημοτικών συνδυασμών	Άρθρο 1 του ν. 3870/2010 (Α' 138)
Άρθρο 91	Άρθρο 2 του ν. 3870/2010

Έσοδα και δαπάνες υποψηφίων δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων	
Άρθρο 92 Απαγορεύσεις ως προς τη χρηματοδότηση συνδυασμών και υποψηφίων	Άρθρο 3 του ν. 3870/2010
Άρθρο 93 Όρια χρηματοδότησης	Άρθρο 4 του ν. 3870/2010
Άρθρο 94 Ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών των υποψηφίων	Άρθρο 7 του ν. 3870/2010
Άρθρο 95 Ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών των συνδυασμών	Άρθρο 7 του ν. 3870/2010
Άρθρο 96 Απαγορεύσεις για συνδυασμούς και υποψηφίους κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου	Άρθρο 5, παρ. 1 του άρθρου 6 και άρθρο 14 του ν. 3870/2010
Άρθρο 97 Εμφανίσεις υποψηφίων κατά την προεκλογική περίοδο	Παρ. 2 έως 4 του άρθρου 6 του ν. 3870/2010
Άρθρο 98 Διαχείριση οικονομικών συνδυασμών και υποψηφίων	Άρθρο 8 του ν. 3870/2010
Άρθρο 99 Διαχείριση και δημοσιοποίηση εσόδων και δαπανών στην Κεντρική Βάση Εκλογικών Εσόδων και Δαπανών του Υπουργείου Εσωτερικών – Δημοσιότητα στοιχείων	Άρθρα 10 και 11 του ν. 3870/2010
Άρθρο 100 Επιτροπή Ελέγχου Δαπανών και Εκλογικών Παραβάσεων	Άρθρο 12 του ν. 3870/2010
Άρθρο 101 Επιβολή κυρώσεων	Άρθρο 13 του ν. 3870/2010
Άρθρο 102 Έκπτωση από τα αιρετά αξιώματα	Άρθρο 15 του ν. 3870/2010
Άρθρο 103 Διοικητικές και ποινικές κυρώσεις εις βάρος τρίτων	Άρθρο 16 του ν. 3870/2010
Άρθρο 104 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 105 Μεταβατική διάταξη	
ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	
Άρθρο 106 Σκοπός	

Άρθρο 107 Αντικείμενο	
Άρθρο 108 Αιρετά όργανα διοίκησης δήμων και περιφερειών και αιρετά όργανα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Άρθρα 3, 4 και 42 του ν. 4804/2021
Άρθρο 109 Αρμοδιότητες δημάρχου και περιφερειάρχη	Άρθρα 58 και 159 του ν. 3852/2010
Άρθρο 110 Ορισμός, αρμοδιότητες και αριθμός αντιδημάρχων	Άρθρο 59 του ν. 3852/2010
Άρθρο 111 Ορισμός, αρμοδιότητες αναπληρωτή περιφερειάρχη και αντιπεριφερειάρχων, αριθμός αντιπεριφερειάρχων	Άρθρο 160 του ν. 3852/2010
Άρθρο 112 Εξουσιοδότηση υπογραφής δημάρχου και περιφερειάρχη	Άρθρο 88 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και περ. ιγ' της παρ. 1 του άρθρου 159 του ν. 3852/2010
Άρθρο 113 Αναπλήρωση δημάρχου και περιφερειάρχη	Άρθρο 89 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρο 161 του ν. 3852/10
Άρθρο 114 Εκλογή νέου δημάρχου και νέου περιφερειάρχη	Άρθρα 60 και 162 του ν. 3852/2010
Άρθρο 115 Συγκρότηση και λειτουργία δημοτικής και περιφερειακής παράταξης	Άρθρα 66 και 168 του ν. 3852/2010
Άρθρο 116 Ανεξαρτητοποίηση και διαγραφή μελών δημοτικής και περιφερειακής παράταξης	Άρθρα 66 και 168 του ν. 3852/2010
Άρθρο 117 Συγκρότηση και θητεία προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 64 και 165 του ν. 3852/2010
Άρθρο 118 Διαδικασία εκλογής μελών προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 64 και 165 του ν. 3852/2010
Άρθρο 119 Εκλογή μελών προεδρείου δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου σε περίπτωση παραίτησης ή κενής θέσης μέλους του	Άρθρα 64 και 165 του ν. 3852/2010
Άρθρο 120 Αρμοδιότητες δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 65 και 163 του ν. 3852/2010

Άρθρο 121 Τρόπος και τόπος συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 96 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρα 67 και 167 ν. 3852/2010
Άρθρο 122 Δημοσιότητα συνεδριάσεων δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρο 96 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010
Άρθρο 123 Χρόνος σύγκλησης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010
Άρθρο 124 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου σε τακτική συνεδρίαση	Άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010
Άρθρο 125 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου σε κατεπείγουσα συνεδρίαση	Άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010
Άρθρο 126 Περιεχόμενο ημερήσιας διάταξης συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010
Άρθρο 127 Απαρτία δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 67 και 167 ν. 3852/2010
Άρθρο 128 Λήψη απόφασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 67 και 167 του ν. 3852/2010
Άρθρο 129 Λειτουργία δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 69 και 168 του ν. 3852/2010
Άρθρο 130 Αποφασιστικού χαρακτήρα επιτροπές δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρο 164 του ν. 3852/2010
Άρθρο 131 Συμμετοχή εκπροσώπου και προέδρου συμβουλίου δημοτικής κοινότητας στο δημοτικό συμβούλιο	Άρθρο 67 του ν. 3852/2010
Άρθρο 132 Πρακτικά συνεδρίασης δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρο 97 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρο 170 του ν. 3852/2010
Άρθρο 133 Δημοσίευση αποφάσεων δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Παρ. 4 του άρθρου 79, παρ. 2 του άρθρου 284 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, παρ. 3 του άρθρου 71 του ν. 3852/2010
Άρθρο 134	Παρ. 4 του άρθρου 79 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

Δημοσίευση αποφάσεων δήμων και περιφερειών σε εφημερίδα	
Άρθρο 135 Συγκρότηση δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 74 και 175 του ν. 3852/2010
Άρθρο 136 Αριθμός μελών δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 74 και 175 του ν. 3852/2010
Άρθρο 137 Εκλογή μελών δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 74 και 175 του ν. 3852/2010
Άρθρο 138 Αρμοδιότητες δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 72, 73, 74Α, 175Α και 176 του ν. 3852/2010
Άρθρο 139 Τρόπος και τόπος συνεδρίασης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 140 Δημοσιότητα συνεδριάσεων δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 141 Χρόνος σύγκλησης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 142 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής σε τακτική συνεδρίαση	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 143 Πρόσκληση για σύγκληση δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής σε κατεπείγουσα συνεδρίαση	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 144 Περιεχόμενο ημερήσιας διάταξης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 145 Απαρτία δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 146 Λήψη απόφασης δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρα 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 147 Λειτουργία δημοτικής και περιφερειακής επιτροπής	Άρθρο 75 και 177 του ν. 3852/2010
Άρθρο 148	Άρθρα 61 και 171 του ν. 3852/2010

Υποχρεώσεις αιρετών οργάνων διοίκησης δήμων και περιφερειών	
Άρθρο 149 Ειδικότερες υποχρεώσεις δημοτικών και περιφερειακών συμβούλων	Άρθρα 68 και 171 του ν. 3852/2010
Άρθρο 150 Ειδική συνεδρίαση λογοδοσίας δημοτικής και περιφερειακής αρχής	Άρθρα 67Α και 168Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 151 Απολογισμός πεπραγμένων δημοτικής και περιφερειακής αρχής	Άρθρο 217 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 152 Συμπαραστάτης του δημότη και της επιχείρησης και περιφερειακός συμπαραστάτης του πολίτη και της επιχείρησης	Άρθρο 77 και 179 του ν. 3852/2010
Άρθρο 153 Γνωμοδοτικές επιτροπές δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου	Άρθρα 70, 70Α και 164Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 154 Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων	Άρθρο 78 του ν. 3852/2010
Άρθρο 155 Επιστημονική Επιτροπή Διαχείρισης και Αντιμετώπισης Κινδύνων και Κρίσεων	Άρθρο 164Β του ν. 3852/2010
Άρθρο 156 Συμβούλια νέων	Άρθρα 1 και 8 του ν. 3443/2006
Άρθρο 157 Αριθμός μελών συμβουλίων νέων	Άρθρο 5 και 5Α του ν. 3443/2006
Άρθρο 158 Εκλογή μελών συμβουλίων νέων	Άρθρα 2, 6 του ν. 3443/2006
Άρθρο 159 Διεξάγουσα Αρχή, όργανο διεξαγωγής εκλογής και διαχειριστής ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	
Άρθρο 160 Πρόεδρος και λειτουργία συμβουλίου νέων	Άρθρα 3, 4 και 7 του ν. 3443/2006
Άρθρο 161 Πρόεδρος συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν και άνω κατοίκους	Άρθρο 79 του ν. 3852/2010
Άρθρο 162 Εκπρόσωπος δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως και τριακόσιους κατοίκους	Άρθρο 80 του ν. 3852/2010
Άρθρο 163	Άρθρο 81 του ν. 3852/2010

Αρμοδιότητες προέδρου συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν και άνω κατοίκους	
Άρθρο 164 Αρμοδιότητες συμβουλίου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό από τριακόσιους έναν και άνω κατοίκους	Άρθρο 83 του ν. 3852/2010
Άρθρο 165 Αρμοδιότητες εκπροσώπου δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως και τριακόσιους κατοίκους	Άρθρο 82 του ν. 3852/2010
Άρθρο 166 Γενικές διατάξεις για τη λειτουργία δημοτικών κοινοτήτων	Άρθρο 84 του ν. 3852/2010
Άρθρο 167 Λειτουργία συμβουλίου δημοτικής κοινότητας	Άρθρο 88 του ν. 3852/2010
Άρθρο 168 Υποχρεώσεις συμβούλων δημοτικών κοινοτήτων	Άρθρο 90 του ν. 3852/2010
Άρθρο 169 Δημοσίευση και εκτελεστικότητα αποφάσεων αιρετών οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Άρθρο 83 του ν. 3852/2010
Άρθρο 170 Διαδικασία υλοποίησης αποφάσεων αιρετών οργάνων ενδοδημοτικής αποκέντρωσης	Άρθρο 87 του ν. 3852/2010
Άρθρο 171 Γραφείο δημοτικής κοινότητας	Άρθρο 91 του ν. 3852/2010
Άρθρο 172 Συνέλευση κατοίκων δημοτικής κοινότητας	Άρθρο 85 του ν. 3852/2010
Άρθρο 173 Αντικείμενο δημοτικού δημοψηφίσματος και πρωτοβουλία για τη διεξαγωγή του	Άρθρα 133 και 134 του ν. 4555/2018
Άρθρο 174 Περιορισμοί στη διεξαγωγή δημοτικού δημοψηφίσματος	Άρθρο 135 του ν. 4555/2018
Άρθρο 175 Διαδικασία προκήρυξης δημοτικού δημοψηφίσματος – Ερώτημα	Άρθρο 136 του ν. 4555/2018
Άρθρο 176 Υποχρεωτικός έλεγχος νομιμότητας απόφασης περί διενέργειας δημοτικού δημοψηφίσματος	Άρθρο 137 του ν. 4555/2018

Άρθρο 177 Δημόσιος διάλογος	Άρθρο 139 του ν. 4555/2018
Άρθρο 178 Διεξαγωγή Δημοτικού Δημοψηφίσματος - Ψηφοφορία - Δικαίωμα εκλέγειν	Άρθρο 138 του ν. 4555/2018
Άρθρο 179 Διεξάγουσα Αρχή - Όργανο διεξαγωγής δημοτικού δημοψηφίσματος- Διαχειριστής ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	
Άρθρο 180 Διαλογή ψήφων - Επικρατούσα απάντηση επί δημοψηφίσματος	Άρθρο 148 του ν. 4555/2018
Άρθρο 181 Έλεγχος κύρους του δημοψηφίσματος και του αποτελέσματος της ψηφοφορίας	Άρθρο 150 του ν. 4555/2018
Άρθρο 182 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 183 Μεταβατικές διατάξεις	
Άρθρο 184 Σκοπός	
Άρθρο 185 Αντικείμενο	
Άρθρο 186 Ορισμοί	Παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 4674/2020 (Α΄53)
Άρθρο 187 Νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης	Μέρος ένατο του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, παρ. 15 του άρθρου 283 και άρθρο 211 ν. 3852/2010, άρθρο 40 ν. 5003/2022
Άρθρο 188 Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου της τοπικής αυτοδιοίκησης	Κεφάλαια Α΄, Β΄ και Γ΄ του Μέρους δέκατο του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 190, 282 ν. 3852/2010 άρθρο 19 του ν. 4483/2017(Α΄107), άρθρο 225 ν. 4555/2018, άρθρο 2 του ν. 4674/2020
Άρθρο 189 Λοιπά νομικά πρόσωπα στα οποία συμμετέχουν δήμοι και περιφέρειες	Κεφάλαιο Δ΄, Μέρος δέκατο του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 16 του ν. 1518/1985
Άρθρο 190 Γενικές ρυθμίσεις	Παρ. 5 του άρθρου 260 και παρ. 6 του άρθρου 268 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 191 Συγκρότηση διοικητικών συμβουλίων	Άρθρο 227, 229, 231 και 240 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

Άρθρο 192 Ιδιότητες και θητεία μελών διοικητικού συμβουλίου	Άρθρα 227 και 240 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 193 Αναπλήρωση και αντικατάσταση μελών διοικητικού συμβουλίου	Άρθρα 231 και 240 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 194 Αρμοδιότητες και λειτουργία οργάνων διοίκησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρα 233, 234 και 240 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 232 του ν. 4555/2018
Άρθρο 195 Κανονισμοί νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρα 257 και 240 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 4 του ν. 1069/1980
Άρθρο 196 Οικονομική διοίκηση νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρα 236 και 240 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 197 Διαχείριση περιουσίας νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 198 Πόροι και χρηματοδότηση νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρα 235, 240 και 249 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 199 Έλεγχος διαχείρισης νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρο 261 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 200 Αύξηση κεφαλαίου νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Παρ. 3 του άρθρου 259 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 201 Διάθεση καθαρών κερδών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Παρ. 7 και 8 του άρθρου 260 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 202 Αποφάσεις νομικών προσώπων για τις οποίες απαιτείται κοινοποίηση ή σύμφωνη γνώμη δήμων ή περιφερειών	Άρθρο 256 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 203 Λύση νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης	Παρ. 1 του άρθρου 237 και παρ. 3 του άρθρου 241 και του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 204 Λύση κοινωφελών επιχειρήσεων	Άρθρο 262 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και παρ. 1 έως 5 του άρθρου 109 του ν. 3852/2010
Άρθρο 205	

Θέματα προσωπικού νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωφελών επιχειρήσεων που λύνονται	
Άρθρο 206 Θέματα περιουσιακών και οικονομικών στοιχείων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης και κοινωφελών επιχειρήσεων που λύνονται	
Άρθρο 207 Διαδικασία μετατροπής υφιστάμενων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακούς οργανισμούς	
Άρθρο 208 Θέματα προσωπικού μετατρεπόμενων νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τοπικής αυτοδιοίκησης σε αναπτυξιακούς οργανισμούς	
Άρθρο 209 Καταγραφή νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 210 Διαδημοτικοί και διαβαθμιδικοί σύνδεσμοι	
Άρθρο 211 Συμμετοχή, αποχώρηση μελών και οικονομική διοίκηση συνδέσμου	Άρθρο 245 και παρ. 9 του άρθρου 247 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 212 Συγκρότηση διοικητικού συμβουλίου συνδέσμου	Άρθρο 246 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 229, 230 του ν. 4555/2018
Άρθρο 213 Εκλογή προέδρου διοικητικού συμβουλίου και μελών εκτελεστικής επιτροπής συνδέσμου	Παρ. 8 του άρθρου 246 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 233 του ν. 4555/2018
Άρθρο 214 Λύση συνδέσμου	Άρθρο 250 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 215 Απαλλοτριώσεις συνδέσμων	Παρ. 2 του άρθρου 247 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 216 Φορείς Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης	Άρθρο 40 του ν. 5003/2022
Άρθρο 217 Διοίκηση Φορέων Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης	Άρθρο 41 του ν. 5003/2022

Άρθρο 218 Αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Άρθρο 42 του ν. 5003/2022
Άρθρο 219 Καθήκοντα προέδρου διοικητικού συμβουλίου φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Άρθρο 43 του ν. 5003/2022
Άρθρο 220 Αρμοδιότητες Φορέων Λειτουργίας Λαϊκών Αγορών Περιφέρειας Αττικής και Περιφερειακής Ενότητας Θεσσαλονίκης	Άρθρο 40 του ν. 5003/2022
Άρθρο 221 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Άρθρο 45 του ν. 5003/2022
Άρθρο 222 Θέματα προσωπικού φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Άρθρο 46 του ν. 5003/2022
Άρθρο 223 Πόροι φορέων λειτουργίας λαϊκών αγορών	Άρθρο 48 του ν. 5003/2022
Άρθρο 224 Αναπτυξιακοί οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρο 2 του ν. 4674/2020 και άρθρο 182 του ν. 4555/2018
Άρθρο 225 Διοίκηση αναπτυξιακών οργανισμών	Παρ. 4 του άρθρου 2 του ν. 4674/2020
Άρθρο 226 Προσωπικό αναπτυξιακών οργανισμών	Παρ. 5 του άρθρου 2 του ν. 4674/2020
Άρθρο 227 Σκοπός - Αρμοδιότητες περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Άρθρο 53 του ν. 2218/1994 και άρθρο 190 του ν. 3852/2010
Άρθρο 228 Διοίκηση - Όργανα - Αρμοδιότητες οργάνων διοίκησης περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Άρθρο 54 του ν. 2218/1994 και άρθρο 191 του ν. 3852/2010
Άρθρο 229 Πόροι - Οικονομική διαχείριση περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Άρθρο 55 του ν. 2218/1994 και άρθρο 192 του ν. 3852/2010
Άρθρο 230 Οργάνωση - Κανονισμοί - Προσωπικό περιφερειακών ταμείων ανάπτυξης	Άρθρο 56 του ν. 2218/1994 και άρθρο 193 του ν. 3852/2010
Άρθρο 231 Γενικές ρυθμίσεις για τους φορείς διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Παρ. 1, 2, 2Α και 3 άρθρου 225 και παρ. 14 του άρθρου 245 του ν. 4555/2018
Άρθρο 232 Αρμοδιότητες φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Άρθρο 227 του ν. 4555/2018

Άρθρο 233 Αρμοδιότητες δήμων επί αστικών στερεών αποβλήτων	Άρθρο 228 του ν. 4555/2018
Άρθρο 234 Αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων με νομική μορφή συνδέσμου	Άρθρο 231 του ν. 4555/2018
Άρθρο 235 Αρμοδιότητες εκτελεστικής επιτροπής φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων με νομική μορφή συνδέσμου	Άρθρο 234 του ν. 4555/2018
Άρθρο 236 Αρμοδιότητες προέδρου φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων με νομική μορφή συνδέσμου	Άρθρο 235 του ν. 4555/2018
Άρθρο 237 Διοίκηση και λειτουργία φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων με νομική μορφή ανώνυμης εταιρείας	Άρθρο 236 του ν. 4555/2018
Άρθρο 238 Τιμολογιακή πολιτική - πόροι φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Άρθρο 237 του ν. 4555/2018
Άρθρο 239 Οικονομική διοίκηση και διαχείριση φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Άρθρο 238 του ν. 4555/2018
Άρθρο 240 Εισφορές δήμων υπέρ φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων και διαδικασίες είσπραξης	Άρθρο 239 του ν. 4555/2018
Άρθρο 241 Ενημέρωση δημοτικών συμβουλίων	Άρθρο 242 του ν. 4555/2018
Άρθρο 242 Οργανωτική διάρθρωση και κανονισμός προσωπικού φορέων διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Άρθρο 241 του ν. 4555/2018
Άρθρο 243 Αντισταθμιστικό όφελος	Άρθρο 243 του ν. 4555/2018
Άρθρο 244 Ειδικός Διαβαθμιδικός Σύνδεσμος Νομού Αττικής	Άρθρο 211 του ν. 3852/2010
Άρθρο 245 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στις νησιωτικές περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου και των Ιονίων Νήσων	Άρθρο 226Α του ν. 4555/2018
Άρθρο 246	Άρθρο 226Β του ν. 4555/2018

Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	
Άρθρο 247 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Κρήτης	Άρθρο 226Γ του ν. 4555/2018
Άρθρο 248 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	Άρθρο 226Δ του ν. 4555/2018
Άρθρο 249 Διαχείριση στερεών αποβλήτων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	Άρθρο 226Ε του ν. 4555/2018
Άρθρο 250 Ίδρυση, νομική μορφή, σκοπός και αρμοδιότητες Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 1 του ν. 1069/1980
Άρθρο 251 Διεύρυνση σκοπού Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 2 του ν. 1069/1980
Άρθρο 252 Υποχρεωτική επέκταση περιοχής αρμοδιότητας Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 253 Οικειοθελής συγχώνευση Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης και μεταφορά οικείων αρμοδιοτήτων δήμων	
Άρθρο 254 Διοικητικό συμβούλιο Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 3 του ν. 1069/1980
Άρθρο 255 Αρμοδιότητες διοικητικού συμβουλίου και προέδρου Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 5 του ν. 1069/1980
Άρθρο 256 Γενικός διευθυντής Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 6 του ν. 1069/1980
Άρθρο 257 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας – Κανονισμός Εργασίας- Προσωπικό Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 7 του ν. 1069/1980
Άρθρο 258	Άρθρο 21 του ν. 1069/1980

Κανονισμοί λειτουργίας και διαχείρισης Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 259 Κανονισμοί λειτουργίας δικτύων αποχέτευσης και ύδρευσης και διαχείρισης του δικτύου όμβριων υδάτων	Άρθρο 23 του ν. 1069/1980
Άρθρο 260 Περιουσία Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 8 του ν. 1069/1980
Άρθρο 261 Πόροι Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 10 του ν. 1069/1980
Άρθρο 262 Ειδικό τέλος για τη μελέτη, κατασκευή και επέκταση έργων ύδρευσης και αποχέτευσης	Άρθρο 11 του ν. 1069/1980
Άρθρο 263 Τέλος χρήσης αποχέτευσης και τέλος ύδρευσης	Άρθρο 16 του ν. 1069/1980
Άρθρο 264 Ακατάσχετο υποδομών Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 265 Απαλλοτριώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 24 του ν. 1069/1980
Άρθρο 266 Τιμολογιακή πολιτική Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρα 25 και 26 του ν. 1069/1980
Άρθρο 267 Συμβολή του Αναπτυξιακού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	Άρθρα 13 και 14 του ν. 1069/1980
Άρθρο 268 Δανειοδότηση των Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και λοιπά τραπεζικά ιδρύματα	
Άρθρο 269 Προϋπολογισμός Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 270 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης	Άρθρο 19 του ν. 1069/1980
Άρθρο 271	

Είσπραξη εσόδων Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 272 Διευκολύνσεις οφειλετών Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης	
Άρθρο 273 Ρύθμιση ληξιπρόθεσμων οφειλών μεταξύ Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης και οικείου δήμου	Άρθρο 14 του ν. 4483/2017
Άρθρο 274 Εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης προς παρόχους ηλεκτρικής ενέργειας	
Άρθρο 275 Καταβολή και συμψηφισμός οφειλών Δημοτικών Επιχειρήσεων Υδρευσης και Αποχέτευσης στο ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία από τον οικείο δήμο	
Άρθρο 276 Ειδικές ποινικές διατάξεις	Άρθρο 27 του ν. 1069/1980
Άρθρο 277 Διοικητικές κυρώσεις	
Άρθρο 278 Επιθεώρηση και βλάβες των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης	Άρθρο 28 του ν. 1069/1980
Άρθρο 279 Δήλωση αποχέτευσης ακινήτου	Άρθρο 29 του ν. 1069/1980
Άρθρο 280 Λύση και εκκαθάριση Δημοτικής Επιχείρησης Υδρευσης Αποχέτευσης	Άρθρο 11 του ν. 4483/2017
Άρθρο 281 Επιχειρήσεις με ειδικό σκοπό τη λειτουργία ραδιοφωνικού ή τηλεοπτικού σταθμού	Παρ. 1 έως 4 του άρθρου 19 του ν. 4483/2017
Άρθρο 282 Αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες	Άρθρο 267 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 111 του ν. 3852/2010
Άρθρο 283 Σύσταση εταιρείας για τον θεσμό «Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης»	Παρ. 2 του άρθρου 107 του ν. 3852/2010
Άρθρο 284 Οργάνωση Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας, Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων και της Ένωσης Περιφερειών	Παρ. 9 έως 12 του άρθρου 282 του ν. 3852/2010
Άρθρο 285	Άρθρο 16 του ν. 1518/1985

Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία	
Άρθρο 286 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 287 Τελικές διατάξεις Κεφαλαίων Δ', Ε' και Ζ'	
Άρθρο 288 Τελικές διατάξεις Κεφαλαίου Θ'	
Άρθρο 289 Μεταβατικές διατάξεις Μέρους Β'	
Άρθρο 290 Μεταβατικές διατάξεις Κεφαλαίου Στ'	
Άρθρο 291 Μεταβατικές διατάξεις Κεφαλαίου Ζ'	
Άρθρο 292 Σκοπός	
Άρθρο 293 Αντικείμενο	
Άρθρο 294 Αναστολή άσκησης δημόσιου λειτουργήματος ή δημόσιων υπαλληλικών καθηκόντων δημάρχων, περιφερειαρχών, αναπληρωτών περιφερειαρχών, αντιδημάρχων, αντιπεριφερειαρχών – Αναστολή επαγγελματικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας περιφερειαρχών - Ειδική άδεια άνευ αποδοχών	παρ. 1, 2, 3 και 6 του άρθρου 93, άρθρο 93Α, παρ. 1,6,7 και 8 του άρθρου 182 και άρθρο 159Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 295 Αιρετά πρόσωπα τα οποία λαμβάνουν αντιμισθία	Άρθρα 92 και 181 του ν. 3852/2010
Άρθρο 296 Πρόσωπα τα οποία λαμβάνουν έξοδα παράστασης	Άρθρα 230, 242, 248 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 297 Ειδική άδεια προσώπων τα οποία λαμβάνουν έξοδα παράστασης	Άρθρα 93 και 182 παρ. ν. 3852/2010
Άρθρο 298 Ειδική άδεια επικεφαλής παρατάξεων, αιρετών μελών συλλογικών οργάνων δήμων, περιφερειών και οργάνων διοίκησης των νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρα 93 και 182 ν. 3852/2010

Άρθρο 299 Αποζημίωση μελών δημοτικού και περιφερειακού συμβουλίου, δημοτικών και περιφερειακών επιτροπών, διοικητικών συμβουλίων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, κοινωφελών επιχειρήσεων δήμων και περιφερειών, Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης και συνδέσμων	Άρθρο 49 του ν. 5003/2022, παρ. 9 του άρθρου 92 και παρ. 4 του άρθρου 184 του ν. 3852/2010
Άρθρο 300 Δαπάνες μετακίνησης	
Άρθρο 301 Γενικές ρυθμίσεις	
Άρθρο 302 Γραμματείς δήμων, περιφερειών και συνδέσμων	Άρθρο 161 του ν. 3584/2007 και άρθρο 242 και παρ. 7 του άρθρου 243 του ν. 3852/2010
Άρθρο 303 Συνεργάτες δημάρχων και περιφερειαρχών-	Άρθρα 242 και 243 του ν. 3852/2010 και άρθρο 163 του ν. 3584/2007
Άρθρο 304 Συνεργάτες προέδρων νομικών προσώπων τοπικής αυτοδιοίκησης	Άρθρο 31 του ν. 3274/2004 και άρθρο 163 του ν. 3584/2007
Άρθρο 305 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 306 Τελικές διατάξεις	
Άρθρο 307 Μεταβατικές διατάξεις	
ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ	
Άρθρο 308 Σκοπός	
Άρθρο 309 Αντικείμενο	
Άρθρο 310 Ορισμοί	
Άρθρο 311 Γενικές αρχές άσκησης αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	
Άρθρο 312 Προγραμματισμός δράσεων δήμων και περιφερειών	Άρθρο 203, 204, 205, 206 και 207 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και παρ.1 και 1Α του άρθρου 266 και παρ. 1 και 2 του άρθρου 268 του ν. 3852/2010
Άρθρο 313 Καταγραφή αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	
Άρθρο 314	

Θέσπιση, μεταβίβαση και τροποποίηση αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	
Άρθρο 315 Κατηγορίες αρμοδιοτήτων δήμων και περιφερειών	
Άρθρο 316 Αρμοδιότητες που συνιστούν αποστολή του κράτους	Παρ. 3 του άρθρου 214 του ν. 3852/2010
Άρθρο 317 Αρμοδιότητες που απορρέουν από το τεκμήριο καθημερινότητας	
Άρθρο 318 Δημοτικές κανονιστικές πράξεις τοπικού ενδιαφέροντος	Άρθρο 79 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 319 Δημοτικές κανονιστικές πράξεις κατ' εξουσιοδότηση άλλων νομοθετημάτων και σχέδια δράσης δήμων	
Άρθρο 320 Περιφερειακές κανονιστικές πράξεις κατ' εξουσιοδότηση άλλων νομοθετημάτων	
Άρθρο 321 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 322 Σκοπός	
Άρθρο 323 Αντικείμενο	
Άρθρο 324 Επιλογές οργάνωσης άσκησης αρμοδιότητας	
Άρθρο 325 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας δήμου	
Άρθρο 326 Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας περιφέρειας	
Άρθρο 327 Σύσταση ειδικής υπηρεσίας	
Άρθρο 328 Σύσταση κοινής υπηρεσίας δήμων και περιφερειών	Άρθρο 99 του ν. 4674/2020
Άρθρο 329 Σύσταση κοινής θέσης θεματικού διευθυντή	
Άρθρο 330	

Σύμβαση έργου με υπάλληλο άλλου δήμου ή περιφέρειας	
Άρθρο 331 Συμβάσεις διαδημοτικής ή διαπεριφερειακής ή διαβαθμιδικής συνεργασίας	Άρθρο 99 του ν. 3852/2010
Άρθρο 332 Προγραμματικές συμβάσεις	
Άρθρο 333 Συμβάσεις δήμων και περιφερειών με φορείς της κοινωνίας των πολιτών	
Άρθρο 334 Ανάθεση άσκησης αρμοδιότητας σε άλλο φορέα	
Άρθρο 335 Αδικαιολόγητη αποχή από την άσκηση αρμοδιότητας	Παρ. 5 του άρθρου 76 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 336 Γνώμη δήμων και περιφερειών για ειδικά θέματα	άρθρο 77 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρα 188 και 189 του ν. 3852/2010
Άρθρο 337 Προθεσμία για έκδοση απόφασης ή παροχή γνωμοδότησης από άλλες αρχές	
Άρθρο 338 Θέματα προσωπικού και περιουσίας σε περίπτωση μεταφοράς κρατικών υπηρεσιών σε δήμους και περιφέρειες	
Άρθρο 339 Υποστηρικτική υπηρεσία ορεινών και νησιωτικών δήμων	
Άρθρο 340 Υποστήριξη ορεινών και νησιωτικών δήμων από την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία	
Άρθρο 341 Μεταφορά μαθητών σε νησιωτικούς δήμους	
Άρθρο 342 Διεθνείς συνεργασίες	
Άρθρο 343 Αδελφοποιήσεις πόλεων και περιφερειών	
Άρθρο 344 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 345	

Σκοπός	
Άρθρο 346 Αντικείμενο	
Άρθρο 347 Δημοτική συγκοινωνία	Άρθρο 83 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 348 Κοινωνικά παντοπωλεία	Άρθρο 2 του ν. 4071/2012
Άρθρο 349 Βεβαίωση μόνιμης κατοικίας	Άρθρο 279 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 350 Αρμόδια όργανα επιβολής κυρώσεων σε καταστήματα και επιχειρήσεις αρμοδιότητας δήμου	
Άρθρο 351 Ορισμός καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος και κέντρων διασκέδασης	Άρθρο 80 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 352 Προέγκριση ίδρυσης κέντρου διασκέδασης	
Άρθρο 353 Άδεια ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης	
Άρθρο 354 Απαγορεύσεις χορήγησης άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης	
Άρθρο 355 Αντικατάσταση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας κέντρου διασκέδασης	
Άρθρο 356 Αρμοδιότητες δημοτικής αστυνομίας	
Άρθρο 357 Άσκηση αρμοδιοτήτων δημοτικής αστυνομίας	
Άρθρο 358 Τρόπος άσκησης αρμοδιοτήτων δημοτικής αστυνομίας	
Άρθρο 359 Συμβάσεις υποστήριξης αρμοδιοτήτων	Άρθρο 99 του ν. 3852/2010
Άρθρο 360 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 361 Τελικές διατάξεις	
ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	
Άρθρο 362 Σκοπός	

Άρθρο 363 Αντικείμενο	
Άρθρο 364 Έννοια και περιεχόμενο προϋπολογισμού	Άρθρα 1 και 2 β.δ. 17.5/15.6.1959 (Α' 114), άρθρο 87 π.δ. 30/1996 (Α' 21) και άρθρα 155 και 156 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 365 Έσοδα	Άρθρο 82 του π.δ. 30/1996 και άρθρο 157 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 366 Έξοδα	Παρ. 1 και 2 του άρθρου 158 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και παρ. 10 του άρθρου 78 του ν. 4172/2013 (Α' 167)
Άρθρο 367 Γενικό και ειδικά αποθεματικά	Άρθρο 87 του π.δ. 30/1996, άρθρο 161 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 368 Κατάρτιση και ψήφιση προϋπολογισμού	Άρθρο 87 του π.δ. 30/1996, άρθρα 159 και 208 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρα 77 και 78 του ν. 4172/2013 και άρθρα 189 έως 192 ν. 4555/2018
Άρθρο 369 Εναλλακτικές προτάσεις επί του προϋπολογισμού	Άρθρο 77 και 78 του ν. 4172/2013
Άρθρο 370 Έλεγχος προϋπολογισμού	Άρθρο 162 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 266 του ν. 3852/2010 και άρθρα 77 και 78 του ν. 4172/2013
Άρθρο 371 Ανάρτηση στο διαδίκτυο και δημοσίευση προϋπολογισμού	Άρθρο 87 του π.δ. 30/1996, άρθρο 159 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 268 του ν. 3852/2010 (Α' 87)
Άρθρο 372 Ανάρτηση στο διαδίκτυο της εκτέλεσης προϋπολογισμού	Περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 3852/2010
Άρθρο 373 Αναμόρφωση προϋπολογισμού	Παρ. 9 του άρθρου 8 του β.δ. 17.5/15.6.1959 και άρθρο 266 του ν. 3852/2010
Άρθρο 374 Διάρκεια ισχύος προϋπολογισμού	Άρθρο 87 του π.δ. 30/1996, άρθρο 160 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και παρ. 10 του άρθρου 78 του ν. 4172/2013
Άρθρο 375 Διακανονισμός οφειλών για ισοσκέλιση προϋπολογισμού	Παρ. 3 του άρθρου 15 ν. 4915/2022 (Α' 63)
Άρθρο 376 Ισοσκέλιση ανταποδοτικών υπηρεσιών	Παρ. 4 του άρθρου 43 του ν. 4325/2015 (Α' 47)
Άρθρο 377 Ισοσκέλιση ανταποδοτικών υπηρεσιών μικρών δήμων	Άρθρο 47 του ν. 4483/2017 (Α' 107)
Άρθρο 378 Προϋπολογισμός δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών	Άρθρο 46 του ν. 4483/2017

Άρθρο 379 Τήρηση λογιστικού πλαισίου της Γενικής Κυβέρνησης από δήμους και περιφέρειες	
Άρθρο 380 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 381 Σκοπός	
Άρθρο 382 Αντικείμενο	
Άρθρο 383 Προσδιορισμός εσόδων δήμων	
Άρθρο 384 Προσδιορισμός εσόδων περιφερειών	
Άρθρο 385 Επιβολή τελών και εισφορών	
Άρθρο 386 Εναλλακτικές προτάσεις τελών και εισφορών	Άρθρο 1 του ν. 25/1975 (Α' 74)
Άρθρο 387 Διοικητικές – χρηματικές κυρώσεις	Άρθρο 73 του β.δ. 24.9/20.10.1958 (Α '171)
Άρθρο 388 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής ενιαίου τέλους καθαριότητας - φωτισμού	ν. 25/1975
Άρθρο 389 Συντελεστές ενιαίου τέλους καθαριότητας - φωτισμού	ν. 25/1975
Άρθρο 390 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης ενιαίου τέλους καθαριότητας - φωτισμού	ν. 25/1975
Άρθρο 391 Κυρώσεις	
Άρθρο 392 Βάση επιβολής Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	ν. 2130/1993 (Α' 62) και ν. 1080/1980
Άρθρο 393 Συντελεστής Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	
Άρθρο 394 Υπόχρεοι καταβολής Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	
Άρθρο 395 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης Τέλους Τοπικής Ανάπτυξης	
Άρθρο 396 Κυρώσεις	
Άρθρο 397	Άρθρο 13 του β.δ. 24.9/20.10.1958, άρθρο 3 του ν. 1080/1980

Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους χρήσης κοινόχρηστων χώρων	
Άρθρο 398 Συντελεστής τέλους χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Άρθρο 13 του β.δ. 24.9/20.10.1958, άρθρο 3 του ν. 1080/1980
Άρθρο 399 Διαδικασία είσπραξης τέλους χρήσης κοινόχρηστων χώρων	
Άρθρο 400 Κυρώσεις αυθαίρετης χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Άρθρο 13 του β.δ. 24.9/20.10.1958, άρθρο 2 του π.δ. 180/1979 (Α' 46)
Άρθρο 401 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους διαμονής παρεπιδημούντων	Παρ. 1 και 2 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024 (Α' 161)
Άρθρο 402 Συντελεστής τέλους διαμονής παρεπιδημούντων	Παρ. 3 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 403 Διαδικασία είσπραξης τέλους διαμονής παρεπιδημούντων	Παρ. 2 και πρώτο εδάφιο παρ. 10 του άρθρου 30 και άρθρο 42 του ν. 5143/2024
Άρθρο 404 Κυρώσεις	Παρ. 9 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 405 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους επί των ακαθάριστων εσόδων	Παρ. 4 έως 7 του άρθρου 30 και άρθρο 42 του ν. 5143/2024
Άρθρο 406 Συντελεστής τέλους επί των ακαθάριστων εσόδων	Παρ. 4 έως 7 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 407 Διαδικασία είσπραξης τέλους επί των ακαθάριστων εσόδων	Παρ. 4 έως 7 και πρώτο εδάφιο παρ. 10 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 408 Κυρώσεις	Παρ. 9 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 409 Βάση επιβολής, συντελεστής και υπόχρεοι καταβολής τέλους χρήσης ιαματικών πηγών	Παρ. 8 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 410 Διαδικασία είσπραξης τέλους χρήσης ιαματικών πηγών	Παρ. 8 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 411 Κυρώσεις	Παρ. 9 του άρθρου 30 του ν. 5143/2024
Άρθρο 412 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων	Άρθρο 12 του β.δ. 24.9/20.10.1958

Άρθρο 413 Συντελεστής τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων	Άρθρο 12 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 414 Διαδικασία είσπραξης τέλους εμπορίας πόσιμων υδάτων	Άρθρο 12 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 415 Κυρώσεις	Παρ. 4 έως 8 του άρθρου 12 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 416 Βάση επιβολής και υπόχρεοι καταβολής τέλους διαφήμισης	Άρθρα 15 έως 18 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 417 Συντελεστής τέλους διαφήμισης	Άρθρο 15 και 16 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 418 Διαδικασία είσπραξης τέλους διαφήμισης	Άρθρο 16 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 419 Επιβολή τέλους ύδατος	Παρ. 2 του άρθρου 19 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 420 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης τέλους ύδατος	
Άρθρο 421 Επιβολή λιμενικών τελών	
Άρθρο 422 Διαδικασία βεβαίωσης και είσπραξης λιμενικών τελών	
Άρθρο 423 Τέλος λειτουργίας νεκροταφείων	Άρθρο 4 του α.ν. 582/1968 (Α' 225)
Άρθρο 424 Τέλος χρήσης σφαγείων	Άρθρο 3 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 425 Τέλη ελεγχόμενης στάθμευσης	Άρθρο 59 του ν. 1416/1984
Άρθρο 426 Τέλος οικοδομικών αδειών	Άρθρο 23 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 427 Τέλος βοσκής	Άρθρο 6 του β.δ. 24.9/20.10.1958, άρθρα 3 έως 5 του ν. δ. 318/1969 (Α. 212)
Άρθρο 428 Ανταποδοτικό τέλος απαλλοτρίωσης	Παρ. 5 του άρθρου 18 του ν. 3870/2010 (Α' 138)
Άρθρο 429 Τέλος χρήσης κτημάτων, έργων ή υπηρεσιών	Παρ. 1 και 5 του άρθρου 19 του β.δ. 24.9/20.10.1958
Άρθρο 430 Δυνητικά τέλη	Παρ. 13 (14) του άρθρου 25 του ν. 1828/1989
Άρθρο 431 Απαλλαγές από δημοτικά και περιφερειακά τέλη και εισφορές	Άρθρο 82 του β.δ. 24.9/20.10.1958, παρ. 2 του άρθρου 46 του ν. 4301/2014, άρθρο 135 του ν. 4483/2017

Άρθρο 432 Απαλλαγές λόγω εξαιρετικών συνθηκών	Άρθρο 82 του β.δ. 24.9/20.10.1958, άρθρο 60 του ν. 1416/1984 και άρθρο 20 του ν. 4566/2018
Άρθρο 433 Συμβιβαστική επίλυση αμφισβητήσεων σε δήμους και περιφέρειες	Άρθρο 72 του β.δ. 24.9/20.10.1958, άρθρο 32 του ν. 1080/1980, παρ. 8 του άρθρου 7 του ν. 2307/1995 (Α' 113), άρθρο 18 του ν. 4456/2017
Άρθρο 434 Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι δήμων	Άρθρο 259 του ν. 3852/2010
Άρθρο 435 Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι περιφερειών	Άρθρο 260 του ν. 3852/2010
Άρθρο 436 Προκαταβολές Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων	Παρ. 3 του άρθρου 264 του ν. 3852/2010
Άρθρο 437 Συμψηφισμός Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων δήμων και περιφερειών με οφειλές τους στο ελληνικό Δημόσιο και τα ασφαλιστικά ταμεία	Άρθρο 79 του ν. 4316/2014 (Α' 270)
Άρθρο 438 Επιχορήγηση δήμων για περιβαλλοντικές παρεμβάσεις	
Άρθρο 439 Σκοποί και προϋποθέσεις δανεισμού	Άρθρο 96 του π.δ.30/1996 (Α' 21), άρθρα 176 και 177 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρα 264 και 265 του ν. 3852/2010, άρθρα 81 του ν. 4316/2014, άρθρο 43 του ν. 4325/2015, άρθρο 208 του ν. 4555/2018
Άρθρο 440 Διαδικασία συνομολόγησης δανείου	Άρθρο 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 96 του π.δ. 30/1996
Άρθρο 441 Ασφάλεια και εξυπηρέτηση δανείου	Παρ. 5 του άρθρου 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, παρ. 7 του άρθρου 265 του ν. 3852/2010
Άρθρο 442 Δάνεια με εγγύηση του ελληνικού Δημοσίου	Παρ. 5 του άρθρου 265 του ν. 3852/2010
Άρθρο 443 Ομολογιακά δάνεια	Παρ. 8 του άρθρου 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 444 Λοιπά τραπεζικά προϊόντα	Παρ. 7 του άρθρου 176 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 445 Δαπάνες για τη συνομολόγηση δανείων	Άρθρο 177 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 265 του ν. 3852/2010
Άρθρο 446 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Άρθρο 25 του ν. 4479/2017
Άρθρο 447	

Τελικές διατάξεις	
Άρθρο 448 Μεταβατικές διατάξεις	
Άρθρο 449 Σκοπός	
Άρθρο 450 Αντικείμενο	
Άρθρο 451 Γενικές διατάξεις Κεφαλαίου Β΄	
Άρθρο 452 Βεβαίωση εσόδων	Άρθρο 3 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 453 Τίτλοι βεβαίωσης	Παρ. 1 του άρθρου 4 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 454 Χρηματικοί κατάλογοι	Παρ. 2 και 5 του άρθρου 4 του β.δ. 17.5/15.6.1959, παρ. 1 και 2 άρθρου 55 του π.δ. 16/1989
Άρθρο 455 Σύνταξη χρηματικών καταλόγων	
Άρθρο 456 Πράξη βεβαίωσης οφειλής	
Άρθρο 457 Ατομική ειδοποίηση υπερημερίας	
Άρθρο 458 Οίκοθεν βεβαίωση εσόδων	Άρθρα 5 και 53 β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 459 Βεβαίωση δαπάνης κατασκευής και επισκευής πεζοδρομίων σε βάρος υπόχρεων ιδιοκτητών	
Άρθρο 460 Έννοια πιστώσεων	Παρ. 1 του άρθρου 6 του β.δ.17.5/15.6.1959, παρ.6 και 7 του άρθρου 158 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 461 Ειδικότητα πιστώσεων	Άρθρο 7 του β.δ. 17.5/15.6.1959, παρ. 1 του άρθρου 12 του π.δ. 171/1987, άρθρου 68 του ν. 4257/2014 (Α΄ 93), άρθρου 26 του ν. 4585/2018
Άρθρο 462 Μεταφορά πιστώσεων	Παρ. 4 του άρθρου 9 του ν. 4674/2020
Άρθρο 463 Ανάληψη υποχρεώσεων δήμων και περιφερειών	Παρ. 1 του άρθρου 203 του ν. 4555/2018, περ. ε) παρ. 1 άρθρο 58 ν. 3852/2010
Άρθρο 464 Ειδικές κατηγορίες δαπανών	
Άρθρο 465 Συμβάσεις	

Άρθρο 466 Λοιπές ρυθμίσεις	
Άρθρο 467 Έννοια, έλεγχος και εκκαθάριση δαπανών	Παρ. 1 του άρθρου 20 και παρ. 1 του άρθρου 22 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 468 Αρμόδια υπηρεσία εκκαθάρισης δαπανών	Παρ. 1 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018, παρ. 2 του άρθρου 20, παρ. 1 του άρθρου 21 και περ. ι) του άρθρου 83 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 469 Δικαιολογητικά	Παρ. 1 του άρθρου 21 και άρθρο 22 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 470 Απώλεια ή καταστροφή δικαιολογητικών	Παρ. 4 του άρθρου 21 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 471 Πράξη εκκαθάρισης	Παρ. 1 και 2 του άρθρου 22 του β.δ. 17.5/15.6.1959, και παρ. 1 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018
Άρθρο 472 Έκδοση χρηματικών ενταλμάτων	Παρ. 1 του άρθρου 23 του β.δ. 17.5/15.6.1959, άρθρο 204 του ν. 4555/2018.
Άρθρο 473 Τύπος και περιεχόμενο χρηματικών ενταλμάτων	Άρθρο 24 και παρ. 5 του άρθρου 31 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 474 Δικαιολογητικά χρηματικών ενταλμάτων	Άρθρο 25 και παρ. 1 του άρθρου 28 του β.δ. 17.5/15.6.1959, παρ. 1 του άρθρου 12 του ν. 4018/2011
Άρθρο 475 Καταχώρηση χρηματικών ενταλμάτων	29 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 476 Φύλλαξη χρηματικών ενταλμάτων	
Άρθρο 477 Ακύρωση χρηματικών ενταλμάτων	Άρθρα 30 και 31 του β.δ. 17.5/15.6.1959 και παρ. 3 του άρθρου 204 του ν. 4555/2018
Άρθρο 478 Απώλεια χρηματικών ενταλμάτων	Άρθρα 74 και 75 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 479 Εξόφληση χρηματικών ενταλμάτων	Άρθρο του 60 β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 480 Συμψηφιστικά χρηματικά εντάλματα	
Άρθρο 481 Ευθύνες οργάνων	
Άρθρο 482 Έννοια και προϋποθέσεις έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής	Παρ. 1 του άρθρου 32 και άρθρο 33 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 483 Προθεσμία απόδοσης λογαριασμού	Παρ. 1 του άρθρου 32 του β.δ. 17.5/15.6.1959

Άρθρο 484 Υποχρεώσεις υπολόγων	Άρθρα 32, 34 και 37 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 485 Απόδοση λογαριασμού	Άρθρο 32 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 486 Έλεγχος χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής από το Ελεγκτικό Συνέδριο	Άρθρο 32 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 487 Πάγια προκαταβολή	Άρθρο 35 του β.δ. 17.5/15.6.1959, παρ. 1 του άρθρου 173 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 488 Διεξαγωγή ταμειακής υπηρεσίας	Άρθρο 45 του β.δ. 17.5/15.6.1959, άρθρο 166 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρα 266 και 268 του ν. 3852/2010 και άρθρο 35 του ν. 4257/2014
Άρθρο 489 Οργάνωση ταμειακής υπηρεσίας	Άρθρα 50, 51 και παρ. 3 του άρθρου 49 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 490 Καθήκοντα ταμία	Άρθρα 48 και 77 και παρ. 2 του άρθρου 52 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 491 Καθήκοντα υπηρετούντων στο Τμήμα Εσόδων της ταμειακής υπηρεσίας	Άρθρα 50, 52, 58 και 59 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 492 Καθήκοντα υπηρετούντων στο Τμήμα Εξόδων της ταμειακής υπηρεσίας	Περ. β της παρ. 1 του άρθρου 50 , παρ. 2 του άρθρου 60 και παρ. 1, 2 και 4 του άρθρου 51 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 493 Καθήκοντα υπηρετούντων στο Τμήμα Ταμειακών Διαχειριστών	Άρθρα 53, 54 και 58 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 494 Ημερήσια τακτοποίηση της διαχείρισης	Άρθρα 58 και 59 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 495 Είσπραξη εσόδων	Άρθρο 48 του β.δ. 17.5/15.6.1959, παρ. 1 και 5 του άρθρου 167 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων,
Άρθρο 496 Αποδεικτικά εισπραξης	Άρθρα 55 και 56 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 497 Είσπραξη εσόδων εντός του ταμείου	Άρθρα 58 και 59 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 498 Ακύρωση διπλοτύπου εισπραξης	Παρ. 2 του άρθρου 55 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 499 Έσοδα εισπραττόμενα οίκοθεν εκτός του ταμείου	Παρ. 18 του άρθρου 7 του ν. 2307/1995
Άρθρο 500 Είσπραξη εσόδων μέσω λογαριασμών ύδρευσης-αποχέτευσης	Παρ. 2 του άρθρου 167 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 501	

Είσπραξη εσόδων μέσω φορέων είσπραξης	
Άρθρο 502 Είσπραξη βάσει γραμματίων	
Άρθρο 503 Απώλεια αποδεικτικών είσπραξης	Άρθρο 71 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 504 Πληρωμή δαπανών	Παρ. 1 έως 3 του άρθρου 60 του β.δ. 17.5/15.6.1959
Άρθρο 505 Δικαιολογητικά νομιμοποίησης δικαιούχων	
Άρθρο 506 Είσπραξη και απόδοση κρατήσεων	
Άρθρο 507 Δημοσιονομικός έλεγχος	Άρθρο 168 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, παρ. 4 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010
Άρθρο 508 Έντοκη κατάθεση εσόδων των δήμων και περιφερειών	Άρθρο 92 του π.δ. 30/1996, άρθρο 171 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων,
Άρθρο 509 Απαλλαγή από επιβαρύνσεις εκπρόθεσμης καταβολής	Περ. α) του άρθρου 70 β.δ. 17.5/15.6.1959, περ. στ' του άρθρου 6 του β.δ. 542/1961, παρ. 3 του άρθρου 174 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 74Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 510 Προθεσμίες βεβαίωσης και είσπραξης εσόδων	
Άρθρο 511 Διαγραφή παραγεγραμμένων απαιτήσεων	
Άρθρο 512 Διαγραφή βεβαιωμένων οφειλών	Παρ. 1 και 2 του άρθρου 174 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, περ. δ) της παρ. 2 του άρθρου 74Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 513 Διευκολύνσεις οφειλετών	Άρθρο 170 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 514 Εξωδικαστικός μηχανισμός για οφειλές προς δήμους και περιφέρειες	Άρθρο 26 ν. 5143/2024
Άρθρο 515 Ετήσιος οικονομικός απολογισμός - Χρηματοοικονομικές αναφορές	Άρθρο 43 του β.δ. 17.5/15.6.1959, άρθρο 88 του π.δ. 30/1996 και άρθρα 163 και 164 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 516 Κατάσταση προϋπολογισμού/απολογισμού	
Άρθρο 517 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις	
Άρθρο 518 Έλεγχος, έγκριση και δημοσίευση χρηματοοικονομικών αναφορών	Παρ.1 του άρθρου 43 του β.δ. 17.5/15.6.1959, άρθρο 63 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

Άρθρο 519 Τρόπος τήρηση βιβλίων και έκδοσης στοιχείων	
Άρθρο 520 Λογιστικά αρχεία και μητρώα	
Άρθρο 521 Διαχειριστικά βιβλία	
Άρθρο 522 Βιβλία ταμείου	
Άρθρο 523 Ειδικά βιβλία λειτουργίας δημοτικών υπηρεσιών	
Άρθρο 524 Ενημέρωση και διαφύλαξη λογιστικών αρχείων	
Άρθρο 525 Επιχορηγήσεις και βοηθήματα δήμων	Άρθρο 202 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 526 Κάλυψη δαπανών ταφής θανόντων και ανακομιδής οστών οικονομικά αδύναμων προσώπων	Άρθρο 78 του ν. 4483/2017
Άρθρο 527 Βραβεία και χορηγίες δήμων και περιφερειών	Παρ. 14 του τομέα Η του άρθρου 186 του ν. 3852/2010
Άρθρο 528 Επιχορηγήσεις κρατικών υπηρεσιών και δομών από δήμους, περιφέρειες και νομικά τους πρόσωπα	Παρ.5 του άρθρου 54 του ν. 4662/2020, άρθρο 16 του ν. 4937/2022
Άρθρο 529 Παροχή κινήτρων σε εργαζομένους από δήμους, περιφέρειες και νομικά τους πρόσωπα	Άρθρο 32 του ν. 4483/2017, άρθρο 64 ν. 5129/2024
Άρθρο 530 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 531 Σκοπός	
Άρθρο 532 Αντικείμενο	
Άρθρο 533 Κόμβος Οικονομικής Πληροφόρησης Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 41 του ν. 4483/2017
Άρθρο 534 Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 4 του ν. 4111/2013, άρθρο 197 του ν. 4555/2018

Άρθρο 535 Παρακολούθηση εκτέλεσης προϋπολογισμών από το Παρατηρητήριο	Άρθρο 4Α του ν. 4111/2013, άρθρο 198 του ν. 4555/2018
Άρθρο 536 Διαχείριση προβλημάτων υπερχρέωσης και οικονομικής βιωσιμότητας	Άρθρο 4Α του ν. 4111/2013, άρθρο 198 του ν. 4555/2018
Άρθρο 537 Λογαριασμός Οικονομικής Ενίσχυσης Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 4Β του ν. 4111/2013, άρθρο 199 του ν. 4555/2018
Άρθρο 538 Προγραμματική Συμφωνία Οικονομικής Υποστήριξης	Άρθρο 4Γ του ν. 4111/2013, άρθρο 200 του ν. 4555/2018
Άρθρο 539 Μηχανισμός αποτροπής συσσώρευσης ληξιπρόθεσμων οφειλών προς τρίτους από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 107 του ν. 4714/2020
Άρθρο 540 Κόμβος Παρακολούθησης Επιδόσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 33 του ν. 5056/2023
Άρθρο 541 Βραβεία επιδόσεων	Παρ. 6 του άρθρου 33 του ν. 5056/2023
Άρθρο 542 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 543 Σκοπός	
Άρθρο 544 Αντικείμενο	
Άρθρο 545 Γενικές υποχρεώσεις – Προστασία περιουσίας	Άρθρο 97 του π.δ. 30/1996, άρθρο 178 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 546 Πρόγραμμα διαχείρισης και αξιοποίησης της περιουσίας δήμων και περιφερειών	Άρθρο 10 του ν. 4623/2019
Άρθρο 547 Δωρεά ακινήτων	Άρθρο 10 του π.δ. 242/1996, άρθρο 184 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων,
Άρθρο 548 Δωρεάν παραχώρηση χρήσης ακινήτων	παρ. 1,2 και 2Α του άρθρου 185 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, παρ. 1,2 και 4 του άρθρου 12 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 549 Εκποίηση ακινήτων	Άρθρο 13 του π.δ. 242/1996, άρθρο 186 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 550 Αξιοποίηση ακινήτων με σύμβαση κοινωνικής αντιπαροχής	
Άρθρο 551 Ανταλλαγή ακινήτων	Άρθρα 13 και 14 του π.δ. 242/1996, άρθρο 190 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

Άρθρο 552 Αγορά ακινήτων	Άρθρο 23 του π.δ. 242/1996 και άρθρο 91 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 553 Εκμίσθωση ακινήτων	Άρθρο 1 του π.δ. 242/1996, παρ. 1 έως 5 του άρθρου 192 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 554 Μίσθωση ακινήτων	Άρθρο 16 του π.δ. 242/1996, άρθρο 194 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 555 Δικαίωμα εκμετάλλευσης κυλικείων εντός κτιρίων που στεγάζονται υπηρεσίες των δήμων και περιφερειών	
Άρθρο 556 Εκποίηση κινητών πραγμάτων	Άρθρο 15 του π.δ. 242/1996, παρ. 1 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 64 του ν. 4257/2014 και άρθρο 134 του ν. 4483/2017.
Άρθρο 557 Δωρεά κινητών πραγμάτων	Άρθρο 11 του π.δ. 242/1996, πρώτο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 558 Δωρεάν παραχώρηση χρήσης κινητών πραγμάτων	Παρ. 5 του άρθρου 12 του π.δ. 242/1996, δεύτερο εδάφιο της παρ. 4 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 559 Εκμίσθωση κινητών πραγμάτων	Άρθρο 9 του π.δ. 242/1996, παρ. 2 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 560 Καταστροφή κινητών πραγμάτων	Παρ. 6 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 561 Οχήματα	Περ. ζ' της παρ. 2 του άρθρου 74Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 562 Χρηματοδοτική μίσθωση	Άρθρο 193 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 563 Επιτροπές αξιολόγησης περιουσιακών στοιχείων	Παρ. 4 του άρθρου 13 του π.δ. 242/1996, παρ. 5 και 6 του άρθρου 186 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 564 Μεταγραφή συμβάσεων	Άρθρο 196 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 565 Συγκυριότητα	Άρθρο 198 και παρ. 5 του άρθρου 199 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 566 Παραχώρηση περιουσιακών στοιχείων σε δήμους και περιφέρειες	Άρθρο 200 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρο 68 του ν. 4839/2021
Άρθρο 567 Ακίνητη περιουσία σε περίπτωση προσάρτησης δημοτικής κοινότητας σε δήμο	Άρθρα 179 και 181 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 568	Άρθρα 182 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

Διάθεση βοσκοτόπων	
Άρθρο 569 Διάθεση αποκαλυπτόμενων καλλιεργητικών εκτάσεων	Άρθρα 189 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 570 Εκμίσθωση καλλιεργήσιμης γης	Άρθρα 195 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 571 Εκμετάλλευση δημοτικών δασών	Άρθρο 197 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 572 Εκμετάλλευση δημοτικών λατομείων	Άρθρο 192 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 573 Στεγαστική αποκατάσταση δημοτών	Άρθρα 187 και 188 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 574 Δωρεάν παραχώρηση κυριότητας δημοτικών ακινήτων	Παρ 3 και 4 του άρθρου 185 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 575 Δωρεάν παραχώρηση χρήσης δημοτικών ακινήτων	περ.18 του άρθρου 94 Β του ν. 3852/2010
Άρθρο 576 Παραχώρηση χρήσης κοινόχρηστων χώρων	Άρθρο 13 του β.δ. 24/9-20.10.1958
Άρθρο 577 Σχολική περιουσία	Περ. στ' του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και περ. 24 της παρ. 2 του άρθρου 1 του π.δ. 161/2000
Άρθρο 578 Αξιοποίηση σχολικών χώρων, υποδομών και λοιπών εγκαταστάσεων	Άρθρο 41 του ν. 1566/1985, περ. 17 του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 579 Εκμετάλλευση κυλικείων δημόσιων σχολείων	
Άρθρο 580 Ίδρυση και λειτουργία νεκροταφείων	
Άρθρο 581 Δικαίωμα εκμετάλλευσης περιπτέρου	Περ. 3, ένατο εδάφιο της παρ. 5 και πρώτο εδάφιο της παρ. 6 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012
Άρθρο 582 Παραχώρηση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου με δημόσια κλήρωση	Περ. 4 και τέταρτο εδάφιο παρ. 7 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012
Άρθρο 583 Παραχώρηση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου με δημοπρασία	Περ. 5 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012
Άρθρο 584 Διαδοχή – Εκμίσθωση δικαιώματος εκμετάλλευσης περιπτέρου	Περ. 6 και 7 της υποπαρ. ΣΤ2 της παρ. ΣΤ του ν. 4093/2012
Άρθρο 585 Μετατόπιση περιπτέρου	Άρθρο 20 του ν. δ. 1044/1971 (Α' 245)

Άρθρο 586 Όργανα δημοπρασιών	Άρθρο 1 του π.δ. 270/1981, άρθρο 2 και παρ.1 του άρθρου 4 του π.δ. 242/1996, περ. στ) της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 3852/2010
Άρθρο 587 Τόπος διεξαγωγής δημοπρασιών	Άρθρο 2 του π.δ. 270/1981, άρθρο 3 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 588 Όροι διακήρυξης πλειοδοτικής δημοπρασίας	Άρθρο 3 του π.δ. 270/1981, παρ.3 του άρθρου 4, παρ. 1 και 2 του άρθρου 7 και παρ. 3 του άρθρου 9 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 589 Δημοσίευση διακήρυξης πλειοδοτικής δημοπρασίας	Άρθρο 4 του π.δ. 270/1981 , παρ. 2 του άρθρου 4 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 590 Διενέργεια πλειοδοτικής δημοπρασίας	Παρ. 1 και 2 και 5 και 8 του άρθρου 5 του π.δ. 270/1981, άρθρο 5 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 591 Επανάληψη πλειοδοτικής δημοπρασίας	Παρ. 1 έως 3 και 5 του άρθρου 6 του π.δ. 270/1981, άρθρο 6 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 592 Όροι διακήρυξης μειοδοτικής δημοπρασίας	Παρ. 3 άρθρου 3, παρ. 4 άρθρου 5 του π.δ. 270/81, παρ. 1 και 2 του άρθρου 17 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 593 Δημοσίευση διακήρυξης μειοδοτικής δημοπρασίας	Άρθρα 4 και 6 του π.δ. 270/1981, του παρ. 2 του άρθρου 4 και άρθρο 6 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 594 Διενέργεια μειοδοτικής δημοπρασίας	Περ. β' της παρ. 4Α του άρθρου 5 του π.δ. 270/1981 και παρ. 2 έως 6 του άρθρου 17 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 595 Επανάληψη μειοδοτικής δημοπρασίας	Παρ. 1 έως 3 και 5 του άρθρου 6 του π.δ. 270/1981 και άρθρο 18 του π.δ. 242/1996
Άρθρο 596 Ηλεκτρονικές δημοπρασίες	
Άρθρο 597 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 598 Ολοκλήρωση μεταβίβασης και μεταγραφής σχολικής περιουσίας των δήμων	
Άρθρο 599 Διατήρηση διατάξεων που προβλέπουν παραχώρηση ακινήτου	
Άρθρο 600 Ασφάλιση περιουσιακών στοιχείων	Άρθρο 286 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 601 Λειτουργία δημοτικών κινηματογράφων	
Άρθρο 602 Εφαρμοστέο δίκαιο συμβάσεων	
Άρθρο 603 Άδειες περιπτέρων	

Άρθρο 604 Παράταση συμβάσεων δωρεάν παραχώρησης προς ναυταθλητικά σωματεία	
Άρθρο 605 Σκοπός	
Άρθρο 606 Αντικείμενο	
Άρθρο 607 Πεδίο Εφαρμογής	
Άρθρο 608 Διευθύνουσα Υπηρεσία ή Επιβλέπουσα Υπηρεσία	Άρθρο 3 του π.δ.171/1987 και άρθρο 3 του π.δ.7/2013
Άρθρο 609 Αρμόδια όργανα που αποφασίζουν κατά το στάδιο που προηγείται της σύναψης και κατά την εκτέλεση των συμβάσεων έργων, μελετών, παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών	Άρθρα 72, 74Α, 175Α και 176 του ν. 3852/2010
Άρθρο 610 Τεχνικό Συμβούλιο	Άρθρο 4 του π.δ.7/2013
Άρθρο 611 Απευθείας ανάθεση - Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας	Παρ. 9 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρα 72 και 176 του ν. 3852/2010
Άρθρο 612 Εκτέλεση έργων με αυτεπιστασία	Άρθρο 11 του π.δ.171/1987
Άρθρο 613 Σύσταση επιτροπών παραλαβής έργων	Άρθρο 16 του π.δ.171/1987
Άρθρο 614 Διοικητική και δικαστική επίλυση συμβατικών διαφορών	
Άρθρο 615 Αρμόδια όργανα για τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών	Άρθρα 72, 74Α, 175Α και 176 του ν. 3852/2010
Άρθρο 616 Απευθείας ανάθεση – Συμβάσεις ενεργειών τεχνικής βοήθειας	Παρ. 9 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, άρθρα 72 και 176 του ν. 3852/2010
Άρθρο 617 Σύσταση επιτροπών παραλαβής και παρακολούθησης συμβάσεων προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών	
Άρθρο 618	

Διοικητικές προσφυγές κατά τη διαδικασία εκτέλεσης των συμβάσεων προμηθειών και γενικών υπηρεσιών	
Άρθρο 619 Μελέτες και τεύχη προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών	Περ. ζ) της παρ.4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 620 Διαδικασίες σύναψης, εποπτεία και παρακολούθηση δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και παροχής υπηρεσιών	Παρ. 5 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων και άρθρο 178 του ν. 4635/2019 (Α'167)
Άρθρο 621 Σύνταξη και θεώρηση μελετών από το προσωπικό της τεχνικής υπηρεσίας δήμων και περιφερειών	Παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 622 Σύνταξη και θεώρηση μελετών από το προσωπικό της τεχνικής υπηρεσίας νομικών προσώπων	Περ. α) της παρ.4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 623 Αδυναμία σύνταξης μελέτης	Περ. α) της παρ.4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 624 Όρια θεώρησης μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών, με γνωμοδότηση τεχνικού συμβουλίου	Περ. β), γ), δ) και ε) της παρ.4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 625 Συγκρότηση Τεχνικού Συμβουλίου αποκεντρωμένης διοίκησης	Περ. β, γ), δ) και ε) της παρ. 4 του άρθρου 209 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 626 Αρμόδια όργανα για τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων καλλιτεχνικών έργων	
Άρθρο 627 Επιτροπή κρίσης καλλιτεχνικών έργων	
Άρθρο 628 Απευθείας ανάθεση καλλιτεχνικών έργων	
Άρθρο 629 Διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση	
Άρθρο 630 Ανάδειξη προμηθευτών δήμων, περιφερειών και νομικών προσώπων αυτών	Παρ. 6 του άρθρου 13 του ν. 2503/1997
Άρθρο 631 Συμπράξεις δήμων και περιφερειών με τον ιδιωτικό τομέα	

Άρθρο 632 Έλεγχος ασφάλειας και λειτουργίας έργων	Άρθρο 210 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 633 Παρεκκλίσεις έργων και εγκαταστάσεων από πολεοδομικές διατάξεις	Παρ. 6 του άρθρου 209 Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 634 Διενέργεια τομών ή εκσκαφών στο οδικό δίκτυο των δήμων και των περιφερειών	Άρθρο 30 του ν. 1080/1980
Άρθρο 635 Συμβάσεις παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών δήμων, περιφερειών και νομικών προσώπων αυτών	
Άρθρο 636 Ανάθεση συμβάσεων όμοιων ή ομοειδών δαπανών	Παρ.14 του άρθρου 6 του ν. 4071/2012
Άρθρο 637 Ανάθεση συμβάσεων δημοτικών έργων ανά δημοτική κοινότητα ή οργανωμένους οικισμούς νησιωτικών δήμων	Άρθρο 12 του π.δ. 171/1987
Άρθρο 638 Κατηγοριοποίηση έργων περιφερειών	Άρθρο 186Α ν. 3852/2010
Άρθρο 639 Εκτέλεση έργου και εκπόνηση μελέτης ή παροχής τεχνικής υπηρεσίας από φυσικό ή νομικό πρόσωπο χωρίς επιβάρυνση Δημοσίου	
Άρθρο 640 Τεχνική υποστήριξη νησιωτικών δήμων Περιφερειακής Ενότητας Νήσων της Περιφέρειας Αττικής	Άρθρο 52 του ν. 3979/2011
Άρθρο 641 Απαλλοτρίωση, δουλεία, εξαγορά επιχειρήσεων	Παρ. 1 έως 2 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996, άρθρο 211 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 642 Κήρυξη απαλλοτρίωσης και σύσταση δουλείας	Παρ. 3 και 8 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996 , περ. β) της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 2882/2001 (Α'17), και παρ. 1, 2 και 12 του άρθρου 212 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 643 Προϋποθέσεις κήρυξης απαλλοτρίωσης και σύστασης δουλείας	Παρ.4 έως 7 του άρθρου 102 π.δ. 30/1996 και παρ. 3 έως 8 και 11 του άρθρου 212 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 644 Δημοσίευση απόφασης κήρυξης απαλλοτρίωσης και σύστασης δουλείας	Παρ. 7 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996 και παρ. 9 και 10 του άρθρου 212 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

Άρθρο 645 Λοιπές επεμβάσεις στην ιδιοκτησία	Παρ. 9 του άρθρου 102 του π.δ. 30/1996, άρθρο 213 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 646 Συμβαλλόμενοι φορείς προγραμματικών συμβάσεων	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 647 Προγραμματικές συμβάσεις με αναπτυξιακούς οργανισμούς	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 648 Προγραμματικές συμβάσεις πολιτισμικής ανάπτυξης	
Άρθρο 649 Σύναψη προγραμματικών συμβάσεων στον τομέα πολιτικής προστασίας σε νησιωτικούς δήμους	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 650 Συμμετέχοντες φορείς στις προγραμματικές συμβάσεις	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 651 Συμβάσεις έργου της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Ανώνυμη Εταιρεία	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 652 Περιεχόμενο προγραμματικών συμβάσεων	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 653 Χρηματοδότηση και προϋπολογισμός	Άρθρο 100 του ν. 3852/2010
Άρθρο 654 Λοιπά αντικείμενα προγραμματικών συμβάσεων	
Άρθρο 655 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 656 Μεταβατική διάταξη	
ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ	
Άρθρο 657 Σκοπός	
Άρθρο 658 Αντικείμενο	
Άρθρο 659 Σύσταση και αποστολή Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Παρ.3 του άρθρου 214, άρθρο 215, παρ. 1 του άρθρου 216, παρ. 1 και 7 του άρθρου 218, παρ. 1 του άρθρου 223 του ν. 3852/2010
Άρθρο 660 Διάρθρωση της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	

Άρθρο 661 Κατανομή αρμοδιοτήτων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σχέση με τους καθ' ύλην αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις αποκεντρωμένες διοικήσεις - Σχέση Γενικού Επόπτη και Επόπτη - Εκπροσώπηση Υπηρεσίας Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενώπιον των δικαστηρίων	
Άρθρο 662 Ρυθμίσεις για την οικονομική λειτουργία της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 663 Αρμοδιότητες Γενικού Επόπτη Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 664 Αρμοδιότητες Ιδιαίτερου Γραφείου Γενικού Επόπτη	
Άρθρο 665 Αρμοδιότητες Τμήματος Διοικητικής Υποστήριξης	Παρ.4 και 5 του άρθρου 218 του ν. 3852/2010
Άρθρο 666 Αρμοδιότητες Τμήματος Αυτεπάγγελτου Ελέγχου	
Άρθρο 667 Συμβούλιο Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 223 του ν. 3852/2010
Άρθρο 668 Αρμοδιότητες Επόπτη Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Παρ. 6 του άρθρου 216 του ν. 3852/2010
Άρθρο 669 Αρμοδιότητες Ιδιαίτερου Γραφείου Επόπτη	
Άρθρο 670 Αρμοδιότητες Μονάδων Εποπτείας Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 671 Αρμοδιότητες Γραφείου Νομικής Υποστήριξης	Περ. γ) της παρ. 1 του άρθρου 218 του ν. 3852/2010
Άρθρο 672	

Πληροφοριακό σύστημα ελέγχου νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 673 Σύσταση θέσεων Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Άρθρο 217 και παρ.8 του άρθρου 218 του ν. 3852/2010
Άρθρο 674 Στελέχωση οργανικών θέσεων Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 675 Στελέχωση Γραφείου Νομικής Υποστήριξης με δημόσιους υπαλλήλους και δικηγόρους	Περ. γ) της παρ. 1 του άρθρου 218 του ν. 3852/2010
Άρθρο 676 Προϊστάμενοι οργανικών μονάδων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	παρ. 6 του άρθρου 218 του ν. 3852/2010
Άρθρο 677 Υπηρεσιακές μεταβολές υπαλλήλων Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 678 Θητεία και προσόντα Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Παρ. 1, 2, 5 του άρθρου 216 του ν. 3852/2010
Άρθρο 679 Διαδικασία επιλογής Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Παρ. 4 του άρθρου 216 του ν. 3852/2010
Άρθρο 680 Μισθολογική μεταχείριση Γενικού Επόπτη και Επόπτη	
Άρθρο 681 Πειθαρχικός έλεγχος Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Άρθρο 220 του ν. 3852/2010
Άρθρο 682 Νομική υποστήριξη Γενικού Επόπτη και Επόπτη	
Άρθρο 683 Πειθαρχικός έλεγχος υπαλλήλων της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	Παρ. 7 του άρθρου 220 του ν. 3852/2010
Άρθρο 684 Νομική υποστήριξη υπαλλήλων Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	

Άρθρο 685 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	Παρ. 4 του άρθρου 238 του ν. 3852/2010
Άρθρο 686 Μεταβατικές διατάξεις	Παρ. 3 του άρθρου 238 του ν. 3852/2010
Άρθρο 687 Σκοπός	
Άρθρο 688 Αντικείμενο	
Άρθρο 689 Περιεχόμενο ελέγχου νομιμότητας	Παρ. 1 του άρθρου 214 του ν. 3852/2010
Άρθρο 690 Κατηγορίες πράξεων που εμπίπτουν στον υποχρεωτικό έλεγχο νομιμότητας	Παρ. 1 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010, άρθρο 240 του ν. 4555/2018
Άρθρο 691 Διαδικασία υποχρεωτικού ελέγχου νομιμότητας	Παρ. 2 και 3 του άρθρου 225 του ν. 3852/2010
Άρθρο 692 Δικαίωμα άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής	Παρ. 1,4 και 6 του άρθρου 227 του ν. 3852/2010
Άρθρο 693 Προθεσμία άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής	Παρ. 1, 2 του άρθρου 227 του ν. 3852/2010
Άρθρο 694 Διαδικασία άσκησης ειδικής διοικητικής προσφυγής	Άρθρο 227 του ν. 3852/2010
Άρθρο 695 Παραίτηση από την ειδική διοικητική προσφυγή	
Άρθρο 696 Αναστολή εκτέλεσης	Άρθρο 228 του ν. 3852/2010
Άρθρο 697 Προσωρινή διαταγή αναστολής εκτέλεσης	
Άρθρο 698 Διαδικασία εξέτασης της ειδικής διοικητικής προσφυγής	Άρθρο 227 του ν. 3852/2010
Άρθρο 699 Διαδικασία λήψης απόφασης Επόπτη επί της ειδικής διοικητικής προσφυγής	Παρ. 5 του άρθρου 227 του ν. 3852/2010
Άρθρο 700 Συνεργασία των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με άλλες δημόσιες αρχές	
Άρθρο 701 Αρχειοθέτηση διοικητικής προσφυγής πριν από την έκδοση απόφασης Επόπτη	

Άρθρο 702 Κατ' εξαίρεση άσκηση αυτεπάγγελτου ελέγχου για λόγους δημοσίου συμφέροντος και πρόδηλης παράβασης νόμου	Άρθρο 226 του ν. 3852/2010
Άρθρο 703 Δικαστική προστασία κατά αποφάσεων ελέγχου νομιμότητας Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Παρ. 3 του άρθρου 230 του ν. 3852/2010
Άρθρο 704 Υποχρέωση συμμόρφωσης στις αποφάσεις Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Άρθρο 231 του ν. 3852/2010
Άρθρο 705 Αρχείο της Υπηρεσίας Γενικής Εποπτείας Νομιμότητας Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 706 Κοινοποίηση και δημοσίευση αποφάσεων Γενικού Επόπτη και Επόπτη	Άρθρο 230 του ν. 3852/2010
Άρθρο 707 Ετήσια έκθεση Γενικού Επόπτη	Άρθρο 230 Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 708 Αστική ευθύνη	Άρθρο 232 του ν. 3852/2010
Άρθρο 709 Πειθαρχική ευθύνη	Άρθρο 233 του ν. 3852/2010, άρθρο 244 του ν. 4555/2018
Άρθρο 710 Παραγραφή πειθαρχικών παραπτωμάτων	Παρ. 5 του άρθρου 233 του ν. 3852/2010
Άρθρο 711 Σύνθεση και συγκρότηση πειθαρχικού συμβουλίου	Παρ. 2, 6, 7, 9 του άρθρου 234 του ν. 3852/2010
Άρθρο 712 Προκαταρκτική εξέταση και κλήση σε απολογία	Παρ.1 του άρθρου 234 του ν. 3852/2010
Άρθρο 713 Άσκηση πειθαρχικής δίωξης	
Άρθρο 714 Πειθαρχική διαδικασία	Παρ. 1 , 2, 3, 5, 10 του άρθρου 234 του ν. 3852/2010
Άρθρο 715 Επανάληψη πειθαρχικής διαδικασίας	
Άρθρο 716 Εφαρμογή αρχών του ποινικού δικαίου στην πειθαρχική διαδικασία	
Άρθρο 717 Σχέση της πειθαρχικής διαδικασίας με την ποινική δίκη	

Άρθρο 718 Διοικητικό μέτρο έκπτωσης λόγω καταδίκης	Άρθρο 236 του ν. 3852/2010
Άρθρο 719 Λοιπές περιπτώσεις επιβολής διοικητικού μέτρου έκπτωσης αιρετών οργάνων	
Άρθρο 720 Διοικητικό μέτρο αργίας	Άρθρο 236 Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 721 Ιδιάζουσα δωσιδικία, εξαίρεση από συνοπτική διαδικασία και ειδικές προβλέψεις για την προστασία των ζώων	Άρθρο 235 του ν. 3852/2010
Άρθρο 722 Κατά προτεραιότητα εκδίκαση υποθέσεων αιρετών οργάνων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης	
Άρθρο 723 Παύση αιρετών οργάνων δήμων και περιφερειών	Άρθρο 237 του ν. 3852/2010
Άρθρο 724 Κοινοποιήσεις Κεφαλαίων Γ' και Δ'	
Άρθρο 725 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 726 Τελική διάταξη	Άρθρο 238 του ν. 3852/2010
Άρθρο 727 Μεταβατικές διατάξεις	Παρ. 5 έως 8 του άρθρου 218 του ν. 3852/2010
ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ	
Άρθρο 728 Σκοπός	
Άρθρο 729 Αντικείμενο	
Άρθρο 730 Αμοιβή πληρεξουσίων δικηγόρων	Άρθρο 281 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 731 Δίκες για προσδιορισμό εργασιακής σχέσης μεταξύ εργαζομένων δήμων και περιφερειών	Άρθρο 276 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων
Άρθρο 732 Ενημερότητα οφειλών	
Άρθρο 733 Απαλλαγές και ατέλειες των δήμων, περιφερειών και των νομικών τους προσώπων και αναλογική εφαρμογή	Άρθρο 267 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων

διατάξεων του δημοσίου σε δήμους και περιφέρειες	
Άρθρο 734 Παραχώρηση δημοτικών χώρων σε πιστωτικά ιδρύματα και παρόχους ταχυδρομικών υπηρεσιών	
Άρθρο 735 Κατ' εξαίρεση ανάθεση δικαιώματος υπογραφής πράξεων οικονομικής διοίκησης σε συνεργάτες δήμων	
Άρθρο 736 Δάνεια αναχρηματοδότησης	Παρ. 1 και 2 του άρθρου 81 του ν. 4316/2014 (Α' 270)
Άρθρο 737 Δωρεές προς τους δήμους, τις περιφέρειες και τα νομικά τους πρόσωπα	
Άρθρο 738 Χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας από δήμους και περιφέρειες	
Άρθρο 739 Έκδοση ηλεκτρονικών αρχείων και εγγράφων	
Άρθρο 740 Ηλεκτρονικές επιδόσεις και κοινοποιήσεις	
Άρθρο 741 Εξαιρέσεις από ηλεκτρονικές επιδόσεις και κοινοποιήσεις	
Άρθρο 742 Τήρηση ηλεκτρονικών εγγράφων και αρχείων	
Άρθρο 743 Παροχή στοιχείων στους δήμους και περιφέρειες	Παρ. 1 του άρθρου 65 του ν. 4483/2017 και περ. γ της παρ. 1 του άρθρου 43 του ν. 3979/2011
Άρθρο 744 Προμήθεια και χρήση οχημάτων	
Άρθρο 745 Αποκατάσταση έκτακτης και απρόβλεπτης βλάβης οχημάτων	
Άρθρο 746 Καθορισμός κατανάλωσης καυσίμων	
Άρθρο 747 Γραμματέας αποκεντρωμένης διοίκησης	Άρθρο 6Α του ν. 3852/2010
Άρθρο 748 Αρμοδιότητες Γραμματέα αποκεντρωμένης διοίκησης	Άρθρο 6Β του ν. 3852/2010

Άρθρο 749 Αρμοδιότητες αποκεντρωμένης διοίκησης	Άρθρο 280 του ν. 3852/2010
Άρθρο 750 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 751 Τελικές διατάξεις	
Άρθρο 752 Μεταβατικές διατάξεις	
Άρθρο 753 Σκοπός	
Άρθρο 754 Αντικείμενο	
Άρθρο 755 Κύρωση Πρόσθετου Πρωτοκόλλου του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας	
Άρθρο 756 Άρση επιφυλάξεων του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας - Τροποποίηση άρθρου πρώτου ν. 1850/1989	
Άρθρο 757 Σκοπός	
Άρθρο 758 Αντικείμενο	
Άρθρο 759 Σύσταση θέσεων τακτικού προσωπικού	
Άρθρο 760 Επιλογή με σειρά προτεραιότητας – Ηλεκτρονικός Κατάλογος Ανώτατου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού – Αιτήσεις και προϋποθέσεις συμμετοχής	
Άρθρο 761 Κατάταξη υποψηφίων	
Άρθρο 762 Διαδικασία προγραμματισμού προσλήψεων	
Άρθρο 763 Διορισμός	
Άρθρο 764 Κάλυψη παροδικών αναγκών	
Άρθρο 765	

Προθεσμία προσαρμογής δημοτικών παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών	
Άρθρο 766 Εξουσιοδοτικές διατάξεις	
Άρθρο 767 Μεταβατική διάταξη	
Άρθρο 768 Τελική διάταξη	
Άρθρο 769 Προσθήκη περίπτωσης για αναστολή κυρώσεων του άρθρου 128 του ν. 4759/2020 - Τροποποίηση παρ. 1 άρθρου 128 ν. 4759/2020	
Άρθρο 770 Προσαρμογή Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος στον Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Προσθήκη περ. ιη) στο άρθρο 23 και παρ. 10 στο άρθρο 47 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος	
Άρθρο 771 Απολαβές συνεργατών δήμων και περιφερειών- Κατάργηση παρ. 8 και αντικατάσταση παρ. 9 άρθρου 9 ν. 4354/2015	
Άρθρο 772 Παράταση διάρκειας ισχύος της Μονάδας Σύνταξης και Εφαρμογής του Κώδικα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Τροποποίηση παρ. 5 άρθρου 39 ν. 5143/2024	
Άρθρο 773 Καταργούμενες διατάξεις	
Άρθρο 774 Έναρξη ισχύος	

Αθήνα, 10 Ιουνίου 2026

**ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

ΚΥΡΙΑΚΟΣ
ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΙΣ
10.06.2026 13:52

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΕΡΡΑΚΑΚΗΣ

**ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ**

GEORGIOS
GERAPETRITIS
10.06.2026 13:47

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΕΡΑΠΕΤΡΙΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

NIKOLAS DENDIAS
10.06.2026 14:24

ΝΙΚΟΛΑΟΣ – ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΔΕΝΔΙΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

THEODOROS
LIVANIOS
10.06.2026 13:42

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΛΙΒΑΝΙΟΣ

**ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

SOFIA ZACHARAKI
10.06.2026 13:47

ΣΟΦΙΑ ΖΑΧΑΡΑΚΗ

ΥΓΕΙΑΣ

SPYRIDON-ADONIS
GEORGIADIS
10.06.2026 14:30

ΣΠΥΡΙΔΩΝ – ΑΔΩΝΙΣ
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

MICHAEL
CHRYSOCHOIDIS
10.06.2026 13:49

ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΥΣΟΧΟΪΔΗΣ

**ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ**

CHRISTOS DIMAS
10.06.2026 14:07

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΗΜΑΣ

**ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ**

STAVROS
PAPASTAVROU
10.06.2026 13:46

ΣΤΑΥΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ

ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

PANAGIOTIS
THEODORIKAKOS
10.06.2026 15:03

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΣ

**ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ**

NIKI KERAMEOS
10.06.2026 14:56

ΝΙΚΗ ΚΕΡΑΜΕΩΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

GEORGIOS FLORIDIS
10.06.2026 13:46

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΦΛΩΡΙΔΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

STYLIANI MENDONI
10.06.2026 13:55

ΣΤΥΛΙΑΝΗ ΜΕΝΔΩΝΗ

**ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΣΥΛΟΥ**

ATHANASIOS
PLEVRIS
10.06.2026 14:08

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ

**ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ**

DOMNA
MICHAILIDOU
10.06.2026 15:19

ΔΟΜΝΑ – ΜΑΡΙΑ
ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

**ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

MARGARITIS
SCHOINAS
10.06.2026 13:50

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

**ΨΗΦΙΑΚΗΣ
ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ**

DIMITRIOS
PAPASTERGIOU
10.06.2026 13:48

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ

**ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

VASILEIOS KIKILIAS
10.06.2026 13:46

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΙΚΙΛΙΑΣ

**ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

EVANGELOS
TOURNAS
10.06.2026 14:21

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥΡΝΑΣ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

OLGA
KEFALOGIANNI
10.06.2026 14:14

ΟΛΓΑ ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

CHRISTOS-
SKERTSOS
10.06.2026 14:09

ΧΡΗΣΤΟΣ – ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΣΚΕΡΤΣΟΣ

**ΟΙ ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ
ΥΠΟΥΡΓΟΙ**

**ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ**

NIKOLAOS
PAPATHANASIS
10.06.2026 13:56

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗΣ

**ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

IOANNIS VROUTSIS
10.06.2026 14:08

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΡΟΥΤΣΗΣ

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΣΤΟΝ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ**

PAVLOS MARINAKIS
10.06.2026 14:07

ΠΑΥΛΟΣ ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ